

Památky

královského horního městys

Kaňku

Jan Hejzela

Památky

královského horního městys Kaňku

aneb

pamětihodné historie o rozličných proměnách a příhodách, kteréž se od léta 1237. až do přítomného devatenáctého století, jak v nadpraveném královském stříbrno- a měděno-horním městys Kaňku na horách Kutenských, tak též v slavném království Českém, i na díle v jiných zemích, sběhly.

Sepsaný

od

Jana Hejzelný

souseda a horníka kaňkovského.

Turpe est peregrinum esse in patria. Besoldus.

Hanebné jest nepovědomým býti ve vlasti.

Věnováno památce ukončení přestavby a vysvěcení chrámu svatého Vavřince na Kaňku,
od kterého dne 10. srpna 2006, na svátek svatého Vavřince, uplynulo 500 let.

Poděkování

Vydavatel děkuje pracovníkům Státního okresního archivu Kutná Hora za svolení
k publikování a všestrannou pomoc při přípravě vydání těchto pamětí.

Název: Památky královského horního městys Kaňku.

Autor: Jan Hejzelna.

Vydal: Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš - Kuttna,
17. listopadu 97, 284 01 Kutná Hora (kuttna@seznam.cz)
roku 2006 (51. publikace). Vydání první.

ISBN 80-86406-43-1 (kroužková vazba)
ISBN 80-86406-44-X (lepená vazba)

Slovutné a mnoho vzácné poctivosti pánum vlastencům a krajanům obzvláště milým !

Jakož jednoho každého milovníka své vlasti a národu povaha a povinnost jest a má býti, aby pro vzdělání milé vlasti své nějakou práci podnikl; pročež já toho šetře, předsezval sem tu práci, příběhy a památky královského starožitného, stříbrno- a měděno-horního městys Kaňku na horách Kutenských v jeden spis shromážditi a k tomu i také mnohé pamětihodné příhody, jenž se v tomto slavném království Českém i na díle v jiných zemích a národech zběhly, doplniti.

Příčina této práce mé jest ta, že jsem přirozený soused a horník téhož nadřečeného městys Kaňku, v němžto jak děd, tak i otec můj milý, dobré paměti, jakožto sousedi a horníkové též osazení byli.

Nebo jakby mnoho dlužen byl jeden každý měšténin vlasti a městu tomu, v němž se zrodil a osadil, naučil mne mudrc Plato, když on tato slova napsal: Patriæ major debetur honor, quam vel patri vel patri, et omnibus Parentibus. To jest: Povinni sme větší poctivost činiti vlasti, nežli matce neb otcí, a všechněm rodičům našim.

Nečinímť to z jiného oumyslu, nežli aby se slovutným pánum vlastencům a milovníkům pamětihodných památek a příběhů, spulvěkým i budoucím, k příjemnému čtení a slušnému vědomí nimi posloužilo. I nepochybujiť, že by táž má práce vůbec přízně a vážnosti nedošla. Neb tu se čtenář jistě pamětihodných věcí, - jesto se od povstání neb počátku téhož staročeského Kaňku, totiž od léta 1237, až do tohoto běžícího devatenáctého století, jak tu na těch stříbrných a měděných horách, též v národu a království českém, i také na díle v jiných národech a zemích, za ta léta sběhly, - ovšem krátce a sumovně, předce však v plné dokonalosti a jistotě, v pořádku let, dočísti moci bude. Však ale aby žádný nebyl na omylu a snad o jistotě těch památných příběhů nepochyboval, věděti sluší, že to shromáždění vzato jest z veřejných památných i víry hodných kněh a rukopisův i také posléz za našich vzhledných časů z očitě zkušenosti, jakž nejlépe býti mohlo a což mi se znamenitějšího vidělo; protož také mnohých důkazů, pro obšírnost spisu, jakž obyčej bývá, nekladu. Pakli předce tak vhod čili nevhod komu sem učinil? nevím. Aspoň s tou nadějí se kojím, že někdy naše potomstvo toho vděčné bude, jakož my našim předkům vděčni sme, že nám památky svého věku pozůstávají. Máme tedy slovutní vlastenci a krajané! v tomto spisu památky naše, jak již praveno, od léta 1237, až do počátku přítomného devatenáctého století; takže vlastenský čtenář buď on spulvěký, neb potomní, všechny pamětihodné příhody a změny krátce shledati a z nich jak potřebných naučení: o horlivé křesťanské nábožnosti a dobré i užitečné správě obecní, pochopiti, tak i vejstrah: k vyhnutí se škodlivých příčin, jenž ku pádu a záhubě obci slouží, se dočísti může.

Já tedy těšice se s tou důvěrnou nadějí, že slovutní páni vlastenci a krajané s těmito památkami zhrzeti nebudou, nýbrž je ode mne, nejmenšího spisovatele českého, mile přijíti sobě oblíbí.

Jan Nep. Hejzela
měšténin kaňkovský.

^{1/1}Léta po narození Syna Božího 1237, když Václav Otokar, přijímám jednovoký, v Čechách královal, Řehoř toho jména devátý papež římskou církev spravoval, Fridrich druhý v říši císařoval, a Purkhard (jinák Bernard) dvamecímý Biskup pražský, české kněžstvo řídil; Antonín mnich a kněz z kláštera Sedleckého šel na procházku maje při sobě pater modlitební a žalmy. I jda mejtinami lesními, oblíbil sobě místo, před teplostí slunce k odpočinutí. Posadiv se pak čel sobě v žalmích, až i zdřímával. Když pak se prospal, chtěje zase do konventu jíti, uzřel skrz mech ze skály vyrostlé tři proutky stříbrné. Pročež hned na kolena padl, Pánu Bohu děkoval a pomodliv se, kápi svou zsvlekl a ji tu na znamení nechav, do kláštera se navrátil a co našel, opatu pověděl. Když se král Václav toho, co se s knězem Antonínem přihodilo, dozvěděl, ihned do Němec pro havíře poslal a aby to místo ohledali, poručil. Ti když přijdouce a to místo bedlivě zhledše a kde by začít měli šorfovati (nových dolů po klutě hledati) spolu se radivše, na tom zůstali, aby tu, kde se pruty vyskytly, začátek učinili. Že pak řekli: allhier wollen wir es angreifen, to jest: tuto chceme začít; protož ihned tomu místu a okolnímu položení Greifgang jméno zůstalo, kteréžto potom Čechové Greifským kaňkem neboližto coukem na-

zvali, jakož až podnes slove. A tu důl zarazíce, Mnich jej nazvali. Že ale Horníci Mnicha bez kápě míti nechtěli, tak tedy ještě i jiný důl zarazivše, po německu Kutte (což na česko kukla neb kápě zní) mu prevzděli. Aby pak ti havíři (kovkopové) měli kde své hlavy skloniti, na té hoře se osadili a několik kopek (domků) havířských postavivše sobě k bytu, Kutenberg, to jest: Kapihorou ji nazvali. Kteréhožto jména také potom vystavené město se přichytilo. Když pak požehnání boží v dolích se množilo a havíři Němci k pavování tej tříhřbeté hory pozvaní, v těch horách neboližto třech vrších (kterýž nad Kutnou Horou k půlnoci se vyzdvihují, z nichžto první Kuklík, druhý Sukov a třetí Špicberk od starodávna jest nazván) bohaté klufy (to jest stříbra prameny) nadrazili neb natrefili, tehdy Kuklík, pro hojnost stříbra, Ein Gutts Glück, to jest: Dobré Štěstí; byl nazván. Sukov, podobně od německého slova Gang, neboližto Kaňk, to jest pramen (per Antonomasiam) nadřečen, proto, že všechny jiný couky neboližto prameny dobrotou svých kyzů (to jest rud stříbra a měď držících) převyšoval. Špicberk, patřice tu germánské havířstvo na jeho položení na kheně (to jest zběhnutí mnoho rud pospolu) Thawrgang, to jest: trvandlivý pramen, mu prevzděli. Kterýžto couk Čechové pak turkaňský nazývali. Mimo toho turkaňského couku byly ještě následující tak nazvaní coukové, neboližto prameny v Špicberku nadraženy, totiž angelský, nyfelský, rejzský a magdalenský. Odtud dále nad Kapihorou k straně východní natrefen couk rovenský, tak nazvaný, pak za tím ptačí, ^{2/2} a z druhé strany vlčí a kavčí hory, uprostřed pak couk hloušecký a oselský, takže tehdaž všech couků nejméně čtrnácte bývalo, z nichžto z božího požehnání hojnost bohatých rud vycházelo. A když pak o vynalezení těch hor stříbrných a o jejich bohatství, pověst se roznesla, ihned netoliko ze všech země české krajův, ale i z okolních, ano i z dalekých krajin, veliké množství lidí se sbíhalo. Že pak okolo dolův havíři, hašplíři a jiná horní čeládka chtěla bydleti, protož první havíři Němci osadíce se na couku grejfském, aneb raděj již řeknu na Kapihoře (kdež od mnicha Antonína stříbrné pruty nalezené byly) ostatně pak řemeslníci a jiní při týchž horách byt sobě oblubující lidé opodál tu také domy sobě stavěli, a tak toho města Kapi neb Kutné Hory řečeného počátek učinili. Kovkopové na couku kuklickým také při tamních dolích se osadili a kopky mnohé k obydlí svému postavili. *Chron. Sedlecensis Monasterii et Kutenbergæ.*

Havíři na coukách kaňkovském, anjelském, nyfelském, turkaňském, rejzském a magdalenském pracující, na větším díle nejbližší místo k obydlí svému na Kaňku sobě oblíbili, a tu nejen řkouc samotné havířstvo, ale i také mnozí kverkové (nákladníci horní) obydlí sobě vystavěli; a tak tu také začátek vzal ten starobylý městys Kaňk. Aby ale ti Horníci služeb božích zbaveni nebyli, neopominuli o to brzo se přičiniti, aby své duchovní pastýře a chrámy boží měli, kdež by Pánu Bohu svému mohli sloužiti a kněží s kazáním slova božího a církevními svátostmi jim přísluhovati. A tak havíři na Kapihoře (to jest na couku grejfském, kdež se ty stříbrné hory zjevily) vystavěli první chrám Boží pod jménem Všech svatých. Též havíři a horníci na Kaňku vystavěli chrám Páne pod jménem sv. Vavřince mučedníka božího, kdež i svého vlastního faráře měli. Mimo toho vystavěli havíři ještě i jiný kostel v Špicberku na couku rejzském, pod jménem sv. Marie Magdaleny kající, ku pohřbu chudých havířů, kterýž byl přivtělen k faře kaňkovské jakožto filiální. Onino pak horníci na couku kuklickém osazení vystavěli sobě kostel pod jménem Matky Boží v Gruntě, hned pod tímž vrchem kukliczkým (kdež erbštola z těch hor kuklických svůj vodní vejpad má a kamž také šmelcíři, šlichýři a jiná hutní čeládka bytem se osadila), kterýžto chrám Boží že od horníkův tam vystavěn byl, to šlígle havířský na kameně vytesaný, zřejmě dokazují. Praví se vůbec, že ten kostel gruntecký v Čechách ze všech vesnických kostelův největší jest. Jest vpravdě velký, neb i já sám jsem jej změřil a vynalezl, že v kůru jest dlouhý rakouské míry 20½ lokte, široký 11¼ lokte, od země až pod klenutí kotyckého díla vysoký 25¼ lokte: pak od kůru až k věži dlouhý 34¼ lokte, široký 30¼ lokte. Od země až pod strop prkený vysoký 17¼ lokte: k tomu sínce pod věží dlouhá 11¼ lokte a široká 5 loket a to vše na rakouskou míru vyměřeno jest. Což to není veliký kostel? I zajisté bylo jej pro veliké množství tu obývajícího lidu potřeba velký vystavěti. Neboť máš čtenáři věděti, že (jak dokládá stará pamět), na tom samém couku kuklickém přes sto dolů (šachet) bylo, z kterých týhodně 400 hriven stříbra čistého vychá-

zelo. Chceš vědět jak ¹³ ti dolové se jmenovali? Steskně se všech vyčítati, toliko ale ty, o kterých jsem se nejvíce v knihách horních dočetl, zejména povím, těm říkali: Libuše, Mládenc, Panna, Pět Bratrů, Kršňák, Haken, Samson, Naděje, Láska, Vidlák, Tkadlec, Endrle, Kunvald, Jelen, Chmelík, Buk, Turek, Šťastný, Lípa, Uher, Sobol, Jabloně, Veselý, Příbyl, Šmelíř, Vlk, Jeřáb, Rakousy, Korbel, Dobrá Mysl, Vosyka, Sýkora, Roháč, Budín, Muškatal, Václav, Luňák, Šafář, Anna, Strnad, Koráb, Červená Růže, Krásná Hora, Skořepa, Nedvěd, Stehlík, Tetřev, Bílá Hora, Nyšpule, Háta, Chudoba, Dva Bratry, Fortuna, Jarolím, Orlice, Strouhal, Špicfous a tak dále. Tu můžeš snadno sobě pomyslit, že množství dělníků k obložení těch dolů býti muselo. Dokládá stará paměť, že při těch dolích Kuklických v havířských kopcích a domkách tehdy přes tři sta usedlých hospodářů se počítalo. Mimo těch také ještě v Gruntě - kdež kolikrát hutí k šmelcování stříbra stály (jak to tam až dosaváde z množství pozůstalých haled škvárových se spatřuje) šmelciřů, šlichýřů, ramiřů a jiné hutní čeládky, znamenitý počet bytem osazeno bylo. A když zvláště pak ten kostel gruntecký za farní vyzdvížen byl, i k témuž osadníci ze vsi Libenic, Hořan a Přítoky přivtělený byli, zajisté při Službě boží, skrz takové množství lidu, v něm prázdného místa nepozůstávalo. Když tehdy jsem již o couku hory kuklické pověděl, tak chtěl bys snad ještě vědět jak mnoho dolů také na ostatních coukách v těch horách bývalo? Já v pravdě řeknu, že nemohu všech dolů povědět, poněvadž mnohé již dávno klesly a také staré paměti hornické, když Jan Žižka z Trocnova v roku 1424 Horu Kutnou vypálil, na zmar přišly. Ale když v tomto rukopisu více o Kaňkovských nežli o jiných horách, paměti uváděti míním, tehdy tu paměť, kterou jsem v kaňkovském knihskladu vynašel, tuto uvedu a tak bych tvou chtivost ukojil, nejen ty doly na Kaňku, ale i ještě některé jiné na dolejší a hořejší Turkaňku, v Špicberku ležící, o kterých jsem se předce tak z starých pamětí při ouřadu horním dozvěděl, tuto v krátkosti podotknu. Nyní tehdy půjdeme na dolejší Kaňk, až pod Bašteckou tak řečenou zahradu, tam k západní straně při konci tej zahrady jest místo kdež **1.** důl neb šachta Trmendle řečená bejvala, z kteréžto vystrucovaná perkovní halda se spatřuje. Nad tím dolem byl zavěšen vodní stroj, neb jak Němci jmenují Wasserkunst, nákladně a kumštovně zhotovený, jemuž na jiných horách rovného nebylo, kterýžto vodní stroj couk kaňkovský osušoval, poněvadž z všech dolů kaňkovských erbštolou sem se [voda] stahovala a odtud tou erbštolou pod silnici k Starému Kolínu svůj tok měla. Nad tou šachtou podle toho vodního stroje byla také kaple postavena, v kteréž havíři, vstupující do práce, své modlitby konali. Důl ten byl zhloubi 78 dumplochů (dumploch drží 4 lokte pražské míry). Odtud jdouce vejde do Kaňku, a tu kde cesta od Bašty mezi dvě haldy proti Libenicům vede, právě proti rohu zdi zahrady Baštecké, byl **2.** důl jménem Šafary, nad ním trejb (to jest stroj, s kterým se ru¹⁴ dy a perky z dolu na den s koňmi kolem ženou), při tom trejbu byla také kavna (havířský dům) nákladně vystavěná. Důl ten byl zhloubi 68 dumplochů. Zas odtud dále po štole a to až za zahradu Koňská řečenou půjdeme a tu najdem u haldy, kdež byl **3.** důl Kuntery jmenován, jest zhloubi 92 dumplochy, při kterémž trejbovej stroj býval. Dále po štole jdouce a tu zas proti zahradě Piperak řečené, u haldy jest místo, kdež býval **4.** důl Nová Šachta řečený, zhloubi 64 dumplochy, nad nímž též trejb stával. Odtud zrovna dále po štole jdouce, uvidíme na půlnoční straně proti věži kostela sv. Vavřince, kdež **5.** důl Hopy nazvaný byl, zhloubi 75 dumplochů, nad ním trejb, též kavna, pak werkstadt pro palíře a koláře stával. Odtud dále **6.** důl Rabštejn z hloubi 65 dumplochů a nad ním trejb byl. Pak odtud zas dále po štole až k místu, kdež zdejší starý radní dům stával a nyní zde domek pro pasáka obecního jest, býval **7.** důl Mladá Plimle, zhloubi 54 dumplochů, a nad ním trejb. Zas od toho zrovna po štole vejde jdoucí rovnou cestou, býval **8.** důl Stará Plimle, zhloubi 46 dumplochů, a nad ním trejb. Od toho jdouce vzhůru nedaleko k cestě od Sedlic ke Gruntě vedoucí, byl **9.** důl Fráty, zhloubi 82 dumplochů, a nad ním trejb, též také kavna. Odtud vejde po štole vzhůru zas tu býval jest **10.** důl Šmitna, zhloubi 82 dumplochů, a nad ním trejb. Pak zas vejde po štole rovnou cestou jdouce býval tu **11.** důl Nyklasy, zhloubi 74 dumplochy, a nad ním trejb. Odtud nedaleko jdouce dále proti témuž předešlému dolu, byl **12.** důl Šváby, zhloubi 58 dumplochů, a nad ním trejb. Pak odtud nedaleko, a to proti Sukovu k východní straně, býval tu **13.** důl Koštofal, zhloubi 48 dumplochů, a nad

ním trejb. Konečně od toho jdouce drobet dále a tu u poslední haldy perkové **14.** důl Tolpy nadřečený zhloubi 40 dumplochů a nad ním trejb býval. A tu máš jména těch hlavních šachet i jich hlubokost na couku kaňkovském. Nyní ještě některé doly na Turkaňku podotknu. Na Turkaňku dolejší tak řečeném couku, býval **1.** důl Dolejší řečený, nad nímžto byl zavěšen vodní stroj (tak jak vejde na Kaňkovském couku u dolu Trmendle řečeno) kdež z ostatních dolů téhož couku voda stahovala a odtud erbštolou pod silnici k Hlízovu svůj tok měla. Jest ten důl zhloubi 93 dumplochy. Nad tím po štole byly následující jmenované doly, totiž **2.** důl Jedle zhloubi 40 dumplochů, pak vejde po štole zas **3.** důl Taury, zhloubi 53 dumplochy, od toho zas vejde **4.** důl Holuby, zhloubi 62 dumplochů a konečně bejval **5.** důl Holpan zhloubi 25 dumplochů. Tu máš čtenáři kaňkovské a turkaňské doly vyčtené a až na ražumpy, z nichžto rudy na den se honivaly, vyměřené. Jak pak ¹⁵ se ještě hluboce pod ražumpy zinkovaly a do země procházely, toho paměť mně nepověděla. Petr Albin jistí: že na žádných horách jako na těchto, hlubočejších dolů nebyvalo.

A jakož jsem slíbil, že i také některé doly tu od Kaňku blíže bývalé podotknu, tehdy abych tě čtenáři nezdržoval, takové oznámím, však ale o jejich hlubokosti a rozdělení tobě pověditi neumím, poněvadž jsem se toho sám dozvěditi nemohl, nobrž jen toliko jich jmen se dočetl. Na couku Nyfelském těm dolům říkali: Trní, Kopec, Křepelka, Bažant. Na hořejší Turkaňku ti se zas nazývali: Nový důl, Zajíc, Vorel, Abraham. Na coukách Rejzy a Magdalenském jmenovali se tam dolové Ruthard, Sabač, Žába, Studnice, Mravenec, Holandry, Vrba, Pytlík, Václav, Zbytek, Vavřinec, Zuzana, David, Veverice, Groš, Michal, Krejcar, Zeman, Leflír. Zdá se mně, že bys rád věděl, jak mnoho dělníků na těch horách v dolích, v hutích a tak dále sumou pracovalo? rozumný čtenáři, toho jest těžko uhadnouti, ale co jsem v početním spisoskladu na jednom starém spisu přečetl, to tobě pověditi pro paměť sobě nestízím. Na Kaňku při dole Hoppích na vortě Kačeny dělalo pacholků u kyžů 48, u perků 52, u hlíny 42, u lesů 20, v Mladé Plimli na vortě Schnilý Cechy dělalo pacholků u kyžů 29, u perků 29, u hlíny 29, u lesů 18. Suma pacholků na těch dvou vortích činí 260. Znamenej čtenáři, že ti pacholci nebyli havíři, jenž rudy sekají, ale jen toliko jejich pomocníci: z nichžto někteří rudy neb kyzy sekané na jiná místa vozili, někteří perky (skálu jalovou) na stranu odváželi, jiní hlínu v dolích potřebnou, s lesy (s dřívím) zhůry dolů spuštěnou havířům dodávali. Pomysli nyní, co takových pacholků po jiných vortích, jich se na sta pavovalo a těžilo, býti muselo? Neboť máš vědět, že v jedné toliko šachtě neb dolu několik vortů se nacházelo? A co krom těch nacházelo se havířů a jiné horní čeládky a opět těch, jenž při hutích a při marštalích práci svou odbývali? A co tu chasy veliké množství nebylo! Nelze pochybovati, že těch časů, když se všechny cauky na těch horách gvaldykovaly, několik regimentů samého havířstva bylo by se mohlo do pole vyvedsti. Ptáš se mne ještě, o těch horách na stříbro a mědi plodnost těch dolů, jež jsem jmenoval, ourodnost a o veřejném těch hor bohatství?

O tom já málo mluvím, ale kdož o tom hodnověrněji tobě poví, jako sám král Václav toho jména druhý? on v svých horních právech v knize 3. kapit. 6. neostejchal se před celým světem o tom vyznati, že „od věkův nebylo slýcháno, by tak velikých a drahých najímání se dalo, na tak malém země prostranství, jakožto na dolích stříbrných těchto“. A to buď dotud o povstání těch hor jak stříbrných tak i též měděných, též o založení města Hory Kutné a městy Kaňku dosti povědino.

Zatím my ten čas, v němžto Horníci s dobýváním kovů a s stavením domův a chrámův zaneprázdnění byli, o ně- ¹⁶ kterých vlastenských příběhách v postoupnosti času rozmlouvati budem, abychom nejen o domácích, ale i také o pamětihodných věcech, které jinde se přihodily, povědomost míti mohli.

Léta 1241. Dne 2. února, když Mikuláš biskup pražský kázal na Hradě pražském, náhlý a prudký vítr se strhl a tak se hrubě zamračilo, že lidé se znáti nemohli. Na mnoha místech v Čechách sníl tak veliký spadl, že ho za paměti lidské nebylo. *Lupac. ex Cosma. Paralip. Toho roku* Tataři vpadli do Moravi, ale od krále českého Václava I. poraženi a vyhnáni jsou. *Hájek.* Téhož roku dne **6. října** veliké bylo zatmění Slunce a trvalo od hodiny šesté až do deváté, že hvězdy spatřeny byly a lidé soumrak býti se domnívali. *Fabricius.* Roku toho dne **31. prosince** umřel Bernhard, v

počtu 22. biskup pražský. *Cosma. Paralip.*

Léta 1242. Umřela Constantia, Přemysla Otokara I. krále českého manželka. Pochována na Moravě v klášteře Tišňovském.

Léta 1243 dne 24. června Inocentius IV. papežem učiněn, ten kardinálům dal červený klobouk, chtěje vyznamenati, že hotovi býti mají pro svobodu církve i život dáti a krev vytlíti. *Omuphr.*

Léta 1245. Dne 21. června císař Fridrich II. od papeže Inocentia do klatby dán na Concilium Leonském a proti němu Jindřich landgrabě durynské a hesské zvolen. *Bucholcer.*

Roku 1249 dne 31. října, Vilém, Florencia hraběte holandského syn, od některých knížat nedávno za císaře volený, přijel toho dne do města Achu ke korunování, kdež mu také Přemysl Otokar II. král český s svými netoliko přítomen byl, ale i korunu stříbrnou s povolením arcibiskupa kolínského na hlavu postavil. *Lupac. ex Tritemiv.*

1250. Dne 1. listopadu kníže Přemysl syn krále Václava I., propuštěn toho dne z vězení, v němž byl na Přimdě ukovaný za nohu k sloupu, protože se otci zprotivil a s vojskem na něho přitáhl, z ponuknutí zlých lidí, jenž byli první Jan Ctibor sudí při královských a Jaroš syn jeho, ti potom oba byli na hrdle trestáni. *Lupacius. Hájek fol. 235.*

Léta 1251. Ctibor z Stochova, sudí královský, s'at mečem na hoře Petřínské a syn jeho Jaroš z Kladna s jinými čtyřmécitma do kola vpleten. Příčina toho byla, že se králi zprotivili. *Vesleslav.*

Roku 1252. Dne 10. července, spadly kroupy veliké a neslýchané jednak v půl zemi české, a ty, na lidech, na obilí, stromoví i na dobytku znamenité škody zdělaly. Byly tříhrané a tak za celých sedm dní ležely, až potom náhle horko na ně přišlo a z toho rozjižení povodeň i drahota povstala když lidé neměli co jísti. *Lupacius. Hájek fol. 236.*

Léta 1253. Sv. Stanislav biskup Krakovský jest od papeže Inocentia IV. dne 8. září v počet svatých mučedníkův zapsán a vložen a to po jeho zamordování ve 175 letech. *Veslesl.*

Roku 1254. Král český Přemysl Otokar II. vydal svobody a práva židům, kteříž by v Čechách a na panstvích jeho bydleli, pod datum 29. března téhož léta. *Veslesl. fol. 177.*

Léta 1255. Dne 20. června založen špitál křížovníkův s hvězdou u mostu pražského od krále Václava I. a sestry jeho Anežky, jeptišky řeholy sv. Kláry. *Cosma.* Téhož léta 30. prosince po polední zatmělo se Slunce. Potom byla v Čechách drahota vína, oleje a jiných věcí, též hlad a zemětřesení. *Lupacius.* ¹⁷⁾ Léta 1255. Dne 20. prosince umřel Boček hrabě z Berneku a Nýdy, purkrabě znojemský, pohřben v klášteře žďárském, kterýž sám založil. Od něho potom posli páni z Kunštátu a z Poděbrad v Čechách, z nichžto Jiří králem českým byl. *Gen. Muns.*

Léta 1256. Jeptišky z kláštera sv. Jiří v Praze na rozkaz krále Václava I. vyjítí a dole v Městě pražském bydletí musily, protože král, obávaje se Tatarův, dal hrad i město hraditi a uloživ na duchovní, sedláky a města berni obilnou, plný ten klášter i kostel obilí nasypati dal. *Veslesl.*

1257. Dne 1. máje pokoj obnoven mezi králem uherským Belou IV. a knížetem českým Přemyslem, synem krále Václava. *Paral. Cosma.*

1258. Byla velmi tvrdá a příkrá zima a led na řece u Prahy byl na dva lokte tlustý a trval až do velikonoce. *Veslesl.*

1259 dne 27. ledna, v první noční bdění, veliké světlo vzešlo, na mnoha místech v české zemi jakoby po zemi šlo, blýskalo se také i hřmělo. Byla toho roku tvrdá zima i draho, tuzí větrové a klášter sionský v Praze na Strahově vyhořel. *Hájek.* Téhož léta dne 9. června legát papeže Alexandra IV. jménem Petrus de ponte Carno, vydal klatbu na Pražany, protože jednoho mnicha postoloprtského dali do vězení: zapověděv aby mše nebyly slouženy než tiše, avšak ne v přítomnosti do klatby daných, a každého dne v hodinu nešporní aby se třikrát zvonilo všema zvony a zhašeny byly svíčky v kostele na všechny ty, kteříž by kněží vezeli neb jim ubližovali. Trvala záповěď ta až do 23. dne června. *Lupac. ex Paral., Cosma.*

Léta 1260. Dne 25. února lidé nejáci polonazi přišli do Prahy a ti z jakéhos přetvářeného náboženství pokání činíce, po mnohých kostelích dvakrát za den těla svá biči mrskali. Král Otokar rozkázal jim z království a zemí svých vyjítí, kteří potom v Říši ohněm pálení byli. Nalezeno při nich v kapsičkách pod šaty mnoho zlata i stříbra, kteréž oni v Čechách a jinde pod barvou po-

božnosti naholdovali. *Lupac. et Sifridus.* Téhož léta dne 13. července král český Přemysl Otokar II. slavné vítězství obdržel v Moravě u řeky Dye (Tays) nad Belou králem uherským, kterýž Bela měl vojska svého přes dvakrát sto tisíc.

Léta 1261. Dne 25. prosince, Přemysl Otokar II. s Kunhutou manželkou svou, kteráž byla vnučka Bely krále uherského, skrze Wernhera arcibiskupa mohuckého na království české korunován byl. *Hájek.*

Léta 1262. Pan Hermann usazen za podkomořího českého království. Přemysl král český potvrdil jest privilegia Horníkům Kutenským, které udělil jeho otec král Václav. Datum listu toho léta 1261. obsahující: aby nižádný z pánův šlechticův a rytířův neb dvořanův tohoto království na horníky a měšťany horské ani na jich zboží nesahal a jestližeby o některém horníku neb měšťanu měli co žalovati, tehdy by ne jinde než před soudci toho města žalovali a jako jiní lidé své spravedlnosti vyhledávali. A cožkoliv by soudce a přísední města zřídili a ustanovili by, aby bez přerušení ode všech zachovááno bylo. Hle, tu již horníky z těchto hor měšťany nazval, z toho viděti, že tehdaž již jak město Hora Kutná, tak i tento městys Kaňk vystaveno bylo a také soudcové a představení již usazeni byli. *Lib. Memorab. Gang.*

¹⁸⁾ **Léta 1263 dne 6. srpna** v neděli den sv. Syxta zatmění Slunce veliké bylo a z toho náramné sucho, drahota i hlad a zvláště v Čechách: strych pšenice platil půldruhého sta peněz, žito sto a dvacetí. *Mechovien. lib. 3. p. 56.*

Roku 1264 dne 28. ledna, velicí větrové byli po vsi české zemi, mnohá stavení zbořili a množství také stromoví z kořene vyvrátili. *Cosma Paralip.* Téhož léta dne 19. února strhly se velicí větrové a zvrátily věž na Hradě pražském, na níž zvony visely, i jiná stavení zbořily. *Lupacius.* Potom téhož roku měsíce prosince veliká povodeň byla v Čechách a z té přišla drahota i hlad. **Toho roku** ustanoven svátek Božího Těla od papeže Urbana IV. ustanoven.

Léta 1265. Z poručení krále českého Přemysla Otokara II. vymezeno a vyměřeno místo k klášteru budějovskému, prve nežli se město Nových Budějovic stavěti začalo. *Veslesl.*

Léta 1266. Přemysl Otokar II. král český táhl s velikým vojskem do Bavor a tam hned od Šentálu až k samému Rejnu ohněm, mečem a zájmem lidí velikou škodu činil a město Cheb se vším příslušenstvím knížeti bavorskému odjal. *Veslesl.*

Léta 1267. Dne 24. máje Quido kardinál a legát papežský uložil sněm stavu duchovnímu ve Vídni a tu na nich jménem papežovým veliké sumy peněz požádal. Ale kněží čeští, moravští a rakouští původem Jana biskupa pražského, jenž tu přítomen byl, opřeli se legátovi a nechavše ho tu a nic nezjednavše, domů se rozjeli. *Hájek fol. 247.*

Léta 1268 dne 22. srpna, s'at v městě Neapolis kníže Kunradinus císaře Kunráda IV. syn a císaře Fridricha II. vnuk, poslední z rodu slavného císaře Fridricha I. a mnohých království i císařství jediný dědic. Svedl předtím nešťastný boj s knížetem Karlem, Ludvíka krále frankého bratrem, a přemožen od něho i jat. Nebyl živ než 17 let. *Bucholc.*

Léta 1270. Dne 20. ledna přihodilo se v Polště nedaleko Krakova ve vsi řečené Nakl, že jedna paní jménem Markéta, Virboslava hraběte manželka, jedním porodem 36 dítek živých porodila, kteréž ale všechny toho dne zemřely. *Veslesl. fol. 35.* Téhož léta dne 27. září narodil se sv. Václav II. král český, Přemysla Otogara II. syn. Po slavných křtinách brzo toho roku otec král Otogar táhl na Štefana krále uherského toho jména V. a tam v Uhřích dobyv Prešpurku, krále Štefana u řeky Rapha řečené na hlavu porazil a sám s mnohou kořistí do Čech se navrátil. V tom tažení byl s králem českým maršálek jeho Rudolf hrabě z Habšpurku, po létech císař římský. *Hájek fol. 249.*

Léta 1271 dne 17. března. Narodila se Guta, aneb Judyta jinak Jitka dcera císaře Rudolfa I., kteráž se potom králi Václavovi II. českému za manželku dostala. *Chron. Aul. Reg.*

Léta 1272 dne 12. března. Most pražský kamenný, který královna Jitka roku 1174 vystavěti dala, se protrhl a to od veliké vody, kteráž z náhlého jihu a deště na Vltavě rozmnožena byla a mnoho kamení také bylo s tou vodou přeč zanešeno. *Hájek.*

¹⁹⁾ **Léta 1273. Dne 1. máje.** Sněm duchovní začal se v Leonu ve Frankrejchu, v přítomnosti papeže Řehoře X., císaře Rudolfa I., císaře Michaela řeckého, též jiných množství knížat a pánův. Rokováno o tom, jak by město svaté Jeruzalém zase pohanům odjato

a křesťanům v moc uvedeno bytí mohlo. I jsou tu také Řekové s Římany srovnání, v artykulu o Duchu svatém, že ten od Otce i Syna pochází. Tu také Čechové, kteréž král český Přemysl II. na svém místě poslal, douk a velikou pochvalu získali. Nebo nějaký Hron z Náchoda, pro svou vejmluvnost a moudré rady, na místě krále českého posazen, Havel Jablonský v turnaji jméno od císaře i od jiných prvního dne obdržel a Smil Světlický na druhý den třináctkrát ostrým hrotem se potkav, vždycky odporníka svého porazil, až naposledy i kníže brabantské daleko za kůň vyhodil, sám pak vždycky na koni osedl a nemaje více s kým se honiti, zabodl svůj kůň a dřevce své o zeď na tři kusy přelomil. Císař pro takové hrdinské skutky Čechy daroval a štíty jim změnil. Hronovi z Náchoda místo ostrve kázal nositi lva černého v zlatém poli, Havlovi Jablonskému štít zlatý na poly rozdělený a Smilovi Světlickému stříbrného kapra v červeném poli. *Hájek fol. 25?*

Léta 1274. Dne 5. ledna. Císař Rudolf I. hrabě Habšpurské byl v Achu na království Římské korunován. *Beuther.*

Léta 1276. Dne 26. srpna. Král Přemysl II. toho dne maje se polem potkati s císařem Rudolfem I., smluvil se s ním na nějakém ostrově v Dunaji Kamberk řečeném a v přátelství s ním všel skrze zasnoubení manželství dítek obojí strany. Nebo císař dceru svou Jitku, aneb Dobrotivu, připověditi dáti Václavovi synu Otogarovu, zase král dceru svou Anežku Rudolfovi synu císařovu. Potom král Otokar vzal léno od císaře vedle obyčeje a podav mu pěti korouhví, nepřijal pak král zas navracené nežli dvě, totiž českou a moravskou, nebo ostatní tři, totiž rakouské, štyrské a korytánské císař za sebou zanechal, jakoby jich potom dceři své a zeti, když by se to manželstvo stalo, navrátiti chtěl. Což příčinu dalo novým válkám. *Hájek fol. 252, Sylvius cap. 27.*

Léta 1277. Dne 27. máje. Toho dne téměř po všech německých zemích bylo zemětřesení. Tomu podobné zemětřesení zběhlo se také zas roku 1322. téhož samého dne. *Stumpff lib. 5.* Téhož léta dne 7. září, král český Přemysl Otogar II. hněvaje se na císaře Rudolfa I., že ho o Rakousy, Štyrsko a Korytany připravil, dceru svou Anežku, kterouž byl předtím synu jeho Rudolfovi knížeti švábskému zasnoubil, do kláštera sv. Františka mezi jeptišky dal. *Cosmae Paralip.*

Léta 1278 dne 27. srpna v den sv. Rufa Přemysl Otogar II. král český, slavný a až do toho času bojovník vítězný, silný obhájce a rozmnožitel vlasti a jazyka svého, svedl bitvu s císařem Rudolfem I. na pomezích moravských a rakouských na poli Niderspruk aneb Marchfeld řečeném a tu skrze zradu svých hejtmanů přemožen a zamordován. Pochován v¹⁰ Znojme a potom do Čech přenešen. Po smrti jeho císař Rudolf zemi rakouskou s jinými, jichž král Otokar přes 22 let v držení byl, od země české odtrhl a synům svým pod léno dal. Tím způsobem Rakousy na dům Habšpurský připadly. *Sylvius cap. 27, Cuthen.* **Po Otogarovi** jeden syn zůstal, Václav Druhý, ale nezletilý, pod správou a poručenstvím Oty Dlouhého markrabě Brandeburského. Vojna ta přinesla velikou zemi české záhubu, zvláště horám těmto první pád. Neboť když týž král Přemysl na tu válku z svých zemí velikou sílu lidu vojenského shromáždil a nemaje dostatek koní pro jezdce, k těmto horám prohlédl a všecky z nich koně pobratil a do svého ležení přivedsti poručil. Což když se stalo a čím by se rudy a perky z přehlubokých dolů honily, nebylo, kverci a horní nákladníci od pavování přestali, čeládka pak horničná nemajíce čím se živiti, přeč se rozešla a tak ty bohaté hory nejprv padly. Ležely pak ty hory tak pozdě několik let: nebo Václav syn Přemyslův jediný celého království toho dědič v 9 letech věku svého osiřav, zemi spravovati nemohl, Ota markrabě Brandeburské, mladému králi za poručníka a země české vladaře představený, ji více hubil než hájil. *Chron. Kutenberg.*

Léta 1279 dne 12. dubna. Bylo zatmění Slunce před západem. *Hájek fol. 255.*

Léta 1280 dne 3. prosince strhly se veliký větrové v Čechách, takže mnoho hradů, kostelů i domů v městech zbořily, vsi po polích roznesly, dříví v lesích z kořenů vyvracely. **Ten rok** bylo laciné, po všech téměř zemích korec žita platil 22 peníze, slepice 2 peníze, mandel vajec a osm herynků za 1 peníz.

Léta 1281 dne 24. ledna. Oto markrabě brandeburské jal Kunhutu, pozůstalou vdovu po králi Přemyslovi, i syna jejího Václava a zavezl je na hrad Bezdězy, dav jim strážné a českou německou, a tam je až do léta 1284 držel, sám pak Oto zemi českou po vůli své

hubil a loupil. *Hájek.* Téhož léta dne 2. března. Umřela sv. Anežka dcera Přemysla Otogara I. a sestra Václava I. krále českého, jeptiška v klášteře sv. Kláry v Starém Městě pražském. *Velesl.*

Léta 1282. Dne 7. ledna. Oto brandeburský markrabě, poručník a vladař země české, obloupil kostel na Hradě pražském. *Paralip. Cosmae.*

Léta 1283. Dne 26. prosince. Duha veliká a jasná ukázala se nad Prahou a ztáhši se od zdí městských na poledne přes Vltavu, téměř celé město obklíčila. *Hájek fol. 258.* Téhož léta dne 15. ledna. Krůpěje krve kapaly z nohy obrazu Umučení Páně, u hrobu sv. Lidmily, v kostele sv. Jiří na Hradčanech a to mnoho lidí hodnověrných viděli a jistili. *Cosmae Paralip.* **Potom** brzo veliké a mnohé těžkosti na zemi českou přišly, náramný mor, drahota a hlad násilný povstal, že misty matky své vlastní děti mordovaly a jedly.

^{11/}**Léta 1284. Dne 22. června,** král Václav II. po otci svém osiřalý přijel do Prahy s Otou markrabím Brandeburským poručníkem svým, aby se v království a dědictví své mocně uvázal, dav témuž markrabovi patnáct tisíc hřiven za poručenství. *Hájek fol. 258.* **Když** se tehdy týž Václav správy královské ujal a pomalu zemi od laupeží očistil, v pokoj a dobrý řád všecko uvedl, tu taky lid horní ponuknutím královským zas k těmto horám se hojně scházel a v několika letech tak je vyzdvihl, že k předešlému květu přišly, anobřz mnohem, než kdy prve, silněji se pavovaly a velikou nad míru stříbra hojnost z sebe vydávaly. Což přes sto let pořád, až do válek žižkovských, s převelikým celého království užitek trvalo. *Chron. Kutenbergae.*

Léta 1286. Dne 4. července, král Václav II. po smrti staré královny matky své, přijal toho dne manželku svou Jitku, dceru císaře Rudolfa I., a na stolici královské poctivě ji posadil s velikou radostí všeho lidu českého. *Chron. Aulæ Regiæ.*

Léta 1287 dne 11. prosince, Tataři s velikým vojskem do Polska vpadli a což mohli pohubili, zplundrovali, lidí množství veliké pomordovali a mimo jiné loupeže, zjímavše do 21 tisíc panen, domů sebou je odehnali. Ten vpád Tatar před 12 léty nějaké dítě v Krakově, sotva půl léta stáří, předpovědělo: výslovně promluvivši, že: Tataři přijdou a hlavy naše z nás roubati budou. *Cromer lib. 9 et 10.*

Léta 1288 dne 6. října královna Jitka porodila manželku svému králi Václavovi II. dvě děti, totiž Václava a Anežku. *Chron. Aulæ Regiæ.*

Léta 1289 dne 13. března. Císař Rudolf I. zboží manská na pomezí mišenském dal pod právo manské Václavovi II. králi českému zeti svému. *Hájek fol. 261.*

Léta 1290. Dne 25. září datum v Erfurtě dvou majestátů císaře Rudolfa I. V jednom potvrzuje nápadu Václava II. krále českého na knížetství Slezske a Vratislavské, v druhém dává králi českému úřad šenka císařského a hlas při volení císaře římského. *Olomucen. lib. 18.*

Léta 1291 dne 15. července umřel v městě Gernersheimu císař Rudolf I. hrabě Habšpurské v letech věku svého 72. *Bucholcerus.*

Léta 1292. Dne 16. ledna. Zvolen na císařství Adolf hrabě z Nassav. *Onuphr.* Téhož léta dne 20. ledna. Narodila se Alžběta dcera krále českého Václava II. *Chron. Aulæ Regiæ.*

Léta 1293. Václav II. král český udělil majestát Horníkům na svobody a právo ustanovení, zároveň s Jihlavskými. *Lib. Memorab. Gang.*

Léta 1294. Dne 29. března. Učení pražské zase obnoveno, kteréž předešlého roku poutuchlo. *Cosmae Paralip.*

^{12/}**Léta 1295 dne 26. června,** Přemysl II. na království Polské, proti Václavovi II. králi českému, korunován byl. *Wolffg. Justus.*

Léta 1296 dne 17. máje, umřela Anežka kněžna Rakouská krále českého Václava II. sestra. Paní chudým štedrá a milostivá. *Chron. Aulæ Regiæ.*

Léta 1297. Král Václav II. s Jitkou manželkou svou byl na Hradě pražském v den sv. Ducha, to jest 2. června, na království české slavně korunován. *Pulkava et Cuthenus.*

Léta 1298 dne 30. listopadu bylo veliké zemětřesení ve Vlaších a jinde, množství věží, hradů a domů podvrátilo a veliký počet lidí zařítlo. *Bucholcer.*

Léta 1299 dne 6. února. Smlouva mezi Václavem II. králem českým a Fridrichem markrabem mišenským a lučickými strany nějakých měst a zámků uzavřena, v které město Hradec Králové rukojmě a v zástavu položeno bylo. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1300. Václav II. král český povolal minciře z Vlach do Hory Kutné a tam peníze v dvoře královském bítí rozkázal, kdežto ten dvůr až dosaváde Vlaský se jmenuje. *Vesl.* **Toho roku** týž král také vydal nová práva horní dle kterých horní důležitosti se řídily, kteréž podnes před rukami jsou. **Téhož léta** Václav II. král český jsa povolán do Polska, kdežto za krále polského v městě Gnězně slavně korunován byl, jenž jsa již vdovec, jedinou pozůstalou dceru královskou, Alžbětu, sobě zasnoubil, sňatku však manželského pro její mladost ještě odložil. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1301. Dne **22. prosince.** Spatřina kometa na znamení štíra, vycházela brzo po západu slunce a před půlnocí zapadala. Ocas svůj obracující brzo k východu, jednak také na poledne. Trvala patnácte dnů. Potom byl mor netoliko v Čechách, ale i v Moravi a v Polsku.

Léta 1302. Alžběta kněžna polská, ještě nekorunovaná královna česká, prokázala milost městu Hradci Královému, když toho roku kostel sv. Ducha, nynější katedrální ~~vystavěti dala~~ založiti a stavěti dala. *Kronika hradecká to stavení kostela teprv až na rok 1312. pokládá.*

Léta 1303. Na den slavnosti sv. Ducha, král Václav II. Alžbětu jinak Rychsu manželku svou v kostele sv. Víta na Hradě pražském za královnu českou slavně korunovati dal.

Léta 1305. Dne **21. června,** umřel král Václav II. maje věku svého 35 let, kterýž pro své slavné a pobožné skutky za svatého jmín a držán byl. Pohřben v klášterním kostele zbraslavském, ježž on sám vystavěti dal. Velice od Čechů oplakán. Ten dle jeho poslední vůle, Alžbětě manželce své odkázal každoročně 20.000 hřiven stříbra za užitkův Horokutenských. *Chron. Aulo Regie. cap. 80.*

¹³⁾ **Léta 1306.** Václav III. král český krátkým panováním otci svému nastoupil, jenž toho roku dne **4. srpna,** poslední král český z rodu Přemysla Voráče, léta věku svého 18^{ho} v Olomouci násilně zamordován byl. **Načež** Alžběta vdova po králi Václavu II. v nové manželstvo vstoupila, pojavše sobě za manžela Rudolfa rakouského (syna Albrechta císaře), který také za krále českého I. toho jména ještě toho roku zvolen byl. *Chron. Aulo Regie.*

Léta 1307. Dne **3. července.** Umřel na ouplavici Rudolf jména I. král český. Tento král nápodobně Alžbětě zanechané vdově 20.000 hřiven stříbra ročně jest vykázal dávat. Protož na místo oných sumovních 40.000 té královně ročního platu odkázaných, města Hradec, Jaroměř, Vysoké Mejto, Chrudim a Polička, jakožto věnná, jí k užívání ustanovena a vykázána byla. Tak počátek vzala věnná města v království českém. *Hájek fol. 276.*

Dne 1. maji léta 1308. císař Albrecht I. kníže rakouské od knížete Jana strejce svého a jiných tří dvořanův, u města Bruku v Švejcářích úkladně zamordován. Tento Jan byl syn Rudolfa knížete švábského a Anežky dcery Přemysla Otogara II. krále českého, kteréhož císař Rudolf I. v boji zamordoval. A na něm se naplnilo proroctví Přemysla I. knížete českého, že tehďž rod jeho v Čechách přestane, když vnuk děda svého pomstí. *Cuspinian Vrsperien.* Téhož léta dne **4. máje.** Založen kůr kláštera sv. Jakuba v Starém Městě pražském. Nákladem Bohuslava z Rosyc, který měl veliká bohatství na Horách Kutnách. *Hájek fol. 225.* Takových bohatců tehďž více se v Hoře Kutné nacházelo, Hájek v své Kronice české také o tom zmínku činí, a to sice pod

létem 1309. Že jistí Ruthardové, jménem Kunrád, Jiří, Markvard a Jan, tak slavně svou věc vedli, jakoby nejznamenitější páni a hrabata byli. Ti pavovali doly Ruthard a Sekhard, odkudž hojně ubrlaufy brávali. Oni Jindřicha Korytanského tehďž místokrále českého u veliké nenávisti měli, protože stříbra, které z hor vycházelo, k užitku zemskému neobracel, ale je ven z země do Korytan zavážel. Nýbrž oni se tak proti němu rozlítili, že se i prohlásili, anby pro některé české pány směli, že by chtěli na své peníze válečných drábův hodnou rotu zverbovat a toho Jindřicha z Čech vypudit. *Kořinek.*

Léta 1310 d. 18. července. Jindřich kníže Korytanské, vida, že Čechové o jiného krále rokují a již za tou příčinou posly své k císaři vypravili, vzal toho dne město Hory Kutné a svým lidem je osadil, aby se ho nový král zmocniti nemohl. *Chron. Aulo Regie cap 97.* Léta 1310. d. **19. listopadu,** král Jan český nově volený, oblehl Horu Kutnou, ale že bylo zima a ve městě měli se k bránění, odtrhl odtud k Kolínu a pak až k Praze. Téhož léta dne **3. prosince,** král Jan český volený, s pomocí řezníků pražských, zmocnil se města Prahy a vyhnal Jindřicha Korytanského, sám v králov-

ství se uvázal. Za tu ¹⁴⁾ službu řezníky pražské král Jan obdaroval erbem, aby na korouhvi červené nosili lva bílého bez koruny o jednom ocasu a na druhé straně mříži a z obou stran oděnce, an jí sekají sekerou. *Pulkava.* Týž král Jan hned následujícího

léta 1311. Měděnou přísadou svou minci zlehčil a z hřivny stříbra 64 groše, haléřů pak 768 dělati poručil. A to byla první mince v Čechách s přísadou: nebo od Přemysla a Libuše kněžny, jenžto stříbro mincovati začali, vždycky z samého fejnu, to jest z čistého stříbra, peníze se dělaly. *Kořinek.*

Léta 1312 dne 22. března. Papež Kliment V. v tejně radě na sněmu videnském ve Frankrejchu, rytíře řečené templáře, jichž veliký počet byl v Europě, k zabiti a vyhlazení odsoudil. A protož ti všickni v Frankreihu jednoho dne zmordováni a zboží jejich zplundrována jsou. Dáno jim za vinu, že by zpychavše velikým bohatstvím, od křesťanů k Saracenům přistoupti měli. V Říši ale jen toliko jméno templářův zhlazeno a rytíři sv. Jana neb rodyžští nazváni a statkové jim zanecháni byli. *Hájek fol. 276.*

Léta 1314. Dne **17. listopadu.** Ludvík kníže bavorské od některých kurfirštů a knížat říšských, mezi nimiž i Jan král český byl, za císaře zvolen jest. *Cuspin. Naucler.*

Léta 1315 dne 21. máje. Jan král český táhl s vojskem na Matěje z Trenčína uherského pána, jenž v Moravě škody činil, a pak na moravském a uherském pomezí Uhry statečně porazil. *Chron. Aulo Regie cap. 125.*

Léta 1316 dne 26. března. Přijeli do Prahy arcibiskupové mohucký a trierský, aby některé pány české s králem Janem urovnali a smířili. *Hájek fol. 256.* **Toho roku** Švábi vtrhše do Čech, poraženi u Prahy na Bojišti nedaleko kostela sv. Jana u Svinské brány, že jich noha neušla. Takové bylo krveprolití, že koně do kolenouch brodili se v krvi lidské. *Pulkava.* Téhož léta dne **14. máje.** Narodil se Karel syn Jana krále českého a Alžběty Václava II. krále českého dcery. Pokřtěn od Petra arcibiskupa mohuckého na den sv. Ducha, 30. máje. *Vita Caroli IV.*

Léta 1318. Dne **14. října.** Sjezd byl v městě Domažlicích císaře Ludvíka knížete bavorského, krále Jana českého i všech pánů českých a tu jednáním a prostředkováním císaře páni čeští, jenž se králi na odpor stavěli, jsou s králem smířeni. *Lupacius.*

Léta 1320. Dne **13. září** Ludvík bavorský kníže a císař římský, daroval Janovi králi českému a polskému švagru svému markrabství a zemi budišínskou i město Kamenici s vším příslušenstvím a panstvím. *Cuthenus.*

Léta 1321. Dne **9. února,** král Jan český honě v turnaji v oko jedno uražen, že i naň ošlepl. *Cuspinium.*

¹⁵⁾ **Léta 1322.** Dne **8. dubna.** Umřela v Králově Hradci Markéta, dcera krále Václava II., Boleslava knížete Vratislavského manželka, tehdy zase ten díl věna na Alžbětu vdovu a její dceru Anežku připadl, s povolením krále Jana. *Chron. Regine Hradecii.*

Léta 1323 dne 28. září. Císař Ludvík příjmím Bavorský, maje na pomoc krále českého Jana, porazil toho dne Fridricha kníže rakouské a od některých voleného krále římského. V kterážto bitvě král Jan sám jal Jindřicha kníže rakouské Fridrichova bratra a u vězení svém měl, až se mu devíti tisíci hřiven vyplatil. *Cuspinianus.*

Léta 1324. Dne **22. září.** Sníh veliký spadl, kterýž trval 29 nedělí, nebo zima velmi tuhá a příkrá byla, takže mnoho dobytka i lidí zimou pomřelo. *Chron. Thuringie.*

Léta 1328. Dne **17. listopadu.** Jan král český, navrátil se z vojny rakouské s mnohými kořistmi, toho dne slavně s velkým komonstvem do Prahy přijel. *Pulkava.*

Léta 1329 dne 12. března. Jan král český dobyt v Polště zámku Dobřiny a některých městeček k biskupství Vladislavskému náležitých, dal je všechny křižovníkům pruským a nadto osazení a vládnutí země pomořské jim listy svými královskými potvrdil. *Mechov. lib. 4. cap. 10.*

Léta 1330 dne 14. července, umřel Fridrich opat sedlecký řádu cistercienského, učený a zvláště v pobožnosti rovný předkům. Ten od krále Jana obdržel collatury neb právo dosazování pastýřů duchovních některých kostelů měst královských, totiž: v Čáslavi, v Kourimi, v Kolíně a v Hradci Králové, též v Moravě v Jemnici a Jaroměřicích. *Chron. Monast. Sedlec.* **Toho roku** mnoho obilí mokrem vyhynulo a z toho pošla drahoty.

Léta 1331 dne 27. září, v den Přenešení sv. Stanislava dědice polského, Vladislav Loktek král polský nedaleko od městečka Radžejeva Křižovníky pruské na hlavu porazil. Trvala bitva od vý-

chodu slunce až do druhé hodiny na den a padlo z vojska křížovníckého do 40 tisíc. *Fulstein lib. 9. cap. 11.*

Léta 1332. Král Jan vracující se z Lombardie do Lucemburku, syna svého Karla do Čech poslal, učiníc ho markrabím moravským a poručíc mu vladařství království českého. Byl Karel v Praze rozený, na Krivoklátě vychovaný a v sedmém létě věku do Paříže odvezen a tak 10 let v Čechách nebyl. Vjel do Prahy dne **29. září** a tu naproti jemu vyjeli mnozí páni a rytíři, slavně jej do města uvedli, radující se, že k nim dědic koruny české král a pán jich budoucí přijel. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1333. Dne **8. března.** Jan král český s vojskem do Lombardie Vlaské na pomoc knížeti Karlovi synu svému táhl a správu země české Oldřichovi Pflugovi poručil, kterýž ji pokojně a chvalitebně vedl a skrze to šťastný průchod v živnostech v Čechách byl, přitom i láce. Nebo strych pšenice platil pět grošů, žita čtyry, ječmene dva groše a ovsu devět peněz. *Hájek fol. 301.*

Léta 1334. Dne **23. března.** Snih veliký spadl v Polště i jinde. Ale ten zas pátého dne sešel a přinesl léto velmi ourodné. *Dto.*

¹⁶**Léta 1335.** Dne **10. listopadu.** Sjeli se na Vyšehradě v Uhřích tři králové, totiž Karel uherský, Kazimír polský a Jan český. Byl také tu i Karel markrabě moravský, krále českého syn. A tu mezi sebou mír a pokoj, též přátelský punt proti císaři Ludvíkovi bavorskému a knížatům rakouským, učinili. *Hájek fol. 304.* **A tu také** Jan král český daroval králi uherskému handštan z hor jihlavských, kterýž vážil 8 tisíc zlatých uherských. *Curens.* **Karel** markrabí moravské na rytířstvo od krále uherského pasován.

Léta 1336. Dne **18. října.** Umřela v Králové Hradci královna Alžběta vdova po králi Václavu II. a Rudolfu I. pozůstala. Pochována u Brna v klášteře saalenském kterýž ona tam na svůj náklad založila a vystavěla. *Chron. Reg. Hradecii.*

Léta 1337 dne **17. února** zatmění Slunce. **Téhož roku** vidány byly dvě komety měsíce června, července a srpna. Potom byl nedostatek chleba a vína. *Lupacius.* **Téhož léta** dne **12. dubna.** Vratislavští na místě a jménem všeho toho knížetství, Janovi králi českému poddanost slíbili. Nebo knížetství to tehdyž na korunu českou připadlo. *Cuthen, Lupac.* **Téhož léta** dne **18. máje** Božena, Jana krále českého druhá manželka, byla v kostele hlavním pražském od Jana biskupa pražského korunována. *Lupacius ex Francisco.*

Léta 1338 dne **6. prosince.** Smlouva mezi Větším Městem pražským a Horou Kutnou stala se: Aby každý měšťenin pražský mohl vína svá jakákoli šenkovati u Hory i jiné věci konati v kupectví a handli svém a sumou téhož práva požívatí jako měšťané domácí, krom berně města Hory: Zase z Horníkův každý též svobody požívatí mohl v Praze. A tak Pražané byli měšťané u Hory a Horníci v Praze. *MS. Velesl.*

Léta 1339. Ozdoba města a kostelů v Králové Hradci skrze Alžbětu královnu uvedená, brzy po její smrti jest klesla, jenž měsíce dubna ten rok skrze zřirající oheň docela strávena byla. *Chron. Reg. Hradecii.*

Léta 1340 dne **31. máje.** Král Jan český daroval klášteru sedleckému oulehle na těchto horách ležící, jakž toho decret pod tím datum na Lucemburku ukazuje. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1341. Dne **7. září.** Vratislav město slezské vyhořelo. Potom pak zas od císaře Karla IV. nákladnějc než prve vystaveno bylo. *Curens fol. 108. 276.* **Toho roku** byl hlad v české zemi, takže strych pšenice platil se za 70 grošů, žita za kopu, ječmen za 50 grošů a hrachu za půl kopy. *Crenzheim, MS.*

Léta 1343. Dne **30. dubna.** Datum dvouch listův papeže Klimenta VI. V jednom z nich arcibiskupství pražské se vyzdvihuje; v druhém právo korunování krále českého z arcibiskupa mohuckého na pražského přenáší. *Hájek fol. 310.* **První** arcibiskup pražský byl Arnošt z Pardubic; biskupové dva k němu přidáni, totiž olomúcký a litomyšlský. *Mechovien lib. 4. cap. 23.*

¹⁷**Léta 1344.** Dne **12. července.** Král český Jan sebrav veliké vojsko z Čech táhl do Polska proti Kazimírovi králi a toho dne oblehl město Krakov a předměstí jeho všecka vypálil. Ale že se král polský v Krakově zavřel a Čechům se potom nedostávalo, musil král Jan odtrhnouti. *Hájek fol. 312.* Však následujícího hned

léta 1345. Čeněk z Lippého s jinými pány českými, skrze svou nerozšafnost, v bitvě od Polákův poraženi a zjímáni byli.

Léta 1346. Dne **13. července.** Kobylek množství přiletělo do Čech, kteréžto všecka obilí, sena, trávy i ovotce pohubily. *Lusat.*

Munt. **Téhož léta** dne **19. července.** Kurfirštové sjeli se v Reusu na Mejnu. A ti všickni jednomyslně ssadili z císařství Ludvíka Bavorského, kteréhož papež prokrel, a na jeho místo volili Karla IV. markrabí moravského, syna českého krále Jana, kteréhož volení papež Kliment VI. stvrdil. *Crenzheim.*

Léta 1347. Dne **2. září.** Císař Karel IV. po nešťastném zahynutí v Frankrejchu krále Jana otce svého, na království české i s Blankou manželkou svou od Arnošta prvního arcibiskupa pražského v kostele sv. Víta na Hradě pražském slavně korunován byl. *Hájek fol. 315.*

Léta 1348. Dne **25. ledna.** Okolo nešporů zemětřesení v Čechách na mnoha místech bylo, takže lidé na nohách státi nemohli a někde se i stavení bořila. Trvalo za tři hodiny. *Hájek.* **Téhož léta** dne **30. března** v hodinu XV. císař Karel IV. král český založil Nové Město pražské. *Lupacius.* **Téhož léta** dne **10. června.** Císař Karel založil hrad Karlštejn tři míle od Prahy, kdež se koruna i jiní zemští klenotové chovají. *MS., Hájek fol. 318.*

Léta 1349 dne **12. července.** Msrkači toulali se po zemi české v larvách chodili a německým jazykem kázali i písně zpívali. Nalezeny byly mezi nimi i ženy v oděvu mužském. Císař Karel vyhnal je z Čech. Potom jeden z počtu těch mrskačů, jménem Konstantin, jenž se pravil býti Synem božím a že i z mrtvých vstane, byl v městě Míšni za živa upálen. *Fabricius.* **Téhož léta** dne **30. listopadu.** Ubrus, na němž Kristus Pán nejposléze večereti ráčil, od Karla krále uherského císaři Karlovi IV. poslaný, do Prahy přivezen byl. *Hájek fol. 321.*

Léta 1350. Dne **26. března.** Papež Kliment VI. léto milostivé k roku padesátému přenesl a světití nařídil, protože věk lidský sto let zřídká dosáhnouti může. *Platina.* **Téhož dne** umřel, jedem jsa otráven, Alphonsus X. král hyšpanský, pán moudrý a učený i v umění hvězdářském zběhlý.

Léta 1352 dne **6. července.** Karel IV. císař a král český vydal z Prahy list královský na soudce a přísežné města Králova Hradce, napomínající obzvláště u soukeníků váhu vlny a stejnost suken zříditi a mladíky k témuž řemeslu učení vzbuzovati. *Chron. Reg. Hradecii.*

¹⁸**Léta 1353.** Dne **11. máje.** V sobotu před sv. Duchem byl veliký zimní mráz a nato sněhu dvou loket zvýši napadlo, kterýžto do šestého dne na polích zůstal. Lidé obávající se z toho neúrody a hladu. Ale jakž snih sešel a země namokla, přišla hojná žeň a neobyčejná úroda. *Crenzheim.*

Léta 1355 dne **5. dubna.** Na velikou noc císař Karel IV. král český s Annou třetí manželkou svou v Římě ode dvou kardinálův slavně korunován byl. Týž císař jeda z Říma po svém korunování, obrátil se do města Pisis a tam původem nějakého Františka Gambakurty, byl v nemalém nebezpečení i s císařovnou manželkou svou. Nebo pisanští chtějí ho o hrdlo připravití, zapálili toho dne v noci rathauz svůj, kdež mu hospodu ukázali, takže císař i císařovna sotva z toho ohně vyběhli. Potom na druhý den zbourali proti němu lid obecní a srotivše se, chtěli ho i s dvořany zamordovati. Ale páni čeští a moravští, dvořané císařovi, statečně bráníce pána svého i sebe, s boží pomocí nad Vlachy zvítězili a mnoho jich pobivše, původy té zrady živé zjímali, kterýchž nazejtří císař sedm na rynku pisanském postínati rozkázal. A hnuv se odtud, jel do města Sancta Petra řečeného a tam statečně dvořany své, kteříž života jeho obhájili, na rytířstvo pasoval i bohatě daroval, zejména tyto: Jindřicha z Hradce, Jindřicha Čeňka z Lippého, Beneše z Kolovrat, Jiřka z Sulevic, Buška z Hodkova, Jaroše z Svojkova, Maršíka z Habřinky, Zdeňka z Lomnice, Smila z Doubravice, Beneše Lomnického z Náměště, Žibřida Březanského z Jiviny, Buška Straškovského z Vičkova, Viléma Vaneckého z Jemnicka, Jana Valeckého z Valče. *Hájek fol. 324.*

Léta 1356. Císař Karel IV. zprávu maje, že v jeho království Českém dějí se mnohá lotrovství i mnozí po cestách mordové. I položil sněm v Praze, na němž s stavby loupežníkům a mordýřům takovým pokuty ustanovil a takové loupežníky pak onde v zemi chytati a trestati dal. Aby pak budoucně tomu zlému v zemi konec učinil, Čechy na kraje rozdělil a každý kraj dvěma správčům k opatrování odevzdal. Odkudž tehdyž hejtmané krajští počátek první vzali. *Schwenda.*

Léta 1357 dne **27. března,** císař Karel IV. král český vysadil děkanství karštejnské, přidav k němu čtyry kanovníky. *Hájek fol. 430.*

Léta 1358. Dne **9. července** v hodinu 23. minut 45 založen most pražský kamenný přes řeku Vltavu od císaře Karla IV. krále českého, kterýžto sám svou rukou první kámen do gruntu vložil, z té strany od Starého Města. *Lupac.*

¹⁹⁾ **Léta 1360.** Dne **10. září.** Začal se mor v království Českém a k tomu bylo toho roku draho, že lidé hladem mřeli. *Hájek fol. 344.*

Léta 1361. Dne **10. srpna.** Císař Karel IV. dal stavěti zdi na vrchu Petřinském u Prahy, tu kdež jest kostel sv. Vavřince. Příčina toho stavení byla velký hlad, že lidé neměli co jísti, protož císař dal se v to stavení, aby sobě chudí chleba zasluhovali a hladem nemřeli. Platilo se dělníkům po bílém penízi na den, ale ke stravě. Tehdáž platil strych žita po půl kopě a strych hrachu po 60 groších. *Velesl.* Potom zas

léta 1362. Byla v Čechách taková láce, že korec žita se prodával za jeden groš.

Léta 1363. Císař Karel IV. král český zastavil rychtářství kutnohorské městské Endrlinovi (Ondřejovi) Vorsucherovi mincmistru a Horníku bohatému za dluh 600 kp. grošů pražských, až do vyplnění tej sumy. Z čehož viděti, že již tehdáž královské rychtářství v témž městě uvedené bylo a také tu i nejvyšší mincmistr zřízen byl. *Lib. Memorab. Gang.*

Léta 1364. Dne **30. června.** Umřel v Roudnici Arnošt, syn Arnošta z Pardubic rytíře, hejtman hrabství kladského, kterýž půl koně na štítu nosil; první arcibiskup pražský. Pochován v kostele Panny Marie v městě Kladsku. Byl muž bohobojný, pobožný a šlechtný. *Hájek fol. 337.*

Léta 1365. Dne **1. června.** Císař Karel IV. slavil Hod letničný v Avionu s papežem Urbanem V., kterýž také toho dne před císařem mši sloužil. A tam císař ten na papeži obdržel, aby každý arcibiskup pražský byl kardinál a Legatus natus. *Hájek fol. 339.*

Léta 1366. Dne **27. září.** Dokonána jest kaple sv. Václava v kostele na Hradě pražském, nákladem císaře Karla IV., kterou on ozdobně stavěti dal. *MS., Veleslav.*

Léta 1367. Dne **3. března.** Povodeň veliká byla na Vltavě u Prahy, takže se v ulici u sv. Jiljí na Starém městě lidé na loďkách plaviti museli. Škody nemalé staly se lidem skrze to rozvodnění. *Cuthen.* Téhož léta dne **30. listopadu,** Jan arcibiskup pražský posvětil kapli sv. Václava na Hradě pražském, v přítomnosti císaře Karla. *MS.*

Léta 1368. Dne **15. února.** Narodil se v Praze Zikmund syn císaře Karla IV., při jehožto křtu p. otec jeho císař Karel daroval prelátům kostela pražského sto hřiven. *Velesl.* Téhož léta dne **1. listopadu.** Alžběta, císaře Karla IV. čtvrtá manželka, korunována toho dne v kostele sv. Petra v Římě císařskou korunou od papeže Urbana V. v přítomnosti císaře pána svého. *MS.*

Léta 1369. Dne **13. dubna.** Na den Svátosti bylo v Praze lidu přesporního více nežli sto tisíc, takže plac ten od Zderazu až okolo kaply Těla Božího na Novém Městě pražském jim byl malý a těsný. *Hájek fol. 342.*

²⁰⁾ **Léta 1370** dne **9. srpna.** Václav IV. král český, pozván jsa ke dvoru císařskému od císaře Karla IV. otce svého, přijel k němu do Normberka s velikým komonstvem a tu od kurfirštův a jiných knížat říšských slavně jsa uvítán. Při tom svém příjezdu obyčejem svých předkův kázal udělati dva ohně veliká, aby všechněm známo bylo, že král český přijel. *Lupacius.* **Toho léta** píše Dubravius, kterak Karel IV. císař legátům říšským veliké poklady zlata a stříbra ukázal: a kterak oni nad takovým bohatstvím ustrnuli a že celá říše takového pokladu jemu dáti nemůže, zjevně se přiznali: ale odkud medle takový poklady se nechávaly? zajisté ne odjinud, nežli zlato z hor jílovských a stříbro větším dílem z hor kutenských a kaňkovských bylo shromážděno: poněvadž odjinud se ví, že za kralování Karla IV. ty hory velmi hrubě stříbrem oplývaly. Kdo z Čechův, jenž byl v Praze, nespátřil na Hradě sv. Václava ten nákladný kostel sv. Víta? jenžto všechna zámecká stavení převyšuje, i pověz někdo: odkud na to stavení šly outraty? Kdo nevíš, čti Hájka pod létem 1343. On ti poví, že šly z mince kutnohorské. Nahlídní do knihy Tomáše Pešiny, Sedmirohá dennice nazvané, v listu 57 a 58, ta tě vynaučí, že z desátkův horničných vplejvaly. Věru musily ty desátky býti veliké, jimiž tak pěkné, mistrovné a nákladné dílo povstalo. A kdo také viděl katedrální chrám Páně sv. Ducha v Hradci Královém, ať řekne, že to nejní stavení nákladné. A odkud neb od koho jest ten kostel vystaven? Odpoví mně z příběhův neb kroniky králohradecké: že jej vystavěla Alžběta

ovdovělá královna po králi českém Václavu II., pak králi Rudolfovi I., máš dobře. Ale odkud? Čti Hájka kroniku v listu 276. a Veleslavína v listu 365., dovíš se, že též královně dle odkazu krále Václava II. jejího manžela, jí každoročně 20.000 hřiven stříbra z užitkův kutnohorských se vydávalo. Jest to pěkná suma! z kteréžto ona zajisté mnoho na stavení to obrátiti mohla. A tak pravdivé to tehdáž přísloví: že tyto hory byly téhož království českého komora.

Léta 1371 dne **13. prosince,** v den sv. Lucie. Císař Karel toho jména IV. a král český, dal Horníkům kutenským majestát na potvrzení práv a svobod, zboží pozemské sobě kupovati a prodávati. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1372. Dne **29. března.** V pondělí velikonoční. Posvěcen v Praze v Novém Městě klášter slovanský sv. Jeronýma řeholi sv. Benedikta u přítomnosti císaře Karla IV. a Václava krále syna jeho, od Jana arcibiskupa pražského. Vystaven nákladem císaře Karla IV. Náklad na něj 18 tisíc, 7 set a 47 kop grošů českých a 3 haléře. *Hájek fol. 319.*

Léta 1373 dne **13. března.** Voda veliká byla u Prahy, takže na trhu ovocném v Starém Městě na lodích se vozili a ryby lapali. *Lupacius.* ²¹⁾ **Téhož** 1373 léta byla v Čechách veliká dražota a chleba nedostatek nebo na trhu prodával se strych žita nejprv za 30, za 40, potom i za 60 grošů míšenských. Po hladu, jakž obyčejně, zšel mor, kterýž mnoho lidí v Čechách sklídlil. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1374. Dne **16. července.** Klášter sv. Jakuba, mnichův řeholi sv. Františka, minoritů, v Starém Městě pražském, od Jana arcibiskupa pražského posvěcen byl. *Hájek fol. 348.*

Léta 1375. Dne **2. máje.** Císař Karel IV. položil sněm na Hradě pražském, na němž povolena berně podle šacunkův, z jedné hřivny grošův jeden groš rázu pražského, na vyplacení zámkův a zboží králi českému náležitých, kterých mnozí z pánův a obyvatelův zemských drželi. *Fabricius.*

Léta 1376 dne **18. září.** Týž císař Karel vydal mandát na kacíře, poběhlce a odřezance od víry Kristovy a ty, kteříž by bludy proti učení Krista Pána, Apoštolův a církve jeho drželi, aby skrze kněží, přalaty a Mistry z slova božího napravováni byli. A pakliby v bludích svých neústupně trvali, ti aby na smrt vydáváni a zjevně ohněm pálení byli. *Lupacius, Hájek fol. 349.*

Léta 1377. Onen císař Karel IV. král český nařídil ouřadníkům mince na Horách Kutnách, aby ke 100 librám stříbra 12 liber mědi přisadili a z jedny hřivny 70 grošů, halěrů pak 840 dělali. *Kořínek.*

Léta 1378. Dne **29. listopadu** umřel na Hradě pražském císař Karel IV. král český a tam v kůru kostela sv. Víta pochován. *Sylvius cap. 33. Hájek fol. 356.*

soL VbI ChIronIs tangebati sIgna bIforMIs, abLatVs terrIs
CaroLVs astras VbIt. *CrinIt.*

Léta 1379. na den Večeře Páně. Založen špitál pod jménem sv. Antonína opata na podměstí při městě Hradci Královém nad Labem, od Ondřeje Glatnera rychtáře přísežného téhož města Hradce. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1380. Dne **4. máje** začal se mor v Čechách a trval až do měsíce října. A toho roku také myši pojedly téměř všecko obilí na polích, i trávy na lukách, takže neměli lidé co žiti ani síci. *Lupacius.*

Léta 1382. Dne **21. ledna.** Umřel Ludvík císaře Ludvíka II. syn, toho, kterýž se k otci svému nesynovsky choval. Příklad pokuty boží na Ludvíkovi a synu jeho, protože otci svému císaři Ludvíkovi I. mnohá bezpráví a příkoří činil: proti čtvrtému přikázání. *Melanth. Chron. Mansfeld.*

Léta 1383. Dne **16. máje.** Císař Václav král český toho jména IV. rozkázal Jana Nepomuckého, kanovníka pražského, z mostu pražského shoditi a v řece Vltavě utopiti, proto: že jemu zpověď jeho manželky, královny Johany, vyjeviti nechtěl. *Víte S. Joann. Nepom.*

Léta 1384. Dne **19. října.** Dáno jest bylo vyhlášení a potvrzení knězi Mikulášovi, někdy farář v Pinkořicích, k kostelu farnímu Matky Boží v Gruntě, s povolením ctihodného kněze Vlachníka, arcipřěsta kouřimského, téhož kostela patrona. *Ex lib. Mem. Gang.* **A to byl** jistě týž kněz Mikuláš poslední farář v Gruntě před žižkovskou vojnou ustanoven, poněvadž pozděj, po tej žižkovské válce, již více žádný tu zaznamenaný se vynachází, nobrž se pak shledává, že potom táž collatura gruntecká k faře kaňkovské náležela. Farář gruntecký dostával desátku obilního, totiž žita a ovsy, 51 korců 3 věrtele; a to z Libenic, Hořan, Přitoky a z Grunty (kdež

sice tehdy jen jediný sedlský statek býval) k tomu také měl letníky a ouroky z dědin kněžských. **Toho roku** král český Václav IV. již zvolený císař, požádal desátky od kostelů v zemi české. *Veleslavín*.

²² **Léta 1386.** Dne **24. června**. Václav IV. král český a císař římský, udělil majestát Horníkům kutenským: by oni zboží svá komužkoli chtli, poručiti mohli. Pakli kdo bez kšaftu umře a dědiče přirozeného po sobě nepozůstává, má to vše zboží na krále, pro obec a na konšely horské připadnouti. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1387 dne **11. ledna**. Johana první manželka krále Václava, kteráž předtím na Nové léto umřela, toho dne v klášteře zbraslavském pochovaná byla. Byla dcera Albrechta knížete bavorského. Paní nábožná a dobrotivá, která mnohá příkoří od manžela svého snášela. *Velesl. fol. 21.*

Léta 1388. posledního dne prosince. Umřel mistr Jan Wiklef, Engličan, všípitel nového náboženství (které i také do Čech se dostalo a tu mnoho roztržitostí způsobilo), pochován v svém kostele de Lutterworth. *Baleus*. Potom po 41 letech, z rozkazu papeže Martina V. a sněmu Senenského, vykopáno jest tělo jeho z hrobu a zjevně na prach spáleno. *Bucholc*.

Léta 1389 dne **8. října**. Umřel papež Urban VI., po něm došel Bonyfácus IX. Ten potvrdil svátku: Navštívení Panny Marie. *Onuphrius*. Téhož léta dne **18. dubna**. Na Velikonoc, v hodině nešporní, Židé v Praze zsmordováni, domové jejich vybiti a spáleni byli, zboží rozebráno. Příčina toho útoku od lidu obecného na ně byla, že na kněze kamením házeli a s posmívky se mu rouhali, když od sv. Mikuláše, mimo jejich ulici, k nemocnému s procesí šel. *Velesl. fol. 215.*

Léta 1390. Dne **13. března** v čtvrtou neděli postní. Jubileus annus, to jest: Milostivé léto, za krále Václava IV. s povolením papeže Bonyfácia IX. v Čechách se začalo a trvalo až do Povýšení sv. Kříže. Praha toho roku velmi tou příčinou zbohatla. *Hájek fol. 356.*

Léta 1391. Dne **1. března** o středopostí. Sjezd pánů českých některých v Králově Hradci proti králi Václavovi: kterýž pro tu příčinu jal Hrožka na Dčbáně a Jiroše na Hradišti, pak dal je stínati na Vyšehradě. *Dto. Téhož roku* v Duryncích a Míšni a v Hesích přinuceni byli Židé základy, na něž peněz půjčovali křesťanům, bez výplaty navracovati. *Chron. Mansfeld.*

Léta 1392. Dne **2. června** na den sv. Ducha neb Letnic, o nešporích založen kámen gruntu hlavního kostela pražského. *Velesl.* Téhož léta dne **5. prosince**. Povodeň byla veliká u Prahy i po vši zemi české, takže se lidé v Praze po rynku Staroměstském na lodích vozili. *Hájek fol. 356. MS.* Téhož léta dne **21. prosince** v den sv. Tomáše král český Václav IV. udělil Horníkům kutenským majestát, jímž ukazuje, aby na lidi horské, ani na jich zboží saháno nebylo, bez opovědi pana nejvyššího mincmistra a bez požádání prve práva na něho. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1393 dne **15. února**. Umřela v Královém Hradci Alžběta císařovna a královna česká, poslední ze čtyř manželek Karla IV. pozůstala 15 let vdova. Pohřbena na Hradě pražském. *EX WIæ fortIs CLaVstro hoC tVMVLantVr eLIssæ. Mart. Kuthen.*

²³ **Léta 1394** dne **16. října**. Umřel papež Kliment VI. v Avionu v zemi francké. Na místo jeho volen byl Benedikt XIII. proti Bonyfácioví IX. *Onuphr.*

Léta 1395. Dne **28. září**. Bajazet I. král turecký porazil toho dne u města Nicopolis Zikmunda krále uherského a množství křesťanů pomordoval. Bajazet v tom boji měl více nežli třikrát sto tisíc lidí a křesťanů nebylo přes osumdesát tisíc. Z křesťanů padlo dvaceti tisíc a Turků šedesát tisíc. *Beuther ex Naucler.*

Léta 1396. Dne **21. máje**, v den sv. Ducha, Hanuš kníže ratibošské, otec knížete Mikuláše z Kladska, jemuž král Václav nad jiné věřil a hrad Karlštejn k opatrování poručil, pozvav k sobě některých pánů českých na dobro vůli, po obědích zsmordovati je rozkázal. Mnozí zato měli, že to s volí královskou učinil. Pročež Čechové převzdělali mu: mistr Hanuš a jiní jmenovali ho: nechutným kuchařem, protože těm pánům nechutný oběd dal. *Hájek fol. 359.*

Léta 1397. Dne **11. ledna**, bylo v Čechách rozvodnění veliké, takže mlynáři pro vysokost vody mlíti nemohli a skrze to byl také nedostatek chleba. *Lupacius.*

Léta 1398. Dne **19. září**. Mistr Jeroným pražský, učedník a tovaryš Mistra Jana z Husince, byl v učení pražském bakalářem

učiněn. Potom druhého roku do cizích zemí na učení odpuštěn. *MS.*

Léta 1399. Dne **30. ledna**. Císař Václav král český, vysadil Mistrům učení pražského kolej císařskou v Starém Městě pražském v osadě sv. Havla a ode všech daní, platů a povinností městských ji na budoucí časy osvobodil. *Velesl. fol. 54.*

Léta 1400 dne **15. března**. Královna Žofia, Jana knížete bavorského dcera a Václava krále českého manželka druhá, korunována na Hradě pražském před oltářem sv. Víta. *MS.* Téhož léta dne **20. srpna**. Král český Václav IV. toho dne od kurfirštův z císařství složen, protože se správy Říše ujímati nechtěl, a na místo jeho hned druhý den zvolen byl Ruprecht falckrabě a kurfiršt z Rejnu. *Bucholcerus.*

Léta 1401. Dne **17. února**. Papež Bonyfácus IX. odeslal z Říma list papežský Horníkům kutenským, jehož obsah a podstata byla tato: Poněvadž Stolice apoštolské jistá zpráva došla, kterak Horníci kutenští, věrní, poslušní a vroucní synové, velmi často od rozličných jak duchovních tak i světských osob před tribunály a soudnice, od stolice apoštolské nařízených soudců, ven z arcibiskupství pražského poháněni a skrze to k velikým škodám, též outratám přiváděni bývají. Protož že týmž Horníkům, na jejich poníženou prosbu, to obdarování udělovati ráci: aby na potomní časy žádný takový soudce kutenského Horníka před sebe citovati nesměl a nemohl. Ale pokudž by kdo s některým z Horníků o něco se chtěl souditi, toho aby nikdež jinde, leč při pražském arcibiskupu, obyčejným všech Horníků sudím, vyhledával. **Téhož léta** ti Horníci kutenští ještě i jinou bulu na výsadu kostela Těla Božího a sv. Barbory (nebo pod těma titulema byl založen) od téhož papeže Bonyfácia IX. obdrželi, v nížto ten svatý otec takto mluví: že poníženými svých milých synů, měšťanů a obyvatelů i vši obce města Hory Kutný (kdežto veliké množství lidí, jak v dolích stříbrných, tak v jiných rozličných a potřebných pracech denního času stále pracuje) prosbami jsa nakloněn, apoštolskou mocí dovoluje, aby v kostele Těla božího v témž městě řádem duchovním založeném a vystavěném, velebná svátost na větším oltáři téhož kostela, v nádobě světlé, příslušné a příhodné, každého týhodne od nešporu středního až do nešporu dne čtvrtěčního k veřejnému uctění mohla býti vystavována. Ten list až dosavade před rukami jest. *Kořínek.* ²⁴ **Téhož 1401** roku král český Václav IV. s bratrem svým Zikmundem v Hoře Kutné bydleli, odkudž až příštího 1402 roku do Králové Hradce odjeli. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1402. Dne **29. června**. Zikmund král uherský přijel do Prahy a tu krále Václava bratra svého jatého vzal a do Vídně Albrechtovi knížeti rakouskému k opatrování poručil. Ale král Václav i z toho vězení po 24 nedělích s pomocí nějakého rybáře prchl a v království české se zase uvázal. *Curae. Hájek fol. 457.*

Léta 1403 dne **18. máje**, v koleji veliké Karla IV. císaře, při obecném shromáždění všech Mistrův učení pražského, potupeni a za kacýřské odsouzení jsou artykulové (v počtu 45) Mistra Jana Wiglefa Englického a přikázáno skrze rektora Universitatis, aby jich žádný nedržel, neučil a nehájil, pod pokutou vydané přísahy. *MS.*

Léta 1404, dne **27. ledna**. Umřel Tamerlanes král a tyran tatarský. Ten byl syn člověka obecného, učiněn z pastuchy lotrem, z lotra hejtmanem vojska a naposledy přemocným králem a pánem. Bajazet I. tureckého žoldána jal, pomordoval mu dvakrát sto tisíc lidí, a potupně zlatými řetězy ukovaného v kleci co ptáka po vši Azii na divadlo s sebou vozil a maje na koně vsísti místo podnože ho užíval a tak u vězení až do smrti držel. Chtělji tomu, že i Afriku a Evropu opanovati usiloval, jméno sobě dav: hněv boží a strach světa. Míval v svém vojště šestkrát sto tisíc lidí pěšího a čtyrykrát sto tisíc jízdného. Při obležení města prvního dne rozkázal rozbítí stan bílý, druhého červený a třetího černý. Kdož se mu poddali sedícímu v bílém stanu, docházeli milostí, červený stan znamenal: že obyvatelé a hospodáři všickni zsmordováni budou; černý znamenal vyvrácení a zkázu města i všeho v popel obrácení. *Bucholcer. Sylvius.*

Léta 1405 dne **18. října**. Narodil se v městě Senis Eneáš Sylvius, orátor a sekretář císaře Fridricha III., kronikář český a potom i papež římský nazván Pius II. *Velesl.*

Léta 1407 dne **10. února**. Umřel Vilém I. příjmím Cocles, to jest Žižka, markrabě míšenské, landgrabě durynské a falckrabě saské: jehož manželka byla Lidmila jinak Alžběta Jodoka aneb Jošta markrabi moravského dcera. Ten léta 1402 původem krále Zikmunda a některých pánů českých přitáhl ku Praze a tu, položiv

se u královské obory, zbil v ní jeleny. Král Václav byl v Praze a markrabovi dobrého vína dodával. A Zikmund zatím v zemi české nedobře hospodařil. *Dto.* Toho roku dne **6. července** došla potvrzení fundací od Kláry Troperové, v Hoře Kutné, k oltářím ss. apoštolův Petra a Pavla v kostele Matky Boží u Náměti založenému. Kteráž odkázala 10 kp. gr. česk. na ten způsob: aby kaplan toho oltáře každý tejdén 4 mše odbejval. Kdyby pak někdy kterou zameškal, aby pokazdy 1 groš farářů sv. Jakuba pokuty složil a on farář zanedbalou mši skrze jiného kaplana nahradil. Řekne někdo: Maléť jsou to byly tehdaž fundace. Co jest to 10 kp. na kněze do roka? Divíšli se tomu čtenáři, tak nahlídní Paprockýho knihu o stavu panském pag. 353, tam se dočteš, že za starých let, pro velikou všech věcí v království českém hojnost, mohl se jeden kněz do roka osmi kopami povtívě vyživiti. *Kořínek*.¹²⁵ Léta 1407. Dne **28. máje**. Město Hradec Králový s hradem i s kostely toho dne z gruntu vyhořelo. *MS.*

Léta 1408. Dne **25. dubna**. Ladislav, Karla Duruzzi III. krále neapulského syn, toho dne město Řím s pomocí měšťanův domácích dobyl. *Pandu.* Na toho potom papež Jan XXIII. vydal kříž neb klatbu, jakožto na zhoubce církve a dědictví sv. Petra, a všechněm, kdož by proti němu táhli, odpustky zaslíbil. Kterýžto když také do Čech přinešen byl a v městech pražských publikován, dal příčinu těm hádkám, kteréž potom proměny v náboženství za sebou potáhly. *Hájek fol. 36?* **Toho roku** pan Petr Zmrzlík, jsa mincmistrem na Horách Kutných, za něhož léta toho král Václav horským mincířům a pregýřům vydal některé artykule, jak by se v svých šmitnách a dílnách chovati měli. Kteréžto podnes před rukama jsou. Hodny, aby se často čítaly. *Kořínek.* **Týž král** Václav také tu toho času minci zlehčil, když hrívnu na 41 díl rozdělil a 16 dílů mědi k stříbru přimísil.

Léta 1409. Dne **7. ledna**. Toho dne a jiných po něm velmi bylo teplo, takže sedláci vorati a síti mohli, zvláště okolo Nymburka. *Lupac.* Téhož léta dne **13. října**. Bylo čteno v koleji veliké v Praze privilegium a obdarování krále českého Václava IV., kterýž dal Mistrům českým na tři hlasy při volení rectora Universitatis. *Velesl. fol. 532.* **Skrze to** potom německých a z jiných národů Mistrů a studentů na 20.000 z Prahy pryč se odebralo.

Léta 1410. Dne **16. července**. Knihy Mistra Jana Wiglefa Engliše z rozkazu Zbyňka arcibiskupa pražského na Dvůr královský v Menším Městě pražském snešeny, od doktorův a Mistrův přehlédnuty, souzeny, pak jakožto bludné a kacířské spáleny byly. *Sylvius cap. 35.*

Léta 1411. Dne **27. července** v pondělí po sv. Jakubu. Havíři vypálili městečko Malín nedaleko Hory Kutný, o posvícení, a lidu obojího pohlaví do čtyř set pomordovali. Příčina byla, že nějaký malínský zastihv dva havíře na svém hrachu, sehnal je a upral. *Cuthen., MS., Hájek v listu 370. má rok 1414.*

Léta 1412. Dne **28. září** v den sv. Václava. Mistr Jeroným pražský jal v klášteře Matky Boží sněžné jednoho kazatele jménem Mikuláše mnicha karmelitského s jinýma dvěma bratry a kázal je rychtáři novoměstskému vsaditi mezi lotry a potom Mikuláše z lodí do řeky Vltavy uvrhl, chtěl ho utopiti, ale zeman nějaký pomohl mu z toho nebezpečnosti. *Cochleas lib. 3.*

Léta 1413 dne **7. června**. Zápověď papeže Jana XXIII. v Praze oznamována, aby žádný kněz mše nesloužil ani mrtvých nepochovával, dokudž by Mistr Jan Hus (bludem Wiglefovým nakvažený) v Praze byl. Za tou příčinou Hus do kraje prácheňského se obrátil a tam se zdržoval. *Lupac.* **Téhož léta** Kunrād z Vechty Westfalinger rozený (prv bývalý mincmistr na Horách Kutných a pak biskup holomucký) do pražského arcibiskupství skrze zlořečené svatokupectví se vkoupil. Veliký mrhač statků duchovních. *Kořínek.*

Léta 1414 dne **11. října**, ve čtvrtek před sv. Havlem. Mistr Jan Hus jsa obeslán na Sněm Konstanský, aby tam z víry své počet učinil. *Cochleas. 414.* **Téhož léta dne 26. prosince.** Umřel papež Zozimus, kterýž mezi jinými věcmi nařídil: aby kněží do krčem a domů šenkovních nechodili. *Platina.*

Léta 1415 dne **17. dubna**. Mistr Jeroným pražský citován od sněmu Konstanského, aby se tam do patnácti dnův dostavil a bludův, z nichž obviněn byl, spravil. *Cochleas. lib. 2.*¹²⁶ **Téhož 1415.** léta dne **4. máje**, v sobotu. Na sněmu Konstanském sessione 8. potupeno 45 artykulův Mistra Jana Wiglefa a on sám za kacíře odsouzen jest. *Cochleas.* **Téhož léta dne 6. července** v sobotu před

šestou nedělí po sv. Trojici, Mistr Jan z Husince nechťeje učení svého odvolati, na sněmu Konstanském za arcikacíře odsouzen, kněžství zbaven, právu světskému vydán a upálen byl. *Dto., Sylvius cap. 36, Hájek fol. 371.*

Léta 1416. Dne **23. února**. Na úsvitě v Čechách v některých místech přšel sníh krvavý jako cihelné barvy a přikryl zemi jednoho prstu zvýši. *Chron. Mansfeld.* Téhož léta dne **28. máje**. Mistr Jeroným Pražský od sněmu Konstanského na smrt odsouzen (a na též místě, kdež předtím minulého roku jeho Praeceptor Jan Hus dokonal) i také upálen byl. *Cochleas lib. 3.* Téhož léta dne **26. září**. Vidín kříž červený s hadem a mečem krvavým uprostřed nebe, v tu míru, jakoby slunce stálo na poledne. Znamení válek, kteréž potom v Čechách nastaly, zvláště když Jan Žižka z Trocnova pro usmrcení Mistrův Jana Husa a Jeronýma Pražského bouřiti a pro kalich horliti počal. *MS. Cuthen.*

Léta 1417. Dne **15. března**. Kunrād arcibiskup pražský složil z úřadu sufragána aneb místodržícího svého Heřmana biskupa Nykopolenského, protože jat jsa od pana Čenka z Vartenberka, jinak z Veselí, když světil Čechům kněží pod obojí na Lipnici. *Hájek fol. 383.*

Léta 1418 dne **25. dubna**. Pražané obojího města, majíce z rozkazu krále Václava zbroje své na Vyšehrad sněsti a před krám složiti, s radou Jana Žižky z Trocnova rytíře, měšťany své jednoho každého v jeho zbroji vypravili a tak jako vojansky k Vyšehradu přitáhli. Král ulekv se jich a nesměje jim rozkázati, aby se z zbroje svlékli, domů je pokojně propustil. *Cuthen.*

Léta 1419 dne **30. července**. Dvanácte konšelů na Novém Městě pražském z rathauzu dolů okny smetáno a zamordováno, zabiti i rychtář Nyklásek. Příčina toho útoku na pány byla, že když s procesí šli od sv. Štěpána na Rybníčku do kostela karmelitského u Matky Boží na Písku jinak Sněžné, někdo z rathauzu dolů cihlu na kněze svrhl a jiní se jim posmívali. Původové pak toho zbouření pokládají se: nějaký Zibfid a Jan Žižka z Trocnova, kterýž lituje smrti a upálení Mistra Jana z Husince a Mistra Jeronýma Pražského a maje v tom od krále povolení: aby sobě to, muželi, opravil, od dávného času příčiny hledal a tuto tedy první šarvátku na konšely městské udělal. Nato hned nazejtří obce pražské, původem Jana Žižky, ztekly na klášter zderazský a zebravě jej zapálili. Totéž učinili klášteru kartouskému za řekou. *Hájek fol. 374.* Téhož léta dne **16. srpna**. Václav IV. král český zděsiv se té bouřky, kterouž Jan Žižka stropil, šlakem poražen jsa náhle umřel na svém hradě novém Kundraticích nedaleko Prahy. *Sylvius cap. 37.* Po čemž hned zas následující nedělí, totiž **20. srpna**, ti buřiči zbořili klášter Matky Boží sněžné v Novém Městě pražském. *M. Laurent.*

Léta 1420. Dne **9. ledna** v outerý po Třech Králích, Mistr a kněz Jan Chodek farář kouřimský s svými kněží neb kaplany Jakubem, Martinem a Linhartem i mnohými světskými obojího pohlaví v nemalém počtu od Horníkův kutenských do jedné šachty, blíž bejvalého kostela sv. Martina za městem Horou Kutnou blíž vsi Přitoky, uvrženi. *Dto, Lupacius.* **Stalo se** za mincmistra p. Petra z Světšína. Příčina, pro kterou oni do tej šachty vmetáni byli, jest byla ta, že oni se sekty tábořské přichytili. Ta šachta jest na couku grejfským a od téhož potom také Tábor nadřečená. *Kořínek.* Téhož léta 1420. v poslední noc masopustní, to jest **21. února** ráno na úsvitě, Jan Žižka s Tábořci vpadl nenadále do Oustí Sezimova a dobyv ho, rozbořil je, obyvatele zjimal a zmordoval. *M. Laurent.* **Potom** z řícenin jeho, dobyv téhož Sezimy zámku Hradiště řečeného, město Tábor na též hoře založil, příkopy a zdmi je obehnav, první města toho základ udělal. *Lupacius, Hájek.* Téhož léta. Dne **1. března**. Papež Martin V. vydal kladbu aneb kříž na Čechy, kteříž k učení Mistra Jana z Husince přistoupili. Ponoukaje proti nim, jakožto kacířům, císaře, všech králův, markrabův, knížat, hrabat, pánův ouředníkův měst a obcí, aby pro odpuštění hříchův svých na ně táhli a je vyhubili. *Cochleas lib. 5.* **Toho roku** byla tak teplá zima, že 20. dne března začalo kvísti štěpoví a čtvrtého dne dubna i vinice. *Fabricius.* Téhož léta dne **25. března**. Pan Mikuláš z Lukova, již na Horách Kutných od císaře Zikmunda ustanovený mincmistr, pro svou v boji udatnost a proti kacířům tábořským zuřivost, jednak divoký neb Divůček nazvaný, s Horníky táhna k Sudoměři proti Tábořčanům a spojivše se s panem Petrem Konopištským z Šternberka převorství strakonického Mistrem a s panem Václavem z Leštna, téhož dne s Žižkou a Břenkem Švihovským polem se potkavše na ně udeřili. I za-

čala se bitva před polednem a až do západu slunce trvala. Z každé strany mnoho jich hynulo. Břenek Švihovský, věrný Žižkův tovaryš, s Mikulášem mincmistrem osobně se na koni potkal, ale od mincmistra mečem proboden, z koně spadl a tvrdě usnul. *Hájek fol. 377.* **Žižka vida**, že se vítězství k mincmistrovi a Horníkům nachyluje, na outěk s svými Táboru se obrátil. Vítězové mnoho kořisti nabravše a pod své prapore se sebravše, za svými vůdci, kam který jel, se odbírali. Horníci pak s zajatými Táboru k Hoře pospíchali, kdež potom s nimi sv. martinské šachty na couku grejfským naplňovali. Dokládá stará paměť, že těch Táborčanů nejvíce do Gdule, Kukle, Martina, Starých a Mladých Kocourů (tak řečených dolů neb šachet) od Horníků uvrženo bylo. Nebo tehdy v Hoře Kutné bylo u pranýře provoláno: kdokoli tábořského lajka do města přivede, že jednu kopu grošů českých obdrží, kdo pak kněze z té rotý dostaví, ten že dvě kopě odplaty míti bude. Chasa pak havířská tak i jiná městská tím popuzená, kde kterého Táborčana dopadli, hned s ním k Hoře pospíchali a k právu dostavovali. Kterážto Táboři někteří za živa, někteří po stětí hlavy do takových dolů vmetáni byli. Přičemž i to znamenatí sluší: že když ty Horníci mnoho tej rotý kacířské zajali, aby se s každým zvlášť nepárali, mnoho jich jednoho k druhému přivázali a prvnímú veliký kámen na krk zavěsíce, do šachty jej vstrčili, kterýžto po sobě ostatní všecky za sebou až na žuly nejhlubší stáhl. Smutné bylo to divadlo, ale bezbožnost a ukrutnost těch Tábořů mnohem krutější a hanebnější popravu zasluhovala. *Kořínek. 128/* Téhož léta dne **5. dubna** v neděli provodní. Táboři dobyli tvrzi Sedlce, Oldřicha Sezemu pána jejího cepami umlátili a což tam lidi našli, zmordovali. Hejtmané Tábořských byli, Mikuláš Hus, Jan Žižka, Zbyněk z Bochova a Chval z Řepice. Téhož léta dne **25. máje**. Ženy Tábořské rozbořily klášter sv. Kateřiny v Novém Městě pražském, vyhnavše z něho jeptišky. Při tom boření štít kostelní na ně se obořil a 27 osob z nich zařítíl. *M. Curent.* Téhož léta dne **2. června**. Na den sv. Trojice boží. Klášterové v Praze, strahovský, Matky Boží konec mostu a sv. Tomáše na Malé Straně, pak břevnovský, od obcí pražských vypálení a zboření. Kostel sv. Víta na Hradě pražském od sladovníků pražských obhájen. Pak druhého dne zase klášterové u Prahy a v Praze, sv. Máří Magdaleny, plaský, sv. Klimenta, sv. Františka, sv. Ambrože, sv. Kateřiny, na Karlově a na Botiči, původem Žižky od obcí pražských vybráni, spálení a rozboření byli. Potom zas ti Táboři dne **6. června** v den Božího Těla, v Praze upálili dva mnichy z Břevnova s jedním knězem a jedním Němcem. Potom ještě dne **20. téhož** měsíce opět upálili čtyry mnichy, protože ku přijímání pod obojím způsobem večere Páně přivolití nechtěli. *Hájek fol. 379.* Téhož léta dne **24. června**. Císař Zikmund přitáhl do Hory s velikým vojskem a tu obeslav k sobě Pražany, rozkázal jim, aby zbroj svou všecku, Staroměstí na Hrad sv. Václava a Novoměstí na Vyšehrad snesli. Čehož však Pražané neučinili. *Dto.* Potom dne **28. července** týž císař Zikmund od některých pánův, kteří se jej přidrželi, však bez Pražanův, v kostele sv. Víta na Hradě pražském, skrze arcibiskupa pražského Kunrada, za krále českého byl korunován. *M. Laurent.* Potom brzo u vigílii sv. Bartoloměje, Jan Žižka s Táboru a s Pražany dobyl městečka a tvrze Řičan a tu sedm kněží upálil. *Hájek fol. 382.* **Téhož roku** v outery po Povýšení sv. Kříže. Císař Zikmund pronajal minci na Horách Kutných, těžkou hřivnu 56 grošů českých na každý týhoděn aby se z ní dávalo rychtáři horskému, za to že pět set kop gr. čes. císaři půjčil, dotud, dokudžby zas těch 500 kp. gr. oplaceno nebylo. Tu potom se dělaly v Čechách měděné peníze lehké a mnoho lidí jest ochuzeno s nimi, jenž jsou za ně statky své vydali. **Toho roku** platil se korec chmele za 1 groš. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1421. Dne **3. února**. Pan Mikuláš z Bukové, mincmistr na Horách Kutných, udeřil s Horníky toho dne na město Chotěboř (kdež množství Tábořův bylo zavřeno) a dobyvše toho města tu mnoho Táborčanů zbilí a mezi nimi Hromádku z Jistebnice jich hejtmana s třema kněží, jenž jim bez vornátu slouživali, jali a v Chrudimi uprostřed rynku v smolných sudech zaživa upálili. Vracujíc se pak Horníci odtud do Hory, na Horkách 37 Tábořů zastihli, kteréžto i s chalupou ohněm strávili. Podobně v Loších blíž Čáslavě s jinými 60 naložili. Tak hle horliví Horníci ty jedovaté kacíře v zemi plenili. Jak mnoho těch bludařů Horníci v poli a při rozličných bitvách pohubili, nemůž žádný řícti jich sumovní počet. Toliko jen co do šachet u Hory jich vmetáno jest, o tom kněz Matouš Hradecký ^{29/} bývalý děkan horokutenský poznamenal: že

jich z rozličných starých registříků 5496 napočítal. *Hájek, Kořínek.* Téhož léta dne **15. února**. Jan Žižka z Trocnova, hejtman Tábořův, šturmuje k zámku řečenému Rábí, náhodou druhé oko ztratil a jakožkoli na obě oči oslepl, však nicméně války vedl a mnohá vítězství obdržel. *Hájek.* **Slepému** lidu slepý hejtman se slíbil, čemuž se potomci spíše podiví, nežli uvěří, napsal Sylvius. Téhož léta dne **26. března**. Pražané s Janem Žižkou oblehli město Berouna a ztrativše Tábořův do půl třetího sta, šturmem ho dobili. Tu Táboři nějakého rytíře Jana Koblihu svrhli z věže kostelní dolů a cepami ho umlátili. Kněze Jaroslava a s ním jiných 37 kněží a mnichův a tři Mistry (protože ke čtyřem artykulům pražským svoliti nechtěli) v jizbě na předměstí upálili. *Hájek fol. 388.* Potom zas Pražané dne **16. dubna** toho roku oblehli Brod Český a třetího dne ho dobyli. Kostel, na nějž do dvou set lidí uteklo, zapálili, a ti všickni, též i Mistr Jan děkan farář s 18 kněžímí uhořeli. Někajký Mikuláš Návara, písař katedrální, v sudě upálen. *Dto.* Dne **19. dubna** téhož léta, v sobotu před sv. Jiřím. Pražané oblehli město Kolín a počali ho dobývati. Kolínští vidouce, že se neobrání, dobrovolně se poddali a slíbili, že proti nim s císařem Zikmundem držeti nechtějí. Totéž potom i Horníci, časlavští a nymburští učinili. *Dto.* Pak hned zas dne **28. dubna**. Jan Žižka s Pražany oblehl město Chrudim. Měšťané znajice, že se neobrání, poddali se Pražanům. A tu netoliko 4 artykule pražské přijali, ale i klášter Matky Boží v městě svém sami rozbořili a 18 mnichův v něm pozůstalých na rynku prostřed města spálili. *Dto., M. Laurent.* Potom téhož roku dne **7. července**. Sněm stavů království českého držán v Praze v koleji veliké, na němž Kunrád arcibiskup pražský odevzdal stavům pečeti konsistořskou a k straně pod obojí přijímajících přistoupil a za oud jeden mezi stavy vyhlášen, jsa tehdy hejtmanem polního vojska Pražan. A tu od stavů jsou svoleni administrátoři nové konsistoře pod obojí. *Cochleas. lib 5.* Téhož léta dne **23. července**, byl u Prahy upálen v sudu Václav Švec měšťanin staroměstský, protože bludný smysl měl o Velebné svátosti a když k němu přinešena byla, hřbet k ní obrátil. *M. Laurent.* Roku toho dne **24. srpna**. Kurfirštové a některá jiná knížata a města říšská, vtrhli do Čech a oblehli město Bílínu, ale množství Němců ztrativše nedobyli; nýbrž slyšice, že Pražané táhnou obleženým na pomoc, odtrhli odtud a obrátili se k Žatci. A tu od Čechův u šibenice poraženi, i na tom místě pochováni jsou. *Cuthen., Hájek fol. 396.* Opět dne **30. září** toho roku. Někteří z knížat a kurfirštů říšských s markrabím míšenským oblehli město Žatec a tu Němci ležíce, lapali holuby a vlašovice a vázali k nim sirmé svíčky chtějíce město zapáliti. Ale na den sv. Martina Čechové je porazili a odehnali. *Chron. Mansfeld. cap. 310.* Téhož léta 1421. dne **23. prosince**. Jan Žižka z Trocnova obležen jsa od císaře Zikmunda na hoře Taurkaňk řečené u Kaňku blízko Hory Kutné, toho dne v noci zšikovav se s svými, nenadále na císařské udeřiv a skutečně se probív, až na Kolín i s vozy ujel. *M. Laurent., Hájek v listu 397.* **Nepochybně** že jsou ti nemilí hosti, Táboři, tehdyž také i Kaňk navštívili.

Léta 1422. Dne **6. ledna** v den sv. Tří Králův. Císař Zikmund utíkaje před Žižkou a Pražany, toho dne město Horu Kutnou zapálil, praví se, že to proto učinil, aby ti jeho nepřátelé tím země kletotem a pokladem se nesílili. *Hájek* dokládá, že Zikmund císař zjímav starší Horníky a k vozům provazy přivázati je rozkázav, k Brodu Německému s lidem svým utekl. *Kořínek, M. Laurent.* Po čemž zase hned dne **8. ledna**, ve čtvrtek po Božím Křtění. Císař Zikmund utíkaje od Hory Kutné, postižen u Brodu Německého od Žižky a Pražanův a tu s svými Uhry na hlavu poražen. Však více se jich v Sázavě řece ztopilo, nežli od meče padlo. Mnoho tu kořisti Čechové nabrali. *Hájek. MS.* Dne **10. ledna** téhož roku. Jan Žižka s Pražany porazivše a zhnavše císaře Zikmunda, dobyl šturmem města Brodu Německého, kdež na tři tisíce lidu z obojí strany padlo. Město to vydrancováno a vypáleno, potom za sedm let pusté stálo. *Hájek.* Téhož léta dne **11. března**. Obce pražské dali stínati pět konšelův staroměstských, protože byli příčina stětí kněze Jana Mnicha, kazatele od Matky Boží sněžné. *Dto., MS.* **V této rúznici** a válce husitské, když se znamenatí klášterové, opatství a výborní kostelové, též jiné mnohé zámky a hrady v Čechách od zlosti žižkovské ohněm a mečem plenili a bořili, také vznešenost a sláva kláštera sedleckého, mnichův řádu cistercienského, jenž od svého založení až do těch bouřlivých časů skrz 278 let stála, dne **25. dubna** v den sv. Marka léta 1421 klesla. Neboť toho dne Jan

Žižka s svými Táboři přitekli k Sedlicům, a tu klášter ten šturmovati, zlézti a bořiti rozkázal. Práví se, že Žižka vida tu kostela mariánského výborné a slavné stavení, rozkázal: by ten kostel v svém stavu bez ublížení zachován byl. Než co bylo naplat, v takovém klášteře drancování a boření také i týž nákladný kostel předce zapálen a zkažen byl. Při tom tak žaluhodným příběhu klášteřa a kostela sedleckého byli jsou také všickni řeholníci, jichž se tu na 500 počítalo, i s kartuziány mnichy, kteří předtím z vypáleného klášteřa svého na Oujezdě blíž Prahy do tohoto sedleckého klášteřa se retovali, jednak palcáty, jednak ohněm zabiti a na stromě lipovém provazem pověšeni, krom toliko dvou kněží Jana a Václava, kteří na ten čas jinam vysláni byli, a Jakuba opata, an k císaři Zikmundovi se odebral. A tak popleněný ten klášter za 33 let potom zpustlý pozůstal. **Téhož roku** také Táboritů klášter Skalický ohněm a mečem polenili. *Chron. Monast. Sedlec.*

^{31/} **Léta 1423 dne 20. dubna.** Jan Žižka porazil Čenka z Vartemberka, jinak z Veselé, s jinými některými pány u sv. Gotharda nad Hořicí a mnohé zjímá. *Hájek fol. 400.* Téhož léta v outerý před sv. Petrem a Pavlem, neb **22. června.** Když Bohuslav z Švamberka hejtman Žižkův do Prahy s lidem svým přijel, spadly veliké kroupy v Praze a okolo Prahy, jakýchž lidé za svého věku nepamatovali. *Dto.* Léta téhož dne **4. srpna.** Jan Žižka uvázal se v Hradec Králový a zbořiv v něm hrad, pana Jetřicha, Divišova Bořka bratra i s lidem jeho z města sehnal. Potom Diviš, vrátiv se z Moravy, táhl s Pražany na Žižku, ale on s Táboři porazil je u Štrauchova dvoru a v té bitvě sám palcátem svým zabil nějakého kněze Havla Sršatu, kterýž v pražském vojstě monstřanci nosil. *Dto.*

Léta 1424. Dne 5. března v neděli masopustní. Jan Žižka hejtman vojska tábořského, položil se u Hostinného v kraji králohradeckém, počal k němu silně šturmovati: ale že se obležení měšťané statečně bránili a mnoho mu Táborů střelbou pobili, nezjednav tu nic, k Mlazovicům se obrátil a tu dobyl i zabil pana Černína a jeda odtud vypálil Smidary. *Dto.* Téhož léta dne **8. června,** v středu před sv. Duchem. Pražané, připojivše k sobě pana Čenka z Vartemberka jinak z Veselé a některé jiné pány, vytáhli proti Janovi Žižkovi a nejprv ho v Kostelci na Labi obehnali. Potom když odtud tejně s pomocí pana Hynka aneb Viktorýna z Poděbrad i s lidem svým ujel, honili ho tři dni, až jej u Malešova postihli; kdežto s Horníky kutenskýma se spolčivše, tu naň blíž Malešova udeřili. Ale že štěstí jest vrtkavé a v věcech válečných nestalé, tu je opustilo. Žižka, strh se s svými do oudolí a znaje, že v té ouzkosti a tísní místa Pražané a Horníci houfů svých zšikovati moci nebudou, rozkázal se fenrychu zastaviti. Potom napomenuv kráče svých drábů, jakž toho času býti mohlo, proti Pražanům a Horníkům se obrátil. Ukruťná bitva mezi obojíma byla, ale však Žižka zvitěziv, přes osumnácte set Pražanů pobil, mimo Horníků, kterých počet žádný nezaznamenal. Bezpochyby, že i těch nemalá hrstka padla. Co živo zůstalo, to vše do města Hory Kutné pro retuňk běželo. Za nimiž vítěz Žižka v patách táhl, Horu Kutnou oblehl a aby se mu poddali, napomínal. Horníci na svou předešlou udatnost pamatujice, volli hrdivsky raděj umřítí, nežli těm zlostným kacírům tábořským se poddati. Žižka pak rozlív se, drábům svým k šturmu kázal běžeti. Tu byla šarvátká nevypravitedlná. Táboři, jakožto slepi, slepého vůdce drábi, na zdi slepě lezli; Horníci jako lvové na ně se sáпали a ze zdi dolů sháněli. Potokové krve po zdech tekly. Křik auv! běda! se rozléhal. Že pak žižkova rota mnohem silnější byla, naposledy zdi se zmocnila a bránitele zahnavši přeč, město opanovala. Kteréžto když bylo všecko zloupeno a domy vydrancované, tu z poručení Žižkova a rady Prokopa Holého, na třech místech oheň jest založen, od něhožto celé město s všema kostely vyhořelo. Tři toliko domy a jedna stodola obstály. Shořelo též mnoho ^{32/} Horníků, jakož i Pražanů (kteří po bitvě u Malešova svedené do města téhož utekli), mnozí se dýmem zdusili, co pak v sklepích a pod klenutím živo zůstalo, to všecko od těch ukrutníků mečem pohubeno. A tak udatnost Horníků těch, až do toho času nepřemožených, s jejich městem konec vzala. Ostatní pak havířstvo mnohé, jenž se v šachtách pokrylo a tak při životech zachovalo, vidouce, že kverci a horní nakladníci dílem zhynuli, dílem před obležením města do cizích krajin se rozešli a málo kdo tak brzo na ty hory nakládati bude, také větším dílem k německým horám, zvláště pak na rammlské hory u města Kozlaru se obrátili, tam se osadili a ty hory přes sto let pusté vyzdvihli. Zatím na Horách Kutných pouška byla. Až pak zas Horníci pomalu se zvota-

više, těm zašlým horám na nohy pomohli, takže se jim dosti bohatě, ač již ne tak jak prve, odměňovaly. *Dto. Cuthen. Kořinek.* Téhož 1424 roku dne **14. září.** Smlouva o pokoj mezi Pražany a Janem Žižkou a Táboři, určen pod pokutou čtrnácte tisíc. Na památku toho, veliká hromada kamení u sv. Ambrože snešena od obojích, tak kdo by toho míru nezdržel, aby tím kamením do smrti ukamenován byl. *MS. Hájek fol. 401.* Těž toho léta dne **11. října** v středu před sv. Havlem. Jan Žižka z Trocnova, hejtman Táborův a jiných českých buřičů, jsa při dobývání hradu Příbyslavského pestilencí poražen, toho dne umřel. Odtud nejprve do Králového Hradce vezen a tam v kaple Jedenácti tisíc panen pohřben. Potom do Čáslavě přenešen, kdež v kostele farním ss. Apoštolův Petra a Pavla u jednoho malého oltáře v prkené truhle v hrob vložen, s pláčem Táborův. *Dto. Sylvius. cap 36.* Téhož samého roku dne **20. října.** Pražané s knížetem Zikmundem Korybutem, s Táboři a Sirotky, vytáhli z Prahy do Rakous a tam společně oblehše město Rec, ve třech dnech ho dobyli, vybrali, vypálili, lidí mnoho zmordovali, hrabě z Hardeku jali, kterýž potom v Praze u vězení umřel. Při tom dobývání zastřelen p. Bohuslav Švamberský z Orlíka, hejtman vojska tábořského. *MS. Lupacius.*

Léta 1425. Dne 29. ledna. Vojsko tábořské, kteréž po smrti Jana Žižky pozůstalo, na dvě se rozdělilo: z nichžto jedni Táboři, jako prve, slouli a druží, toužíce po Žižkovi, jako otci svém, Sirotky se jmenovali. A ti obojí, ač zvláštní hejtmany a stanoviště mívali, však když toho potřeba byla, sobě v boji věrně pomáhali. *Velesl.* Téhož léta dne **31. března.** Táboři, vypálivše před tím Lito-myšli a Mejto, strhli se s Sirotky a přitáhli ku Praze v noci přistavivše ke zděm řebříky, chtěli město zlézti, ale jsou odehnáni. Potom rozbivše stany u Vršovic, po mnohých různicích se smířili. *MS. Hájek.* Ten rok dne **18. dubna.** Táboři a Sirotky s žateckými a lounskými dobyli města Slaného a mnoho v něm lidu zmordovali. *Dto.* Toho roku dne **17. září,** v den sv. Lamberta v pondělí. Umřel pan Čeněk z Vartemberka jinak z Veselé. On byl léta 1416 nejvyšším purkrabím pražským a první se mezi pány českými a moravskými v listu k sněmu konstanskému, po upálení Mistra Jana z Husince, podepsal. *MS. Hájek fol. 372. et 390*

^{33/} **Léta 1426. Dne 28. září.** Příbík z Klenového sám desátý vskočil do města Stříbra a opanoval je beze vší své škody, udržel až do kralování císaře Zikmunda, kterýž mu za ně dal Volyni, zaprav mu na témž zboží dva tisíce kop grošův, aby mu Stříbra postoupil. *MS. Hájek.*

Léta 1427 dne 16. máje. V pátek po neděli Cantate. Čechové vzali a vypálili město Lubno v hořejších Lužicích a což v něm bylo lidí, bez rozdílu a milosti pomordovali. Faráře javše, čtyřmi koňmi na čtyry kusy roztrhnouti dali. *Lasat. Manlii.* Téhož léta dne **19. máje.** Táboři a Sirotky silně vpadše do Slezska, toho dne město Goltperg vzali a vypálili a tak mnoho ten rok Čechové dobytky z Slez přihnali, že 15 krav za dvě kopy grošův dávali. *Dto., Hájek fol. 403.*

Léta 1429. Dne 25. prosince. Čechové předměstí a kostely u města Míšně vypálili a protáhše dále, všecku tu zemi pohubili. *Fabricius.*

Léta 1431. Dne 11. ledna. Papež Martin V. vydal kříž neb klatbu na Čechy, zaslibuje všech hříchův odpuštění těm, kteříž by na Čechy buďto sami osobně táhli aneb pomoc lidem a penězi proti nim učinili. *Cochleas lib. 6.* Téhož léta dne **13. února.** Bylo zatmění celého Slunce, jehožto účinkové vlekli se za 12 let. **Toho roku** Čechové porazili vojsko německé v Černých Lesích, na 300 děl neb kusův a vozův na 2000 Němcům odjali, též stanův mnoho, praporcův, zlata, stříbra, klenotův i jiných drahých kořistí nabrali. To se stalo v den u vigílii v Nebevzetí P. Marie. *Lupacius.* Téhož léta dne **19. července.** Sněm duchovní v městě bazylejském se začal, na nějž i Čechové povoláni byli a tam čtyř artykulův svých pražských obhajovali, až i k tomu přivedli, že mezi sněmem tím z jedné a Čechy i Moravany z strany druhé compactata smluvená a stvrzená jsou. *Velesl.* Toho roku dne **19. listopadu.** Sirotky vtrhli do Uher a protáhli až za řeku Váh řečenou, kdežto Uhři nenadále na ně udeřivše, porazili je ten pátek před sv. Martinem. *MS. A hnali* se Uhři za nimi celých deset dnů až do Jihlavi a kteréž mohli postihnouti, zmordovali. *Lupacius.*

Roku 1432. Dne 17. ledna. Sníh veliký v Čechách spadl, takže lidé nemohli do měst jezdit ani choditi, též přitom byla také zima prudká a ostří větrové, nato následovalo suché léto, pak před

žněma teprv spadly velké deště a rozvodnění. **Ten čas** také bylo v Čechách mnoho lososův a velké draho, strych žita platil 34 groše. *MS.* Téhož léta dne **6. dubna**, totiž v neděli Smrtdelnou, Táboři čeští oblehli město Frankfurt u Odery v Marcích, vypálivše předměstí a klášter karthouský. Že ale měšťané udatně se bránili, tehdy Táboři odtrhli. *Manlii. Lusatie.* Téhož roku dne **23. listopadu** nastala zima veliká, takže lidé pěši i jízdní mřeli na cestách, a trvala bez přetržky až do masopustu. *MS.*

Léta 1433. Dne **16. ledna**. M. Jan z Rokycan na sněm bazylejský vyslaný s jinými od stavův království českého, první artykul pražský, o přijímání velebné svátosti Těla a Krve Krista Pána pod obojí způsobou, předložil a tři dni vždy před polednem k obhájení jeho z Písem svatých a doktorů církevních o něm mluvil. Druhý artykul, o ztrestání zjevných hříchův, vykládal za dva dni Mistr Mikuláš Pelřimovský. Třetí, o svobodném kázání slova božního, též za dva dni, Oldřich kněz sirotčí. A čtvrtý, o světském panování kněží, Mistr Petr Engliš za tři dni. A ti všeho toho, což mluvili, podali ^{34/} psaného do sněmu. Proti prvnímu artykulu odpověděl Joanes de Ragusio Charvát za osm dní, na jehožto odvod zase Rokycana replikoval za šest dní pořad. Na druhý artykul odpověděl Egidius Curlierus Decanus Cameracensis, čtyry dni pořad; na třetí artykul Henricus Kultrisen tři dni; na čtvrtý Jan Polomar též tři dni. A tak hádání to mezi posly českými a theology od sněmu vydanými trvalo dnův padesáte, to jest od 16. ledna až do 6. dne března. *Acta Consilii Basiliensis. Cochleas. lib. 6.* Téhož léta dne **13. července**. Táboři s pomocí Pražanův a jiných měst království českého toho dne oblehli město Plzeň, chtějí ho mocnou rukou dobývat. Potom Sirotci s Čapkem Hugvaldským vrátivše se z Prus s vítězstvím (kdežto až k moři protáhli, sloužice králi polskému) a přivedše s sebou mezi jinými kořisti velblouda, s nimi se spojili. Ale plzeňští zšikovavše se, vyskočili jednoho dne z města a silně na Sirotky udeřivše, porazili je a odehnali a toho velblouda jim odjali. Pražané a Táboři beze škody odtrhli. Z toho přišlo, že císař Zikmund za tu statečnost polepšil plzeňským také erb, přidav jim k chrtici velblouda. *Hájek fol. 407. Cuthen. MS.* **Téhož roku** byla po žních velká drahota a nedostatek chleba, strych žita platil 40 gr. a hrachu 44 gr. i dražeji. **Také toho** léta páni stavové království českého učinili v Praze shromáždění, ku kterému sněm bazylejský Philiberta biskupa kostnického jest vyslal, smlouvu s Čechy a sněmem uzavřenou poslal, daje Čechům povolení pod obojím způsobem svátost oltářní přijímatí. A tak tím způsobem stavové království českého s církví se smířili. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1434. Dne **6. máje**, v den Božího Vstoupení. Pražané staroměstí s některými pány českými, jako Meinhardem z Hradce, Alešem z Šternberka, Hynkem Ptáčkem z Pírgštejna a Alešem z Vřeškova, správci království českého, též Divišem Bořkem a jinými, vskočili nenadále do Nového Města pražského branou u sv. Štěpána malého ve zdech a zmocnili se ho. Příčina toho útoku na novoměstské byla, že oni s Táboři a Sirotky drželi. *MS.* Potom hned téhož samého měsíce, dne **30. v neděli** po Božím Těle. Pražané s plzeňskými, s Hynkem Ptáčkem z Pírgšteina, Oldřichem z Rožmberka, Meinhartem z Hradce, Alšem z Šternberka, Alšem z Vřeškova jinak z Ryzmberka a některými jinými pány českými na hlavu porazili Táboři a Sirotky u Lipan mezi Českým Brodem a Kouřimem. Padli v té bitvě Prokop Holý a Prokop Menší, jinak Prokůpek, hejtmané vojska tábořského a siročího, a jiných více nežli na půldruhého tisíce zmodrováno. Jiní s Čapkem hejtmanem jízdných na Kolín utekli. *Eneas Sylvius cap. 51. Cochleas lib. 8. Hájek fol. 407.*

^{35/} **Léta 1435.** Dne **24. června**. Sněm stavů království českého a markrabství moravského na Hradě pražském držán, na němž zavřino: aby císař Zikmund, jakožto již za krále českého před léty 14 a měsíci 11 korunovaný, ode všech přijat byl. Krom měst Kolína, Mladé Boleslavi a Tábora, ti k tomu nepřistoupili. A což bylo mezi pány z jedné, pak Táboři a Sirotky po porážce pozůstalými s druhé strany, toho přestali na panu Alšovi z Vřeškova a radě jemu přidáné. *MS., Hájek fol. 408.* **Téhož léta** v Hoře Kutné některé ženy při jakés veselosti tancovaly, skrze což jejich muži, někteří po 10 kp. a někteří po 6 kp. jiní po 4 kp. gr. čes., jak který možný byl, musili dle vyřčení úřadu městského pokuty složití a ženy k tomu ještě do arestu jíti. *Koříněk.*

Léta 1436 dne **2. června**, v sobotu před sv. Trojicí. Páni rytíři,

Pražané s Mistrem Janem z Rokycan, již zvoleným arcibiskupem pražským, vyjeli z Prahy do Jihlavi ku přijetí císaře Zikmunda za krále do země a tam po dokonání smlouvy neb kompaktát mezi císařem a legáty sněmu bazylejského z jedné a pány, rytířstvem, Pražany i městy království českého a markrabství moravského z druhé strany, sloužili mše před císařem obojí strana v kostele. Abiskup olomoucký Tělo a Krev Krista Pána pod obojí způsobou těm, kdož toho žádali, rozdával. *Cuthenus, Hájek fol. 408.* Téhož léta dne **30. listopadu**. Byla zima velmi ukrutná a sních náramně veliký spadl, jakéhož lidé od sta let nepamatovali. Ten sních stál až do konce února měsíce příštího roku, však proto z jara velkých vod nebylo, že jih byl nenáhlý. Dobytek zimou mřel, štěpy, vlaské ořeši a břeskvoví vymrzlo a řídko se co napravilo. *MS.*

Léta 1437. Dne **28. ledna** v den sv. Karla jinak v pondělí před Hromnicemi. Císař Zikmund přijat jsa za krále českého seděl osobně v soudu zemském na Hradě pražském a tu sadil a vyhlásil ouředníky a soudce zemské i sám jim přísahu dával, přikazuje a napomínaje přísně, aby jak bohatému, tak chudému za spravedlivě činili: *Dto., Hájek.* **Týž císař** Zikmund také nepominul o to pečovatí, by zpustlé hory kutenské zas k vyzdvižení přijíti mohly, jakž toho jeho list, jehož datum téhož léta 1437. dne **19. března**, totiž uhty před sv. Benediktem, patrně vyjadřuje, v němž on takto praví: „Zavázání jsme k tomu snažnost naší přičiniti, aby město Hory Kutny, v němžto největší poklad a klenot všeho království jest a záleží, bylo vyzdviženo a dolové zase, po tak dávném a vši zemi příliš škodlivém zapuštění, mohli k užítku toho tak zaslého království býti navedeni a uděláni. Nebo jakož dílo těch hor převeliký užitek a prospěch všemu království přináší, takéž, a mnohem výše, zapuštění jich škody nenabyté vši zemi mohlo by přinéstí“. Z čehož ^{36/} hle čtenáři laskavý poznati můžeš, jaká chvála tu se horám Kutenským tehdaž od králů českých dávala, když s těma horama království české stálo i klesalo. *Lib. Memor. Gang., Koříněk.* Téhož 1437 roku dne **9. září**. Císař Zikmund král český rozkázal oběsiti na šibenici u Prahy Jana Roháče, kteréhož předtím jal na hradě Sionu, protože mu se poddati a za pána ho míti nechtěl. Oběšeno s ním jiných 40, mezi nimi byl Víšek rytíř polský a jeden kněz Martin Prostředek. Šibenice jim naschvál ustavena z toho dříví, kteréž sveženo bylo na rynek Staroměstský k stavění kostela Matky Boží před Tejnem. *MS., Cuthen.* Téhož léta v **den sv. Dorothy**, na obecném sněmu v Praze. Staří a noví horokutenští Horníci smířili se křesťansky, všecko co se jest kdy napřed v těch zástích a časech prockoli a kterakkoli mezi nimi stalo, věrně sobě odpustili a toto sobě vymínili: Že staří Horníci (to jest katolického náboženství) své kněze u Božího Těla jinak sv. Barbory kostela mají míti a noví Horníci své kněze u sv. Jakuba držeti a ti kněží od obojí strany, taktéž katolící, že nemají v svých kázáních v náboženství jedni druhé rozpakovati a různic činiti, nobřz toliko na hříchy lidské kázati a k lásce, jednotě a svornosti lid védsti. Tato smlouva přátelská mezi těma Horníky velmi mnoho k vyzdvižení těch hor prospěla. Nebo nevěděl císař Zikmund lepšího prostředku jako toho, aby staří Horníci (jenž v času těch válek žižkovských tyto hory opustivše, jinam se odebrali) zase se navrátili a jsouce těch hor a dolův povědomi, aby s těmi novými Horníky, společně těch hor vyzdvihovati sobě radili. Té přátelské smlouvy mezi Horníky byli smluvcové neb ubrmané: Vilím z Nectin, Jan z Sútice, v ty časy mincmistr horokutenský, a Pešek z Chlístova měšténin Starého Města pražského. *Ex lib. Memorab. Gang. № 13.* Téhož léta dne **9. prosince**. Umřel v Znojmě na Moravě císař Zikmund uherský a český král, moudrý, srdnatý a statečný pán, ale v bitvách proti Turkům i proti Čechům nešťastný. Vezen do Uher a tam v Varadině pochován. Živ byl 70. let. *Sylvius cap. 53.*

Léta 1438. Dne **3. února**. Když slunce vycházelo, pustilo z sebe na Horu jako sloup ohnivý a krvavý zvýši dřevce jezdeckého. Potom hned toho roku byl mor v Čechách a nejvíce lidí z stavu panského a rytířského mřelo. Téhož léta dne **15. dubna**. Byl veliký mor po všech zemích a drahota ještě na nejvyšším stupni stála. Neb toho roku v Erfurtě za peníz chleba nebylo více, než co vlaský ořech. Ale však obilí na polích dobře rostlo a z požehnání božního byla potom hojná žena a po té drahotě, která téměř celých sedm let trvala, zase lacino. *Cuthen.* ^{37/} **Téhož léta** 1438. císař Albrecht král uherský a kníže rakouské, zeť císaře Zikmunda, táhna s valným vojskem do Jihlavy ku Praze (kdežto česká koruna naň čekala) do Hory Kutné právě v den Božího Těla přijel a Horníky z

rukou Hynka Ptáčka z Pirkštejna, jenž se nad nimi zmocnil a je hrubě sužoval, vytrhl, a že chce ty kleslé hory zvelebiti se zakázal. Odtud pak odjel do Prahy, kdežto v den ss. apoštolů Petra a Pavla, od Filiberta Konstanského a Pavla z Miličina olomúckého biskupův, v přítomnosti arcibiskupa ostřehomského, na království české byl korunován. *Chron. Kutenb. Kořínek, Hájek fol. 41?* **A když** tak město Hora Kutná, po tej žižkovské válce (v které, jak již zpředu řečeno, s všema starýma paměti kleslo) zase z svých zřícenin povstávalo, tu i také o Kaňku mně nová paměť toho roku do rukou se dostala, že totiž za nejvyššího mincmistra království českého pana Jana Janovského z Sútic, jinak Čabelického, starší kaňkovští, jakožto na předměstí města Horokutenského In festo Epiphaniae Domini, od nadpraveného p. mincmistra, společně s pány šephmistry obnoveni a následující osoby ustanoveny byly, zejména tyto: Vaněk Judex. Consules: Skopec, Perth, Bernhart, Andres Krafský, Jakeš Sachs, Hanuš Hop. Nebo teház Kaňk jako jedno předměstí od města Kutné Hory pozorován byl. Sousedé pak kaňkovští též jakožto spolu Horníci, za měšťany horokutenského města považováni a následovně i také všech svobod, práv a nadání Hoře Kutné od králův českých udělených, zároveň oučastni se činili. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1439 dne 4. dubna. Ukázala se na obloze kometa zsinalé barvy. Potom toho léta okolo sv. Vavřince začal se v Čechách veliký mor a trval 13 nedělí. Nejvíce pak urození lidé mřeli. V Praze pomřelo lidu více než 11.000. Vůbec ten mor slouh veliký, o němž se téměř ve všech kronikách čte. *MS., Chron. Mansfeld.* Téhož léta dne **27. října.** Umřel císař Albrecht II. král uherský a český na úplavici. Pohřben na Královském Bělehradě. Zanechal po sobě manželku těhotnou, kteráž příštího roku porodila na sirobu syna Ladislava. *Cuspin.*

Léta 1440. Dne 22. února, v den Stolování sv. Petra. Narodil se na Komárně v Uhřích Ladislav císaře Albrechta II. uherského a českého krále syn. Matka jeho byla Alžběta císaře Zikmunda dcera a císaře Karla IV. vnučka. *Vesl.* **Toho času byl nejvyšší purkrabí pražský pan Meihart z Hradce a purkrabí hradecký pan Jiří z Kunštátu a Poděbrad.**

Léta 1441 dne 4. října na den sv. Františka. Byl sněm kněžův pod obojí v Hoře Kutný, na nějž sjelo se kněží z okolních krajů do 300 a tu sobě zvolili Mistra Jana z Rokycan, již prve voleného, arcibiskupa. Strana pod jednou a kněží pražští měli téhož roku také sněm v Třeboni a volili sobě arcibiskupa, kněze Mikuláše od Řebříkův. *MS.*

Léta 1442. Ten rok bylo v Čechách veliké sucho, takže mlejnové na potocích i také na velkých řekách stály. Dobytek na pastvištích hladem řval, protože tráva vyschla a obilí také drahé bylo, takže korec žita platil 2 groše a pšenice 3½ groše. Potom hned brzo o sv. Havle přišla tuhá zima, od které mnoho štěpů v zahradách zkázou vzalo. Však ale ten rok hojnost vína se obrodilo a v Šneperku hory stříbrné bohatě šly. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1443 dne 29. máje. U vigilij Božího Vstoupení, okolo 4 hodin na den, bylo veliké zemětřesení jak v Čechách, tak též v Moravě, v Rakousích, Uhřích a Polště, takže se věže kostelní i domové zatřásly. *Cromerus.* Téhož léta dne **6. prosince** nastala veliká zima a trvala až do ^{38/} středopostí, takže mnoho lidí na cestách pěších i jízdných pomřelo. O Hromnicích stáda vlkův chodily a lidem pocestným velké škody činily. *MS.* **Toho roku** umřel v Hoře Kutné Mikuláš Elbl, rudokupec bohatý, kterýž na hýle peněz, 4 domy a troje huti, k tomu mocné listy na 1182 hřivny stříbra, rozličným dlužníkům půjčeného, po sobě zanechal a svým dědicům kšaftoval. *Kořínek.*

Léta 1444 dne 24. prosince. Kometa vidína s třemi ocasy rovnými proti polední, a to někdy v noci, někdy ve dne, s nemalým podivením od lidí se spatřovala. *Hájek fol. 420.*

Léta 1445. Dne 9. září. Začal se v Čechách veliký mor, nejprve mřítí počali v kraji hradeckém, potom se ta rána i do jiných krajů roznesla. Mnoho tisíc lidí na hlízy a morní bolest pomřelo. Předtím okolo sv. Ducha vidína byla kometa. *Chron. Mansfeld.* **Toho léta.** Mikuláš Vornatus měšťan v Hoře Kutný, jsa vdovcem, který že s domácím čeledínem prohršel, za pokutu, dle vyřízení soudců města, musil Kamennou stezku od klášterské fortny, tak daleko, jak daleko mohla šňůra, okolo jeho domu a zahrady tažená, zasáhnouti, dělat dáti. *Kořínek.*

Léta 1446. Dne 1. máje. Pavel kardinál sv. Anjela legát pa-

pežský přijel do Prahy a přijat s velkou slavností. Stál hospodou v Novém Městě u Slonův a tam mnohé míval hádání s Mistry a kněžími pražskými a nemoha Čechův ku poslušenství církve římské přivedsti, z Prahy odjel. *Hájek fol. 421.*

Léta 1447 dne 21. máje, v neděli po Božím vstoupení. Čechové u velikém počtu táhli na službu knížeti Vilémovi markrabí míšenskému, proti bratru jeho knížeti Fridrichovi, kurfirštu saskému. Veliké tam Čechové škody činili, zvláště v zemi durynské. Odtud táhli do Westfalie Dětrichovi arcibiskupu kolínskému na pomoc a oblehli město Sost, ale toho města nedobyli, ač nejednou k němu silně s svou škodou šturmovali. Zbito tam Čechův několik set. Hejtmáné, kteříž Čechy vedli, jmenovali se Jan z Šternberka a Purkrabě z Donína. *Chron. Mansfeld cap. 328.*

Léta 1448. Dne 2. září v pondělí na outery sv. Jiljí v noci. Pan Jiří z Kunštátu a Poděbrad, žádostiv jsa povýšení, přítáhná k Praze od Hory Kutné (kdež předtím s některýma pány českýma sněm v den sv. Jana Křtitele držel) maje 600 zbrojných lidí, a to nejprve dobyvše Vyšehrad, té noci Prahu opanoval a Meiharta, ten čas nejvyššího purkrabí, jal a do vězení na Poděbrady odeslal a tak sebe za správce tohoto království povýšil, v kterémž ouřadu až do příští krále Ladislava pozůstával. Při tom dobytí Prahy byli s panem Jiřím Poděbradským: p. Čabelický, Zděnek z Šternberka, Jan Hertvík, Zikmund mladší z Děčína, Mikuláš Trčka z Lipnice, pak města Hradec, Chrudim, Mejto, Čáslav, Nymburk, Kouřim, též jiní páni a města pod obojí. *Cuthenus, Olomuc. lib. 28.* **Toho roku** byla v Čechách veliká láce, strych žita platil 2½ groše, oves za 3 gr., vajec 12 za peníz neb haléř, herynků 20 za groš, putna broskví za 2 peníze, věrtel piva za 7 grošů, čuba liščí podbřišková za 3 kp.. Malvázi žejdlík za 6 peněz, vína uherského za 4 peníze. *MS. Codicill.* **Téhož léta** Jan Hunyades správce království uherského od Amurata krále tureckého na Kosově poli přemožen byl, takže lid jeho uherský na větším díle zmordován a on sám s kolikas málo sotva utekl. Čechové a Poláci statečně se bránili, až jich do 15.000 zbito. Křesťanů živých zajato do 12.000. Stalo se to dne **7. října.**

^{39/} **Léta 1449. Dne 28. dubna.** Páni někteří čeští, jako Jindřich z Rožmberka, Kolda z Náchodu, Bedřich z Kolína a jiní, kteříž s Oldřichem z Hradce Meinhartovým synem drželi, sjevše se v Jihlavě s panem Jiřím Poděbradským z Kunštátu, příměří a stání mezi sebou učinili od sv. Jiří nejprv příštího až do roku a zvolivše čtyry pány, zaručili pod mnoho tisíc, aby což oni mezi nimi vyřknou, to sobě věrně drželi. *Hájek fol. 425.*

Léta 1450. Dne 7. září. Pan Jiří Poděbradský z Kunštátu gubernátor království českého, sebrav vojsko z Čech, táhl do Míšně a tam knížeti Fridrichovi kurfirštu saskému okolo Drážďan a Pirna veliké škody činil. Potom i město Gerava druhým šturmem dobyl, lidí v něm do 5000 zmordoval, zdi městské rozbořil, zámek i s městem vypálil, pána geravského s několika hrabaty jal a do Čech s mnohou kořistí se navrátil. Povolání byli Čechové od Viléma knížete saského a landgrabě durynského na pomoc proti knížeti Fridrichovi bratru jeho. *MS. Chron. Mansfeld cap. 330.*

Léta 1451. Dne 26. března. Umřel Jan Hofman biskup míšenský. Ten byl poslední Rector Universitatis učený pražského z Němcův, teház když pro tři hlasy sobě odjaté a Čechům prisouzené, z Prahy do Lipska se odebrali. *Fabricius.*

Léta 1452 dne 27. srpna. V neděli v kázání nešporní, město Čáslav s kostelem i zvony, na větším dílem vyhořelo. *Lupacius.* Téhož léta, dne **11. listopadu.** P. Hašek postoupil panu Jiřímu z Poděbrad zámku Veliše, města Jičína i toho všeho zboží, kteréž k Veliši náleželo. *MS.*

Léta 1453. Dne 5. dubna. Machomet II. císař turecký oblehl toho dne nejprve město Konstantinopolis, kdež byla stolice císařů řeckých, a ve dnech 54 moci ho dobyl a zplundroval, zmordovavše tu do 40.000 křesťanův a mezi nimi i sám císař Konstantin Palaeologus zahynul, jehož hlava od Turků na rožni po městě k divadlu nošena. Manželka a dcera jeho i jiné poutivé paní a panny hanebně pohaněny a potom na kusy rozsekány byly a nescíslné množství lidu křesťanského u věčnou služebnost zavedeno a prodáno. I jiné neslýchané a nelidské ukrutenství k hanbě a potupě knížat a králův křesťanských tu se spáchalo. *Beithier., Bucholc., Sylvius.* Téhož léta dne **28. října** v den ss. Šimona a Judy. Král Ladislav, maje let věku svého 18, měsíců 8 a některý den, od Jana Haza z Brna biskupa olomúckého, u přítomnosti jiných čtyř biskupův, též mnohých knížat, poslův a pánův, na království české v

kostele sv. Víta na Hradě pražském korunován byl. Nazejtří jel do Prahy pod korunou z Hradu s velikým komonstvem a peněží okolo něho sypali na vše strany až do Králova Dvoru. *MS. Hájek fol. 429.*

Léta 1454 dne 15. června. Král Ladislav potvrdil Horníkům kutenským privilegia, jim od císaře Zikmunda děda jeho udělená a k tomu přidal jim jarmark v pondělí o sv. Martině. *Lib. memorab. Gang.*

⁴⁰**Léta 1455. Dne 6. listopadu.** Král Ladislav sadil rady v Praze na Starém a Novém Městě a tu konšelé, starší obecní i rychtář přísahu činili samému králi Ladislavovi. *MS.*

Léta 1456. Dne 3. listopadu, v sobotu po Všech svatých. Oldřich hrabě Ciliae zamordován na Bělehradě od Ladislava syna Jana Hanyáda v svádě. Ten Ladislav potom byl s'at. *Cuspin.*

Léta 1457 dne 23. listopadu. V středu na den sv. Klimenta umřel v Praze Ladislav uherský a český král, stroje se k svadbě s Magdalenou, Karla VII. krále francouzského dcerou, jsa nemocí smrtelnou za 36 hodin umrtven. Před smrtí jeho na dvě neděle lvové chování v Praze lkali a řvali, tež dvě komety toho roku spatřeny byly. Mimo pana Jiřího Poděbradského hraběte z Kunstátu i manželka jeho Johanna byla v podezření, že by mu v jablka jednu dodala. *Hájek v listu 443. Sylvius cap. 70. Cochleas lib. II.*

Léta 1458. Dne 2. března. Ve čtvrtek po druhé neděli postní. Jiří z Kunstátu a z Poděbrad, gubernátor a správce království českého, po smrti krále Ladislava za krále českého na rathauze Staroměstském volen a vyhlášen a odtud do kostela Matky Boží před Tejnem ode všech tří Stavů slavně uveden. *Cuthen. Hájek et MS.*

Léta 1459 dne 24. října. Přijeli do Prahy toho dne Jeroným arcibiskup krétský a František de Toledo arciděkan hyšpalenský, poslaní od papeže Pia II., aby Jiřího krále s vratislavskými smluvili. A ti obměkčivše krále, do Vratislavě se odtud obrátili, až potom i smlouvu mezi stranama učinili. *Cochleas lib. 12.* Téhož léta dne **17. prosince** jinak v neděli po sv. Lucii. Král Jiří potvrdil listu na rychtu horskou šepmistrům kutenským, která od Karla IV. císaře mincmistru Endrlinovi v 600 kp. zastavena byla. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1460. Dne 15. února. Král Jiří s Johannou manželkou svou, vracuje se z Moravy, přijel do Chrudimi, kdež mu poselství přišlo od některých pánův rakouských, žeby císař Fridrich pán jejich dal dělati velmi zlou a lehkou minci na záhubu země, žádajíc v tom za radu. Král jich pěkně odbyl a potom o tu věc k císaři posly své vypravil. A sám hned téhož roku rozkázal nový groš na dobré zrno na Horách Kutnách a v Praze zaraziti a nad to v jednom domě na rynku Staroměstském měnu neb veksl ustanovil, aby sobě tu každý peníze jakéby chtěl, vyměniti mohl, a tak tím způsobem zlou a falešnou minci z země vypudil. *Hájek. Kronika kutnohorská, Kořinek řečená, folio 264.* dokládá, že týž král český Jiří (vezma sobě příklad od Miššanů) léta téhož 1460. v Praze a u Hory, plecháče dělati poručil; ti když se mnohým pánům českým nelíbily, po devíti letech zas je vyzdvihl a groše králováckavským podobné, zarazil.

⁴¹**Léta 1461. Dne 1. máje** v den ss. apoštolův Filipa a Jakuba. Král Jiří udělil majestát Horníkům kutenským, mocí kterého oné platy kostelní, které z některých gruntův kutenských ke klášteru sedleckému a k kostelu pražskému se odvozovaly, k kostelům sv. Jakuba a Božího Těla v Hoře Kutné zanechány býti mají. *Lib. Memor. Gang.* **Téhož samého léta** týž Jiří král český rozsoudil rozepře mezi měšťany města Kolína a Horníky kutenskými o plaveň dříví po řece Labi. Obsah téhož listu jest tento: Aby plavci, jenž dříví k Kolínu plaví, vždy u břehů Starého Kolína 4 dni státi zůstatí povini byli a tu od nich měšťané a obyvatelé hor, a žádný jiný, dříví kupovati mají k potřebám svým a takové koupice skládati moci budou na břehu nebo trávníku od starodávna k té potřebě uloženém a tu také hajného svého k ostříhání dříví držeti. A po vyjití 4 dní plavci dříví ostatní moci budou plaviti k břehu města Kolína. Dán ten list v Praze dne **13. prosince**, téhož 1461. léta. *Dio.*

Léta 1462. Dne 14. srpna. Král Jiří (jenž neústupně compactáta neb smlouvu v Bazyleji na sněmu učiněnou, neústupně se na sněmu pražském zastáváti vyjevil) jal legáta papežského kardinála Fantína a dal ho do vězení na Poděbrady. Protož Eneáš Sylvius, již pod jménem papež Pius II. pohnut jsa, že ona compactáta vyzdvihl a zapověděl a téhož tvrdošijného krále českého Jiřího do kladby dal a z církve vyobcoval. N.B. Veesl. nazývá toho legáta Jana Fantyna. *MS. Hájek fol. 44?* Téhož léta dne **8. listopadu**, Jiří

král český vyjel z Prahy na pomoc císaři Fridrichovi III., kteréhož byl bratr jeho Albrecht kníže korytanský na zámku vídeňském obléhl. A přijev tam, opatrným způsobem, bez krveprolití a mordu, císaře vysvobodil. Za kteroužto službu císař syny krále Jiřího za knížata vyzdvihl. *Bucholc.* **Toho roku**, v Hoře Kutné sešel z toho světa Prokeš rudokupec bohatý. Ten zanechal dědičům svým dva veliké domy u Hory a jeden v Praze, dvě huti s svými štády a všemi přípravami. Na zlaté a stříbrné minci velmi mnoho a in specie 200 kusů dukátů s Noblem, jichžto těch let lidé mnoho sobě vážili a kdo jich měl deset, ten za boháče se pokládal. Mimo to klenotů a stříbrného nadobí nemálo. Mědi přes 40 cent, kuprového kamínku víc než 20 porů, to jest truhel. Podobných boháčů více tu na těch horách se nacházelo. Dobře Jiří Agrikola v své o horních věcech knize napsal: že komu Bůh žehná, v jednom roce při horách více získati může, nežli v deseti letech při polním hospodářství. *Kořinek.*

Léta 1463. Dne 21. února, v pondělí masopustní. Viktoryn a Jindřich hrabata kladská, synové Jiřího krále českého, od císaře Fridricha III. za knížata říšská a minsterberská byli vyzdvižení. *Veesl. fol. 100.*

Léta 1464. Dne 14. srpna. Pius II. papež (jenž prv jako kardinál Eneáš Sylvius řečený v Čechách byl a tu Kroniku českou sepsal) v Ankoně život dokonil, v letech věku svého 64. na jeho místo dosedl na papežskou stolicí Pavel toho jména II. *Vite Eneas Sylvii.* Týž papež následujícího

léta 1465, skrze vydaný list, jenž breve sluje, proti Jiřímu tvrdošijnému králi českému všudy veřejně čísti a hlásati rozkázal, s kterým všechny jeho poddaný od poslušenství rozvázal a jej i všechny jeho se přidržející do klatby církevní dal. *Chron. Reg. Hradec.*

⁴²**Léta 1466. Dne 22. září.** Domažličti toho dne porazili německé křižovníky nedaleko města svého, kteréž místo sluje podnes Křižovatice. *Lupacius.* Téhož léta dne **23. prosince.** Papež Pavel II. v konsistoři své odsoudil Jiřího krále českého za kacife a z důstojenství královského zsadiv, všechny jeho poddané z závazku člověčenství a poddanosti propustil. *Mechovien. lib. 4. cap. 68.* **Toho roku** havíři na horách kutenských, nemajice ještě cechu neb pořádku svého, tehdy když se který z nich roznehl jsa chudý, tak na něho u kostela žebráváno neb prošeno bylo. Tak sebravše se havíři a vydali z sebe některé osoby, by vstoupili s žádostí před pány, by jim havírům to přáno bylo, aby také cech neb pořádek měli jako jiná řemesla a příčiny toho jsou tyto představili. **1.** Aby k chvále boží a obci ke cti i svému řemeslu svíce i jiné potřeby do kostela mohli a měli nač sobě zjednati a koupiti. **2.** By měli chudým z čeho pro jméno boží almužnu uděliti. **3.** Jestliže na kterého z nich pán Bůh dopustí nemoc, aby jemu pomáhali od pořádku téhož a žebrati na něj nedopustili pro svou i budoucích svých tovaryšův hanbu. **4.** Že havíři noví neb jiní neuměli luony (platy) sobě sadě vysoké a zasloužití jich neumějíce, potom od díla kradmo zběhnou a na jiné obchody se dají a lidi o náklady bez studu připravují i tím jiné havíře lidem v mrzkost uvádí, že lidé bojíce se téhož, neradí pavují a tak že tím horu hynou a scházejí. Protož také by nad nimi páni usazovali cechmistry a starší lidi usedlé, rozumné a upřímné, ješto by to právě a věrně spravovali k chvále boží a k obecnému i těch hor dobrému, i žádných rocení a nějakých bezpráví vznikati nedopouštějíce. Páni tehdy žádost těch havírův slyšavše a nato uvedené příčiny pováživše, žádosti jsou místo dali a k témuž pořádku jisté artykule, dle kterýchž by se (jakožto cechovní lidé) chovati měli, předepsali a starší tým pořádkům ustanovili. A to sidce na horách stříbrných (rozuměj kutnohorských, jenž se proto jmenovaly stříbrné, poněvadž tam rudy stříbrné s mědi nebyly smíšené, nobrž toliko stříbro v sobě držely) tu byli usazeni starší nad havíři 6, nad hašplíři 6, nad šturcíři a trejvíři 4 a tak jich bylo pospolu osob šestnácte na Horách Kutnách. Na horách měděných kaňkovských a turkaňských (poněvadž tu kyzy to jest rudy stříbro i měď držely, proto nazvány měděné, by se v jmenování těch hor rozdíl rozeznával) tu bylo na Kaňku usazeno: starší nad havíři 4, nad hašplíři 2 a nad šturcíři a trejvíři též 2, tehdy jich v sumě tu osum osob ustanoveno. Na královském Vlaském dvoře, to jest v domě mincovním v městě Hoře Kutný, byl pořádek mincířů, pregýřů, rudokupců, hutníků a šlichýřů. A tu usazeni starší nad mincíři 4, nad prégýři 4, nad rudokupci 4, nad hutníky 4 a nad šlichýři 2. A tak jich tu bylo v společnosti všech osob 18. Kteržito starší těch všech pořádkův od p. nejvyššího mincmistra a

p. hofmistra v přítomnosti pánů šepmistrův městských tak vždy i potom usazování byli. A tak ten chvalitebný havířský pořádek svůj počátek vzal. *Lib. Memor. Gang et Kuttenberg.*

¹⁴³ **Léta 1467.** Dne **25. dubna.** Jiří král český oblehl zámek Roudnici a po 12 nedělích dobyl ho. Město od obležených na hradě vydrancováno a vypáleno. Pánem Roudnice byl toho času Zdeněk z Šternberka na Konopišti, kterýž se králi Jiřímu s některými pány a městy českými zprotivil. *Hájek fol. 44?., MS. Týž král Jiří* toho roku v Hoře Kutné plnost práva (bez appelování do Jihlavě, těch časů města horního) v horních rozepřech ustanovil. **Toho léta** páni Horníci kuteňští nařídili: kdyby který šenkýř, po sazení vína při ouřadě, tož víno doléváním jiného falšoval, aby ihned ten sud byl z sklepu vytažen a osekán; ten pak šenkýř svého obchodu bez milosti zbaven. Stalo se za mincmistra toho času pana Zdenky Kostky z Postupic. Dokládá horská paměť: že dotčený mincmistr Kostka jednoho času byl od hromu opálen a z toho opálení až i také umřel, protože na den sv. Vavřince mincíře a pregýře k děláni peněz s rouháním a láním přinucoval. Z toho příkladu by se měli všickni lidé káti a svátky zasvěcené mnohem lépeji světit. *Kořínek.*

Léta 1469 dne **5. června**, v pondělí den sv. Bonyfacia. Zarážen groš český krále Jiřího (*Zřízení zemské Q.10*) groše české podvojný za 14. peněz tak vážné, jako za krále Václava II., též peníz podvojný a haléřkové s korunkami; nebo v ty časy několikrát mince se měnila, byly černé peníze, horské, görlické a měna na Staroměstském rynku v Praze. Groš mišenský dávali za 4 neb za 5 peněz horských. *MS., Codicil.*

Léta 1471. Dne **20. ledna.** Sněm v Praze, na němž stavové čeští od krále Jiřího dotázáni jsouce: koho by sobě po smrti jeho za krále vzítí chtěli? dali odpověď: že některého z synův Kazymíra krále polského, protože Čechové dobře se s Poláky smluviti umějí. Král Jiří ovšem zdál se jim to schváliti, ale však porozuměv, že z synův jeho nemíní Čechové sobě krále voliti, hleděl syny své z obecných důchodů zemských, ne bez škody království, bohatiti. *Hájek. Toho roku* bylo veliké teplo a sucho. Šestého dne března kvetla fiala, na sv. Jana Křtitele prodávali již jablka a hrušky nové, před sv. Petrem a Pavlem bylo po žních, v polovici měsíce prosince bylo ještě na lukách kvítí spatřeno. *Curens. Léta téhož dne 22. března.* Jiří král český z vodnatelnosti život i kralování toho dne skončil. Živ byl let 51 bez 15 dnů. *Dto. Pak toho roku* o Křížových dnech držán sněm v Hofe Kutný, na němž po mnozých odporích dne **27. máje**, to jest v pondělí po Božím vstoupení, zvolen za krále českého Vladislav prvorozený syn Kazymíra krále polského, císaře Albrechta od matce vnuk a císaře Zikmunda pravnuk. *Kořínek. Téhož léta dne 16. června.* Vladislav syn Kazymíra III. krále polského toho dne od pánův českých, z sněmu horokutenského do Polska vyslaných, za krále přijat a v Krakově vyhlášen byl. A pak brzo potom, totiž dne **22. srpna** toho roku v oktáv na Nebevzetí Panny Marie v kostele sv. Víta na Hradě pražském od biskupův polských, kterýž s ním přijeli, na to království korunován. *MS. Po vykonané slavnosti jel král k obědu do svého dvoru v Starém Městě pražském pod korunou a okolo něho i před ním peníze i groši mišenskými dosti hustě sypali. Hájek fol. 445. Týž král* Vladislav Horníkům kutenským všecka předešlých králův privilegia schválil a novým majestátem (jehož datum v Praze 24. října 1471.) upevnil. *Lib. Memor. Gang. Toho roku* když král Vladislav začal královati v Čechách, byl v Praze na trhu strych ječmena po jednom groši bílém.

Léta 1472. Dne **23. ledna.** Ukázala se na obloze kometa, měla dlouhý ocas, kterýž k východu obrátila, a trvala za dva měsíce. *Fabricius.* ¹⁴⁴ **Potom byla** veliká sucha skrz tři léta pořád, takže toho prvního roku místem dosti i veliké řeky přeschly, lesové se zapalovaly a mnozí ohňové onde i onde procházely. Větrové mnohé škody zdělaly a někde i stavení pobořily. Různice a války vznikly v Polště, v Čechách, v Uhřích, v Říši a v Frankrejuhu. Toho také roku stříbrné hory okolo Šneperku pavovati se začaly. *Mechov. lib. 4. cap. 62. ECCe CVI CoMeta LVXI Fabric. Toho léta 1472.* Král český Vladislav udělil havířům horokutenským a kaňkovským majestát, aby mincmistr nad nimi starší dosazovati moc a právo měl. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1473. Dne **5. ledna.** Král Vladislav byl v Hoře Kutné a tu sám osobně sadil radu a dal téhož roku bítí minci novou, totiž nařídil mincování plecháčů, bílých peněz a haléřů a také vlastní rukou té trojí mince peníz bil (po minciřsku: pregoval). Tehdáž

byl mincmistrem království českého p. Beneš z Veitmile. *Kořínek.*

Léta 1474 dne **19. listopadu.** Příměří a pokoj učiněn mezi třemi mocnými králi u Vratislavi do třidcíti měsíců. Králové byli tito: Vladislav II. český a otec jeho Kazymír III. polský, kteříž město Vratislav s velikým vojskem oblehli, a Matyáš uherský, ten s svým lidem městu tomu na retuňk přihrhl. *Curens. Toho roku* král český Vladislav II. rozkázal dávatí štaury z mince kutenské na Kaňk do dolu Mladého Plimle, každý tejdén hřivnu grošův. *Memor. Reg. Montani.*

Léta 1475 dne **12. února.** Smlouva o pokoj zjednána mezi králem Vladislavem českým a Matyášem uherským, zetěm krále Jiřího, skrze komisaře, od králů k tomu nařízené. *Hájek. Téhož léta* na Kaňku nad dolem Trmendle řečeným vyhořel vosrkunst (po česku: vodní stroj) nákladně vystavěný, jenž týž perkverk kaňkovský sušival. Stalo se to z neopatrnosti jednoho kunstvortera. Nicméně ale ihned zas jiný vyzdvižen byl, který potom až do spuštění Kaňku (o čemž se dále v roku 1614. dočeš) trval. *Kořínek.*

Léta 1476. Dne **12. března**, v outerý den sv. Řehoře. Král Vladislav přijel do Hory Kutné a hned potom v pátek Horníci se svadili s panem Benešem z Veitmile a nazejtří v sobotu jsou před králem zase smířeni s hanbou toho mincmistra pana Beneše, neboť jim křiv byl. *Chron. Reg. Hradeč. Téhož léta.* Král Vladislav jsa v důležitě potřebě peněz postaven, vypůjčil se od p. Mikuláše Trčky kraje časlavského hejtmana dvacet šest set kop gr. čes. a ty mu na minci kutnohorské pojistil. Aby pak p. Trčka byl ujistěn, dožádal se král Horníků, aby zaň listem slíbili, že ty peníze v jistém čase oplacené budou. Jak žádal král, tak se stalo. Zajisté Horníci tehdáž u veliké vážnosti musili bejvati, kdyžto jejich páni nestyděli se jich za rukojmě bráti. *Kořínek.*

Léta 1477 dne **16. února** v neděli masopustní. Král Vladislav jsa v Praze, pozval k sobě na dvůr měšťanův pražských i s manželkami a jejich dcerami a kvasil s nimi vesele masopust ten, druhý i třetí den v hodech, tancích i rozličných kratochvílech. Z toho se kněží pražští zbourili a hned v první neděli postní na krále, měšťany i na manželky jejich kázali. Byl toho času král Vladislav mladý v letech 21. a ještě manželky neměl, neb se teprv po 25 letech oženil. Totiž až léta 1502. *Hájek., Vesel. fol. 90.*

¹⁴⁵ **Léta 1478** dne **10. srpna.** Sněm v Praze v koleji veliké pánův, rytířstva a měst pod obojí. A tu se všickni sobě zapsali s přítisknutím pečeti, aby sobě jedni druhých až do hrdel neopouštěli a od své víry odtisknouti se nedali. Ale Pražané k tomu povolití ani se zapsati nechtěli. *Hájek. Toho roku* dula Plimle na Kaňku vydával rud u veliké hojnosti. *Mem. Reg. Mont.*

Léta 1479. Dne **30. máje**, v den sv. Ducha. **Toho léta** bylo velmi horké a suché léto, takže mezi Letnicemi a sv. Václavem nikdy nepršelo. Okolo ss. Petra a Pavla tak malé byly vody, že nikdež, krom na velkých vodách, mlítí nemohli. Však proto úrod bylo dosti. *Chron. Mansfeld. Téhož léta.* Zloději v domě radním na Horách Kutných nočním časem obecní sklep vyloupali a mimo jiné věci čtyry stříbrné pečeti ukradli, též od dvouch listů papežských olověná znamení odtrhli. *Kořínek. Také toho roku.* Vladislav král český rozkázal platiti z mince kutnohorské každotýhodně pomoci knězi děkanu karlštejnskému 20 gr. - a na stavný Hradu pražského po 20 kp. gr. česk. *Mem. Reg. Mont. Toho léta* ouředníci krále koupili ke dvoru 22 volův po 1 kp. a 7½ gr. čes., kterých nařízeno z mince horské po 1 kp. gr. týhodně platiti. *Dto. Téhož léta dne 5. října, v outerý po sv. Františku, v Starém Městě pražském na dvoře králově v přítomnosti krále Vladislava a všech stavů jedné i druhé strany čtena vůbec compactata a smlouvy mezi sněmem bazylejským a královstvím českým. A tu páni a rytířstvo strany římské pod jednou slíbili od sebe poslati ku papeži, aby Čechy pod obojí, jako jiné křesťany věrné, podle compactat přijal. Což on učiniti připověděl a klatbu, v kteréž až do toho času byli, z nich složil do dalšího opatření. *MS.**

Léta 1480 dne **31. ledna.** Toho dne a jiných potom, mimo vlastnost a povahu toho času tak neobyčejné teplo bylo, jako o sv. Janě, že i byliny některé rostly a místy stromoví se pupenilo i kvetlo. Nebo i předešlého roku zima teplá byla. *Dto.*

Léta 1481 dne **30. listopadu.** Sněm stavům království českého položen v Praze od krále Vladislava II., na nějž i knížata minsterberská Viktoryn a Hynek synové krále Jiřího přijeli. A tu na vyplacení dluhu krále Jiřího, na něj jistoty a listy měli ta knížata pod pečeti některých pánů zemských, rytířů i Pražan, svolena

berně z prodalého každého strychu obilí dva groše míšenská a z varu piva na prodej padesáte grošů míšenských, od čtvrtka po Novém létě až do roka pořad zběhlého. *Dto., Hájek fol. 450.*

Léta 1482. Augustín biskup Sankturienský, z města Mirandoly z Vlach přijel do Čech, kdež žáky na kněžstvo světil a pak následujícího léta 1483. dne 20. října do Prahy přijel, kdežto za biskupa dílu církve pod obojí přijat a uctivě do kostela Panny Marie před Týnem uveden byl. *MS., Hájek.*

Léta 1483 dne 15. června. Mor veliký začal se v Čechách a nejvíce v Praze, takže při některých farách více nežli po třicetiletý za den pochovávali. Trval až do středy po sv. Matouši a přestal toho dne, když se bouřka obcí proti konšelům v Praze začala. Král Vladislav ujel z Prahy před morem a byl v Třebíči na Moravě a tam jako člověk mladý s svými dvořany kratochvilil. *Hájek., Chron. Mansfeld.*

^{146/}**Léta 1485 dne 13. března,** v čtvrtou neděli postní, král Vladislav položil sněm stavům království českého na Horách Kutnách. Rokováno o víru, o pokoj a svornost mezi stranama pod jednou i pod obojí a smloueno králem: aby strana strany nehaněla ani utiskala buď i světských aneb duchovních, ale obojí lásku k sobě zachovávali. Kněží by slovo boží svobodně kázali a žádný žádných nekacířovali. *Velesl. fol. 144. Toho roku* založena kniha pořádku havířského na Kaňku v knihoskladu radním se nacházející. Na počátku jejím tuto paměť obsahuje. „Léta božího 1485. Za panování nejjasnějšího krále českého Vladislava II. a za úřadu pana Beneše z Veitmile mincmistra na Horách Kutnách, v ty časy na Kaňku: páni starší nad havíři: Kříž Smolík, Šimon Kolence, Blažek Škoda, Hašek, Jan Šád, Kamáret, Matěj Smutný, Matěj z Šafar, Mikuláš Hrdý, Jan Hlubinský. Rychtář: Tomáš Černý. Konšelé: Ondrák hutman v Plimlech, Havel Hašek, Jiřík Šitma, Havlíček Čermáků, Michal Kramář, Duchek Děd, Šimon Plch a Martin šturcír z Nové šachty. A ti jmenovaní páni kaňkovští jsou v Kaňku registra způsobili a založili pro paměť budoucím po nich, aby se měli čím spravovati. Ne jako předkové jich, kteřížto neprohlédali k budoucím časům a protož nejní jim z čeho děkovati.“ Zajisté ne darmo tito předjmenovaní starší na Kaňku svým předkům neděkují, že neprohlédali k časům budoucím, aby potomkům svým památné rejstra založili a dochovali. Neboť i já se sám tomu divím, že po tej zahubné žižkovské válce, když zas ten městys Kaňk, aneb jakž tehdaž řečeno: předměstí toho slavného Horokutenského města, z svých zřícenin se zdvihlo, žádná rejstra neb knihy, až do tohoto času pozůstaly. Ale čemu se konečně diviti, neboť i za našich časů ve mnohých místech staré paměti dílem špatně se opatrují, dílem na kornoutky spotřebují, a tak, buď Bohu žel! nazmar přicházejí. Téhož 1485. léta dne **27. února.** Kaňkovští páni starší nad havíři seděli jsou o Suchých dnech v neděli po sv. Matěji u Šimona Kolence, toto snešení spolu s tovaryši téhož pořádku havířského učinili: Co se dotýče starých dluhův Suchých dní zadržalých tovaryšských, aby každý dal 2 groše, což jest přes dva groše, buď mnoho neb málo, a k tomu 1 groš, ten každý aby dal 1 groš, a to s tou vejhradou: který by nedal do hod slavného Vzkříšení Páně, že jej chtějí páni starší z celého dluhu starého zadržalého upomínati a potom aby na to nižádný nespolehal, chtěje zas co na to dlužen zůstatí, neb že nemíní páni starší již nižádnému dluhu takového odpuštění, nobrž bez milosti že každého toho z pořádku neb cechu vymazati dáti nechají.

Léta 1486 dne 21. dubna. V pátek a v sobotu před sv. Jiřím mráz neobyčejný byl a zima nad míru příkrá, sněhu také více než na čtvrt lokte napadlo, takže na sáních jezdit počali. Potom na sv. Marka přišlo odteplení a ten sníh se rozpustil. Obilí toho roku byla veliká hojnost, ale vinicím mrazové uškodili. *Hájek fol. 453. Toho roku* kverci a havíři nyfelští kostelníkům sv. barborským k stavení toho kostela na Horách Kutnách mnoho rud darovali. Nebo ten nyfelský couk těch časův velmi bohatě šel. Ten couk leží v Špicberku, hned blízko nad Kaňkem. *Kořínek.*

^{147/}**Léta 1487. Dne 24. prosince** na Štědrý den. Narodil se Štefan Šlik hrabě z Pasounu, kterýž potom léta 1516 šťastným původem byl vyzdvížen hor joachimstálských v království českém a pak v boji proti Solimanovi císaři tureckému, vedle pána svého Ludvíka u Moháče v Uhřích nešťastně zahynul. Věku svého maje 39 let. *Ebern.*

Léta 1488. Za ouřadu nejvyššího mincmistra království českého p. Beneše z Veitmile obnoven rychtář a konšel na Kaňku a

byli sazeni: rychtář: Pavel Kovář, konšelé: Čas, Jan Kovář, Martin Koleš, Jan Rosický, Šimon Mžitek, Jančík, Šimon Kolence. *Registro flaveo minori.*

Léta 1489. ten den po sv. Petru v okovách, to jest **2. srpna.** Páni starší a obec na Kaňku, majíce oumysl ke cti i chvále Boží a sv. Vavřinci opraviti kostel sv. Vavřince na Kaňku, s pomoci Boží a dobrých lidí, to jsou těmto osobám poručili: panu Šimonovi Mžitkovi konšelu, panu Václavu Labutovi tehdaž staršímu nad havíři, i s jinými sousedy a tovaryši. A hned při tej svolce nejprve u pana Jána Hlubinského pomoc jsou učinili, kdož co podle možnosti své udělil. I přišlo jest toho 1 kp. 3 gr. Až podtud stará paměť v starých knihách městys Kaňku, od slova k slovu vytažená. *Lib. Mem. Gang.* Téhož času farářem byl na Kaňku kněz Štěpán Klatovský. Jak se předtím zde faráři jmenovali, toho pro zašlost starých pamětí pověděti nemohu. Hle toť byla první boží almužna netoliko, jak podotknuto, k opravení, ale zouplna k obšírnějšímu přestavění téhož chrámu Páně. Neboť ti předkové jsou jej z gruntu, jak se dále dočteme, přestavěli. Řekne někdo, že to malá pomoc k tomu míněnému stavení se ponejprv shromáždila. Ale věz čtenáři, že tehdaž peníze drahé byly a že za 1 kp. gr. českých těch časův více se zjednálo, nežli nyní za 10 říšských tolarů. A jakpak dále se s tím stavením dálo? i dobře. Neboť tehdaž Horníci k záduší štědrí jsouce a v dobývání kovů stříbrných i měděných boží požehnání majíce, také k tomu z svých rudních komor opatrovníkům chrámu handštány, to jest kusy rudy, hojně udělovali i též pořádkové tovaryšstva havířského, hašplířského a trejvířského k tomu pomoc činily a tak se těch božích almužen od toho nadpraveného času až do družebné neděle následujícího 1490 roku (jak táž paměť dokládá) 190 kp. 16 gr. čes. shledalo. Jest to zajisté pěkná suma peněz již na ten čas shromážděná. **Neboť tehdaž** kverkové na Kaňku v dolích: z Fráty, ze Staré a Mladé Plimli, z Rabštejnu, z Hoppů, z Šafar, Nyklas a z Švábův množství hýlí kyzův darovali. Tehdaž hýle kyzů prodávala se rudokupcům po 1 kp. gr. **Mimo toho** opatrovníci toho chrámu také tále k záduší v Kutenských horách a to v dole Nových Rousech, Vencelíkových Rousech a v Zahradě u tryteru na couku oselským (jenž tehdaž bohatě šel) drželi a z nich hojně ubrlaufy táhli. A tak Pán Bůh dobrému oumyslu těch předků žehnal. Téhož léta v outerý **po Květné neděli.** Král Vladislav seděl na soudu a slyšel pře mezi pány a rytířstvem z jedné a mezi měšťany měst královských z strany druhé o užitky panské a obchody městské, zvláště o piva vaření. A učinil tuto vej-pověď: aby Pražané a jiná města v tom, co se piva vaření dotýče, zachováni byli dle nálezu krále Jiřího, jenž zní: že měli okolo měst sedláci piva vařiti a šenkovati nemají. Tak zaznamenal pan Mikuláš Dačický z Heslova v rukopisu kutnohorském. *Chron. Reg. Hradec.*

^{148/}**Léta 1490. Dne 10. máje.** Jan Podivinský a Alexander služebníci Hynka knížete poděbradského čtvrtce za Hradčany. Potom v Křížové dni stínání měšťan staroměstí Sylvester Sladovník od sv. Anny a Prokop Krejčí z Šmerhova a Pečeně z Nového Města: protože chtěli krále zarmodovati, když by šel na rathauz staroměstský konšelů sadit, navedeni jsouce od Matyáše krále uherského. *Historia Pragen., Hájek fol. 145. Téhož samého léta.* Kostel sss. Trojice Boží za městem Horou Kutnou byl dostavěn nákladem Jana Smiška z Vrchovišť bohatého horníka, ten také tam v městě nad Páchem vystavěl dům a v něm kapli sv. Václava, Hrádek řečený, nyní ale Seminarium nazvaný, kdežto školy pro městské žáky sou. *Kořínek.*

Léta 1491. Dne 19. července. Vladislav král český poraziv a pobiv na cestě lid Maximiliana I. krále římského, vzal toho dne Bělehrad v Uhřích a tam potom na království uherské korunován byl. *Mechov. lib. 4 cap. 64.* Toho roku **po sv. Duše** začalo se draho v Čechách. Obilí bylo z daru božího dosti, ale drahotu udělalo lakomství lidské, zlehčení mince na zrnu a prognostykáři němečtí, kteříž předpovídali na budoucí rok neourodu.

Léta 1492 dne 1. září. Ferdinand král Hyšpánie a Castilie toho dne vypravil Kryštofa Kolumba s některým počtem šífů a lodí, aby nových ostrovů a zemí na moři hledal. Kterýžto, a s ním Amerikus Vesprusius, některé nové a prve neznámé ostrovy, však nad míru na zlato a drahé kamení bohaté, našel a k ruce krále toho přivedl. *Bucholc., Bembo. Toho léta* po slavnosti sss. Trojice Boží. Stavení kostela na Kaňku skrze mistra Beneše se počalo, ku kterémuž dobrodincové v hojnosti pomoc činili. **Toho roku** také

tu pořádek havířský zjednal nový praporec ke cti a slávě boží. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1493. Dne **1. března**, v pátek před Přenešením sv. Václava. Umřel v Praze Augustin Lucian biskup Sankturienský a pohřben v kostele Matky Boží před Tejnem. Kámen na hrob jeho tesal Matouš Rejsek, bakalář a kameník výborný. *Velesl. fol. 119.* **Toho léta** na Horách Kutných za mincmistra p. Beneše z Veitmile zbourili se havíři a Prokop Kroupa z Chocenice, ouředníci mince, poslán, aby je upokojil. On pak strachy, co by mluvil, sám nevěděl. A maje říci: Milí havíři, upokojte se, však vám páni všecko dobré přejí, on se podřek a pravil: však vám páni nic dobrého nepřejí. Z čehož pošlo mezi chasou přísloví: A ten Prokop Kroupa, pověděl slovo z hloupa, stojí sloup u kamenného sloupa. Nebo on mluvě to, pod podloubím u sloupu stál. *Kořínek.*

Léta 1494. Dne **24. února**. Sněm držán obecní pánů, vладыk, pražan a měst království českého na Hradě pražském o loupežnicích a ležácích, aby přechovávání nebyli, ale vydávání k nejbližšímu outrpnému právu aneb na Hrad pražský. *Velesl.* **Toho roku** stavění kostela na Kaňku dále se vedlo a šťastně dařilo, takže i také již zas zvon na zvonici ten rok zavěšen byl, od kterého zavěšení tesaři Vávroví 12 gr. dáno. V těch dvou letech vynaloženo na to dílo kostelní 242 kp. 49 gr. českých. **Toho roku** opatrovníci téhož chrámu také drželi tále k záduší v dole Mladé Plimlí. *Lib. Memorab. Gang.*

Léta 1495. Dne **12. ledna**, v neděli po Božím křtění, byly veliké větrové, měsíce ledna bylo mnoho dešťů a draho veliké toho roku všech věcí. Neb za groš míšenský dávali chleba coby čtyry libry vážilo. Potom po Všech svatých žito bylo po 10 gr., pšenice po 14 gr. a chleba sedm liber za jeden groš míšenský. *MS. 149.* Téhož 1495. léta. Dne **13. března**. Sněm stavů království českého držán na Hradě pražském, na němž mimo jiné artykule zavřino s povolením krále Vladislava: by všickni vkladové ve dcky zemské, buď větší neb menší, v trhové neb zápisné, v pühonné neb památní, českým jazykem psané byly a to aby věčně tak držáno a zachováno bylo. *Zřízení zemské F. VII.* **Toho roku** Horníci kutenští s p. podkomořím království českého, na místě J. M. krále českého Vladislava, se v panství poděbradské (k ruce království českého) uvázali, na jehožto vyplacení oni páni Horníkové velkou sumu peněz půjčili. *Kořínek.*

Léta 1496. Vladislav král český a již spolu uherský, bydlíc dlouhý čas v Uhřích na Budíně, pročež tehdy v Hoře Kutné na dvoře Vlaském, kdež také tehdaž místonejvyšší mincmistr ~~přítomně~~ byl pan Jindřich Lorecký z Elkuše (jenž k tomu ouřadu od krále Vladislava mocí dekrétu v Pětikostelích dne 18. března 1496 ustanoven byl) veliká nespráva vznikla. Neboť mincovní ouředníci, jenž ten čas byli jmenovitě: Záchar z Bořetína, Martin z Nedvořovic a Řehoř z Dorotic, králi malé užitky z hor těch odváděli, kdež toho času z množství bohatých rud ulitého stříbra z hutí do mince přicházelo. I poznavše to starší havíři, že v tak hojném rud těžení auspějtové se mizejí a z mince v skrovnosti z takového množství stříbra nabitých peněz vychází; pročež dali se o to v rokování s těma mincovníma ouředníky, tak až i konečně jim v oči faleš vytejkali: že králi se stříbro nevěrně odvádí. Ouředníci mince nato se opřeli a chtějí se čisti učiniti, protož havíře ty chtěli vsaditi do vězení. Toho dovědic se společný havířstvo, protož nechtělo již víc do dolův na práci lézti, ale sebravše se společně, pod praporcem svým vytáhli na vrch Špicberk a tu blíž Kaňku se položili. To vidouce ouředníci mince, ihned spěšně psali na hejtmany krajské okolní i také na Poděbrady Jindřichovi vývodovi minsterberskému, hraběti gladskému a knížeti olešnickému, ten čas nejvyššímu hejtmanu v království českém, by ti hejtmané a města s lidem ozbrojeným ihned na ty odbujný havíře táhli. Což se také stalo. A tu havíři ze všech stran obklíčení neb obleženi byli. Však ale havíři jen předece na svém stáli: že ouředníci mince králi stříbro nevěrně odvádějí, mluvíce a žádají: by o tu věc soud zasazen byl, že oni to na něm s pravdou dokázati chtějí. I vidouc hejtmané z strany odporné, anby s havíři v boj vešli, že by tu z obojí strany mnoho krve lidské vylíti se muselo; protož ti hejtmané dajíc se s havíři staršími v rokování: by oni havíři na ten čas, nežli by to král zvěděl a svou vejповěď strany toho učinil, se spokojili a k svým pracem se odebrali. Však ale pro ujistění pokoje neb té úmluvy na ten čas aby z nich někteří do zástavy se dali, s tím doložením: že se jich zdraví a životům neublíží. Dle tej úmluvy a přípovědi dalo

se tehdy z těch havířů do zástavy osob třinácte, z kterých do Poděbrad 10 a do hradu Křivoklátu ostatní 3 do hradu Křivoklátu posláni byli. To se stalo v neděli před sv. Markétou. Pak hned ouředníci psali za králem do Budína a ty havíře ubohé jak mohli, neprávě osočili. Král dle tej mu dané zprávy nařídil: by havíři ti jakožto odbujní potrestáni byli. A tak pak hned ten pátek před sv. Vavřincem ti havíři na obouch místech stejně vyvedeni a od kata veřejně postínáni. Jichžto jména byly tyto: Šimon, Průša, Černý, Hana z Hloušek, Duchek starší, Mládek, Kužel, Viktorýn, Chlad a Vopátka. Ti všickni byli stínáni u Poděbrad. Co žádali správy křesťanské před smrtí užiti, toho jim nechtěl hejtman poděbradský dopustit. Z těch havířů poslední, vida již své spolutovaryše postínané a maje sám také svou hlavu pod meč dáti, prosil Boha, aby nevinnou krev jejich hojným deštěm spláknouti a obmýti ráčil. A tak dříve hodiny (ješto předtím od několika časů žádného deště nebylo) spadl veliký příval a přšelo tři dni a tři noci pořad. Z čehož veliké rozvodnění, kteréž okolo Hory i jinde nemalé škody zdělalo. Na tom místě, kdež ta poprava byla, stál dub, na kterémž potom rostly žaludy s kápěma. Já sám také jsem jeden z takových žaludů viděl, jenž na sobě takovou kápi nesl, jakouž tak havíři kapihorský užívatí obyčej mají. *Hájek., Cuthen., MS., Olom. lib. 3?.* **Týž dub** za mé paměti, totiž roku 1777, od větru vyvráczen jest. Po té popravě léta 1515. Horníci a havíři na témž místě, kdež ta poprava byla, kostelík Matce Boží, ke cti jejího v Nebe vzetí, postavili. U Křivoklátu také v ten den byli stínáni: Holý ze Lvův a Ondřej Němcův, třetí pak Vít Křehňavý katu se obrátil a do lesa utekl. Tak hle! ti havíři, že se proti svým ouředníkům pro pravdu vedle spravedlnosti zasadili, beze všeho právního vyslyšení a rozeznání, toliko na křivé osočení sobě odporné strany nevinně usmrceni byli. Čti Hájka v listu 456. Ten dokládá, že od toho času ruda stříbrná u Hory nejde v té hojnosti, jakoby se s těmi nevinnými ztratila. A jistě to tak jest.

Pán Bůh mstí od té doby, veřejně se vidí:

Neb tak hojně u Hory, stříbro se neklidí.

Již handštány guldance, málo se nachází,

Guldantropy a nunce, klufly víc nesází.

Velké štance a štaury, na gvaldykování;

Činí se, avšak kňoury nečiní zastání.

Téhož 1496. léta. Kněz Valentýn děkan karlštejnský jda na pouť k sv. Máří Magdaleně do francouzského města Marselie (kteřouž pouť se zaslíbil konati, když v zemi turecké zajat byl) a tak žádal krále Vladislava o pomoc na stravu. Král povolil jemu z mince kuteňské vyplatiti 15 kp. gr. česk. *ex originali.*

Léta 1497. za ouřadu nejvyššího mincmistra nového p. Holštofara z Malšic, král Vladislav město Horu Kutnou oslavil, když toho roku před sv. Matějem s pěti tisíci koní, zlatem, stříbrem a drahými perlami ozdobených, a na nich s jezdcí zlatohlavem a aksamitem oděných do města přijel. S nímžto také byli tři uherští biskupové, totiž: varadynský, agarský a vácovský. *Kořínek.* Odkudž pak zas dne **27. února** do Prahy přijel a tam kostel sv. Víta na Hradě pražském mnohými klenoty ozdobil a jmenovitě na obložení hlav sv. dědicův českých, sto hřiven stříbra daroval. *Hájek.*

Léta 1498 dne **25. máje** v pátek po Božím vstoupení. V Praze některé měštky byly zutráceny a spáleny, protože muže své nějakými prachy na topenicích trávil. *MS.*

Léta 1499 dne **18. ledna**. Tu noc po sv. Antonínu a před sv. Prysťou bylo v Čechách veliké a časté a mnohých místech blýskání a někde i hřímání. Potom až do konce toho měsíce ustaviční a náhlí dešťové, někdy sníh a časem kroupy přšely. *Fabricius.* **Byla toho roku** veliká úroda na obilí i ovotce, jakož od mnohých let nepamatovali. Vína taková hojnost, že ho neměli več líti, netoliko v Čechách, ale i v okolních zemích. *Hájek MS.*

Léta 1500. Za časů krále českého Vladislava, jakkoliv sidce již hory kuteňské ne tak silně, jak před válkou žižkovskou šly, tak předece toho času téměř každý rok se na Horách Kutných okolo 14.000 hřiven stříbra zmincovalo. *Memor. Reg. Mont. 151.* **Toho roku** kněz Vavřinec kaplan havířský na Kaňk se přistěhoval a stavění kostela kaňkovského toho léta také se dělalo. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1501. Páni a rytířstvo ráčili jsou rozkázati dckami památnými zapsati, aby dle vejповědi krále Vladislava, Horníkům na Horách Kutných nynějším i budoucím, což by sobě koliv na dědinách svobodných koupili, jim v dcky zemské kladeno bylo. *Dto.* Toho roku dne **15. srpna** veliká povodeň byla po vší české

zemi, takže voda Vltava v Praze dvou loket zvejší nad Bradáče, kterýž jest u špitála pod mostem vytesaný, vystoupila a až k sv. Mikuláši se rozlila. Z čehož veliké škody na polích, dobytčích i na staveních se staly. Nebo předtím na osm dní příválové přšely. *Cuthen., MS.*

Léta 1502. Král Vladislav v úterý po Květné neděli seděl na soudu zemském a slyšel při mezi pány a rytířstvem z jedné a měšťany měst královských z strany druhé o užítky a obchody panské, zvláště o vaření piva, a učinil tuto vejpověď: jakož jsou Pražané a jiná města privilegia ukázali, kteráž mají od starodávna od předků našich o piva vaření, že sedláci nemají okolo měst v míli nikde po vsech piva vařiti, šenkovati a jiných řemesel dělati, jakožto listové jich ukazují, kteráž mají od starodávna. A nato sou ukázali nález krále Jiřího předka našeho, že sedláci v míli okolo měst jim ke škodě pivo vařiti a šenkovati nemají. Ale o páních a rytířstvu o jich starobylé svobodě ustanovujeme: aby oni mohli piva vařiti a slady dělati ku potřebě své i také k užítku svému i řemeslníky míti na svých zámcích a tvrzích k svým potřebám. Pražané pak a jiná města v tom, co se piva vaření dotýče, aby zachováni byli při svých výsadách a nálezy krále Jiřího, kterýžto v sobě zní: že míli okolo měst sedláci piva vařiti a šenkovati nemají, aby užili. Tak zaznamenal p. Mikuláš Dačický z Heslova v Paměti svých a otce svého Ondřeje, v rukopisu kutnohorském. *Chron. Reg. Hradec. et Dačický z Heslova Kuttenberg. manuscr. Toho roku* kostel na Kaňku již v kůru sklenut a také v něm kazatedlnice a kancelum, prací kameníků Rejskových zhotovené bylo. Těž toho léta na věž toho kostela nový zvon od Jakuba Ptáčka slit a zavěšen byl. Dáno za něj 42 kp. 16 gr. čes. *Lib. Memor. Gang.* Roku toho v outhery před sv. Václavem zavřen neb dostavěn palác na Hradě pražském, od mistra Benedikta kameníka českého z města Lounů. *MS. Týž Benedikt*, jinak Beneš, těch časů stavěl kostel Božího Těla, jinak Barborský řečený v Hoře Kutné a také byl mistr i od stavení kostela sv. Vavřince na Kaňku, jak to kaňkovské paměti dokládají.

Léta 1503. dne 22. června, ve čtvrtek před sv. Janem, most pražský kamenný přes Vltavu toho dne dostaven a dokonán. Císař Karel IV. založil jej a počal stavěti léta 1358. Tak se na něm stavělo 145 let. Jest zdělí 862 lokte. *Hájek fol. 46?.* **Toho roku** Horníci Kutenští od krále Vladislava majestát obdrželi, jehož jest datum v Budíně v pondělí po sv. Třech králích, jehožto obsah jest. Předně: aby k žádným vojnám ven z země ⁵² ani v zemi potahování nebyli, než toliko jen hor obhajovati pilni byli. Za druhé: aby hlasu svého hned po Městech pražských přede všemi jinými městy v království českém užívatí mohli. Za třetí: aby k žádnému sněmu obsílání nebyli, kromě kdyby král český volen byl. Za čtvrté: aby žádných berní platiti povinni nebyli, že je i město jejich na časy budoucí od všech berní vynímá a osvobozuje. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1504. dne 28. máje. Filip biskup Sydoniinský z Vlach toho dne přijel do Prahy, kdež žáky na kněžstvo pod obojí světil. Pak dne 20. srpna v outhery po Nanebevzetí Panny Marie posvětil nový kostel sv. Pavla před Poříckou branou, potom odjel do Kutné Hory, kdežto v neděli před památkou sv. Matouše apoštola světil oltář velký Božího těla v kostele barborském, též oltář sss. Trojice za městem. Páni Horníci dali mu mísu grošův, bylo jich 50 kp. gr. čes. *Hájek., MS., Lupacius., Dačický z Heslova. Toho roku* ve čtvrtek před Povýšením sv. Kříže, Čechové, jichžto 5000 lidu do Bavor na pomoc knížeti Ruprechtovi proti císaři Maximilianovi vytáhlo, toho dne nedaleko Řezna od Němcův poražení byli. *Sebast. Frank. Toho roku* před žněma bylo veliké sucho, pak zas potom o sv. Martině přišla ostrá zima a trvala až do středopostí. **Ten rok** bylo veliké draho, kopa vajec prodávala se za 7 grošů a plece též tak. **Téhož léta** v středu den ss. Šimona a Judy, vyplacen jest Mladý Kolín k ruce krále jeho Milosti a to penězi v minci na Horách Kutných nachovanými. Horníci pak připůjčili k té vejplatě 8000 kp. gr. čes., kteréžto sumy poskytl důl Osel řečený pod chrámem Božího Těla a sv. Barbory od dávna zaražený. Nebo v tom dole na Hruškově vortu obzvláště veliký kňeh dobrých rud se nacházel.

Léta 1505. v neděli dne 3. srpna. Kněz Martin Rodach kaplan Tejnský v Praze, vzat do vězení od rychtáře městského. Za tou příčinou biskup Filip Sydoniinský z Vlach, na den Proměnění Pána Krista, zastavil služby boží v Praze a chtěl zas z Čech do Vlach odjetí, ale dostižen jsa v Soběslavi, navrátil se do Hory Kutné a tu potom až do smrti bydlel. *MS. Téhož léta* kostel sv. Vavřince na

Kaňku byl dostaven a tak v 13^{ti} letech to chrámové stavení ke konci přivedeno. Nákladu peněz koštovalo 1372 kp. gr. českých. Nebo tehdaž platila se mzda denní zedníku, kameníku aneb tesaři po 3 gr., nádeníku 2 gr., formanu za fůru kamene z lomu sv. barborského od huti 4 gr., za fůru písku od šibenice též 4 gr., za vápenici vápna práchovského 3 kp. 10 gr., od fůry formanu za přivezení téhož po 16 gr., tisíc cihel za 1 kp. gr., fůra šindele za 1 kp. 42 groše a laťových hřebíků kp. za 10 haléřů. **Téhož roku.** Páni kaňkovský dali také velký zvon do Králové Hradce mistru Ondřeji Zatikovi přelíti v touž váhu, jak prve byl, od kteréhožto přelítí i potom s zavěšením zaplaceno témuž mistru Ondřeji, dle úmluvy písebné, 41 kp. 28 gr. čes. Ten zvon váží 28 centnýřů a 4 kameny. *Lib. Memorab. Gang. 153/ Téhož léta.* Jan Ševčík perkmistr plimlský, koupil kverkům novoplimlským k potřebě dům s zahradou od Šimerky za 14 kp. gr. s tím doložením: že tu hrází s Hlubinským má perkmistr plimlský společně hraditi a kdyby chtěl perkmistr z té zahrady koupené co dělati, aby Hlubinskému nebylo k škodě děláno. A z toho místa mají kverci plimlský každý rok platiti 1 lib. vosku k sv. Vavřinci. *Lib. Contr. Gang.*

Léta 1506. dne 19. dubna. V Hyšpánii zdviženo protivenství proti křtěným židům, protože Velikounoc ne s křesťany, ale s židy světili, a mnoho jich zmordováno bylo. *Cosmogr. Munsteri.* **Téhož léta** dne 10. srpna v den sv. Vavřince mučedníka, Filip biskup Sydoniinský posvětil jest kostel a oltář velký, pod jménem téhož sv. mučedníka Vavřince na Kaňku vnově z gruntu přestavěný. Přičemž množství kněží i obecného lidu bylo. **Pak zase** v den sv. Kříže povýšení týž biskup Filip posvětil jest velký zvon a dal jemu jméno Václav. A tu jsou páni kaňkovští již podruhé téhož biskupa zdvořile ctili v domu farním u pana faráře svého, kněze Štěpána. Dáno biskupu za tu jeho práci duchovní od pánů starších havířských 1 kp. gr., od opatrovníků a kostelníků chrámu téhož 3 kp. gr. a od obecních konšelů 40 gr. čes. Stalo se to za ouřadu nejvyššího mincmistra v království českém urozeného pana Bernarda z Valdštejna, pána na Klášteře a Hradišti. Za starších v Kaňku nad havíři: Jakuba Hlubinského, Jana perkmistra plimlského, Jana Černého a Maška perkmistra z Šafar. Za rychtáře: Zikmunda, za konšelův: Duchka Špačka, Matěje Rokovce, Václava Čedíka, Václava Lista a Pavla Trnky. Za opatrovníků a kostelníků chrámu Páně: Havla Haška, Jakuba Hlubinského a Jira Lehmduory toho času staršího nad hašplíři. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1507 po sv. Bartoloměji začal se v Čechách veliký mor a trval potom až do Hromnic příštího roku. Nejvíce pomřelo dětí a mladých lidí. Toho léta v středu po památce sv. Havla dne 21. října. Umřel na Horách Kutných Filip biskup Sydoniinský a páni Horníci učinili jsou jemu slavný pohřeb. Pochován v Vysokém kostele sv. Jakuba. Potom léta 1511 odtud vyzdvížen a do kostela sv. Barborského přenešen. *Hájek fol. 462., Dačický.*

Léta 1508 dne 4. října. Zikmund král polský porazil toho dne Bogdána vývodu valaského. Poláci měli také na pomoc Čechy, kteréž vedl Černín rytíř český. Za dvaceti dnů pohubili celou valaskou zemi. *Decius. lib. 3.*

Léta 1509 dne 28. února. Pražané s vyslanými z jiných měst království českého, jménem všeho stavu městského, králi Vladislavovi a synu jeho Ludvíkovi darovali 16 koflíků zlatých a stříbrných, kunstovně udělaných, kteréž také král od nich vděčně přijal. *Lupacius.* **Téhož léta.** Dne 11. března v třetí neděli postní. Ludvík jediný syn krále českého Vladislava II. pacholátko ve dvou letech osmi měsících a 11 dnech, v přítomnosti pana otce svého, na království české v kostele sv. Víta na Hradě pražském, od Stanistava biskupa olomúckého, korunován byl. Přitom tomu mladému králi povolena berně po půl úroku od pánů a ¹⁵⁴ rytířstva a od měst po dvou groších českých z hlavy. *Hájek & Alii.* **Téhož léta** dne 17. máje, v Praze v klášteře sv. Tomáše na Malé Straně, když mniši obraz Božího Vstoupení nahoru táhli, kruchta s lidmi se utrhla a zlámala, tak, že do šesti osob od toho ztlučení zemřelo a mnoho také přitom se zchromilo. *Hájek MS.* **Téhož léta** dne 20. máje. Sváda se stala mezi některými měšťany pražskými a mezi Uhry, kteříž s králem Vladislavem do Prahy přijeli, v kteréžto svádě několik znamenitých pánů uherských i s čeledí zmordováno a klenoty, šacstvo i nábytky jim pobraány. Té bouřky příčina nevážnost rozpustilých Uhrův. *Histor. Pragen. lib. I., MS. Toho léta.* Páni starší kaňkovští koupili dům k záduší pro faru od Thovaryšů za 37 kp. gr. čes. Týž dům býval farní až do léta 1623. Nyní se

Vodovský nazývá. Stojí proti kůru kostela. *Lib. Contr. Gang.*

Léta 1510. Dne **13. února**, v první středu postní král Vladislav s Ludvíkem synem svým a Annou dcerou vyjel z Prahy do Hory Kutné, kdež stavům království českého sněm položil k prvnímu pondělku v postě. Odkudž po sněmu jel do Uher a již více potom do Čech se nenavrátil, ale tam v Uhřích život po 6 letech dokonil. *Hájek. Toho léta* v Hoře Kutné při kostele sv. barborském Horníci dali veliký zvon slíti, kterýž ke cti mladého krále českého Ludvík nazvali. **Od toho** roku nachází se paměť stará, v nížto takto zaznamenáno stojí: Kostelníci svatobarborští shledali handštánů božích, v dole Osle 7 pytlů: v Mladých Rousích za 10 kp. a 33 gr. čes.; náměští, v Osle 2 pytle a 1 korbu, v Klinšmídu 2 pytle, v Mladých Rousích za 5 kp. a 3 gr. č.; kaňkovští v Osle 7 pytlů, v Mladých Rousích 5 pytlů, v Hoppích za 4 kp. gr. čes.; bartolomějští, v Mladých Rousích za 4 kp. gr. čes.; klášterští z Sedlce, po všech dolích za 24 kp. gr. čes. Hle! jak jsou ti staří Horníci k chrámům božím a chudým lidem náchylní a štedří byli, začez také zas Bůh jim v těžení hor žehnal. *Kořínek. Toho léta* páni kaňkovští koupili k obci dům Bebtovský řečený před kostelem za sumu 44 kp. gr. českých pro dům radní, poněvadž starý rathauz u dolu Mladé Plimle již scházal. *Lib. Contr. Gang.*

Léta 1511. dne **26. března**, v středu po Zvěstování Panny Marie, bylo v Čechách na mnohých místech zemětřesení, takže se věže kolébaly a trvalo za čtvrt hodiny. *Hájek fol. 464. Toho léta* rudní písaři zaznamenali, co tak kverci kaňkovští a oselští každý tejdén toho roku rud a kyzů rudokupcům prodali, totiž na Oselským couku: prodáno rud za 12.835 hřiven 47 gr. čes., na Kaňkovským couku: prodáno kyzů za 13.117 hřiven 47 gr. čes. Suma obojí pošty vynáší v jednom po 25.953 hřivny 34 gr. čes. Hřivna taková peněžita platila 48 gr. čes. aneb pražských a každý takový groš platil 14 malých peněz a tak činí to na zlaté rejnské 47.498 zl 43 kr. Vzdaž to nejní pěkná suma peněz za tejdén, kterou jsem pro příklad k paměti zde podotknul? co jen kverci kaňkovští a oselští utvořili. Co pak jiní jenž na jiných coukách pavovali? a co sám král z dolů a vortů k koruně své příslušících toho roku rud a kyzů vysekal a z nich stříbrna vyšmelcova? Ó stříbrná léta krále Vladislava! ale však ještě ne tak stříbrná ^{55/} jako před žižkovskou válkou bývala. *Kořínek ex Lib. Reg. Mont.* Ještě na tento rok 1511. nacházím v knize kšaftovní kaňkovské, o odkazích, které se od sousedův k domu božím scházely, a to jmenovitě k sv. Vavřinci na Kaňk odkázali: Markyta Lehmduorka 6 kp. gr. čes. Jan Jihlavský 5 kp. gr. čes. Kateřina Hutmanka z Plimle 4 gr. čes. a Pavel Kozibrada na hřbitovní hradbu 6 kp. gr. čes. *Lib. Testam. Gang. Téhož léta.* Páni starší nad havíři obdrželi majestát od krále Vladislava, že mohou k svému pořádku koupiti zboží pozemského za 5000 kp. gr. českých, a to buď pojednou neb pomalu, jakž to týž list v sobě šíře obsahuje. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1512. dne **1. máje.** Obce pražské zbourily se na židy a jejich město a jedva skrze ouřady spokojeny byly: Protože jeden žid pachole křesťanské kamenem zabil, kterýž potom na rožeň vstrčen. *Lupacius. Téhož léta.* Spiritus Sancti. Páni starší v Kaňku darovali na vystavení hradby neb zdi okolo hřbitova, a to od pořádku hašplířského 30 kp. gr. čes. a od trejvířského 2 kp. gr. čes., k tomu také páni opatrovníci a kostelníci za stříbro z Vosla utržili 28 kp. gr. čes. k ruce téhož záduší. A tak toho léta zed' neb hradba nová okolo hřbitova, skrze mistry Blažka a Martina Seko vystavená byla. *Lib. Memor. Gang. Toho roku* po sv. Havle byl podzimek kupodivu tak teplý, že jak růže, též višně, jablka i jiné stromy kvetly podruhé, mnozí také i jahody sbírali. To neobyčejné avšak libé teplo trvalo až do desátého dne měsíce prosince.

Léta 1513. dne **30. máje**, v pondělí po Božím Těle, v městě Jihlavi vyhořelo 60 domů a na předměstí 30. Lidí do 12 osob přitom zahynulo. Ten oheň vyšel z kláštera od másla, kteréž se zapálilo, když koblihy pekli. *Cuthen. Toho roku* havířstvo na Horách Kutných stěžovalo sobě před pány, že ševci příliš draho obuvi dělají. Páni nařídili: aby budoucně pár prostých střeveců nedávali ševci dráž, než za 2 groše bílá aneb nejdráž za 16 peněz. *Kořínek. Toho léta* Dom. In Voluntate. Zas kostelníci utržili za rudu neb tak řečené handštány boží k záduší sv. Vavřince na Kaňku 38 kp. gr. čes. *Lib. mem. Gang.*

Léta 1514. dne **21. srpna** v pondělí před sv. Bartolomějem. Pražané staroměstí dali stíti u praně dví konšely, Vilémka z Troskovic a Havla od Pěti Korun, protože tejně věci z rady proná-

šeli. *MS., Hájek folio 46? Téhož léta.* Urozený pan Ladislav z Bechyně, toho času nejvyšší kancléř království českého, zjednal jest od krále Vladislava majestát pořádku havířskému, aby červeným voskem pečtili, kdežto jsou předkové toho dosáhnouti nemohli. Týž pan Ladislav to z pouhé lásky učinil, že k témuž pořádku slavnému přívětivost měl. *Lib. Memor. Gang. Téhož léta.* Ondřej Chumlak z Hlízova odkázal k kostelu sv. Maří Magdalene na hofejším Turkaňku 2 kp. gr. čes. Též roku toho páni kostelníci kaňkovští za stříbro z mince z rudy zádušní vyšmelcované obdrželi 49 kp. gr. českých, jak toho registřík téhož záduší toho léta Dom. Si iniquitates vykazují.

Léta 1515 dne **8. února.** Zikmund Hůlka konšel Nového Města pražského stál na rynku toho města. Dáno mu za vinnu: že zraditi chtěl. *Hájek. 156/ Téhož 1515 roku dne 26. července.* Císař Maximilian I., pak Vladislav uherský a český a bratr jeho Zikmund I. polský, králové, toho dne sjevše se v Vídni, pokoj věčný mezi sebou učinili a přibuzenstvím skrze manželstva jej stvrdili. Nebo císař Maximilian, arciknížeti vnuku svému, Annu dceru krále Vladislava, a Ludvíkovi, téhož krále českého synu, Marii vnučku svou, téhož arciknížete Ferdinanda sestru, zasnoubil. Kdež se i oddavky v kostele sv. Štěpána, skrze Tomáše kardinála Ostřehomského, vykonaly. *Cuspinian., Hájek folio 466., Curen., Olomucen. lib. 32. Téhož roku* páni starší kaňkovští nad havíři koupili k obci zbroj pro tovaryšstvo, za kterou dali v Praze 13 kp. 17 grošů českých. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1516. dne **13. března**, ve čtvrtek před Květnou nedělí. Umřel v Uhřích na Budíně Vladislav král český a uherský, živ byl 60 let a 12 dnů. Pochován v Královském Bělohradě. Pozůstavil po sobě jediného syna Ludvíka 9 let stáří, již na oboje království korunovaného, ustanoviv jemu za poručníky císaře Maximiliána I. a Zikmunda I. krále polského. *Vesels. fol. 145. Toho léta* důl Osel řečený, na dolejších grádích počal se topiti a nemálo strachu horním strážným nahnal. Kverci plimlíští na Kaňku obdrželi hřivnu štaury týhodní z královské mince, k dobývání téhož dolu Mladé Plimle (již tehdáž opuštěného), aby zas dobýván byl. **Ten čas** zbourili se havíři z dolu Ruthartu na couku Magdalenském, nechtíce do dolů na dílo lézti, protože kverci skrze pět neděl jim plat neb lůn jejich zadrželi. *Kořínek ex Lib. memor. Reg. Mont. Toho roku* Dom. Iubilate. Páni starší a konšel z Kaňku s množstvím ozbrojeným tovaryštvem jeli slavně do Nového Bydžova pro svého nového pana faráře (jak se jmenoval, doloženo nejní), utratili na tej cestě za stravu i za obrok koňský 7 kp. 22 gr. 3 d. Témuž p. farář dani na novousedlé 1 kp. gr. českých. **Ten rok** kostelníci kaňkovští k záduší sv. Vavřince přijali z mince za stříbro 45 kp. 45 gr. českých, k tomu také Jiří Žatecký hašplíř odkázal kšaftem k témuž záduší 10 kp. gr. českých. Ten čas kostelníci koupili k záduší nový kalich od kněze Buchala za 12 kp. gr. čes. *Lib. memor. Gang. Toho roku* ve čtvrtek před sv. Markétou. Pan Jiří Háša z Újezda a na Malešově prodal huti v Gruntě Janovi Lukšovi a Janu Roháčovi za sumu 300 kp. gr. čes. Táž huti jmenovala se Jandovská, kterouž týž Janda rudokupec hned za času krále Vladislava roku 1479. držel. *Prot. Reg. Mont. Kuttnae.*

Léta 1517 dne **31. října.** Martin Luther nejprve toho dne Propositiones aneb artykule některé v počtu 95 vůbec vydal strany odpustkův papežských proti Janovi Teceliovu z Piana, mnichu řečoly sv. Dominika. A ten byl počátek té proměny v náboženství, kteráž se potom daleko v Říši i po jiných zemích v Europě roznesla. *Sleid., Sarias., Bucholc. Toho roku* p. Jiří Háša permistr na Kaňku spustil hlubinu v Kunterčích dolu, poněvadž tu p. mincmistr štaury (daně dolní) dáti nechtěl. *Lib. memor. Gang. Toho léta* Dom. Vocem iocunditatis. Páni starší kaňkovští jeli pro nového faráře, kněze Jana do Žiželic. Utraceno 4 kp. 10 gr. čes. **Toho roku** nacházím v Kaňku dva kaplany, neb tak znamenáno: Dom. Involuntate. Kaplanům knězi Kašparovi a Jakubovi dáno 1 kp. 36 gr.

^{157/} **Léta 1518.** Dne **5. srpna.** Císař Maximilian I. držel sněm říšský v Augšpurce, na němž přítomni byli všickni kurfirštové. Tu nejprve o tom se jednalo, co před sebe Martin Luther vzal, a o jeho učení, a císař toho dne o tom psaní papeži učinil, aby on hned při začátku toho zlého, lékařství obmyslil, prve nežli by to se dále rozmohlo. Byl také na tom sněmu Tomáš Kajetán kardinál, před nímž se také Luther dostavil, ale jsa napominán od něho, učení svého odvolati nechtěl. *Bucholc. ex Sleidan. Sarias. Kostelníci* kaňkovští toho roku obdrželi k ruce záduší sv. Vavřince z mince

za stříbro zádušní 20 kp. 6 gr. čes. Též odkaz od Johanny Petrostkové dle jejího kšaftu 3 kp. gr. *Lib. mem. Gang.*

Léta 1519 dne 19. ledna. Umřel v městečku Welsu císař Maximilián I. a v Novém městě za Vídní pod oltářem pochován. Po něm zvolen na císařství vnuk jeho Karel V. král hispánský. *Velesl.* Téhož léta dne **22. července** konala se slavná pouť v kostele sv. Maří Magdaleny kající na hořejším Turkaňku, kdež služby boží páni opatově vykonávali. K tomu také jsa pozván pan děkan kutenský, dáno jemu pocty 5 gr. českých. Pomyslí sobě čtenáři, jak tehdy peníze vzácné byly? a v zda by nynějších časův takový pán s 5 groši se nechal obdarovati? zajisté by taková pocta za našich časův malé vážnosti docházela. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1520. 22. února. Byla velmi mrplá zima až do dne Stolování sv. Petra, potom připadly tuží mrazové a trvaly až do konce měsíce dubna. **Pak toho roku** byl v Čechách veliký mor a trval od sv. Jana Křtitele až do vánoc. Toho roku dne **1. září.** Stavové království českého poslali do Uher lid na pomoc králi českému Ludvíkovi proti Turkům, kteříž toho roku s velikým vojskem do Uher vtrhli. *Lupacius.*

Léta 1521. dne 1. února. Toho dne a jiných potom fialou rozkvetlou lidé trhali. Neb byla zima velmi teplá, jakož lidé nepamatovali. *Velesl. fol. 59.* **Toho roku** papež Lev X. vydal katbu na Martina Luthera pod datum 28. března v den Zeleného čtvrtka. *Bucholc.* Téhož léta dne **11. prosince.** P. Vilém Kostka z Postupic mincmistr království českého umřel, jenž se sám z ručnice zabil. Pochován v kostele Matky Boží před Tejnem v Starém Městě pražském. *Codicill.* Ten rok nacházím zas v Kaňku nového kaplana kněze Pavla, kterýž Dom. Ecce Deus na Kaňk se přibral. *Lib. memor. Gang.* Léta toho Mates dělník horní z Fratu odkázal k záduší sv. Vavřince 2 kp. gr. čes. Též Jan trejvíř z Šafar, 22 kp. 30 gr. čes. a ten samý také k Matce Boží do Grunty poručil 1 kp. 50 gr. čes.

Léta 1522 dne 22. března, páni, rytířstvo, Pražané a Horníci vyjeli k Polné proti králi Ludvíkovi a tu jej i s jeho manželkou královnou Marií slavně přijavše do Prahy provodili. *Hájek, Velesl. fol. 14?* Potom **téhož léta** týž král i s královnou slavně na Hory Kutné přijel. Páni Horníci drejlink vína, 14 sudů piva a jiných potrav dostatek z pocty mu ofěrovali. Havíři pak obojích hor (totiž stříbrných a kaňkovských) dvě laky malvazí a rudokupci druhý drejlink vína darem dali. Nazejtří opět králi páni šepmistři dva veliké stříbrné a pozlacené koflíky, mincíři a pregýři na stříbrný míse tlustých grošů drahně presentýrovali a královně, též jednomu markaběti také po stříbrným a pozlaceným ⁵⁸ kredenci darovali. **Toho času** byl mincmistr království českého pan Jindřich Tunkl z Brnička. *Kořínek.* **Ten rok** v Zelený čtvrtek páni starší kaňkovští s panem farářem domácím a s jeho kaplanem na obědě stolovali, outrata vzešla na to 40 gr. čes. *Lib. memor. Gang.* Toho léta dne **9. října.** Kometa k západu slunce spatřina. Následoval ji mor, hlad a jiné pokuty hněvu božího. **Ten rok** důl Čapčoch na couku oselském do dolu Heleru nenadále tak mnoho vody nalil, že v ní jednácti hašplířům studenou lázeň učinil, v nížto oni netoliko špinu, ale i duši spláklí. Ty čapčochské vody pak i do dolu Flašar se pomalu tlačily a tak pomalu ten celý oselský couk topily. *Kořínek.*

Léta 1523 dne 15. března král Ludvík přijel z Prahy do Hory Kutné, kdež se i s královnou nějaký čas zdržoval a tu i také v sobotu po sv. Beneši novou radu sadil a když se teplé jaro ukázalo, po horách těch na procházky vycházel. Jednoho také dne jda na Kaňk se k radšachtům podívatí, jakás plachá kráva ze stáda (blíže cesty se pasoucího) se vyrazila a na téhož krále s rohy dotírala, kterouž však ihned jeden z přítomných z ručnice zastřelil. **Toho roku** týž král odtud do Uher odjel. Odkudž pak z Prešpurku dne středního po Všech svatých téhož léta Horníkům list poslal, v němž jich schvaluje, že pro vyzdvižení a potřebu těch hor berni svolili, a ujišťující je, že táž berně právům a svobodám jejich k žádné újmě a škodě býti nemá, na časy budoucí. *Lib. memor. Gang.* **Toho léta** v Čechách taková hojnost a láce byla, že strych žita za 10 gr., pšenice za 14 grošů a hrachu za 12 gr. míšenských dávali. Potom okolo sv. Víta a Jana Křtitele byly náramně studené dnové, že lidé světlice topiti musili. Toho roku od **23. července** kněz Jakub Slovák od sv. Jiljí, Mistr Matěj Korambus předešlý administrátor konsistoře pod obojí, kněz Václav Šídlo od sv. Mikuláše a kněz Šimon od sv. Haštala vypovědění od Pražanův, aby se do západu slunce z Prahy vybrali a blíže tří mil od měst praž-

ských nebývali. Dáno jim za vinu, že bouřlivá kázání činili a lidi jedněch proti druhým v Praze pozdvihovali. *Historiae pragen. lib. I. cap. 5.* **Téhož léta** Martin Luther nové své učení již více v Vitenberce a německých zemích roztrušující i Pražanům časté psaní posílal, zvláště skrze učedníka svého Havla Čacheru, kterého také Pražané sobě nejenom administrátorem konsistoře pod obojí přijímajících ustanovili, ale i také v den sv. Rufa s velkou slavností do tejského kostela uvedli. *Chron. Reg. Hradec.* **Toho času** již boží požehnání na horách Kutenských na hyle ubývalo, poněvadž bohatý oselský couk již se topiti počal. Však ale předece ještě kverkové na jiných coukách hojnost stříbra dobývali. Neb tohoto roku rejstra urburní vykazují, že do mince od kverkův stříbra prennového koupeno bylo 13.498 hřiven 2 fertony a 3 kventle. Znamenej, že hřivna stříbra váží 16 lotů, ferton 4 loty, kventl čtvrt lotu. *Kořínek ex Lib. Reg. Mont.*

⁵⁹ **Léta 1524.** Benedicta. Odebral se na věčnost kněz Jakub, kaplan na Kaňku. Ten odkázal k záduší sv. Vavřince jeden kalich svůj stříbrný vnitř pozlacený. Též toho léta dokonal život časný Zikmund soused a bejvalý rychtář na Kaňku. Ten kšaftem svým poručil k kostelu na Kaňk 229 kp. gr. českých. K tomu nařídil z jednoho stříbrného velkého koflíku udělati dva kalichy, z kterých jeden do Rosic a druhý do Ždánic dáti odkázal. **Ten rok** kostelníci kaňkovští za stříbro z mince k záduší sv. Vavřince přijali: 29 kp. 11 grošů čes. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1525 v Křížové dni. Pan děkan kapihorský učinil vejchoz s procesí na Kaňk, outrata vzešla na poctu: za pintu vína 2 groše 4 d. a za ryby 5 grošů. **Pak toho roku** Dom. In voluntate. Nový p. farář se na Kaňk přistěhoval (jehož jméno doloženo není). Páni starší vítajíc ho, outrata na poctu vzešla při tom tato: za hus 3 gr., za ptáky 2 gr., za 3 pinty vína po 3 d. žejdlík 5 gr. 1 d. a za sud piva 25 grošů. **Ten rok** kaňkovští ještě v dole Osel tále své pavovali. Neb nacházím ten čas ještě v rejstříku za vydání: dán cupus do dolu Oslu na 4 neděle 1 kp. gr. čes. **Toho roku** Kateřina bubenice odkázala kšaftem k sv. Vavřinci na Kaňku 2 kp. gr. čes. a chudým na sukno 3 kp. gr. českých.

Léta 1526. Dne 29. srpna. Solyman II. císař turecký nenadále do Uher, maje lidu 200.000, vtrhl. Proti němu se král Ludvík uherský a český toliko s 24.000 lidu u Moháče položil. A tu z nabádání některých pánů uherských, nedočkav těch, kteříž mu z Čech a jiných zemí na pomoc táhli a již na cestě byli, svedl bitvu s Turky a opuštěn jsa od lidu jízdného, skrze zradu přemožen a poražen a křesťanů do 15 tisíc zbito. Sám pak král z bitvy utíkaje, v jednom potoce bahnitěm, Čepelatka řečeném, s koněm padl a bídně zahynul. Potom v témž bahně nalezen a na Předním Bělehradě pochován. Solyman pak zebra v a zplundrovav Budín město a pohubiv tu všecku krajinu až k Ostřehomu, potom do Konstantinopole se navrátil. *Hájek fol. 474., Olomuc. lib. 33., Curens.* **Téhož roku** Dom. Dicit. Kněz Duchek za kaplana na Kaňk se přistěhoval. Páni starší kaňkovští toho roku zjednali zvonec na dům radní, dáno za něj 1 kp. gr. českých. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1527 dne 1. srpna. Narodil se ve Vídní Maximilian prvorozený syn císaře Ferdinanda, již 24. října předešlého roku zvoleného krále českého. Novina o jeho narození když dne **6. srpna** přišla, v kostelích Te Deum Laudamus zpíváno a zvoněno bylo. *Historiae Pragen. lib. 4 cap. 13.* Téhož léta dne **24. října.** Divní zázrakové a ukazové po západu slunce na obloze nebeské na mnoha místech vidíni. Nebo někteří spatřili jako pochodně ohnivé létati, jiní muže zbrojné se potýkati, jiní sloupy od oblaků až k zemi rozražené a meče ohnivé. *Velesl. fol. 546.*

Léta 1528 dne 9. dubna v den Sazometné středy, král Ferdinand spokojiv království uherské, toho dne do Prahy přijel a tu nazejtří v Zelený čtvrtek třinácte chudých lidí mužského pohlaví na Hradě pražském krmil, sám jim sloužil, krmi podával a vína naléval. Po ⁶⁰ jídle přepásav se prostředem, každému z nich pravou nohu, přiklekv na zem, umýval, čistou rouhou utíral a políbil. Naposledy zavěsiv každému rejnský zlatý v červeném měščku na hrdlo a dav dobrého sukna s sukni a kmentu s košílí, domův je rozpustil. *Historiae Pragen. lib. 4.* Téhož léta dne **6. června** okolo Tábora spadly kroupy velké jako vejce slepičí a velikou škodu udělaly na osení i na lesích. *Lupacius.* **Ten rok** jest zhotoven nový zvon k kostelu sv. Vavřince na Kaňk od mistra Jakuba Ptáčka z 17 centřů. Dáno za něj dle úmluvy 85 kp. gr. čes. a k tomu zpropitné 1 kp. 3 gr. čes. Na ten zvon dali na pomoc páni

starší havířští 15 kp. gr., sousedé a obyvatelé sbírky 9 kp. grošů a pan farář kaňkovský 5 kp. gr. českých. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1529 dne 2. ledna. Vidino nad Prahou nebe jako otevřené, z něhož se na malou chvíli záře a jasný blesk ukázal a v něm lidé zbrojní a ohniví nepřátelským během spolu se potýkající. **Toho roku** město Vídeň bylo od Turkův obleženo. *Vesl. fol 7.* Téhož léta dne **16. října.** Solyman turecký císař nemoha u Vídně co chtěl způsobiti a ztrativ tu lidu na 80.000, s hanbou a škodou téhož dne od Vídně odtáhl a domů se obrátil. Ale na cestě pustiv štráf za mnoho mil, do 60.000 křesťanů zjímal a s sebou do Turek zavedl. *Beuther. Téhož roku.* Říha hloubecký koupil zahradu u sv. Maří Magdaleny v Špicberku od p. Mikuláše z Práchnan na Horách Kutnách a od jiných poručníkův statku nebošt. Václava Zmeškala, z kteréž zahrady určen jest ourok k záduší kaňkovské sv. Vavřince každoročně 8 gr. čes. k placení. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1530. dne 25. června, v sobotu po sv. Janu. Filip Melanthon tovaryš Martina Luthera podal císaři Karlovi V. na sněmu říšském v Augšpurku confessi aneb vyznání víry, latině i německy sepsané; odkudž ta confessi augšpurskou nazvána jest. Podepsali ji knížata: Hanuš kurfiřt saský, Jiří markrabě brandenburské, Hanuš Fridrich kníže saské, Arnošt kníže brunšvícké, Filip lantgrabě z Hes, František kníže lüneburské, Wolfgang kníže z Anhaltu, města říšská Normberk a Reütling. *Sleidan., Bucholc. et Alii.* Téhož léta **In Voluntate.** Páni kaňkovští vešli v rozepři s panem Janem Trčkou strany fary gruntecké, kteráž již tehdy ke collatuře kaňkovské náležela a od kteréž fary dědiny týž pan Jan Trčka z Lípy a na Lipnici, tehdy držitel statku Libenic, k svému užítku potahovati se snažil; protož toho dne v té důležitosti obě strany mezi sebou o přátelský mír rokovaly, však ale kaňkovští nemožou takového s panem Trčkou vyjednati, k zemskému soudu se obrátili. *Lib. memorab. Gang.* ⁶¹ **Téhož léta** opatrovníci a kostelníkové chrámu kaňkovského sv. Vavřince obdrželi za stříbro z mince z rudy zádušní 29 kp. 11 gr. čes. K tomu odkaz kšaftovní od Tomáše havíře 4 kp. gr. čes. *Lib. Memor. Gang., MS.*

Léta 1531 dne 29. září. Umřel toho dne v městě Luna Benedikt mistr kamenický, Čech, kterýž palác na Hradě pražském sklenul, též také kostel sv. barborský v Hoře Kutné i též kostel sv. Vavřince na Kaňku stavěl. Pochován první v kostele lounském, kterýž také po ohni vystavěl.

Léta 1532. Dne 18. září. Němci porazili veliké vojsko turecké v Rakousích nedaleko Nového Města a tím jiné Turky v nesčíslném počtu přestrasili, že jsou zpátkem ustoupiti a zemí rakouských hubiti přestati musili. *Beuther.* **Toho roku** v horách Kutenských na couku oselském čapčochské vody do dolu Flašar skrze skálu se protlačily a mnoho vortů flašarských vytopily. Dávala se vina vrchním štegyřům, že toho roku nedali tak pilně, jako před tím, vod fejlovati; nebo kde prve za den a noc sto lozunků vody se brávalo, toho léta sotva po dvaceticma brali. *Kořínek.* **Toho léta,** jako i jindy před tím, o Křížových dnech pan děkan kutnohorský s procesí na Kaňk přišel. Dáno jemu za počtu 7 groš. **Ten rok** páni kaňkovští do Prahy k soudu zemskému o faru grunteckou proti panu Janu Trčkovu z Lípy na Lipnici a Libenicích se obrátili a tam také za tou důležitostí svědky obsílali. Tak nacházím v rejstrách ungeltních kladené outraty: Poslům, kteří vyslaní byli do Prahy o Collaturu grunteckou 2 kp. 20 gr. Dom. Quasimodo, když obsílali svědky o collaturu grunteckou 16 gr. Dom. Deus In Adiutor. na výjezd do Prahy o collaturu grunteckou 3 kp. 28 gr. Dom. Salus Populi na výjezd do Prahy o collaturu grunteckou 5 kp. 20 gr. S knězem farářem vyslaným do Prahy o collaturu grunteckou 1 kp. 8 gr. **Toho léta** Ferdinand I. král římský, uherský a český předepsal pečeť ouřadu hornímu na Horách Kutnách, kteréž se při pečetení listův užívati má. Totižto: Štít červený, v němžto jsou dvě ruce, majíc okolo blankytné oblaky a držíce šlígle (to jest pemrlici a železko neb kladiava havířská) stříbrné, s hejzelnou (to jest násady neb rukovidky) zlatými a v prostředku přes ty šlígly jest koruna zlatá královská. Kteréhožto erbu hofmistr a urburéři s ouřadem horním vždy a na budoucí časy užívati mají, jakž to týž dekret, jehož datum v Praze v outerý svatodušní, vysvětluje. Zde se čtenáři dozvíš, co to jest hejzelna, že jest to jméno hornické, kterýmžto předeek spisovatele tak nazván byl. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1533. Na oselském couku vody čapčochské v dolích Kryku, Šimpáně, Jiřím, Studnici, Erlaufě i Mladých Rousích více se množily, takže kverci krykovští, pro sílu těch vod, od svých tá-

lu pustiti musili a již také v dolu Osle toho roku až k prostředním grádům voda vystoupila. *Kořínek.* **Toho léta.** Jan Ješek krčmář z toho světa sešel. Ten odkázal k sv. Vavřinci na Kaňku 8 kp. 29 grošů českých a do Nebovid k kostelu zvon slíti poručil. *Lib. mem. Gang.*

Léta 1534. Druhý pondělí v postě. Sněm držán na Hradě pražském, na kterémž Ferdinand I. král uherský a český s stavy panenským, rytířským a městským o hory a kovy všelijaké zvlášť o zlato a stříbro se smluvil. Viz o tom sněmu v zřízení zemském W.I. ⁶² **Týž král** Ferdinand také, jak předešli králové čeští, Horníky Kutenské velice miloval, neb jim svým majestátem všecka privilegia a horničná nadání, od starodávna udělená, stvrdil a k nim ještě i jiné milosti (kterých pro obšírnost vypravovati opomímám) přidal. A pročpak tak veliká, vzácná a neobyčejná privilegia od knížat a králů českých těm Horníkům jsou nadaná? Na tu otázku slyšme královskou odpověď toho Ferdinanda prvního, kterýž v majestátu toho samého léta 1534, na horní věci daném doložil: že to seznal, čím větší milosti horníkům se činí, že tím snázejí k pavování a vzdělávání hor chtivosti a pilnosti nabývají.

Léta 1535. Dne 24. června. Minster město v krajině westfalské, v němž se byli novokřtění zavřeli, od biskupa toho města a některých knížat dobyto a novokřtěncům zase odjato. Kdež mnoho novokřtěnců zmordováno a král jejich Jan z Leydy řemesla krejčovského, před rokem od své rotý za krále zvolený, s předními radami svými jat a potom kleštěmi roztrhán. *Sleidan., Eber.* **Toho léta.** Stala se smlouva přátelská o faru grunteckou mezi urozeným panem Janem Trčkou z Lípy, na Lipnici a Libenicích z jedné a mezi knězem Lukášem arcipřístem kouřimským s osobami na místo jeho s listem mocným postavenými, jmenovitě: p. Severynem z Gamsyštejna a p. Petrem Trnka, obouma z Kaňku, ze strany druhé. Tak jakož jsou toho dobrovolně z obojí strany na páních prostředních, jim všecko v moc davše, přestali:

Vejpověď pánů prostředníků.

„Obojí strana od práva, v kterýmž jsou o touž faru pūhona byli, aby i s škodami upustila. Urozený p. Jan Trčka poddané své, jenž dědiny zádušní na ten čas pod ourok drží, osení ten rok by sklídili, zanechal bez vsí překážky. Hned po témž obilí sklizení, na čemž se vosadní fary gruntecké s pány kaňkovskými snesou, budou moci, jakž se jim společně viděti bude, bez překážky p. Jana Trčky i ouředníka jeho, najímati. Farář kaňkovský ten aby v Gruntě vždy třetí neděli přísluhoval a vosadním, jako kaňkovským, aby posluhoval. A co faráři od té fary dáváno býti má, na čemž se kaňkovští s vosadními snesou, to aby jemu dáváno bylo. A což by se jim vidělo, to aby pro opravu toho záduší Matky Boží v Gruntě aby zanecháno bylo.“ To jako dobří lidé přijavše a na tom přestavše z obojí strany mají a řekli sobě držeti. Té smlouvy byli jsou páni prostředníkové: urozený pan Albrecht z Gutnštejna a na Ronšperce nejvyšší mincmistr království českého, urozený pan Václav Žehušický z Nestajova a na Žehušicích. *Lib. Memor. Gang.* **Téhož léta** Dom. páni kaňkovský dali pomoc na kostel do Přelouče 40 gr. čes. **Téhož léta** v Křížové dni panu děkanu kutnohorskému na počtu, když na Kaňk s procesí přišel, za pintu vína 12 d. **Toho roku** ten čtvrtěk před Božím narozením. Urozený pan Ambrož Lažanský z Hoštejnu král. hofmistr na Horách Kutnách, koupil huti dvě v Gruntě od pana Jakuba Kloudy a to sidce: jednu jenž slove Prostřední a druhou Jandovská řečenou, s rybníčky a všemi štádlý. *Prot. Reg. Mont.*

⁶³ **Léta 1536** v sobotu po sv. Panně Žofii. Důl starý jménem Ježíš propůjčen panu Václavu Vrchlabskému s jeho kverky od p. Albrechta z Gutenštejna, mincmistra v království českém, a ouřadu horního na Horách Kutnách, s tím však obmezením: jestliže by v tom dole nějaký poklad od zlata, stříbra a peněz neb jakýchžkoliv klenotův nalezeno bylo, z toho všeho že pan Václav Vrchlabský jednu polovici do komory královské odvédsti povinen bude, druhá pak polovice toho že jemu p. Vrchlabskému a jeho dědičům připadnouti má. Dokládá táž propůjčka v knihách k. horního ouřadu, Lib. rub. fol. 32., že ten důl leží v klášteře. To se rozumí blíž klášteře sedleckého, poněvadž tu v Hoře Kutné a blíže odtud žádný jiný klášter těch časů, kromě sedleckého, stál. O tom dolu neb šachtě vypravoval mně roku 1800. velebný pán Ferdinand Housa bejvalý probošt a sidce již poslední téhož klášteře sedleckého, ten čas ale již (po zrušení klášteře) arciděkan horokutenský, kterak on v klášteřem tehdy knihoskladu sedleckém jednu starou paměť

psanou natrefil, v nížto četl: že do tej šachty Ježíš klenoty kláštera sedleckého před Žižkou skryté byly. Že ale táž pověst' o tom tehdáž býti musela, to se patrně rozumí z tej propůjčky, v které panu Vrchlabskýmu ta vejhrada strany pokladu se obmezila. Však ale vzdal pan Vrchlabský v témž dolu jakého pokladu nalezl, o tom já jsem se ničehož dozvěditi dále mohl. *Prot. Reg. Mont. Téhož léta* Dom. Da Pacem. Zase páni kaňkovští dali almužnu na kostel do Přelouče 30 gr. čes.

Léta 1537. Dne 1. září. Světnička neb modlitebnice královská v kostele sv. Víta na Hradě pražském i s zlatohlavy a jinou ozdobou shořela. *Vesl.*

Léta 1538, v pátek před Zvěstováním Pána Krista Panně Marii. Urozený pán Václav Popel z Vesce a na Sukdole prodal jest pánům starším nad havíři, rychtáři a konšelům i vši obci kaňkovské od svého dvoru libenického třidceti kop záhonův dědiny vorné blížie Kaňku ležící (jakž to zápis v knihách zemských, v kvaternu památném černém léta 1554. v pondělí po sv. Syxtu pod lit. K.14 dokazuje) za sumu umluvenou čtyry sta osumdesát sedum kop a 30 grošův českých. Téhož léta dne 29. dubna. Sněm obecní na Hradě pražském držán, na kterémž páni stavové čeští králi svému Ferdinandovi pomoc na vojnu proti nepříteli Turku dáti slíbili, však s tou vejmkou: aby českému vojsku také český vůdčové ustanoveni byli. Vybráni i tu udatní Čechové, z kterých však král Ferdinand Václava Pětipeského za vůdce českého vojska ustanovil. *Chron. Reg. Hradec. Téhož léta* ve čtvrtek před sv. Vítem. Za králování nejjasnějšího krále českého Ferdinanda a za ouřadu urozeného pana Albrechta z Gutenštejna nejvyššího mincmistra v království českém. Změněn jest ouřad rychtářský a konšelský na Kaňku i ustanoveni jsou konšelé a radní osoby tyto: Severyn z Gamsyštejna, Bárta z Netolice, Jan Peřina, Jan Mrva, Staněk z Listova domu, Petr Trnka, Václav Sath, Václav Hůla, Petr Šmelíř, Martin Zahradka, Petr Amcha, Jakub Lesnár. Rychtář Jan Tanečný. *Lib. Memorab. Senat. Reg. Opidi. Gang. Téhož roku* Dom. Dum Clamarem. Páni starší nad havíři a radní na Kaňku ctili jsou pana hofmistra královského s jinými svými dobrými přáteli. Otrata obecní vzešla na tu počtu 49 grošů čes. **Téhož samého** léta /64/ Dom. Protector fra 3. Urozený pan Albrecht z Gutenštejna mincmistr království českého s ouřadem horním na Horách Kutnách propůjčil erbštolu od Malína k couku Rejzý panu Jakubovi Sobolovi z Vočka král hofmistru a panu Severinovi z Gamsištejna s kverky jich. *Prot. Reg. Mont.*

Léta 1539, okolo památky sv. Prokopa přivezeno bylo do Kutné Hory 62 vozy lískových ořechů, které všecky se v málo hodinách rozprodaly. Divíš se tomu čtenáři? I já sám bych tomu nechtěl věřiti, kdybych o tom hodnověrnou paměť nepřečetl. *Kořínek.* A čemu se diviti, neb v samotném Kaňku (jak ungeltní a početní rejstra od těch časů vykazují) přes dvacet domů šenkovních bylo, v kterých také každotýhodně i přes sto sudů piva se vyšenkovalo, kteréž pivo z Časlavi, z Brodu i z Hradce Králové se dováželo. Z čehož znáti patrně, že na těch horách za těch časův velké množství lidu bylo. *Lib. memor. Gang. Toho léta* v den Zeleného čtvrtka páni starší nad havíři a radní na Kaňku dali jsou počtu panu nejvyššímu mincmistru, a to: kus kmentu, lib. zázvoru a lib. pepře, za to dáno peněz 2 kp. 56 gr. **Těž toho** roku v neděli po sv. Vavřinci. Páni kaňkovští strojili posvícení panu mincmistru s jeho dvorstvem a panu hofmistru i jiným dobrým svým přátelům. Na tu počtu vynaloženo 7 kp. 6 gr. **Roku toho** kaňkovští páni starší tále obecní v dole Osle drželi, neb v počtech nacházím: Dom. Dum Clamarem dán cupus do Osle v 4^{ech} nedělích 1 kp. 28 grošů čes. Však ale na témž couku důl Mladé Rousy řečený a na jadrné bohaté rudy, truc Osle, hojný, toho roku se zatopil. Neboť havíři v tom dole skálu lochující prorazili se do Čapčochu a tu jich také hned devět tou čapčochskou vodou utonulo. Tak hle již neštěstí jedno druhé tu stíhalo. *Kořínek.*

Léta 1540. Dne 19. ledna. Král Ferdinand přijel do Prahy k sněmu, kterýž stavům království českého na Hradě pražském položil. Kdež mu svolena od stavův berně, ze sta kop 40 grošův a ode vši země 300 koní. *Veslavina. Toho roku* Dom. Dum Clamarem, bylo na Kaňku od panů starších a radních všem sousedům dopovědíno: by všickni při ohních opatrní a pozorní byli, že slyšeti jest, kterak vůkol od nepřátel ohně kladené - a skrze takové škůdce mnohým lidem statkové odjati jsou. *Prot. Senat. Gang. Toho léta* Dom. Da Pacem. Vávra Žalud rychtář hloušeký, Zik-

mund Sojka a Ondřej Všetečka odvedli zadržalého ouroku k záduši kaňkovské za 5 let z zahrady, kterou Sáček držel, u sv. Máří Magdaleny, po 40 gr. českých. **NB:** Kam se ten canon poděl, že nyní mnohá léta v počtu téhož záduši o něm zmínky se necítí, to pověděti neumím, aniž mně vědomo jest, jakým způsobem takový z tej zahrádky zašel, poněvadž od držitele toho gruntu se více tu neplatí.

Léta 1541 dne 2. června ve čtvrtek před sv. Duchem. Hrad pražský sv. Václava a k tomu půl Malé Strany náhlým ohněm, krom Černé věže Daliborky, téměř ve třech hodinách vyhořel. Ten oheň na třech místech vyšel. *Vesl.* Téhož léta dne 21. srpna. U večer okolo hodiny desáté spatřina byla kometa, kteráž se brzo v způsob hada obrátila. Těž noci Turci zmordova- /65/ li v ležení u Peštu do osmi tisíc Čechů a Němců, když od nich husaři a jízdní ujeli a přes Dunaj se přepravili. *Fincel. lib. 2. Toho roku* tu noc na outerej po ss. Filipa a Jakuba, havíři na horách stříbrných Kutnách, jenž v dolu Osle na vortě Hutníčkova dělali, na cechvodu čapčochskou se prorazili mimo nadání; a ta voda na ně tak se silně vyvalila, že jich jedenácte zachvátila. Z nichžto 8 osob zahynulo, tři pak předce, protože se vítr vodě opřel, na živě zůstali a pomocí lidskou vytaženi byli. A tak Osel vodu pil, až se pak dokonce opil. Horníkům, pro tu přihodu, bylo okolo srdce nejináč, než jako těm, jenž o mnoho milionů přišli. Nebo u Hory stará byla propovídka: Dokud Osel bude řvátí, Hora bude v štěstí státi. *Kořínek. Toho léta* držán zemský sněm na Hradě pražském v pondělí po sv. Panně Barboře, na němž svoleno: aby Pražanům a Horníkům v desky zemské kladené bylo svobodně, což by koliv sobě k obci anebo osoby statkův pozemských koupili. Jakž na to jich privilegia se vztahují a toho od starodávna v užívání byli. *Lib. Memor. Gang. Téhož roku.* Přibrál se na Kaňk nový p. farář, kněz Lukáš ze Zstřitče. Páni starší a radní vítajíc ho, s ním stolovali; utraceno na tu počtu za jídlo a pití 1 kp. 55 gr. 1 d.

Léta 1542 dne 16. srpna. Kobyvky z Litvy skrze Polsko a Slezsko do Čech přiletěly velmi veliké a šeredné, hustě sem i tam po zemi létaly a znamenité škody na lukách, polích, vinicích a štěpnicích činily. Neb kdežkoli padly, tu všecko ztrávil. Dostaly se také z Čech i do Říše a znenanely příchod cizích národů a nepřátel. *MS., Beuther. in secund. parte., Sledan.* Téhož léta dne 2. prosince. V městě Konstantinopoli toho dne více než za hodinu přšela krev s vodou, z čehož na lid strach přišel. *Speculum. aquar.* **Téhož léta.** Urozený pan Šebestian z Veitmile a na Chomutově, nejvyšší mincmistr království českého, s panem hofmistrem, následující osoby za starší nad havíři a radu na Kaňku ustanovil, a to jmenovitě: Jan Peřina, Petr Plimský, Matěj Rakovnícký, Jan Schnilý, Petr Trnka, Staněk, Jan Vycpálek, Vincenc Láhvička, Martin Zahradka, Ondřej Trousil, Jakub Kavka, Jan Nosek. Rychtář Jan Tanečný. Z kterýchžto konšelů a radních byli tehdáž 4 starší nad havíři, 4 konšelé jenž městské věci k správě měli, 2 starší nad hašplíři a 2 starší nad trejvíři. A tak hned od 1538 roku vždy táž rada obnovena bývala. *Lib. memor. Gang. Toho roku* k záduši kaňkovské sv. Vavřince odkazové kšaftovní se sešly: od Anny Sukové 2 kp. gr., od Mikuláše Landškrounského 5 gr. a od Jana Havla 4 kp. gr. **Toho léta** byl držán sněm říšský v městě Šperu, na němž zavřino v přítomnosti krále českého Ferdinanda, aby silné tažení vojska proti nepříteli Turku do Uher předevezato bylo. **Toho léta** byl tu na horách velký mor, takže v Hoře Kutné od sv. Vavřince až do sv. Martina hned několik tisíc lidu pomřelo. Avšak v tom trestání božím tak se tu předce hlučně víno odbejvalo, že šepmistr za 4 neděle svého ouřadu 42 krát víno sadil a z toho 66 pinet sadního k svému a servusův trunku užil. *Kořínek.*

1543. léta Dom. Suscep. fria 2do. Obec kaňkovská zaplatila berně dvojí z rolí od Libenic koupené, a to daně /66/ vojenské proti Turku neříteli víry křesťanské a pro obranu Markrabství moravského, nejprv 2 kp. 26 gr. 2 d., pak po druhé týž berně uloženo a zaplacen na dráby, vozy a koně 11 kp. 31 gr. Potom Dom. Deus in Adjutor. Páni starší a radní kaňkovští jsouc obseláni z rozkazu královské milosti před pana Adama z Řičan, a tu dotaz na ně učiněn: proč a z které příčiny dělníci horní na vojnu jdou? i dáno jest jim napomenutí: aby dělníkům z hor na vojnu odcházeti nedopouštěli, aby tudy hory ty hydrované nebyly. *Lib. Memor. Gang. Toho léta.* Kněz Lukáš farář kaňkovský obselán jsa s jinými faráři z měst do pražské konsistoře strany volení nového biskupa. Dáno jemu na pomoc od obce kaňkovské 40 gr. čes. **Týž farář** kněz

Lukáš jsa zas podruhé toho roku do konsistoře pražské obeslán, za příčinou žaloby od paní Libenický z Vrchovišť, že dítěti jejímu svátost podati nechtěl, z rozkazu starších rady kaňkovské, poněvadž libenický témuž faráři desátky a letníky patřičně dávati se zpečovali, protož tedy jim posluhování kněžské ten čas od faráře kaňkovského vykonávati zbráněno bylo.

Léta 1544. Páni kaňkovští davše svědomí neb svědectví v jistém soudu před králem Ferdinandem proti pánům šephmistrům horokutenským, skrze které hodné pochvaly, moci nato prošlé královské vejpovědi, dosáhli; že oni v tom svědomí, jakožto druží Horníci, spravedlivě se zachovali. Páni šephmistry ale to nemálo mrzelo, však proto také oni své zášti brzo najevo dali a sice nejprv na faráře kaňkovského kněze Lukáše se obořili, dajíc jemu za vinu, že on v klášteře sedleckém v pondělí velikonoční šel pod nebesy a pak zas na sv. Trojici že tam při novy mši kázal. Stěžující to sobě, že ten kněz jsa pod obojí způsobou toho učiniti neměl. Přitom také ti páni šephmistři pánům kaňkovským do řízení a pořádkův se míchati a mnohé rozkazy předpisovati chtěli. Kaňkovští ale nelenovali v tej důležitosti k nejvyššímu mincmistru království českého a podle něho až i na samého krále Ferdinanda se stížebně utěti a jak jich faráře, tak též i sebe, od týchž šephmistrův utiskování přednésti. Načež pak král Ferdinand listem svým pod datum na Hradě pražském ve čtvrtek před sv. Markétou téhož léta týmž pánům šephmistrům přísně poručil: aby oni jak proti starším kaňkovským tak i proti kněžím jich nic protivného před se brali, no-brž jich při jich starobylých pořádcích zanechali, jináč nečiníc. K tomu i také doložil týž císař a král, že i také nato mysliti ráčí, ouřad nejvyššího mincmistra brzo v tomto království obnoviti a v to vše jemu nahlídnouti a jich kaňkovských spravedlivě opatřiti poručiti ráčí. *Lib. Memorab. Gang folio E.6.*

Léta 1545. Dom. Esto michi, fr. 3. Důl Starý Plášť na Kolmarce ve Vralovém dvoře propůjčen od p. hofmistra a urburéře s ouřadem horním Kateřině Voklikořský podle práva hor kuten na ten frystunk, který milost královská všem Horníkům dáti ráčil, hřivnu stříbra na 4 kp. gr. do 6 let, a potom po 3½ kp. gr. dědičně. A pakliby jakou milost král všem Horníkům dáti ráčil, že tolikéž užití má. *Prot. Reg. Mont. 167.* **Téhož 1545** roku Dom. Invocavit. Páni starší kaňkovští ucházeli se stížebně k panu nejvyššímu mincmistru s spisem, který mají kaňkovští na ten tok vody u Grunty, aby od žádného hyndrován nebyl, poněvadž obec kaňkovská k svému pohodlí tu vodu užívati od starodávna právo má a hutníci Němci že tu chtějí ty rybníčky haldami plundrovati. *Lib. Memor. Gang. Téhož léta* Dom. Populi fria 6. Oheň vyšel v šachtě Nyklášich na Kaňku, kterýž tu vtom dole velikou škodu učinil. **Dom. In** Voluntate fra 6. Pan Mates Lidl z Myslova ouředník mince na Horách Kutnách, obdržel propůjčku na haldy lizofní kaňkovský s obršlichy, které se ven šturcují, za lizof, s roštverky i s potůčkami u Grunty, od urozeného p. Jana z Vitence a na Tochovicích ten čas nejvyššího mincmistra království českého, též od p. král. hofmistra a ouřadu horního. *Prot. Reg. Mont. Toho roku* Ferdinand císař římský král uherský a český, uzavřel s tureckým císařem Solymanem příměří na 5 let. **Také téhož** léta papež Pavel III. skrze roztržitosť náboženství, kteréž Luther způsobil, sněm celého křesťanstva v městě tyrolském Tridentu zřídil. *Chron. Reg. Hradec.*

Téhož léta 1546 dne 7. ledna. Concilium aneb sněm obecní církevní toho dne v městě Tridentu se začal. **Téhož roku** den sv. Fabiána a Šebestiána císař a král Ferdinand zřídil apelaci na Hradě pražském, při které první z rad ustanoven byl p. Ladislav Popel z Lobkovic a na Chlumci. **Toho léta** Dom. Protector. Kaňkovští dali jednoho drába na vojnu z pozemského statku z dědin a ještě také na jízdného přidati musili. Drábu dáno 2 kp. gr. a za koně podle jiných 1 kp. gr. **Toho roku** Dom. Cantate. Páni starší kaňkovští a p. hofmistr vstoupili na rathauz v Hoře Kutný s stížností o Labe a Zátka u Starého Kolína, kdež veletovský Šolta a Suchánek kaňkovským brání ryby lovití. **Nato Dom.** Vocem jocund. Páni šephmistři kuteňští s pány kaňkovským předsevzali vejjezd k Veletovu, aby shlédli pokud a co jest Zátka, kdež veletovský brání kaňkovským lapati ryb. *Lib. Memor. Gang. Ten čas* kněz Lukáš farář kaňkovský z Kaňku se odebral, na jehožto místo téhož léta Dom. Misericordia. Kaňkovští přivezli sobě kněze Václava Beneše děkana nymburského za faráře. Jeli pro něho s třema vozy a 15. koňmi, začěz vzešla outrata i s všemi osobami, což jich tam vy-

praveno bylo, skrze dva dni 3 kp. gr. A když téhož nového pana faráře přivezli, páni starší a radní kaňkovští jej vítajíc, vynaložili na poctu za jídlo 34 groše a za víno 15 gr. 5 d. Snad bys také čtenáři rád věděl, jaký plat tehdaž farář na Kaňku měl, poněvadž děkan z Nymburka města sem za faráře šel? Já ti to hned povím. Farář kaňkovský bral stanc neb plat každotýhodně 1 kp. gr. čes. K tomu na kořeni každoročně 3 kp. 51 gr. 3 d. Na vepře, místo sádra, každoročně 2 kp. gr. Za mejdlo každoročně 1 kp. gr. Za půl kame-ne svíček každoročně 30 gr. Žita sutého celoročně vždy dvanácte korců. Pak soli, dříví a uhlí s potřebu. K tomu od nádobí dřevěného a jiného vedle najednání. Také k pouti sv. Maří Magdaleny a sv. Vavřince dalo se 4 kp. gr. čes. Mimo toho dostával také od sousedův (však sidce dle možnosti každého) ¹⁶⁸/ coledu na Štědrý den. A poněvadž také tehdaž již collatura bejvalé fary gruntecké témuž kaňkovskému faráři náležela, kdež od osadníků z Libenic, Grunty, Hořan a Přitoky obilní desátek, totiž: žita a ovsa 51 korců a 3 větele, k tomu letníky a colledu štedrovečerní, i mimo toho také ouroky z dědin kněžských bral; tehdy lehko tehdaž se tu faráři na ty hojné příjmy s svými kaplany vyživiti mohl. A co pak fundací od pořádkův kaňkovských, havířského, hašplířského a trejvířského (kteří v kostele kaňkovském své zvláštní oltáře založené měli) také faráři témuž ještě o každých Suchých dnech peníze se skládaly, toho nelze zvědět, neb těch časů veliký počet lidu v těch pořádkách byl. A tak nelze pochybovati, že tehdaž lépe na Kaňku faráři bylo, nežli děkanu v některém dosti velkém městě, protož i také faráři z měst pražských do Kaňku za faráře dosazovaný bývali, jakž toho paměti staré, dosaváde zachované, dosvědčují. **Toho léta** Dom. Dicit. Páni kaňkovští vzali ubrlauf z vortu Panny na Kuklíku na 3 tále 1 kp. 12 gr. Též Dom. Exurge za stříbro zádušní z rudy od Osla, po sejmutí všech košťů, 9 kp. 53 gr., pak zase Dom. Respice za stříbro z koutův 13 kp. 30 grošů čes. **Toho léta** Horníci sami stříbrné hory ujali (nebo král minulého léta skrze vyslané komisaře prohlásil: že samý perkverk kaňkovský k těžení sobě zanechává a od hor stříbrných kutenských dokonale upouští) a tak hned do hledání zas nových dolů se dali a nejprv důl sv. Ducha zarazyvše, jej mezi obyvateli rozkverkovali, nacházím tu i od obce kaňkovské Dom. Misericord. psáno: cupus na nový důl 4 kp. gr. čes. *Kořínek. Toho léta* Dom. omnis Tera fra 3. hora 20. Huti královská v Gruntě byla od p. mincmistra a ouřadu horního propůjčena panu Matějovi Lidlovi z Myslova. Dom. oculi feria 3. Týž samý p. Mates Lidl žádal: by jemu také ta huti p. Adama Krakoleckého z Semichova, jenž jest v Gruntě pustá a královské milosti užitku se v ní neprovazuje, propůjčena byla. Tu jeho milosti urozený a statečný rytíř p. Jan z Vitence a na Tochovicích, nejvyšší mincmistr, s p. hofmistrem, urburéřem a ouřadem horním dopovězení učinil: poněvadž se to zná, že když se místa pustá osazují, že se skrze to hory množí; a p. Adam Krakolecký jsa napomenut, aby tu huti osadil, by v ní děláno bylo, toho jest neučinil; protož aby se na škody královské nehledělo, tehdy že se táž huti p. Lidlovi propůjčuje, aby tu užitky jak králi, tak též i sobě přivozoval. *Prot. Reg. Mont.*

Léta 1547 dne 18. úrora. Umřel v městě Isleben v vlasti své doktor Martin Luther, kterýž v církvi i mezi knížaty veliké roztržitosťi vzbudil a mnoho bludů nasil a jsa on kněz a mnich řádu poustevníckého sv. Augustina, zanechaje klášter roku 1525. se oženil, pojav sobě za manželku Kateřinu z Boré, též jeptišku, kterýmžto jeho příkladem i jiní kněží, jakož i v Čechách také se ženili. Pochován v kostele na zámku v městě Witenberce. *Vesl. fol. 94.*

¹⁶⁹/**Léta téhož.** V té při mezi kaňkovským a veletovským minulého roku Dom. Cantate zaslé, vyšla následující vejpověď o Zátku u hrabě při Novém Kolíně. Tu páni šephmistři a rada na Horách Kutnách, vyjevše v nemalém počtu na ta místa, o kteréž tato rozepře vznikla, spatřivše a pilně ohledavše, v majestát krále Jiřího nahledše a toho všeho s pilností pováživše, takto o tom vypovídají: Poněvadž se tomu skrze očité spatření a pilné ohledání vyzumělo, že Labe celé k těm gruntům této obci veletovskému náleží, jest věc rozdílná od Zátky aneb toho toku, kterýž jest rozdělen a způsoben pro sklad lesův na březích při tej Zátce ležící. Kterážto břehové od slavné paměti císaře Karla jeho milosti, pro obzvláštní pohodlí z strany skládání dříví horníkům k jich potřebám jsou vysazeny a koupeny a tak podle těch břehův i ta Zátka má býti a jest k té potřebě a pohodlí všechněm horníkům, aby netoliko těžením a plavením lesův, ale i lovením ryb té Zátky užívati mohli. A protož

z těch příčin nalézá se: aby horníci obojích hor, stříbrných i kaňkovských, jměli vůli jak plavení lesův, tak lovení ryb, té Zátky tak pokudž jest jindy bývalo a nic více svobodu užívali a zvláště při těch březích, na kterých se dříví skládá; a veletovští aby jim v tom překážky nečinili a zase oni veletovským v Labi, poněvadž z toho poplatkové k této obci se platí, aby ryb v lovení, ani žádných škod a překážky nečinili, než v tom ve všem pokojně k sobě se chovali. Kaňkovští děkovali z spravedlivého nálezu. Dálo se ve středu po slavnosti Božího Těla Pána Krista. Letha Páně 1547 za šepmistra pana Jana Toboláře. *ex. Lib. Sententiarum Kuttenbergæ. Toho roku chrám sv. barborský v Hoře Kutný k svému dostavení přicházel neb nacházím v knize početní kaňkovské, Dom. Exaudi, za vydání položeno: Malíři Urtusovi od malování erbů kaňkovského v kostele horském u sv. Barbory dáno 24 groše. Zajisté kaňkovští jsou nemalou pomocí i na stavení toho kostela sv. barborského přispěli, poněvadž tam svůj erb dáti mohli. Kořínek., Lib. Memor. Gang. Téhož léta Dom. Intua. fra 6. Důl Žáby nad Rejzy propůjčen panu Jiřímu, opatu kláštera sedleckého, od král. ouřadu horního. Ten čas páni kaňkovští dali dobývatí erbstolu v Gruntě, aby z ní větší voda vycházela k potřebě obce kaňkovské. Toho léta Dom. Esto michi fra 6. Kněz Václav Beneš farář kaňkovský obdržel od král. horního ouřadu propůjčku na důl Kršňák v Kuklíku. Prot. Reg. Mont. Toho roku dne 23. srpna, když se k sněmu tohoto království mnoho stavův do Prahy sjelo, císař a král Ferdinand stíti dal na Hradčanech Václava Pětipeského a Bernarda Barchance z rytířstva, pak z Pražanů Jakuba Fikara primasa staroměstského a Václava Jeleného měšťana Novoměstského, k tomu někteří byli u pranýře mrskáni a jiní do vězení uvrženi a mnozí také statků svých zbaveni. Z měst a stavů třetího ti na milost králi se dávali, jimž jak pražským, tak i jiným zpronevěřilým městům, zboží pozemská vzata i privilegia odňata jsou. K tomu všecko mejto pustiti a písebně se zavázati musili: že králi a budoucím králům českým na věčné časy z každého sudu piva bílý groš a tolikž z korce sladů dávatí chtějí. Tu tehdy vzal počátek penaltác v českých městech. A tak jsou byli potrestáni odbujní čeští stavové, že nechtěli králi svému proti nepříteli 170 Janu Fridrichovi kurfiřtu saskému pomoc dáti. MS., Velesl. fol. 444. et 446., Chron. Reg. Hradec. Horníci kuteňští sidce také v té případnosti milost u krále toho ztratili a předešlou lásku jako udusili, nicméně však když se král dověděl, že ne tak ze zlosti jako z nedorozumění a jsouce od jiných přihroženi, k tomu přišli, tu vinu jim odpustil a je jako laskavý otec na předešlou milost přijal. Kořínek.*

↓**Léta 1549** dne 4. **prosince** v středu den sv. Barbory. Mnozí hodnověrní lidé toho dne ráno spatřili vycházení tří Slunce a nad jedním každým sloup vysoký a jako ohnivý, ale dvě z nich, jedno na půlnoci, druhé na poledne, brzo zmizely, třetí prostřední a pravé zůstalo. Potom v noci kříž v měsíci patrně vidín byl. *Velesl. fol. 599.*

Terra BoëMa stVpet Cernens treIs CVrrere soLes,
Et noCtV In LVna CrVX bene VIsa fVIt.

Léta 1548. Dne 12. **září.** Město Jaroměř s kostelem i se vším, což v zavření bylo, toho dne vyhořelo. *MS. Toho roku* král Ferdinand dal bití neb pregovati stříbrné krejčary a tříkrejčarní groše, kterémž české nyní říkáme. **Ten čas** kněz Beneš z Kaňku se odebral a na jeho místo zas jiný a to Dom. In Voluntate kněz Jan z Kouřima na Kaňk za faráře se přistěhoval, s nímž také přijel pan děkan kouřimský, též jiní kněží a přátelé, strojeno na faře po dva dni a tak outrata se zběhla na tu počtu 7 kp. 56 gr. čes. *Lib. Memor. Gang. Páni Horníci* toho léta od nového dolu sv. Ducha upustili, poněvadž tu k dojití božího nadělení špatná naděje se činila, a zas na kavčí hory se obrátili, kdež i také spolu páni kaňkovští cupus na 2 tále Dom. Jubilate 4 kp. 48 gr. dali.

Léta 1549. Spiritus Domini fra 2. To jest v pondělí svatodušní vyšel oheň na Kaňku v dole Staré Plimlí a tu velikou škodu způsobil. Stalo se to za perkministra toho dolu Jana Dobše. **Toho léta** Dom. omnia fria 3. Kverkové mnozí dolu Stráže na Rejzý couku upustili tále své, ku kterýmžto pan mincmistr stížečně promluvil, že v tom pavování stálí nejsou vidouc již rudu na umprochu, která 12 lotů drží. Toho roku. Pavel z Hradiště koupil tři třidcáté v dole Rabštejně na Kaňku od Matěje Máši z Hornštejna za 6½ kp. grošů českých. *Prot. Reg. Mont. Toho léta* Dom. Omnia. Kněz Adam z Prahy přibral se na Kaňk za faráře. Outrat vzešlo na všechny lidi, jenž pro něj do Prahy jezdili i za obrok koňský 4 kp. 3 gr. Pak v

Kaňku páni starší vítajíc jej kněze Adama dali jídlo v rathauze za 1 kp. 35 gr., vína 26 žejd. po 1 gr. 26 gr. a piva za 33 gr. 1 d. Zas pak druhý den na faře za jídlo 12 grošů a za pivo 10 gr. vydáno. *Lib. memor. Gang. Toho léta* Dom. Respice. Orloj hodin nový na věž kostelní udělán od mistra Daniele na Kaňku, dáno za něj 171 v sumě dle úmluvy 13 kp. 20 gr. českých. Ty hodiny ukazovaly a odbíjely 24 hodin, to jest český orloj, pak v roku 1766. jsou předělaný od Jana Krause hodináře kaňkovského, na orloj německý, jenž ukazuje a odbíjí jen 12 hodin. **↑Toho léta.** Martin Šponhauz odkázal k záduší sv. Vavřince na Kaňk 2 kp. gr.

Roku 1550. Dne 23. **března** v neděli smrtedlnou, v Korytanech, když lidé pro nedostatek obilí veliký hlad trpěli, žito za dlouhou chvíli velmi hustě z nebe pršelo, kteréžto lidi zbírajíce, do mlýnů nosili a davše z něho mouky nadělati, chleby pekli a tím se za drahný čas živili. *Velesl. fol. 165. Téhož roku* i v krajině durynské, nedaleko města Weimaru, naprchlo z nebe pšenice ztlouští dvou prstův a více, z níž také lidé pekli koláče a chleby. **Toho léta** v Praze i v Žatci pršely z nebe kusy síry veliké i malé a na větším díle čtverhranné, kteréžto lidé sbírali a místo jiné síry užívali, ale velice smrděla, když ji zapálili. To se stalo dne 31. **máje.** *Fincel. lib. II. Téhož léta* ten čtvrtek před sv. Václavem. Arcikníže Ferdinand, krále českého Ferdinanda I. syn, přijel do Hory Kutné a tam v domě horního hofmistra bytem byl. Druhý pak den v háji perštejnickém honěním zajíčků si kratochvilil. *Kořínek. Téhož léta* Sabato ante Dom. In loco. Urozený p. Jan z Vítence nejvyšší mincmistr království českého obnovil radu na Kaňku. **Toho roku** kverkové časlavští na horách vrbických, blíž Ledče, stříbro v hutech dolu horského šmelcovali, když ta huti neopatrností Vaňka Turnovského šmelýře s 2ma vozy uhlí se zapálila a vyhořela. O škodní náhradu byly obě strany podány na smlouvu. *Prot. Reg. Mont. Toho léta* urozený pan Benedikt z Vrchovišť a na Libenicích učinil smlouvu o cupus do Plimle na Kaňku naražený, s uroz. panem Tomášem z Lipan. Actum Dom. Gaudere.

Léta 1551. dne 5. **srpna.** Města Slaného více nežli polovice toho dne od kladeného ohně vyhořelo. DoMina sLana. PanI sLaná oheň DoMa. *Velesl.* Toho léta dne 20. **prosince.** Slunce tři ten den na nebi vidína. *Fincel. lib. I. Důl Vosel* na horách stříbrných Kutných, již zatopený a opuštěný, toho léta dán od horního ouřadu i s těma místy, kdež trejb i kavna byla, Pavlovi Bobrovi k užívání pod jistý revers, s tím doložením, anby zas někdy ten důl dobýván býti měl, že to místo on neb budoucí jeho bez odporu postoupiti má. **V tom čase** Horníci již na kavčích horách na bohaté klufty přišli, kdež jim zas nadělení boží rostlo. Neboť tu hned příštího roku ubrlauf po 6 kp. gr. českých na každý kukus mezi kverky vložili. *Prot. Reg. Mont., Kořínek. Téhož léta.* Zvon sedmerní na Kaňku přelit od Klábala zvonaře. Dáno od něj 11 kp. 42 gr. a zproptné tovaryši 10 gr. **Dom. Exaudi.** Kněz Matouš nový farář přibral se na Kaňk. Páni kaňkovští vítajíc ho, outrata vzešla, a to: za jídla na dva stoly 2 kp. 15 gr. a za víno 25 gr. Těž panu opatovi sedleckému dali páni kaňkovští pro zachování dobrého přátelství a sousedství počty 7 pinet vína uherského po 8 d. žejdlík, a tak za něj dáno 32 groše míšenské. *Lib. Memor. Gang. Téhož léta* fria Die Iohannes Hus. Od jich milostí pánův rad komory království českého, za hofmistra p. Ondřej Křivoláček a za urburče p. Martin Hruška ustanoveni byli na Horách Kutných.

¹⁷²**Léta 1552** dne 4. **ledna,** v pondělí po Novém létě. Sněm na Hradě pražském držán od stavův v přítomnosti krále Ferdinanda, na němž povolena berně proti Turku vedle šucunku z jednoho tisíce kop grošů českých 12 kp. gr. čes. a podsudné z věrtele piva dva groše české. *Velesl. fol. 9.* Toho léta dne 18. **července.** Narodil se v Vídni Rudolf II. římský císař, uherský a český král, císaře Maximiliana II. druhý syn. *Junctin et alii.*

IVre roDoLphe, sIbI LaVDes te IVLIVs orto et
posCIs In AVstrIaCIs pVLChra Viena IVyIs.
DVX LVClS peragrat getVLI ferya LeonIs,
CretVs VbI VItæ IVra roDoLphe CapIt.

Téhož léta Dom. Jubilate. Kněz Bohuslav z Prahy přibral se na Kaňk za faráře, dáno na počtu od pánův starších za jídlo 2 kp. 10 gr., za pivo 17 gr. a za víno 15 gr. Panu Janu Vycpálkovi, jenž pro něj sám třetí do Prahy jezdil, outraty 2 kp. 49 gr., v Praze panu administrátoru konsistoře počty 30 grošů. Dom. Miserere v sobotu. Páni starší a radní kaňkovští, stojíc v rejtunku na Vláském dvoře u Hory před pány komisaři, s panem Benediktem Libenickým z

Vrchovišť, v příčině, že týž p. Libenický na Kaňku v rathauze v den radní se vypustil, chtěje na Mathyáše střeliti a jej zabíti, jakož jsou tu o to urovnáni byli. **Toho roku** o Suchých dnech letničných páni kaňkovští dostali uberlauf z kavčích hor na 2 tále 12 kp. gr. českých. **Toho léta** Dorota Záhumná odkázala jednu krávu k záduši sv. Vavřince na Kaňku. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1553. dne 19. března. Umřel kněz Václav Hájek z Libočan, kazatel v Praze u sv. Tomáše a kanovník i probošt v Staré Boleslavi, kterýž českou kroniku sepsal, pochován u sv. Vavřince při klášteře sv. Anny. *Lupacius.* Toho léta dne 8. června, okolo Lipska v Mišni krví přšelo. *Fincel.* **Téhož roku** Dom. Da Pacem v pátek, pan Štefan Komel měšténin normberský koupil huti Jandovskou v Gruntě od p. Adama Krakoleckého z Seměchova, za 30 kp. gr. českých. **Dom. Vocem** Iocund. Páni kaňkovští přijali z mince za stříbro a mědi 184 kp. 29 gr., z toho poraženo vydání všech košťů vzešlých 135 - 32½ - tak zůstalo k lepšímu 58 kp. 56½ gr. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1554. Císař a král Ferdinand toho léta pikharty a lutherany ze všech svých zemí vypověděl, z Čech pak mnozí s ženami do Sas, od Melanthona pozváni, se vystěhovali. *Chron. Reg. Hradec.* **Toho léta** Dom. Invocabit fra 4. Kněz Jan z Chrudimě nový farář na Kaňk se přistěhoval. Páni starší a radní vítajíce ho, outrata na poctu vzešla po dva dni, za jídlo i 2 sudy piva brodského a tak za voboje zaplaceno 1 kp. gr. čes. **Toho roku.** Benedicta. Švábský šmelíř na Kaňku dán do šatlavy, protože jakožto chlební handlír na 1 kp. chlebě po 3 gr. nádvaku bral. *Lib. Memor. Gang.* **Téhož léta.** Václav Pěkník soused kutnohorský a Václav Kruliš sedlák z Grunty, protože jsou k svým polím horních štadel odvorávali a příkopávali, byli od horního ouřadu pod 100 kp. gr. českých pokuty přidrženi, by to vše zas do předešlého stavu uvedli. *Prot. Reg. Mont.*

¹⁷³ **Léta 1555.** Páni starší a radní na Kaňku, znamenavše tu nedostatek vody pro obec, dali dobývat studnici Korejzna řečenou za zahradou Vejsmonkou podle cesty od Kaňku ke Gruntě vedoucí. Od dobývání dáno 4 dělníkům za 14 dní, denně každému po 4 gr., za svazek železa do váhy 1 kp. 25 gr., ženám za měch 3 gr., zedník malínskýmu s jeho pomocníky 2 kp. 30 gr., forákům, kteří vozili kámen, od 33 fůr 49½ gr., za 2 fůry písku od Labe 8 gr., zedníkům s ouředníky na svačinu 7 gr. 2 d., za 50 korců vápna po 13 d., a tak vydáno v sumě 11 kp. 7 gr. 5 d. *Lib. Memor. Gang.* **Téhož léta** páni kaňkovský požádali p. administrátora konsistoře pražské o nového rectora neb učitele školního, odeslána pocta ptáku za 38 gr. Poslu od nešení jich do Prahy dáno 11 gr. **Toho roku** kaňkovští páni starší také drželi tále v dole Rabštejně na verschlaaku k ruce záduší.

Léta 1556 dne 5. ledna. Povětří veliké a strašlivé v noci se strhlo téměř po vší české zemi s blýskáním a hromobitím a na mnoha místech věže a kostely zapálilo i jinak znamenité škody zdělalo. *Cuthen.* Toho roku dne 3. srpna krupobití vinice okolo Prahy pobilo. *Vesl. fol. 415.* **Také ten** rok kněží řádu Tovaryšstva Ježíšova, jinák Jezuvitě nazvaní, z Říma do Čech přišli a se nejprv v Praze blíž mostu v bejvalém dominikánském klášteře sv. Klimenta osadili.

Léta 1557 Spiritus Domini. Kněz Jan Melnický z Rakovníka přibral se na Kaňk za faráře. Páni starší a radní vítajíce ho, dáno přítom na poctu jídlo a pití za 42 groše. *Lib. Memor. Gang.* **Toho roku** Martin Rakovnický odkázal k záduši kaňkovské 5 kp. gr.

Léta 1558. Dom. Resurexi. Páni starší a radní kaňkovští ujali dva tále v dole Žiška řečeném. **Toho léta** zhotoven nový zvon na věž k sv. Vavřinci na Kaňku, od Klabala zvonaře, dáno za něj 36 kp. gr. **Téhož roku** Dom. Cantate. Přijel na Kaňk zas nový farář kněz Lukáš z Prahy. **Téhož roku** v sobotu po sv. Lukáši. Páni starší a radní kaňkovští vypravili se společně s pány šepmistry horokutenskými do Prahy jeho milost krále svého Ferdinanda, již důstojenstvím císařským ozdobeného a z Říše se navracujícího, vítati. K čemuž i také s sebou tovaryšstvo havířské, v ozdobném oděvu a v zbroji, i také rejtharstvo vypravili. Císař a král Ferdinand pak dne 8. listopadu do Prahy přijel, kdežto od pánů, rytířstva a měst slavně uvítán byl. Kaňkovští na tý vši cestě utratili 18 kp. gr. **Dom. Iustus** nadepsaného léta. Páni kaňkovští dali v Praze zhotoviti graduál český na pergameně Adamovi Kozibalovi, a to s notama, a pak Fabianovi nechali jej s pěknými barvama a zlatem illuminyrovati, koštoval nákladu 70 kp. gr. K tomu ještě zjednali

graduál latinský, jenž obsahoval listů pergamenových 8 kp. 10. Co za něj dáno bylo, toho předek nepoznamenal. **Toho roku** pan Petr Hlavsa z Liboslavě nejvyšší mincmistr uvedl řád a vyměření strany vaření piva na Horách Kutnách. *Kořínek.*

¹⁷⁴ **Léta 1559.** dne 15. července. Krov skřídličný na věži domu radního na Novém Městě pražském od hromu zapálen shořel. Od kterého ohně orloj se pokazil a zvon veliký, na nějž hodiny byly, se slil. Nazejtří ráno nalezli v té vypálené věži holuba, an krmí dvě mladých. Kteréž potom arciknížeti Ferdinandovi darované byly. **Toho roku** také město Tábor vyhořelo. *Vesl. fol. 387.* **Toho léta** císař Ferdinand všecky rudokupce na Horách Kutnách složil a kupování rud k své ruce přijal a jak by které měly se platiti, velmi prozřetelně nařídil; protože ti rudokupci velice kverky škrábali a sobě mnoho užiků do měsíců naháněli a hory proto velmi hynuly. *Kořínek.* **Téhož léta** Dom. Jubilate. Kaňkovští přistěhovali sobě nového faráře kněze Melchisedecha z Janovic. Páni starší a radní vítajíce ho, dali na poctu za jídlo a pití 4 kp. 15 grošů. **Rectorovi** kaňkovskému jest od pánův starších a radních domluveno: že nečasto v škole a v kostele bývá, lecti nečte, dlouho příliš lhá, a tak dítek z kostela obměškává a toliko po krčmách a hospodách se toulá, společně i s druhým učitelem. Protož chceli od obce a dítek požitky a dary bráti, by v své povinnosti pilnější byl. Pakli ale se nepolepší, že se v tom jiné zaopatření učiniti neopomine. *Lib. Memor. Gang.* **Toho roku** horníci od kavčích hor na větším díle již upustili a se zas do dolu Fungrub řečeného a na štolu Kuklickou osadili, kamžto i také kaňkovští se obrátili. Neb ten čas již v početním rejstříku nalezá se cupus na důl Fungrub 3½ kp. gr. a na štolu kuklickou 1 kp. 4 gr. za 4 neděle u vydání.

Léta 1560. Dne 20. září. Umřel pan Karel z Žerotína a na Kolíně. Pochován v kostele kolínském. *MS.* **Léta téhož** Dom. In tua páni starší a spoluradní kaňkovští na tom jsou se snesli: kdyby dobytek v obilí aneb v jakékoliv škodě postižen byl, ten samý, komuž by týž dobytek náležel, aby dal k obci pokuty 1 kp. grošů a o škodu aby se urovnal. A na to má hajný se držeti a toho pilně vyhlídati a za tu práci jemu takové pokuty dávati se mají. A táž pokuta žádnému prominouti se nemá. I také nemá žádný dříve z vězení jíti, leč touž pokutu složí a o škodu se smluví a ji zaplatí. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1561. Dne 20. dubna. Nějaký pekař z Časlavě chtěl jeti na sudě po provaze v Praze z tejské věže na rynek a odtud zase nahoru na věži rathauzskou. Ale než dobře dolů jeti počal, svrchní provaz se mu přetrhl a on pustiv se sudu, upadl před dveře kostelní a ruku své zlámal. *Vesl. fol. 219.* **Téhož léta.** Anna Maštálířka poručila k záduši kaňkovské 2 kp. grošů.

¹⁷⁵ **Léta 1562** dne 20. září. Císař Maximilián II. císaře Ferdinanda prvorozený syn, korunován na království české v kostele sv. Víta na Hradě pražském u přítomnosti p. otce svého. *Vesl.* **Téhož léta** dne 27. listopadu. Legát císaře tureckého Ebrahimus Strotius rozený Polák, přijel za císařem Ferdinandem do Frankfurtu a tu poselství své řídil o příměří jazykem slovanským. Daroval také císaři od pána svého dva znamenitá křišťálová koflíky velmi draze s perlama ozdobené, koně tureckého s vším zlatým rystunkem a čtyry nejlepší velbloudy. *MS.* Toho léta dne 30. listopadu, byla v Konstantinopoli tak veliká tma, že lidé dvou celých dnů a nocí rozeznati nemohli. *Speculum. aquarum.* **Ten čas** páni ouředníci mince na Horách Kutnách pánům starším kaňkovským, za odvedených rudy a kyzy z koutův, peníze pro opatření chudých a nemocných havířův, vyplácti nechtěli. Pročež oni páni starší a konšelé v té případnosti utekli se k císaři Ferdinandovi. Načež týž císař nejen povolení k tomu dal, aby havíři oné rudy a kyzy, které z dobročinnosti kverkův jim udělované byly, sobě odkládati mohli; ale i také nařídil nejvyššímu mincmistru p. Erazymovi z Švamberka, aby oni kaňkovští starší a konšelé takové shromážděné rudy a kyzy do hutí královských odvedené, tak jak se jiné rudy a kyzy platí, z mince placené měli a v tom nijakž zkracování nebyli a takové peníze, tak jakž od starodávna bývalo, na nemocné a chudé havíře i jiné skutky milosrdné obraceli. Datum toho císařského listu jest v pondělí den sv. Víta, téhož 1562 léta. **Jiný zase** list téhož dobrotivého mocnáře v té důležitosti na ouředníky mince dán toho léta v neděli po sv. Jeronýmu, nímžto nejen povoluje, aby přede všemi lehnšaftníky a havíři na Kaňku rudy a kyzy na chudé lidi a skutky milosrdné odkládali a je do královské hutí prodávali, tak aby chudé a nemocné z čeho opatrovati měli; ale i také přísně proučeje: co

tak jim kaňkovským již za rudy a kyzy zadrženo jest, to by jim neodkladně vyplaceno bylo. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1563. Dom. Omnis Terra. Umřel na Kaňku farář kněz Melchisedech. Páni starší a konšelé kaňkovský vypravili jemu pohřeb na obecné outraty, na nějž vynaloženo 5 kp. 12 gr. 1 d. **Téhož léta** Dom. Iubilare. Kaňkovští přistěhovali kněze Marka z Prahy na Kaňk za faráře. Páni starší a radní jeho vítajíce, dali přitom na počtu jídla a pití za 2 kp. 22 gr. čes. Též tomu panu faráři novému na osazení 1 kp. gr. a k tomu sud piva za 38 grošů. **Toho léta** Dom. Iustus, knězi Benediktovi děkanu kutnohorskému, jenž v Praze do vězení vsazen a pak z země vypovězen byl, páni kaňkovští dali z milosti 3 kp. grošů. Týž kněz Benedikt byl také kverkem na Kaňku, držel tu 2. thale na vortě Těšiteli. Toho roku dne **4. prosince.** Sněm duchovní v Tridentu toho dne za papeže Piusa IV. k svému dokonání přiveden byl.

Léta 1564. Dne **23. července.** Toho dne v kostele sv. Víta na Hradě pražském na kázání prohlášen byl list papeže Piusa IV. od Antonína arcibiskupa pražského, že všem katolíkům v království českém povoluje se svátost oltářní pod pod obojím způsobem přijímati. *Veleslavinus fol. 399. Histor. Calend. 1761* Téhož 1564. roku dne **25. července** na den sv. Jakuba. Umřel císař Ferdinand I. uherský a český král, v Vídní. Maje věku 61 let. *Velesl.*

ILLVstrIs CVrIs graVbVs fernanDVs et annIs,
fVnCtVs IaCobi LVX VbI spLenDor, oblt.

Téhož léta **Dom. Protector** fr. 2. Na Kaňku za primatora pana Tomáše Haška z Sukova. Vdovy kaňkovské jsouc do rathauzu předvolány, kdež jest jim od pana primasa a pánů radních povědino: jak již dlouhý čas páni je v svém opatrování mají, jích šetří a živnosti jim přejí; oni ale nato se bezpečejí, dále nic neobmyslejí, aby se jinými poručníky, totiž manželi, opatřili. A dále jim dopovězeno: poněvadž zde dosti hodných a zhornilých lidí mají, tedy by jedna každá nato pomysllila a co nejdříve mužem se opatřila. *Prot. Senat. Gang.* **Toho léta.** Šťastný Zepší soused kaňkovský, koupil jest pastviště Vyhánánov v Kaňku ležící od pana opata sedleckého za 10 kp. gr. a jej také již vorati na roli dal. Povolán jsa do rady a tu jest k němu od pánův stížně domluveno: proč on se tej všetečnosti dopustil? že týž Vyhánánov koupil, znaje, že jest to k škodě a ublížení celé obce kaňkovské, od které on také roli užívá. I oznámil Šťastný, že se k tomu zná, jest to zle učinil. A že anby měl skrze to od pánův staších a radních nelibost a kyselost proti sobě míti, protož že raděj od té koupi upustí a toliko zato žádá: by jemu k těm penězům, které již na tu koupi panu opatu dal, se dopomohlo a roli obecní by zas jemu k užívání zůstala. Načež jemu Šťastnému z rady dopovězení se stalo: co se peněz tejká, o to by sobě přimluví k panu opatu hledal, roli pak obecní že se jemu k užívání na ten způsob přeje, by budoucně nic podobného proti obci před sebe nebral.

Léta 1565. dne **30. června.** Sněm stavů království českého v přítomnosti arciknížete Ferdinanda na místě císaře Maximiliana II. držán na Hradě pražském, na němž svolena berně proti nepříteli Turku. *Velesl.* Toho léta dne **9. března** v pátek. Urozený pán Erazym z Švamberka nejvyšší mincmistr království českého, považující, že na Kaňku žádného špitálu není a tak nemocní havíří toliko po kavnách leží, protož za tou příčinou vydal instrucci pánům starším pořádkův havířského, hašplířského a trejvířského na Kaňku, jak by lépe chudí a nemocní od těch pořádkův tovaryši opatření býti mohli. Nejprv nařídil: aby všickni tovaryši, který k kterému pořádku náleží, zapsati se dali, by páni starší věděli, které by v opatrování míti měli. Za druhé: by ti, jenž do pořádku přijati a zapsáni budou, jeden každý, jenž lůnu svého od 10 grošů až do plného lůnu vezme, z toho jeden peníz velkej - kteří ale jen přes šest grošů lůnu táhnou, po půldruhým penízi - týhodně do pokladnice aby skládali. Kteréžto peníze od havířův a trejvířův hutmané, od hašplířův pak šmelíři vybrati a pánům starším při shromáždění v rathauze do pokladnice odvéstí mají. Z kterýchžto peněz by nadpravení chudí a nemocní takto opatrování byli: Předně: páni starší povinni budou dům pro špitál koupiti a do něho ustanoví osobu, kteráž by nemocných opatrovala a k jich potřebám peníze z pokladnice ¹⁷⁷¹ tovaryšské vydávati a z toho oučet kládsti budou. Nadto vejše také oni páni starší do téhož špitálu přihlídati mají, by se tu nemocným náležitě obsloužení stávalo. Dle této instrucci tak se také stalo, že týž špitál pro nemocné v Kaňku blíže domu Hlubina řečeného při zahradě Nový Krchov řečené stál, v němžto ne-

mocný v opatrování dávání bývali. Hle jak jsou ti staří horníci o chudé a nemocné pěči a starost vynakládali! *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1566. Dom. omnis Tera. Bylo jednáno v přítomnosti pana mincmistra, by most přes Labe u Starého Kolína postaven byl, by tudy k horám dříví a uhlí snáze se svázeti mohlo. Však ale nestalo se tak. *Prot. Reg. Mont.* **Téhož léta** Dom. Dum Clamarem fa 6. Pan Erazym z Švamberka z úřadu nejvyššího mincmistra se poděkoval a na jeho místo p. Karel z Bibrštejna ustanoven. Přisahu složil německým jazykem. **Toho léta** tu na Horách Kutných i na Kaňku pro přetržení neřádův následující artykule nařízeny byly: **1.** V neděli ve dvě hodiny na noc (to jest podle tehdejšího českého orloje) a potom jiné dni ve tři hodiny na noc na rathauze zvoněno bude a kdožby koli po tom zvonění od rychtáře v domě šenkovním postižen byl, ten každý má do šatlavy vzat býti. **2.** Kdožby proti božímu přikázání jméno boží nadarmo bral, hromoval, hanebně lál, voplzle před dobrými lidmi ku pohoršení mluvil a hospodáři neb nájemníci to slyšíce, pro své šenky a užitky přehlídajíce to, ti a takoví aby též i s hospodářem do šatlavy bráni a dříve propuštění nebyli, dokavadž jedenkaždý po 15 gr. pokuty bez prominutí nepoloží. **3.** Kohoby rychtář po zvonění zastihl, an se s kobzami procházejí, vejskají, zpívají a lidem dobrým, zvlášť nemocným, pokoje nedají a lidi děsí, ti všichni aby do šatlavy bráni a vedle uvázení panského pokutování a trestání byli. **4.** Muži neb synové, buď z městských řemeslníkův neb horních dělníkův, kteří by v podezřelých a pokoutních místech postiženi byli, ten každý do šatlavy má býti vzat a od pánův dle povahy jedné každé osoby, zvlášť sousedé ženatí, pokutování a trestání býti mají. **5.** Hospodář neb nájemník, jenžby pro své zisky a užitky osoby ženské podezřelé, k cizoložstvu a smilstvu náchylné, též povaleče a pacholky podezřelé a zcestné u sebe choval, ten se každý v pokutu a v trestání panském zůstavuje. **6.** Kdožby v smilstvu neb cizoložstvu a k těm podobným hříchu postižen byl, ten každý má tak trestán býti, že se každý na potomní časy káti má. **7.** Kdoby ve dni nedělní a sváteční na víních pálených i jiných nápojích v kázání byl od rychtáře postižen, ten každý, též i šenkýři, mají do vězení a pokutování býti. A poněvadž jeho milost král s stavy tohoto království takové neřady na sněmích obecních pod pokutami a tresty zapověděl, protož se také při tomto předpisu zůstavuje. *Lib. Memor. Gang. 178* Léta téhož dne **5. září.** Jiří Thuri pán uherský, jal toho dne Sanjiacha baši bělehradského vezíra a radu císaře tureckého a jiné Turky, kteříž s ním přijeli, aby ležení a vojsko císaře Maximiliana II. vyšpehovali, pomordoval, za kterouž statečnost od císaře zlatým řetězem darován. Sanjiach pak z vězení 50.000 dukátův se vyplatil. *Borek.* Potom dne **7. září.** Segeth město uherské a zámek nedaleko řeky Dravy po dlouhém obležení čtrnáctým šturmem od Machometa baše a hejtmana vojska tureckého císaře Solymana II. dobyt a vzato, více ohněm nežli silou a mocí. A tu p. Mikuláš hrabě z Serynu statečně se bráně, na jednom mostě zamordován a hlava jeho v axamit obalená a tenkým kmentem přikrytá od baše budínské po dvouch sedlácích císaři Maximilianovi odeslaná byla. Turci při tom dobývání Segethu ztratili vojska přes 25.000 mužů.

Léta 1567. Dom. Iudica. Šmelířům kaňkovským stala se záповěď chléb prodávati, protože od pekařů velké nádavky brali a proti tomu zas malé chleby prodávali, a dopovězeno, by jedenkaždý na veřejném trhu neb i krámu chleby sobě kupoval. **Toho léta** byli vysláni comisaři od císaře Maximiliana II. na hory kutenské, od kterých na pány šepmistry horokutenské i též na primatora a radu kaňkovskou přípisu odeslané, by šachet a šorpu zavozovati nedopouštěli a ty, jenž by se toho dopustili, přísně trestali. Datum toho přípisu na Horách Kutných v sobotu před sv. Matoušem téhož 1567 roku. **Jiný přípis** zas toho léta pod datum na Horách Kutných dne **27. září** od týchž pánův comisařův přislán panu *On-dřeji Widmonovi* opatu sedleckému, v němž jemu stížně domlouvajíc, že mnohé šachty a šorpy haldami zavázeti a z takových horních štadel role dělati dal, nařizující jemu přísně: by neodkladně pod nemilostí císařskou a pod ztrátou opatského důstojenství všechné ty šachty, do nichž jest šturcováno a z hald nametáno, zase vyprázdňiti dal a štadel horních prázen byl. *Lib. Gang N° 70.*

Léta 1568 v pátek po neděli Družebné. Stala se smlouva mezi urozeným panem Janem Libenickým z Vrchovišť a na Libenicích hejtnanem kraje čáslavského z jedné a pány staršími a radou perkverku kaňkovského ze strany druhé, mocí které smlouvy týž

p. Jan Libenický prodal pánům kaňkovským k obci jich dědiny vorné od dvora libenického deset kop zahonův za sumu trhovou 515 kp. gr. čes., jakž to zápis v dckách zemských v kvaternu památném hřebíčkovém léta 1570 pod lit. K.4. vykazuje. **Toho léta** Dom. Ivocabit. Kverci vorthu Královského v dolu Mladé Plimli na Kaňku, p. Jiří Šatný, p. Christian Dytrych a jiní, obvinili před panem hofmistrem a ouřadem horním Mathouše Chaloupě z Libenic, že on jsa na též dole v jejich vorthě podhutmanil, listivě v stolhortu kyz zatajil a zamouroval, pak od nich z práce odpuštění vezmouc, po čase, když oni kverci na tom vortě dělali neb těžiti přestali, týž Mathouš na týž vort propůjčku při ouřadu horním sobě objednal. Žádající oni prvnější kverci, by táž propůjčka jemu Mathoušovi zdvižena byla a on za tu lest trestán byl. Pročež i také Matouš Chaloupě po vyšetření té věci a dané zprávě od perkministra a štejgýřů (kterým se i také sám Matouš přiznal, že týž stolhort zamuroval), do vě-^{179/} zení vsazen byl. Načež ale pan Jan Libenický z Vrchovišť ujal se téhož Matouše poddaného svého, a tu na jeho rukojemství Matouš Chaloupě z vězení propuštěn. Pak Dom. Oculi fria 3. byla mezi žalujícíma kverky a obžalovaným Matoušem před p. hofmistrem a ouřadem horním vedena pře, ku které i také p. Jan Libenický z Vrchovišť v zastoupení poddaného svého Matouše se postavil a jej tak uměle a vejmluvně zastoupil, že týž Matouš Chaloupě nejenom za nevinného uznán a všeho trestu zproštěn, nobrž i také týž vorth propůjčený s svýma kverky podržel. *Prot. Reg. Mont. Dom. In Tua* téhož léta. Kverci stoly kuklické obdrželi od p. nejvyššího mincmistra pochvalu, že tu stolu k těm samým dolům dobývají, z kterých nejlepší rudy vycházejí. *Prot. Reg. Mont. Toho roku* v Praze byl veliký mor, protože odtud jak soudcové zemští, páni nad apelací, též slavné komory české radami, slovem s všemi tribunaly a kanceláři do města Hory Kutné se odebrali, kdež od sv. Matouše až do postu následujícího léta bydleli a zemské věci řídili. **Téhož léta.** Stalo se příměří mezi císařem křesťanským Maxmilianem a mezi císařem tureckým na osum let.

Léta 1569. Dne 13. dubna. Umřel Duchek Chmelíř z Semechova, senátor a primas Starého Města pražského. Pochován v Bethlemě. *Lupacius.*

Léta 1570. Dne 31. ledna. Voda veliká byla u Prahy, takže v Starém Městě pražském až do Platněřské ulice topila. *Vesl. Dne 7. února.* O Masopustě na zámku Waldenburku v knížetství Wirtmberském hrabata dvě Eberhard z Hohenlav a Jiří z Tubingu s některými pány, připravivše se v mumraj do šatův z koudele a smoly udělaných, skrze nerozsařnost služebníka, kterýž nesa před nimi fakuli šaty na jednom zapálil, žalostivě a bídě uhořeli. *Dto. Téhož léta* v pondělí po druhé neděli postní, 20. února. Mandát od císaře Maximiliana vydán, aby se masa, ryby a chleby podle váhy na libry prodávaly. Z toho povstala drahota, zvláště v Praze, kdež v Bílou sobotu řezníci neměli masa dopoledne a nejeden z obecného lidu ale i z dvořanů byl na Velkonoce bez chleba i masa. *Dto.*

Léta 1571 dne 10. ledna. Nějaký zeman v Sasích, maje dostatek obilí, nechtl chudému poddanému svému na chléb dáti, kterýžto velikou žalostí, maje mnoho dítek, domů se navrátil a všechny pomordoval. Pán zvěděv o tom, kázal pytle přinést a nasypati mu obilí, ale to na obilnici se všechno v hady obrátilo. *Dto. Téhož léta dne 14. června.* V Slezích okolo Goldbergu, Lemberku a Loubavy, předivným zázrakem moci boží, přšel z nebe hrách, řípa, žito, pšenice, takže nebozí lidé sběhše se, obilí to zbírali, mleli, chléb z něho pekli a tím se za některý čas živili. Neboť pro neourodu toho roku hlad byl veliký. *Petr Codicil. Téhož léta dne 29. června.* V městě saském Leuburgu dvoum překupníkům mnoho tisíc korců obilí, kteréž oni na drahotu chovali, v okamžení dvěma a okny vyletělo a na obilnicích ani zrna nezůstalo. *Vesl. Toho roku dne 26. srpna,* okolo čtvrté hodiny na noc, spatřiny byly nad Prahou metly a přes ně obdloužné kopí, na západ slunce, tak světlé jako blesk měsíce, a tak trvaly za půl hodiny. *MS. 80/ Téhož léta Dom. Iustus fra 5. Šťastný Zepší* souseď z Kaňku opět znovu nato nastupoval, by pastviště Vyhánův vorati mohl, za který panu opatu sedleckému 10 kp. gr. českých zaplatil. A poněvadž s ním Šťastným již předtím ze strany pánův kaňkovských o týž Vyhánův porovnání se stalo, ano i dekret pánův comisářův na onen čas vyšel, aby tím místem ani jinými příležejícími místy hejbáno nebylo; i povědino od nejvyššího p. mincmistra, p. hofministra a ouřadu horního, aby on Šťastný podle předešlého porovnání, kdež je-

mu od obce kaňkovské 1 kp. záhonů polí k užívání do jeho smrti dána jest, se spokojil, a tomu Vyhánůvu pokoj dal. A tu páni starší nad havíři a rada perkverku kaňkovského společně s vyslanými z pánův šephmistrův ten trávník Vyhánův mezniky vysadili a obmezili, takže na potomní časy k obci kaňkovské dědičné náležitosti má. *Lib. Mem. Gang. Toho roku* v Čechách byli před žněma velící přívalové, takže za několik neděl obilí na polích velikou zkázou zřivalo, z toho pošla drahota a nedostatky chleba, takže i vaření piva zapovězeno bylo, aby obilí raději na chléb se zachovalo. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1572. Dne 6. ledna. Řeka Wistula v Prusích u města Turyně v krev se obrátila a za tři dni tak trvala. Z toho potom zemětřesení s náhlým větrem a přívalem se zdvihlo a vody škody učinily, přitom také lidí do 360 utonulo. *Vesl. Toho léta Dom. Exaudi 2do fria 3.* Vaněk ovčák pana Jakuba z Bítova a na Hořanech, jsa při ouřadu horním na Horách Kutných šatlavou ztrestán, protože na Kuklíku do dolu Samsonu drmy rejpal a házel. *Prot. Reg. Mont. Téhož léta dne 24. srpna* v sobotu. O svadbě krále Henricha krále navarského a frankého, stalo se neslýchané pozdvižení v Paříži, v kterémžto netoliko Kašpar Castilioneus admirál francý s jinými pány a rytíři, na tu svadbu pozvanými, ale i jiného lidu z hugenotův (tak řečených novověrcův) obojího pohlaví do 30.000 zmordováno bylo. *Vesl. fol. 449. Toho léta* šlešli se kšaftovní odkazové na Kaňku k záduší chrámu Páně sv. Vavřince, a to: Jiří Krakovský poručil jednu louku za Malínem ležící, pak Adam Charamza odkázal všecken svůj statek a Dorota Zahradková odkázala 5 kp. grošů českých. *Lib. Testam. Gang. Toho roku* umřel v Hoře Kutný na Vlaském dvoře pan Zdislav Bořita z Martinic a na Smečně. Pán dobrotivý a katolického náboženství zástuppe a promotor vroucný. *Kořínek v kronice kuttenské f. 283.*

Léta 1573. Dne 28. ledna. Sněm stavův království českého na Hradě pražském u přítomnosti Rudolfa krále uherského a Arnošta arciknížete rakouského na místě císaře Maximiliana. Na tom sněmu bylo svoleno, mimo jednoho termínu berně domovní, podsudné po 4 gr. a císařové po jednom a třicátého peníze od sv. Víta do sv. Bartoloměje. Zavřeno také, aby zlé mince do země uvozované a dobré z země od Židů, kupců a Vlachů vynášeny nebyly. Tolar aby zase 70 kr. platil, groše po 7 penězích českých, bílé a malé peníze aby se bily, šedesátníci, třicátníci, desátníci na krejčary se nedělali, však což jich naděláno, aby brali jako saské groše s anjelem po 10 kr., groš široký starý český a rakouský po 9 penězích bílých. Osoby do Polska na sněm od stavův tu zvoleny, aby jednaly s Poláky, aby císař aneb některého z synův jeho, za krále sobě zvolili. *Vesl. fol. 51.*

^{81/} **Léta 1574. Dne 21. února.** Turci vskočivše nenadále do Kanize v Uhrích, město zapálili a vybrali, i zmordovavše lidí do tisíce, bez překážky zase prchli. *Vesl. Téhož léta dne 3. března.* Král z Algejeru poražen jsa od křesťanů, jedva utečením život zachovav, i rozhněvav se z toho a příjev s Turkem do města Almenu, osum tisíc křesťanů v něm zmordoval, osum set malých dítek spálil, tři hrabata na kusy rozsekal, s posměchem jim vytekaje: kde by jejich Kristus byl, aby jim pomohal. Množství křesťanův tu pohané zpekli, mnoho jich na rožny vstrkali a v moři ztopili, ženám a panám prsy zuřezovali a potom město vypálili. *Selvec. Toho roku* v pondělí po neděli Oculi. Císař Maximilian II. dal nařízení, že kněží Hor Kuten a kaňkovských bez povolení královského nemají od konsistoře pražské vyzdvihování aneb citování býti. *Lib. Memorab. Gang. № 76. Toho léta.* Rudolf král uherský, Maximiliana císaře syn, s Arnoštem bratrem svým arciknížetem rakouským, jedouce na sněm pražský ten pondělek po sv. Trojici, z vozové cesty k Hoře Kutné se obrátili, a tu udělavše nocleh, ráno k hutem šmelcovním a kaňkovským trejbům vyjeli; a když se dost všemu nadivili, pak odtud dále hnuli. Při kterémžto příležitosti Rudolf v horních věcech tak se zamuloval, že potom, když králem českým učiněn byl, nesmírné náklady na týž hory až do smrti vedl.

Léta 1575. Dne 1. března. Machmet bej baše budínský, legát císaře tureckého Amuratha, k císaři Maxmilianovi II. do Prahy s dary přijel a tam na Velikou noc umřel. Vežen odtud ku pohřbu do Budína. *Vesl. Toho roku dne 17. máje.* Stavové království českého pod obojí přijímající, konfesi, aneb vyznání víry své v 25 artykulích sepsanou, na obecném sněmu v Praze císaři Maxmilianovi II. podali. *Dto. Toho roku dne 22. září.* Rudolf II. syn císaře Maxmiliána II. na Hradě pražském od Antonína arcibiskupa praž-

ského na království české korunován byl. Přítomni toho byli, císař Maxmilian otec, s císařovnou Marií matkou, Arnoštem, Matyášem a Maxmiliánem arciknížaty bratřími jeho a veliký počet z pánů stavův. *Dot.* **Téhož léta** ve čtvrtek po sv. Janu Křtiteli. Císař Maximilian II. obnovil a potvrdil Horníkům kutenským všech obdarování a privilegií od předešlých králův českých vydaných. *Memor. Gang.*

Léta 1576. Ve čtvrtek po neděli Iubilate. Sněm stavův království českého držán na Hradě pražském, na němž svoleno: pro vzdělání a rozšíření hor stříbrných na Horách Kutnách, zvláště k dobytí dolu Hrušek na couku grejfským, by páni šephmistři kuteňští půl druhého tisíce kop grošů českých se vydlužiti mohli a stavové při budoucím sněmě na ty cesty, odkud by táž suma zaplacená býti mohla, mysliti a to opatřiti že chtějí. Téhož léta. Dne **12. října.** Umřel v Řezně na sněmě říšském císař Maxmilian II. uherský a český král. Živ byl 49 let, dva měsíce a 11 dnů. *Vesl.* **Téhož dne** při zavření téhož sněmu říšského, Rudolf II. nejstarší syn císaře Maxmiliana II. král uherský a český, za císaře římského byl vyhlášen. ⁸² **Téhož léta** die Sabato Iudica. Janovi Radličkovi udělena propůjčka od k. horního ouřadu na Horách Kutnách, za kostnící na Kaňku dolu hledati a dobývati. *Prot. Reg. Mont.* **Toho roku** Dom. Respice I. Přistěhovali na Kaňk kněz Matěje, děkana pardubského, za faráře, p. primátor, páni starší a radní vítajíce jej, dali na poctu za jídlo 1 kp. gr. čes., za pivo 50 gr. a za 2 flaše vína po 27 žejd. 1 kp. 9 gr. 3 d. *Lib. Memor. Gang.* **Týž kněz** Matěj se pak na Kaňku oženil, vzav sobě Annu dceru Jana Zemana, s kterou také v Tejnici nad Labem od kněze Jarolíma k stavu manželskému oddán byl. Snad se taky čtenáři nad tím pozastavíš, že tak často noví faráři na Kaňk přicházeli? Já ti toho příčinu vysvětlím. Těch časův faráři nebyli na stálý čas na fary uváděni, tak jako časů nynějších, noprž oni se toliko zjednali podle úmluvy, neb cedul řezaných, toliko na jeden rok, a pak před projítím roku osadníkům neb patronu bylo na libostí téhož faráře zas na další čas jednati aneb jiným se opatřiti. Podobně i tak faráři stálo na vůli se při vyjítí času zas nanovo s collatorníky umluvití aneb jinam na fary se pouchýlití. Také tehďá farářové tu vůli měli, že sobě k obsluhování více far zjednali. Neb nacházím staré paměti, že farář kaňkovský Václav Beneš někdejší děkan nymburský (o němž Dom. Misericord. ao 1546 zminěno), také fary v Nebovidech a v Novém Kolíně držel, a to byla příčina, že se tehďáz tak zhusta farářové měnili.

Léta 1577 v středu po sv. Jiří císař Rudolf II. potvrdil Horníkům kutenským všech majestátův, privilegií a obdarování, od předešlých králův českých nadaných. Za panování téhož dobrotivého monarchy hory tyto opět lépe se zdvihaly, neb i kverkův množství přibějvalo, tak nacházím v protocolu ouřadu horního, že mnoho propůjček z tohoto roku na staré doly a vorty uděleno bylo, totiž: na couku kuklickém propůjčen důl Jeřáb: Janovi Schlechtovi, důl Rakousy: Václavu Hamáčkovi, důl Korbel: Jírovi Krakulovi, důl Dobrá Mysl: Matoušovi Štanovi, důl Vosyka: Tobiášovi Dačickému, důl Zbytek: Petru Groulovi, důl Sýkora: Symeonovi Nozířovi, důl Roháč a důl Budín: Janu Mlynaříkovi, důl Muškatel: Zikmundovi Zigelovi, důl Šafář: Jírovi Formanovi, důl Strnad: Vondrovi Sudovi. Na couku nyfelském, důl Kopec: Kubíčkově, důl Bažant: Václavu Pejskarovi, důl Trní: Martinovi Nadínkovi, důl Křepelka: Jakubovi Rydygarovi. Na couku Rejzý a magdalenském, důl Mravenec: Jakubovi Dlouhému, důl Vrba: Matěji kováři, důl Pytlík: Vítovi Jilovskému, a tak dále pořad nákladníkův horních přirůstalo a boží požehnání tu se množilo. *ex Prot. Reg. Mont.* **Toho léta** Sabato Exaudi 2do p. Vilým Oprštorf z Dubu byl za nejvyššího mincmistra uveden. Ten byl ⁸³ mincmistr na Horách Kutnách v počtu 24, dosedl na ten ouřad po panu Zdislavovi Bořitovi z Martinic, který v té povinnosti na Horách Kutnách dokonal. Kořínek v kronice kutenské folio 283. klade smrt jeho na rok 1572, ale omylně, neb v protocolu radním na Kaňku nalézám, že týž pan mincmistr z Martinic roku 1574. Dom. Exaudi fer 2. starší nad havíři a radu na Kaňku obnovil. Dle toho tehdy smrt jeho pozděj býti musela. Nebo i z toho také se to souditi může, poněvadž týž ouřad tolik let těch časův odprázdňený by byl nepozůstal. **Téhož léta.** Knězi Jířimu Markovi předešlému faráři kaňkovskému, jenž v Janovicích Uhlířských skrze oheň o své jmění přišel, páni kaňkovští dali z milosti 1 kp. gr. čes. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1578. Dom. Circumderunt. Urozený pan Vilím z Op-

prštorfu nejvyšší mincmistr obnovil starší nad havíři a radu na Kaňku.

Léta 1579. v středu Sazometnou. Šachta Panská řečená na Kaňku ze dne svůj počátek vzala. Toho dne začal kopat uroz. pan Vilím z Oprštorfu nejvyšší mincmistr, p. Jiří Šatný, p. Ludvík Karel, p. Ludvík Šafar, též jiní páni horní a mincovní ouředníci a pak havíři. Projednávalo se jim na dumplochy a to Němcům. I byla ten čas milostivá léta a J. M. císař Rudolf II. i rady i jiní páni ouředníci byli náchylní k horám a nákladníkům i lidu chudému hornímu; neb nebylo ten čas ještě z žáků sedláků, písaříků za ouředníky, aby ujímali díla a košťů, a tak dělníci drželi se při horách a i odjinud šli na tyto hory. Táž šachta byla zhloubi 110 dumplochů a zynkovala se až do verkšlaku Kunterského a těžena byla s mnohým užitekem až do spuštění Kaňku. Nyní jest zařícená v zahradě při domě Pomejkovském za kostelem. **Ten čas** kněz Matěj farář z Kaňku se odebral a na jeho místo zas kněz Adam Hrdesius Brodský (z Brodu Německého) za faráře dosedl. Dne **12. máje** toho léta. Město Klatovy od domácího ohně vyhořelo. **Toho roku** císař Rudolf II. vydal nová práva horní horokutenská. V kterýchžto právech o starších perkverku kaňkovského zní obzvláště toto, že má jich bejti usazeno dvanácte osob v radě, poněvadž zvláštní obec mají, a to: starší 4 nad havíři, 2 nad hašplíři, 2 nad trejvíři a k tomu konšel 4 osoby. A poněvadž jsou ti všickni starší, i ti, kteříž pod ně k těm pořádkům náležejí, toliko horní a hutní ouředníci, správcové a dělníci, jenžto slušně pod správu nejvyššího mincmistra a ouřadu horního zůstati mají, protož tomu chceme (jsou slova samého císaře Rudolfa II.) aby je nejvyšší mincmistr v svém opatrování měl, je spravoval, staršími též přidány i s rychtářem vedle svého s jinými našimi horními ouředníky uvažení usazoval a přísahy jim vydával, jakž o tom v jeho povinnosti doloženo jest. Až potud z práv horních. A tak Kaňk, jakožto zvláštní obec pro sebe uznán a rada ta 12. osob i též rychtář vždy od nejvyššího p. mincmistra království českého a ouřadu horního tu usazena bývala. Tím způsobem i také vláda pánů šephmistrův horokutenských (jenž prv 4 konšele a rychtáře usazovati moc sobě pokládali) tu přestala.

Léta 1580. Dne **19. listopadu.** Umřel Jiří Melantrych z Aventýnu, impresor a senator Starého Města pražského. Pochován v Bethlemě. *Vesl.*

Léta 1581. dne **4. června.** Za Velvary v Slatině a jiných okolních vsech v Čechách toho dne přšely kroupy veliké co husí vejce a mnoho škod v tom podkraji na polích a vinicích zdělaly. *MS.*

Léta 1582. dne **2. máje.** Voda veliká na Vltavě u Prahy po-bráním množstvi dříví lidem veliké škody způsobila. *Vesl.* **Toho času** začínal se v Čechách veliký mor. V té příčině, když ⁸⁴ i tu na horách mnoho lidí mřelo, protož páni kaňkovští vydali taxu hrobníků a zvoníků, co tak oni od pohřbu bráti mají, aby tudy chudí a pracovití lidé horní přetahování nebyli. A tak hrobníku od každého pohřbu 2 groše a zvoníku 6 grošů dávatí nařizeno bylo. Co se pak p. faráře a kantora dotýče, to při starobylém způsobu zanecháno. *Lib. Mem. Gang.* **Toho roku** byl z gruntu přestavěn dům radní na Kaňku, na jehožto vystavění peněz od obce vynalozeno bylo v sumě 287 kp. 42 gr. 1 d.

Léta 1583. Dne **12. listopadu.** Sněm stavův království českého držán na Hradě pražském v přítomnosti císaře Rudolfa II. Svoleno tu: Berně domovní proti Turku na opatření hranic. Podsudní z věrtele piva po 6 groš. Berně z peněz na úrocích z tisíce 6 kp. gr. a ze sta 36 gr. Nařizení veřejné hotovosti ze čtyř tisíc kop grošů českých kůň zbrojný, dobře vypravený. *Vesl.*

Léta 1584. Tu sobotu po památce Všech svatých. Páni kaňkovští koupili k ruce obce kaňkovské dvě kopy a půl záhonu dědin rolí orné i s vosetím, a to od pana Jana Libenického z Vrchovišť na Libenicích a Jeníkově, za sumu sto osumdesát sedm kop grošů českých, zouplna zaplacených. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1585 v středu po sv. Školastyce. Sněm obecní stavův království českého držán na Hradě pražském. Na kterém mezi jinými artykuly snešeno, že havíři, hašplíři, šmelcíři a jiní horní i hutní dělníci, kterýž prací svou při horách se živí a u sousedův s manželkami a dítkami bydlí a třeba také mnozí pánům stavům a rytířům poddaní jsou, proto předce Horníci a sousedé že jim obydlí přáti mohou a skrze přechovávání jich pokud se obávati nemají. Jakož pak i nato samé od císaře Rudolfa II. téhož léta pod datum na Brandejse v středu po sv. Joachymu Horníkům kutenským při-

slaný list obširně v sobě zavírá, že takové, skrze přechovávání cizopanských lidí, sněmy ustanovené pokuty, na Horníky se nevztahují. **Toho léta** u vigílii sv. Jakuba apoštola. List císaře Rudolfa II. přislán opatu sedleckému knězi Bartholoměji *Makešovi*, v němž témuž opatu stízně domluveno jest, že on v štadla horní se vložil, na nich mnohé šorpy a šachty haldami zavázeti a z takových štadel pole dělati dopustil, zvláště i také ze štadla nad Šípčím je jest nějakému Václavu Uzdaří vorati a osíti dal, kdež jsou koně císařské od starodávna svou pastvu mívali. Nařizujíc týž císař přísně: by on opat zas všechné takové šorpy a šachty, do kterých jest z hald nametáno, na svůj náklad vyvézti a vyprázdniti dal a vše na týchž štadlách horních do předešlého stavu uvésti hleděl. **Toho léta** také vyšel Rescript císařský, že Horníci k dckám zemským strany vydávání svědomí, se postavovati povinni nejsou. **Téhož roku** za spravování p. Jiřího Dominika urbureře na Kaňku staly se zlé příhody, když ten čas tu na couku kaňkovským mnohé hlubiny v dolích se zatopily a to v Švábích, Frátích, Mladé Plimli, Hoppích, Kunterřích, Šafařích a v Nové šachtě. Příčina toho byla, že koňův a pacholkův snato bylo a voda se aniž polovic, jako prve, brala a i perky na den méně se hnaly a s nima raděj mnohá místa a vorty se zasazovaly, kdež raděj havířii vosazovati mohli. To se dělalo pro umenšení košťů, avšak se škodou těch hor i jeho milosti císařské. *Čti o tom Lib. Memorab. Gang № 92 et 94.*

¹⁸⁵ **Léta 1586 dne 29. března**, v outery po Květné neděli, přšel u Jitčina děšť krvavý, rovně jako dobře červené tarantové víno. *Vesl.* Potom v druhou neděli po Velkonoci, opět podobný děšť přšel. Mnohý Děšť přšel krWaWý, aj napraWlž se Vbohý. **Potom** po třech letech to město z gruntu vyhořelo. **Téhož léta** v outery po neděli Cantate. List pod tím datum z konsistoře arcibiskupství pražského knězi Adamovi Brodskému faráři a již titulovanému děkanu na Kaňku, přisílajíc jemu Sacros Ciquores s tím napomenutím: by takové mezi své bratří kněží, k jeho děkanství patřící, rozdělil a spolu také vyšetřil, jak oni se v kázání slova božího, v řádích a ceremoních i také v životě svém kněžském chovají, a o tom by zprávu konsistoři odeslal, i též aby týž kněz v jeho děkanství napomenul: by oni ctnostný oděv bez vši nádhernosti užívali a za pleš se nestyděli, v svých povinnostech pilní byli a příkladný kněžský život vedli. *Lib. Memor. Gang.* **Téhož léta** v sobotu Dom. Benedicta, prošel patent císařský o dodávání všelijakých profiantův svobodně a bez překážky na Kaňk, aby tu havířstvo a jiná čeled' horní stravou též jinými potřebnostmi zaopatření býti a tak své horní práce bez hydrunku a překážky konati mohli.

Léta 1587. Dne 31. ledna, v sobotu po Devítníku. Herolti císařští v svém aparátu a ozdobe s trubači a s bubny jezdili po všech městech pražských, vyhlašujíc mandát císařský o povalecích a cizozemcích, kteří služby při dvoře nemají, aby se ve dvou nedělích z Prahy vybrali a žádný zbrojně a bez světla v noci aby nechodil, ani v mumraji bez opovědi u purgmistra. *Vesl.* **Toho léta** v středu po neděli Smrtné. Patent císařský prošel: by oves pro císařské koně na Hory Kutné lidé na prodej vezli, poněvadž že ho tu každotýhodně do 300 korcův potřebí jest. Muselo tehdy ještě tu na horách množství koní býti, když pro jich obrok do týhodne tolik ovsu potřeba bylo. *Ex. orig.* **Toho roku** kněz Adam Hrdesius Brodský farář kaňkovský jsa obesán do pražské konsistoře. Čehož dozvěděvši se havířstvo a jiný dělníci horní na Kaňku, ihned s pohrůzkou slyšeti dali: že témuž svému faráři tam do konsistoře odjíti nedopustí. Načež nejvyšší mincmistr obávaje se, aby tu skrze to nějaké zbourění a vyzdvížení dělníkův horních se nestalo, protož ihned na císaře Rudolfa II. o tom zprávu dal. Císař ale nemeškaje, ihned konsistoři mocí dekretu nařídil pod datum v Praze v pátek po památce v Nebe vzetí Panny Marie: by od svého předsevzetí upustili, kněží horských nestěžovali a na škodu těch hor i J. M. císařské k rozbroji příčiny nedávali. *Lib. Memor. Gang.* **Téhož roku** Dom. Respice fr. 5. Urozený pan Vilím Opprštorf nejvyšší mincmistr království českého nařídil šenkýřům na Kaňku, jenž po král. kavkách a v štolhauzích piva šenkují, že z takového piva ungelť obci kaňkovské plati-¹⁸⁶ ti povinni jsou tak a v tom způsobu, jakž to jiní takového handle a živnosti městské se dotýkající lidé zachovávají. **Adam Řezník** na Kaňku, že v postě maso prodával, byl arestem potrestán.

Léta 1588. Dne 8. února, počal se znova qualdykovati důl Starý Ruthard, na obec kaňkovskou uloženo 5 kukusů. Dáno cupusu na 4 neděle 1 kp. 15 grošů českých. *Lib. Mem. Gang.* Toho

léta dne 13. máje, v pátek po neděli jenž slove Iubilate. Umřel urozený p. Ludvík Šafar z Golce císař. urbureř horní a spolusoused kaňkovský. Pochován na Kaňku v kostele sv. Vavřince a to v kapli sv. Duchy, kterou on za živobytí svého na svůj náklad vystavěti dal, a k tej také kšaftem každoročně z statku svého 2 kp. gr. českých odkázal dávatí, s tím doložením: aby z těch peněz 1 kp. na pana faráře a 1 kp. na řeholu školní vynaložena byla. **Toho roku** také odebral se na věčnost p. Mikuláš Hejzelna písař kverkovský a soused kaňkovský, kterýž odkázal k záduší sv. Vavřince na Kaňku 2 kp. gr. čes. **Toho léta** páni starší a radní jednali s panem opatem sedleckým, aby pousteníku u sv. Maří Magdaleny strava z jeho kláštera se udělovala, tak jakž to od starodávna bývalo. Ten čas na tej poušti při tom kostele sv. Maří Magdaleny byl poustevníkem Bernard, jemuž kaňkovští měsíčně po 9 groších čes. z milosti platili. **Téhož roku** v pátek po sv. Julianě. Císař Rudolf II. povolil Horníkům kutenským, aby jak k obci i tolikéž obzvláštní osoby měšťané, kterýž domy své v témž městě mají, statky pozemské kupovati a sobě do desk zemských kládsti a vepsati dáti mohli. *Lib. Mem. Gang. № 102.*

Léta 1589. Dne 24. srpna. Nějaký Matouš zedník v Novém Městě pražském, zabil matku svou staříčkou v letech 80. vyloudiv ji na své pole, rejčem jí hlavu sřal a v zahradě při jedné chmelnici zakopal. Ten potom v pátek den sv. Jiljí vežen z Hradčan skrze města pražská, pak u šibenice dřev, kleštěmi trhán, na hák pověšen a čtvrtcen byl. *Vesl.* **Toho léta** Vavřinec Loukotský soused kaňkovský odkázal k záduší sv. Vavřince na Kaňku 16 kp. miš. *Lib. Memor. Gang.* Roku toho dne 24. listopadu, v pátek před sv. Kateřinou. Umřel urozený a statečný rytíř p. Jan Libenický z Vrchovišť na Libenicích a Jeníkově, bejvalý hejtman kraje čáslavského. Pochován v kostele Matky Boží v Gruntě před velkým oltářem. Podle něho také tam jest pohřbena jeho manželka, paní Anna Libenická z Lstiboře, kteráž jej roku 1594 na věčnost následovala, a pak podle ní zas položen tam jejich syn, p. Vilím Viškora z Vrchovišť na Libenicích a Jeníkově, který umřel v den sv. Žofie roku 1591. Na těch všech třech hrobech jsou bílé hrobové kameny s figurama a kotyckýma nápisy.

¹⁸⁷ **Léta 1590.** Dne 24. prosince, na Štědrý den, stala se na Horách Kutných smutná příhoda. Nebo upadly dva veliký štítý kamenný z domu Stejškova a 23 osob obojího pohlaví lidu zasuly a v řícinách pochovaly. *Kořinek.* **Toho roku** důl Štěstí nazvaný v Kuklíku veliké právě štěstí přinesl Zikmundovi Kozlovi primasovi horokutenskému, jímžto on pak velice zbohatl, takže mnoho pozemských statků sobě koupil. **Toho léta** p. Jiří Tanečný soused kaňkovský a spoluhorník odebral se na věčnost, ten odkázal k záduší sv. Vavřince na nový kalich 10 kp. gr. čes. *ex Lib. Testam. Gang.*

Roku 1591. Turek po zavřené pokoji s Peršany, zase válku proti Uhrům obrátil a na Komárno outok učinil. **Zemětřesení** bylo náramně veliké netoliko v Uhřích, ale i v Rakousích, Moravě, v Slezsku a v Čechách. *Vesl.* **Pan hofmistr** s ouřadem horním koupili toho léta na Kaňku zahrádku Žlábkovskou k potřebě woserkuntu u Panské šachty a to od Jana Poláčka za 10 kp. grošů českých. *Lib. Memor. Gang.* **Řezníci** kaňkovští neusedlí byli do rady předvoláni, kdežto jim uloženo: že jedenkaždý týhodně po 3 groších platiti musí, poněvadž zde živnosti hledí a břemena neniknou, kdežto usedlí sousedé, jenž horní prací se živí, cupusy dávatí i jiné potřeby zastupovati musejí. I podvolili se ti řezníci tomu platu.

Léta 1592. Turek do Charvátů vpadl, bána charvátského, tolikéž i vojsko štyrské porazil a všekren ten kraj mečem a ohněm poplenil. *Vesl.* **Toho roku** pan hofmistr s ouřadem horním koupil dům na Kaňku u Bohatých řečený k bytu pro pana král. urbureře. **Ten čas** páni kaňkovští také na štole Kuklické thále drželi. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1593. Císař Rudolf II. položil sněm Uhrům, na kterýž Matyáše bratra svého poslal. **Brzy potom** přitáhlo vojsko z Čech, Moravy a Slezska, i svedše bitvu s Turky u Bělehradu, je porazilo. *Vesl.* **Toho roku** Arnošt, bratr císaře Rudolfa, vracující se z Prahy do Rakous, hned od Kolína k Kaňku se obrátil, kdež prve nevidanému na 14 trejbích rud a kyzů hnaní velice se divil. Odtud pak do huti jel, kdež také nad hrozným vodních měchů skřípáním a strašlivým plápolajícím ohněm užasl. Když pak na šmelcýře, ramýře, roštýře a jinou hutní chasu začazenou a počerněnou popatřil, jako nočních oblud se ulekl. *Kořinek.*

Léta 1594. Synán baše turecké, město Ráb oblehl a tak dlouho

dobýval, až mu ho hrabě z Hardeku poddáním vydal. *Velesl. Toho roku* městys Kaňk ztratil svého primasa pana Petra Zahumý, jenž-to prostředkem smrti na věčnost vykročil. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1595. Turecký sultán Amurat umřel a syn jeho Machomet III. ještě toho roku do Uher, jakož i také na Zikmunda Batory vývodu sedmihradského, a se byl s císařem sjednotil, vojsko veliké poslal. *Velesl. Páni kaňkovští* toho léta dali nákladem obecním opravovatí stezky kamenné od Kaňku k Hoře Kutné vedoucí, od kterých placeno Dom. Iubilate 1 kp. 15 grošů, a pak zase od vydláždění 51 sáhů za kameným křížem po 4 gr. 3½ d. dáno Dom. Respice v sumě 3 kp. 49 gr. 3½ d., k tomu zpropitné přidáno 45 grošů. *Lib. Mem. Gang. Ctihodný* kněz Adam Hrdesius Brodský, děkan na Kaňku, jenž přes šestnácte let farářem kaňkovským byl, toho roku v outery po ⁸⁸ neděli Dom. Dumclamarem, **1. srpna** v oktáv sv. Jakuba apoštola, z tohoto světa prostředkem smrti vykročil a potom nazejtří ve středu v kostele sv. Vavřince proti velikému oltáři pochován s pláčem osadníků. K témuž pohřbu p. děkan horský a mnozí páni farářové okolní, jichž do 15^{ti} bylo, i s žakovstvem najíti se dali. Páni kaňkovští dali na poctu a jiné funerální outraty 5 kp. 10 gr. 4 d., k tomu také od zvonění na Horách Kutných 1 kp. 12 gr., hrobníku od hrobu 15 gr. a sousedům domácím, jenž nebožt. po 3 neděle v jeho nemoci opatrovali, 2 kp. 8 grošů. **Pak Dom.** In Voluntate fr. 4. kněz Vít Pfagelo Písecký na Kaňk za faráře se dostal. Přistěhovali jej ze Svinčan. Kterýžto potom roku 1600 v neděli po sv. Šťastným, již jakožto vdovec, zas znovu v stav manželský s Annou dcerou po nebožt. Janovi Dubovi vstoupil. *Lib. Mem. Gang. Toho času* kaňkovští horníci v dole Potěšení pavovali.

Léta 1596. Vojsko křesťanské vypravilo se do Uher a spolu s ním arcikníže Maximilian. Když přitáhlo k Erli, s Turky bitvu šťastně svedlo, však že se do sbírání kořisti kvapně příliš dalo, od Turkův potlačeno jest. V tom boji zahynul Albrecht Pětipeský nejvyšší nad tisícem jízdy české, kterýž až k stanu sultánovému Turky hnal a tuť padl. *Velesl. Pak*

léta 1597. Čechové Dotys město Turkům vzali, v kteréžto práci statečně se zachoval Jan z Perštejna pán český. **Toho času** již na Horách Kutných v dolích božího požehnání znamenitě ubývalo a také i jak nákladníkův, tak též dělníkův horních počet se menšil. Neboť dle Extractu z knih horního ouřadu sumovně na Kaňku a Turkaňku i na Horách Kutných ode všech nákladníků a kverkův od léta 1592 až do 1595, za ty čtyry léta při všech dolích a vortích cupusův vynaložených na ty hory všešlo a pronalozeno bylo 30.190 kp. 56 gr. míš. K tomu když se roku 1596 k vojně proti Turku chystalo a na obecném sněmu v Praze toho léta 1596 v den sv. Valentina daně i také z komínů po 20 groš. albis svolena byla, tehdy i také na sousedě kutenský od pánův šephmistrův berně rozepsána a spolu i také od pracovitého lidu horního požadována k placení byla a tak v ty časy jsouce s placením cupusův na hory a k tomu také vojenskou berní obtěžování, velice sobě při tom všem stejskali. Bylo toho léta na Kaňku ještě nákladníkův horních z domácího sousedstva 31, kteří v rozličných dolích a vortích pavovali 1800 kucusů, a havířstva pak tu ještě v Kaňku bydlelo 386 osob. Koní v císařských maštálích bylo v samém Kaňku 298. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1598. Vojsku křesťanskému v Uhřích se štěstilo. Neboť v neděli po Velikonoci dne **29. března**, skrze rozšafnost správce toho vojska p. Rudolfa z Švarcenberku, Ráb pevnost Turkům odňata byla. *Velesl.*

Léta 1599. Mor v Čechách zhusta se rozmáhal a přestal teprv na Horách Kapihorských až měsíce prosince. V kterémžto moru zemřelo lidí obojího pohlaví na Horách Kutných a na Kaňku okolo třech tisíc a nejvíce dětí. Také v Praze umřel toho roku dne **18. října** onen slavný český spisovatel Daniel Adam z Veleslavína, z jehožto historického kalendáře jsem také já do tohoto rukopisu mnohé paměti do léta 1599 vytáhl.

Léta 1600, v outery den sv. Jakuba apoštola, stalo se narovnání mezi cechem řeznickým na Horách Kutných z jedné, pak mezi ⁸⁹ pány staršíma nad havíři a radou i vši obcí kaňkovskou z strany druhé, mocí kterého obě strany o to se smluvily, že řezníci, jenž by na Kaňku bydleli a tu masa prodávali, v cechu v městě Hoře Kutný býti mají. *Lib. memor. Gang. Toho roku* poselství perské do Prahy přijelo, vyhledáváje toho, aby císař s Turkem příměří nečinil. *Pešina. Téhož léta* před památkou Božího křtění v outery.

Páni starší a rada na Kaňku koupili k ruce záduší sv. Vavřince vinici zdí ohraženou s domkem, ležící v Špicberku nad cestou z Kaňku do kláštera sedleckého vedoucí, a to od Matěje Štyfta souseda kaňkovského za 160 kp. gr. čes. Ourok z toho do kláštera platiti se má každoročně 10 gr. *Lib. Contr. Gang.*

Léta 1601. Vojsko křesťanské Bělehrad Turkům s mocí vzalo a Poradyz hlavu ztratil, protože město Kanyz Tukům vzdal. *Pubitsch.*

Léta 1602. Došlo psaní od Præsidenta a rad komory v král. českém, pod datum na Hradě pražském v středu po památce Moudrosti boží, a to knězi Valentinovi z Šenberku opatu kláštera sedleckého, nařizujíc jemu: by zápis Jakuba Hraběte horníka na domek s zahrádkou, z gruntovních kněh sedleckých vymazal, poněvadž týž domek s zahrádkou na král. horních a svobodných štadlích jest a protož že klášter sedlecký do svých kněh jej zapisovati a berni neb ourok od téhož horníka z téhož požadovati právo nemá. *Lib. Mem. Gang. Toho roku* pikharti sektáři z Čech vypověděni byli.

Léta 1603. Řeholníci františkáni v Praze zpustlý klášter karmelitánský u Matky Boží sněžné od císaře Rudolfa II. dostali. *Historiæ Pragen.*

Léta 1604. V prosinci měsíci neobyčejná a strašlivá kometa na nebi svítila. *Dobner. Toho roku* také vyšel císařský mandát, aby z každého viničného strychu role ročně 32 kr. se platilo.

Léta 1605. 28. Septembris Zbynko Berka arcibiskup pražský držel sněm duchovní v Praze, na kterémž sedělo, mimo biskup holomúcký, 12 opatů, 10 proboštů a 200 farářů, a tu všeobecný sněm tridentský za pravidlo náboženství přijat byl. *Ziegelhan. Toho roku* Uhři s buřičem sedmihradským Istvanem u velikém množství do Moravy vpadli a všecken kraj hradšský mečem, ohněm a zajímáním pohubili.

Léta 1606. Pokoj s Turkem do 20 let zavřín byl, kterýž císař nejprve podepsati nechtěl. Uhři povolavše arciknížete Matyáše do Uher, za svého krále jej volili proti císaři, z čehož potom pošla nevole mezi císařem a bratrem jeho Matyášem. *Balbín.*

Léta 1607. Františka římská za svatou vyhlášena od papeže Pavla V.

Léta 1608. Arcikníže Matyáš přitáhl s vojskem ku Praze chtíc míti korunu českou; ale urovnal se s bratrem císařem Rudolfem II. *Prodrom. Moraviæ.*

Léta 1609. Svobodu v náboženství na císaři Čechové dne **5. července** vymohli, čehož původcem byl Václav z Budova. Pan Vojtěch Popel z Lobkovic, Vilím Slavata a z Martinic nechtěli se podepsati, jakož i města Plzeň, Budějovice a Kadaně. *Dačický.*

Léta 1610. Císař Rudolf II. držel sněm v Praze, ku kterémuž se sjeli volenci mohucký, saský a jiná knížata, na tom sněmu o bezpráví proti císaři. *MS. Kuttmens. Karel* Boromejský ten rok za svatého byl vyhlášen. ⁹⁰ **Toho léta** v sobotu po památce sv. Kateřiny Panny. Kateřina Machová vdova, jsouc od práva kaňkovského do vězení horokutenského vydána a od rychtáře kaňkovského Jana Hoška až na kamenné stezky za Kaňk vyprovozena byla. Tu Jan Kolek dělník horní s nemalým houfem jiných horních dělníkův s kyjmi témuž oznámenému rychtáři v cestu vešel a týž Kateřině Machové: aby do šatlavy horokutenské nešla, zbránil. Tedy rychtář kaňkovský vida přítom i nebezpečnost svého života, tuž Kateřinu zas zpátkem do vězení kaňkovského odvedl, služebníci pak práva kutnohorského, pro tuž Kateřinu Machovou vyslaní, obávají se by tu zbití a pomordování nebyli, také utěti jsou musili. Potom táž Kateřina Machová s pomocí téhož Jana Kolka z vězení kaňkovského se dobyla a prchla. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1611. Dne **23. máje.** Matyáš bratr císaře Rudolfa za krále českého vyhlášen a korunován byl. *Prodrom. Moraviæ, Pubitschka. V Paříži* řád panen Uršulinek se začal. **Toho léta** Dom. Dicit f. 5. Pan Šebestian Helcl císařský hofmistr horní žádal pánů kaňkovských: by jemu některé místo pusté při toku vody, který z štol od dolu Trmendle vychází, pod jistý plat propůjčené bylo, žeby tu chtěl mlejn vystavěti. Však ale to mínění nedošlo svého cíle. **Toho roku** král Matyáš II. potvrdil Horníkům kutenským všech privilegií, obdarování a nadání mocí listu, jehož datum na Hradě pražském v pátek po slavnosti Těla Božího léta veřejně psaného. *MS. Kuttmense.*

Léta 1612. Dne **14. ledna,** dokonal tento život časný císař Rudolf II. uherský a český král maje věku 60 let a vždy neženatý zůstával. Po smrti toho dobrotivého mocnáře ihned hory kutenské

klesati počaly. Nebo král Matyáš nařídil ouřadu hornímu, aby na těch vortech, v nichž se s ne tak velkým užitekem potkávají, něco pracujících dělníků zsnato bylo, aby se koštu z mince na ně vycházejícího uspořilo. Dle toho nařízení stalo se, že hned toho roku na couku kaňkovským a turkaňským z osmi vortů bylo dělníků sňato 805 osob. *Dto.*

Roku 1613. Opět morová rána hubila zemi českou, na kterouž v osmi měsících umřelo 7800 lidí. Mimo to bylo také přímoří na slepice, které v Čechách téměř všechny zhynuly. *Prod. Moraviae.*

Léta 1614. V den Obrácení sv. Pavla na víru. Císař Matyáš do Budějovic z Lince přijel a na druhý den sněm držel, poněvadž ještě v Praze mor nepřestával. *MS. Kuttense.* **Zámek na Hradě** pražském s nákladem 5533 tisíců počal se opravovati. *Histor. Pragen.* **Toho léta** na den Všech svatých bylo svolání všech horokutenských lentšaftníků, nákladníků a havířů obojích hor na Vlaský dvůr do rejtunku a tu čteno poručení od rad komory království českého, aby perkverk kaňkovský ihned pustej zůstal a se netěžil, z příčiny, žeby na ten couk příliš mnoho koštů z královské urbury vycházelo, nýbrž že k samým řídkým kyzům tří quentelním v osmi letech 4028 kp. gr. přidáno bylo. Protož také že J. M. král děleji na týž kaňkovský couk nakládati zapověděl svým pánům horním oficírům a aby se raději na couk turkaňský s pavuňkem obrátili, poručil; a kdo z kverkův bude chtít také tu pavovati, že se mu toho přeje. *Lib. Mem. Gang. 191.* Na toto přednesené nařízení, ouřad král. horní, páni šepmistrů kutenský a starší nad havíři obojích hor dali zas odpověď na komoru dvorskou, že se nebudou samy rudy bez kaňkovských tekutých kyzů moci šmelcovati a přeháněti. Načež zas resoluti přišla, která celé to předešlé poručení obsahovala, kromě že toliko ještě jeden quartal na Kaňku pavovati děle povoleno, s tím doložením, by mezi tím časem se nádobí z dolův nahoru vynesla; a Turkaň že J. M. král předce také dle předešlého nařízení držeti bude, však aby na joachimstálský způsob a právo bylo na quartale placeno za rudy a za kzy. Potom hned páni starší kaňkovští jednajíce o to s pány šepmistry s mnohým předkládáním: žeby tu nemalá újma a škoda jak Kaňku tak též městu Hoře Kutné byla, kdyby ten tak až podtud celého českého království klenot, perkverk kaňkovský opuštěn byl, z kterého nejen stříbro, ale zvláště množství dobré mědi (která po 24 tolařích cent. do Prahy a jiných měst se prodávala) vycházelo. A k tomu také že znamenité rychtunky v dolích po šachtách, hašplích a fudrnostech jsou, kteréby s nenahraditelnou škodou nazmar přišly. Načež tedy páni šepmistrů pánům starším kaňkovským jsou slíbili: že za ochranu a opatření toho perkverku kaňkovského a o povstání jeho na pány defensory také žádost vskládati budou. Ale toho tak páni šepmistrů co slíbili nesplnili a dokonce ničímž nápomocni byli. Kaňkovští páni starší ale přesto předce v té důležitosti vypravili s žádostí do Prahy pány Zikmunda Brodského a Jana Časlavského a z Hor Kutenských staršího pana Matyáše Dačického, kteří když navrátili se, relati učinili, že žádost jich nejvyšší pan mincmistr sám na komoru dvorskou jest odevzdal. Načež ale až z počátku

léta 1615 Dom. Adorate 4um fra 4ta, právě po smrti kněze Daniele faráře kaňkovského, na Vlaském dvoře v rejtunku čtena resoluti a poručení konečné: aby Kaňk ihned po ten tejdén pustej zůstal a hašplířům povědino: aby každý jinou živností se opatřil. **Pak Dom.** Invocavit fr. 5. z Kaňku stěhovaly se všechny ty věci, které dnů minulých z dolů jsou vytaženy, a to vše od všech dolův kaňkovských vozilo se do města Hory Kutné na Vlaský dvůr, aby tam se shromáždilo a sklídilo, tak do konce že Kaňk aby pustý zůstal, leč kteří by kverci chtěli vorty ujímati a náklady védsti, aby fudrování na svůj košt i na den hnaní všechno vedli a koně své neb nájemní k hnaní a do huti vození aby měli. **Potom hned** v sobotu v reitunku v přítomnosti mincmistra dávaly se propůjčky do šachet na vorty v Kaňku, aby každý kverk na svůj košt pavoval. A tu také perkmistři, štejgři, šturcíři a počítáři kaňkovští z povinosti svých propuštěni byli. Dána příčina: že JMC. na Kaňku více nákladů svých a pavuňků držeti nebude. A to se vše stalo za nejvyššího mincmistra Vilíma Vřesovce z Vřesovic, za ouředníka mince Augustina Šmilaura, puchaltera Mikuláše Vodňanského z Cazarova, hofmistra Jana Piscisa, urburěře Ludvíka Kavky, štolmistra Zikmunda Brodského, písaře urburního Ludvíka Veveryna, za pergkmistrův při těch dolích na Kaňku Jiřika Stropa, Matouše Pleskače a Jiřika Kolínskýho sedláka, který byl největší příčina ku pádu a škodě Hlubině, Benátkám i jiným vortům, které ty časy pod

svou správou měl. Neboť jsou jemu to ve-⁹² řejně havíři, hašplíři a jiní dělníci horní nad dolem mluvili, pravíce: nemáš žádné náchylnosti, aby ji prokázal k horám, by mohly zvelebované býti, aby JMC. urbura vycházení mohla, ani žádné litosti k dělníkům, ale spolu s urburěrem, jak můžeš, tak nás napomáháš potlačovati a horám ku pádu si nápomocen svou farizejskou ošemetností. Neb jakoby nám chléb z rukouch bral, když ty nám dílo kazíš a újmu činíš. On pak pergkmistr Jiřík Kolínský to všechno, co pes horký koblih, snědl, co mu ti dělníci mluvili. Však také řečeno, že zvláště mnoho těm horám ku pádu posloužil ouředník mince Augustýn Šmilaur s komisaři, které na jeho žádost na ty hory vyslaný byli. Kteříž když lezli po dolích, málo rozuměli, takže zpráv o horách neuměli učiniti. Jiní pak všickni ouředníci a starší obojích hor musili těm komisařům zprávy dávatí psané německým jazykem. Oni pak, když z hor odjeli, jak jsou radám komory dvorské království českého zprávy, těm horám protivné, učinili, brzo potom se poznalo, když hned poručení přišlo: aby kverkům kzy tříquentelní placeny nebyly. **Tak hle** s menším božím nadělením, na škodu a pád těch hor a klenotu celého království českého, se pohrdalo, kdežto od starodávna to se ukázalo, že předkové na těch horách k kyzům tekutým a dygnovitým, až po tvrdých suchých tříquentelních kyzých, teprv jsou se dopovovali. **Když tehdy** král Matyáš od couku kaňkovského upustil a se s pavuňkem na Turkaň obrátil, také mnozí kverci a nákladníci horní, příkladem panským hnutí, tále a díly své na Kaňku opustili, někteří z nich od pavování přestali, někteří pak na Turkaňku kukusy koupili, ale brzo zas pro neodplacenost rud a časté cupusy od nich upouštěli. Odkudž pošlo, že mnoho pustých vortů zůstalo a tak havíři, nemaje vejžděku pomalu se z těch hor, kam se kterému vidělo, rozešlo. Téhož léta dne **15. máje.** Kněz Jiří Gaudulin Třebechovský přibral se na Kaňk za faráře, jsa kněz ženatý. **Roku toho** v outerý po sv. Trojici sněm obecný začal se na Hradě pražském v přítomnosti císaře Matyáše, na kterémž povolena byla stavům na pět let tak řečená konfederací. *Anonimus Kuttensis.* Nařízeno přitom pro vzdělání a zachování jazyka českého, aby napotom žádný cizozemec a který by jazyka českého neznal, do země a do měst za měšťana přijat nebyl. **Zdeněk Popel** z Lobkovic založil v Roudnici klášter kapucínský. **Páni stavové** čeští vidouce, že hory kutenské starobylé již k velikému pádu se schylují, pročež, aby tak ten již téměř poslední tohoto království klenot zachovali, na obecném sněmu v Praze toho léta držaném na tom jsou s králem Matyášem zůstali, aby se ty hory nějakým hodným a mocným lidem pronajaly, zato majíce, že by z takového nájmu královská milost dobrý⁹³ užitek míti, horní čeledi přitom se vychovati a měšti obyvatelé v svých živnostech a obchodech prospívati mohli. Dobrá sice to rada byla, ale vyplnění její příliš na dlouhé lokte se měřilo. Nebo nenahazovaly se způsobné osoby, kterým by se mohl takový poklad svěřiti. Hamburští a Normberští kupci o ten nájem hrubě stáli a již téměř na tom bylo, aby se jim ty hory pronajaly, než sešlo z toho, protože páni stavové, aby se stříbro z země vyváželo, přivoliti nechtěli. Zatím ta chvíle horám byla škodlivá, když den ode dne více vortů pustlo. *Kořinek.*

Léta 1616. Povstala válka mezi Ferdinandem arciknížetem rakouským a Benáťany, za příčinou některých měst v Friulu a Istrii. *Prod. Morav.* **Kláster** dominikánský v Praze na Malé Straně sv. Máří Magdaleny toho léta založen byl.

Léta 1617. Císař Matyáš přijel do Prahy s celým dvorem, vezma sebou arciknížete Ferdinandu strejce svého, jež, poněvadž sám dědičův neměl, za syna přijal. Dne **6. června** sněm položil, na kterémž byl vyhlášen za krále českého Ferdinand II., proti tomu ozejvati se počali hrabě z Turnu a Kolon z Felsu, nečeňové. *MS. Kuttense.* **V Římě** se začal řád bratří milosrdných. **Toho léta** p. Vilím Vřesovec nejvyšší mincmistr a p. Jan Piscis, též p. Ludvík Kavka ouředníci horní na Kaňku zle hospodařili. Neboť co starí horníci vystavěli, to ti páni zbořiti dali, totiž: kavny, trejby, maštale, kůlny a jiné věci horní zplundrovali. Přičemž se jim nevyhnul i ten starý obecní rathauz u Mladé Plimle, neb i ten také sobě přivlastnili, jej zbořiti a jak dříví, tak i železo z něj na Vlaský dvůr odvézti nechali. To dříví z toho rathauzu ještě mohlo k potřebě obce kaňkovské na stavení dobře se hoditi. Neboť o tom panu primasovi Janu Časlavskému hned před tím od rady kaňkovské na rozum dáno bylo: že se může z toho starého rathauzu kaple na nový krchov a řezníkům u rathauzu nové krámy vystavěti a tak ně-

jaká pomoc z toho té obci učiniti. I nestalo se tak. Ten rathauz u Plimle, kterých časů byl vystaven a kdy páni starší v něm sedali a soudy drživali, o tom paměť se nenachází. *Grantz, Lib. Mem. Gang.*

O hory hory milé! Což pláčete této chvíle;
Po svaté paměti králi, Rudolfovi: též pro chválu,
Které dály se v pavunku, na tom staročeském Kaňku;
Zvláště pro jeho svobody, kteréž jsou kvetly v ty doby.

Toho léta. Opat sedlecký kněz Bartholoměj Píka koupil na Kaňku dům jenž slove Bašta, od Jana Tanečného za 205 kp. gr. čes. A páni kaňkovští jsou v radě, jmenovitě: primas Jan Čáslavský, pak konšelé neb radní: Jan Vodňanský, Jiří Kolínský, Jiří Strop, Pavel Bárta, Jiří Kyndyger, Matouš Pleskač, Matěj Spěváček, Vít Klanice, Matěj Trousil a Zikmund Brodský, kteříž jsou téměř opatu zápis do knich městských vtěliti povolání. Zvěděvše o tom pak domácí sousedé, nemálo proti tomu reptali, pravice: že jsou předkové toho nedopustili, aby kněží, zemané a rytíři měli na Kaňku jaké zakoupení, protože do dolů neb šachet nepolezou. Nyní ale že se mniši, opatové a ledakdos jiný do obce přijímá.

Léta 1618. Pan Vilím Vřesovec nejvyšší království českého mincmistr hory kutenské jak s hutním šmelcováním, tak i s mincslagem v nájmu do 15 let ujal a od dne **16. února** toho léta na něj náklad védsti počal. Však ale když brzo potom v měsíci máji celá země se zbouřila a buřiči v Praze¹ pana Vilíma Slavatu, p. Jaroslava z Martinic, potom i sekretáře Fabriciusa² oknem z kanceláře vyhodili, tak nejvyšší mincmistr do Jihlavě se odebral a tak zas v té potom dlouho trávající válce ty hory opuštěné byly. *Kořinek.* **Toho léta** měsíce listopadu na nebi ukázal se lev krvavý a při něm orol zčernalý. **Na Kaňku** před kostelem sloup dubový o čtyrech kruzích neb obojcích železných (kterých tu od starodávna stával pro vejstupky, kdo by se čeho proti Pánu Bohu dopustil, u něho byl od bířice za krk do času uloženého přimčen a ten každý musil dáti bířici 3 kr když jej pustiti měl) toho roku se zvrátil. Potom Matouš Sládek ten čas na Kaňku hlásný, jej sobě na věž vytáhl a tak tam ohněm v peci vzal též sloup své skončení. *Lib. Mem. Gang.* **Toho léta** přistěhoval se na Kaňk ze Zbraslavic nový farář, kněz Adam Bělský, kterýž však hned následujícího roku zde zemřel. Zanechal po sobě ženu a syna Jeremiáše. Mimo toho měl již syna z prvního manželstva na Moravě knězem, pak dvě dcery vdané v Litoměřicích. Kšaft jeho rukou sepsaný nachází se až dosaváde v knihoskladu radním na Kaňku. **Urozený** pan Jiří Dobřenský z Dobřenic koupil sobě na Kaňku dům Ječmínkovský. **Ten rok** byl v Čechách onen nešťastný rok, kterého oheň 30^{leté} následující vojny vznikl, jenž potom mnoho lidí nešťastných učinil. Neboť po odjezdu z Čech císaře Matyáše a nového krále Ferdinanda II. tejná stavův evangelických jednání v Čechách již najevo vyšla a to v příčině jich mnohonásobně zpotvorného³ náboženství, v kterémž spoléhající na onen majestát od císaře Rudolfa na svobodu náboženství s násilím vymožený, přílišnou svou vůli provozovati chtěli. Čemuž když jim od císaře Matyáše odporováno bylo, všecko mírmost v steklost proměnili. *Prod. Mor., MS. Kuttense.*

Léta 1619. dne 20. března, dokonal život císař Matyáš, jsa stáří 62 léta. **Stavové** evangeličtí v Čechách hned z počátku toho roku shromáždili se na Hrad pražský, tu opět veřejnost vojenskou obnovili, též mnoho katolíkův z ouřadu svrhli a z země vypověděli. Mezi nimiž byl i arcibiskup pražský Jan Lohelius. *Beckovský.* A když v tom zbouření stavové téhož království na statky klášterské sáhli, je zastavovali a odprodávali, tuť i také⁴ páni šepmistrů a konšelé horokutenský ujali se nerozvážlivě⁴ kláštera sedleckého s všim jeho příslušenstvím. Ale však brzo zas po následujícím pádu těch evangelických stavův s nemalou škodou jich obce to vše zarmouceně zpět odstoupiti museli. *MS. Kuttens., Dačický.* **Dne 28. srpna.** Král český Ferdinand II. ve Frankfurtě za císaře římského zvolen a prohlášen i potom dne **9. září** slavně korunován byl. **Stavové čeští** evangelického náboženství zvolili sobě za krále českého Fridricha Pfalchraběte od Rejnu volence, jenž také potom dne **31. října** do Čech přijel a pak dne **4. listopadu** v kostele sv. Víta na Hradě pražském na to království korunován byl. Korunoval jej

Jiří Dykastus administrátor konsistoře pod obojí. Týž Fridrich těm protestantským stavům českým proto příjemný byl, že se s nima v tom novém náboženství srovnával. Potom hned také i protestantští zbujnící hlavní kostel sv. Víta v Praze oblouplili a v něm obrazy i oltáře potloukli a spálili. *Pelcel., B. Balbin.* **Toho léta** páni kaňkovští vypravili do Prahy p. Jana Čáslavského primasa, s panem Janem Vodňanským radním, aby tam při páních stavích a directořích jednali o milost, kterou mincmistr Vřesovec hned v roce 1615 odňal, že od toho času ona starobylá pomoc z mince král. obci kaňkovské na kněze, na rectora a na hlásného po 1 kp. 3 gr. čes. týhodně dávána nebyla, tak aby to zase k nápravě přivedeno bylo. Načež pak na neděli in Voluntate milostivé poručení na horní ouřad přišlo, by táž pomoc obci kaňkovské, tak jak předtím, se vydávala. *Lib. Mem. Gang.* **Toho léta** Dom. Salus Populi fra 3. Páni kaňkovští prodali do mince některé klenoty od kostela sv. Vavřince na Kaňku a to vše stříbrné a pozlacené, totiž: 13 kalichů s patenou, pak 1 monstranci velkou, v nížto byly dva drahé kameny červené, každý co půl vlaského ořechu, za kteréžto klenoty obdrželi peněz z král. mince 519 kp. 57 gr. čes. Pak koupili k téměř záduší rolí Dobešovských čtyry kopy záhonů ležící nad Šipčím, a to od pp. šepmistrův horokutenských 310 kp. gr. čes. Týž role, jakož ještě i jiné mnohé okolo Šipčí a Kaňku, patřily někdy pánům Miškům ze Žlunic a na Komorním Hrádku, na kterýchžto rolích vězící neb stipulirovaný ouroky s vrchním panstvím potom roku 1635. p. Jan Némčický z Oukrutu, Kryštofu Methudyusovi opatu a celému konventu kláštera sedleckého za 300 f prodal. A tak ty role se řídějí handfestem v Sedlicích, kamž se z nich od té záduší každoroční ouroky platí 59 kr 5½ d. **Toho roku** Dom. Dicit. na místo zemřelého kněze Adama Bělského dosel na Kaňk za faráře kněz Jan Klaudyan Berounský z Chvátlin.

Léta 1620. hrabě z Turnu s českým vojskem rozloživ se před Vídní, zhusta velmi na město z děl střílel, takže i pokojům rezidenci císaře Ferdinanda II. zasahoval. Mezi tím hrabě Bukvoj Mansfelda u Netolic porazil a Dampír po Moravě zpronevěřilé ustavičně stíhal. Vývoda Bavorský Maximilian přítrh svým vojskem císaři Ferdinandovi do Čech na pomoc. **Dne 8. listopadu** svedena byla bitva u Prahy na Bílé Hoře a vítězství císařských bylo veliké. Fridrich falckrabě, vezma sebou mnoho klenotů z Hradu pražského, z Prahy i z Čech prchnul. *Prod. Morav., Pelcel. Beckovský.* **Dom. Omnia** fr. 5. Přistěhoval se na Kaňk nový farář kněz Artopeus Semilský z Církvice, páni kaňkovští vítajíce jej, dali na počtu jídla a pití za 7 kp. 25 grošů. *Lib. Mem. Gang.* ^{96/} **Téhož léta** dne **7. listopadu**, v outery před sv. Martinem. Uhři, Tataři, Turci, husaři, kozáci a rozličný národ vtrhli do Kaňku na koních a tu nedobře sobě počínali, lid loupili a obírali napořád a všecko vyslídili, takže všickni sousedé a obyvatelé jich s svou velikou škodou okusiti musili. Sena, ova, ječmene, žita i slámy mnoho také strávili, neboť koní mnoho měli; u Bohatých byl praporec jejich, kdež že se jim hned neotevělo, hospodáře probodnouti chtěli. Trvalo to toliko jen od 15 až do 19^h hodin. Bylo to pomocné vojsko Fridrichovi falckraběti, kteréž k Praze za jeho armádou chvátało. *Lib. Mem. Gang.* **Dne 12. listopadu**, v neděli po sv. Martině, stala se věc na Kaňku neslýchaná. Neb pod Kaňkem v poli Šatného, dva lidé jedouc na koních a osob osum při nich pěšky šlo od Kolína k Čáslavi; tu kaňkovští horští dělníci na ně na silnici vyskočivše s rozličnou zbraní a podávkami a tam v poli hned tři zabili a oblouplili, pak ostatních sedum osob s dvouma koňmi na Kaňk přihnali, kdežto jich k právu vyššímu ortelovali. Odkudž vedouc je k Hoře Kutné a tu u stezky do šachty Pinvice všech těch sedum osob ~~do tej šachty~~, bez lítosti a milosrdenství vmetali a tak bez vsí vinny z světa sprovodili. Potom v pondělí lidé, jenž k té šachtě přicházeli, ještě tam s těma lidma mluvili, z nichžto jeden pravil, že má otce v Jihlavi a on tomu, kdož by jej z té šachty vytáhl, rád by zaplatil a žeby ještě, jsa tak hrubě zraněný, předece se vyhojil. Ale žádný nesměl se opovážiti, by jim z tej šachty ven pomáhal. Neboť ti ukrutníci, jenž tam týž lid vmetali, veřejně se slyšet dali: budeli těm lidem z tej šachty kdo pomáhati, toho že i také tam vhodějí. **Toho roku** Dom. Dicit Prima f. 6. přišla na Kaňk Salva guardia pro obhájení hor nařízená a to devět mušketýrů, kterou obec a sousedé každodenně po 4 gr. na muže platiti museli.

Léta 1621. Dne 28. ledna. Kostel sv. Víta na Hradě pražském znova byl posvěcen. **Dne 21. června,** hrozná a žalostná poprava

¹ dodatečně připsáno tužkou: *zrádce země i vlasti své*

² dodatečně připsáno tužkou: *zasloužil*

³ slovo *zpotvorného* škrtnuto tužkou

⁴ slovo *nerozvážlivě* škrtnuto tužkou.

byla v Praze na rynku Starého Města pražského na obzvláštním vyzdvíženém lešení nad rebelanty českými, proti Ferdinandovi II. císaři a králi českému, jenž ze všech tří stavů již schytaní a vězením stížení byli. A tak tu ten den jeden kat vlastní rukou 27 osob odpravil. *Mezi těmi byl také p. Jan Šultys primas horokutenský mečem s'at. Beckovský., Theat. Evropa. Toho léta.* Přijel do Hory Kutné p. Vilím Vřesovec nejvyšší mincmistr z Prahy s množstvím lidu vojanského, a tu hned na ráno, totiž ten čtvrtek po Smrtdelné neděli, byla celá obec městská na rathauz svolána a potom na Vlaský dvůr. Tu čteno poručení: aby jeden každý zbraň jakoukoliv má, ihned pod přísnou pokoutou odvedl. Pak ihned toho dne odpoledne páni horní ouředníci Ludvík Kavka a Ludvík Veveryn na Kaňk do rathauzu přijeli a to samé poručení, strany zbraně složení, ohlašovali: by každý zejtra do 16 hodin každý zbraň odvedl a kdo by takovou zamlčel, že za to přísně trestán bude. A tak ta všecka zbraň a střelba druhý den odvedena a odtud na voze do Kutné Hory na Vlaský dvůr odvezena byla. *Lib. Mem. Gang. 1971 Dom. Vocem* jucunditatis. Přistěhoval se z Hory Kutné kněz Jacob Murtis na Kaňk za faráře. Páni starší a radní kaňkovští jeho vítajíc, dali na počtu jídlo a pití za 5 kp. 50 gr. čes. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1622. Dne 4. února. Císař Ferdinand II. jsa vdovec, toho dne pojal sobě za manželku Eleonoru kněžnu Mantuuskou. *Theat. Evrop. Toho roku* následovalo vypovězení z Čech a Moravy všech popův a predikantův kacířských⁵. Kněz Jiří Dicastus administrator konsistoře pod obojí, odbíraje se z Prahy a jsa blíž Městce Králového, od loupežné rotý na cestě o všecko, co při sobě měl, okraden. **V Hoře Kutné** byl děkanem u Vysokého (to jest, sv. Jakuba) kněz Jeremiáš Shtorius, po knězi Václavu Štefanydesovi; u Náměti Matky Boží: farář kněz Zikmund Těšík, u sv. Barbory: farář kněz Jan Nosyslavský. Ti z far se odebrati musili, tak jako i odjinud, takže jich v Hoře Kutné vagirovalo přes 20 osob. A to na ně Pán Bůh dopustil, že sou tupili chrámové ozdoby a poklonu Kristu Ježíši Synu božím a sobě se klaněti nezapovídali. *Lib. Mem. Gang. Nato opět* při příjezdu do Hory Kutné nejvyššího pana mincmistra Vřesovce bylo hned i také děkanu knězi Jeremiášovi konání služeb božích a kázání zapovědino. A tu kázání v kostelích na Horách Kutných zastaveno bylo. **Potom pak** Dom. Memento fr. 7. to jest v sobotu v noci ve tři hodiny na slavnost Narození Krista Pána, kostel sv. Vavřince na Kaňku zapečetěn byl. Ten čas byl již na Kaňku zase nový farář kněz Tobiáš Fábera, jenž se toho léta Dom. Exaudi z Čihoště přibral. **Toho roku** přijímání pod obojí přestalo.⁶

Léta 1623. Císař Ferdinand II. z Řezna do Prahy přijel a tu Arnošta hraběte z Harrachů na stolici arcibiskupství pražského dosadil. **Kalich husitský** z vršku kostela Tejského v Praze dolů vzat byl a na to místo obraz Marie Panny postaven. **Toho léta** v pátek po Družebné neděli kněz Matyáš Apian z Milezu, nový děkan horokutenský, s knězem Šimonem kaplanem p. mincmistra, přijeli na Kaňk a tu jest kostel sv. Vavřince odpečetěn a knězi Tobiášovi faráři kaňkovskému, jen toliko křest, oddavky a pohřeb konati povoleno. **Po čemž** pak Dom. nelonge f. 4. Páni starší kaňkovští jednali s panem děkanem kapihorským knězem Apianem, v příčině vznešení kněze Tobiáše faráře kaňkovského, kdežto s tím dopovězením jsouc odbytí, že týž kněz Tobiáš ku posluhování církevnímu připuštěn býti nemůže. **Pak zas** Dom. Benedicta fr. 2. Pan primas, páni starší a radní kaňkovští vyslali do Prahy k panu knížeti arcibiskupu, kdež o to jednali, by kněz Jakub Murtis na Kaňk za faráře confirmován byl. Však ale nic tu zřídili; dána jim odpověď, že týž kněz Murtis falešné formata má i k tomu nepořádný jest. A protož že, obávaje se on vězení, z Prahy se odebral. Dne 29. Julii, to jest v sobotu na den sv. Marty. Kněžstvo z Hory Kutné vypověděné šlo z města branou Kouřimskou pryč, které množství lidu s hořem a pláčem vyprovázelo za město. Kněz Jan Nosyslavský, farář sv. barborský, při tom loučení kázání učinil. **Toho roku** byla kromobyčejná drahota ve všelikých věcech, takže o sv. Janu Křtiteli před žněma bylo korec žita po 7 tolařích a 15 gr. Vovce aneb skopec 198/ jalové po 16 tolařích a střevice po 4½ tolaru, svině nekrmená za 32 toлары a kráva za 80 i za 100 tolarů. Potom před a po sv. Havle bylo žito po 17 a 18 tolařích, pšenice

po 20 tolařích a voves po 6 tolařích jeden korec. *Lib. Mem. Gang. Nebot'* předtím císař Ferdinand II. najal všechnu minci k děláni peněz v království českém jakýmsi bohatým kupcům, z nichž jeden byl Žid. Ti dostavše se do Kutné Hory měsíce února 1622, totiž minulého roku, a dali dělati na Vlaském dvoře mince velmi lehké, zvláště grošičky po 3 kr víceji měděné, nežli stříbrné; ačkoliv prve cizozemská mince také velmi lehká, byla se v království českém rozmáhala, skrze což hadrunky a všech věcí hrozná drahota povstala. Stará mince velmi vzácná byla; tolar, jenž předešle po 70 kr vydáván byl, již za 4 i 5 kop míšen. - dukátové zlatí, jenž prve po 1½ kopě míš. plativali, již po 6 a 7 kopách míšen. se udávali. Tak bída následovala a záhuba nepřestávala. *Chron. Reg. Hrad. Toho času* v království českém obecní pardon prohlášen byl, však s těma vejmkama: by všechný, jenž v té rebelii provinil, ve třech nedělích vinnu svou písebně vyznal. Dostavilo se 728 usedlých. Byl jest ovšem kořícím se život darován, statky ale veškeré v moc císaře potaženi, kterých mnozí (zvláště lakomstvím komisařův) i nevinně zbaveni byli; neb z prodaných statkův jenom 24 milionů do královské české komory přišlo. *Theat. Evropa. Toho léta* v den sv. Vavřince na Kaňku o pouťi v chrámu Páně kázal kněz Bartholoměj Pica opat kláštera sedleckého a p. Vilím Vřesovec, nejvyšší mincmistr království českého i s svou paní byl na kázání. Potom tu v domě **Jihlava** řečeném u pana Kavky bylo jim od pana primasa a pánův radních kaňkovských strojeno posvícení. K tomu vzato od pana mincmistra sud vína a z Peček sud piva. Na témž posvícení byli jsou (mimo p. opata sedleckého, pana mincmistra a jeho paní) z Hory Kutné p. Šebestián Holat, p. Jiří Šulda, p. Ludvík Veveryn, p. Jan Ludvík Šatný z Hlízova a jiní mnozí. Těž z pánův kaňkovských, primas Jan Čáslavský, a radní: Pavel Bárta, Matouš Pleskač, Jarolím Harlánek, Václav Zehubský, Jan Kopřiva a Zikmund Brodský. Outrata vzešla od obce na to posvícení toliko za jídla 68 kp. 7 gr., k tomu za víno a pivo dáno bylo 83 kp. 18 gr. Nedobré to bylo hospodářství. Však ale to se stalo původem a příčinou kněze Matyáše Apiana z Milezu ten čas již nového děkana kutnohorského; že ten čas tu na Kaňku farář nebyl a tak on jsa od pánů kaňkovských Sabato omnes gentes; by na Kaňku o pouťi služby boží konal, pozván a dožádán; on tak učiniti přislíbil a pak Dom. Suscepimus f. 1. na kázání také lidu v kostele sv. barborském to ohlásil: že slavná pouť na Kaňku v den sv. Vavřince, to jest f. 5. držána bude, a pak v neděli hned příští těž tam posvěcení chrámu Páně že připadá, takto jest mluvil, 99/ a vtom pak fr. 3. jsa u pana mincmistra u voběda, kdežto spolu se povadili a tak jsa duchovní a netrpělivý, co připověděl, toho nespnil. *Lib. Mem. Gang. Toho léta* urozený pan Eusebius z Waldštejna otec a pan Václav Khynský etc. přijeli na Kaňk a tu v trejbě nad dolem Rabštejnem se dívali, když trejvíři a pacholci z dolu vodu na den hnali. Ten pan z Waldštejna poručil svému služebníku, aby těm trejvířům a pacholkům dal deset dukátův pro památku. Jakož se tak stalo. Ten dukát každý platil 15 zlatých a ten čas může se vpravdě řícti, že tu pamětníka nebylo, aby který pán s tak mnoho dělníky horní obdařil, aby se tím podělili a za zdraví toho pána to užili. Však ale v tom rozdělování hned se nespravedlnost stala. Nebo štejgýř Václav Moravec a Michal Hůlka šturciř po třech dukátech pro sebe vzali, však ale jich zas s hanbou vraceti museli. Pak pan Zikmund Brodský císař. štolmistr, dělníky ty rozděloval. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1624. V Čechách a na Moravě nepřestávala náprava v náboženství křesťanském; pro tu příčinu mnozí statky své i vlast opustivše, do ciziny se obrátili. **Kláster** na Želivi v kraji čáslavském zase obdrželi V.V.O.O. řádu premonstrátského, který již sto a několik let v cizích rukouch pozůstával. Toho roku dne 7. **čubna** v neděli velikonoční, když se šlo na jitřní s procesí, byl tak velký mráz, že bláto vůz zdržeti mohlo. Toho léta v outerý po neděli in Tua dne 11. **června**. Přistěhoval se na Kaňk nový farář Jan Benedykt z Bykáně, jsa kněz ženatý a zdětilý. Však ale ten nepozůstal tu jenom 4 měsíce, neboť nebyl od biskupa za faráře ordinován. A poněvadž kaňkovští tehdaž husitského⁷ kalicha pevně se drželi a faráře podle učení všeobecné římské církve svatě, dosazeného míti nežádali, protož také na Kaňk nejenom farář dosazen nebyl, ale i také ona pomoc z královské mince na kněze a rectora, neb učitele školního po 1 kp. 3 gr. čes. týhodně od starodávních časů obci

⁵ slovo *kacířských* škrtnuto tužkou.

⁶ poznámka tužkou na okraj: *A Čechové počali nerozumným dobytkem bejtí, hovado...* (dál nečitelné)

⁷ Slovo *husitského* škrtnuto tužkou.

kaňkovské udělování, s koncem tohoto roku odňata a takovou do koštu neb počtu kládsti král. hornímu ouřadu zapovězeno bylo. A tak ti předkové s tím Kaňku zle posloužili, že tu potom skrze 139 let vlastního duchovního pastýře nebylo, toliko děkan horokuten- ský zde posluhoval, začož jemu od Kaňku ročně z důchodu obecného 20 kp. míš. svoleno bylo, na ten způsob: že on na Kaňku za- časté služby boží s kázáním slova božního konati a povinen bude. Když pak ale potom tu, mimo pouťi sv. Vavřince a posvěcení chrámu, pak neděle Květné, služby boží konané nebývaly, tak také i ten plat se odvozovati přestal. Ač o týž plat kaňkovští s pány dě- kany dlouhá léta rozepře mívali. Toho roku **měsíce srpna** vydán byl císařský mandát, kterým všickni kněží pod obojím z celého království českého vypověděni byli a termín k jich odchodu do 6 neděl bez dalšího odkladu jim dán.

Léta 1625. Měsíce června. Comissaři císařští do Hory Kutné přijeli a ohlásili vůbec, že J. M. císař déle těch hor, jak Kaňku tak i Turkaňku, držeti nemíní, nobrž je na 10 let najímá tomu, kdo by týž nájem ujmouti chtěl. Načež páni šephmistři i starší hor stříbr- ných a starší kaňkovští prohlásili se, že ty hory držeti a pavovati chtějí. Načež Dom. Protector fr. 3. Resoluti od císaře Ferdinanda II. /100/ na pány šephmistry přislána byla, že J. M. císař pánům Horní- kům ty hory všechny do 10. let pouští, aby je pavovali a kvaldyko- vali, tak jako J. M. císař s vším tím způsobem a co jim bude odve- deno, aby zas potom tak odvedli. K čemuž také Horníci jsou při- stoupili, a pak Dom. Iustus es platiti počali. Tu vyhlášeny jsou osoby k spravování těch hor, totiž páni ouředníci horní p. Jan Špís, p. Mikuláš Vodňanský z Čazarova a pergmistr p. Matyáš Rule, před havíři a dělníky horními i před pány staršími na Kaňku skrze p. Ludvíka Kavku. Čeledi horní napomenuti učiněno, aby díla ši- chet bedlivě vyhlíželi, kyzův aby se více vydávalo od nákladníků a havířů, hašplíři a pumpáři by lozunky, perky a vody spravedlivě oddělávali. Však ale Horníci pak tím desetiletým pavováním velmi zhubeněli, neboť, jakž se v rejstrách nachází, do sta tisíc prodělali. Neboť nastala pak ta záhubná švédská vojna, která ty hory zas ve- lice porazila. *Lib. Mem. Gang., Kořinek.*

Léta 1626. Dom. Dum medium fr. 5. to jest ve čtvrtek v den Nového roku, v městě Hoře Kutný v chrámu Páně sv. Barbory uvedeni byli důstojně velební páni Patres Tovaryšstva Ježíšového neb tak řečení jezuité, skrze pány comissaře a pány děkany, totiž: boleslavského, kutnohorského a čáslavského, z poručení J. M. cí- saře. *Lib. Mem. Gang. Pan Mikuláš* Dačický z Heslova pozname- nal, že při tom uvozování jezuitů mluveno jest k přítomným ha- vířům: že jim to J. M. císař darovati ráčí léta Nového. Ale není z toho bezděčného daru od nich poděkováno. **Toho roku** (dokládá Amos Comenius) z města Hradce Králova 28 osob z měšťanů se vynašlo, jenžto s čeledíny svými do exilium vyšli, a to větším dí- lem muži učení, mezi nimiž byl také Mistr Gabriel Svechyn z Paumberka, radě města toho velmi užitečný, a pan Akoncius, kte- rý pracně se na vůz vložil a do Lešna polského zavězti dal, jehož jistý ze Slezska theologie doctor Georgius Wechnerus, též již obecného exilium oucastník, divě se v tak bídném těle takové mysle udatnosti, těmito slovy přivítal: Akonci! proč se diviti, - proč nad tebou lítost míti? - Při tobě se více vidí, - než při množ- ství jiných lidí. Divím se žes vyšel z vlasti, - nemoha nohama vládsti; lituji mnoho bolesti, - že musíš tak těžce nésti. Tvé myslí moc osvěcená, - i tu není přemožená, - když tělo bídně sklícené, - od svých sil jest opuštěné! *Hist. Reg. Hradec.* Týž **město Hradec** Králový tak dlouho Broumovský regiment vojska živiti muselo, až by se celé ke katolickému náboženství přiznalo. **Podobným** způ- sobem se dalo toho času i na Horách Kutných, kdežto nejprve, a to léta 1624 nejvyšší laitanant pan Lažanský s svým lidem vojanským skrze 10 neděl a 3 dni zůstával, na kteréž vojsko za ten čas od kverkův a nákladníkův přes osumdesáte tisíc zlatých rejn. vybráno a vynaloženo bylo. Potom i také ještě nejvyššímu vůdci vojska panu Krocovi, několik tisíc zlatých rej. sebráno a dáno. A mimo to oboje ještě ti Horníci, na Kollaltovský regiment vojanský v Časla- vi a vůkol ležící, téměř přes půl léta kontribuirovali a z sebe opět do několika tisíc zlatých rej. sebrali a na jeho vychování odvedli. Těmi příčinami jak horám těm, tak i též císařské urbure z nich vy- cházějící veliká škoda se stala. Neboť Horníci nemohouce těch berní na vyživo- /101/ vání vojska a k tomu cupusy na kvaldykování hor podniknouti, tedy mnozí tále své pustili, havířstvo pak nemaje od kverků a nákladníkův fedrnku, po své živnosti a práci jinam se

obrátili. Ješto kdyby táž znamenitá suma peněz, která na vyživení toho vojska od Horníkův vydána býti musila, na ty hory k pavun- ku se byla obrátila, nikoliv by bylo to na škodu císařské urbury nepřišlo. Neboť jsou předešlí slavné paměti císařové a králové čeští, i také páni stavové toho království sněmovním snešením léta 1575 Horníky, pro zdržení těch hor, na ně nakládání a pavování, tou milostí obdarili, že jsou ti Horníci jak ode všech berní neb daní, tak i též od ložirování a vyživování vojska osvobozeni byli. Král a císař Matyáš, když od couku kaňkovského léta 1617 upustil a jej na svobodě kverkům a nákladníkům ku pavování a qualdy- kování zanechal a pak tomu porozuměl a se přesvědčil: že hutní šmelcování i prosazování rud stříbrných tvrdých bez kaňkovských dygnovitých a tekutých kyzův se státi nemůže, nýbrž že by ty hory k snižení a ku pádu přijíti musely, protož týž král dal poručení, moci kterého uložil: aby město Hora Kutná a Kaňk následující do- ly na Kaňku, totiž Mladou Plimli, Rabštejn, Hoppy, Šafary, též Novou a Panskou šachtu ku pavunku a qualdykování společně za jeden obecní důl ujali a na ně z toho ohledu náklad vedli, poně- vadž všechnech defensí, contribucí, berní i jiných zbírek osvobo- zení jsou. Dle toho poručení ti Horníci tak se zachovali, že ty nad- jmenované doly jakožto jeden obecní ujali a je až dotud s užitek- císař. král. urbury pavovali, když tak předece každotýhodně v pro- řízku za ty léta kyzů za 93 kp. 9 gr. čes. do huti král. odvozovali, z které těch dvou předních metalův totiž stříbra a mědi hojnost vycházelo. Však ale těchto časů na ta privilegia Horníkův prv na- daná ohledu nebylo, když Horníci nejen mnohé berně, ale i pře- chování a vyživování vojska niknouti, ano i havířstvo a jiná pra- covitá čeled' horní k tomu všemu připlácti musili. *Lib. mem. Gang. Neboť téhož* 1626. roku k vyživení Kollaltovského regi- mentu od havířů, hašplířů, trejvířů, hutníků a šmelců, jak v Hoře Kutné, tak též na Kaňku, až po dvou širokých tolařích sbírka se požadovala a ukládala jedné každé osobě k placení. Sousedstvo pak jak v Hoře Kutné tak na Kaňku také i contrybuci za šest měsí- cův na hotových penězích i na obilí odvozovati museli. Za kterouž příčinou na ně jest zatykač vyšel, že představení, chtěje se dalšímu nebezpečenství, škodám i outratám větším vyhnouti, dne **30. máje** v pátek toho léta do zatčení na Hrad pražský se postaviti nuceni byli. Skrz což jak kverci a havířstvo, též i ostatní čeled' horní ve- lice se zarmoutili, znajíce to dobře, že když město Hora Kutná a městys Kaňk v defensích, contribucech a jiných zbírkách s jinými městy v tomto království českém srovnány budou, že to horám těmto k pádu poslouží. Jakož také se to brzo potom /102/ stalo, že ten staročeský perkerk kaňkovský a klenot celého království čes- kého k spuštění a zatopení přišel a tak království to oných meta- lův, stříbra a mědi, jichž tu v hlubinách zemských v nesmírné hoj- nosti zůstává, zbaveno jest. **Pater Bohuslav** Balbín praví (uváděje také životného svědka, Vilhelma Slavatu) že třiceti tisíc familií od roku 1622 a ve čtyrech pak následujících letech z království českého odešlo, mimo žen, dětí, čeledi a řemeslníkův, jenž se ná- boženství evangelického neb obojístův zpusťiti nechtěli. Skrze ta- kové nucení protestantů k náboženství katolickému mnozí i v zou- fandlivost upadli, takže obyvatelé města Lípy nad Labem město své zapálili a všickni do Sas odešli. Ač že mnozí evangelíci, nežli by vlast a statky byli opustili, raděj se do lůna církve katolické přivinuli. *Histor. Reg. Hradec. Téhož 1626* léta v pátek po památ- ce sv. Lidmily. Byla vyhlášena obci jak v městě Hoře Kutný, tak též na Kaňku, nová berně neb ustanovena contrybuci na zdržení hor, které minulého roku páni šephmistři horokutenští společně s pány staršími a radou na Kaňku na 10 let od císaře Ferdinanda II. najali. Dle toho vyhlášení na ten čas sousedé a obyvatelé jak v Ho- ře Kutné, tak též na Kaňku, následující zbírky odvozovali. Řezní- ci: z každého přihončého a krmného domácího vola 1 f, z domácí- ho pastevního vola neb krávy 40 kr, z roční jalovice a volka po 20 kr, z vepřův, nunvic a sviň krmných po 18 kr, z skopce, berana a kozla po 6 kr, z telete kravského 9 kr, z ovce a jehněte po 3 kr. Pekaři a pecnáři z každého korce rezné mouky po 2 kr. Šenkýři: z každého sudu piva, a to hořkého po 35 kr, z bílého po 6 kr. Vino- palové z každého žejdlíku páleného po půl krejcaru. Rybáři: z každé prodané ryby, z kapra po bílým penízí, z velký štiky po 1 kr, z prostřední po půl krejcaru, z putny všelijaké drůbeže po 3 kr. Koláčníci, šiškaři a oplatečníci: z každé utržené kopy po 3 kr. Punčocháři: z každého páru punčoch mužských po 3 kr, ženských po 2 kr a dětinských po 1 kr. Formané a kočí z každé vydělané

kopy po 3 kr. Řemeslníci ostatní vesměs z každé kopy utržené neb vydělané po 2 kr. Jablečníci, hrstníci, hokynáři podobně z každé kopy utržené po 2 kr. Z vozu ovotce čerstvého neb suchého 1 f. Kupci z každé tuny herynků 20 kr. Z obilí v trhu prodaného z každého korce žita, pšenice, prosa, hrachu a jahel po 1 kr. Hospodáři, jenž role mají, z každého mandele všelikého obilí po 1 kr. Tak hle! Horníci musili samy ten čas ty hory svýma vlastníma náklady držeti a o to smluvil, že od Havla příštího té správy církve-^{103/} vni na Kaňku se ujmouti chce. Tu žádost jsou tehdyž kaňkovští pod datum 25. září, v pátek po sv. Matouši zanesli. Mimo toho zas hned toho léta 1626 dne **6. října** podali žádost na královskou komoru českou, by obci kaňkovské ona starodávni pomoc z královské mince na kněze, rectora a hlásného, týhodně po 1 kp. 3 gr. čes., která zvláště od slavné paměti císaře Ferdinanda I. vyplácti nařízena a před rokem zadržena a odejmuta byla, zase se udělila a z mince, tak jak vždy předtím, bez zadržování platila. Však ale jaká resoluti na první i druhou žádost následovala, toho se nenachází, to ale jisté jest, že své žádosti nepoužili. Neboť urozený pan Vilím Vřesovec z Vřesovic a z Doubravské Hory na Podsedicích a v Chynicích, Klášteře Hradišti, Zásadce nad Jizerou a Kocnovicích, císařská rada, komorník a nejvyšší mincmistr království českého, ten čas nebyl náchylný přítel, ale raději nepřítel pánů kaňkovských, z tej příčiny: poněvadž nedávno předtím kaňkovští na královskou komoru českou na téhož pana mincmistra stížnost sobě vedli, že on roku 1615 od jejich kaňkovského záduší sv. Vavřince jeden gradual latinský čistě na pergameně psanej (který jsou předkové od záduší kostela Matky Boží u Náměti v Hoře Kutné za tři sta kop grošů míšenských koupili) neprávě odejmul. A tak snadno se dovtipiti jest, že týž pán na tu žádost, strany placení tej pomoci z mince, odpornou zprávu dal. Protož kaňkovští, jsouce tej pomoci zbaveni a z svých skrovných příjmův obecných *sami faráře platiti nemohouce*, zvláště když tu hory v tej nastalé vojně padly a jak obec, tak i sousedé berněma a vyživováním vojska obtěžováni byli, protož také konečně od své žádosti strany dosazení faráře svého upustiti museli. **A poněvadž** jsem se o graduálu, který p. mincmistr Vřesovec od záduší kaňkovské odejmul, zmínil, tehdy také nyní povím tobě čtenáři laskavý, jak se to stalo. Týž p. Vilím Vřesovec nejvyšší mincmistr království českého, podle toho také nad horníma městy správu vrchní maje, když zvěděl, že při kostele sv. Vavřince na Kaňku tak slavný gradual jest, ihned některé z rady kaňkovské před sebe povolal, aby jemu týž gradual darovali, jich lahodnýma slovy k tomu vzbuzoval a že on zas proti tomu obci kaňkovské i také tomu záduší při Jeho milosti císařské některá obzvláštní obdarování objednatí a způsobiti se vynasnaží, - připověděl. Kteréžto jeho přednesení a podání, když na Kaňku ostatním starším a radním oznámeno bylo a tu společně k témuž, aby týž gradual od téhož záduší odcizen býti měl, přivoliti nechtěli, tedy vyslavše z společnosti své pět osob k témuž panu mincmistru do jeho bytu na Dvoře Vlaském v Hoře Kutné. Kteřížto vyslaní, když jsou panu mincmistru svou poniženou omluvu, proč týž gradual jemu dáti nemohou, přednesli, on vyrozuměvše tomu, jiných prostředků se ujal, a těch všech pět osob do vězení, Kolhauz řečeného, tam na Vlaském dvoře dáti poručil a jich v něm přes noc až do druhého dne zanechal. Protož tedy páni kaňkovští bojíce se další hněvivosti chtěj neb nechtěj gradual^{104/} ten předjmenovanému panu mincmistrovi odevzdali. Ó! by raděj byli ti předkové týž gradual hned na první jej požádání oželeli, byli by zajisté s tím darem Kaňku dobře posloužili. Neboť týž pan mincmistr, jsa katolik horlivý, který i také při císaři Ferdinandovi II. *to objednal*, že duchovní řádu Tovaryšstva Ježížova do města Hory Kutné uvedeni byli. A tak také by byl i obci i záduší kaňkovské, jak prv sliboval, mnoho dobrého pro budoucnost objednal, zvláště jsa císaři milý a v službách jeho zachovalý. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1627. Dominica Resurexi v noci na tu slavnost Vzkříšení Páně, byla schůzka do kavny, jenž slove v Kříži na couku rejzkým v Špieberku, kdež tam nějaký kněz obojistů jménem Ji-

řík lidu shromážděnému kázal a Večeři Páně posluhoval. Však ale někdo to vyzradil, pročež na ten lid vojsko z města Hory Kutné přitáhlo, tu ten lid shromážděný bili, sekali i z šatův zvláčeli, některé až do smrti zabili, pak toho kněze a Pavla Pacnohu i Wolfa kováře sebou do vězení do Hory Kutné odvedli. Načež pak v pondělí havíři a jiná čeled' horní dali sobě psáti Suplicu a podali ji v Hoře Kutné, žádajíc o toho kněze, aby propuštěn byl, dokládajice, že oni jej proto sobě zjednali, aby jim a jich manželkám svátosti velebnou posloužil. Ale neobdrželi nic co žádali, toliko ještě lání a velkou domluvu dostali. Potom ve středu z pánův starších a radních kaňkovských šli do Hory Kutné a to: primas p. Pavel Jílovský, radní: Matouš Pleskač, Jeroným Harlánek, Martin Schůdek a Zikmund Brodský, dostavice se k regilionscomissari panu Janu Černýmu primasovi horokutenskému, aby se z toho vymezili: že o tom, co se stalo, nic nevědí. Však ale nechtělo jim věreno býti, aby o tom nevěděli, nobrž musili jíti do vězení. Ale málo tam po- byli a ihned zas jsouc puštěni a tázáni: jestliže budou katolíkové? Načež Matouš Pleskač a Jeroným Harlánek hned připověděli a dle toho do půl léta vězení prázdní jsou. Ostatní pak dva tam ve vězení zůstali, až pak v sobotu oba dva, totiž Jílovský a Schůdek, jsou na rukojemství propuštěni pod 100 kp. gr. čes., budeli je kdo chtíti viniti. Rukojmě se za ně postavili páni starší hor stříbřných. **Toho léta** Albrecht z Valdštejna kníže frýdlandské vůdce vojska císařského z Čech do Slezska vytáhl proti králi denemarskému (jenž hned roku 1625 proti císaři povstal) a sejda se s Tillim společně na denemarskýho tiskli, až jej nejprv do Holštejna, potom i za moře zahnali. *Prodrom. Morav.* **Ku konci** téhož roku císař Ferdinand II. království české navštívil a na Hradě pražském sněm držel, po kterém dne **21. listopadu** manželku svou Eleonoru korunou českou poctiti nechal. Nato hned **25. téhož** v den sv. Kateřiny také syna svého Ferdinanda III. za krále českého korunovati dal. Po čemž tu císař mnohé milosti udělil i také mnohá privilegia Čechám navrátíl a potvrdil.

^{105/} **Léta 1628.** Povstala vojna mantuánská ve Vlaších a protáhla se až do roku 1630, kteréhož Mantua pevnost od císařských vzata byla. *Lib. Mem. Gang.* **Téhož léta** od J. M. císaře Ferdinanda II. k reformaci v religii, neboližto v náboženství v království českém nařízením comissari z Prahy odeslali poručení na císařského rychtáře, též šepmistrům a konšelům města Hory Kutné, nařizujíc dáti zprávy: vzdaž již všickni usedlí i neusedlí měšťané horokutenský k víře katolické zejskáni a přivedeni jsou. Též stízně domlouvajice: kterak jistá zpráva došla, žeby některé osoby (jenž pro svou zaslepenou v bludech sektářských urputnost, nechtíce vůli boží naplniti a se s zeměpánem ve víře pravé katolické srovnati, již raději jedinou vlast svou opustili a jak z téhož města, tak z celého království českého jinam se vystěhovali) nyní se zas do téhož města horokutenského a do předměstí (beze všeho císařského glejtu psaného) navracovati a jako do nějakého kacířského bezpečného místa utíkati měli. Zvláště Zikmund Kozel, kterýž hned z počátku z téhož města se odebral a jakožto přední vůdce kacířův po sobě mnoho jiných vyloodil a zavedl, ano i za dlouhý čas u nepřitele jeho milosti císařské se zdržoval, tolikéž že zase svobodně do toho města přišel i tam dosaváde v kacířství trvající trpěn jest. Nařizujíc týž poručení: aby takový jednou již z města a země pryč odběhlý a zase se navracující osoby, bez jistého císařského glejtu trpěny nebyly a týž Zikmund Kozel a jiní takoví, kteří se již tu nacházejí, by vězením dostatečně zjištěni byli. Konečně zvláště císařskému rychtáři a primasu přísně domluveno: kterak hrubě málo ženského pohlaví osob k víře katolické přistou pilo a to že vše s jinými nadpravenými neřády nejvíce příčina jest jich nerozšafnost, nedbalost a v té správě přílišná studenost. Týž Zikmund Kozel bejval primasem v Hoře Kutný, o němž jest vejše v létu 1590 zmíněno. Téhož léta dne **22. července**. Kaňkovští suplicací na královskou českou komoru zanesli, žádajice: by rada na Kaňku dosazena byla, poněvadž z 12^{ti} jen toliko 4 osoby v radě zůstávají, ostatní pak pro víru od též obce odešly a tu toliko svých domův zanechaly. Musilo tedy nemálo lidu z Kaňku do ciziny prchnouti, když samých osob radních tolik jest odešlo. Po čemž pak dne **23. listopadu** v outerý před památkou sv. panny Kateřiny. Urozený a statečný rytíř pan Štefan Benigh z Petrštorfu a na Černovicích, jeho milosti císařské rada a úřadu nejvyššího mincmistrství v království českém nařízený místodržící, po obnovení úřadu pánův šepmistrův a rady města Hory Kutné, téhož dne podle starobylého způsobu

bu obnovil radu v král. horním městys Kaňku a byly následující osoby ustanoveny: primas p. Václav Stříbrný. Radní: Jan Žalud, Pavel Bárta, Martin Schůdek, Jan Berger, Tomáš Procházka, Václav Čech, Václav Kalina, Jan Svačiník, Martin Rudolf, Jan Kopřiva a Václav Volšanský. Syndicus neb písař radní: Zikmund Brodský. Rychtář: Jeroným Harlánek.

^{106/} **Léta 1629.** Vyšlo vyřčení od císaře Ferdinanda II. po vši říši německé, aby statkové duchovní, vzaty proti smlouvě pasovské, jenž se stala roku 1552, od protestantů navraceni byli. Vyřčení to pohnulo knížaty saským, brandeburským a wirttemberským, protože největší díl statků duchovních sobě v dědictví uvedli. Také i král švédský vojnu proti císaři začal. **Dom. omnis** Tera fr. 1. bylo obnovení pořádků havířského, hašplířského a trejvířského na Kaňku, k témuž na počtu vzato dva sudy bílýho piva loreckého po 1 kp. 30 gr. a korec mouky na koláče za 1 kp. 15 grošů. Žita ten čas platilo se korec za 30 gr. *MS. Žalud.*

Léta 1630. Císař Ferdinand z nábožného oumyslu povolil z každé bečky soli, která se do Čech přiveze, 15 kr k užitku církevního duchovenstva katolického. *Prodrom. Morav., Pelcel.* **Švejda** do Říše vtrhl. Waldštejn kníže z Frýdlandu od správy vojenské propuštěn a na jeho místo Tilli dosazen byl, s velikou potom následující proměnou.

Léta 1631. Dne **8. února.** Knížata protestantská sněm v Lipsku drželi. Zatím Tilli a Papenheim generálové císařští s Magdeburkem práci měli a jej také potom s prolitím krve dne **20. máje** dobyli. Brzy potom král švejský Frankfurt opanoval a přes Rejn se přepravil. Volenec saský Litoměřice, Mělník, Brandejs, Poděbrady, Kolín, Králové Hradec a posledně i Prahu opanoval. A tu jsou Sasové velmi zle v Čechách hospodařili. *Prodrom. Morav., Balbín.*

Léta 1632. Zahynul Tilli na bojišti a kníže z Frýdlandu zase nejvyššího generálství došel, vypudil Sasy z Prahy a i z jiných měst českých. U Lucka nedaleko Lipska svedl bitvu s králem švejským, v které hned zprvu král v rameno postřelen a potom od císařské jízdy stížen, mrtev na místě zůstal. Padlo v té bitvě z obojí strany okolo devíti tisíc lidí. Bitva ta stala se dne **16. listopadu.** *Theut. Evrop.*

Léta 1633. Albrecht Eusebius Waldštejn, vůdce nejvyšší vojska císařského, zmocnil se nad protestanty, jenž opět spolek s korunou švédskou proti císaři učinili, a opanoval všech měst v Slezsku, pak spátkem do Čech na zimní přeležení se obrátil. Kteréžto jeho spátkem vojsk převedení jej Waldštejna v podezření přivedlo, jakoby s nepřáteli srozuměn byl. *Chron. Reg. Hradec., Pelcel.* **Toho roku** na Kaňku Jan Švábský koupil dům u Bohatých řečený, v kterémž p. král. urbureň horní své obydlí míval, a to od král. horního ouřadu za sumu 70 kp. *Lib. Contr. Gang.*

Léta 1634. Dom. Esto Michi fr. 6. Salvaquardia vojanská pro opatření hor i vši obce kaňkovské přislána, kterouž sousedé platiti museli a to týhodně pět širokých tolarův, k tomu pro 4 koně každý den 2 věrtele ovsy, též slámu a seno spotřebu. Toho roku dne **26. února.** Albrecht Eusebius kníže Waldštejn a s ním Trčka, Khynský, Najman a Illo ve Chbu neb Egru od svých soků Butlera, Jordána a Lesle v noci zsmordováni byli. *Pelzel.* **Potom** vrchní vojenské správy ujal se král Ferdinand III. a u Nordlinku slavné vítězství obdržel. **Týž Ferdinand III.** již král český vydal poručení z svého hlavního bytu města Somerhausu dne **16. října,** nímžto do Hory Kutné a na Kaňk vojsko kládsti zapověděl.

^{107/} **Léta 1635.** Byla zima veliká a tuhá, však ale žádoucí pokoj nezamrzl, nobrž brzo volenec saský a brandeburský s císařem se smluvili, též města Norimberk, Ulm a Frankfurt se vzdaly a tak dne **20. máje** z obojí strany pokoj zavřen a prohlášen byl. *Theut. Evrop.*

Léta 1636. Dne **22. října,** Ferdinand III. král uherský a český jsa v Řezně na sněmu za krále římského zvolen a pak dne **30. prosince** korunován. *Helricus.*

Léta 1637. Dne **15. února.** Císař Ferdinand II. život dokonat. Umřel též Adam z Waldštejna, nejvyšší purgkrabě pražský. *Theut. Evropa.*

Léta 1638. Hned z počátku, Banner nejvyšší vůdce vojska švejského zas vyrazil na císařské a je brzo z Pumru a Mechelburku vytiskl. *Prodrom. Morav.* Téhož roku dne **13. července** císař Ferdinand III. z Vídně do měst pražských přijel.

Léta 1639. Dne **14. dubna** švédský generál Jan Banner pora-

zil císařského generála Marcina a do Čech sobě cestu proklestil. Vzal Litoměřice, Mělník, Brandejs a odtud ku Praze přitáhl, do ní z děl střílel, ale nic nedovedl. Vyslal některé houfy vojsk do krajů a téměř všecko napořád plenil. Obyvatelové opustivše dědiny své, do lesů utíkali. *Theut. Evrop.* **Hořel** toho času třetí díl země české, takže na 16 mil okolo Prahy vše zpustlé bylo. *Pelcel.* Toho nepřátelského vpádu také město Hora Kutná i s městys Kaňkem nemálo pocítila. Nebo v městě tom horokutenském tři generálštábové od té bannerovské švédské armády skrze půl pátý neděle, a to času zimního, ležely. O tom všem, že Hora Kutná nad všecky jiné města v kraji časlavském pocítila ty největší obtížnosti, p. Voldřich Adam z Lobkovic, J. M. císařské rada, soudce zemský a nejvyšší mincmistr království českého v listu svém k panu Ferdinandovi Robmhauptovi a Rudolfovi Věžníkovu, tehdaž hejtmanům kraje časlavského, obšírně píše. I také Kaňk nemálo těch nezvaných hostů na zimním ležení toho času měl, ačkoliv k vypálení, tak jako jiné sídla, nepřišel a tak dobře, jako město Hora Kutná ten čas Salva quardu vojanskou měl (jak na to list od polního maršála Bannera dosaváde před rukami jest) však předce ten čas na Kaňku, jak to podnes příznávající tabelle vykazuje, 76 obytních stavení v ruinu obráceno bylo. Neboť sousedé vyživováním téhož neřádkového vojska, k tomu berní a rozličných proviantův odváděním ochuzeni jsouce, mnozí své příbytky raděj opustili a kam který věděl a mohl, se ustranili a odešli. A tak tím způsobem, zvlášť času zimního při nedostatku dříví, obytní stavení nevyhnutelně utrpěti musili. Ty ruiny až podnes od těch bývalých stavení se spatřují. *Lib. Mem. Gang.*

^{108/} **Léta 1640.** Arcikníže Leopold bratr císařův ujal se vrchní správy vojenské a maje sobě k radě daného generála Pikolominy, Švejdy z Králové Hradce a Brandejsa vybil. *Theut. Evrop.* Toho roku dne **9. června.** Narodil se v Vídni princ Leopold, budoucí mocnár, toho jména první.

Léta 1641. Banner císaře u Řezna oblehl, proti kterému když císařští na rychlost trhli, on se zas spátkem k Míšni obrátil a upadna v nemoc, dne **20. máje** v Halberštatě život dokonat. Po jeho smrti zas Lenhard Torstenson za vůdce Švejdův ustanoven byl. *Prod. Morav., Theut. Evrop.*

Léta 1642. Torstenson v Slezsku mnohá města zdobýváje i do Moravy vtrhl, město jménem Olomouc bez velkého odporu osadil a odtud zas do Slezska se obrátil, pak dne **1. listopadu** v Sasích císařští pod vůdcem arciknížetem Leopoldem bitvu svedli a byvše od Švejdův poraženi, do Čech na zimu ustoupili. *Prod. Morav.*

Léta 1643. Počalo se jednati v Osnabruku o pokoj, však nepřátelství mezitím nepřestalo. Neboť Švejdové, učinivše obnovu své jednoty s korunou francouzskou, tím více k vojně se hotovili proti císaři. Zatím Torstenson do Čech vtrhl přes Frýdland a Reichenberg a pak u Brandejsa se položil. A když Gallas císařský vůdce vojska s ním se potýkati sobě netroufal, Torstenson dále ke Kolíně, Hoře Kutné, do Moravy protáhl, kdež po zaopatření Olomouce o Brno se pokoušel a vida, že tu nic poříditi moci bude, protáhna Moravou, zas odtud skrze Slezsko na zimu do Holštejna proti králi Denemarskému odtáhl. *Pešina.*

Léta 1644. Gallas vůdce vojska císařského táhl na pomoc králi Denemarskému, jehož Švejdové na zemi i na moři obklíčili. Něco vojska císařského bylo s generálem Kocem do Uher na knížete Rorkociho zasláno, kterýžto Rokoci přinucen, že pokoje žádati musil. Gallas ale od Švejdův v Magdeburku k oblehnutí přišel, kdežto množství lidu ztratil a pak s ostatkem do Čech se navrátil. *Pelcel, Hist. Boem.*

Léta 1645. Ku konci měsíce února. Torstenson u Joachymstálu do Čech vpadl a přejda Moldavu, u městečka Jankova blíž Votic, ležení vojenské založil. Vojsko císařské přitáhnouce, tu dne **6. března** byla svedena bitva, v které hned počátku generál císařský Kec padl. Císařská vojska, ač tu prv statečně bojovala, však posléz předce přemožena byla. *P. Balbín, Pešina, Prodrom. Morav.* Torstenson pak táhl do Moravy a pak do Rakous, kdež však nemoha Dunaj přejíti, zas zpátkem do Moravy a pak do Čech ustoupil a přitáhna přes Chrudim k městu Hradci Králové, chtěje jej osaditi, však ale nemohouc tu nic toho poříditi a znamenaje na sobě podagra, dále přes Labe se hnul, Most město vzal a pak vrchní vojenskou správu Karlu Gustav Wranglovi postoupil.

Léta 1646. Dne **13. máje.** Maria císařovna život svůj dokonala, pak dne **5. srpna** Ferdinand IV. na království české byl koru-

nován na Hradě pražském. *Helricus, Balbin.*

Léta 1647. Císař Ferdinand III. v Hbu neb Egru v nebezpečnosti postaven byl: nebo jedné noci Švejdové nenadály vpád do ležení císařského učinivše a ty, kteří na první stráž byli, zticha pobívě, až dovnitř na císařskou stráž dokročili, jiného nemíníce, než aby císaře jali. Ale však tu svou smělost hořem velikým platiti musili. *Pešina, Hist. Reg. Hradec.*

Léta 1648. Wrangl vůdce švejdského vojska, vyslal do Čech generála Königsmarka, jenž Klatov, Falkenavy a jiných měst do 21. června bez odporu se zmocnil, pak i Plzeň město vzal a odtud přes Rokycany k Praze pospířil a tu dne **26. července**, skrze zradu jistého Otovaldského bejvalého císařského nejvyššího lajtnanta, bez všeho odporu na Hradčany se v noci přivalil a jak Hradu pražského, tak i města Malé Strany se zmocnil. *Pelcel, Beckovský.* **Toho léta** nad císařským vojskem za generála byl ustanoven Octavius Piccolomini. **Ten rok** v Linci císař Ferdinand III. s Leopoldinou dcerou Leopolda arciknížete rakouského a hrabí tyrolského v stav manželský vstoupil. *Pešina.* **A když** tak od nepřátel země česká loupěna a plundrována byla, nenadále pomohl Bůh! Když dne **24. října** toho roku pokoj v Osnabruku uzavřen byl a tak tím ta záhubná 30.letá vojna konec vzala. *Balbin.*

Léta 1649. dne **8. Julii.** Urozený p. Voldřich Adam Popel z Lobkovic, císařo-král- dvorská rada a nejvyšší mincmistr království českého, zastal se o Horníky kutenské, kdežto hejtmanům kraje čáslavského listem svým vejš psaného datum, stízně domlouvati neopominul, kterak oni Horníky proti jejich privilegiím a od jeho milosti císaře Ferdinanda III. zas vnově pod datum v městě říšském Řezně dne 9. října 1641 a pak v Vídni dne 30. prosince 1644 potvrzeným a uděleným nadáním, s berněma a položením vojska velice obtěžují, vidouce, že J. M. císař jemu samému a ne jinému všechna horní města v království ¹¹⁰ jakožto přední regale pod správu svěřil. Napominajíc je hejtmanův krajských: aby do jeho povinností více nesahali a těch Horníků takovými břemeny neobtěžovali. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1650. Císař Ferdinand III. dal postavit v Praze vprostřed Staroměstského rynku vítězný sloup a na něm obraz B. P. Marie. *Hist. Pragen.* Týž císař, jsa zas vdovec, protož

léta 1651. ke konci měsíce dubna pojal ten mocnář zas třetí manželku Eleonoru kněžnu Mantuanskou. *Hamerschmid.* **Toho léta** došlo poručení od císařo-královských komorních rad na správu král. horního ouřadu na Hory Kutný, oznamujíc, že J. M. císař chce zase ty hory kutenské vyzdvihnouti, nařizujíc dání zprávy: v jakém stavu ty hory až do téhož času se vynacházejí? Tak hle ten dobrotivý císař po utišení tej války staral se ten klenot toho království, totiž ty hory, ač již skrz ten dlouhotrvající běh nepřátelský spustlé, vyzdvihnouti. Však ale nepřišlo k tomu, by zas všechné couky byly k pozdvížení přijíti mohly, jakož i perkverk kaňkovský, který již dokonale ten čas vodu pil, toliko couk turkaňský pozdvížen byl, kdežto v dole Holubu, Helpanu, Anně, v Kříži, Jedli, ve Třech Králích etc. se skrze mnohá léta s znamenitým užitkem pavovalo. *Lib. Memor. Gang.*

Roku 1652. Dne **19. ledna**, ve Vídni usnul v Pánu Vilém hrabě Slavata, vladař domu hradeckého. *Callend., Rulík.* Dne **4. července** císař Ferdinand III. s synem svým králem českým přijel do Prahy, kamž i také volenci mohoučský, trevírský, saský a brandeburský se sjeli. *Pešina, Pelcel.*

Léta 1653. Ferdinand IV. král uherský a český v Augšpurku volený král římský, dne **17. července** v Řezně korunován byl. Pak dne **4. srpna** bylo korunování císařovny Eleonory. *Pelcel.*

Léta 1654. Král římský Ferdinand IV. rozņemohl se na neštovice a dne **19. července**, maje let ne zouplna 20, na věčnost odešel. **Toho léta** jezdila comissí v království českém, tak řečená generální visitatí, k vyzkoumání usedlostí. Na Kaňku trefila se pod datum 17. prosince a to sidce tyto osoby: p. Matyáš Ferdinand z Bilemberku, opat z Prahy od sv. Mikuláše, Ferdinand Arnošt Hysrle z Chodů, Jan Arnošt Šofkoč z Kunštátu, Jiří Ryl Berounský. Kaňk byl přiznán při tej visitatí hlavní za 5 usedlých. Hospodářův pustých vynalezeno bylo 46. *Lib. Memor. Gang.*

Roku 1655. Dorota Kalinová odkázala k záduší sv. Vavřince na Kaňku zahrádku, z které se platí ročně chudým z kasy zádušní 35 kr. *Ex. Lib. Testament.* ¹¹¹ Léta 1655. **Arcikníže** Leopold za dědice dědičných zemí vyhlášen a dne **16. června** v Prešpurku za krále uherského korunován byl. *Pešina.* Toho roku dne **21. červ-**

na. Páni kaňkovští obdrželi zápis v klášteře sedleckém na louku za Malínem, kterou Jiřík Krakovský souseď kaňkovský roku 1572 v středu po neděli Cantate k záduší sv. Vavřince na Kaňk odkázal. Pak také spolu na pastviště Vyhánáv řečené, které Šťastný neb Felix Zepší souseď kaňkovský od klášteřa téhož roku 1564 za 10 kp. gr. čes. zakoupil, pak od té koupi upustil a s kaňkovským pány staršími o to se urovnal, jenž jemu Šťastnému za to 1 kp. záhonů role obecní do jeho smrti k užívání zanechali. Čti o tom Pag 76. et 80. Ten zápis jest v Sedlicích v knize červené folio 16 ingrossirovaný. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1656. Císař Ferdinand III. s císařovnou Eleonorou a králem uherským Leopoldem synem svým do Prahy přijel; nato dne **11. září** korunována byla císařovna a potom dne 14. téhož měsíce Leopold na království české korunován byl. *Pešina.*

Léta 1657. Dne **2. dubna.** Slavný mocnář Ferdinand III. v Vídni v Pánu usnul, živ jsa 49 let. Týž mocnář miloval velmi národ český a mluvil rád českým jazykem; kdykoli přítomen byl v Praze při veřejných slavnostech s obecním lidem horlivě i hlasitě zpíval starobylou píseň českou: Svatý Václave. **Umřel** též v cizině toho roku Pavel Stránský Čech učený.

Léta 1658. Z počátku měsíce srpna Leopold král český do Prahy přijel, odtud vyjel do Frankfurtu a tam ode všech volenců za krále římského vyhlášen a pak dne **1. srpna** korunován byl. **Potom** vypravil díl vojska svého ku pomoci králi denemarskému proti Švédům, kteréž vedl nejvyšší generál De Monte Cuculi. *Pelcel.*

Léta 1659. Ragoci vývoda sedmihradský, naveden jsa od Švejdů, do Polska vtrhl. Pro touž příčinu císař vyslal ku pomoci králi polskému Kazimírovi vojsko, z čehož potom propukla vojna s Turkem.

Léta 1660. Turek Varadin v Uhřích dostal. Dne **9. ledna** proti obyčejí strhla se v Praze a okolo hrozná bouřka a blýskání.

Léta 1661. Měsíce března všecko stromoví kvetlo, zahrady a vinice se zelenaly. **Zapovědino** bylo Židům, aby dne nedělního a svátečního veřejných obchodů nehleděli a nehauzýrovali.

Léta 1662. na Boží vstoupení obilí všudy pomrzlo. Toho roku dne **15. dubna**, v Římě hlavním městě křesťanstva, nejvyšší biskup církve obecné svatě, Alexander toho jména VII. udělil indulgentiæ plenariæ neb plnomocné odpustky k chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku pro všechny křesťany, kteří by na den sv. Vavřince v témž chrámu božím z hříchův se vyznali, zkroušeně pokání vykonali a velebnou nejsvětější svátost oltářní přijímali, týž chrám od prvního nešporu až do západu slunce týž den navštěvovati a za všeobecné křesťanstva potřeby se modliti budou. Týž list jest v jazyku latinském. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1663. Turek dobyl v Uhřích Nových Zámků. Tataři vypadli do Moravy, zjímavše množství lidí, takže byl strach i v Čechách veliký.

¹¹² **Léta 1664.** Vojsko císařské do Uher proti Turkům vysláno bylo. Nato u sv. Gotharda svedena byla bitva, Turků v ní 20.000 dílem pobito, dílem ztopeno bylo. **Toho roku** v pondělí po památce sv. Veroniky stala se Transactí mezi knězem Hilgarden opatem a celým konventem klášteřa sedleckého, pak šepmistry, radou a staršíma obecníma horokutenskýma, za příčinou některých gruntův a zahrad u Štajnveku a v Hlouškách, na nichž sobě páni opatové sedlecký iurisdictioní míti pokládali a o to s městem Horou Kutnou mnoho let v zepři byli. O čež jsou se toho dne přátelsky porovnali. Tej smlouvy prostředníkové byli: p. Ferdinand Vilém Slavata hrabě z Chlumu, p. Aleš Ferdinand hrabě z Martinic, p. Jan Zikmund Nešavce obojích práv doktor. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1665. Pokoj s Turkem na 20 let učiněn s navrácením všech zajatých křesťanů. Jejž potom zas sultán z úmysla zrušil. *Exponse Consul. Keteler.* **Toho léta** veliká ouroda byla na víno, takže dražší bylo nádobí nežli víno.

Léta 1666. Stalo se pozdvížení v Uhřích, 13^{teré} hrabství zbraně se chopilo, volivše sobě za vůdce Ragociho, kníže sedmihradské.

Léta 1667. Dne **25. října.** Umřel Arnošt z Harrachu kardinál a arcibiskup pražský, též hrabě Michna a Vratislav na věčnost odešli. *Hammerschmid.*

Léta 1668. Zima byla přenáravná a sněhu takové množství, že lidé z domů ven jíti nemohli. Císař **Leopold I.** udělil majestát pánům šepmistrům horokutenským, jehož datum jest v Vídni dne **4. února** téhož léta. Mocí téhož obdarování jest týmž šepmistrům navrácena collatura neboližto lus patronatus na všechny horoku-

tenské kostely, tak aby oni dle toho také děkana, faráře neb správce duchovní přæsentirovati a za confirmatí jich kde náleží, žádati mohli. *Lib. Memor. Gang.* **Toho léta** Ondřej From luteránského neb evangelického náboženství superintendent v Brandeburku, učinil vyznání víry katolické. Potom byv knězem, první mši sv. měl u jezuitů na Starém Městě pražském, jemuž čtyři synové jeho posluhovali. Jako kanovník v Litoměřicích vstoupil do řehole premonštrátské v Praze na Strahově, jež po čase následovali dva synové jeho, a byla jim dána v řeholi jména Cyril a Strachota. *MS. Pragen.*

Léta 1669. Bylo veliké sucho a vody veliký všudy nedostatek. **Nařizeno**, aby se svátek Navštívení Panny Marie v Čechách světil. **Michal Šulc** sanejtrník koupil od král. horního ouřadu místo pusté, kdež koňská maršal a zahrada bývala, ležící na Kaňku pod kostelem za zahradou Piperátskou, za sumu 12 kp. grošů. Týž Michal Šulc jsa z panství frýdlandského ze vsi Henesdorfu rozený, odkudž on s otcem svým do Hory Kutné odšel, kdež u sanejtrníka Ondřeje Wagnera do ^{/113/} práce přijat a jakožto sanejtrnický nádeník od téhož Wagnera roku 1659 času letního ke kopání a močení země sanejtrnické na Kaňk do domu paní Anny rozené Kavkové z Tolenštejna, pak provdané Kozojedský patřícího - a Jihlava posléz pak Kamenný řečený, postaven byl. Kdežto on v zemi kopaje, nenadále truhlici s železem okovanou a v ní poklad od stříbra a zlata, peněz i klenotův nalezl a ten samý vyzdvihl i zatajil. Nato koupil na Kaňku dům Bašta řečený, též pole a zahrady tu při Kaňku, co jen na prodej bylo, z koupil, k tomu i také k své ruce tu sanejtrnickou dílnu sobě zjednal a mimo toho také ještě znamenitě peněz lidem pod ourok rozpůjčoval. Přítom také i na dvůr Dolany pana Materny z Květnice: vzdaž na prodej jest? že by on jej koupiti chtěl, se doptával. Když tehdy lidé tak náhlé bohatství na témž Michalu Šulcovi vidouce a že málo předtím toliko jeden z denního zisku pracující nádeník byl, věduce, pročez nemálo témuž tak brzo shromážděnému statku se divili. Až pak jistá Magdalena Maštálková najevo dala: kterak tak týž Michal Šulc, tehdaž když v domě paní Kozojedský sanejtrnickou zem k močení kopal, jí se svěřil, že truhlici železnou s pokladem peněz v témž domě v zemi skrytou nalezl. Toho když se dozvěděla paní toho domu Anna Kozojedská, nechtěla s tím se spokojiti, nobrž ona proti témuž Michalu Šulcovi právní žalobu zavedla, udávajíc, že takovou truhlici s penězi a klenoty její p. otec Ludvík Kavka v témž domě před nepřáteli tajně skryl a pak nedlouho náhle smrtí poražen, žádnému o tom neoznámil. Však ale Michal Šulc zapřel vše a žeby co takového byl nalezl, přiznati se nechťel a paní Kozojedská nemaje dostatečného svědečného důkazu, jenom toliko jednu svědkyni, Magdalenu Maštálkovou, protož také svou při právní proti témuž Šulcovi propadla. A on v statku svém i také přítom ve vážnosti na Kaňku tak zrostl, že tu i konečně po primasovi první v radě byl. Tak hle! Pán Bůh štěstím vládne! *MS. Gang*

Léta 1670. královské město Kouřim docela vyhořelo. **Židé** dopustivše se vejstupku, z Vídně na časy časův vypovězeni byli. **Toho roku** pan Pavel Kučera král. ouředník horní ujal na Kaňku místo pusté k svému užitku při dole Plimli, kdež císařské koně trejbovní stávali, a to z poručení královské komory české darmo jemu dáno bylo. *Lib. Contr. Gang.* **Spiknutí** odporníků a buřičů uherských proti císaři Leopoldovi udatností hraběte Šporka a zvláštní božskou ochranou rozprchnuto, nejpřednější pak schytáni a v moc císaři odevzdaný. *Prot. Hist. Tekeler.*

Léta 1671. Buřiči uherští byli stínáni. **Mezi** dvorem Rakouským a Francouzským vojna vznikla. *Dto.* **Toho roku** Jan Horký koupil od král. horního ouřadu dům na Kaňku u kostela ležící a Zahlhauz řečený, za sumu peněz 20 f. *Lib. Contract. Gang.*

^{/114/} **Léta 1672.** Táhlo vojsko z Čech do Říše proti Francouzům, jenž do Holand a Říše s celou mocí vpadli. **Císař Leopold** smlouvu s knížaty říšskými proti králi frankému Ludvíkovi XIV. ujednal. *Pelcel, Keteler.*

Léta 1673. Císař Leopold I. přijel do Prahy a tu položil základní kámen k stavení zadního dílu hlavního kostela sv. Víta, an roku 1541 shořel. Nato s přičiněním a nákladem Matouše z Bilenberku arcibiskupa pražského počal se stavět; však že týž velebný pastýř v druhém roce na věčnost odešel, to stavení nedošlo svého cíle, zdi téhož stavení nedodělané tak až podnes stojí. *Hammer-schmied.*

Léta 1674. Při Chbu neb Egru císař vojsko sám osobně pro-

hlídal a proti Francouzům vypravil. Potom u Nyvellu Francouzové na hlavu poraženi byli.

Léta 1675. Byla škodlivá povodeň; v Praze topila voda až k kostelu sv. Jiljí na Starém městě.

Léta 1676. Císařští šťastně bojovali proti Francouzům a francouzský generál Turene u Filipburku z kusu zastřelen byl.

Léta 1677. Ukrutná zima byla, takže lidé po cestách mřeli. **Toho roku** ukázala se strašlivá kometa.

Léta 1678. Dne **26. července.** Císaři Leopoldovi I. z třetí manželky Eleonory narodil se první syn a Josef nazván, jenž potom otcovský dědič učiněn byl. *Keteler.* **Toho roku** kvapný oheň veliký díl Starého Města pražského strávil.

Léta 1679. Dne **10. června** hrom udeřil do malé věže chrámu Matky Boží před Tejnem v Praze a týž slavný kostel zcela shořel. Outraty nového stavení vztahovaly se na 14.339 f 29 kr. **Pokoj zavřín** byl s Francouzy, ale dlouhé stálosti neměl.

Léta 1680. Císař Leopold I. s celým dvorem svým do Prahy přijel, poněvadž v Vídni mor se rozmáhal. Ten zlý host navštívil také zemi českou a umřelo v Praze lidí obojího pohlaví 32.000, mimo toho v celých Čechách ještě přes 100.000 osob. **Páni starší** a rada městys Kaňku toho roku ucházela se prosebně k panu Nejburkovi nejvyššímu mincmistru království českého, vznášejíc: kterak jsou předkové jich hned v roku 1647. privilegia a nadání na slavnou císařo-královskou komoru českou ke confirmatí jeho milosti císařské s žádostí jsou podali a kteréž až dotud spátkem neobdrželi. Žádajíc: by milost pan mincmistr k dosazení a confirmování jich sám skrze svou vysoce vzáctnou osobu solicitirovati, tej dobroty býti ráčil, poněvadž tak bez toho zas pod datum 14. srpna 1679 dekret od nejvyššího ouřadu ^{/115/} mincmistrského v království českém starším nad havíří a radě král. horního městys Kaňku došel, mocí kterého privilegia taková zas ke confirmatí složiti se mají. Jaké ale to pro Kaňk specialní privilegia byly a kam se poděly, toho se nebylo lze dozvědět, poněvadž strany toho žádnou paměť dále nenalézám. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1681. Francouzové vpadli do Štrasburku a mnohých měst v Elzasu se zmocnili. **Po tom** velikém moru smutně vyhlíželo v císařských dědičných zemích. To vida ouhlavní nepřítel křesťanstva Turek, ihned následujícího

léta 1682 zrušiv onu smlouvu roku 1665 učiněnou, s velikou mocí vojenskou vpadl do Uher a odtud až do hořejších Rakous. **Toho léta** odebral se na věčnost dne **30. října** pan Martin Svoboda, primas a spolu inspector hospodářský i též opatrovník chrámu Páně na Kaňku. I byvše on také spolu císařo-král. kunštějkyřem při vodním stroji na horách kutenských. O tom pak ihned král. horní ouřad zvěděvše, neprodleně po něm veškerou pozůstalost (mezi kterou obecní a zádušní věci i s hotovostí peněz Kaňku patřící se spolu vynacházely) zapečetiti dal. A když pak to otevření pozůstalosti od téhož král. horního ouřadu příliš dlouho se nestalo a k straně Kaňku jak počtu, tak též hotovosti peněz obecných a zádušních důležitá potřeba bylo; protož páni starší a radní kaňkovští nuceni potřebou jsouce, opáclivě se ku král. p. hofmistru hornímu, jakožto v nepřítomnosti nejvyššího císařo-král. mincmistra svému představenému, hlásili a žádajíc by jakž se z moci král. ouřadu horního stalo zapečetění, tak zas by také bylo otevření té pozůstalosti. Načež ale pan hofmistr tu odpověď dal, že: poněvadž to zašlo za ouřadu pergkmistra pana Václava Dačického z Heslova, již ten čas primasa v městě Hoře Kutný, protož že on v tom pomoci nemůže, nobrž by se v tej důležitosti na slavnou císařo-král. komoru českou obrátili. Kaňkovští vyrozumíce z toho, že by podle téhož bejvalého král. pana pergkmistra a již městského primasa páni šephmistři horokutenští do tej pozůstalosti s řízením svým se míchat i v tej příčině nějakou svou mocnost v Kaňku prubýrovati mínili; protož

léta 1683. na slavnou královskou dvorskou komoru to stížebně představiteli. Načež pod datum 28. srpna toho roku od slavné královské komory české resolutí v tom obsahu následovala, že oni starší kaňkovští jako předešle tak i budoucně dle znění práv horních kutnohor- ^{/116/} ských (od slavné paměti císaře Rudolfa II. roku 1579. vydaných) Art. 17. ~~poněvadž oni~~ indiferenter a nerozdílně ve všem k nejvyššímu mincmistru, v nepřítomnosti jeho pak k bergkhofmistru, žádným pak způsobem k magistrátu kutnohor-skému se ucházeti a jejich dependenti od nyní jmenovaného nejvyššího mincmistra a ouřadu horního míti mají. I také co dále v

příčině té zapotřebí a při nich starších k nařizování, král. bergk Hofmistra od král. komory české a nejvyššího minc- a hormistra v král. českém tit. pana Antonína svobodného pána z Jangangu nařizeno bylo, to se vše až dosaváde v kaňkovské magistrátální registratuře in originali zachované nachází. Stalo se za král. pergk Hofmistra pana Kryštofa Krach. **Toho léta** Turek oblehl město Vídeň a za dva měsíce je dobýval. Dne **12. září** svedena byla bitva a padlo Turků 70.000 a tak pomoci Jana krále polského a volence bavorského Maximiliana, město Vídeň bylo osvobozeno.

Léta 1684. Císařští vybojovali celý téměř Uhry i knížetství sedmihradské. Buřič uherský Tekely sťat byl.

1685. roku dne **1. října**, Eleonora císaře Leopolda manželka, porodila syna a dáno jemu jméno Karel, jenž potom pod tím jménem Karel VI. císař římský a král český, panoval. **Pan Bernard** hrabě Věžník na Třebečicích a Nových Dvořích a pan Jan Jakub Kostezena a na Vonšově, za hejtmany kraje časlavského ustanoveni byli mocí císařského decretu dato 18. července. **Téhož léta 1685.** Ludvík XIV. král francouzský hledě závistivým okem na šťastnou zbraň císařskou, vypověděl vojnu císaři Leopoldovi I.

Léta 1686. Volenec bavorský Maximilian II. šturmem vzal hlavní město v Uhřích Budín, potom i Bělohradu se zmocnil. Při tom dobývání bylo 30.000 udatných Čechův.

Léta 1687. Království uherské za dědičné domu rakouskému v Prešpurku na sněmě vyhlášeno bylo a arcikníže Josef I. syn Leopolda císaře, za krále uherského korunován byl.

Léta 1688. Francouzové v švábském kraji zle hospodařili. **Toho roku** umřel slavný český spisovatel Bohuslav Balbín jezuita v 67 letech svého věku. *Stanisl. Widra.*

¹¹⁷ **Léta 1689.** Vloudilo se do Prahy 30 žhářů neb paličů, byvše hospodou u jednoho Francouze na Malé Straně. Dne **21. června** zapálili dům u Černého orla na Starém Městě v Kaprové ulici; i shořelo Židovské Město a domů křesťanských 318. Tito žháři také po krajích v české zemi oheň zakládali. *Lib. Memor. Gang.* Toho léta dne **18. dubna**. Císař Leopold I. vydal instruktí Jiřímu Adamovi Widmonovi, královskému rychtáři v městě Hoře Kutný, jak on v té své povinnosti se chovati má.

Léta 1690. král uherský a český Josef I. v Augšpurku za krále římského volen a korunován byl. **Čechové** veliké vojsko vypravili proti Francouzům a Turkům.

Léta 1691. Turek zradou zmocnil se opět Bělehradu. **Bylo** v Čechách zemětřesení strašlivé. **Toho roku** páni kaňkovští obdrželi zápis na role, které jsou hned léta 1619 od pánů šephmistrů horokutenských koupili k ruce záduši kaňkovské. Datum toho zápisu jest v Sedlicích dne **25. června**, z kněž handfestních barvy fialové lit. Q.5.

Léta 1692, v městě Písku dostižen byl jeden z těch žhářů, jenž původově byli toho velikého ohně v Praze. Týž zlý padouch vyznal, žeby k té bezbožnosti od francouzského ředitele pevnosti Filipburku najati byli. Byl na hranici upálen.

Léta 1693. Vývoda hanoveránský od císaře Leopolda za volence římské říše vyhlášen byl. **V Čechách** na věžích nočního času ponůcky drželi pro velikost častého ohně.

Léta 1694. Symon Abeles, 12^{leté} pachole židovské, je otec jeho Lazar žid pražský pro víru křesťanskou dal zamordovati, dne **31. března** v chrámě tejském v kapli sv. Jana Křtitele slavně pohřben byl.

Léta 1695. Zběhlo se strašlivé zatmění Slunce. **Slavný** hrdina Evgen vstoupil toho roku na válečné divadlo. **Toho roku** páni Horníci kuteňští vznesli stížnost na císaře Leopolda I. kterak tak proti jich privilegiím a nadání, zvláště posléz dne 18. června a 25. listopadu 1683 prošlého nařizení, páni krajští hejtmané jim vojsko na quartýry vkládají. Načež pod datum 20. září toho roku císařská resolutí došla, mocí které nejvyššímu mincmistru nařizeno: aby krajským hejtmanům nedopouštěl Horníky s kladením vojska obtěžovati a že jen toliko teház, když by království české v čas nastalé důležité obecní potřeby vojskem přes moc přeloženo bylo, města horní v takovém příběhu díl téhož vojska podle rovnosti a proportií, však bez újmy jich privilegií a překážky v pavování hor, k sobě na quartýry přijmouti povinni budou.

Léta 1696. Turek vyslal poselství do Vídně, chtěje pokoj s císařem učiniti, ale bylo mu odepráno. Umínil císař pan jeho zpupnost zkotiti, což se snadno státi mohlo, kdyby francouzská válka v tom byla nepřekážela. **Toho roku** pan František sv. římské říše

hrabě Přebořovský, nejvyšší mincmistr království českého, s panem Kryštofem Jakubem Krach. ¹¹⁸ král. bergk Hofmistrem, obnovil pány starší nad havíři a radu v král. horním městys Kaňku, za inspectora hospodářského ustanovil p. Tobiáše Františka Khuna král. šichmistra, jemuž nařizeno: společně s primasem hospodářství řídití a počet skládati. Stalo se v rejtunku král. ve Vlaském dvoře zpředu psaného roku. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1697. Dne 8. března. Pan František Karel hrabě Přebořovský nejvyšší mincmistr království českého učinil psaní pánům starším nad havíři a radě na Kaňku, by jemu jistou zprávu dali: jestliže Kaňk v čem agravírován jest. *Adamus Grantz MS. Gang.* **Pan František** hrabě Špork dal jest postaviti zámek a kapli pod jménem sv. Jana Křtitele na Vysoký. Nato pak dne **24. června** tu slavnost držána byla. Kanovník jeden z Prahy posvětil kaple, pak kazatelové též z Prahy, a to jeden český a druhý německý, kázání slova božího lidu učinili. K tej slavnosti lidu veliké množství od mnoha mil se sešlo. Také p. děkan časlavský s jedenácti sty lidu na tu pout přišel. Pan hrabě Špork nechal jednoho vola celého a dvě laně i s paznehty a s rohy upěcti, též po 20 korcích pšenice bochníčků napěcti a 50 věder vína, také mnoho sudů piva rozdati poručil. K tomu nechal zhotoviti přes 3000 džbánek a tak každému z poutníků též se udělil ten džbán vína a bochníček bílý chleba na památku. Přitom se střílelo z 13^{ti} kusův a tak hlučno bylo a tlačení lidu, že nebylo pamětníka, aby kde v království českém tak množství lidu na pout se sešlo, jako tu jich bylo. Jak se pravilo: p. hrabě Špork tu kapli a hrad dal na ty samé peníze vystavěti, které na saském volenci v Karlsbadu vyhrál. **Léta 1699.** Velebný p. pater Guardian z kláštera kolínského kapucín, přinesl odpustky plnomocné k sv. Máří Magdaleně kostelu v hořejším Turkaňku na poušť, z Říma od papeže Innocentia XII. vyzdvížené na sedum let pořád zběhlých. Kteréž odpustky také hned následující neděli, totiž **19. července** v kostelích na Horách Kutných skrze kazatele lidu v známost uvedené byly. *Grantz.* Nato dne **22. července**, ve středu v den památky sv. Máří Magdaleny na poušti v kostele na hořejším Turkaňku, držela se slavnost, jakožto při prvním roku odpustkův, kdež lidu veliké množství se sešlo. Pan arciděkan horokutenský Jan Matěj Dačický z Heslova s dvouma kaplany služby boží vykonával. K tomu ještě přišlo duchovních, a to dva kapucíni z Kolína, dva kněží cistercienský ze Sedlic a dva jezuité z Kutné Hory. A tak tu slavnost ke cti a chvále boží s velkou lidu pobožností celý den i s nešpory radostně strávili. ¹¹⁹ **Léta 1697.** Slavný hrdina Evgen u Moháče v Uhřích přes 30.000 Turků pobil a několik set v řece Tise ztopil.

Léta 1698. Pokoj zavřin byl v Ryswiku s Francouzy. Králi franckému připadl Štrasburk a císaři Freiburg, Brisach a Filipburk. **Ruský** císař Pavel I. s velkým komonstvem přijel do Prahy.

Léta 1699. Učiněno bylo s Turkem příměří a pak následujícího roku pokoj zavřin byl. *Lib. Mem. Gang.* **Páni** opatrovníci chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku prodali do král. mince jedno stříbrné ciborium z starodávního pokladu zádušního, které tu 180 let bylo. Obdrželi za něj peněz 145 f 56 kr.

Léta 1700. Dne **17. máje.** Bartholoměj Hukar poustevník od sv. Máří Magdaleny na hořejším Turkaňku, přišel z Říma a přinesl odpustky plnomocné od papeže Innocentia XII., dato v Římě dne **27. června** toho léta, kostelu sv. Vavřince v král. horním městys Kaňku, na 7 let udělené. Týž samý poustevník přinesl jest také plnomocné odpustky pod týmž datem 12^{ti} radním osobám ouřadu kaňkovského, jenž se jmenovaly: Adamus Laurentius Grantz spolu syndicus, Joannes Tesák, Georgius Cimburek, Joannes Schwurtz, Paulus Žlábek, Martinus Svoboda, Paulus Jelínek, Joannes Němetz, Mathias Šaw, Joannes Spatžek, Joannes Skržidlo, Georgius Schramek, - pro aticulo mortis udělené, na žádost Adama Grance ten čas radního a syndicusa v Kaňku. *Dto., MS. Grantz.*

Léta 1701. Císař Leopold I. pocitil Fridricha III. volence brandenburského, hodností královskou.

Léta 1702. dne **26. března** v noci. Zloději obloupili chrám Páně sv. Vavřince na Kaňku. Vlezli oknem do zakristie a tam všechny truhly zodmykali a v nich všechně věci přehlídli, toliko jeden kalich stříbrný dobře pozlacený, na němž nápis byl: Agnus Dei quitollis peccata mundi, který nebožt. p. Jiří Tanečný roku 1590 k témuž záduši za 10 kp. gr. čes. dělati kšaftem poručil, ten vzali, který v truhle železné v bílém plátěném pytlíku uložený na-

šli. Ostatně nechaje všeho zotvíráno v zakristii, zas tím oknem, kterým se prv dobyli, vylezli a odešli. Zanechaje trámce pod tím oknem, s kterým mříží vypáčili. Nechvalitebná opatrnost od kostelníků se tu ukázala. Neboť kdyby byl týž kalich na patřícím místě v deposici uložen, tedy nemusil k ztracení přijíti. Zajisté pravdivé jest to přísloví, že: opatrnosti nikdy nezbejvá. Stalo se za primatora p. Martina Svobody, inspectora hospodářského p. Tobiáše Khuna a kostelníka Jana Švorce. *Lib. Mem. Gang.* Toho léta dne **19. července**. Oltář velký nový postaven v kostele sv. Maří Magdaleny na hořejším Turkaňku, do věnce vyhotovený, od řezbáře Karla Zelinky z Malešova za 20 f. Do něj obraz sv. Maří Magdaleny maloval Václav Mařík v Hoře Kutné za 8 f a od štafírování oltáře dáno 8 f. To vše se stalo nákladem dobrodinců.⁸ Dne **20. července** okolo 22 hodin českých tak veliký přival spadal okolo Hory Kutné, jakéhož za těch časův podobného žádný nepamatoval. /120/ Téhož léta dne **15. října**. Držáno bylo v kostelích slavné Te Deum Laudamus etc. v příčině obdržení velikého vítězství nad Francouzi, jak ve Vlaších, tak též v Říši. *Lib. Mem. Gang.* Pak dne **16. listopadu**, stal se šťastný příjezd krále římského, uherského a českého Josefa I. do města Hory Kutné odpoledne mezi 5. a 6. hodinou na polovičním orloji. Kterýžto král navracoval se z Říše po vítězství nad Francouzy obdrženém. Když měl J. M. král přijeti, pan Kokořovec, ten čas nejvyšší království českého mincmistr, též páni hejtmané kraje čáslavského pan hrabě z Věžník a pan Bechyně z Lažan, dali se najíti. A proti těmž králi vstříc vyšli páni šephmistři s všemi cechy až k bráně Klášterské a tu vítání se stalo od p. Lorence Štamberského českým jazykem a pak od pana Václava Alexy u rathauzu v německé řeči. U Dvora Vlaského stál pan nejvyšší mincmistr a ouřad horní s celým pořádkem havířským v perkytlích s rozžatými kahanci dvěma řady, též cechové dvěma řady stály od brány Klášterské až k rathauzu a po nich havíři až k vratům Vlaského Dvora. Městský vojáci s jich dvěma praporci, a to s bíločerveným a černožlutým, s muzikou též v kráse po městě procházeli, přitom také na všech věžích se zvonilo a mezi královskými vozy ihned varty se obsadily a páni šephmistři s vindlichy J. M. králi při vozu svítily, když k Dvoru Vlaskému jel. Když pak již král s královnou k těmž Dvoru Vlaskému přijel, tu je vítal německým jazykem p. král. bergkhofmistr Jan Bernard Wohnsiedler a přitom se dalo Salve ze 30^{ti} tupláků po třikrát. Po kterémžto vítání nahoru ve Dvoře se šlo, kdež již večere se připravovala, a tu mnozí velicí páni i hrabata J. M. královské na službu stáli. Leibcompagnie královská položila se do Bilan a na Přítoku. Na ráno pak J. M. král do chrámu Páně k sv. Barboře na mši svatou se odebral, kdež před velkým oltářem kleče tu oběť vyslyšel. Potom, navrátíce se z chrámu Páně, ihned z města Hory Kutné k panu hraběti Věžníkovu do Nových Dvorů odjel. Královna pak také po 10. hodině s svými lidmi jela do kostela k sv. Barboře a po vyslyšení sv. mše okolo 11. hodin polovičního orloje do Čáslavě k obědu odjela, kamžto ji také J. M. král z Nových Dvorů s panem hrabětem Věžníkem následoval. A tak se stal konec odjezdu královského z Kutné Hory dne **17. listopadu**.

Léta 1703. Dne **22. dubna**, to jest druhou neděli po Veliké noci za velebn. p. P. rectora v koleji jezuitů na Horách Kutných u sv. Barbory, Jiřího Khynského rodiče chlumeckého, posvěcen kostel a oltář velký Božího Těla a sv. Barbory od důstojně velebn. pana Víta biskupa Hieropolitanského, arcibiskupství pražského sufragána. /121/ Téhož léta 1703. Dne **5. července**. Pan Tobiáš František Khun kaňkovský hospodářský inspector, téhož dne také tu spolu za primasa dosazen byl. Pán zajisté toho ouřadu hodný. *Prot. Senat. Gang.*

Léta 1704. Při velkém nebezpečení zemí rakouských od nepřátel Francouzů a Bavorů obklíčených, štěstí se císařským obrátilo, když dne **13. srpna** princ Evgenius ona spojená nepřátel vojska při městě Hýchstadt řečeném v Říši porazil. **Páni opatrovníci** chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku týž kostel vnitř toho léta renovovali a k těmž tyto řemeslníky obrali: Jan Špaček zedník pucoval a veskrz týž kostel zbilil. Ondřej Heutiger truhlář šaloval strop, též stolice, spovědnici a rampouch nad kazatedlnicí, vše z nových borových prken vyhotovil. Ondřej Aitel řezbář dělal a postavil znovu jak oltář velký, tak též postranní dva malé oltáře. Václav Mařík malíř přemaloval erby v kůru nad velkým oltářem,

též maloval obrazy a to na velký oltář sv. Vavřince a do postranních oltářů malých Navštívení blahoslavené Marie Panny Alžbětů a sv. Judy Thadeáše a konečně také ty samé oltáře oštářoval. K čemuž pan Karel Černý kupec v Novém Městě pražském metálu tolik, co potřeba bylo, daroval. Kterážto všechna práce nábožnou péčí rady kaňkovské do dne **7. srpna** se dokonala. Nato dne **10. srpna** v den památky sv. Vavřince, jenž se na neděli trefilo, nejenom pouť ale i také posvěcení toho chrámu Páně na Kaňku slavnost se držela. Mimo duchovenstva také pozvání tu byli a se najíti nechali vzácní hosté, totiž: pan mincmistr pražský, sekretář pana hraběte Petra Kokořovce nejvyššího mincmistra království českého a celý král. ouřad horní. Odpoledne nový pan kaplan kněz Vavřince nešpory vykonával a po těch, jakožto nedávno v Praze na kněžstvo posvěcený, lidu požehnaní uděloval. *Grantz.* Dne **14. září** v den sv. Kříže povýšení, drželo se v kostelích slavné Te Deum Laudamus za obdržení nad Francouzy dvojího velikého vítězství a to dne 2. července a 13. srpna, takže na 100 let nejní pamět, aby taková porážka lidu francouzského se stala. Dne **29. září** v den památky sv. Michala archanjela, p. arciděkan horokutenský konal služby boží v kostele Matky Boží v Gruntě a pak odtud vedl procesí až k silnici, která jde od Skalky ke Kolínu, a tu posvětil Boží muka neb kříž, který nákladem Jakuba Sodomy šafáře libenického vnově vyzdvižen byl. Dne **30. října**. Pan primas a rada král. horního městys Kaňku, na žádost pánův šephmistrův horokutenských, povolili, by týmž pánům šephmistrům k jich potřebě jistá privilegia se vidimirovaly. Což se i také stalo, že vidimus vyhotoven, městskou pečeti upečetín a nadzmiňným šephmistrům dán byl. Začez oni páni šephmistři kaňkovským vědro hořkého piva darem odeslali.

Léta 1705. Dne **5. máje**, usnul v Pánu císař Leopold I., po němž v panování nastoupil syn Josef I., máje věku svého 27 let. Po smrti Leopolda, pozůstalé války domu rakouskému /122/ zvláště ve Vlaších šťastně se vedly. **Toho léta** kaple sv. Ducha při kostele sv. Vavřince na Kaňku jest obnovena a v ní nový oltář postaven nákladem dobrodincův. Což když ke konci přivedeno bylo, tedy dne **4. června** ráno v 6. hodin přišli na Kaňk z Hory Kutné p. kaplan P. Vavřinec a s ním jeden p. P. jezuit, též jeden magister a student s muzikálníma instrmenty (které p. pater Karel Kouřimský regent seminarii sv. Barborské odeslal) a tu předně p. P. jezuit v tej kapli hned před introitu: Veni Sancte Spiritu etc. zpíval a pak oběť sv. mše při libě znějící muzice vykonal. Po kteréž zas hned p. P. Vavřinec druhou mši sv. sloužil. A tak se táž slavnost s radostnou pobožností všech přítomných dobrodinců ten den vykonala. *Grantz.*

Léta 1706. Princ Evgenius dobyl arcívodství majlandské, Mantui, též i království napolitánské a sardinské i skoro celé Vlasy císaři podmanil. Dne **7. března** okolo 6^{ti} hodin na polovičním orloji na Turkaňku v šachtě Holubská na 14. dumplochu ze dne počalo hořeti od ohně kladeného a tu hned jak na Kaňku, tak i v Hoře Kutné na zvony k šturmu se tloukou a jak havíři, tak i jiných lidí množství k bránění se zběhlo, však ale oheň uhasiti se nedal, až pak Jan Špaček souseď kaňkovský poradil: by šachta zvrchu dobře hnojem ukryta a pak s vodou polívaná byla. Což když se učinilo, teprv ten oheň v šachtě se udusil. Škoda vypočítána přes 2000 f. Více pak přitom to podivné se stalo, že kuřata malé, které tam v kavně Jiříku Zatočilovi šturciři před tím dnem se vylíhly, hned kokrhaly. Dne **12. máje** stalo se zatmění slunečné a začátek svůj vzalo v 9 hodin 44 minut ráno na polovičním orloji. Prostředek a nejhroznější zatmění v 10 hod. 58 min. tak se zatmělo, jako v noci, až hvězdy okolo Slunce viděti bylo. Konec toho zatmění stal se v 12 hodin 12 min. Pamětníka nebylo, který by tak veliké zatmění byl viděl na obloze nebeské. Dne **24. června** držáno bylo vůbec v kostelích slavné Te Deum Laudamus, v příčině: že král španihelský Karel toho jména III. arcikníže domu rakouského a císaře Josefa I. bratr, u města Barcelonu v Španihelích veliké vítězství proti Francouzům obdržel. Dne **27. června** opět bylo v chrámích Páně slavné: Tě Boha chválíme, zpíváno, zato že král španihelský Karel III. obdržel vítězství nad Filipem předešlého krále španihelského synem u Tirlimon v Španihelích, kdež francouzského lidu do 20.000 pobito bylo. Dne **10. srpna**. Vykonávala se na Kaňku v chrámu Páně sv. Vavřince slavnost s plnomocnými odpustkami. P. pater Vavřinec kaplan kutnohorský kázal slovo boží, pak p. arciděkan Jan Matěj Dačický z Heslova sloužil

⁸ poznámka tužkou na okraji: - *hovězího dobytka*.

slavnou oběť mše svaté. Též z kláštera sedleckého dva kněží malé mše sv. sloužili a posléz p. P. Vavřinec sloužil malou mši sv., při kteréž opět Cantores muzicírovali, protože byl ^{123/} jeho jména svátek. Potom odpoledne o 2. hodinách byly držané nešpory a tak táž pouť s vroucnou pobožností se skončila. Dne **12. srpna**. P. P. sub-regens, Lanscronský, Soc. Jesu, s dvěma magistry a s všema seminaristy, jichž přes 40 bylo, přišel na Kaňk do chrámu Páně, kdež jakožto v otcávu sv. Vavřince ke cti a slávě boží slavnou oběť sv. mše konal, při kteréž studenti muzicírovali. Jimžto po službě boží dáno trunk piva a koláče za 2 f 30 kr. na počtu. *Grantz*. Dne **15. srpna**. Drželo se posvěcení chrámu Páně na Kaňku, ku kterému mnozí vzácní hosté, jak od velebn. duchovenstva, tak též mnozí jiní páni pozváni byli. Pan král. bergk Hofmistr Bernard Wohnsiedler k témuž také sebou pozval tit. p. Václava sv. římské říše hrabě Marcina, pána na Vrchlabí a Skřínč, jenž se najíti dal ještě s dvěma pány, jmenovitě: Witerkopfem a Bihseramem, pak ještě s jedním duchovním. Potom po službě boží jdouce ti hosté k obědu do domu paní Salomeny Tesákové, kdežto čekali. P. primas kaňkovský Tobiáš Khun a páni radní, jsou v černých pláštích, a havíři, stojíce v perkytlích v dvou řadách, skrze které ti páni do domu jdouce, tu p. Adam Vavřinec Grantz radní a spolu syndicus vítal téhož p. hraběte, že se staročeský pergverk kaňkovský nejenom z jeho příchodu vzácného těší, noprž také jemu vinšuje: by jeho hory vrchlabský takovým božím požehnáním kvetly a tolik rud vydávaly, jako někdy tyto hory kaňkovské. Za kterýžto vinš p. hrabě volně se poděkuje a tak mezi společný pány hosti vstoupil. Dne **24. října** zas držené bylo v kostelích Te Deum Laudamus etc. za obdržení velikého vítězství vojska císařského pod vůdcem Evgeniem v Španihelích dne **7. září** toho roku nad Francouzy, kdežto celá armáda francouzská přes 30.000 lidu zmodrována, poraněna a v nic obrácena i všechny kořisti vítězové naši jsou obdrželi. **Toho léta** král. horní ouřad dal místa na Kaňku, a to: Karlovi Sekerkovi kunstšejgýři turkašskému u dolu Šafar, kdež král. maštale koňský bývaly, za 2 f, též Janu Kouřilkovi havíři pod Panskou šachtou, gratis, a Jiřímu Cimburkovi král. kováři, kdež při dolu Stará Plimle maštale koňský bývaly, obdržel darmo to pusté místo. *Lib. Contr. Gang*. **Toho roku** bralo se do hospod kaňkovských pivo od pana hraběte Bernarda Věžníka hejtmána kraje časlavského, z toho ohledu také týž p. hrabě odeslal z Nových Dvorů pánům kaňkovským jeden sud dobrého hořkého piva darem, s tím doložením: by při těch radovánkách za vítězství držných tím pivem se občerstvili. *Grantz*.

Léta 1707. dne **5. ledna**. Zverbován na Kaňku na vojnu jistý Matěj Novotný z Libišan od Králova Hradce rodilý a v Praze odvedený, dáno jemu na ruku hotových 7 f 8 kr, též za 12 dní košt-geldtu po 12 kr denně 2 f 24 kr a za mundur 21 f 30 kr, k tomu jiných ^{124/} outrat než odveden byl, 34 f 58 kr a tak v sumě dle Assentlistu na téhož vojáka součtováno Vídní 66 f, dle toho na Kaňk přišlo podle usedlostí k placení 36 f 40 kr, Radboř k tomu concur. 27 f 30 kr - a Hora Kutná 1 f 50 kr. Ostatní na těch 66 f - obdržela se bonificací p. 35 f - která zas podle usedlostí rozvržena byla, z tej Kaňk obdržel 19 f 26 kr 4 d, Radboř 14 f 35 kr a Kutná Hora 58 kr 2 d. *Lib. Mem. Gang*. Dne **22. července** to jest v den památky sv. Maří Magdaleny okolo 3 hodin z poledne, takový vítr od západu se strhl, že všechné stojaté žita a pšenice na větším díle vyklátil a také nesčíslné množství jiných škod na staveních způsobil. Jak živi lidé nepamatovali takového povětrí. Obilí ležaté na polích všechno se do povětrí zmizelo. *Grantz*. Dne **31. července**. Přišel patent strany zverbování myslivcův a dle repartiti krajsko-ouřední přišlo na 10 usedlých 1 muž. Kaňku s Radboř a Hlízovem připadl 1 muž postaviti. Kaňk zverboval Matěje Šťastného z Přítoky, Čecha rozeného, za téhož myslivce. Však ale nedlouho zas přišlo poručení: že se myslivci propouštějí, protož i také tento propuštěn byl, na nějž outrata vyšla po 15 f. Kaňk zapravil 7 f 30 kr, Radboř 5 f 37 kr 3 d. a Hlízov 1 f 52 kr 3 d. *Lib. Mem. Gang*.

Léta 1708. Dne **14. března**. Zas opět recrouta se musela a tak v Kaňku téhož dne zverbován a v Praze odveden jistý Jan Kousek havíř. Outrat přitom v sumě součtováno bylo 70 f - na to Kaňku přišlo dáti dle usedlostí 40 f 25 kr, Branšovu 24 f 15 kr a Hoješínu 5 f 20 kr. Dne **31. máje**. Velebný p. P. Jiří Schafberger, Regens ze seminariu kutnohorského, též p. P. Jan Slavík, přijdouce na Kaňk s všema seminaristy ráno, kdež tu v chrámu Páně služby boží konali, a to: p. P. Slavík ranní mši sv. četl při zpěvu literátů a

potom p. P. Regens zpívanou velkou svatou oběť vykonal, při které studenti muzicírovali. Po vykonání té pobožnosti šlo se do rathauzu, kdež dáno na počtu k snídání teplé pivo, koláče, zemličky, chléb a máslo. Začež outrata vzešla 3 f. *Grantz*. **Téhož léta** od 1. listopadu, počala se nová daně tak řečená Acciss, kdežto jedenkaždý obyvatel neb příchozí od tohoto království českého, ze všeho, cokoliv k obživení neb osáčení těla, jakož také jak z koňského a hovězího, též jiného všeho dobytka, jistý quantum platiti musel. Táž daně trvala až do roku 1714. **Karel mladší** syn Leopolda I. císaře pojal za manželku Alžbětu Kristinu, dceru Ludvíka knížete Bunšvického která prv z luteránského ke katolickému náboženství přistoupila.

^{125/} **Léta 1709** byla zima veliká, takže lidé, zvěři i ptactvo, též štěpové a vinice zmrzli. Počala hned od měsíce listopadu 1708 a nejrudčeje pak od 6. ledna a tak silně trvala do 13. února, pak něco oblevila, však předce držela potom ještě až do konce dubna. Též sněhy veliké spadly, kterých málokdo takových pamatoval, z toho potom následovaly dvoje povodně veliký, že na řekách vody velmi se zmocnily a veliké škody učinily. Ta zima zhubila celou Evropu, nebo i nedostatek chleba byl, z příčiny, že se obilí v mlejních mlíti nemohlo. Dne **7. dubna** ohlášeno bylo v kostelích, že Kliment XI. papež římský poručil: aby se svátek Nepoškvrněného početí Panny Marie světil. Dne **28. dubna**. P. Tobiáš biskup králohradecký o Cantate v Hoře Kutné v kostele sv. Barborském slavnou mši sv. sloužil a pak toho dne o nešporích svátostí biřmování lidu posluhoval. *Grantz*. Dne **11. srpna**. Táhl tu vojsko denemarské z Uher, kdež na pomoc císaři již přes 5 let leželo a jej císař zas domů propustil. Toho dne položilo se u Malína na obcích a generál jejich byl bytem v Nových Dvořích u p. hraběte Věžníka. Lid ten i s koňstvem měl z kraje své vyživení. Dne **20. října**. Drželo se vůbec v kostelích Te Deum Laudamus s trojí střelbou za obdržení vítězství nad Francouzy a dobytí města a pevnosti Dornyku. Dne **3. listopadu**. Opět držané v kostelích Te Deum Laudamus, za dosáhnutí velikého vítězství nad nepřátely Francouzy. Dne **11. listopadu**. Frater Bonyfacus Blahna, řádu sv. cistercienského kláštera sedleckého profes, od slavné commissi praelatův a krajských hejtmánův na stolici praelátskou slavně instalován byl, jakožto praelát sedlecký.

Léta 1710. Buřičové uherští pod jich vůdci Rogacim a Karolí hrabětem do Moravy vtrhli na loupež, ale tam od císařského vůdce Syckinského hraběte poraženi a vyplašeni byli.

Léta 1711. Dne **17. dubna**, dokonal život císař Josef I. na neštovice v 33. roku svého věku. Po němž v panování dosedl bratr jeho Karel, jenž potom 22. prosince ve Frankfurtu za císaře římského toho jména VI. korunován byl.

Léta 1712, dne **26. ledna**. Císař Karel VI. z Frankfurtu po svém korunování šťastně do Vídně téhož dne přijel.

Léta 1713. Proměnu celé Evropy uvedla jest toho roku jedné ženy nestálost, totiž anglické královny od úmluvy s císařem Karlem VI. ustupující. Pročež ač císař země své zcela upokožen měl, k vojně se hotoviti neopominul. Císařovna Alžběta Kristina ze Španěl se odebrala a dne **11. července** do Vídně přijela. **Toho roku** česká země morovou ranou navštívena byla. Také bylo před žněma veliké draho a hlad, neb korec žita byl za 4 f 30 kr. Dne **24. dubna**. Velebný p. Bonyfacius Blahna, ten čas kláštera sedleckého praelat, s P. Adamem převorem a s celou kapitolou téhož kláštera Matky Boží Sedlice a Skalice, u přítomnosti velebn. p. opata žďárského a jiných mnohých duchovních, s velkou slavností muzikální založil nový klášter vedle velkého kostela; kdežto do gruntu založilo se sedlo řemeslnickým kamenickým dílem vytesané. Dne **8. června**. Byly republicirovány vůbec jak v městě Hoře ^{126/} Kutný tak též na Kaňku, privilegia, nadání a obdarování od slavné paměti císařův a králův českých, Horníkům udělená, a zvláště posléz od J. M. císaře Leopolda pod datum v Vídní dne 16. ledna léta 1691 stvrzená a s přidáním ještě některých milostí rozšířená, obzvláště že: skrze zdržování neb přechovávání v Kutný Hoře a na Kaňku lidí poddaných se pokuta na Horníky ukládati nemá. Kdo to chceš obšírně věděti, tedy čti o tom v Manualu magistrátálním v král. horním městy Kaňku ad Annum 1699. fol. 346 p.v. kdež jsou ty královské svobody horní ingrossirované. *Lib. Memor. Gang*. Dne **19. září**, p. Tobiáš Trubač zlatník a soused kaňkovský, zhotovil kalich stříbrný pozlacený nový do kaple sv. Ducha k

chrámu Páně sv. Vavřince, a to nákladem⁹ dobrodincův tej kaple. Kterýžto kalich toho dne velebný p. opat sedlecký Bonifacius Blahna jest posvětil. Nato dne **22. září** v třetím quatembru v tej kapli velebný p. P. Vavřinec kaplan horokutenský sloužil obět' mše sv. a tu ponejprv se ten nový kalich užíval. **Toho roku** magistrát kaňkovský koupil k ruce obce dům Bašta řečený na Kaňku, a to od Alžběty Jelínkové za sumu p. 950 f - a tu potom jak stodola, tak též špejchar k obilnímu skladu, jakož i dobytek obecní byl. Ten pak až dotud pod Trmendlí bývalý obecní dvorec zbořen byl.

Léta 1714. Oheň zemi žirající morového nakažení uhasnul měsíce března, který v Čechách přes 20.000 lidí a dobytka 1.994.735 kusů a nejvíce hovězího strávil. *Chron. Reg. Hradec.* Dne **3. července.** Velebný pán Majer sufragán knížete Ferdinanda arcibiskupa pražského na žádost pana opata sedleckého toho dne, jenž špejchar k obilnímu skladu, jakož i dobytek velký kostel v Sedlicích založení Matky Boží a sv. Jana Křtitele. Pak na druhý den, totiž dne **4. června** v pondělí, odjel týž p. biskup sufragán do Hory Kutné na žádost Horníkův k posvěcení chrámu Páně sv. Jakuba, jenž slove u Vysokého, a tu z města proti němu vyšli havíři v perkytlích s celým ouřadem horním a horníky, při zvučném u všech kostelův zvonění. A tu týž důstojný otec do téhož kostela vešel a jej vedle rádu cirkve sv. posvětil. Po svěcení pak sloužil slavnou mši a po ní Te Deum Laudamus závěrku učinil. Páni šephmistři darovali témuž panu biskupovi stříbrný credencz, jenž stál za 194 f. *Grantz.* Dne **15. června** v městě Hoře Kutné vedlo se procesí od sv. Jakuba k sv. Barbore a tu byl posvěcen na rynku fundament neb základ té statue, kterou Horníci ke cti a na poděkování pomocníci křesťanův nejsvětější rodice boží Marii Panně (že skrz její přimluvu od morové rány uzdraveni byli) založili. Dne **31. července** strhla se neslychaná veliká z oblaku povodeň v Čechách v kraji časlavském okolo Žďáru až skoro ku Praze, tak že v Brodě přes 38 domův pobrala a i s lidma pryč ku Praze zanesla, tolikéž ve Světly tak učinila, že přes 25 domův vza-^{/127/} la a k tomu přes 80 osob potopila. V městě Ledči tím způsobem způsobila, že mnohé domy i s mostem a lidma pryč k Praze odnesla, též jiné nevymluvné škody učinila, když lidem mnohým všechné nábytky pobrala.

Léta 1715. Dne **29. máje** v městě Hoře Kutný vstavena byla na sloup statue nepoškvrněné početi blahoslavené Panny Marie, a to se stalo beze vši slavnosti, troubení a bubnování. Toho skutku a mistrovství byl vůdce ctihodný frater p. František Paugut z Tovaryšstva Ježíšova. Jak se praví: páni Horníci dali od téhož díla 300 f. Týž nadpravený frater také těch časův zhotovil oné statue na mostě před kostelem sv. barborském a proti koleji jezuvitské stojící. *Granz.* **Téhož dne** urozený a statečný rytíř p. František Hrabaně z Přerubenic vyzdvihl od magistrátu kaňkovského paměti starožitého stavu pánův Hrabánův a odtud z Kaňku ihned odebral se do města Bryslu nidrlandského k panu otci svému. Toho pana Hrabaně předeck býval pánem na Pečkách, od něhož také městečko podnes Pečky Hrabaně se jmenují.

Léta 1716. Dne **27. dubna** ráno o 6. hodině polovičného orloje urozený pan Tobiáš František Khun primas v král. horním městys Kaňku založil kapličku proti zahradě neb křenovce Mydlářský u Hloušek podle cesty kamenné jdouc z Kaňku k Hoře Kutné. Na základní kámen do gruntu položeno a zaděláno peněz jest 13 kr. Na tu kapličku byli rozliční dobrodincové, kteří na ni náklad vedli. Statui sv. Jana Křtitele dal zhotoviti p. Jan Kalina z Mečkasu. Stavěl ji Jan Špaček mistr zednický. Nato dne **18. máje** táž kaplička již zhotovena byla a následující den 19. jakožto v Křížový den přišla slavná procesí horokutenská, kterou vedl p. P. starší kaplan Joannes Erlich, který tu novou kapličku u přítomnosti tej procesí posvětil. Po posvěcení literátí zpívali píseň o těch svatých, kteří na tej kapličce malovaní a vyrytí jsou, totiž: sv. Jene Křtíteli, sv. Vavřince, sv. Václave, sv. Erazyme, sv. Floriane pros za nás etc. a tak ten zpěv se vykonával přes Kaňk až do chrámu Páně sv. Vavřince, tu se drželo kázání a po něm zpívaná mše sv., při které kantoři sv. jakubský z Hory Kutné musicirovali a pak odtud šlo procesí k sv. Maří Magdaleně, odkudž zas kutnohorský se brali k Sedlicům a kaňkovský zpátkem do Kaňku. A tak se ta slavná pobožnost skonala. Dne **29. června** pan hrabě z Pöttingu nejvyšší mincmistr království českého přijel do Hory Kutné na 6

kočářích s celým dvorem svým, k renovování magistrátův kutnohorského a kaňkovského. Proti němuž páni horní ouředníci, též rady jak z Hory Kutné, tak i z Kaňku vyšli, a když týž pan mincmistr k hornímu lidu přijel, tu jej p. Tobiáš Khun primas kaňkovský a spolu ouředník horní vítal. Pak hned havířtvo v perkytlích a s kahanci v svých řadech napřed zpátkem se obrátili a tak do města až na král. Dvůr Vlaský týž p. mincmistr s vši cti a slávou uveden byl. Na ráno totiž 30. června týž pan mincmistr obnovil magistrát horokutenský a pak zas následujícího dne^{/128/} totiž **1. července** obnovil magistrát král. horního městys Kaňku, kdežto byli v král. rejtunku na Vlaském dvoře následující osoby k tej povinnosti ouřadní vyhlášený, jmenovitě: Primas: pan Tobiáš František Khun. Radní: Christian Gajer, Martin Svoboda, Jan Švorc, Jiří Cimburek, Tobiáš Stezka, Adam Grancz, Jan Špaček, Jindřich Zdvihal, Martin Vykročil, Jiří Šrámek, Bernard Římouský. Rychtář: Adam Viznar. Kterýžto všichni ihned v přítomnosti král. horního ouřadu obyčejnou přísahu složili. Dne **6. září** bylo v Čechách ve všech farních kostelích slavně zpíváno: Tě Boha chválíme etc. za obržžené vítězství nad Turky. *Grantz.*

Léta 1717 dne **13. máje.** Narodila se Maria Terezia dcera císaře Karla VI., která potom po smrti pana otce všech zemí rakouských dědičkou a paní byla. **Hned potom** princ Evgenius do Uher proti nepříteli Turku se vypravil a pak dne **19. července** již ležení vojenské blíž Bělehradu založil. Nato **15. srpna** svedena byla bitva, v které Turci poraženi byvše hned potom dne **17. srpna** také pevnost Bělehrad se vzdala, z kteréžto vítězství celá křesťanská Evropa plesala.

Léta 1718. Dne **27. června.** Pokoj mezi císařem Karlem VI. a tureckým sultánem toho dne zavřen byl.

▼**Léta 1719.** Frater Oto Zahraděcký kněz a profes sedlecký zvolen byl za opata kláštera sedleckého. Za téhož opata oné starodávní zdi hrádku pánův Myškovských Žlunice řečeného nad Šipčím stojícího, z rozkazu nadpraveného opata rozbořené byly, z kterýchž se pak stavěla zeď hradební okolo štěpnice při ovčíně Šipčí. Ti páni Myškovský, kterých tu táž tvrz stála, mívali v tom okolí Šipčí mnoho polí. Na kterých potom (jak již zpřede praveno) klášter sedlecký ouroky nebolžito vrchní právo roku 1635 od Jana Němčického za 300 f koupil, a tak ty grunty pod svou iurisdiction přivedl.

Magistrát kutnohorský, majíce soud s panem opatem sedleckým Bonifaciem Blahnou a s celým konventem, z příčiny, že jest nadzmněný p. opat a konvent v to se vydal, by mohl v městě Hoře Kutný arciděkany dosazovati. Načež toho **léta 1718** od král. soudu zemského vejpověď přišla, že: poněvadž Horníci kutenští za arciděkana koho a odkud by chtěli dosazovati právo mají, tak jak se od starodávna zachovávalo, protož by p. opat a konvent v klášteře své kostely spravovali a řídili, Horníkům pak do jich iurisdiction aby se nedrali.

▼**Téhož 1719** roku dne **9. Junij.** Velebný pan pater rector Societatis Jesu z koleje kutnohorské toho dne jakožto na slavnost svatodušní poslal na Kaňk dva pány duchovní k vykonávání služeb božích v chrámu Páně sv. Vavřince.

^{/129/}**Léta 1721.** Dne **11. srpna.** Velebný pan pater Jacobus Strohon S.J. z koleje kutnohorské, toho času praesses veleslavného bratrstva českého u sv. Barbory, konal toho dne na Kaňku v chrámu Páně sv. Vavřince obět' mše svatě za pány sodály z téhož bratrstva a spolu za pány radní kaňkovské. Ten duchovní pán, když do toho chrámu Páně vešel, spatřivše ho, pravil: tento kostel všechen jest podobný kostelu římskému sv. Jana v Lateránu. Tak to dosvědčoval a jistil týž duchovní, který v Římě byl a jemuž také tam kostel lateránský povědomý býval. Protož také se to zde pro paměť budoucí poznamenalo: abys čtenáři věděl, že kostel na Kaňku sv. Vavřince, témuž římskému kostelu lateránskému podobný jest. **I to také** doložiti neopominu, že těch časů, když na Kaňku farářův nebylo, týž chrám Páně sv. Vavřince přede opuštěn nebyl. Neboť jej velmi často páni patres jak jezuité z Hory Kutné, tak též cisterciakové ze Sedlic rádi navštěvovali a tu oběti mše svatě konali. **Ten rok** v Čechách byl ourodný a potěšitelný, v kterém dne **7. června** náš vlastenec svatý Jan Nepomucký v Římě za blahoslaveného vyhlášen byl.

Léta 1722 dne **14. června.** Horníci kutenští a kaňkovští z horlivě vroucné pobožnosti vypravili se na slavnou pouť s procesí, s velikým množstvím lidu obojího pohlaví do měst pražských. Před-

⁹ dodatečně připsáno tužkou: *shovadilých*

ně, král. ouřad horní, jmenovitě: pan král. bergkhofmistr: Jan František Weyer, starší ouředník horní a primas kaňkovský: p. Tobiáš František Khun, mladší ouředník horní a spoluradní kaňkovský: p. Christian Gajer, p. hutmistr: Karel Kalkus, p. gegehändler: Jiří Reinhelt, p. schichtmistr: Ondřej Šturm, ti všichni páni ouředníci horní do bílých barchánových perkytlí schválně k tej slavnosti připravených oblečení, na hlavách kloboučky na modu s pentlema rozličnými ozdobenými, s holschledry a kahancemi rozsvícenými a švančarami za lidem svým horním (kteří v čistotných bílých perkytlích s holschledry též s kahanci rozsvícenými v obyčejném řadě horním s pány staršími hor stříbrných, jmenovitě: primas: p. Václav Šrámek, staršíma: p. Šimon Brych, p. Ondřej Štraus, p. Kryštof Glut, p. František Syxta a jich písař: p. Václav Štamberský. Též s pány staršíma a radou kaňkovskou, totiž p. Adam Granc spolu syndicus, p. Bernard Římouský, p. Adam Wizner, a p. Václav Maštalka, všichni v svých perkvatích s kápěmi, holschledry, kahanci rozsvícenými a švančarami před havířstvem, jenž před cechy pořádně v řadě šli) postupovali. A tak srovnání šli Novou branou k sv. Jindřichu a odtud šli před cechy s jich korouhvema. Kdežto hned přistoupila městská partaj po ouřadu horním předem velebný pan arciděkan kutnohorský v pluvialu s svýma pány kaplany v dalmatykách, za kněžstvem následoval p. král. rychtář Bernard Dačický z Heslova a pár duchovních pánů paterů jezuitů z koleje kutnohorské, jmenovitě P. Kryštof Felix rector a P. Ioannes Resan, též slavný magistrát města Hory Kutné, jichžto uroz. p. František Fatigati primas a jinší páni spoluradní a ouřadové, jak osmisoudcové tak ^{/130/} též starší obecní s pegmaty sv. Jana Nepomuckého a sv. Václava stříbrnými (kterážto pegmata neslo do 20 osob) následovali. Ti pak ouřadové do pořadu *hned před branou lid veškeren uvedli, a tak* od sv. Jindřicha od na Hrad pražský slavné procesí se vedlo skrze Prahu. Též hned u sv. Jindřicha se zvonilo a tak kde se koliv ke kostelu jíti trefilo, všude zvoněno bylo až na Hrad pražský. Když se do kostela před hrob sv. Jana Nepomuckého přišlo, tu král. horní ouřad oběti stříbrné na tabulce obětoval, totiž: obraz sv. Jana Nepomuckého a obraz sv. Václava, též svy obrazy některých pánů ouředníků na památku. Slavný magistrát dva anjele stříbrny s kahancemi stříbrnými, kterýžto ke ctí a chvále boží hořeti mají až na věčnost. Literátů havíři měli do 10^{ti}, magistrát pak do 12^{ti} i více a ti zpívali přes Prahu novou letanii o sv. Janu Nepomuckém. P. Václav Lizandr servus ouřadní a p. Jiří Kocourek, ti rovnali pány sousedy, totiž: muže, panny a ženy do řadu. Po sousedech 72 z obce, do 28 cechů bylo, z každého jistý počet k korouhvím a kteří korouhve neměli, ti svíce nesli. Havířů a hutníků bylo do 300 osob. Že pak již pozdě na Hrad pražský se přišlo a již večer se blížil, tak nebylo vítání Horníků. Na ráno pak, jenž bylo 16. června, poutníci k svátosti pokání a k stolu Páně přistupovali a tak svou pobožnost konali také i s tou intencí: aby pán Bůh všemohoucí na přimluvu sv. patronů císaři, králi a pánu země dědiče mužského dáti a horám kutenským hojně božské požehnání na rudách stříbrných uděliti ráčil. Po vykonané pobožnosti Horníci zas zpátkem na Hory Kutenské ubírali. *Grantz. Téhož roku* pán Bůh takovou hojnou ourodu na polích udělil, že obilí a to korec žita za 45 kr, ječmena za 36 kr a ovsa za 24 kr hojnost na prodej bylo. Dne **1. září** bylo, po předcházejícím ohlášení v kostelích na Horách Kutnách, shromáždění Horníkův u velikém počtu v chrámu Páně Matky Boží v Gruntě pod vrchy Kuklickýma. Kdežto velebný pan arciděkan kutnohorský Václav Eritrei služby boží vykonával, po kterýchž vedl procesí k místu štolnímu a vodám kuklickým, který ke Gruntě ven vycházejí a tekou, kdež od starodávna dva doly Mládenec a Panna řečené byly. To procesí šlo v následujícím pořádku, předně: za dvouma korouhvičkama šla školní mládež a za nima pan arciděkan pokračoval. Pak celý král. horní ouřad, po něm zase p. královský rychtář a celý magistrát mě-^{/131/} sta Hory Kutné, po něm starší obecní a osmisoudcové, pak páni starší hor stříbrných, též páni starší nad havíři a rada král. horního městy Kaňku a za nima všechno havířstvo, pak sousedstvo a lid obecní, společně všickni zpívající litanie o Všech Svátých a píseň homickou starodávní: Všemohoucí věčný králi etc. Když pak táž procesí k tomu místu, kde tekoucí voda znamená hor zatopených ukazovala, přišla, tu pan arciděkan to místo neb štolu posvětil pro budoucí boží požehnání a nosatcem nejprv tu do země třikrát kopnul, pak po něm též všichni páni ouředníci jak horní, tak též městský, jeden každý na znamení budoucího horního rudního

požehnání kopal. Po čemž hned tu napřed, kdež voda tekla ze štolly zpustlé, havíři k tomu určití kopati počali, k budoucímu těch hor kuklických otevření. Lid pak všecken při tom těm horám boží požehnání vinšoval a tak se odtud domů odebral. Pan král. bergkhofmistr Jan Weyer daroval panu arciděkanovi za to posvěcení dva peníze památní stříbrné: jak Jidáš zrádce Pána Krista Židům na smrt prodal. *Grantz. Dne 4. prosince* v den sv. Barbory, vedlo se procesí v Hoře Kutné od sv. Jakuba do kostela sv. barborského, při kterémž stala se rozepří mezi král. p. bergkhofmistrem Janem Weyerem a p. král. rychtářem horokutenským Bernardem Dačickým z Heslova v příčině, že pan bergkhofmistr chtěl míti pravou stranu před týmž panem král. rychtářem. A když týž p. Dačický, maje spolu titul: císařo-král. rada, jemu panu král. bergkhofmistru z přednosti ustoupiti nechtěl, tedy p. bergkhofmistr hned z řadu ven odstoupil a havířům nařídil, by jich korouhev složili a z řadu pryč odešli. Což se i také stalo, že ti havíři, jichž přes 250 bylo, z procesí odstoupili. Ač pan arciděkan Václav Eritrei ty havíře vzbuzoval: by jen předce s korouhví na procesí v řadě šli, že on sám zato jesti, nic však méně havíři na to dbáti nechtěli, pravice, že oni svého pána poslechnouti musejí. A tak p. bergkhofmistr od procesí napřed k sv. Barboře odešel a havíři též s korouhví ustranili. Dne **16. prosince** přišlo poručení od velebné pražské konsistoře do Hory Kutné, aby tu ihned kostel sv. Jakuba zavřen byl, všechno při něm zvonění co k církvi náleží, přestalo, z oltářů všechné okrasy složené, klíče pak kostelní k opatrování zaporučené a na to místo aby se všechno to, co k církevní službě náleží, u Matky Boží na Náměti (do času jistého, až do budoucí té milosti navrácení) vykonávalo. Načež také hned odtud ciborium s velebnou svátostí ^{/132/} skrze pana P. kaplana Jana Krause k Matce Boží přenešeno jest a tam se také všechné služby boží vykonávaly. Ta pak záповěď u sv. Jakuba proto se stala, že paní Barbora Rozhonorová v témž chrámu Páně v den sv. Ondřeje o nešpořích jistý František Fleišmonový (pro nějakou s ní mající nevoli) mezi oči políček dala, až ji polila krev. Táž ubitá ucházela se k městskému právu, když ale satisfacti obdržeti nemohla, tak tu svou stížnost v Praze panu biskupu přednesla. Načež tedy hned to poručení z konsistoře následovalo a přitom nařizeno panu děkanu čáslavskému s panem farářem žlebským tu důležitost vyšetřiti a na konsistoř odeslati. Po čemž pak dne **23. prosince** zas byl posvěcen kostel sv. Jakuba a tak co bylo odňato, zase navráceno, takže od toho dne všechné služby boží a ceremonie církevní se v něm držely, tak jak kdy předtím se zachovávalo. Světli jej dva páni vicariusové, totiž velebný pan Michal Černý děkan z města Kolína a velebný pan Karel Černý děkan z města Čáslavi, na poručení velebné konsistoře pražské. Stalo se to za pana Václava Eritrei arciděkana kutnohorského. *Grantz. Velebný kněz* pan pater Kryštof Felix z Tovařystva Ježišova na Horách Kutnách, poslední rok rectorství svého dostavěl jest collej při kostele sv. barborském v Hoře Kutný od země až nahoru pod tři pokoje, i také toho léta začátek se stal zvonice, kdež zvony zavěšeny bejtí mají. Odjel po sv. Kateřině do Jičina za regenta seminarského.

Léta 1723. dne 30. března, stalo se neštěstí na Turkaňku v šachtě sv. Třech Králův, kdežto nenadále kámen na Jana Foukala havíře spadl a jemu hlavu roztlouk, od které rány i také hned mřel. **Ten důl** těch časů hojnost rud vydával, z kteréhožto božího nadělení a štědrosti kverkův nová věž při kostele sv. Maří Magdaleny vystavěna byla.

Léta 1724. Dne 8. června. Páni opatrovníci chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku odevzdali k přelítí zvon od téhož záduší, jenž vážil 8 cent. 43 lib. a to Janu Priqui zvonáři z Mladé Boleslavi. Však ale nešťastně se to zdařilo. Neboť ten zvonář tu zvonovinu zmrhal a tak potom týž zvon tomu kostelu slíti odkládal. Když pak po dlouhém očekávání táž zpronevěřilost se zvěděla, tu páni kaňkovští právního přítele v Boleslavi splnomocnili, který tu věc právně vedl. Poněvadž ale zvonář již předtím zvonovinu jinde rozprodal a tak své úmluvě zadosti učiniti a zvon ten slíti nemohl, protož žádal, by od něj peníze za týž zvon, po 27 kr za každou ^{/133/} libru, přijaté byly, čemuž však kaňkovští odepřeli, dajíc odpověď: že z tej ceny, kterou p. král. bergkhofmistr po 36 kr za libru vysadil, sleveno bejtí nemůže. A tak přišlo konečně na to, že když už téhož zvonáře hospoda v Boleslavi sub hasta prodána byla, z tej samé potom dle transactí týž zvon na termíny a to po 20 f ročně k témuž záduší se platil, tedy proběhlo přes 30 let, než týž zvon k

úplnému zaplacení přišel. *Grantz.*

Léta 1725. Dne 10. máje. Veliké neštěstí stalo se v šachtě sv. Karla na Skalce, kdežto se kamení strhlo a tři havíře, jmenovitě Jana Horkýho, Jana Štejnera a Jana Šramejsla, usmrtilo. Byli pohřbeni u sv. Maří Magdaleny. Ten důl Karel na Skalce, jenž toho času za císaře Karla VI. zaražen a podle toho také od jména toho země pána nazván, pro hojnost v něm rud bohatých, velmi na střibro vejnosný byl.

Léta 1726. Dne 4. září. Umřel Jiří Vodice havíř, kterého zabil střelná rána v šachtě sv. Josefinský na Turkaňku, když střílel skálu. Pochován byl u sv. Maří Magdaleny.

Léta 1727 dne 21. srpna. Magistrát a páni starší obecní na Kaňku koupili dům Košice řečený podle Bašty ležící za 210 f. Dům ten dali zbořiti a zahradu od něj připojili k zahradě obecní Baštecký. **Toho roku** mince královská z města Hory Kutné do Prahy odvezená byla, kteráž tu od 1300 roku až dotud bejvala.

Léta 1728. Dne 22. července. Držána byla slavnost v kostele sv. Maří Magdaleny na poušti v hořejším Turkaňku, proti nadání plnomocných odpustkův na 7 let pořad zběhlých, z Říma od papeže Benedicta XIII., kteráž odpustky vyzdvihl pan Václav Erithrei arciděkan kutnohorský. Dne 5. srpna přijat na Kaňku nový syndicus p. Tomáš Růžička z Trhové Zahrádky a pan Adam Granc, jenž tu službu syndikuskou od měsíce prosince 1680 roku až dotud chvalitebně zastával, jsa pro sešlost věku propuštěn, obdržíce provissí s zachováním functí radovské. Tyž pan Adam Granc jsa člověk pracovitý, takže on za toho času k podivení mnoho spisův a pamětihodných věcí sepsal a uvedl. Z kterýchžto také i já jsem mnoho pamětí v tomto rukopisu poznamenal.

Léta 1729. Náš milý vlasti české patron, svatý Jan Nepomucký, byl roku toho od jeho svatosti papežské Benedicta XIII. v Římě za svatého vyhlášen. Při kterémžto vyhlášení pan Antonín hrabě Příchofský, jakožto rozený Čech, papeži při oltáři spolu posluhoval. Toho roku dne 12. června, narodil se a ten den pokřtěn jest Antonín syn pana Ondřeje Šturma souseda a radního kaňkovského, též císaře. schichtmistra. Ten potom v roku 1762. na Kaňku duchovním správcem ustanoven byl.

Léta 1730. Obnovení rady v král. horním městě Kaňku se stalo a byli následující osoby k tomu ouřadu od nejvyššího p. mincmistra, též p. král. bergk Hofmistra ustanovený. Primas: pan Tobiáš František Khun, radní: p. Ignác Putz, p. Christian Gajer, p. Ondřej Šturm, p. Karel Čejka, p. Adam Granc, p. Václav Maštálka, p. Antonín Kakkus, p. David Mírek z Solopisk, p. Martin Vyrázil, p. Jakub Žampach a p. Pavel Liša. Syndicus: Tomáš Růžička a rychtář: Jan Konec. Za inspectora hospodářského mocí decretu od vysoce slavné komory království českého ustanoven byl pan Ondřej Šturm.

^{/134/} **Léta 1731. dne 1. března.** Prodalo se žito obecní na Kaňku korec po 1 f 30 kr. A poněvadž toho času obecní příjem peněz k zapravení vydání nepostačoval, pročez contribuce na sousedstvo rozvržena byla, která se poleletně anticipato platiti musela. *Prot. Senat. Gang.* Dne 3. dubna. Pole obecní sousedům na Kaňku se dělily, a to k starým gruntům po 15 záhonech a k novým gruntům po 10 záhonech. Kterým pak se nedostalo polí obecních, dáno jim zádušní po 15 záhonech, z vinice ale po 30 záhonech k užívání na třetinu, totiž proti odvedení 3. mandele k záduší. Dne 20. listopadu. Panu Karlu Povolnému na Kaňku povoleno v jeho domě Kožichově pivo skrze jeden rok šenkovati.

Léta 1732. Dne 11. března. P. Karel Čejka, ten čas radní a držitel domu Hlubiny na Kaňku, obligiroval se štolu, kterouž prve voda chodívala, vyhledati, aby mohla voda z louže pod jeho zahradu Hlubinskou vypadatí. **Toho roku** přestalo se pivo na Kaňk z Nových Dvorů bráti a lífrovalo se zas do hospod kaňkovských z císařského panství kolínského. Dne 12. listopadu syndicus kaňkovský p. Tomáš Růžička byl ze služby propuštěn a na jeho místo p. Adalbert König dosazen.

Léta 1733. Dne 11. února. Magistrát kaňkovský jakožto patron chrámu Páně sv. Vavřince a sv. Maří Magdaleny toho dne prodal dílo opravení věže při kostele sv. Vavřince na Kaňku a to s mistrem zednickým Jakubem Frylerem za 80 f a s mistrem tesařským Davidem Berthem za 115 f. **Šenkýřům** kaňkovským handl s páleným nápojem přepuštěn byl proti připlacení z každého sudu piva po 1½ kr. Též řezníku Jiřimu Meyerovi v rathauze masný krám povolen držeti proti roční činži p. 3 f. Dne 9. dubna vej-

chozní comisie držána na hranice půdy kaňkovské s libenickými a grunteckými mezující držána v přítomnosti pánův z rady kaňkovské, též starších obecních, pak od strany libenické a grunteckých, pana Adama Tumlíře purgkrabiho a p. Leopolda Kavky pojezdnyho z císařského zámku kolínského, též rychtáře a konšelův z nadpravených vesnic. Kdežto z obojí strany narovnnání učiněno a nato hned zas dne 13. téhož měsíce obnovení a vysazení hraničných mezníků se stalo, a to takto: mezník № 1. zasazen u silnice hlavní, která od Časlavi jde k městu Kolínu. Od té silnice neb od toho prvního mezníku jdouce mezující cestou k pastvišti Fratavka řečenému v dýlce na 857 loket pražské míry, vsazen mezník № 2. Od téhož dále na 196½ lokte zasazen mezník № 3. Odtud zase na 79 loket vsazen mezník № 4. a pak od toho u hlavní cesty od Kaňku do Libenic vedoucí zasazen mezník № 5. v dýlce od № 4. na 480 loket. A tak ta dýlka od mezníku № 1. až k mezníku № 5. činí rakouských sáhů 493. Pak při pastvišti u Grunty, kdež hutě stávaly, vsazené mezníky hraničné, a to № 1. podle strouhy kuklické pod první haldou škvárovou, vedle kaňkovského pole. Od téhož vzhůru po pěší stez-^{/135/} ce, která běží od Libenic k Hoře na 413 loket, vsazen mezník № 2. Pak od téhož dále na 52½ lokte zasazen mezník № 3. Odtud dále přes cestu, která vede od Kaňku ke Gruntě, na 183 lokte do kopečku vedle ouvozu proti rohu kaňkovského pole, zasazen mezník № 4. Kterážto míra pražských loket od 1. Nra až k tomuto 4^{tému} na rakouskou míru spočítaná činí rakouských sáhů 198. Na kterážto obnovení hranic protocol ve dvouch exemplářích vyhotoven, od kterého každá strana pro budoucí paměť jeden exemplář podržela, který zde při magistrátu kaňkovském v spisoskladu až podnes se nachází. Načež také páni kaňkovští dle toho novou mapu zhotoviti dali. *Prot. Senat. Gang.* Dne 17. září v den sv. Lamberta. Na věži kostela sv. Vavřince na Kaňku nová báně postavena byla a nad ní císařský erb, totiž vorel, vsazen. Po dokonané práci David Berth mistr tesařský nahoře u Vorla sedící, tři skleničky vína na zdraví *císaře pána Karla VI.*, nejvyššího král. p. mincmistra a ouřadu horního, pak magistrátu kaňkovského jest vypil, sklenici na zem hodil a sám také dolů k dobré vůli se zdráv navrátil. **Toho roku** slit zvonce Sedmerník řečený a zavěšen na tej věži, kterýmž se každodenně ráno ve 3 hodiny na havíře zvoní. Náklad na něj se stal na polovic od obce a záduší. **Ten rok** dána taxa na massu hovězí a vepřový, tučný po 3½ kr a hubenější po 3 kr libra by se prodávalo.

Roku 1734. Francouzové pro odstrčeného Stanislava Lečinského od království polského, zbouřili proti císaři jiná říšská knížata, jichž také Španělové se přidrželi. Však vojna ta do Vlach se strhla; Mercy císařský vůdce u Parmy v nešťastné bitvě zahynul, Karafa a Traun z království Neapolitánského rozplašeni byli. I Evgen, onen slavný vůdce, musel Francouzům Filipsburg postoupit.

Léta 1735. Vojsku císařskému ve Vlaších nedobře se dařilo, nebo Španělové celé království neapolitánské a sicilské opanovali, pak vtrhli i do Lombardie, kdež s Francouzy a sardinskými se spojili. Nato pak dne 30. března ve Vídni pokoj zavřen byl, dle kterého vystrčenému králi polskému Stanislavovi knížetství lotrinské a Baar ustoupeno bylo a kníže lotrinské zato zas knížetství toskánské dostal a král španělský neapolitánské a sicilské království obdržel. Toho roku dne 22. června p. Karel Filip Krakovský hrabě z Kolovrat, p. František z Lauer a p. Josef z Lipure, ten čas vrchní hor- a mincmistrského nejvyššího ouřadu v království českém administrátoři, u přítomnosti král. horního ouřadu, obnovili magistrát v Kaňku a jsou dosazeni, primas: p. Tobiáš Frant. Khun. Radní: Christian Gajer, Ignác Putz, Ondřej Šturm, Karel Čejka, Antonín Kalkus, Václav Maštálka, David Mírek z Solopisk, Martin Vyrázil, Jakub Žampach, Pavel Liša, a Josef Brulík. **Poněvadž toho** času staré haldy v Kaňku k užítku obce březovým lesním semenem se osývaly, tak panu staršímu obecnímu Janu Weršlákovu nařizeno v radě, by nato zřetel měl, aby na těch mladých břížkách škoda se nečinila a kdo v řezání takových postížen bude, má bez prominutí trestán býti. **Těh časů** vystavovalo se pivo do hospod kaňkovských z císařského kolínského panství a to každý 4. věderní sud za 6 f 30 kr.

Léta 1736. Dne 7. června. P. Ondřej Šturm primátorem na Kaňku jest ustanoven na místě věkem sešlého p. Tobiáše Khuna.^{/136/} Po uzavření pokoje dne 12. února vdala se Marie Terezie dcera císaře Karla VI. a to za Františka Štěpána vývodu z Lotrinska a velkého knížete toskánského. **Brzo potom** umřel ve Vídni dne 21.

dubna onen slavný hrdina princ Evgen, maje věku 72 léta. Toho léta dne **20. dubna** comisi z rady kaňkovské vyšla v příčině rozepry mezi panem Janem Špačkem a panem Karlem Čejkou o tok vody, kdežto po stalém zhlídnutí a vyšetření uznáno: že voda k domu a zahradě Hlubinské p. Karla Čejky se pouštětí nemá, dobře ale dolů k rathauzu dolů svůj tok má míti.

Léta 1737 dne 30. ledna. V Hradci Králové toho dne odpraven byl provazem na šibenici onen falešný verbíř Ignác Rejner řezník a měšťan pražský, jenž pěkného a velkého zrostu mladé mužské osoby z Čech do pruské země zaváděl a prodával. *Chron. Reg. Hradec.*

Léta 1738. Dne 6. března. Jan Volner v Uhřích z Metzensejfu roditelý kotlářský tovaryš, na Horách Kutných v domě paní Alžběty odvodělé Kalkusové (kdežto on nějaký poklad v sklepech otevřítí a vyzdvihnouti se jest stavěl), osum tam nevinných osob s jednou sekerou a nějakým tesákem přehrozně zamordoval a přitom mnoho tisíc zlatých peněz i rozličné jiné klenoty a vzácné věci odcizil a s tím do Moravy prchnul. Po čemž ráno byla jsou ta zabitá těla v domě natrefena, a to: paní Sylvie Weyerové, paní Barbory Hýslerové, paní Alžběty Kalkusové, synů Václava a Jana Kalkusa, panny Mariandy tety paní Weyerové, děvečky paní Kalkusové a děvečky paní Weyerové. Ten mordýř jsa pak v Brně dopaden a vězením zjištěn, v kterém (jak se pravilo) u kamen kouřem se zadusil a tak dne **2. dubna** svůj bezbožný život dokonal. Pročež na nejvyšší poručení tam dne **11. dubna** tělo jeho od kata na káře k popravnímu místu vyvezeno, kolem tlučeno a pak s kolem na kůl vyzdvíženo bylo. Dne **30. března.** Usnul v Pánu na Kuksu p. František Antonín sv. římské říše hrabě Špork a tam při klášteře bratří milostrdných, který on sám vystavěl a nadal, v gryptě položen byl, kdež jest německý nápis v tento smysl přeložen:

To jsem já místo založil, ke cti a božské slávě!

Bych zde odpočinutí zvolil, byla má žádost právě.

Od **1. dubna** toho roku byla abalda tabáková vyzdvížena a každému tabák sázeti a v něm handlovati povoleno bylo. Však zas k náhradě abaldy jistá daně osobní se vybírala.

Léta 1739. dne 6. dubna držána comisi při král. krajském ouřadě na Klucích k narovnání rozepří mezi panem z Widrspergu držitelem statku Hlízova z jedné a obcí král. horního městys Kaňku z strany druhé o role 30 záhonů u Skalky hospody ležící, které vrchnost hlízovská neprávě sobě přivlastniti předsevzala. K tej comisi z rady kaňkovské deputirování byli p. Ondřej Šturm primas a p. Ignác Putc radní. Však ale ta pře při tej comisi k narovnání nepřišla, ^{137/} nebo kaňkovští se hájili zápisem z kněh zemských, že týž pole mezi jinými jich předově od pana Jana Libenickeho z Vrchovišť a na Libenicích koupili; p. Hlízovský ale kuka zem uvedl, že týž pole při generální visitatí do usedlosti hlízovské přiznáno jest a dle toho že on v possessi téhož sedí. Protož tehdy byly obě strany na císařo-král. místodržický ouřad poukázány. Však ale kaňkovští považující že, anby k soudu zemskému na cestu právní se v tej důležitosti pustili, žeby tu veliké outraty se zběhly, následovně kdyby třebaš i rozsudek na obec kaňkovskou k dobrému vyšel, tedy žeby to pole za ty škody a outraty zběhlé nestálo. Protož raděj od všeho dalšího sporu upustili. A tak týž pole podnes k Hlízovu náleží. Vloudilo se týž pole pod iurisdictioni hlízovskou takovým způsobem, že jistá dcerka z Kaňku před tím časem do Hlízova se provdala, které otec její to pole k užívání dal. Načež potom když v roku 1654. generální visitatí na přiznání usedlosti v Čechách vyšla, tehdejší vrchnost hlízovská týž pole do své fassi neb přiznávající tabele potáhla, což když se od strany kaňkovských tehdež s mlčením pomínulo, tehdy pak po letech o to mezi stranami těmi rozepře byla, páni hlízovští tou possessi a vydržením let zemských se bránili. *Prot. Senat. Gang.* Dne **27. července.** Dům radní na Kaňku obnoven i na něm věž zhotovena byla, v které vnitř následující pobožný nápis napsán jest:

Bože! Račiz tento dům radní hájiti,

Od neštěstí ve dne v noci chrániti;

Skrze přimluvu a mocné orodování,
Rodičky Boží Marie ctné Panny.

Těž patrona našeho města milého,

Mučedlníka Vavřince svatého;

Ať jsme vždycky tu ochráněni,

Před pádem ohně zastíněni.

Dne **2. září.** Vysoce slavná administrace minc- a hormistrské-

ho ouřadu v království českém, jmenovitě: pan Karel Filip Krakovský hrabě z Kolovrat, p. Jan František z Lauru a p. Josef z Lipure, v přítomnosti p. král. bergk Hofmistra Jana Václava Mitis, obnovili magistrát v král. horním městys Kaňku a jsou k témuž ouřadu dosazeny osoby tyto: primas pan Ondřej Šturm, radní: Christian Gajer, Ignác Putc, Karel Čejka, Antonín Kalkus, Václav Maštalka, David Mirek z Solopisk, Martin Vyrázil, Jakub Žampach, Pavel Liša, Josef Broulik a Mikuláš Maden. Syndicus: Adalbert König. Rychtář: Václav Pacolt. Adjunct: Jan Zych. Starší obecní: Jan Veršlag a Jan Špaček.

Léta 1740. Dne 20. října usnul v Pánu císař Karel VI. toho jména II. král český, maje 55 let svého věku. Po jehožto smrti Maria Terezia nejstarší dcera císařská, jakožto dědička ujala se všech dědičných zemí a prohlásila též pana manžela svého Františka Lotringa za spolu regenta. Však ti samí mocnáři, kteří Sanctionem pragmaticum od císaře Karla VI. vzdělanou přijali, své slovo nedrželi a posloupanost pohlaví ženského přijmouti nechtěli. Kníže a volenec bavorský největší právo sobě pokládal, též volenec saský, král španělský, král sardinský, král francský, ano i král pruský veliké sobě připovědi předstírali. Král pruský Fridrich II. ještě toho roku měsíce prosince do Slezska s vojskem vtrhl a díl dolejšího Slezska opanoval.

Léta 1741. Odporníci Marie Terezie ze všech stran se stahovali a spuntovali, také král pruský své vojsko v Slezsku dále roztáhl a jedno město po druhém sobě podrobil; proti kterému vojsko české pod vůdcem Neübergem tam vysláno bylo. V tom čase Maria ^{138/} Terezia dědička království českého a zemí rakouských, porodila dne **13. března** ve Vídni syna, jemuž na křtu jméno dáno Josef. **Po čemž** vojsko české pod správou vůdce Neüberga v Slezsku u Molvice od Prusů poraženo bylo, a tak král pruský celé Slezsko opanoval. Pak vtrhl do Moravy, kdež města Olomouce se zmocnil, a s králem francským, též volenci bavorským a saským, proti Marii Terezii k odepření jejího dědictví se umluvil a hotovil. Ti odporníci do Čech ze všech stran chvátili, 24.000 Francouzů, 12.000 Bavorů a 18.000 Sasů pod vůdcem saským Mauricem, zrovna ku Praze se berouce. František veliké kníže toškánské, manžel Marie Terezie dostal k pomoci lid uherský, do Čech táhl, k němuž se také Neüberg a Lobkovic připojili, že již na 80.000 vojsko zrostlo. Načež i také brzo král pruský s vojskem do Čech vtrhl a u Králova Hradce, Pardubic, též na Boleslav a Litoměřice se rozložil, kdež i také tu v Čechách Prusové mladý zrostlý lid na vojnu chytali a lid nemilosrdně drancovali. **Toho roku** p. Karel Čejka radní na Kaňku žádal magistrát o dovolení: by mohl v svém domě Kamenný řečeném v Kaňku pivo šenkovati. Na kteroužto jeho žádost jest jemu týž šenk pivní na jeden rok povolen. *Prot. Senat. die 23. Martii 1741.* Dne **2. listopadu** vojsko nepřátelské, a to husaři Kaňk navštívili, kdež přes den a noc s velikou škodou jak obce tak všech sousedův se zdrželi. Pročež ten čas z ohledu stálého vojenského přecházení hned potom tu varta sousedská nařízena byla. Nato dne **14. prosince** uloženo na Kaňk magacin, totiž chleba portíj po 4 libr. 4000. Sena a slámy rations po 10 lib. 5000 a žita 25 strychů, pro spojenou nepřátelskou armádu. Pak zas 22. téhož dvě kompagnie vojska saského tu ložirovalo. Potom v málo dnech militární execuce, pět rejtharů saských skrze neodvedení předepsaného magacinu, položena tu byla. Dne **26. prosince.** Spojené francouzské, bavorské a saské vojsko Prahu hlavní město v Čechách dobylo, kdež hned potom Karel volenec bavorský najítí se dal, králem českým již sebe nazývajíc, přísahu věrnosti od stavův království českého požadoval. Pak hned z počátku následujícího

léta 1742, týž volenec bavorský ve Frankfurtu, pod jménem Karel VII. císař, korunován byl. **Toho roku** zas saské vojsko do Kaňku vtrhlo, kdežto dne 9. a 10. ledna ložirovalo, a tak ti nemilí hosté tu skrze celé dva dni se zdrželi, neboť ten čas jich množství vůkol Čáslavi zimovalo. **Toho roku** Uhří Marii Terezii s hojným vojskem na pomoc do Čech chvátili, a také ze všech stran z rakouských zemí znamenité vojsko se sešlo, z kterého odporníci teprv moc domu rakouského seznali. Jedno vojsko vedl Kewenhüller, jenž brzo Francouze a Bavorů z Rakous vyhnal a i samého hlavního bavorského města Mýnchu se zmocnil. Druhý houf vedl Karel kníže ^{139/} Lotring bratr Františka, manžela královny české Marie Terezie, jenž též brzo Prusy a Sasy z Moravy od obležení Brna odehnal a jich zcela do Čech k Čáslavi vytlačil. Načež v den sv. Jana Nepomuckého oboje vojsko u Čáslavi proti sobě stálo a

druhého dne **17. máje** ráno u Chotusic na sebe dorazilo. Jízdné vojsko rakouské divy prokazovalo, však pustíce se do loupeže, Prusům zas se sebrati času propůjčili. Pročež princ Karel nechal zapáliti ves Chotusice, plac nepříteli ustoupil a vojsko své k Vilimovu stáhl, ztratíce 2500 mužů a 3 děla, kdežto král pruský tu 4000 na place ležeti nechal a mnoho spolu i ze svého regimentu vybraných největších mužův, též 16 praporců a 2000 zajatých lidí, ztratil. Po čemž vojsko pruské z Čech do Slezska se stáhlo a pak dne **28. července** ve Vratislavi pokoj Marie Terezie s Fridrichem II. králem pruským uzavřela, jemuž Slezsko i s hrabstvím Gladským odstoupila. Princ Karel pak na Francouze a Bavorsy se obrátil a jich u Netolic a Písku porazice a i Plzně se zmocnice, brzo potom až k Praze na Bílou Horu se dostal a tudy Hradčana zavřel. Též generál Festetic s čerstvým lidem přijda Nové Město osadil. Že však ale Bellilo vůdce francouzské vzdáti se tu nechtěl, tak Praha silněji uzavřená byla, kdež pak brzo veliký nedostatek potravy a hlad panoval. I trvalo to obležení hlavního města Prahy až do konce toho léta a nedostatek potom tu nesmírný byl, takže mléka žejdlík platil 12 kr, soli žejdlík 24 kr, másla libra 2 f 30 kr, hovězí maso za 3 f a koňské za 15 kr libra se prodávala. Koní již pobito bylo 1760 kusů.

Léta 1743. hned dne **2. ledna.** Francouzové neduživí a hladem zmoření v tý nejtuzší zimě z Prahy vytáhli a k Chbu neb Egru se ubírali, kterých na té cestě velké množství pomrzlých a zemřelých ležeti zůstalo. A tak celé Čechy od nepřátel vyčištěné byly. **Po čemž** brzo Maria Terezia českou zem navštívila a dne **29. dubna** do Prahy přijela, kdež pak také dne **12. máje** na království české slavně korunována byla. **Toho roku** bylo vítězné vojsko Marie Terezie, když princ Karel Lotring celé Bavorsy podmanil i Francouze přes Rejn zahnal. Však Karel císař kníže bavorské utekl se ku králi pruskému, též i jiná knížata říšská o pomoc žádal. Fridrich II. král pruský ujal se jej s celou mocí a vtrhl do Čech ze dvou stran s vojskem na 100.000 lidí. Vše to vojsko pruské k Praze se hnulo a ji oblehlo. Pak král pruský nechal z Magdeburku po vodě k Praze těžkou střelbu připrouti a z ní do města střílet. Tak Praha nuceně vzdáti se musela. Prusové po osazení Prahy dále v Čechách se roztáhli a jiná města také v svou moc vzali. Načež královna Marie Terezie princovi Karlu v Elzasu s vojskem stojícímu rozkázala do Čech přijíti, jenž také brzo šťastně do Čech se dostal, kdež jemu 24.000 Sasův se připojilo a generál Bathyany také se k němu přirazil. Načež generál Trenk brzo Prusy z Budějovic vypudil a 2000 jich zajal, a tak nepřítel přes Sázavu a Labe zaháněn jsa, v rychlosti vojsko své nazpátek k Slezsku stahoval, též 26. listopadu také z Prahy se stěhoval, kteréhož ^{/140/} Korvati zle vyprovázeli a jemu cestu ouzkou činili, ano i sousedé po těch nepřátelích z oken stříleli, pročež Prusové 132 děla, 40 moždýřů, též všechny nemocný tu zanechatí musili. A tak ti nemilé hosti opět z Prahy zmizeli. **Toho roku** Židé z Prahy a celého království českého vypovězeni byli.

Léta 1744. Dne **17. března.** Magistrát a starší obecní na Kaňku koupili dům Fuxovský, pro obecní školu od Jana Retusa za sumu peněz 52 f. **Téhož dne** podruzi kaňkovští odváděli k obci plat ze živností, a to každý ročně musel položit 35 kr nebo v tom nepřátelském vojanském běhu peněz při obci tu veliká potřeba byla. Též bylo vůbec zapovědino s flintama choditi a střílet pod ztrátou flinty a 14 denním arremstem. Dne **5. června** stavěla se landmilic pro obranu české země, ku které na Kaňku zverbován byl jeden havíř jménem Jan Grobštejn. Nato dne **4. října.** Předvolána byla obec, a tu bylo čteno nařízení krále pruského strany placení kontribuce a odvádění magacínu pro pruské vojsko, kteréž vše se do tábora odtudž z Kaňku ihned odvedsti muselo.

Léta 1745. Dne **20. ledna.** Umřel Karel VII. císař kníže bavorské, a tak císařství své s životem skončil. **Vojsko** rakouské v Bavořích ležící časně se pozdvihnouce, Bavorsy u Pfafenhofen porazilo, takže Maximilian nové kníže bavorské z Mynychu do Augspurku utéci musel; po čemž ale brzo mír mezi knížetem bavorským a Marií Terezií učiněn byl. **Toho roku** princ Karel Lotring Prusy z Čech vypudil a pak také do Slezska vtrhl. Král pruský stál s svým vojskem u Strykavy, kdež 3. června bitva svedená byla, kdež rakouskýho a saskýho vojska do 6000 na place zůstalo a 5000 lidí zajato bylo. Po čemž zas Prusové do Čech vpadli a před Hradcem okolo Smiřic se položili. Mezi tím časem ve Frankfurtu František I. velké kníže toškánské, manžel Marie Terezie za císaře

zvolen a dne **4. října** korunován byl. **Nato ku** konci září, vojsko pruské k Slezsku zpátkem se stahovalo, za kterým i rakouské vojsko postoupilo, kdež obě vojska u Trutnova na sebe vrazili, však že Uhři brzo v loupeže se dali, pročež zase od sebraných Prusů zpátkem k Jaroměři zahánáni byli. Po čemž král pruský v počátku října Čechy opustil a do Saska se obrátil, kdež Sasy dne **15. prosince** porazil a město Drážďany opanoval. Kterýžto prospěch zbroje pruské učinil konec vojny a přinesl Čechám pokoj, jenž v Drážďanech podepsán byl, když král pruský Františka I. císaře uznal. ^{/141/} Téhož 1745. roku dne **5. února.** Dána pomoc od obce kaňkovské do Kutné Hory k vystavení oltáře sv. Jana Nepomuckého v kostele sv. barborském pr 5 f. **Téhož dne** povoleno p. Janu Málkovi na Kaňku v jeho domě, Kamenný nazvaném, pivo skrze jeden rok šenkovati moci. Dne **26. srpna** svolána celá obec na Kaňku a tu v domě radním čteny byl dekret od král. bergkhofmistrského ouřadu, že všichni sousedé, jenž nové domy possedirují, v čas žni k žeti a sklizení obecního obilí, proti slušnému platu, ochotně se najíti nechati mají a to sidce pod ztrátou toho pole, každému od obce k jeho domu pod ourok k užívání vykázaného. Který pak soused k takové práci by byl neschopný, ten každý aby na pomoc toho sklizunku 12 kr k obci položil.

Léta 1746. Dne **25. února.** Byl prohlášen patent, dle kterého v Čechách daně nová z hlav uvedená byla.

Léta 1747. Dne **27. února.** P. král. bergkhofmistr povolil magistrátu kaňkovskému, aby 4 mše sv. quartální každoročně na vejlohu od obce čisti se daly, a to 2. za mrtvé a 2. za živé pány radní by obětované byly. Kterýžto chvalitebný a nábožný způsob tu, ještě i za mého dětinského věku, se zachovával. Toho roku dne **15. máje** v vigilii sv. Jana Nepomuckého. Urozený pan král. bergkhofmistr Jan Václav Mitis, na místě a jménem nejvyššího minc- a horr-mistrského ouřadu v království českém, obnovil magistrát v královském horním městys Kaňku a jsou ustanoveni: primas: p. Ondřej Šturm, radní: Christian Gajer, Ignác Putz, David Mírek z Solopysk, Josef Broulík, Mikuláš Maden, František Puchejsen, Karel Povolný, Jan Zych, Martin Rajchl (po horníku: Kupferblum), Josef Jedlička, Matěj Tesák, syndicus: Adalbert König. Rychtář: Jan Šetrný. **Toho léta** bralo se pivo do hospod kaňkovských z císařského panství kolínského a platili šenkýři ze sudu ungeltu obci 1 f 30 kr.

Léta 1748. Ten rok císař ruský a král švejdský, jenž skrze kolik let proti sobě válčili, se smířili a tak obecní pokoj se stal. Dne **1. června** stalo se neštěstí na hořejším Turkaňku na couku rejzkým v šachtě Kříži, kdežto havíř Ignác Rajchl, opravující cimry, nenadále dolů do šachty spadl a se zabil. **Táž šachta** Kříž nejdéle na témž couku pavována byla. Však ale těch časů již pomalu turkaňský couk se těžiti přestával. Neboť když na couku skaleckým hojnost na stříbro bohatých rud v šachtě Karel řečené se dobajvalo, tedy královští tu také více ná- ^{/142/} klad vedli a mimo toho ještě toho času na témž couku skaleckém, právě proti hospodě Skalka řečené, přes silnici zas jiný důl zarazyli a podle jména císaře Františka I. týž důl neb šachtu František nazvali. Týž důl též potom také velmi bohaté rudy stříbrné vydával, v kterémž skrze mnoho let s užitkem těženo bylo.

Léta 1749. Dne **30. června.** Byla předsevzata vejchozní commissií k přehlídnutí hranic na obmezené půdy mezi kaňkovským a jedné, pak mezi libenickým a grunteckým poddaným k císařskému panství kolínskému z druhé strany a to v přítomnosti pánův z rady kaňkovské, pak pana Ambrože purgrabiho z panství Kolína též osadníků z Libenic a Grunty. Kterýžto přehlídnutí hranic z obojí strany v svornosti se vykonalo. **Toho roku** bralo se na Kaňk pivo z Lorce, tak řečeného pivovaru kutnohorského a dáváno šenkýřům 40^{ty} sud k jich vlastnímu užitku.

Léta 1750. v měsíci máji byly veliké bouřky, ale roku toho bylo na osetí hojně boží požehnání, takže mimo stodol naplněných musely se ještě vysoké stohy dělati. **Císař pán** František I. a Maria Terezia císařovna navštívili české království a v měsíci srpnu bytem zůstávali v Nových Dvořích, k jejichžto cti také tu blíže Kaňku na vrchu Špicberku pyramidy neb sloupy nákladně postavené a nočním časem množstvím světél osvicené byly. Toho roku dne **6. října.** P. Jan Šetrný a p. Jiří Wartr sousedé kaňkovští ucházeti se počali s žádostí: by na Kaňku řemeslnický cechové uvedeni byli. K čemuž jim magistrát nápomocen býti přivoliil.

Léta 1751. začaly se všude v království českém poštovské sil-

nice dělali a dláždití, též sloupy, míle vyměřující, stavěti.

Léta 1752. Dne 17. října. Excel. pan hrabě z Pöttingu, držitel panství habrského, koupil na Kaňku sobě dům, a to od Rozalie Špačkové za sumu 120 f, a jest jemu zápis toho dne ratifikován i právo městské propůjčeno.

Léta 1753. uvedená byla v Praze obecní hra, loterie nazvaná, od jednoho Neapolitána, jménem Kotaldy. Dne **4. června.** Pan Ondřej Šturm, z ohledu svého zešlého věku složil ze sebe ouřad primaský na Kaňku. Na jehožto místo jest od tit. pana barona Mitrovského, nejvyššího mincmistra království českého, dosazen pan Jakub Schön, jakožto primas a spolu hospodářský inspector, kterémuž ^{/143/} také hned následujícího dne duchovní p. P. Antonín Šturm na místě p. otce svého Ondřeje Šturma všecko náležitě odvedl. Po čemž pak dne **31. července** týž ctihodný stařec p. Ondřej Šturm na věčnost odešel. Dne **27. srpna.** Byla pronajata myslivost kaňkovská p. Františkovi Puchejznovi a p. Martinu Rejchlovi proti roční činži pr 8 f. Dne **18. prosince.** Páni radní a starší obecní na Kaňku koupili domek Ubrlaufovský podle dolu Mladé Plimle pro obecní pastoušku. **Toho roku** dělala se královská silnice proti hospodě Skalce, kteráž tu do kaňkovských obecních polí podle rovné linie se schýlila a tak díl pole obecního do tej silnice vpadl a přesto ještě přes tu silnici u hospody Skalky zbytek nějaký od téhož pole zůstal; na kterémž zbytku za mé paměti, totiž 1792 roku Jiří Syxta tehdejší držitel tej hospody Skalky, stodolu sobě vystavěl. Takéli Kaňk za ten díl obecního pole, do tej silnice položeného, jakou náhradu obdržel, toho jsem se dozvědět nemohl.

Léta 1754. dne 11. června. Taxa v Kaňku na prodej obecního žita, za korec na 1 f 45 kr vysazaná, a hudba v hospodách jen do 8 hodin večer dovolena byla. **Toho roku** po žních bylo blíž Skalky ležení vojska císařského zaraženo. Ten čas p. Josef Rynt, šenkýř v rathauze v Kaňku, najal vinný šenk proti zaplacení činže 22 f ročně. Dne **25. října** odebral se na věčnost můj děd Martin Prorážka souseď kaňkovský a pohřben na hřbitově při chrámu Páně sv. Vavřínce na Kaňku.

Rok 1755. byl pohodlný a přinesl brzo časy teplé, takže v měsíci dubnu již chrpa v obilí kvetla. Dne **14. srpna.** Pan Jakub Schön, primas a hospodářský inspector na Kaňku, z těch povinností se poděkoval, i také p. Adalbert König, z ohledu svého zešlého věku ze služby propuštění a pense udělení požádal. Pročež za tou důležitostí nejvyšší minc- a hormistrský ouřad království českého nařídil: by tu při magistrátu počet osob radních se zmenšil z toho ohledu: by pro jednoho v právách dobře zběhlého syndicus solarium zlepšeno bylo. Dne **11. září.** Ignác Meixner najal vinný šenk v rathauze na Kaňku za 25 f ročně. Dne **13. listopadu.** P. Karel Povolnýmu v jeho domě Kožichov na Kaňku pivo skrz jeden rok šenkovati povoleno. Dne **18. prosince** povoleno bylo kaňkovským pánům radním každoročně na housku štědrovečerní 6 f z důchodu obecního platiti.

Léta 1756. Hlavní město Lisabon v portugalské zemi ukrutným zemětřesením se propadlo. Pročež za odvrácení toho zlého od našich krajin, dne **4. února** půst nařízen byl. Dne **14. června.** Excel. p. František Josef sv. římské říše hrabě Pacht z Rájova svobodný pán z Rajhofen, císařo-král. tejná rada, též král. repräsentatí a komory české rada a nejvyšší mincmistr království českého, obnovil magistrát v král. horním městyse Kaňku a byly k tomu ouřadu stvrzeny a představeny osoby následující: primas a spolu hospodářský inspector: p. Karel Kampr. Radní: p. David Mírek z Solopisk, Mikoláš Maden, František Puchejzna, Pavel Povolný, Martin Reichl, Jiří Voda, Matěj Tlouk, Jiří Wartr, syndicus: Josef Prokop Mates a rychtář: Václav Endrle. ^{/144/} **Toho roku** na království české strašlivá vichřice z daleka stahovati se počala. Neb když Francouzové s Engličany z příčiny mezníkův v Americe vojnu počali, Engličan smlouvu s králem pruským učinil, ale Francouzi s domem rakouským v spolek vešli. Z čehož ta bouře do Čech se přivalila, jenž v následující sedmileté vojně mnohé záhuby na to království uvedla. Dne **20. září** na Kaňku svolána obec a jest jí patent v příčině odstranění mladého mužstva přečten. Jakož i také od jeho Excel. pana hraběte Brauna prošlý mandát v známost uveden, by pro nepřátelské vojsko žádné victualia se lifrovaly. **Nato onen** bojovný král pruský Fridrich II. s vší mocí do Sas vpadl a celou tu zem sobě podmanil. Pak obrátil se k Čechům do kraje litoměřického z jedné a jeho vůdce Šverýn od Slezska z druhé strany do kraje hradeckého se položil. Pak dne **1. října** na hranicích saských

u Lovosic vojsko císařské pod vůdcem Maximilianem Braunem s králem pruským, jenž sám vojsko vedl, bitvu svedlo a se oboje strana hrdinsky potýkala; po kteréž bitvě oboje strana zas do předešlého svého ležení odstoupila a pak brzo potom vojsko pruské do Sas na zimy přežení odtáhlo. Též také ono nepřátelské vojsko pod vůdcem Šverýnem v kraji hradeckém ležící (proti kterému zas císařští pod vůdcem knížetem Pikkolominy odporovali) do Slezska zpátek se stáhlo.

Léta 1757. Dne 24. ledna. Kníže Oktavius Pikkolominy vůdce vojska císařského, jsa šlakem trefený, nato druhý den skonl. **Toho roku** nelenoval dlouho od vojny král pruský, jenž časně zjara 20. března s 50.000 lidu pod vůdcem Šverýnem ze Slezska vypadl a s jiným houfem pod princem bavorským Lužici prošel a sám s třetím houfem ze Sas do Čech se vysypal. Císařovna Marie Terezie proti králi pruskému učinila smlouvu s Rusy a Švejdy, jakož i vojsko z Uher a Němec do Čech stahovala. To nepřátelské vojsko k Praze se stáhlo, dohromady kterého na 100.000 lidu bylo. Vojsko pak císařské, pod generály Braun, Königsek a Aremberg (kterého princ Karel Lotring vrchní správu přijal), sotva 60.000 se počítalo. Tu **6. máje** bitva veliká u Prahy se strhla, v které vojsko císařské šťastně (kdež i pruský generál Šverýn zastřelen byl), pak ale roztrženě, bidný konec učinilo. Levé křídlo s generálem Braunem, těžce raněným, do Prahy s všema vůdci se uteklo. Druhý pak díl vojska, těžce zraněný a rozprchlý, k Benešovu a Táboru se obrátil. Po které nešťastné bitvě Praha k zavření a od nepřítele k obležení přišla, takže od 30. máje až potom celé tři neděle nepřítel z těžké střelby ve dne i v noci do toho města házel. **Když tehdy** zem česká v takovém nebezpečení byla, hrabě Leopold Daun ujmul správu onoho po nešťastné bitvě rozprchlého vojska, které generál Serbellany posaváde sbíral, stáhnouce jej u Kolčového Jeníkova, a tu posily z Uher a z Rakous očekával. Král pruský ^{/145/} odeslal od Prahy prince Bevra k pozorování toho císařského lidu. To samé nepřátelské vojsko pod vůdcem Bevrem přitáhlo od Sukdola v den sv. Trojice přes vrch sukovský do Kaňku vtrhlo, kdež tu ubohý souseď od těch nezvaných hostů velice zloupeni byli. A tu pak to vše pruské vojsko na Špicberku ležení sobě zarazilo, odkudž toho dne císařská piketa, z Kroatů a husarů pozůstávající, k Novým Dvorem odtáhla. Když však ale tomu vojsku pruskému na Špicberku dostatek vody scházelo, pročež pobývše tu několik dní, zas odtud na Roviny za Sedlice a Horu Kutnou se přeložilo. **Však ale** v témž Špicberku mnohé trejby, jenž tu až do té doby stály, i s kavnama zbořili a dříví vše v svém ležení spálili a tak nemalou škodu na tom couku turkašském způsobilo. **Když pak** ale potom nedlouho generál císařský Daun asi 60.000 lidu vojenského shromáždil a od Jeníkova naproti Prusům se hnul, tu řeka Bach u Hory Kutné skrze naschválně spuštění rybníkův malešovských se rozvodnila a to jmenovitě v den sv. Antonína dne **13. června**, kterážto voda byla by ovšem tu zpátečné tažení Prusům obtížné učinila, kdyby tu hned množství dlouhého dříví v Sedlicích, k stavení kláštera shromážděného, pohotové nebylo. Neboť Prusové znamenaje, že náhle vody na Bachu znamenitě přibývá, ihned z nich mnozí jízdní přes tu vodu se přepravili, lid obecní k nošení toho dříví sehnali a tím mostů několik přes vodu tu brzo sobě položili, že jak pěchota i též vozy Pách přešly a odtud přes Kaňk, jízdné vojsko pak přes most u Malína po silnici ke Kolínu odtáhli, za nimiž také císařští v rychlosti kráčeli a za Kolínem se položili. **Na tu zprávu** blížících se ku Praze císařských, král pruský s 32.000 vojska obrátil se naproti a spojice se s princem Bevrem, dne **18. června**, s vší udatností a zuřivostí u vsi Křečhoře na císařské udeřil. Však podivil se jak král tak též královský dva bratři Ferdinand a Jindřich tu přítomní zmužilosti císařského lidu, na nějž když sedumkrát s vší silou dorazil, vždy po sedumkrát s vší udatností odehnán byl, že posléz na outěk se oddati musil (jehož císařští lehký jízdní dosti daleko provázeli) nechajíce na bojišti 6500 lidu mrtvého ležeti, kdež na 20.000 s raněnými a zajatými ztrátu trpěl, jakož i 45 děl tu zanechal. Generál Keith, jenž v času té pětky Prahu zavřenou držel, hned rozkaz od krále dostal Prahy zanechatí a s vším lidem k Litoměřicům (kamž i král se s ostatkem utekl) obrátiti a pospíšiti, kdežto týž král své vojsko sebral a z Čech do Sas se vyklidil. Císařští pak pod princem Karlem vtrhli do Lužice, pozorujíc nepřítele. **V tom čase** francouzského a říšského lidu pomoc se přibližovala, pročež král pruský proti nim pospíchaje a již dne **4. září** k Erfurtu přirazyl. Po čemž Karel a

Daun, užívaje nepřítomnosti krále, vtrhli do Slezska a generál Nadasdy Svidnici oblehl a dobyl. Generál Hadik pustil se až do Berlína a město to zloupil. Tak ^{146/} císařští v Vratislavi prince Bevra porazíce zajali i Vratislav hlavní město slezské vybojovali. Mezi tím šťastným prospěchem císařských v Slezsku, král pruský přepadnul u Rozbachu francouzské a říšské pomocné vojsko, jej porazil a rozehnal a pak na císařské do Slezska se ubíral. **Princ Karel**, opustice své ležení (proti mínění Dauna) vyšel vstříc Prusům, i vrazily na sebe obě vojska dne **5. prosince** u Neumarku. Bitva počala se v poledne a trvala až do samé noci. Císařští sice udatně bojovali, ale Fridricha přítomnost Prusům posily dodala, takže císařští z místa boje ustoupiti museli, kdež císařského lidu 6000 na místě zůstalo a mnohem více raněných, 200 kusů a 20.000 zajatých zkázu vezmouce. Princ Karel s ostatkem stáhl se za Svidnici a pak až do Čech na zimní přeležení. Král pruský také zas Vratislav císařským vzal, kdež jich 18.000 zajal. A tak Slezsko, až na jedinou Svidnici, zas sobě podmanil. Toho roku dne **20. prosince** p. Ignác Meixner vypověděl šenk i tabákovou taryfu v rathauze na Kaňku a odtud se odebral do Kutné Hory. Načež zas ten vinný šenk i taryfu tabákovou najal p. Jan Sejdler na 3 léta proti roční činži pr 48 f.

Léta 1758. V tuhé zimě v celém království českém a ve všech zemích rakouských lid válečný se sbíral a ku Králové Hradci, kdež generál Braun své zimní obydlí měl, se shromažďoval. Král pruský také zjara časně svým vojskem hnul a město Svidnici v Slezsku, posavad od císařských držené, oblehl, pak po 13 dnech obležení tu pevnost dobyl. Pak sám král s jedním houfem k Opavi a s druhým Keith ke Kornovu se hnul a pak do Moravy až k Olomouci vpadl. V Moravi generálové císařští Laudon a Jan nepřítel nepokojili, jemuž spíží vezenou z Opavi u Heidenpitsch ve 314 vozích s mnoho koni zajali. V tom pak čase **26. máje** již Daun také s vojskem od Litomyšle hnul do Moravy, a tak nepříteli přístup a pomoc od Slezska zamezili. Nepřítel pak Olomouc dobejvaje, dne **31. máje** ohnivé krupobití sypati nechal, však srdatost Ernesta marschala z Bibrštejnu, města toho vojenského správce, se na odpor postavila. A nepřítel v svém ležení nedostatek trpěl. Generál Daun císařské vojsko od Jevic v tichosti přes Protivínov proveda, mezi Evanovici se roztáhl. Dne **30. června**, Laudon a Žiškovic přepadli u Damštatli a u Nejdorfu pomocné vojsko pruské, 14.000 lidu s spíží přicházející, jej zaskočili a porazili, 7 děl, 3000 vozů zajali, i peníze vezené 11,300.000 f v kasu císařskou přišlo a prach do povětří vyhozen byl. Vida král pruský, že tu nic nepořídí, odstoupil od dobejvání Olomouce a do Čech přes Litavu k Hradci se hnul, za nímž i také Daun pospíšil. To vojsko nepřátelské na této své zpáteční cestě veliké bezbožnosti a loupeže provozovalo, zvláště Hradec ^{147/} Králový urputnost a loupeže jich skrze dva týhodne zakoušel. Pak ~~ku konci toho měsíce~~ to vojsko nepřátelské z Čech do Slezska odtáhlo, kamžto král Fridrich pospíchal, poněvadž již ruský pomocníci Marie Terezie do země brandeburské vpadli. Ale vůdce císařský Daun zas do Sas k Drážďanům se obrátil. Král pruský potkal se s Rusy v své zemi dne **25. srpna** u Zornedorfu a tu bitva krutá svedena, že z obojí strany 25.000 lidu pobitého na bojišti zůstalo, Rusové však tu pole obdrželi. Po té porážce, když Rusové odstoupili, král pruský zas do Slezska a pak do Sas se obrátil, proti kterému Daun u Hofkirchu se položil. Tu dne **14. října** v noci Daun vojsko své na tři houfy rozdělil, ve vsí tichosti hned časně ráno nenadále na Prusy udeřil, s velkým jejich zmatkem. Pruský generál Keith hned tu zastřelen byl a princovi brunšvíckému koule hlavu odnesla. Král Fridrich v rychlosti probuzen, musel utíkat, jenž i sám poraněn byl. Ztratili Prusi na pobitých, raněných a rozprchlých na 10.000 lidu, 10 děl, všecknu pakáž a celé ležení do rukou císařských přišlo a také kníže Mauryc Anhalt Desau zajat byl. Daun nechal nepřátelské ležení lidu svému rozebrati a lepšímu jich pohodlí zas do předešlého ležení k Hofkirchu se navrátil. Brzo po té porážce král pruský s vojskem svým se obrátil do Slezska k pomoci města Nisy, od císařských pod generálem Harš obleženého, kdež také císařské zahnal, jenž do Čech na zimní přeležení vtáhli. Daun také ze Sas, když již zima ku konci toho roku silně pražila, do Čech se navrátil. Dne **18. února**. Obec kaňkovská ztratila svého představeného primasa a hospodářského inspektora p. Karla Kampra, jenž toho dne život dokonal. Na jehožto místo pro interim ustanoveni jsou administrátoři, a to primaského ouřadu: p. Mikoláš Maden, a hospodářského:

p. Jakub Šturm. Dne **10. srpna** v den sv. Vavřince před půlnoci vyšel nenadálý oheň z domu Jana Handštejna v Kaňku, takže nejenom ten dům téhož Handštejna Jílovský řečený, ale i také hned proti stojící dům radní, též podle téhož rathauzu dům Břehy nazvaný (mej vlastní máteři patřící) pak dům Václava Viskala, též dva domy Václava Topinky a posléz zádušní stodolu u Rabštejnu stojící s množstvím sklizeného obilí též oheň v prach a popel obrátil. Dne **22. listopadu**. P. Jakub Šturm hospodářský inspektor na Kaňku, týž ouřad složil a do Prahy za ouředníka cí. mince se odebral. V tom čase také administrator primaského ouřadu p. Mikoláš Maden na věčnost odešel. Načež zase

Léta 1759. dne **6. března**, od nejvyššího král. minc- a horrnistrského ouřadu za primasa a spolu hospodářského inspektora na Kaňku p. Daniel Metšl ustanoven byl. **Týž nový** představený ihned to první zaopatření tu učinil, že každou měsíčnou neděli v chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku služby boží se vykonávaly. **Ku konci** měsíce března začalo se v Čechách milostivé léto od nového papeže Klimenta XIII. udělené. ^{148/} **Toho 1759.** roku zas k vojně se strojilo. Pomocníci Marie Terezie v zimě již celé království pruské osadili a Francouzové též Jülich a Kleven v své moci drželi, jakož i vůdce Daun hned zjara své vojsko v Čechách stahoval a dne **1. máje** za Labe k Jaroměři a Žurči ležení vojenské roztáhl. Nato princ Jindřich bratr krále pruského ze Sas do Čech vpadl, až blíž Prahy posáhna, vše loupíce, město Budín vypálil a mnoho zajatých sebou odvedl. A když magacín u Litoměřic pokazil, zas do Sas se utekl. Vůdce Daun v ležení odpočívaje, očekával příchod vojska ruského, kterého 100.000 pod vůdcem Soltikov (jenž již město Krasen a Frankfurt při Odeře Prusům odňal) přitáhl. Vida Daun, že Rusům na jízdném vojsku schází, poslal jim 12.000 jízdných pod vůdcem Ernestem Gedeonem Laudonem. Zatím král pruský, stáhna ze Sas a všude na 50.000 vojska, na Rusy táhl, na které u Kumersdorfu vrazil, jich z jejich ohraženého ležení vyhnal, 72 kusy odejmul, domnívaje se již vítězství v rukouch míti. Ale Laudon s svými jízdnými přijda Rusům k pomoci, vítězství se obrátilo. Že když král Fridrich sedumkrát vsí silou dorážel, vždy nejen odehán byl, ale posléz dokonce 196 děl tu zanechat, na outěk se odal, za nímž Laudon Betlehema poslaže, mnoho ještě jemu lidu rozehnal a do marastu vehnal. Vůdce Daun teprv ku konci června do Sas se odebral, a tam Lipsko, Torgavu a Drážďany opanoval. Však pravilo se: kdyby byl hned v počátku s Rusy se byl spojil, mohl Prusovi všeckné země odejmouti. Však když Rusové z boje odstoupili, král Fridrich do Sas se vrátil, Lipsko, Torgavu zas Rakouským vzal a Dauna u Drážďan velice sevřel. Daun, znamenaje lest nepřítel, vzal jiné položení a generála pruského Finka tak uzavřel, že on zbroj složit, sebe s devíti generály a 70^{ti} těžkými kusy chyceného vydati nucen byl. Což se dne **21. listopadu** stalo. Na tu ztrátu král pruský v svém položení pozůstal. Však Daun ztáhl se k Pirny a předece Drážďany v moci rakouské držel. V Slezsku vojsko císařské pod vůdcem Wolfersdorffem Prusům ustoupiti muselo, jim ležení vojenské, též jiné věci, za loupež zanechaje. Toho roku dne **11. září** prohlášen na Kaňku dekret od nejvyššího král. minc- a hornistrského ouřadu prošlý, že moci nejvyššího císařského povolení královská horní města (mezi které Kaňk též potažen jest) za jednoho každého rekruta jen toliko 40 f v král. minci složit a takové peníze od společného sousedstva vybrati mohou.

Léta 1760. Zima prudká od předešlého roku první měsíce až do postu dodržovala. **Král pruský** Fridrich s svým hlavním houfem obhradil se v Sasích mezi řeky Labem a Moldau, jeho také Daun tam pozoroval. Generál Laudon hned zjara v Čechách u Králova Hradce vojsko stahoval a pak ku konci máje veškeré to vojsko k Slezsku postoupilo. A požehnal Bůh lidu ^{149/} tomu. Generál Laudon s vojskem asi 30.000 dne **23. června** vrazil do pevného ležení generála pruského Fouqueta v Slezsku u Landshutu. Prusové bránili se zoufandlivě, Fouquet s granatýry proraziti usyloval, však když tu 4000 lidu rozsekaného ležeti nechal, Fouquet také i sám raněný, s 7000 vojska chycen byl, též 57 děl obdrženo. Pak týž hrdina Laudon zas 26. července den sv. Anny, Gladsko brannou rukou ujal, kdež mnoho spíže a potravu mimo vojska a 100 děl dostal. Po čemž dne **1. srpna** zas Laudon Vratislav dobývávat počal, očekávaje tam Rusům spojení. Vtom ale princ Jindřich s velkou silou tam se přihnál, které Laudon ustoupiti musel. Král pruský zvěda, že Rusové k Odeře se blížíjí, vytáhl s svým vojskem

do Slezska k překažení, by se s císařskými Rusové spojili; jehož Daun, Laudon, Lascy, Buk každý s svým vojskem v patách následovali. Král se u Lignice položil, však ale když tu Daun na něj vpadnouti mínice, Prusové ležení opustili a král proti Laudonovi se obrátil. Setkali jsou se u Pfaendorfu a Prusové zpočátku hnáni byli. Když pak ale celá moc na Laudona se valila, na 6000 lidu jemu pobili a 60 děl odňali. Král po tom vítězství na Rusy pospíchal, oni pak v rychlosti za Oderu se odstranili. Měsíce září Rusové stáli za řekou Odrou, Fridrich a Daun proti sobě. Zatím ale 20.000 Rusů s generálem Tottleben a tolikéž císařských pod generálem Lascy, spojíce se, Berlín dne **9. října** přepadli. Obyvatelé tu velikou sumu peněz složití musili a cítkce krále pruského tam táhnouti, po třech dnech beze vší násilí městu učiněné, odstoupili. Což když Fridrich srozuměl, zas s vojskem svým do Sas odešel, položice se mezi Lipskem a Torgavou, že z jedné strany Labem a z druhé marasty a lesy ohražen byl. **V tom čase**, když vojsko císařské prospívalo, arcikníže Josef, prvorozený syn Marie Terezie dne **10. října** pojal manželku Marii Alžbětu princezku parmazánskou. **Generál Daun**, jenž Laudona v Slezsku zanechal, obťahl vojsko krále pruského u Torgavi. Pokusil se pak král dne **9. listopadu**, a s vší udatností na císařské dorážejíc, však ale s velkou ztrátou odražen byl. Daun byl v stehno raněn, pročež generálovi Odonel správu vojska odvedl, jenž jej přes Labe k Drážďanům převedl. Ztrátu Prusové vzali na 15.000 lidu. Ale i také císařských ztráta na 12.000 se počítati mohla. Dne **26. června**. Pán Daniel Metssl, primas a hospodářský inspektor na Kaňku, týž obojí ouřad z sebe složil, poněvadž takový pro sešlost věku zastávati nemohl. Nato dne **11. srpna**. Nejvyšší mincmistr království českého Excel. pan František Josef hrabě Pachta z Rájova, obnovil ^{150/} magistrát, dle které renovace dosedli k témuž ouřadu, a to: Primas a spolu hospodářský inspektor: p. Jan Antonín Alis. Radní: David Mírek, Jiří Voda, Josef Prokop Mates spolu syndicus, Martin Rejchl, Matěj Tlouk, Jiří Warta, Václav Endrle. Rychtář: Josef Loj.

Léta 1761. Hlavní vojsko císařské i pruské v Sasích zimovalo. Ač král pruský s větším počtem lidu svého měsíce máje do Slezska se strhl, nechaje bratra svého Jindřicha v Sasích, jenž se u Torgavy ohradil. Laudon tedy při příchodu krále nucen se v Slezsku zpátkem stáhnouti. Když ale od Dauna posilněn byl, zase jest postoupil a Rusům přes Oderu přejítí ulehčení hledal, což způsobilo, že král s lidem svým rozličně se točil, však ale předc Rusové k Laudonovi se připojili. Pročež král Fridrich u Blanževic, dvě míle od Svidnice se stáhl. Načež měsíce září již v Slezsku u obojího vojska nedostatek potravy se rozmáhal, Rusové až na 20.000 od rakouských odstoupili. Nato král ze svého pevného ležení dále k svým spížním skladům odtáhl. Laudon toho odchodu krále užívaje, dne **1. října** v noci ze třech stran na pevnost Svidnici náhle udeřil, první zákopy přestoupíce, že obležení sotva několik ran učiniti času měli, nato sám s vytaženým mečem po žebříku na šance vystoupil, že již v 6 hodin ráno město to pevně vybojoval. Správce tamního pruského vojska Zastrow s 3000 lidu, 200 děl a znamenitou spíž obdržíce, kdež asi 500 lidu, nejvíc skrz prach vyhozené, ztratil. Odnětí toho města krále pruského tím více mrzelo, čím méně to sobě pomyslíti mohl. Ostatní čas toho roku oboje vojsko strávilo jak v Sasích, tak v Slezsku, rozličným sem tam přecházením. A tak česká zem trochu ulehčení měla, když následující zimu vojsko tam ležeti zůstalo.

Léta 1762. Dne **5. ledna**. Umřela Alžběta Petrovna, ruská císařovna, jenž byla Marie Terezie římské císařovny upřímná společnice a pomocnice. Po ní nastoupil na trůn ruského císařství z její sestry syn kníže holštejnský, pod jménem Petr III., jenž nehrubě domu rakouskému nakloněný byl. Ten brzo celou svou náklonost králi pruskému Fridrichovi vyjevil, pevnost Kolberg a zajaté jemu navrátil a vojsko své, jenž s Laudonem u Gladska zimovalo, vůdci svému Černišev přes Oderu zpátkem převédsti rozkázal. **Pak hned** z počátku máje ze Slezska všeliká zběh, pod jménem pruských kozáků, do Čech na pajty vybíhala a také dne **11. července**, v neděli 6. po sv. Duchu, ti kozáci, jichž toliko jen 36 bylo, do města Králové Hradce přijeli, kdež lidi na ulici obírali i po domích loupili a vůdce jich obristlaintant 1000 dukátů brandsteüer požádal a něco od purgmistra obdržíce, utišen byl, připovídaje město nepáliti. A tak když ti loupežníci přes dvě hodiny v městě rabo- ^{151/} vali, pak před svým odchodem na některých místech oheň založili, takže od téhož jak kolej jezuitská s kostelem, tak i též větší díl města padlo.

Škoda ta na půl milionu zlatých se vztahovala. **Mezi tím** Petr III. císař ruský zemřel a jeho manželka Kateřina II. kněžna z Anhaltčerbstu rodilá, na ten trůn ruského císařství dosedla, která hned své vojsko, jenž již králi pruskému na pomoc bylo, domů povolala. Načež utišení vojenské z obou stran následovalo, poněvadž pokoj mezi Engličany a Francouzy, též Španěly a Portugaly již uzavřen byl, tak také i s králem pruským o pokoj se jednati počalo. Toho léta dne **11. března** magistrát kaňkovský vyjednal s panem arciděkanem kutnohorským, by se služby boží v chrámu Páně na Kaňku každou neděli a svátek vykonávaly, začož kaňkovští se uvolili panu arciděkanu ročně 100 f a k tomu na příležitost pro duchovního 20 f platiti. Mezitím však kaňkovští již o svého vlastního duchovního pastýře se ucházeli, kteréhož i také v tom roku šťastně obdrželi, když velebný pan P. Antonín Šturm, rodič zdejší tu za farního administrátora usazen a dne **12^{ho} října** na Kaňk se přistěhoval. **Téhož dne** pan opat sedlecký Xaver Frejzach najal sobě revír kaňkovský na tři léta proti činži po 6 f ročně. Dne **20. dubna** svolána obec na Kaňku a čtena jsou nařízení strany daně Quartum genus hominum, a v příčině rekrutův, že Kaňk tři muže postaviti má a že za každého muže 100 f reluirovati se může. **Ten rok** na Kaňku předsevzato bylo nové stavení pohořelého domu radního nad kterým dílem pan radní Václav Endrle za dohlídače ustanoven. **Toho roku** v království českém, vojnou zloupením, když nedostatek peněz byl, vyšly v běh papírové bankocedule.

Léta 1763 dne **15. února**. Pokoj mezi císařovnou Marií Terezií a králem pruským na hradě hubertském v Sasích zavřen byl, dle kterého králi pruskému dolní Slezsko i s hrabstvím gladským zanecháno bylo. Dne **6. července** Dominik Ulrych rector a kantor na Kaňku ze služby propuštěn a na jeho místo Josef Rolčík ze Štěpánova od Jilemnice rodilý, za učitele školního a kantora přijat byl. Toho léta dne **25. října**. Václav Prorážka, po hornicku Hejzelná řečený (nebo těch časův tu na horách ten obyčej byl, že když havíři dva aneb více bratří vlastní byli, tedy starší bratří jiným přijmením, hned jak do havířského pořádku neb cechu se zapisovali, nazváni byli a tolik jen nejmladšímu přijmení otcovské pozůstalo), toho dne oddán k stavu manželskému s Kateřinou ovdovělou Šlichovou na Kaňku, z kterýchžto manželův Václav a Kateřina Hejzelnovských, spisovatel těchto pamětí, následujícího 1764. roku dne **4. září**, na tento svět splozen a při křtu Jan Nepomucký Václav nazván byl. ^{152/} Téhož 1763. léta dne **19. prosince** obec kaňkovská koupila dům Břehy řečený, již spáleniště s zahradou podle rathauzu na Kaňku ležící, od Kateřiny Hejzelnové, prv ovdovělé Šlichové, za sumu 125 f. Zdi téhož domu pak byly zbořené a zahrada ta k rathauzu přivtělena jest. Skrze což máteř mjevo nemalou škodu potrpěla, když prv skrz oheň o týž dům a všeho jmění zbavená, pak ještě to pohořeliště s zahradou za tak skrovný peníze obci zanechati přinucená byla.

Léta 1764. Skrze hojnou ourodu a svatý pokoj počalo se zas zmáhati tou dlouho trvající vojnou velice zhubené království české. Dne **27. února**, na Kaňku společným podruhým stalo se od magistrátu dopovězení: jestliže by se jim za lepší vidělo za posílky nějaké quantum peněz ročně platiti aneb raděj posílky vybejvati, by se strany toho s panem rychtářem srozuměli. Dne **3. dubna**. Arcikníže rakouské Josef II. ve Frankfurtu za krále římského zvolen a korunován byl. **Toho roku** také císařovna Maria Terezia handl tabáku společnosti Löwel Hönig židu za devět set tisíců zlatých činže roční pronajala. Též v tom roku vyšly oné již předtím 1760 léta tlučené nové měděné peníze v běh, a to: dvoukrešláky, krejcary, krešle, troníky a vídeňský neb haléře z dobré mědi, jenž 16 grošů libru vážili. Dne **3. července**. Lazar, žid hlízovský, že na Kaňku bez povolení hauzíroval, jsa tu arremem a k tomu s 2 kp. složením peněz potrestán. **Ten čas** bylo korec žita za 1 f 45 kr, masa libra hovězí z vola za 5 kr a z krávy za 4½ kr, piva máz za 3 kr. **V tom roku** zas na Kaňku oheň vznikl, jenž domy dva, a to Františka Fialy a Matěje Faula, strávil, kterýmž královská bonifikační pr 12 f 22½ kr následovala. **Téhož léta** opat sedleckého kláštera Xaver Frejzach opustil týž klášter a tejně pryč ujel, zanechaje po sobě 48 bratří v témž klášteře. Po němž již tu více opata volení nebylo, nobrž jen toliko potom proboštové slouli.

Léta 1765. Josef II. arcikníže rakouské a král římský, jsa již vdovec, vstoupil zas v druhé manželstvo s Josefou, princeznou bavorskou, dcerou Karla VII. někdy císaře. Ano i bratr jeho Leopold dne **5. srpna** pojal k manželství Marii Ludviku dceru krále

španělského Karla III. Však brzo po těchto veselostech dne 19. srpna František I. císař římský v Tylorích v městě Inspruku náhle šlakem trefený, život dokončil. **Toho roku** již také v Čechách zemské jablka, tu prv nevidané se na polích sázeti a rozmáhati počaly. **Po smrti** Františka I. císaře, Maria Terezia ovdovělá císařovna a královna, syna svého Josefa II. již císaře, za spolu správce země přijala a vojsko jemu zcela odevzdala. Pročež ihned z jeho úsudku

Léta 1766. v měsíci únoru od nejvyššího místa do Králové Hradce nařízení došlo, aby při tom městě pevnost postavená byla, a hned také nato laitenanti inženýrský k vyměřování té pevnosti do Hradce přijeli a pak dne 27. ^{/153/} března, počalo se (po předchůz-ném vyšacování) bořiti podměstí slezské i kostel sv. Antonína opata a špitál podlejší a pak ti sousedé svá obydlí podal od města na kopci k silnici holické přestavěti poukázání byli. **Z počátku** toho roku odebral se na věčnost urozený a statečný rytíř p. David Mírek z Solopisk, starší radní na Kaňku. Dne **26. máje**, prodán licitandem dům Špačkovský na Kaňku Excel. panu hraběti z Pöttingů patřící. Koupil jej p. Alis primas za 43 f. **Toho léta** předělán na Kaňku při kostele sv. Vavřince na věži onen starodávný orloj český na německý způsob hodin, prací Jana Krause, hodináře a souseda na Kaňku. **Ten čas** platilo se korec žita za 2 f 30 kr. Dne **18. prosince**. Šenkýřům kaňkovským povoleno na místě 40^{ho} sudu piva budoucně 20 kr z každého vyšenkovaného sudu piva k jich lepšímu passirovati.

Léta 1767. Zima od předešlého roku prudce držela. **Také ten** rok držela se pobožnost za císařovnu Marii Terezii, která již v 50. letech svého věku osepjkou nešťovic obtížena byla. Nato brzo po uzdravení císařovny a královny, císař Josef II. již druhou svou manželku, Josefu, ztratil. Dne **26. března**. Páni opatrovníci chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku prodali louku od téhož záduší Krakovská řečenou za Malínem ležící, a to Václavu Sochorovi za 135 f. **Na předcházející** žádost společných řemeslníkův a připsání magistrátu kaňkovského toho roku následoval decret od vysoce slavného císaře-krále, českého gubernium pod datum 13. července, mocí kterého na Kaňku dva řemeslnické cechy ustanoveny byly. Při první pokladnici přivtělili se mistři šestero-řemesla, totiž: krejčí, punčocháři, stávkáři, tkadlci, řezníci a pekaři. Inspector toho cechu zřízen pan Jiří Voda radní. Starší cechovní: Jan Šetrný krejčí a Josef Furka řezník, též Jan Handštejn tkadlec. Při druhé pokladnici přivtělili se mistři od desatero-řemesla, a to: ševci, cvočkáři, zámečníci, truhláři, zedníci, tesaři, kováři, sklenáři, koláři a bednáři. Inspector p. Josef Gluth radní. Starší cechmistři: Václav Vysekal švec a Jan Hrdlička cvočkář. Dne **10. září**. Excel. p. František Josef hrabě Pacht z Rájova nejvyšší mincmistr království českého, obnovil magistrát na Kaňku a byli dosazeni: primas a spolu hospodářský inspector: p. Jan Ant. Alis. Radní: Jiří Voda, Josef Prokop Mates spolu syndicus, Jiří Wartr, Václav Endrle, Josef Gluth z Herlen, Martin Reichl a Karel Grantz. Rychtář: Václav Lepka.

Léta 1768. Byla zima prudká, přičemž i v Čechách, zvláště v Praze, zemětřesení znamenali. **Na pevnosti** města Králové Hradce stále se pracovalo, takže v červnu měsíci most na šlejsně přes Labě již dohotoven byl. **Též toho** roku dům radní na Kaňku pod střechu nahoru vystavěn byl.

^{/154/} **Léta 1769.** hned z počátku, v Římě život a správu církve dokončil papež Kliment XIII. **Josef II.** císař, jenž z jara roku toho své dolejší krajiny a země vláské projel, také i město Řím navštívil a potom i také krále pruského Fridricha II. Pak dne **29. srpna** do Hradce Králové přijel, kdež stavění pevnosti prohlédna, na druhý den ku Kolínu, kdež ležení vojenské zaražené bylo, přijel a v hospodě Skalka řečené blíž Kaňku bytem se položil, odkudž i také často k slyšení mše sv. chrám Páně sv. Vavřince v Kaňku navštěvoval. Saský princ Albert na Kaňku v domě radním a generál Lascy na Turkaňku v císařské kavě bytem byli.

Léta 1770. Celá říkáje zima byla mokrá a deštivá, pak od 18. března počal sníh padati a sypal se až do dne 26. toho měsíce, trval pak v své míře celé 4 neděle, jímž zimní osetí vyhynulo a jarní setí se opozdilo, z čehož následující léta dražota a bída v zemi povstala. Toho roku dne **30. ledna** po dlouho trvající nemoci odebrala se na věčnost moje vlastní máter Kateřina Hejzelnová souseda v král. horním městys Kaňku. **Pak** na jaře prohlášené bylo milostivé léto od nového papeže Klimenta XIV. udělené. Též toho roku za-

čala se vojanská konškrupce neb popsání všech lidí v království českém. Přitom na domech numera se znamenaly. Však když se lid počítal, toho samého času vůbec nedostatek chleba se rozmáhal. **Toho léta** v sobotu po sv. Vavřinci v noci na neděli, v král. horním městě Hoře Kutný z jednoho domu blízko rathauzu oheň vyšel, který pak ten starožitného a nákladného stavění rathauz, ale i celé pořadí domův na dolejších městě i s kostelem Matky Boží u Náměti v zříceninu a popel obrátil. **Toho roku** magistrát kaňkovský koupil dům Špačkovský na Kaňku pro faru a to od pana Jana Alis primasa za 750 f. K tomu za corbonu panskou na svačinu dáno 50 f. Obec kaňkovská vynaložila na týž dům farní 1500 f a sousedstvo 200 f a co pak přes to ještě na ostatní reparatí se nedostalo, to nikla kasa zádušní. K tomu domu farnímu byla také přivtělená zahrada od domu Smetniště řečeného, vyhandlovaná od Jakuba Malínka za 1½ strychu obecního pole. **Také toho** roku nejvyšší rozkaz prohlášen, nímž ve všech zemích rakouských u všech nejvyšších soudů užívání pláště a oděvu černého se vzdvihlo, což i také u magi- ^{/155/} strátův zapovězino bylo. Byl jest to starý obyčej při všech magistrátech, že radní, též syndici a starší obecní v radě, ano i při všech společnostech a slavnostech nejináče nežli v černých šatech a tej barvy pláštích naléztí se dali.

Léta 1771. Hned v počátku měsíce března již nedostatek obilí a chleba v celých Čechách se znamenal a z toho nesmírná dražota vznik brala. Toho nedostatku nejenom neuroda roku předešlého, ale i povolení královské, roku 1769 ku konci vydané a skrze celý 1770 rok užívané, původa bylo, jimž mnohé vrchnosti užítku žádostivý mnoho obilí do Slezska, do Sas i do Bavor vyvezli a tak vlast svou obživu zbavily. Cena obilí stále rostla, takže před žněma korec pšenice za 13 f a žita za 12 f a při horách ještě i dražejc platilo. **Ten čas** oné minulého roku nařízené popisování lidu a numeryrování domů na Kaňku se konalo v měsíci březnu a to v přítomnosti jednoho vojenského oficíra a radního p. Václava Endrle. **A tu od** toho času týž obyčej havířským synům jiné příjmení (mimo vlastního otcovského) dávatí na budoucnost při král. horním úřadu přestal. **Po šťastnější** žni toho roku korec žita za 6 f a pšenice za 5 f 30 kr se prodával. **V tom** nedostatku obilí královna Marie Terezie a císař Josef II. pomoci lidu všemožně hledali, že nejen mnoho tisíc centnýřů mouky a měřic obilí, nobřz i také dva miliony peněz hotových rozděleno a půjčeno bylo. Spolu i k ulehčení lidu, každému usedlému 9 f kontribuce sleveno, by místo 66 f jen toliko 57 f z každého usedlého placeno bylo. Ano i také papírové peníze 5 f, 10, 25, 50, 100, 500 i 1000 zlatový bankocedule na 12 milionů rozmnožené a v běh vydané byly. **Ku konci** toho roku prohlášen byl list papežský strany vyzdvížení některých svátkův a oné dni postní, jenž před svátky svatých apoštolův se držely, na středy a pátky času adventního přenešené jsou.

Léta 1772. Cena obilí rostla, hlad více se rozmáhal a lid mřel ustavičně. Císař Josef II. přijel do Čech, kraje projížděl a skutečně velikou těžkost a bídu shledal. Pročež kázal, aby se obilí, rejže a jiné vaření z Uher do Čech vezlo a pekaři by chléb z vojenské mouky pekli. **Na Kaňk** bylo toho obilí rozličného sortu 204 míry z kolínského král. magacínu dne **6. dubna** přiveženo a mezi sousedstvo rozpůjčeno. **Toho roku** od jara skoro 17 neděl bylo veliké sucho a tu nastal pád dobytka hovězího, jehož množství veliké v Čechách zhytno. **Pak před** žněma zas cena obilí vystoupila, že korec žita za 8 f a místem při horách i přes 10 f platil. A zemřelo v Čechách lidu 260 tisíc. Až potom po žni v srpnu též cena obilní spadla a korec žita za 4 f 30 kr se prodával. **Toho roku** byla v Hradci Králové stětím hlavy odpravená jistá žena jménem Bendo-vá, protože holku svou pětiletou, když ^{/156/} ji o chléb trápila, pod led strčila a utopila. Taxa na maso ten čas stála, a to libra hovězí tučný za 5 kr, hubenější za 4½ kr, vepřový za 5½ kr, máz piva za 5½ kr. **Téhož roku** král. horní městys Kaňk ztratil dva představení, když dne **1. února** p. Josef Prokop Mates radní a syndikus na věčnost odešel a pak p. Jan Antonín Alis primas a hospodářský inspektor dne **8. máje** odtud do Příbramě, jakožto tam ustanovený císař. král. horní a hutmistr, se odebral. Na jehožto místo na Kaňk p. Václav Vulterýn jakožto primas a hospodářský inspektor dosedl a za syndikusa p. radní Josef Gluth z Herlen učiněn. Dne **3. listopadu** téhož léta, odebrala se na věčnost moje bába Kateřina ovdovělá Prorážková, souseda kaňkovská a tak v 18 letech po svém manžel Martinu Prorážkovi. Pochovaná při chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku.

Léta 1773. Kliment papež toho jména XIV. vydal bullu a papežský rozkaz o zrušení celého řádu jezuitův neb Tovaryšstva Ježíšova řečených a týž rozkaz dne **16. srpna** v Římě veřejně prohlásiti nechal. A tak ještě ten rok klášterové řádu toho i v Čechách zrušení byli. **Cena obilí** toho roku po žních byla mírnější neb korec žita k vánočům za 2 f 30 kr se prodával.

Léta 1774. V počátku toho roku umřel král francý Ludvík XV. **Cisařovna** Marie Terezie, o vycvičení mládeže pečující, z veřejné pověsti školy saganské, p. opata tamního z Felbigru od krále pruského vyžádaje, z počátku máje do Vídně povolala, kdež on vytištěnou knihu vydal dle způsobu školy saganské na školní pořádek, kterak by v malých školách, jenž prve plechanský nazývali, mládež v mladosti učila se rozumu užívati. Což za normu neb pravidlo přijaté, těm školám: normální, jméno dali. Které školy potom ve všech rakouských zemích zřízené byly. **Žeň toho roku** časnější počala i také hojnější byla, a tak již v měsíci červenci korec žita za 1 f 45 kr se prodával. Toho roku dne **22. září** ve čtvrtek v Římě život dokonat papež Kliment XIV. stáří 86 let 10 měs.

léta 1775. Dne **15. února**. Zvolen na stolici papežskou kardinál Michal Braši a Pius VI. nazván. **Toho roku** a téhož měsíce února. Voda na řekách velice zrostla, takže od toho velikého rozvodnění mnoho škod na staveních a mostech se stalo. **Pak nato**, když přival té strašlivé vody odpadl, zas jiný z pomezních hor od náchodského panství se valil. Kdežto někteří buřiči lid důmnlivou svobodou podpalovali a již od Náchoda cedule k povstání a se shromáždění všude rozslali. Šla jest ta rota ode vsi ke vsi a po všech kancelářích i farách, jako přival na všechny strany se rozmáhaje, velkým holmi a kyjmi ozbrojeni, jedny ^{/157/} druhých sbírajíce a vyhánějce, z každého příbytku aspoň jednoho sebou požadující pod vybořením kamen a vytlučením oken; což nemálo, zvlášť v zámkách proukázali, pošetile nějaký patent strany svobody hledaje. Pročež již vojsko proti nim vyslané zbrojí tu vzteklost krotiti muselo, takže u Poličan a u Chlumce v kraji bydžovském nemálo jich z té roty za své vzalo a v rybníkách se ztopilo, mnozí schytáni a do vězení zavřeni byli. Podobně také i v jiných krajích kroceni. Také u Prahy (kamž ze všech stran ten přival mnoho tisíc toho zbužného sedlského lidu se hnal) k vejstraze jiných čtyry nejpřednější a nejurputnější u čtyry bran, totiž: za Poříčskou, Oujezdskou, Písečnou a Vyšehradskou na čakan oběšený, ostatní pak jenž schytáni a v arrestech uzavřeni jsouce, po 20 a 25 i více ranách vyplaceni a s takovými obšity z tej vojny domů propuštěni byli. Neboť cisařovna Marie Terezie, jakožto milostivá matka, všem těm zbužníkům hned dne **9. dubna** generálpardon prohlásiti nechala. **Toho roku** dostavěl se konečně dům farní na Kaňku, k čemuž ještě od obce 200 f peněz vynaloženo bylo. **Těch časů** havíři (jenž v té předešlé všeobecné drahotě hory kutenské opustili a se odtud nejvíce k Jihlavi do Třeště na hory hraběte Haberštejna odebrali a tu jen toliko dva na couku skaleckém, v novém dolu Skalka řečeném pracovati pozůstali) zas se na ty hory kutenské a kaňkovské, a sice na couku skaleckém v dole královském Skalka nazvaném osazovali, kdež i také hojnost odplatných rud nadrazili. Též na tom samém couku proti kaplice u cesty z Kaňku na Turkaň vedoucí, kverkové nový důl pod jménem sv. Antonína zarázili, v kterémž pak na vortě sv. Václava rudu na stříbro odplatnou dobyli.

Léta 1776. Dne **14. dubna** v neděli Průvodní začalo se v Čechách milostivé léto, od nového papeže Pia VI. udělené, které celého půl léta trvalo. **Toho roku** odebrala se na věčnost panna Kateřina Frydmanová, souseda na Kaňku, která své veškeré jmění, jenž dle inventury 177 f vynášelo, na fundatí k chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku odkázala.

Léta 1777. Dne **26. června**. P. Václav Vulteryn primas a hospodářský inspektor na Kaňku, týž obojí ouřad z sebe složil, jsa v městě Hoře Kutný šepmistem učiněn. Na jehožto místo týž obojí ouřad na Kaňku zas panu Antonín Fatigatí od nejvyššího cisařo-král. minc- a hormistra v království českém Excel. pana Karla svatě římské říše hraběte z Clary a z Aldringu, propůjčen byl. **Toho roku** rozdělávaly se dvory lidu poddanému na familie podle rábovského systému darmo, toliko jen proti mírné činži, a to jak na cisařo-král. panstvích, tak též od obcí královských měst. **Toho času** byla v ^{/158/} Čechách láce jak na obilí, tak též i všechny jiné věci. Neboť korec pšenice za 2 f, žita za 1 f 36 kr a ječmena za 1 f 24 kr se platilo. Na maso stála taxa, hovězí za 4 kr, vepřový za 4½ kr

a skopový za 3 kr libra. Piva máz za 3 kr. **Normální učení** v celého království školách se cisařským rozkazem nařizovalo, tak by napotom žádný ani v té nejmenší vesnici učitel trpěn nebyl, leč v hlavní škole tomu učení vycvičený. V městě Hoře Kutný byla hlavní škola toho učení v domě na Hrádku řečeném, pak bejvalém seminariu jezuitském, kdežto pod directorem panem P. Střecha,

léta 1778. dne **7. ledna** to normální učení počátek vzalo. Dne **16. března** odebral se na věčnost můj otec Václav Hejzela, havíř a souseď kaňkovský, pohřben při kostele sv. Vavřince na Kaňku. **Smrt volence** bavorského Josefa Maximiliana (jenž s koncem minulého roku na věčnost odešel) dala podnět k rozbroji vojenské. Ačkoliv cisařovna Marie Terezie s dědičem Karlem Theodorem strany práva svého na zem bavorskou se umluvila a dolejší Bavyry vojskem svým osaditi nechala, však předce toho roku za tou příčinou vojna s Fridrichem II. králem pruským vznikla a ta bouře opět na zem českou se vztahovala. Neboť dne **4. července** týž král Fridrich s dvojím vojskem do Čech vtrhl, jedno sám vedl a druhé jeho bratr Jindřich. Jindřichovi odporoval násilně hrdina Laudon, stoje u řeky Izery v kraji boleslavském. V hradeckém kraji cisař Josef II. postaviv se výborně s vojskem u Jaroměře a u Nových Zámků, krále Fridricha k tomu přinutil, že úprkem se hrna do Čech, jen na hranicích státi musil a nedoveda zde ničehož, zas s koncem toho roku do Slezska se vystěhoval. **Toho roku** dne **4. dubna**. Pan Václav mladší Endrle byl na Kaňku v počet radních mocí dekretu od nejvyššího cisařo-král. mincmistrského ouřadu usazen a učitel školní Josef Rolčík ze služby od Havla propuštěn, na jehožto místo zas nový učitel Jiří Jukl nastoupil. Dne **8. října** rozvržen v Kaňku na souseďstvo odvod 37 centn. mouky a 111 mír ovsu do cisařského magacínu. Načež souseď v té příčině zanesli žádost strany odvrácení téhož na nejvyššího král. mincmistra Excel. pana Karla hraběte Clary z Aldryngu, načež pak resoluce následovala, že dokavadž obec v tom stavu jest, by za souseďstvo takový liferung se praestiroval.

Léta 1779. dne **13. máje**. Smlouva pokoje mezi cisařovnou Marií Terezií a králem pruským Fridrichem II. v Těšíně zavřená byla a tak táž válečná vichřice zas utichla. Nato dne **16. máje** v Čechách památka 50^{ti} letá slavného vlastence sv. Jana Nepomuckého za svatého vyhlášení držána byla. ^{/159/} Toho roku dne **13. října**. Jiří Jukl učitel školní na Kaňku jsa ze služby propuštěn a na jeho místo Jan Syrový k tej funkci dosazen. V témž čase také p. Josef Gluth z Herlen radní a syndikus kaňkovský na věčnost odešel, po němž k témuž obojímu ouřadu p. Jan Novotný od nejvyššího král. pana mincmistra confirmován byl.

Rok 1780. byl pohodlný a úrodný, i byly také žně mnohem dřive než jiná léta. Dne **4. března** cisař Josef II. vyjel z Vídně do Čech a projeda několik krajů, bral se do Bavor, aby ten díl, kterýž po učiněném pokoji v Těšíně k rakouskému domu připadl, osobně prohlédl. Pak dne **26. dubna** vydal se na cestu pod jménem hraběte z Falkenštejnu přes Moravu do ruské země, pak francouzskou zemí šťastně do Vídně se navrátil. **Souseď** v král. horním městy Kaňku s dělením dvorů cisařských a obecních městských ponuknutí, počali také o to se snažiti, aby kaňkovský obecní pole od dvora Bašty k jich domům rozdělené byly. Za tou důležitostí zanesli toho roku žádost na nejvyšší cisařo-král. minc- a hormistrský ouřad, však ale pošetile to předsevzali, poněvadž k tej samé žádosti mnohé i nedůkazlivé žalobní puncta proti magistrátu, zvláště pak proti primasovi a hospodářskému inspektoru přiložili, udávajice: že neprávne obecní hospodářství se řídí. Nato pak táž událost od pana král. berghofmistra Josefa Jana Čapka vyšetřována byla, při kteréžto comissí, když pak to, co žalováno bylo, nehrubě se prokázalo, protož z toho v tej obci ta největší nesvornost mezi souseďy a magistrátem následovala a skrze to také potom táž obec velice ochuzená byla, takže co předkové k tej obci shromáždili, to zas pomalu těch časův ucházelo, jak o tom v následujících letech zvědino bude. A když pak ti žádostvedoucí souseď tázání byli: pod jakou činží by ty pole užívati mínili? odpověděli týž souseďové: že, anby od nich z jedné každé měrice vejsevu přes 2 f ročně se tej činže k placení požádalo, nato že přistopiti nemohou. A tak souseďstvo tím minějc své žádosti použití mohlo, poněvadž s magistrátem tak kvapně v nepřátelství vešlo. Dne **10. října**. První kámen pevnosti blíž Litoměřic položil cisař Josef II., rozkázav, aby na památku jeho paní máteře ta pevnost město Tereziánské sloulo. Pak i druhá pevnost ve vsi Plesy nedaleko Králové Hradce

stavěti se začala a ta pak podle jména toho císaře Josefské město nazvaná. Dne **20. listopadu** umřela v Vídní císařovna a královna Marie Terezie v 63 letech svého věku. Dne **4. prosince** odebral se na věčnost velebný pan Antonín Šurm, farní administrátor na Kaňku, v 51. roku svého věku. Pochován v kostele na Kaňku před velkým oltářem ^{/160/} sv. Vavřince pod lampou. Týž duchovní pas-tyř také na dvě léta před svou smrtí byl sekretářem biskupského vikariátu a z ohledu rozkázal, jaké znamení a barvy korouhve pořádkové cechovní mítí mají, když buďto je při slavnosti nosili aneb krále svého vítali. Dne **10. června**, v den sv. Ducha, slavil v hlavním chrámu Páně na Hradě pražském tit. pan Antonín Petr arcibiskup pražský padesátiletou památku svého na kněžství posvěcení. Přítom tu také v témž chrámu u menších oltářů sedm nově svěcených kněží své primicie drželi. **Téhož** samého dne velebný pán P. Karel Setz v chrámu Páně sv. Vavřince, jakožto nově ustanovený farní administrátor kaňkovské farní osady, ponejprv svým ovčičkám slavné služby boží vykonával. Nato dne **2. října** Jan Syrový školní mistr na Kaňku ze služby se poděkoval a na jeho místo zas Josef Rolčík nastoupil. Dne **13. října**, od císaře Josefa II. prošlo nařízením strany tolerancí, podle kteréž příbuzným augšpurského a helvetského vyznání povoleno bylo, aby v dědičných rakouských zemích své náboženství svobodně provozovati mohli. Jedině katolickému náboženství má přednost veřejného provozování pozůstatí. Toho roku dne **30. ledna**. P. Ondřej Broulíkovi byl pivní šenk v jeho domě Kamenný řečeném na Kaňku na jeden rok povolen, s tím obmezením: anby to obci pak škodné bylo, že zas ta živnost jemu zamezná bude.

Léta 1782. Dne 12. ledna. Prošlo dvorské nařízení, aby klášterové, v nichž řeholníci v samotnosti živi jsou, mužského i ženského založení, zdvižení byli. Dle toho císařského nařízení bylo hned toho roku v dědičných zemích rakouských do 20. února 68 klášterů zdvižených. Dne **27. března**. Svatost papežská Pius VI. do Vídně přijel, jemuž císař asi míli cesty vstříc vyjel. ^{/161/} Dne **22. dubna**. Papež římský Pius VI. z Vídně do hlavního města v Bavořích Mnichova se odebral. Císař Josef II. doprovodil ho až do Mariebrunu, kdež se s ním laskavě rozloučil a daroval mu nákladný náprsní kříž, samými brylianty vykládaný, v ceně za 200.000. **Sousedé** kaňkovští a zvláště spolužalobníci primasa pana Antonína Fatigati (z nichžto hlavní byli: Václav Trekoval a Matěj Výborný, pak také: Václav Šafařík, Ondřej Jureček, Václav Utratil, Jiří Bohuslav, Václav Štempl, Matěj Nebovidský, Václav Šetrný, František Zavostřil, též starší obecní: Jakub Vysekal a František Weitner, jenžto se zástupcové obce a společného sousedstva představovali a jichžto žalobních a prosebních spisův stvořitel byl tehdejší syndicus a spoluradní kaňkovský p. Jan Novotný), když s svou předěšlou o rozdělení polí obecních zanešenou žádostí odmrštění byli, nechtíce se tak hned upokojiti, protož zas tu samou žádost s mnohýma stížnostma proti nadpravenému primasovi smíšenou, na slavný císařo-král. nejvyšší mincmistrovský ouřad opakovali. Načež koneční resolutí následovala, by týž pole obecní prostředkem veřejné licitace prodané byly. Dle toho nařízení byla po předcházejícím veřejném prohlášení k témuž prodeji dne **18. června** licitace předsevzata v přítomnosti král. pana berkhofmistra Josefa Jana Čapek, král. pana rajtoficira p. Josefa Františka Gallus, též magistrátu kaňkovského. Při kteréž licitaci jak obecní dvůr Bašta řečený, tak i též všechna pole, které obec k svému užívání držela, prodané byly. Když však po témž prodaji týž pole tejkajícím se kupcům oddělené byly, mnohé schodky a nedostatky na míře a vejsevu se vyskytly; až pak když ta důležitost skrze přísěžného zeměměřiče p. Schmida vyšetřena byla, teprv potom následovalo buchalterské vyrovnání ~~následovalo~~. A tak dle toho samého zaúčtování za 110 str 3 w. těch polí strženo 5876 f 4 kr kapitálu a ouroků každoročně z těch gruntů zni 118 f 46 kr, a proti tomu zas obec kontribucí k placení na sebe převzala. Ta veřejná prodaj byla veškerému sousedstvu kaňkovskému nemilá, poněvadž se dle zá-

dsti nestalo, by týž grundy mezi sousedstvo k městským domům stejným dílem rozdělené byly. Však ale předce všechné týž grundy domácím sousedům skrze tu prodaj k emphy- ^{/162/} tevtyckému vlastenství se dostaly, až toliko jen na jedno pole pod 10 strychů, které cizopanský osadník Václav Syxta hospodský ze Skalky koupil. Ač sice domácí sousedé proti tomu nemálo jsou reptali, však po čase ti sami oné pole cizím osadníkům skrze prodaj přepouštěli. Neboť i přední, prv domělí zástupcové tej obce, jmenovitě: Václav Trekoval a Matěj Výborný, své koupené pole také cizím osadníkům jsou přepustili. A tak obec byla rolního hospodářství zbavena, zato pak jsa kapitálem zvejšená, však ale potom jak skrze to obec k ochuzení přišla, o tom dále zvlášť pak v roku 1811 povědíno bude. Dne **12. července**. Dvorským nařízením přísně zapovědíno bylo, aby se v kostelích malé svičky nepálily, tím méně prodávaly. Dne **14. srpna**. Odjel z Prahy nejvyšší v Čechách kommandant generál nad jízdu hrabě Witt a v Vlaších v Mediolanu za kommandanta ustanoven byl. Za toho kommandanta císař Josef II. ponejprv držel u Prahy vojenské cvičení aneb manévry. A přijda s vojskem na ono místo, kdež 1757 roku pruský generál Šverýn zabit byl, třikráte od celé armády oheň, ku poctivosti jeho, dáti rozkázal a každý voják, kterýž za toho času válčil, dukátem byl obdarován. **Ku konci** toho roku p. Jan Novotný syndicus a spoluradní v král. horním městys Kaňku ze služby propuštěn byl. Příčina toho byla hlavní ta, že on sousedstvu mnohé žalobní spisy spisoval a jich k mnohým nedůkladným stížnostem ponoukal.

Léta 1783. dne 28. ledna. Nejvyšším nařízením ustanoveno, aby všechny postranné kaple a modlitebnice zavřené a pak prodané byly. Podle toho nařízení bylo mnoho kostelů a kaplí v Čechách zrušeno. Na Horách Kutných též potom také byli následující kostelové zavřeni a pak prodáni, a to jmenovitě: sv. Bartoloměje apoštola v městě nad Českou ulicí. Sv. Jiří v předměstí za kouřimskou branou, kdež se služby boží německým jazykem vykonávaly a tu i probostství bejvalo, které však odtud do kostela nového v městě, sv. Jana z Nepomuk, přenešeno bylo. Za městem ss. Petra a Pavla apoštolův ^{/163/} na couku roveňském a sv. Martina na couku grejfském, i též kaple sss. Trojice Boží v městě na Panenské ulici. **Sousedé** kaňkovští nechtíce tím upokojeni býti, že z nařízení nejvyššího císařo-král. minc- a hormistrského ouřadu pole obecní emphytevtyckým způsobem prodané byly a že také p. Jan Novotný bejvalý stvořitel jejich žalobních spisův tu z syndicuské a radenské služby propuštěn jsa, protož opět za tou důležitostí stížnost na J. M. císaře Josefa II. zanesli, kteráž na správu král. krajskému ouřadu do Čáslavi přislaná a pak skrze král. krajského komisaře tit. pana rytíře z Vokoun zde v Kaňku vyšetřovaná byla. Nato pak ku konci téhož roku, a to sice pod datum 28. října, dvorská resolute v tom obsahu následovala, že co se prodaje těch obecních polí dotýče, při tom tak zůstaveno býti má, jak to nejvyšší císařo-král. minc- a hormistrský ouřad zřídil. Naproti tomu ale, co tak při tej obci každoročně z příjmu, po srážce všech obecních vydání, čistého užitku pozůstane, to by mezi společné sousedstvo rozděleno bylo. Přítom také počet obecní by každoročně sousedstvu v domě radním k nahlídnutí předložen byl. Ostatně tejkaje se zpátkem dosazení do služby syndicusa Jana Novotného, táž žádost že proto místo nenalézá, poněvadž on skrze své špatné chování a svývolné sousedstva ponoukání z tej služby propuštěn byl a na jeho místo již Karl v. Götz, feldwebel od regimentu Jeminkovského, již dosazen jest. Dne **23. září** čtené nařízení, že žádný pohřeb v čase školního cvičení se držeti nemá, nobrž až pak po skonání téhož předsevzat býti může. Dne **6. prosince**. J. M. císař Josef II. odebral se z Vídně přes město Florencii do Říma a papeže Pia VI. navštívil a tam také na Hod Boží vánoční veřejně v hlavním chrámě pobožnost vykonal a při slavnosti přítomen byl.

Léta 1784. Byla zima tak krutá, že lidé po cestách mřeli, též hovada i lesní ptactvo a stromoví pomrzlo, přítom také mnoho sněhu napadlo. Trvala ta prudká zima od měsíce listopadu roku 1783 až do dne **14. února**. Potom dne **28. února** led na řekách se hnul a veliká povodeň následovala, jakož lidé od mnoha let nepamatovali, kteráž velikých škod, zvláště na staveních a mostech zdělala. ^{/164/} **Při tej** povodni vzal také velikou skázu most pražský, na němž i stojící strážní domek vojanský od množství hřmotu dorážejícího ledu se zbořil a přítom dvá vojáci o život přišli. **Ten čas** p. Václav Kaudia jakožto nově zvolený radní v král. horním městys Kaňku, k témuž ouřadu od nejvyššího císařo-král. minc- a

hormistrského ouřadu potvrzen a dosazen byl. A to bylo poslední dosazení rady na Kaňku od nejvyššího mincmistrského ouřadu, neb pak týž ouřad v král. českém zdvižen a k císařo-král. zemskému guberniumu přivtělen byl. Dne **12. dubna**. Nejvyšší nařízení prošlo, mocí kterého mají se onino duchovní na fary dosazovati, zvláště na císařo-král. panstvích, ku kterýmž osadní lidé, třeba i nekatolického náboženství, svou důvěrnost mají. Dne **16. dubna**. Stala se změna v latinských školách a latinská řeč, zvláště ve filozofii, německé řeči poustoupiti musela. Pak nařízeno bylo, aby každý student menších škol ročně 12 f, ve filozofii 18 f a juristé 30 f platili. Od toho času znamenal se nedostatek studentů a tak potom i duchovenstva. Dne **9. srpna**. Jeden toliko v Praze magistrát byl uveden, k němuž volenci mimo purgmistra a dvouch místopurgmistru, také i radní osoby volili. Tak se pak pokračovalo i v jiných městech, kdež magistrát obce a města řídí. Dne **23. srpna**. Vyšlo poručení, aby mrtvá těla bez truhel, toliko jen v pytlích, pochovávána byla. **Toho roku** kostel Matky Boží ve vsi Gruntě se opravoval, kdežto dva zedníci jsou v kleci na provaze zavěšení, z které zazdívajíc zvrchu jedno okno v kůru kostela proti východu, s kterýmž táž klec nenadále dolů se strhla a tak oba ti zedníci tím nešťastným pádem o život přišli. **Toho roku** opat oseký Mauryc Elbel ustanoven byl administrátorem kláštera sedlického, poněvadž J. M. císař Josef II. odevzdal týž klášter i s jeho statky řádu cistercienskému a tak duchovní odtud do jiných klášterů rozesláni^{165/} ni byli, toliko jediný důstojně velebný pan Ferdinand Housa, probošt poslední téhož slavného miroslavského kláštera, řádu cistercienského založení, zde pozůstal, an pak následujícího 1785 roku za arciděkana císařo-král. stříbrohorního a mincovního města Hory Kutné zvolen a usazen byl. A tak sláva toho starožitého kláštera klesla. Dne **20. prosince**. Prošlo nejvyšší nařízení, mocí kterého v známost uvedeno, že jakkoli již protestantům přísně rozkázáno bylo, kdyby se smyslem povolené tolerancí nesrovnávali, aby přísně trestáni byli. Tak i také přísně se zapovídá, aby při veřejném katolíkům obchodu, pobožnostech, aneb když kněz k nemocnému velebnou svátost nese, slušně a tiše se chovali, klobouk neb čepici dolů vzali, aneb raději z cesty se ustranili. A kdož by se jinak zachoval, jako buřiči obecného pokoje tělesnou pokoutou trestán bude.

Léta 1785. Dne **20. ledna**. Dvorský patent prošel, aby jeden každý dle libosti pohřbiti se dal, však předce na místě od obce neb města vzdáleném a tak ten nový způsob v pytlí těla mrtvá pochovávat, jenž minulého roku nařízen byl, docela přestal. Léta téhož dne **16. dubna**. Ve Vlaších stalo se pozdvižení asi od 6000 osob, jehož původcové byli dva buřiči Hory a Chloska. V čas té domácí bouře ohněm pohubeno a popleněno bylo 62 vesnic, 132 panských obydlí a asi 4000 lidu zbůhdarma mečem padlo. A když následujícího 1786 roku tito buřičové chyceni a hanebnou smrtí odpraveni byli, ta záhubná bouře přestala. Dne **29. dubna**. Zopatření chudých domácích, dle prošlého nejvyššího nařízení, v král. horním městys Kaňku svůj počátek vzalo a uvedeno bylo. **Sousedé** kaňkovští opět toho roku žalobu proti primasovi p. Fatigati na vysoce slavné císařo-král. gubernium zanesli. Hlavní obsah tej žaloby s závěreční žádostí byl, aby týž primas zsazen a místo něj jiný dosazen byl. Kterážto žaloba od p. Podivena z Höhflingen král. krajského komisaře vyšetřovaná byla a pak nato resoluti následovala, mocí které sousedstvo žalující s svou žádostí strany ustanovení nového primasa na strpení až do příští regulování magistrátu poukázání byli. Ostatně syndicus Karel v. Götz, jenž sousedstvu ten nedůkladný žalobní spis vyhotovil, v přítomnosti král. krajského komisaře a celé obce primasa a magistrát odposíl. ^{166/} **Jakož tak** J. M. císař Josef II. mocí dekretu dato 28. octobr. 1783 nejmilostivějc povoliti ráčil, by při obci kaňkovské každého roku po všem vydání vybejvajíc částka mezi sousedstvo rozdělena byla. Dle toho tehdy postala tu otázka, vzdaž by takové užitky dle usedlostí sousedův aneb dle numer městských domův rozvrhnutí se měly? Načež ale společně sousedstvo magistrátu své prohlášení učinilo, že vinšuje nejináče, nežli by ona jménem užitku, po zavření počtu obecního ultima decemb. 1783 vybejvajíc částka pr 282 f 40 kr, tak jak již za tou důležitostí protocol v radě pod datum 24. ledna 1785. zaveden jest, domy majícím sousedům, jichžto 117 v počtu nachází, dle numer bez rozdílu starých a nových gruntův, stejným dílem rozdělena byla a tak by se tím způsobem vždy potom pokračovalo, s tím doložením: anby budoucně kdo nějaký

dům vícej vnově vystavěl, ten a takový k takovému užitku že práva míti nemá. Kterážto navržení když tak od slavného král. krajského stvrzeno bylo, pročež v srovnalosti toho bylo těch 282 f 40 kr na 117 domů rozvrženo a každému se tejkajícím sousedu částka pr 2 f 24 kr ^{87/117} d. pod datum 21. maji téhož 1785 roku v hovostosti vyplacena. *Prot. Senat. Gang.* Dne **18. maji**. Vojsko z Čech přes Rejn proti Holendrum táhlo a vojna s Holendry takměř již za patama byla, za přičinou plavby na řece Seldě, kdež několik císař. lodí zadržáno bylo. Nato pak dne **8. listopadu** stalo se prostředkováním dvora francouzského v městě franc. Fontenablu porovnání. Rakouský dvůr mimo 10 milionů, jistá místa v holandském Nydrlandu obdržel. Trvala ta rozepře od dne 17. října 1783 až do toho času. Dne **20. máje**. Na Nových Dvořích v čáslavském kraji rezidenci VV.OO. řádu kazatelského k zrušení přišla. **Toho roku** také farní kostel sv. Vavřince na Kaňku, jehožto ius patronatus hned od vystavení jeho až do toho času obci kaňkovské vlastní náležel, magistrát kaňkovský dle minulého roku dané zprávy zeměpánu týž patronát cum onere et comodo jest odstoupil. ^{167/} Nebo magistrát považujíc, že v těch časův proměně, kdež obec již rolního hospodářství jsa zbavena a takřkouc již ochuzena, tedy takové podržení patronátu že by budoucně tej obci obtížnost působiti mohlo, jakož také i bylo by se tak stalo, když v potomních letech (jak to pak rok 1811 ukáže) táž obec na svém jmění k velikému zkrácení přišla. Když však ale magistrát, jak vejše řečeno, týž ius patronatus J. M. císařo-král. odstoupil, tak nato následovala guberniální decisi od 11. ledna a krajskoouřadní intimati 16. ledna téhož 1785 roku, že týž patronát montanicum se pozastavuje a magistrát kaňkovský téhož osvobozen jest. Dne **11. září**. Všecka bratrstva, pod jakýmkoli jménem zřízená, dle dvorního nařízení zrušena byla, jen toliko Bratrstvo oučinnivé lásky bližního a chudého zopatření povoleno bylo, a také téhož dne v kostelích s obyčejnou ofěrou svůj počátek vzalo. Dne **4. listopadu**. Starožitný a od prvního opata svého sv. Prokopa pamětní klášter řádu sv. Benedikta na Sázavě zrušen byl; kterýž Oldřich kníže české roku 1009 založil, pak Břetislav syn jeho léta 1032 vystavěl a bohatě nadal. Tím losem dne **7. téhož** měsíce také klášter téhož řádu pod skalou u sv. Jana zrušen byl. Kdež v kostele jeho zakladatel Vladislav kníže české odpočívá. Také dne **11. toho** měsíce klášter řeholních kanovníků sv. Augustýna v Praze na Karlově zdvižen byl, kterýž založil císař Karel IV. Dne **11. prosince**. Tit. p. Jan Prokop Hrabě Šafgoč byl v hlavním chrámě na Hradě pražském od arcibiskupa pražského Antonína Petra na biskupství budějovské posvěcen. To důstojenství biskupské uvedeno jest v Čechách péci a ustanovením císaře Josefa II. **Téhož roku** dle nejvyššího nařízení počal se steuerregulirung tak řečený, neboližto systém k vyrovnání daní v království českém, protož stalo se vyměření všech polí, zahrad, luk, pastvišťat, lesů, rybníků etc., a každý vlastník gruntu pod trestem zavázán byl, jak obsah tak též vejnos svého gruntu přiznati. Na Kaňku k vyvedení toho systému obrán byl za zástupce p. radní Václav Kaudia.

^{168/} **Léta 1786.** Dne **12. března**. Navečer přišel tak velký a náhlý vítr, že se mimo škody onde učiněné zemětřesení za nějakou chvíli znamenalo. Dne **10. dubna**. V Plesích znamenitý klášter řádu cistercienského, jež Vratislav kníže české roku 1246 založil, zrušen byl. Takový též los připadl na klášter u Zlaté Koruny též řeholy od Přemysla krále českého roku 1262 založený. Pak i rezidenci bratří kapucínů v Českém Brodě byla zrušena. Též toho roku v Sedlicích jak klášterní, tak i též kostelní nábytky skrze veřejnou prodej prodané byly. Pak týž velký slavný kostel od pana Ignacia Trnky faráře Potěchského a vikáře biskupského s obyčejnou ceremonií svého posvěcení zbaven byl a potom do něho, jakož i do konventu, mouka spíše vojenské v sudech složená byla. Pak až roku 1799 dne 24. srpna nejvyšším dvorským rozkazem týž klášter docela byl zdvižen a jeho statky císařo-král. administraci se odvedly. Dne **12. června**. Prošlo nejvyšší nařízení, aby se v kostelích neb na ulicích májové ratolesti při procesi Božího Těla nevystavovaly. Dne **17. srpna**. Umřel král pruský Fridrich II. maje let věku svého 74. Dne **27. října**. Prošlo nařízení nejvyšší, aby slavnost posvěcení chrámu Páně v tu neděli po dni 13. měsíce října všudy slavena byla. Jakož i ve všedních dnech tím časem, když se slavnost posvěcení chrámu držívala, hry a tance v hospodách vůbec zapověděti se mají. Dne **25. listopadu**. Prošlo nejvyšší nařízení, aby služební a mladí lidé městského i sedlského stavu od 12 až

do 18 let pilně na cvičení křesťanské choditi a k tomu vedeni byli. Jakož i vyplacení se z jednoho panství na druhé bylo zrušeno. Dne **2. prosince**. Klášter na Zbraslavi na břehu Vltavy řádu cistercienského, jenž král Václav II. roku 1296 založil, zdvižen byl. **Toho měsíce** rozmáhaly se podivné nemoci a sice netoliko v Čechách, ale i v jiných zemích, zvláště v zemi sedmihradské morová hlíza množstvím lidu usmrtila.

^{169/} **Roku 1787**

Dne **18. února**. V Nydrlandu, za příčinou nového zemského zřízení, vznikaly jakési domácí různice a nevole, potom se tak zmocnily, že tam císařského vojska 40.000 rychle zasláno bylo. Dne **19. února** zdvižen byl klášter v Praze na Novém městě u sv. Kateřiny, řádu poustevníků sv. Augustina, a dán byl za obydlí dítkám vojenským. Dne **11. dubna**. Císař Josef II. odjel z Vídně přes Lvov (Lemberg) do Chersonu a tam dne 28. máje s ruskou císařovnou ve zdraví se shledal. Dne **17. dubna**. Starobylý kostel sv. Maří Magdaleny na vrchu Špicberku, filiální farního kostela kaňkovského, toho dne zavřen a prodán za 140 f, pak podle hřbitova role za 48 f, kteréžto stržené peníze k nábožnému základu (Religionsfondu) odvedené byly. Koupili oboje sousedé kaňkovští. Zvon jeden, jenž vážil 150 liber, dán byl na nejvyšší poručení do tábořského kraje na panství Landstein, obci Gottschalls a jeden předtím k ukradení přišel, třetí pak nejmenší pozůstal při farním chrámu Páně na Kaňku, nímž se umírajícím poslední hodinka zvonívá. **Téhož dne** v Praze následující špitály zrušené byly, a to: na Hradčanech, dán za obydlí dělostřelcům, potom i na Strahově sv. Alžběty, městský na Malé Straně sv. Jana, na Novém Městě sv. Bartoloměje a na Starém Městě v Templi, kdež znamenitý dům stojí. Dne **30. června**. Císař pán Josef II. šťastně z Chersonu do Vídně se navrátil, dne **13. téhož** u Bererlavi s ruskou císařovnou Kateřinou se rozloučiv. Dne **16. srpna**. Turecký dvůr postoupení poloostrova Krymu ruskému dvoru odvolal a témuž dvoru vojnu vypověděl. Dne **10. září** císař Josef II. přijel do Čech a osobně nové pevnosti a špitály v Praze prohlížel. Pak zapovězeno bylo, aby žádný více před jeho císařem. milostí na kolena neklekal, že ta pocta Bohu patří. Dne **15. října**. Pruské vojsko do Holandou s válečnou silou přitáhlo a mnohá místa osadilo. A když zbujníků zpoura potrestaná byla, princ z Oranjen, nejvyšší v Holandou místodržící, dne **22. listopadu** zas do hlavního města Hagu slavně uveden byl. ^{170/} **Toho roku** obnoven byl dům radní Starého Města pražského, přičemž spolu také tam onen starodávní kunstovní český orloj prací p. Antonína Strnada císaře-krále. hvězdáře obnoven byl.

Léta 1788. Dne **6. ledna**. Arcikníže František byl v Vídně odán s princezkou Alžbětou z Wirtenberku. Oddával ho rejnokolínský arcibiskup a kurfiřt Maxmilián v přítomnosti císaře pána Josefa II. Dne **1. února**. Spadla velmi hustá mlha a tak se umrklo, že se noc býti zdála. Dne **9. února**. Byla prohlášena a vypovědina vojna od císař. dvora proti dvoru tureckému, s kterýmž 50 let v dobrém přátelství požůstával. Dne **13. března**. Císařské vojsko na grunt turecký vstoupilo. Hlavní správu nad armádou měl polní maršálek p. hrabě Lascy. Veškeré to vojsko vztahovalo se na 215.000 mužů, při němž 1800 kusů se počítalo. Dne **25.** Císař pán Josef II. k hlavní armádě odjel a ve Futoku na panství pana polního maršálka hraběte Hadika bytem byl. Dne **28. dubna**. Turecká pevnost v Servii Sabač za řekou Sávou šturmem dobytá byla. Dne **11. máje**. Vzal počátek v francouzském městě Paříži spolek tak nazvaný jakubínský, kterýž veliké různice a pozdvížení v lidu způsobil. A aby se rotníci téhož spolku od jiných rozeznávaní mohli, začali červené čepičky na hlavě nositi. Dne **24. máje**. Nejvyšším nařízením začali se židé popisovati, zvláště v Halicii a Ludoměři, kteříž by k vojné schopni byli. Ta neočekávaná zpráva zarmoutila ten národ velmi, takže haličtí židé k císaři pánu zaslali deputýrované, by mu přednesli, že ten lid izraelský jest velmi bázlivý a nevěrný. Avšak ta deputací nedošla cíle svého, nýbrž zůstalo při nejvyšším nařízení. I začali židé z některých krajin jinam se stěhovati. Pro tuž příčinu mocnář rozkázal: aby všickni židé, pokudž by se zemskému zřízení podrobili zpěčovali, ze země se vyhostili. ^{171/} Dne **21. června**. Jilemnice handlovní město v Čechách pod Krkonoskýma horami ohněm do gruntu zkaženo bylo. Vyhořelo přes 200 domů a škoda vztahovala se na mnoho tisíců zlatých. Dne **6. července**. Strhla se taková bouřka s hrozným hřimáním a blýskáním, jakož lidé od mnoha let nepamatovali. Toho a minulého

ho měsíce taková parna byla, že mnohé nemoci, zvláště u vojtě v dolejších Uhřích, pošly, takže lidé zde onde, zvláště ale při armádě, mřeli. Dne **8. července**. Podle nového pořádku hrdebních práv všecky šibenice, planýřové, trdlíce, šatlavy, housličky, na kancelářích bití, místa popravná všudy zdvižená a zrušená byla. Jakož i nad vodou visící košové, kteříž za panování císaře Rudolfa II. léta 1590. za trest pekařům, jenž byli v pečení chleba přečinili, zřízeni byli. Také byly zrušeny železné klece na rynecích v městech, jenž byly pro cizoložníky a hanebné nevěstky postavené. A aby žádný hospodářský ouředník sám osobně poddaného nesoudil, ustanoveni byli justiciářové na panstvích, práv a politických věcí povědomí, by se poddaným žádných nátlaků nečinilo. Dne **6. srpna**. Polní maršálek pan baron z Laudonu z Vídně na obecnou žádost odjel k armádě a nad vojskem v Charvátích správu přijal. Dne **7. srpna**. Turci vtačili se do Banátu a potom jich tam na 100.000 zrostlo. Vesnic 147 pohubili a poplenili, i přitom množství dítek a osob ženského pohlaví do zajetí přišlo. Dne **26. srpna**. Vzdala se pevnost turecká Dubica u řeky Uny na kapitulaci. Zajato bylo 414 mužů, žen a dítek mnohem více, kteréž slavný hrdina Laudon na svobodu propustil. Dne **19. září**. Turecká pevnost Chočin vzdala se císařským a dostali vítězové 240 kusů a municí velmi mnoho. Počítalo se tu 1100 domů a 24.000 duší. Osman Baša byl ředitel v té pevnosti, máje stáří svého 83 léta, kterýž provazem zaškrcen byl, že se císařským bez důležité příčiny vzdal. ^{172/} Dne **4. října**. Obležení Turci na pevnosti Novy v Charvátích vzdali se p. polnímu maršálkovi Laudonovi, kterýž v krátkém čase na nepřátelském gruntu za 45 mil kus krajiny sobě podmanil. Dne **7. listopadu**. Na panství doxanském ve vsi Boušovici jistý sedlák Josef Laube, když na svém dvoře dříví štípal, vyrazil ze země malý hrnek, v kterém se našlo as půl žejdlíku českých peněz větších a menších; totiž groš, na kterém z jedné strany byla koruna a na druhé straně lev, bitý za Václava krále českého, roku 1300. Dne **12. listopadu**. Kamenný sloup Drahomíry v Praze na Hradčanech, kterýž blíž domu hraběte Černína stával a její do země propadnutí vyobrazoval, vyvrácen a rozmetán byl. Pak i sloup kamenný na Vyšehradě, o němž staří psali, že jej ďábel z Říma přinesl, z chrámu Páně pryč ven vynešen a nyní na křehově leží. Dne **5. prosince** císař Josef II. navrátil se od armády do Vídně, za nímž také dne 8. téhož pan polní maršálek Laudon přijel a také veškeré vojsko císařské do zimních bytů táhlo. Císařští toho roku vybojovali Chočin, město Jasy v Moldavě, Drežnik, Sabač, Dubici, Novy, též osadili v Servii Sabač a Paleš. Dne **17. prosince**. Ruský generál kníže Potěmkin pustil šturm na tureckou pevnost Očakov a po málo hodinách se jí zmocnil. Rusů padlo přes 1400, dva generálové a 180 oficírů. Turků pobito bylo přes 7000 a okolo 5000 zajato. Vítězové dostali tu 312 děl, 49 moždířů, množství ručnic a zbraní, velikou zálohu spíže a na penězích dva miliony piastrů. Piastr našich peněz platí 54 kr. Dne **24. prosince**. Jmenovitě na Štědrý den, strhl se velmi bouřlivý vítr s sněžnou prášenicí, takže domy i stromy porážel a sotva kdo venku cestou neb po ulici jíti mohl. Naši staří píší také na rok 1281 o takové bouři, tak že okolo Hradu pražského prvních věží 21, na mostě 3 a v městě přes 20 porazila. **Toho roku** byla zima velmi příkrá.

^{173/} **Léta 1789**. Dne **27. ledna**. V Genstu republikáni skrze domácí různice veliké prolití krve způsobili a v Litychu též podobně se dalo. **Téhož dne** hnal se na řece Labi led, jenž v prudké zimě skrze 9 neděl nepohnutelný byl. Dne **12. února**. Podle nejvyššího rozkazu začala se vojanská spíže, též kusy a municie v Čechách do nových pevností svážeti. Také něco vojska z Uher do Čech přitáhlo a zdálo se, jakoby válečná vichřice k hranicím českým se vstahovala. Dne **12. března**. Poněvadž otomanská porta nikterak k pokoji se pohnouti nedala, tedy opět cí. vojsko na válečné divadlo vystoupilo. Dne **7. dubna**. Umřel turecký císař Abdul Hamid, po němž dosedl na týž trůn Selim III. vnuk jeho. Dne **12. máje**. Sbíráni na vojnu k vojům začátek mezi židy se učinil. Při celé armádě počítalo se 2500 rekrut národu židovského. Dne **20. června**. Okolo Mladé Boleslavi strhla se veliká bouřka a nato spadl takový lijavec s krupobitím promíšený, jakéhož lidé nepamatovali. Mnohá stavení voda do gruntu vyvrátila a 100 lidí bídně svůj život přitom ztratilo. Dne **24. června**. Klášter VV.OO. minoritů sv. Anny v Kuklenách u Králového Hradce zrušen byl. Dne **9. července**. Turecká hradička byla vybojovaná a nepřátelské vojsko, kteréž berbírským na pomoc přitáhlo, do Banaluky prchlo. Dne

12. července. V Paříži začaly se domácí různice a bouření. V noci na den 13. nebylo jinak, než jakoby předchůdce dne soudného byl přišel. Na všech věžích se zvonilo, a tím dávalo se znamení k šturmu, a veliká krvavá lázeň se stala. Jakož i v Polště, kdež nepokojní Poláci též mezi sebou různice tropili. **Dne 31. července** vůdce vojska císařského princ Koburk obdržel veliké vítězství nad Turky u Fokšan v Moldavii. **Dne 3. srpna.** Generál kníže z Hohenlohe v Banátu 12.000 Turků na hlavu porazil a nazpět zahnal. **Dne 24. srpna.** Panu polnímu maršálkovi Laudonovi byla nejvyšší správa nad celou armádou od císaře pána daná. ^{/174/} **Dne 22. císař.** generál princ Koburk učinil veliké vítězství nad Turky v Bezarabii u Martinešti podle řeky Rymnik a potloukl Turky na hlavu. To vítězství pamětihodné jest proto, že s svým vojskem asi 24.000 silným, při němž spojených Rusů 7000 bylo, 100.000 nepřátelů přemohl. Padlo tu Turků více než 7000 a císařští vybojovali celé turecké ležení, všecky kusy, spíží a jiných věcí velmi mnoho. **Dne 5. října.** Tento den jest pamětný, v němž ženské pohlaví v francouzské zemi takových bezbožností se dopustilo, kterýchž v žádných letopisích nečteme. Asi 1000 žen, nejvíce rybářek, šavlemi, píkami, vydlicemi, kosami i také kusy ozbrojených, začalo v Paříži bouřiti, rozkazovati a mordovati, takže žádný cesty jim nesměl zameziti, obávaje se jejich zteklosti. Tyto zbrojné ženy netoliko soudní světnici, kdež soudcové pařížští sezení drželi, šturmovaly, nýbrž i do Versalie táhnouc, král. palác oblehly a napořád všecku stráž královskou mordovaly. Avšak se zvědělo, že mezi těmi ženami množství mužů znamenitých bylo, kteříž v oděvu ženském oblečení královský palác šturmovali a mordů velikých se dopustili. Právě jest se čemu podiviti, že ženy soudcům národu zákon předpisovaly. **Dne 8. října.** Slavný hrdina nejvyšší vůdce císař. vojska Laudon, pevnost Bělehrad vítězně vybojoval. Císařští dostali 35 mosazných kusů, též 10 železných děl, 6000 centnýřů prachu, 2500 olova. Císař Josef II. z svého pokladu poslal vítěznému Laudonovi veliký kříž řádu tereziánského, an byl za 60.000 f. **Dne 12. listopadu.** Turecká pevnost Bender přišla do rukou Rusům bez všeho prolítí, v kteréž 18.000 ozbrojeného lidu leželo. Také císař. král. generál Fabry pevnost Kladavu sobě podmanil a tím toho roku válečné divadlo se skončilo. **Dne 13. toho.** Mezi Štýrskem a Korytany vrch řečený Wilach země pohltila. Zasypalo se ve vsi Bělé blízko ležící 20 stavení s všemi obyvateli. **Toho roku** v Čechách dřevěné komíny na nejvyšší poručení se rušily a zděné lidé stavěti nuceni byli. **Těž toho** léta p. Christian Fišer král. perkmistr pronajímal pole zádušní na Kaňku ponejprv jakožto substituovaným opatrovníkem téhož záduší. ^{/175/} **Dne 18. prosince.** V Nyderlandu buřičů různá zpupnost vše naruby obracovala a s císařským vojskem mnohé šarvátky svedla. **Také** i v Polště a Ukrajině Poláci s Rusy hrozně šarvátky měli. **Dne 23. prosince.** P. polní maršálek p. Gedeon baron z Laudonu šťastně od armády do Vídně se navrátil a přivezl s sebou malou Turkyni, kteráž v Bělehradu dostala se našim do zajetí, přijav ji za svou vlastní. **Dne 24.** jakožto na Štědrý den. Bylo takové teplé povětří a jasný den, jako obyčejně času letního míváme.

Léta 1790. **Dne 17. ledna.** Držán byl v Bělehradě v jedné turecké modlitebnici bál, při kterémž se shledalo osob mužských 100 a ženských 18. Ta slavnost byla ustanovena na památku dobytí téhož města řeckého, kteréž někdy slavný císařský vůdce a hrdina Evgen Turkům podivně vzal. **Dne 20. ledna.** Byla podepsaná přátelská smlouva, kterouž král pruský Vilém II. s tureckým dvorem, za příčinou války turecké s rakouským domem, učinil. Paměti věc hodná; neboť nebylo nikdy předtím slýcháno, by který mocnář, zvláště kurfiršt sv. římské říše, s Turkem ouhlaavním nepřitelem křesťanstva přátelskou smlouvu neb alianci byl učinil. Pro tuž příčinu počaly se válečné přípravy proti dvoru pruskému dělati, takže v nedlouhém času císař. král. vojsko osadilo hranice v Čechách, Moravě a Halicii. Nade vším válečným lidem ustanoven byl za nejvyššího vůdce pan polní maršálek z Laudonů. Však ale stálo to veškeré vojsko bez všeho nepřátelství. **Pak dne 27. července stalo se v Rajchenbachu v Slezsku narovnání a tím ta válečná víchřice zmizela.** **Dne 20. února.** Odebral se na věčnost císař pan Josef II. v městě Vídni v letech věku svého 49, jehož také paní manželka arciknížete Františka, Alžběta princezka z Wirtenberku předtím, totiž dne 17. téhož po porodu do věčnosti předešla. Po téměř obojím smutku **dne 12. března.** J. M. král uherský a český Leopold II. z Florencie ve zdraví do Vídně přijel. On po smrti bra-

tra svého Josefa kralovati začal, vezma za heslo tato znamenitá slova: Srdce poddaných, bohatství králů. **Dne 29. března.** Mohučský p. Posel, kanovník a svobodný pán z Hoheneku, přijda do Prahy, přednesl pánům stavům českým, že krále českého, jakožto kurfiršta římského, k volení římského císaře zuve. **Dne 13. dubna.** Páni deputýrování od pánů stavů českých do Vídně přijeli a od mocnáře laskavě přijati byli. ^{/176/} **Dne 16. dubna.** Turci pevnost Orsovu císařskému vojsku s přinucením vydali.

Dne 9. máje. Nejvyšším nařízením vyzdvižena byla daň aneb urburní zřízení. **Dne 16.** J. M. královna Maria Ludovika šťastně z Florencie do Vídně přijela. **Dne 17.** Spatřoval se na obloze podivný úkaz, na kterýž se lidé upamatovati nemohli. Ve tři čtvrtě na 12. v poledne kolem okolo Slunce potáhlo se jakési kolo rozličné barvy na způsob duhy v dosti prostranné dalekosti a okolo samého Slunce jakás mrákota se znamenala. To trvalo za celých 7 dní. **Dne 27. máje.** Vyšel oheň v městečku Habru a v půl hodině 65 křesťanských domů a všecka židovská stavení v prach a popel obrátil. **Toho léta** bylo náramné sucho. Neboť od začátku měsíce dubna žádných dešťů nepršelo, takže mnohé dosti veliké řeky přeschly. Z toho sucha pošel nedostatek obilí a veliká dražota, takže pak k jaru žita strych až za 7 též 8 f a místem i draže se prodával. **Tedy** nejvyšším nařízením brala se moudra z magacínů vojenských a pro lid obecní chléb se pekl a prodával. **Dne 8. června.** Z Djurčeva Turci na císařské vojsko s celou mocí z pevnosti se vyřítili, že císařští od obležení upustiti a nazpět postoupiti musili. Při tom přiběhu císařský generál od dělostřelců byl od Turků na kusy rozsekán. Stalo se to zradou dvou odběhlců, jenž k Turkům do té pevnosti přehli. **Dne 14. července.** Odebral se na věčnost v Novém Jičíně na Moravě onen vítězoslavný hrdinský vůdce císařský, p. Gedeon baron z Laudonu v 75 letech svého věku. On odkázal také kšaftem mladé Turkyni, kterouž z Bělehradu přivezl, 15.000 f. Náš znamenitý Čech, učený veršovec duchovní p. Václav Oestreicher tyto verše latinské ku poctivosti jeho položil.

En DVX InsIgnIs, Heros EXCeLLens GeDeon LaVDOn obIVIt,
Die 14. Julii.

Téhož dne v Paříži uveden byl nový pořádek, aneb konstitucí, při slavnosti nově smyšlené pod širým nebem na bojišti, kterouž netoliko král francouzský Ludvík ^{/177/} toho jména XVI. přijal, ale také podepsal; a radovánky veřejné držely se až do 18. téhož měsíce bez přetrže. Ovšem tak učinil ten dobrý král, ale zmámený národ jednal naopak a tudy ta konstitucí dlouhé stálosti neměla, neboť Jakubínský klub aneb spolek, svůj tyranický systém neb předsvzetí skončiti usiloval. **Povstal pak** v Paříži dvojitý klub, totiž Jakubínský a De propaganda, a jeden od druhého velmi rozdílný byl. Prvního původce byl markýz La Fayette roku 1789; De propaganda ale princ Orleans a zchytralý šibal hrabě Mirabo. **Dne 20. července.** Dobyta byla turecká pevnost Četín pod správou polního zbrojnosty pana barona de Wins. V té pevnosti byl říditelem Bej Besirevič, muž 112 let starý. On vypravoval, že to bylo již šesté obležení Četína, co on pamatuje, avšak že ta pevnost nebyla nikdy dobytá, až nyní. **Pak dne 26.** téhož měsíce pan generál rakouský hrabě Klerfe Turky u Kalafátu na hlavu porazil, kdež Turků 2000 bylo pobito. A to byla poslední krvavá rvačka v této turecké vojně. **Dne 14. srpna.** Mezi ruským a švejdským dvorem, ješto za tři léta mezi sebou válčili, byl pokoj učiněn, čímž jakýsi oumysl dvora pruského zmařen byl.

Dne 4. září. Skrze veliké zemětřesení pevnost španělská Oran se propadla. **Dne 19. září.** Ve Vídni byly oddavky, při přítomnosti veškerého král. dvora, arciknížete Františka s princezkou neapolskou Marií Terezií. **Dne 12. září.** Byl jsem potvrzen k stavu manželskému s pannou Barborou Mařanovou rodilou z Libuně nad Bystřicí, skrze ctihodného duchovního otce p. Karla Setce farního administrátora v král. horním městys Kaňku. **Dne 23. září.** J. M. král a královna i arciknížata vydali se na cestu z Vídně do Frankfurtu ke korunování na císařskou stolicí. Nato pak **dne 9. října.** Slavný mocnář dědičný král český a uherský Leopold II. v Frankfurtě na císařskou stolicí s velikou slavností byl korunován. **Dne 21. října.** Stalo se příměří mezi císařským a tureckým vojskem a podle narovnání v Rajchenbachu jednáno bylo strany pokoje. K tomu jednání také dvůr ruský pozván byl, ale on toho pozvání nepřijal. ^{/178/} **Dne 28. října.** Odvežena byla král. uherská koruna z Budína k korunování do Prešpurku, a tam v kapli sv. Jana s velikou slavností vystavena byla. **Dne 29. října.** Turci pevnost novou

Kylii dobrovolně Rusům vydali. Dne **15. listopadu** císař Leopold II. v Prešpurku na den svého jména na království uherské s velikou slavností byl korunován. Dne **2. prosince**. Nydrlanští buiči pokoušeli se mocnáři Leopoldovi, neboť vidouce zlý konec svého bouření a že by darmo na ochranu dvora pruského spoléhali. Wandernot a Wampen, hlavní buiči, z Nydrlandu prchli. Dne **22. prosince**. Rusové pevnost tureckou Ismael s mnohem větším krveprolitím, než se u Očakova stalo, šturmem vybojovali.

Léta 1791. Dne **7. ledna** turecký vyslanec Achmet Efendy na 9^{ti} vozích bral se přes Brno do Berlína, nepochybně aby přátelské poděkování dvoru pruskému, jakožto allirovanému, za příčinou narovnání v Rajchenbachu jménem svého dvora učinil. Dne **10. března**. Král neapolitánský vydal se na cestu z Vídně do Neapole, jenž mezi dvorské sloužící darů v peněžité ceně na 50.000 f rozdál, byv velký milovník honby, sedumatřicetkrát sem tam, zvláště v Čechách na panství žlebském, honbou si vyražení činil. Dne **22. dubna**, jmenovitě na Veliký pátek, strhla se veliká bouřka s strašlivým blýskáním a hromobitím a na mnohých místech hrom zapálil. Dne **24. dubna**. Na ten den připadly nám svátky velikonoční a žádného nebylo, kterýž by od sta let toho pamatoval.

Dne **3. máje**. V Polště ve Varšavě nová konstituce byla uvedena. Téměř všickni Poláci s potěšením ji přijali a sám král Stanislav Poňatovský byl hlava té konstituce. Avšak potom příčinou byla veliké války mezi Rusy a Poláky a posledně rozdělení tak slavného království. ^{/179/} Dne **22. máje**. Z francouzské země, kdež pohříchu různé a mordy se páchaly, počalo množství lidu pryč vandrovati a mnozí po jiných krajinách se rozběhše, kde kdo mohl, bydleti. Nešlechtný spolek De propaganda, který divných praktik a fortelů svou obmyslnou chytrostí nastrojiv, vysílal špehéře a náhončí do měst a krajin, aby lid jakousi vyličenou svobodou mámili, a tak zmatek v celé monarchii i v náboženství způsobili. **I povstali** v tomto století dnové zlí a nebezpeční, strast, nouze, úpění v lidu přenáranné, jakéhož od dávných časův nebylo. Jak dále o tom se dočteme. Dne **8. června**. Podle král. patentu pořádek řeznický zase byl uveden, aby podle taxy maso se prodávalo. Dne **20. června** Francouzský král Ludvík XVI. s svou král. familií z Paříže potajmo v noci ujel, avšak ve Varenu od postmistra Druet jakubína byl zadržán a nazpět do Paříže dovezen. Nato králi stráž daná byla a kdož krále provázeli, byli schytáni a žalářem stíženi. Ale bratři královi de Provence a Artoa šťastně se dostali do Nydrlandu.

Dne **5. srpna**. Buiči v francouzské zemi zle hospodařili, strhavše měděné štatue francouzských králů, je rozmetali, ustavičně o to usilující, aby francouzské království napotom jméno svobodné obce obdrželo. Dne **15. srpna**. Počaly se dělati v Praze stkvostné přípravy ke dni slavného korunování císaře Leopolda II. na království české a všickni páni čeští byli zváni k této pamětné slavnosti, kteréž v Čechách za 48 let nebylo. Hlavní chrám na Hradě pražském s velkým nákladem se připravoval. Páni stavové v Karolinské ulici na Starém Městě za divadlem sál nákladný stavěti dali, kterýž s Karolinum spojen byl, jehož náklad na 50.000 f se vztahoval. Též kratochvilná divadla na šancích před Pruskou branou se stavěla, zvláště jedna převeliká bouda, kteráž představovala Chinský neb Persiánský trh, a bud kupeckých 96 v ní se počítalo. **Mezi tím** časem ze všech stran Evropy lid se do Prahy hrnul a počítalo se tu na tisíce cizího národu. **Pročez páni** stavové tolik způsobili, že v ničemž nedostatku při tom korunování nebylo. Libra masa hovězího byla za 7 kr, skopové též za 7 kr, vepřové za 8 kr a telecí též za 8 kr. Obilí po šťastné žni bylo míra a to žita za 2 f 12 kr, pšenice za 3 f 6 kr, ječmena za 1 f 34 kr, hrachu za 4 f 10 kr, čočky za 3 f 25 kr, ovsa za 51 kr a centnýř sena za 1 f 21 kr, za vůz neb fiaker za půlden platil se dukát a za celý den dva dukáty.

^{/180/} Dne **20. července**. Sousedé král. horního městy Kaňku téhož dne nemálo se zarmoutili, když z král. krajského ouřadu časlavského nejvyšší dvorské nařízení od 4. června a guberniální intimace dato 24. června téhož 1791 roku obdrželi, že v Kaňku vlastní magistrát dále se nepovoluje, nobrž Kaňk s svou právomocností k městu Hoře Kutný, jakožto k nejbližšímu magistrátu, se přivtěluje a v Kaňku toliko jenom jeden městský rychtář a dva starší obecní, quo ad publica, oeconomica et contributionalia, zvolení a ustanovení býti mají. To neočekávané a nenadálé nařízení zvláště nejvíce zarazylo zpurného ducha v těch, jenž již skrze tolik let proti primasovi p. Fatigati i některým radním osobám žaloby stále vedli a po ustanovení nového regulovaného magistrátu tou-

žili. Společně sousedstvo ale považujíc, že když tak Kaňk již hned za slavné paměti císaře Rudolfa II. roku 1579. od města Hory Kutné zcela oddělen jest a jakožto zvláštní městská obec svůj magistrát a právomocnost až dosaváde skrze ten celý tak dávno trvající čas měl, protož na tom jednosvorně pozůstalo, že o zachování tej své právomocnosti k pánu země prosebně ucházeti se bude. Načež i také hned žádost na král. ouřad krajský se zanesla, by s přenešením právomocností a volením městského rychtáře poshověno bylo tak dlouho, dokaváde od J. M. země pána resolutí na žádost sousedstva následovati nebude.

Dne **4. srpna**. Mezi císař. král. a tureckým dvorem zavřin byl pokoj v Čizistově v Bulgarii podle Dunaje. Turecký dvůr Staré Orsovy s celým okolím až k Černé řece a jednoho dílu při řece Uně s Četínem a Drežnikem císař. král. rakouského dvoru postoupil. Naproti tomu císař. král. dvůr všeka místa, města i Bělehrad Turkům zase navrátil a tak ta záhubná vojna se skončila. Dne **9. srpna**. Českou korunu, kteráž roku 1743 z Prahy do Vídně vzata byla, páni deputýrování při shromáždění množství lidu všeho stavu z Vídně na Hrad pražský přivezli, kdež v kapli sv. Václava až do večera k veřejnému podívání vystavena byla. Dne **15. srpna**. Vyšel náramný oheň v Klatovech, kterýž 48 domů, někdejší kolej jezuitskou, seminarium a školy strávil. Pohořelým klatovským od J. M. císaře Leopolda II. 12.000 f darováno bylo. ^{/181/} Dne **23. srpna** J. M. císař Leopold II. s arciknížetem Františkem odpoledne do Prahy přijel. Nazejtří pak odjeli k Drážďanům do Pilnic, kdež se s pruským králem a saským kurfiršem v dobrém přátelství shledali. Císař pán vykázal 1000 dukátů do Sas, aby na vysokých školách v Witenberce a Lipsku pro mládež evangelického náboženství fundaci založená byla. K této fundaci nejprvnější právo mají z národu českého synové evangelických kazatelů augšpurského a helvetického vyznání, a pokudž by těch nebylo, teprv synové kazatelů z ostatních zemí k té fundaci právo mají. Dne **30. srpna**. J. M. císařovna s arciknížaty a s arcikněžnami přijela do Libně před Prahou, kamž i také císař pán z Prahy se odebral a od deputýrovaných stavů panského i městského přivítání byli. Dne **31. srpna**. Držán byl slavný příjezd do měst pražských jejich milostí císaře a císařovny k slavnému korunování na českou královskou stolicí. Týž slavný průvod vzal počátek z domu invalidů o půl jedné hodině z poledne a trval až do šesté hodiny na večer. Počítalo se samých nejstkvnostnějších vozů 98 mimo jízdecích koní, na nichž kavalíři vedle jednoho každého přednosti seděli, mlče o jízdě vojenské, hačírské a císařských služebníků. Zvonilo se po celém městě, vsudy zvuk bubnů a trub se rozlíhal a okolo města po šancích z kusů hlučně se střílelo. Hned od domu invalidů dvěma řadama stálo lidu domácího i cizího na tisíce, neboť sjelo se k té slavnosti množství knížat, hrabat, baronů, zemanů, cizích dvorů vyslanců z každé téměř krajiny po celé Europě. Všickni pořádkové řemeslníků a kunstýřů pod svými drahými praporci stáli, jichž se 65 počítalo. Městské gardy a kupecká společnost v vojenském oděvu, duchovní řádové, společnosti pražských vysokých škol, městská rada, obec židovská, na svých místech stojíce, vítali svého krále a s uctivou poklonou ho pozdravovali. Před jeho císař. král. milostí jel maršálek dvorský z nahým mečem a před maršálkem dva herolci v svém oděvu a drahých kápích, na nichž zřepedu i s zadu vytkaní byli orlové o dvou hlavách. O těch pak, kteříž okolo císař. vozu šli, a za vozem jeli, bylo by dlouho vypravovati. To jest vědomé, že v tom zadním komonstvu byli také nejvyšší úředníci, dámy dvorské a jiných více. Jakž do města vjeli, u Poříčké brány pražský purgmistr p. Ondřej Steiner s radami nejprve císaře pána vítaje v německé řeči, žádající spasitedlných prospěchů na Pánu Bohu a dlouhého panování, vlasti i město v otcovskou ochranu poroučeje, klíče odvedl; jemuž též německou řečí císař odpovídaje řekl: „Vaše vítání a vinšování vděčně přijímám; vězte, že jste nám vždycky poručeni, takže netoliko králem a pánem vašim milostivým, ale ve všech potřebách vašich i otcem býti chceme.“ Na rynku Staroměstském stala společnost ^{/182/} z Mistrů, doktorů, bakalářů slavné pražské unyversí, kteří skrze rektorta učení pražského tu latinskou řečí též vítali krále svého. Načež císař pán zas tou řečí odpověděl. Potom na Hradě pražském všickni nejvyšší dvorskí ouřadové, ministři, rytíři velikého kříže tereziánského, svatoštěpánského a zlatého rouna, generálstvo, jeho milost císaře očekávali. Pak jménem pánů nejvyšších purkrabí pražský p. hrabě z Rottenhánou českým jazykem obšírnou řečí císaře pána vítal. Načež císař pán velmi přívětivě a

ochotně mu odpověděl: „Vděčně přijímám vítání vaše, všelijakou císařskou a královskou milostí se vám zavazujíc.“ Poté jejich M. císař a císařovna z vozu slezli a k hlavnímu chrámu Páně se brali, kdež arcibiskup pražský Antonín Petr hrabě Příchovský, a holomoucký kníže z Koloredo, biskupové, slavná kapitola, preláti a jiné kněžstvo jejich cí. král. milosti očekávali. Tuť všedše pod nebesa na koberci prostřeném státi zůstali a týž velebný stařec pan arcibiskup pražský vítání v latinské řeči obšírně jejich milostem přednesl. Načež zas J. M. císař touž řeči odpověděl. Po čemž jejich cí. a král. milosti kříž, kterýž arcibiskup nesl, políbili a do kostela šli, kdežto *bylo* slavně Te Deum Laudamus. Což když se vykonalo, páni provodili jejich cí. král. milosti do jich pokojů, kdež opět arciknížata a dámy shromážděné tyto nejmilostivější hosti vítali a svou poklonu konali. Obecní pak lid do svých obydlí se rozšel. Další pompa ani perem dosti vypsati ani ústy vypraviti se nemůže. Jistě to byla taková sláva, takový náklad, kteréhož ne tak snadně kdy Praha viděla a snad sotva kdy viděti bude.

Dne **1. září**. Toho dne a dvou následujících císař pán i císařovna a arciknížata v rytířském sálu obědvali a pokaždé při té tabuli asi 100 hostů pozvaných se nalézalo. V ty dni každému sál při stolování projiti povoleno bylo. Dne **4. září**. Císař pán po skončení zpívání mše sv. zářil král národu českého s velikou slavností od věrných českých pánů stavů přísahu věrnosti přijímal. **Téhož dne** u večer bylo celé město co nejkrásněji osvětleno, tak jakoby v ohni stálo. Okolo 9. hodiny císař. král. dvůr z hradu vyjel a za celé dvě hodiny po všech hlavních ulicích všecko osobně prohlídl. Procházel pak všechny ulice takové množství lidu, jakéhož sobě člověk představiti nemůže. Dne **6. září**. Byl den slavný, na kterýž národ český v největší slávě svého korunovaného krále spatřil. ^{183/} K tomuto slavnému korunování hned od páté hodiny ranní všechny městské kompanie, pořádkové s svými praporci a vojsko vytáhlo na hrad královský a postavili se na svá vykázaná místa. Od šesté hodiny zvonilo se velkým zvonem při chrámu Páně hlavním a mezitím veškeré cí. král. komonstvo, nejvyšší zemští úředníci a stavové na hradě se shromáždili. Jeho cí. král. milost v slavném průvodu okolo osmé hodiny z hradu pod nebesami, kteráž nesli purgmistrové měst pražských, do chrámu Páně se odebral, s obyčejnou ceremonií (při hlavní zpívání mši sv.) jeho M. krále arcibiskup pražský s nejvyšším pugkrabím korunoval, přičemž se třikrát okolo města na šancích z kusů střílelo. To vše dalo se s takovou stkovností, jakž se jen při takové veliké slavnosti pomysliti může a plesání ze všech stran bylo nevypravitedlné, zvláště po těch slovích: „Podme, a našemu korunovanému králi a pánu dědičnému přiznání učíme.“ J. M. císař a král před svým korunováním přísahu v latině složil, po kteréž zas následovala v němčině druhá přísaha v tom obsahu: „My Leopold toho jména druhý, přísaháme Pánu Bohu všemohoucímu, že chceme katolické náboženství pevně držeti, spravedlnost jednomu každému prokazovati a stavům potvrzené vejsady, (privilegia) práva od slavných předků našich Ferdinandu II. dne 24. máje 1627, Ferdinandu III. 21. března 1642, Karla VI. 5. září 1723 a též slav. pam. naší paní matěře M. Terezie 12. máje 1743 ochraňovati, propůjčiti. Od toho království ničehož neodcizovati, nýbrž je dle naší možnosti rozšířiti a rozmnožiti a co by k užítu jeho bylo, zříditi se přičiniti. K tomu Bůh dopomáhej nám.“ Když se při hlavní mši sv. Credo zpívalo, J. M. císař a král, podle starobylého obyčeje 14 pánů stavu panského a 3 rytířského, mečem sv. Václava na rytířstvo pasoval. Po korunování nejvyšší dědičný pokladník p. hrabě z Vrtby vyjel na plac hradčanský a tu mezi shromážděný lid památní peníze zlaté a stříbrné rozhazoval. Celá suma těch peněz pozůstávala 2437 f 30 kr. Jeden větší zlatý peníz platil 5 f 37 kr, menší 3 f 22½ kr. Větší stříbrný platil 12 kr a menší 11 kr. Tento pamětní peníz měl na jedné straně erb lva českého, kterýž levou nohou rakouský erb dole a v pravé noze vzhůry uherský kříž držel; okolo byla tato vyrytá slova: Pietate et Concordiae. Na druhé straně byla česká koruna a tento nápis: Impr. Cæs. Leopoldus II. p. F. Aug. Hung. Bohem. Rex Archidux Austriae, Coronatus Pragæ VI Septem. MDCCXCI. ^{184/} V sálu rytířském byla cí. tabule; na každé straně vpravo a vlevo po 6 stolích pro nejvyšší zemské úředníky. Stolování trvalo asi hodinu, při kterémž znamenití zpěváci slyšeti se dali. Potom jeho cí. král. milost, maje korunu na hlavě, vyšel na pavlač podle hradu, kdež ještě městské vojsko a pořádkové s svými praporci stáli a svými rozprostřenými praporci poklonu poddanosti činili:

jeho cí. král. milost s veselou myslí veškerému lidu pokynutím rukou své poděkování učinil. **Téhož dne** u večer byla na velkém divadle uvedena vlaská opera, kamž se také veškeren cí. král. dvůr odebral. Dne **7.** Na král. hradě opět byl veřejný bál pro městský lid, při kterémž se okolo 4000 lidu nalézalo. Dne **8.** Jeho král. vyvýšenost arcikněžna Maria Anna jakožto abatyše a kněžna cí. král. štyftu v VV.SS. na hradě pražském byla inštalována. U večer nejvyšší pan purgkrabí dal v domě svém stkovný bál. Dne **10.** Opět byl slavný bál v domě p. hraběte Černína na Hradčanech, při kterémž se 800 vznešených hostů nalézalo. Napřed byl pěkný muzikální zjev neb cantate, při němž 180 muzikantů bylo. Dne **11.** odpoledne J. M. císař s arciknížaty plynul na Střelecký ostrov. Pak propůjčil střelcům té milosti a spolu s arciknížaty do terče střílel. Dne **12.** J. M. císařovna Maria Ludovika v hlavním chrámě jakožto královna česká, s velkou slavností při přítomnosti císaře pána, množství panstva a vznešených dam, byla korunována. Arcikněžna jakožto kněžna a abatyše, s arcibiskupem pražským nejmilostivější své paní matěři korunu na hlavu vstavila a plesání i střelení bylo veliké. Po té slavnosti v rytířském sále stolování bylo slavné, při kterémž také dámy u 6^{ti} stolů stolovaly a památní peníze též na place se rozhazovaly. Na jedné straně toho peníze leží král. berla a palmová ratolest a nad tím královská koruna; okolo stála tato slova: Regina et Mater. Na druhé straně tento nápis: Mr. Ludovica Aug. Leopold. II. Impr. Regina Bohem. Coronata Pragæ XII Septem. MDCCXCI. U večer páni stavové čeští v nákladném sálu v Karolinské ulici J. M. krále a královnu co nejstkovněji ctíli. Dne **15. září**. Podle nejvyššího nařízení vůbec bylo oznámeno, aby obce svou žádost příčinou potvrzení svých privilegií ne více ke dvoru, nýbrž přímo ku krajskému úřadu zaslaly. Za ten čas J. M. císař ^{185/} všem vůbec audienci neb vyslyšení dával za několik po sobě dní, při kteréžto příležitosti i také sousedé kaňkovští svůj prosební spis strany zachování právomocnosti téměř mocnáři podali. Dne **17. září**. Páni stavovští deputýrovani u jejich M. krále a královny měli audienci, při kteréž obyčejné při korunování dary odvedli; totiž J. M. králi jedenkrát sto čtyřicet pět tisíců zlatých a královně 5000 kusů dukátů. J. M. král ten dar daroval na fundaci pro chudé děvčata stavu panského a městského. Dne **27. září**. Král. věnný město Královin Dvůr nešťastně bylo, kdežto 68 domů a 3 stodoly s obilím oheň strávil.

Dne **2. října**. U večer J. M. císař a král Leopold II. s arciknížetem Františkem z Prahy do Brna odjel. A nato dne **3.** téhož královna z Prahy přímo do Vídně odjela. A tak ta znamenitá slavnost v král. českém skončena byla. **Avšak** ještě to oznámiti sluší, že na den korunování našeho krále Leopolda II. když se v největším zvonem na hradě pražském zvonilo, srdce vejpůlky se vyrazilo a polovička jeho silným pádem z věže do země se zaryvši, žádného neštěstí, jakkoli tu množství lidu bylo, nezpůsobila. Váha toho srdce činila půl osma centnéře. Dne **16. října**. Francouzský posel v největší rychlosti k cí. král. dvoru do Vídně přijel, uveda v známost, že Ludvík král francouzský novou konstituci přijal. **Téhož dne** zeměl kníže Potěmkin ruský polní maršálek v 52. letech svého věku a v Chersonu slavně pochován. Dne **9. prosince**. Mezi Rusy a Turky zavřin byl pokoj v městě Jasy v Moldavě; podle kterého Turci Rusům pevnosti Očakova a poloostrovu Krymu věčně se oddíci a jim je postoupiti musili. **Naproti** tomu ruský dvůr všechny dobyté pevnosti ottomanské portě navrátil. A tak válečné divadlo Rusové s velkou pochvalou skončili. Dne **18. prosince**. V Paříži všickni titulové, léna a liberaje byli vyzdvízeni; pročež žádný víc toho titule, vývoda, hrabě, baron, a t. d. pod pokutou tisíc liver užívati nesměl, ani mezi akta psáti neb klásti, než toliko slovnutný a účinný měšťan. Dne **28. prosince**. Město papežské Avignon, kdež ukrutný tyran Žurdan bouření a mordování původu byl, spojilo se s francouzským královstvím.

^{186/} **Léta 1792.** Dne **19. ledna**. V noci v Gmindu v hořejších Korytanech bylo strašlivé zemětřesení, že všecko na hromadu padlo, což na dobrém gruntu nestálo. Dne **24. ledna**. Turecký posel jel skrz Prahu a Čáslav z Berlína nazpátek přímo do Vídně se bral, kdež také šel se podívati na hrob maršálka Laudona a na parádní postel, na které císař Josef II. v vošku vyobrazen leží. Dne **31. ledna**. Skrze ustavičné v Paříži domácí různice a mordy, kterýchž laskavé napomenutí J. M. cí. a krále Leopolda II. upokojiti nemohlo, cí. kr. vojsko k francouzským hranicím táhlo. Mezitím vystěhovanců francouzských do Říše, Nydrlandu a jiných zemí

množství přicházelo, takže po všech silnicích bylo viděti množství Francouzů a to ode všech stavů.

Dne **11. února**. Turecký vyslanec Ebu Bekyr Ratyb Efendy slavně přijel do Vídně přes nový most do Leopoldova města, kdež se hospodou položil. Celý cis. dvůr na ten ozdobný průvod patřil. Dne **17. února**. Mezi ruským a švejdským dvorem stala se přátelská úmluva za příčinou francouzské revolucí, podle kteréž dvůr ruský 24.000 a švejdský 12.000 mužů proti Francouzům vyslati se zavazovali, nad kterýmž vojskem král švejdský nejvyšší správu vzíti chtěl. Ale k tomu nepřišlo; neboť týž dobrý král zlosti Jakubínů nešel. Nato dne **19. téhož** podobná úmluva zavřina byla mezi císařským rakouským a pruským dvorem, ku kteréž i jiné mocnosti přistoupily. Dne **19. února**. V uherském městě Budíně po poledni o 3. hodině při jasném povětří bylo veliké kolo okolo slunce a v tom kole po bocích dvě slunce a tak trojí slunce najednou spatřino; přitom také k půlnoci v té straně ukázala se duha.

Dne **1. března**. Císař římský a korunovaný král český Leopold II. v Vídní z tohoto světa na věčnost se odebral, maje věku svého 45 let. Tato smutná zpráva v celé monarchii největší zármutek způsobila. On spravoval dědičné země 2 léta 11 dní. **Ten čas** v král. stříbrnohorním a mincovním městě Hoře Kutný nový regulovaný magistrát uveden byl. ^{/187/} Dne **6. března**. Sotva den obecného zármutku o smrti císaře a krále Leopolda II. v známost přišel, již opět přesmutný a hrozný národu švejdskému nastal, na kterýž onen slavný hrdina Gustav III. král švejdský na bále od Jakuba Ankerštrema, někdejšího při gardě králově kapitána, těžkou ranou byl prostřelen a dne **24. ledna** t.m. na věčnost se odebral, maje stáří svého 47 let. Dne **31. března**. Páni stavové čeští drželi hlavní sněm na král. Hradě pražském, při kterémž byli ustanoveni deputýrování, kteříž k jeho M. Františkovi arciknížeti k šťastnému dojednání na trůn vinšovati do Vídně odjeli.

Dne **3. dubna**. Přijel do Prahy z Mohuče svobodný pán z Frankenštejnu, jakožto zřízený posel; a zval krále českého, jakožto kurfiršta říšského, k volení nového císaře. **Dne 20. dubna**. Zpupní Francouzové J. M. králi Františkovi II. jakožto králi českému, vojnu vypověděli, do kteréhožto prohlášení i také král francouzský Ludvík podepsati se musil. Od toho dne ta záhubná a velmi krvavá francouzská vojna se začala. Dne **24. dubna**. V Královu Městci v Čechách vyšel prudký oheň, kterýž 282 domů, chrám, faru i školu strávil. Dne **27. dubna**. Na poděbradském panství ve vsi Křečkově kopala jedna dívčice v rybníce, který se již obilím osíval, a nalezla drahými kameny vykládanou pykslu. A když se dověděli, že ta pyksla císaře Františka I. byla, kterýž před 46 lety v té straně držev honbu, v tom rybníce onu pykslu ztratil, byla zaslána do Vídně a J. M. František II. té dívčici 30 kusů dukátů vyplatiti rozkázal. Dne **29. dubna**. Francouzové vyrazili na císař. vojsko blízko Monsu, ale k své ztrátě. Pro tento nešťastný příběh Francouzové v Ryslu svého generála Dylona rozsekali. **Dne 15. máje**. Ovdovělá císařovna a paní manželka Leopolda II. k velikému zármutku svých věrných poddaných svůj život dokonala. **Téhož dne** král český a pruský společně prohlásili všem říšským stavům, že pro zachování pokoje smlouvu mezi sebou proti Francouzům učinili. Ale nastojte! táž smlouva krále pruského neměla dlouhé stálosti!!!. **Dne 18. dubna**. Ruský posel v známost uvedl v Varšavě svého dvora prohlášení proti nové polské konstituci. Od toho dne také ozbrojení Rusové do Polska táhli.

^{/188/} Dne **31. máje**. Jejich král. milosti král a královna ke korunování do uherského města Budína odjeli. **Téhož dne** v král. horním městys Kaňku v přítomnosti král. krajského komisaře tit. pana Josefa Baullera z Hohenburku a městského magistrátu prodávaly se prostředkem veřejné licitace pole obecní, kterýchž až dosaváde primas a radní osoby in partem solarii, to jest za mzdu neb místo platu, užívali. Vynacházelo se těch samých polí 68 strychů, z těch dáno bylo k sedmi posléz znovu vystaveným domům po 1 str, a tak ostatních 61 strychů prodáno, za které strženo kapitálu 6339 f 8½ kr. Oouroku každoročně ze str. po 1 f a tak 61 f z nich obci přichází. Naproti tomu obec kontribucí, tak jak při prodaji prvním roku 1782, platiti se uvolila. Ty samé pole byly prodané domácím kaňkovským sousedům. Ale nastojte! nešťastně se stalo pro tu městskou obec, že skrze uvedení toho Robots abolitions systému všeho toho rolního hospodářství zbavena byla a že zvláště ty grunty emphytevtickým způsobem do prodaje přišly. Neboť anby byly ty pole dle Hojerského systému na prodloužila léta

proti činzi licitando pronajímané byly, bylo by se velmi šťastně stalo. Jak ale skrze to táž obec ochuzená jest, to budoucí léta zvíeme, zvláště o tom rok 1811. poví.

Dne **1. června**. Rychlý posel ruský přinesl do Vídně potvrzení, že ruská císařovna Kateřina II. rakouského dvora alianci přijímá a ke všemu, což strany Francouzů ustanoveno jest, přistupuje. Dne **6. června**. Uherští páni stavové J. M. Františka s největší slavností na král. uherskou stolicí korunovali. Nato 10. téhož měsíce také královna Maria Terezia slavně byla korunovaná. Dne **8. června**. Od J. M. krále Františka II. povoleno bylo, aby na pražských vysokých školách profesor českého jazyka a literatury ustanoven byl. **Ten čas** sousedé kaňkovští strany, o zachování své právomocnosti na J. M. Leopolda II. císaře, podané žádosti k slavnému cí. král. zemskému gubernium prosebné připamatování učinili a také za tou důležitostí tam p. starší obecní Jakub Vysekal s p. Janem Rochel přísedním advokátem, se vypravili. Dne **15. června**. Pruské král. vojsko táhlo skrz Prahu proti Francouzům, totiž regiment generála Hercberka, pak Wytymshofen, Borecký a Wolfratských husarů.

^{/189/} Dne **13. července**. Odjel z Vídně turecký posel na 10^{ti} korábích po Dunaji a ode dvora za 24.000 f darů přijal. O něm šla zpráva, že byl muž vhlídný a v uměních i řeči francouzské dobře zblhly. Jeho veliká žádost byla, aby ve Frankfurtě při korunování císaře přítomen býti mohl, ale bylo mu to odepřino. Dne **14. července**. Náš mocnár František v Frankfurtě jakožto římský císař toho jména druhý, slavně byl korunován. Českého kurfiršta vyslanec, kníže uherské Esterházy, dal tam své obydlí na ten den osvětit a stálo to osvěcení 10.000 f. Dne **19. července** J. M. císař a král pruský do Mohuče přijeli a tu se šťastně oba v dobrém přátelství shledali. Dne **31. července**. J. M. císař a císařovna ke korunování na královskou českou stolicí Vyšehradskou branou do Prahy přijeli; jimž vstříc vyjel purgkrabí pražský a ostatní páni čeští. Přes 30.000 lidu k vítání se sešlo a veškere ten lid, duchovní řádové, magistrát, řemeslníci s praporci, žákovstvo učení pražského, městské gardy a vojsko v parádě stálo. Trubači, bubenicí a střelci na vše strany se ozývali. Také houf krásných a šlechetných panen jejich císař. král. milosti v cestě vítal, kteréžto jdouc podle král. vozu, krásné kvítky na cestu metaly. Potom na Hradě od duchovenstva byli vítáni a uvedeni do chrámu Páně s obyčejnou slavností, kdež zvukem trub, bubňů a střelby: Tě Boha chválíme etc. držáno bylo. Celá tato slavnost Čechům opět radostná, podle nejvyššího nařízení vykonávala se v smutku, krom dne přísahy a korunování. Dne **2. srpna**. U večer zahrada hraběte Hacfelda byla osvěcená a bál tu držán byl. Jakož zas **dne 4.** v domě p. hraběte Černína byl povolený bál. V sálu hořelo 900 voskových svíček a kůr nejvýbornějšími muzikanty byl obsazen, jichž se 98 počítalo. **Dne 7. srpna**. Páni stavové čeští a moravští králi svému Františkovi přísahu věrnosti složili. Nato **dne 9.** toho měsíce s obyčejnou slavností, tak jak se dálo za korunování Leopolda II. J. M. císař František II. na království české byl korunován. Peníze se vyhazovaly zlaté a stříbrné mince, na kterýchž z jedné strany byla král. česká koruna s tímto nápisem: Impr. Cæs. Franciscus II. p.t. Aug. Hung. Bohem. Rex, Archidux Austr. Coronatus Pragæ IX August. MDCCXCII. Na druhé straně český lev, drže v pravé noze kříž vzhůry a v levé noze rakouský erb a nahoře byl nápis: Lege et Fide. **Téhož dne** celé město pražské bylo nádherně osvěceno.

^{/190/} Dne **10. srpna**. Na ten den dopustil se francouzský národ veliké hanebnosti v Paříži. Asi 8000 lidí, kteříž se královny strany přidrželi, bylo zamordováno, takže okolo králova dvora všecko mrtvými těly přikryto bylo; a král s svou familií do vězení tak řečeného Temple byl vsazen. Dne **11. srpna** J. M. císařovna Maria Terezia tím pořádkem a slavností, jako nebožka císařovna Ludovika, byla korunována. Nazejtří, totiž 12. téhož. Páni stavové čeští k účtění král. dvora v Ověnci jinak v Bubenči blízko Prahy za Pruskou branou, kdež před časy králové čeští své vyražení mívali, zřídili venkovskou slavnost, ku kteréž i sedláci ze všech krajů král. českého jakož i ženichové a nevěsty, jenž skutečně toho času do stavu manželského vstoupiti chtěli, pozváni byli. Ten čas také kaňkovští sousedé svou žádost o zachování právomocnosti na téhož korunovaného mocnáře jsou obnovili. Dne **15. srpna**. Sjednocené cí. a pruské vojsko, pod nejvyšší správou hřivody brunšvickeho, s celou mocí od Rejnu na francouzské hranice vtrhlo, při kterémž také sám král pruský Vilém II. byl. Dne **16. srpna** J. M.

císař a císařovna z Prahy přímo do Vídně odjeli a tak náš slavný mocnář v témž roku tří slavných království, římského, uherského a českého, korunu přijal, což se zřídka kterým králům trefilo. Dne **19. srpna**. Francouzský generál La Fayette, původce nové konstituce francouzské, s 23 oficíry, maje při sobě kasu 13.000 loidorů, v noci blízko Rošefortu v Lucembursku od císař. husarů zajat byl. Jenž skrze ten hanebný skutek, jehož se nešlechtná chasa dne 10. srpna v Paříži dopustila, svou armádu opustil a do Holandu prchnouti chtěl. Dne **24. srpna**. Pevnost francouzská Longvi vzdala se císařským na kapitulaci a Prušané Verdyn v Lotrinku sobě podmanili.

Dne **2. září**. Ukutný lid v Paříži zmocnil se všech žalářů a všechny ubohé vězně pomordoval. Podle soukromých listů z Paříže od 10. srpna až do tohoto dne bylo tam 8900 osob zmordováno, mezi nimiž byla také odovovělá kněžna z Lambalu, rozená princezka safojská, jakož i arcibiskup orleanský, biskupové hentský, lovenský, papulský; prelát Lanfant a přes 400 kněží, jak kardinál Bernys vypravoval. ^{/191/} Dne **5. září**. Císařští pevnost Thyenville oblehli a dobývali, přičemž císař. generálu knížeti Waldek levá ruka ustřelená byla. Dne **15. září**. Francouzové sardinskému králi válku vypověděli. Nato franc. generál Monteskjé vpadl do Safojska a podmanil sobě i hrabství Nýzu. Dne **19. září**. Franc. generál Dumurier vyrazil na císař. vojsko v Rurboa; avšak s velkou ztrátou zas zpět ustoupiti musil. Při tom příběhu zabit byl císař. obršt Karel princ de Ligne. Dne **30. září**. Francouzové, pod správou generála Kustyna připadli na město říšské Speyer a zmocnili se také biskupského města Wormsu a na ten způsob v Německé říši, bez všeho oznámení, nepřátelství začali.

Dne **1. října**. Sjedenocené armády z franc. země nazpět táhly; to dalo příčinu rozličným důměnám a pak od toho času každá armáda pro sebe bojovala. Dne **21. října**. Francouzové táhli k Mohuči a po nedlouhém odporování pevnosti i města se zmocnili, k čemuž rota jakubínská, kteráž se v Mohuči velmi zmohla, velmi mnoho přispěla. A skutečně v Německé říši nejprvnější klub jakubínský tu uveden byl pod tímto jménem: Klub přátelů francouzské konstituce a republiky. Dne **22. října**. Francouzové přitáhli k Frankfurtu a to město vojskem osadili. Avšak ho dlouho v držení nebyli; nebo měšťané pomocí Prušanů a Hessů odtud zas brzo je vytiskli. Což jim k věčné pochvale slouží. Dne **6. listopadu**. Blízko Monsu v Nyrlandích strhla se mezi rakouskou a francouzskou armádou veliká bitva. Císařští sice velikému množství ustoupiti musili, předce však takovou porážku mezi Francouzy způsobili, že mrtvých těl až hrozno okolo Monsu leželo. Ta bitva toho roku byla nejkrvavější, při kteréž slavný hrdina generál Klerfe veliké pochvaly došel. Dne **30. listopadu**. Za nejvyššího purgkrabího v král. českém tit. p. hrabě Lažanský, místo p. hraběte z Rottenhanu, kterýž za ministra dvorského do Vídně se dostal, uveden byl. Dne **4. prosince**. Na říšském sněmu v Řezně knížata na tom se snesla, aby armáda říšská 120.000 mužů proti Francouzům vypravená byla; však nestalo se tak. Dne **18. prosince**. Duchovní p. Václav Rokos u Matky Boží sněžné na Novém Městě pražském farář, ustanoven byl za faráře v Tejně na Starém Městě pražském. Dne **19. prosince**. Od jeho císař. král. milosti pan polní maršálek princ z Koburku za nejvyššího nad vojskem ustanoven byl.

^{/192/} Dne **21. ledna léta 1793**. Nešťastný mocnář francouzský Ludvík XVI., právě na tom místě, kdež někdy jeho dědovi Ludvíkovi XV. statui ku poctivosti postavili, byl gilotinou odpraven a od svých nevině zamordován. Celá Evropa nad tím ohavným skutkem ustrnula a téhož dobrého krále ozelela; pro tuž příčinu také všechny evropské mocnosti v smutek se oblekly. Avšak i mnoho věrných a dobře směřujících Francouzů ozelelo téhož krále svého. Narodil se dne 23. srpna 1754 a v kralování nastoupil roku 1774. Dne **1. února**. Francouzové Angličanům a Holanďům válku prohlásili, čehož příčina byl Brysot nejtužší jakubín. Dne **1. března**. U Dyronu slavný vůdce princ Koburk Francouze na hlavu porazil a město Mastrycht osvobodil. Nato také hlavní město v Nyrlandu Brysl a Namur opanoval. Dne **8. března**. Francouzové též španělskému dvoru vojnu vypověděli. **Téhož dne** vzdalo se Prušanům město Kdansko v Polště. Dne **13. března**. Náš učený vlastenec p. František Pelcel, český kronikář, na pražské universi, jakožto císař. král. profesor jazyka českého a literatury, slavně na učitelskou stolicí uveden byl. Dne **2. dubna**. Franc. generál Dumurier jal vojenského ministra Burnonville, 4 komisaře a 2 sekre-

táře, jenž od národního shromáždění z Paříže byli k němu zasláni, aby ho z toho ouřadu ssadili, a do Paříže přivedli. Onyno podle svých k princovi Koburkovi do Monsu zaslal a potom v noci také s generálem Volensem k císařským prchnul. Dne **14. dubna**. Umřel v Praze v 86 letech svého věku tit. pan Antonín Petr arcibiskup pražský hrabě Příchovský a byl pochován v hlavním chrámě na Hradě pražském v kapli Kynské do grypty. Dne **19. dubna**. Císařovna a královna Maria Terezia šťastně v Vídní prince Ferdinanda Karla porodila. Dne **1. máje**. Z pražského garnisonu pět batalionů granatýrů pod správou generála Aueršperka se všemi vojenskými nástroji a s střelbou k armádě táhlo. Dne **2. máje**. Byl ten den pro společné sousedstvo v král. horním městys Kaňku potěšitelný, když z král. krajského ouřadu sem prošly nejvyšší dvorský decret od 30. března, a dle guberniální intimacie od 24. dubna téhož 1793 roku zaslán byl, moci kterého v témž král. horním městys Kaňku organisovaný magistrát podle posledního klasu od jeho císařo-král. milosti povolen jest, a na kterýžto předepsané volení neodkladně předsevzítí nařízeno. Ostatní pak vybejvající užítky obecní moci téhož dekretu mezi sousedstvo dělití dotud se nepovolují, dokaváž při tej obci kapitály tak zvejené nebudou, by pro nepředzvidané pády dostatečné býti mohly. ^{/193/} Dne **8. máje**. Na hranicích nyrlandských u lesa hosnovského císařští Francouze na hlavu potloukli; při té bitvě franc. generálovi Danperovi koule nohu i s stehnem urazila. Dne **17. máje**. Španělové podmanili sobě franc. město Narbone. Nato **dne 24.** téhož v Ronku, kdež Holendři stáli, trvala šarvátka 12 hodin. Holendři zvítězili, ale mnoho lidu ztratili.

Dne **1. června**. V městě Teplici oheň vyšel a 155 domů a 11 stodal strávil. Celá škoda vztahovala se na 190.387 f. Dne **16. června**. Císařští a Prušané násilnou střelbou pevnosti Mohuče a Kaslu dobývati počali. Také císařští do pevnosti Valensie stříleli. **Ten čas** předsevzato bylo na Kaňku od společného sousedstva volení 12. volenců, skrze písebné hlasy neb vota; a tak podle více hlasů za volence zvoleni byli následující: Václav Trekoval, Matěj Výborný, Matěj Nebovidský, Václav Utratil, František Zavostřil, Ondřej Broulík, Václav Šetrný, Václav Šafařík, Jakub Vysekal, Jan Rosa, Václav Švarc a Jan Hejzelna. Kteréžto volící cedule od sousedstva král. krajskému panu komisaři složené a to volení král. zemskému gubernium k stvrzení odesláno bylo. Dne **18. června**. V dolejších Rakousích byly tak tuhé zimy, že vozové s nákladem přes led jeti mohli a v mnohých místech síla sněhu napadlo. Dne **10. července**. Vzdala se pevnost francouzská Kondé císařským na kapitulaci, kdež prachu a válečných potřeb v hojnosti vítězové našli. Dne **14. července**. V Paříži Jan Pavel Marat nejtužší jakubín a nepřítel usmrceného krále Ludvíka od ženské osoby jménem Karoliny Gordet tulichem probodnut byl, takže za několik minut ducha vypustil. Dne **22. července**. Říšská pevnost Mohuč, kterouž Francouzové devět měsíců v svých rukou měli, na kapitulaci se vzdala. Ke konci, než Francouzové Mohuč vydali, platili tam za kočku 6 livrů a za libru koňského masa 40 solů (naši mince jest sol 1 kr). Celý jakubínský spolek byl tu zadržen a do vězení vsazen, ale největší zlosyn Merlin, kterýž od národního shromáždění jakožto komisař do Mohuče zaslán byl, prve, než se Mohuč vzdala, prchl. Dne **28. července**. Francouzská pevnost Valensie císařským se vzdala. V čas obležení a dobývání 2000 vojska a obyvatelů zahynulo. Nalezena tam byla velmi nákladná monstrancí, jejíž cena na 160.000 f se počítala. Jistě ji Francouzové z některého bohatého kláštera v Nyrlandu vzali. ^{/194/} Dne **30. července**. Semmonvil, ustanovený francouzský ministr k tureckému dvoru, na lombardských hranicích ve Vlaších byl jat se vším lidem svým, u něhož za 18 milionů zl. drahých klenotů, jenž loupež byla z královské francouzské koruny, nalezeno. Zchytralí jakubínové chtěli těmi dary dvůr turecký omámiti, aby proti mocnostem podle mezujícím válku zdvihl. Dne **24. srpna**. Yorgcký vývoda, král. anglický princ nedaleko Dynkyrchu Francouze na hlavu porazil, při kteréžto porážce císařo-král. generál Danton zabit byl. Dne **28. srpna**. Francouzský generál Kustyn v Paříži veřejně gilotinou odpraven byl, maje let věku 52. Vina mu dána, že (prý) pevnosti Mohuči na ponoc nepřišel a v Německé říši mnoho peněz k své ruce na lidech vypresoval. Dne **29. srpna**. Angličané s válečnými loděmi k pevnosti Tulonu připlouli a ji sobě podmanili. Nalezli zde veliký sklad zbroje; jenom samých kusů bylo přes 3000. Bylo tu také 3000 jakubínů jako a do Barcelony odvezeno.

Dne **10. září**. Vzdala se císařským pevnost Kesnoa, kdež 4000 branného lidu zajato a do Banátu zasláno bylo. Dne **18. září**. Španělové v pyrenejských horách Francouze na hlavu porazili a celou hlavní kasu a 85 děl vybojovali. Tolikéž i od královské francouzské armády v wandenském kraji francouzští republikáni odnesli. Ta král. armáda na 160.000 mužů silná byla. Dne **2. října**. Oud národního shromáždění Druet, bývalý poštovní, kterýž krále Ludvíka s celou familií v Varenu zajal, byl od císaře usazen a do Lucemburku dodán. On se potom prohlásil, že na rozkaz La Fayette té nešlechtnosti proti králi se dopustil. Dne **13. října**. Císař. král. generál nad jízdou hrabě Wurmsler šťastně a mistrně trojí francouzské šance u Waysenburku hrdinskou rukou přemohl a vybojoval, jež každý za nedobytné držel a vskutku bylo tomu tak. Dne **16. října**. V Paříži opět bylo hrozné divadlo. Maria Antonia, slavného domu rakouského arcikněžna, královna francouzská a důstojná manželka nespravedlivě zamordovaného krále Ludvíka, jakožto nevinná oběť klesla a svou krev také pod gilotinou vylíti musila. Vina, kterouž nespravedlivě proti ní pronesli, byla vina a žaloba taková, jakouž na krále vzkládali. Však celý svět již ví, že proti všem právům nespravedlivě na smrt odsouzen a odpraven byl. ^{/195/} **Téhož dne** strhla se krvavá bitva za řekou Sambrou a trvala 48 hodin, jakož se ne tak lehce v letopisích dočteme. Císařští Francouze na hlavu porazili, 30 kusů vybojovali a hlouběji do Elzas vtrhli. Také toho dne Španělové v Perpignu armádu francouzskou potloukli. Dne **31. října**. Opět 24 oudů národního pařížského shromáždění, jenž na větším díle svobody hlasatelové byli, na čtyřech kárách bylo na popravné místo vyveženo a na gilotině v 37 minutách odpraveno. Podle pařížské zprávy ze všech 1200 oudů prvního národního shromáždění ku konci toho roku jen toliko 63 oudů pozůstalo. Následovně 137 bylo mečem zamordováno neb vězením stíženo. A vězňů, jak se prohlásil jeden zlosyn a tovaryš Robespiera tyranu v konventu 25. prosince, počítalo se dvakrát sto tisíc lidí. Napotom nebylo v konventu jiných soudců, než toliko jen z tovaryšstva Robespierova. A ačkoli zdá se býti nemožné všechny mordy vyčítati, jimiž tito ukrutníci hned od počátku bouření své ruce zprnili, však předece se ví, že od počátku revolucí roku 1789, až do toho času, buď v domácí válce, buď ve válce s okolními mocnostmi, mordováním a na gilotině odpravením, tři miliony duší zahynulo. Pomni světe, takéli kdy v kterém království takové ukrutenství provozováno bylo.

Dne **3. listopadu**. Jakubínský konvent v Paříži vůbec prohlásil, aby kněží z sebe kněžství složili a žádného náboženství, mimo svobody, neuznávali. Dne **5. listopadu**. Orleanský vývoda, aneb jakž se sám nazýval, Egalite, byl v Paříži na káfe na místo popravní vyvezen a svůj nešlechtný život na gilotině dokonal. Takové vzal skončení týž buřič a mordýř krále Ludvíka, strejce svého, kterýž na svůj vlastní peněz najal rotu, tak nazvanou bez kalhot, aby proti králi bouřila a monarchii v různost uvedla. Dne **10. listopadu**. Hlavní chrám v Paříži, pod jménem Marie Panny, byl v pohanský chrám změněn a ku poctivosti bohyně rozumu posvěcen. Ta bohyně v podobnosti mladého děvčete, majíc na hlavě červenou čepičku a v ruce píku, vystavena byla na oltáři, před níž pochodně pravdy hořela. Před tím oltářem dvě řady mladých děvčat stálo, kteréž libé písně prozpěvíc, kadidlo pálili a obětovaly. Při této slavnosti celý jakubínský konvent byl přítomný a president přistoupiv k oltáři, dal první políbení této nové bohyni rozumu a tak i ostatní učinili. Toť byla právě slavnost nového a osvěceného rozumu. Dne **16. listopadu**. Pevnost Fort Lui císařským se vzdala a Francouzové do zajetí přišli. Prachu, koulí, děl, másla, vína, koní, krmných volů, množství za kořist vítězové dostali. ^{/196/} Dne **4. prosince**. Francouzských kněží asi 90^{ic} do Ameriky na lodi bylo veženo, protože nechtěli přísahy městské složit. Ale zlosynové v lodi díry provrtali a tak neboží duchovní až do posledního vodou se potopili. Dne **17. prosince**. Francouzové v noci na Angličany v Tuluze vyrazili a tak opět toho města brannou rukou se zmocnili. Dne **28. prosince**. U Vajsenburku svedena byla bitva s hrozným krveprolitím, takže císařské vojsko zpátkem řeku Rejn přejíti musilo a sice ne bez malé ztráty. Avšak se zvědělo, že jakási zrada příčinou toho byla. Potom Francouzové se vši silou dále se protlačivše, následujícího roku všech míst a měst sobě vzatých se zmocnili.

Dne **1. ledna léta 1794**. Francouzové přitáhli do Špejru a Wormsu, kdež uložili daně 1 mil. zlatých a 50.000 bochníků chle-

ba. Dne **17. ledna**. Císařští francouzskou pevnost Fort Lui do povětří vyhodili. Tato přesilná pevnost za 100 milionů stála a teď na hromadě leží. **Poněvadž** volenci v král. horním městys Kaňku, jenž k budoucímu volení magistrátu hned v měsíci červnu minulého roku zvolení byli, až dotud ještě k stvrzení a prohlášení nepřišli, protož za tou důležitostí od strany společného sousedstva vyslaní byli do Prahy, Václav Trekoval a Jan Hejzelna, k nejvyššímu purgkrabímu a prezidentu císař. král. gubernium tit. pana Prokopovi hraběti Lažanskému. Když ale ti samí dne **24. ledna** do Prahy se přibrali, tedy právě týž den nadpravený tit. p. purgkrabí z Prahy do Vídně, jakožto již ustanovený prezident nejvyšší zemské kontroly odjel, tedy ti samí následující den 25. ledna před tit. pana barona z Mergeliku gubernialního vice-presidenta přípuštění jsouce a s svou žádostí strany brzkého stvrzení volencův laskavě vyslyšeni byli, načež brzo resolutí následovala, mocí které volenci stvrzení a skrze tit. p. král. krajského komisaře Josefa z Kumersperku obci vyhlášení a představeni byli. Po čemž ihned oni stvrzení volenci svá vota neb hlasy písebně složili k ustanovení purgmistra, radních osob, též representantů a ty samé vota s připsím král. krajskému ouřadu odvedli. ^{/197/} Dne **14. února**. Angličané, kterýmž na vodě štěstí sloužilo, na korsickém ostrově města Formulí s velikým krveprolitím vybojovali. Dne **19. února**. Od jeho císař. král. milosti, tit. pan František Kager hrabě Štampach za nejvyššího purgkrabího v král. českém ustanoven byl. Dne **24. března**. V francouzském městě Lyonu byl soudný den, na kterýž množství lidu gilotinou odpraveno bylo. Mezi nimi byl také onen lékař, jménem Gilotien, který ten nástroj mordýřský vymyslel. Tak se odsloužila mistru svému Gilotinovi od něho nazvaná gilotina, kteráž když mnoho tisíců lidu života zbavila, také svým ostrým železem hlavu jeho od těla oddělila. Dne **2. dubna** J. M. císař a král František s arciknízaty Karlem a Josefem k armádě do Nydrlandu z Vídně odjel. Dne **3. dubna**. Prušané na polský grunt vkročili, kdež jakés různice a nevole znikati začaly. Pravilo se, že Poláci s Francouzi přátelskou smlouvu učinit chtěli. Dne **17. dubna**. Armáda císařská při přítomnosti císaře pána na nepřátelské ležení vyrazila tak šťastně, že po potýkání, kteréž 18 hodin trvalo, 4000 zbytných Francouzů na bojišti zůstalo, 500 zajato a 30 kusů vybojováno bylo. Dne **23. dubna**. Malcherbes právní přítel a někdejší zástupce krále Ludvíka v Paříži pod gilotinou hlavu ztratil v 72 letech věku svého. Dne **30. dubna**. Císařští pevnost francouzskou Šarleroa po trojím potýkání vybojovali a 5000 Francouzů do zajetí přišlo. Při dobývání sotva 12 domů celých zůstalo a 50 kusů do rukou vítězoslávám přišlo.

Dne **3. máje**. V král. horním městys Kaňku nově zvolený a od vysoce slavného císaře-krále zemského gubernium, též od vysoce slavné císaře-královské apelace stvrzený magistrát skrze král. krajského komisaře tit. pana Josefa rytíře z Kumersperku uveden a shromážděnému sousedstvu představen byl, jmenovitě: purgmistr p. Ondřej Broulík. Radní: 1^{mi} p. Jan Rochel přísežný advokát. 2. p. Jakub Vysekal a 3. p. Václav Šetrný. Městský representanti: p. Matěj Nebovidský a p. Václav Šafařík. Kteří všickni když předepsané přísahy vykonali, předešli magistrát novému p. purgmistru na ták odvedl pečeti městské a klíč od domu radního. Po čemž se šlo do chrámu Páně, kdež se slavné služby boží vykonávaly. ^{/198/} Dne **6. máje**. Držané bylo 1^{mi} radní shromáždění v král. horním městys Kaňku od nového regulovaného magistrátu, při kterém za kancelistu radního p. Jan Slavík, bývalý purgkrabí na panském cerhenickém, a za služebníka radního neb servusa Jan Hejzelna soused kaňkovský zřízen byl. Dne **8. máje**. Mimo vojenské daně, kteráž toho roku na způsob půjčky ustanovená byla, také nejvyšším rozkazem zbytečné stříbro, zvláště kostelní, na půjčku se odvádělo. Až do tohoto dne stříbra 1,124.663 f vynášela. Dne **12. máje**. Nešťastná francouzská princezka Alžběta, sestra krále Ludvíka, také svou nevinnou krev v 30 letech svého věku v Paříži na gilotině vylíti musila. Dne 10. máje zlostný tyran Robespier kázal jí do tužšího vězení vsaditi a nazejtří před hrdelní právo předvolati, kdež na ni ortel vynešen byl pro nic a za nic. Bylo pak s ní 24 osob stavu panského na smrt ortelováno a toho dne též odpraveno. Dne **22. máje**. Francouzský generál Pišegry na sjednocenou armádu u města Turné v Nydrlandu vyrazil. Stala se velmi krvavá bitva u přítomnosti císaře pána a za celých 16 hodin trvala, při kteréž císař pán ustavičně na koni seděl a vojsko k zmužlosti vzbuzoval. Žádný z nejstarších vojáků nepamatoval takové hrozné bitvy.

Sjednocené vojsko vystřelilo 1,500.000 patronů, podle čehož jest snadno pomyslet, jaká to krutá porážka byla. Dne **23. máje**. Vyšlo najevo spiknutí a sročení v Římě, kdež jistý zlosyn, an se za maltězského rytíře vydával, vyzrazen byl. A když byl jat, při vyslychání jiných 700 osob vyzradil, jenž i také sem tam ve Vlaších oudové toho spiknutí pozůstávali. Na ten způsob takový nešlechtný spolek v Turynu, v Neapoli a v Benátkách byl vyzrazen a vězením stížen. Dne **1. června**. Na věčnost se odebral v Králové Hradci biskup tit. p. Jan Leopold Hay v 59 letech svého věku. Po něm na biskupství dosedl tit. p. Maria Thadeáš hrabě z Trautmannsdorfu. ^{/199/} Dne **13. června**. Císař pán od armády z Nydrlandu přes Rejn Kolín, Frankfurt a Řezno do Vídně odjel. Dne **15. června**. Město Krakov v Polště vzdalo se Prušanům, jehož ohni-vými koulemi dobývati chtěli.

Dne **1. července**. Mezi Mansem a Mohučí strhla se tuhá a velmi krvavá bitva, po kteréž naši sjednocení s Holendry velikému počtu nepřátel ustoupili a Francouzové do Mansu a potom do Gentu a Dornyku přitáhli. Nato císařští hlavní město v Brabantu Brysl opustili, kteréž Francouzům i též město Namur 18. téhož se poddalo. Dne **23.** Angličané pevnost Antverp opustili a Francouzové ji osadili a tak krajiny nydrlandské Francouzům do rukou přišly. Nepokojní Brabantové, jenž klubem jakubínským zapáchali, nechtíc podle nejvyššího rozkazu hranic hájiti, ty hosté sami sobě na krk uvalili. Ví se také, že ona hrozná bitva u Turné skrze zradu nešťastně svedená byla. Avšak Nydrlandci zkusili, jak se k nim potom nezbední Francouzové chovali. Dne **28. července**. Již tenkrát přišel ten den, v němž mnohohlavému ještěrovi a ukrutnému tyranu Robespierovi hlava potřená byla. Robespier, jenž na tisíce tisíců lidu o hrdlo připravil, skrze spiknutí s svými tovaryši byl v Paříži jat, odsouzen na a gilotině odpraven. Máje let 37. Dne **9. srpna**. Francouzové město kurfirštské Trevír sobě podmanili. Brzy potom i pevnosti císařskými osazené, totiž: Kosnov, Landresy, Konde, a Valensie Francouzům se vzdaly. **Téhož dne** Angličané na korsikánském ostrově pevnost Kolvi vybojovali. Dne **23. srpna**. Pan polní maršálek princ Koburk na svou žádost od armády byl propuštěn a místo něho p. hrabě Klerfe, polní vůdce nad zbrojí ustanoven. Dne **26. srpna**. Francouzové holandskou pevnost Sluis opanovali; též **30. téhož** Litychu se zmocnili. Byla pak francouzská armáda pod správou generálů Pišegry a Žurdana na holandských hranicích na 155.000 mužů silná.

Dne **6. října**. Město Rejn Kolín u Bonu Francouzové osadili, jakož i v Holandu Hercogenbusch a Wenloo. ^{/200/} Dne **10. října**. Ruský generál Suvorov svedl s Poláky ukrutnou bitvu, při kteréž generál a vůdce Poláků Kosciuško těžce byl raněn. A když Rusové pod ním koně zabili, zvolal tato slova: „Konec Polska.“ I vskutku stalo se tak. Dne **23. října**. Koblencu města Francouzové se zmocnili a jej osadili. Dne **4. listopadu**. Rusové pod správou generála Suvorova varšavské šance na předměstí Praha šturmem dobyli. Poláků na bojišti ležeti zůstalo 12.000 a 10.000 od Rusů zajato a 2000 jízdných v řece Visle se ztopilo. Rusové vybojovali 72 kusů, však též do 12.000 mužů ztratili a tak hlavní město Varšavu sobě podmanili. Dne **17. listopadu**. V pyrenejských horách Francouzové Španěly na hlavu porazili. Nato **dne 27.** téhož španělská pevnost Figuiras se vzdala. Dne **24. prosince**. Císařští před Manhejmem pod správou generála hraběte z Wurtensleben 3000 mužů silní, Francouzů *[nedokončeno]*

Léta 1795. dne 18. ledna. Francouzové bez jediné rány Amsterodam opanovali. Nato **25. téhož** vtrhli do hlavního města Hagu a na ten způsob celý Holand do rukou francouzských přišel. Dne **22. ledna**. V Neapoli tak mnoho sněhu napadlo, že po ulicích lidé sotva choditi mohli a zima přitom byla příkrá. Což v té krajině neobyčejné jest. V Tyrolsku skrze veliké hroudy sněhu, jenž se z vrchů valili, mnoho lidu zahynulo a mnoho stavení docela zasypáno bylo. Dne **13. února**. V Paříži mezi Francouzy a Toškánským dvorem pokoj zavřen byl. Dne **20. února**. V Koblencu, u přítomnosti francouzských reprezentantů, při straně svobody lidé oddávání byli a bylo povoleno, že se manželé do jistého času jen vzíti mohou. Tento pořádek nového rozumu v Paříži svůj počátek vzal. Dne **8. března**. V Paříži od národního shromáždění prošel dekret, aby filozofie Dantona jakubína, kteráž božství zapírá, zavržená a opravdová filozofie uvedena byla. Právě za toho času táž filozofie mnoho mudrců vylihla a nakazila. ^{/201/} **Potom** i také nařízeno bylo, aby ten nápis: Chrám rozumu, jenž na chrámech napsán byl, sma-

zán byl. Dne **29. března**. V Čechách, v Dolních Hbýtech v berounském kraji umřel poctivý stařec Martin Tkadlec, 84 letech svého věku. Měl 3 manželky; s první zasnouben byl v 30. roce svého stáří a byl s ní 30 let, zplodiv 15 dětí. S druhou živ byl 15. let a měl 6 dětí; s poslední 2 dítky, z nichž 17 na živě zůstalo. A když byl pochován, při jeho pohřbu nruků 63 se počítalo. Dne **5. dubna**. V Baslu pruský dvůr s svobodnou francouzskou obcí pokoj učinil. Tento neočekávaný účín na válečném divadle jakous změnu způsobil, takže evropské mocnosti k novému systému přikročiti musily. **Toho roku** J. M. císař František II. nařídil, aby se opět peníze jako kdy prve v Praze mincovaly, k čemuž určen byl někdejší bankální dům v Dominikánské ulici na Starém Městě, poněvadž v předešlém domě minciřském nejvyšší správa vojenská v král. českém své obydlí má. Dne **24. dubna**. Nejvyšším nařízením začaly se stříbrné peníze po 6 a 12 kr mincovati, kteráž mince v císařo-král. zemích svůj běh do jistého času míti má. Dne **3. máje**. Začalo se v Čechách milostivé léto, které udělil, na šest neděl, papež Pius VI. na žádost císaře pána. Dne **14. máje**. Ráno sypal se sníh tak hustě, jako o vánocích, když největší prášenice býti mohou. V některých stranách na půl lokte zvýši ho napadlo. Dne **16. máje**. Francouzská obec uznala holandské krajiny za svobodné a pro sebe pozůstávající mocnost, takže napotom nikdy více pod místodržícím býti nemá. Dne **29. máje**. V Praze na Novém městě u sv. Josefa klášter bratří kapucínů zrušen byl.

Dne **1. června**. Cís. pevnost Lucemburk, při kteréž Francouzové za celých 8 měsíců leželi, skrze nedostatek potravy na kapitulaci se vzdala. Dne **8. června**. V Paříži v svém vězení umřel francouzský daufin princ Ludvík, syn zamordovaného krále, v 10 roce svého přebídného života. Týž král. siretek byl pod moc jakéhos ševce jménem Šimona poručen a odevzdán, kterýž mu veliké nátisky činil. ^{/202/} Dne **23. června**. Císařští pod správou generála de Winsa na genuejském gruntě ve Vlaších nedaleko Vadu na Francouze vyrazili a šťastně je porazili. Padlo tu Franc. 1000, zajato bylo 700 mužů. Císařští pobitých 300 a poraněných 500 počítali. Také tu korábů s 500 sudů vína i s manturem pro vojsko zajali. Dne **6. července**. Francouzové v Navarském království v Španělských všecky hrady a pevnosti opanovali. Dne **22. července**. V Baslu ve Švejcariích mezi francouzskou obcí a španělským dvorem pokoj byl vyjednan. Franc. obec králi špan. všecka města a pevnosti vrátila a týž král svého dluhu na ostrově sv. Dominika Francouzům postoupil. Dne **2. srpna**. V Čechách v slanském městě vyšel hrozný a prudký oheň, takže málokterý dům před zkázou zachráněn byl. Dne **23. srpna**. Od národního shromáždění v Paříži ustanoveno bylo, aby princezka Maria Terezia, dcera krále Ludvíka XVI., za francouzské vězně vyměněna byla. Dne **9. září**. Francouzové jedním časem na třech místech Rejn přešli a hlouběji do Německé říše se tlačili. **Téhož dne** Angličané v poledním dílu Afriky přivřeli Dobré Naděje, jenž Holendřům patřilo, opanovali. Dne **28. září**. Na Hradě pražském za biskupa sufragana, pod jménem biskupství kanernského posvěcen byl tit. p. Václav rytíř z Přestavků a Chlumčan, skutečný probošt arcijáhen u sv. Víta.

Dne **2. října**. Francouzové hnali šturmem na pevnost Kasel u Mohuče, též pevnost Erenbrejtstejn dobývali, ale ničež tu nedovedli. **Téhož dne** saské vojsko z válečného divadla zpět do Sas táhlo. Dne **29. října**. Císařské vojsko pod správou udatného reka a polního maršálka hraběte Klerfe vyrazilo u Hochstetnu, nedaleko Mohuče, na nepřátelské ležení, kteréž na všech všudy stranách pevnými a téměř nedobyvedlnými šanci ohrazeno bylo, a šťastně jich dobyvše, Francouze na hlavu porazilo. **Téhož dne** také udatný cís. generál Wurmser u Manhejmu dvojích šanců dobyl a 800 Francouzů zajal. ^{/203/} Dne **10. listopadu**. Pan polní maršálek hrabě Klerfe opět mezi Wormsem a Danesberkem franc. generála Žurdana, an chtěl generálovi Pišegry potlučenému ku pomoci přispěti, na hlavu porazil. Dne **22. listopadu**. Vzdala se pevnost Manhajm císařským na kapitulaci. Asi 8000 Francouzů přišlo do zajetí, 240 kusů bylo vybojováno a přes 3000 centnéřů prachu nalezeno. Dne **25. listopadu**. Král polský Stanislav Panatovský nové rozdělení Polska v Hrodně slzavýma očima podepsal a korunu složil; začež jemu suma 200.000 dukátů každoročně vykázána byla. Dne **20. prosince**. Francouzská princezka Maria Terezia, dcera franc. krále Ludvíka, byla na svobodu za zajaté francouzské ministry propuštěna a do Baslu odvezena. Na dvou vozích bylo všecko její komonstvo. To pak se stalo v největší tajnosti a v pouhé noci, když z

Paříže vezena byla.

Léta 1796. Dne **1. ledna**. Stalo se příměří mezi franc. a císařským vojskem a všecko u Rejnu nepřátelstvo na čas zastaveno bylo. Ne ale tak ve Vlaších, kdež hrozná bitvy svedené byly. Dne **5. ledna**. Prusané města Krakova v Polště císařským postoupili a nazejtří do Varšavy vtrhli. To pak se stalo již druhé rozdělení Polska a na ten způsob to někdy tak slavné a veliké království národu slovanského samo pro sebe býti přestalo. Dne **6. ledna**. Princezka francouzská Maria Terezia ve zdraví do Vídně přijela. Pak tam také dne **11.** téhož p. hrabě Klerfe polní maršálek z Mohuče se přibral, jemuž císař pár zlatého rouna udělil. Dne **18. ledna**. Na horách za Rajchenberkem u království českém toho času čerstvé houby obyvatelé sbírali. **Nebo ještě** toho měsíce o zimě ani citu nebylo a dnové teplí jako na jaře byly, což trvalo až do polovice února. Pak dne **27. února**. Padal silně sníh a počalo mrznouti, takže malé řeky zamrzly. Sedláci přivázeli led do Prahy a jej na trhu, jako drahou mast, prodávali. Nato dne **2. března** opět spadl sníh a přišly veliké mrazy, takže Vltava zamrzla a ledu bylo všude hojnost. ^{204/}Dne **12. března**. Město Tejn nad Vltavou skoro celé vyhořelo. Zámek arcibiskupský, děkanství, radní dům a přes 150 domů popelem lehlo. Dne **26. března**, jmenovitě na Bílou sobotu, strhlo se hrozná povětrí, takže mnohé střechy domů strhalo. Dne **5. dubna**. Jeho král. vyvýšenost arcikníže Karel odjel z Vídně k armádě u Rejnu, nad kterouž nejvyšší správu obdržel. Dne **11. dubna**. Francouzové s celou mocí do Vlach se vtačili. Nato dne **15.** téhož byla svedena hrozná bitva. Však že Francouzové vždy čerstvé vojsko na pomoc dostávali a přitom zrady zpronevěřilých piemontských tu nechybovalo, pročež sjednocené vojsko zpět ustoupiti musilo a nepřítel jako kvapná voda do Vlach se přitekše, celé to království sardinské opanovali. Dne **11. máje**. Francouzové přitáhli do Mediolanu a též Pavii a Lody opanovali a pak i pevnost Mantui oblehli.

Dne **1. června**. V Mediolanu byla městská válka mezi Francouzy a měšťany s velikým krveprolíváním. Avšak mnohem hůře bylo v Lody, Pavii a Kremoně. Okolo těchto míst až k 40.000 lidu shluklo se dohromady a veřejně proti Francouzům zbraň chopili. Dne **4. června**. Obec král. horního městys Kaňku koupila toho dne dům s zahrádkou pro městskou farní školu, a to od paní Doroty ovdovělé Weitnerovy za sumu pr 450 f. Nato zas jak staré školní stavění nad domem radním tak též proti zahrádka starý křehov licitando oboje za 299 f 45 kr prodáno bylo. Dne **18. června**. Franc. generál Bonapart vtrhl do papežské země, města Raveny, Feraru, Urbino a Bolognu vojskem osadil. **Téhož dne** p. hrabě Wurmser polní maršálek od Rejnu do Vlach odjel a vzal nejvyšší správu nad císař. armádou. **Ten čas** farní chrám Páně sv. Vavřince na Kaňku byl z nákladu dobrodincův vnitř zbitel a opraven. Přičemž v něm na stěně starodávný obraz sv. Kryštofa zabitel byl. ^{205/}Dne **23. června**. Francouzům poštětilo se, že Rejn s celou silou přešli; pročež císař. armáda zpátkem postoupiti musila a tak opět Říši nebezpečnost nastalo. Dne **27. června**. Do Livorna Francouzové přitáhli, mořský přístav osadili a což tu potravy pro Angličany bylo, všecko zajali a tím smlouvu toškanského dvoru zrušili.

Dne **3. července**. Francouzové pod Rejnem na 90.000 mužů se rozmnožili a dále do Říše se tlačili; pro tůž příčinu císařští od Rejnu zpátkem jíti přinuceni byli. Dne **5. července**. Arcikníže Karel blíž Raštatu Francouze porazil. Odpoledne Franc. zase na císař. armádu vyrazili a zpátkem ji tiskli. Nato císařští Mejn přešli a válečné divadlo do švábského a frankského kraje se obrátilo. Dne **9. července**. Lugotští obyvatelé v papežské zemi nedaleko Ferary s velikým krveprolíváním s Francouzy se potýkali. I padlo tu množství lidu až k ustrnutí. Potom Francouzové město benátské Veroru osadili. Dne **15. července**. Město Frankfurt na kapitulaci se vzdalo, podle kteréž císařští za 24 hodin vytáhli a Francouzové jej osadili. Dne **18. července**. Stalo se příměří mezi Francouzy a vývodou virtenberským, podle kteréž vývoda své vojsko od císař. armády musil zpátkem povolati a Francouzům 4 miliony na lhůty zaplatiti. K tomu příměří přistoupili též margrabě badenský, stavové švábského kraje a jiná říšská knížata, takže čím se více nebezpečnost rozmáhala, tím více v říši bojovníků ubývalo. Dne **22.** Pevnost Königštejn Franc. na kapitulaci se vzdala. Potom všecka rezervní střelba z Bamberku ke Chbu od Wartenslebenského pluku odjela a špitálové do Čech, totiž do Klatov a Plzně, přeloženy byly. Také saské vojsko od císař. armády k ochranění svých

hranic se odebralo a z okolních míst, kdež se francouzské vojsko stahovalo, lidé do Čech utíkali a přijížděli. Dne **31. července**. V kraji boleslavském strašlivá mračna vyvstala a potom padaly hrozná kroupy, jako vejce veliké, takže okolo České Lípy, v Mimoní, Reichstatu, Hradišti i také až na panství nachodském zemští pažitkové i stromové na mizinu stlučeny byly.

^{206/}Dne **3. srpna**. Ranního času vyvstala veliká mlha, pak následovaly husté deště. Nato dne **11.** takové se v Praze strhl lijavec, že voda na ulicích na půl lokte zvýší tekla, dláždění mnoho vyvrátila a zanesla. Dne **4. srpna**. Francouzové město Bamberk v Franském kraji osadili a příměří učinili. Týž kraj 8 mil. složil a pro vojsko 2000 koní odvedl. Dne **9. srpna**. Francouzové do města Norberka vtrhli a městu kontribuci velikou uložili. Dne **11. srpna**. Prošel císař. král. patent, podle kteréž všickni z lásky vlastenské pod zbraň voláni byli, by pro obhájení vlasti pomáhati neprodlévali. Dne **12. srpna**. U Dylingu byla tuhá bitva, po kteréž císařští zpátkem postoupiti musili. Hlavní armáda k Řeznu přitáhla a druhá pod správou generála hraběte z Wartensleben u Waldmynychu v Bavořích se postavila. Hlavní byt byl v Amberku. Dne **19. srpna**. Generál Wartensleben křídlo nepřítelů prorazil a několik set zajal. Že však možné přece nebylo velikému množství nepřítelskému odolati, nazpět postoupil a okolo Švarcenfeldu se položil. Načež Francouzové Amberk osadili a dále k českým hranicím se tlačili. Protož množství lidu do Prahy a jinam z hranic se retovalo a strach nastal v Praze veliký. Dne **21. srpna**. Opět prošel císař. král. patent, aby zřízené bylo zemské vojsko, kteréžby na hranicích království českého před vpádem nepřátelským hájilo. I též vrchnosti a města znamenitý pluk českých myslivců zřídili, kteříž srdnatě vlastní své brániti hotovi byli. A tak stará česká udatnost v národu zase najednou jako obživla. Dne **24. srpna**. Již zbraň nepřátelská po hranicích českých se rozléhala a tito nelidští ukrutní hosté Čechy navštívit usilovali, tuť rána přestrašila nepřítel, aniť mimo nadání najednou prchli. Generál Wartensleben s celou mocí udeřil na hranicích na Francouze a mimo svého nadání učinil vítězství veliké, kteréž paměti zasluhuje. Bitva strhla se hrozná a padlo tu Francouzů na 1200, do zajetí přišlo 21 oficírů a přes 800 sprostých mužů. Francouzové v největší rychlosti a v nepořádku až přes Norberk prchli a co vztekli na cestě sobě počínali. ^{207/}**Téhož dne** arcikníže Karel také na Francouze udeřil a s pravým křídlem až za Norberk k předu postoupil. Nelze vypraviti, jak nepřítel po té porážce utíkali, avšak přitom všudy hrozně drancovali, lidi z měst do zástavy sebou brali a hrozných výstupků se dopustili; měšťanům i sedlákům všecku mohovitost, šatstvo, dobytek a peníze pobravše, také ženám a dcerám násilí činivše. Pročež skrze takovou ohavnost zbuření sedláci všudy na ně ozbrojení očekávali a jako rozkacení s nimi se bili. Ve vsi Trubigtu na pottenstejnském panství zabili 20 Francouzů a vůz s penězi jim vzali. A takových příběhů zde onde stalo se více. Dne **29. srpna**. V Praze bylo vedeno slavné procesí z tejnského kostela do hlavního chrámu Páně na Hradě pražském. Vroucnosti a nábožnosti, s kterouž veškeren lid k Bohu volal, nelze vysloviti; a jistě že tu dobrého křesťana oči slzy polily, vida obecného lidu horlivost a malých dítek k Bohu o pomoc volání. A jakkoli neustále a hustě přšelo, však předce bylo tu lidu takové množství, že ten prosební průvod od 6. hodiny ranní až do půl dvanácté hodiny polední bez přitřže trval. Od toho také dne císař. vojsko veliká vítězství všudy nad nepřítelými obdrželo, takže co silná franc. armáda v osmi týhodnech sobě podmanila, toho císařští za 14 dní vítěznou rukou opět vybojovavše, až skoro k Rejnu postoupiti ji přinutili. Slavný král. hrdina arcikníže Karel v 20 dnech od českých hranic až za Frankfurt a Veclar Francouze zahrnal. Dne **31. srpna**. Mnichovští měšťané v bavorské zemi republikánům francouzským, jenž 27. téhož k tomu městu přitáhli, 60.000 porcí chleba, 30 centněřů masa a 16.000 pinet piva odvésti musili. To byl armády generála Mora přední zástup a nejzlotřilejší loupežníci.

Dne **3. září**. Arcikníže Karel Žurdanovu armádu nedaleko Virepurku porazil a na různě rozpláčil, takže Žurdan se na outěk dáti přinucen byl. Padlo tu přes 3000 Francouzů a 1400 zajato bylo. Císařští mnoho kusů, praporců, pakaže a 7 vozů s penězi v Němcích ukradenými dostali. Dne **6. září**. Generál císař. Krai, mezi Afenburkem a Frankfurtem svedl s Francouzy tak krutou bitvu, že přes 1000 zbitých nepřítel a 700 zajatých se počítalo, mimo sto kusů vybojovaných. Potom pevností Manheim a Mohuč od oble-

žení osvobozeny byly. Radost a plesání bylo veliké, že po tak dlouhém obležení zase s císařskými šťastně se shledali. ^{208/} Dne **28. září**. Opět bylo vedené procesí z chrámu tejského do hlavního chrámu Páně na Hradě pražském, na poděkování, že ráčil Bůh českou zem od vpádu nepřátel chrániti a císař král. zbraně požehnati. Ještě toho dne císař generál Krai udeřil na Francouze v Novém Vidu a Kerlichu, vsudy je potloukl a přes Rejn zahnal. Dne **30. září**. Opět byl den krvavý; nebo mezi Buchovem a Bajtnem všickni zástupové císař. vojska na armádu franc. generála Moro udeřili, Francouzové asi 1200 mužů ztratili. Dne **6. října**. Španělský dvůr, sotva po válce francouzské poodechl, Angličanům vojnu vypověděl. Není pochybnosti, že to Francouzové svedli. Dne **21. října**. Opět nad armádou franc. generála Moro arcikníže Karel šťastně zvítězil. Ta krvavá bitva strhla se u Frajberku, kdež týž Moro Rejn přecházel. Dne **27. října**. Odebral se na věčnost Viktor Amadeus III. král sardinský. Dne **28. října**. Císařští pevnost Khel oblehli a dobývati začali, kdež se Francouzové až pod uši zakopali. Dne **13. listopadu**. Tit. p. hrabě Tafe zřídil založení k okulirování neštovic na svém panství nalžovském a svůj zámek v Tedražicích blíž Sušic určil za dům, kdež by děti daro okulirované byly. Potom pak to okulirování v celé české zemi *nejvyšším nařízením* uvedeno bylo. **↑Toho měsíce** byli dnově velmi pošourní a zamrklí; asi za 24 dnů slunce viděti nebylo a povětrí na větším díle vlhké, pak dne **29. listopadu** počal sníh silně padati a následovaly ostré mrazy, takže i velké řeky zamrzly. **↑Dne 17. listopadu**. Veliká a slavná v Evropě mocnářka Kateřina II. ruská císařovna, v Petrově na věčnost se odebrala. Po ní uvázal se v panování syn její Pavel I. toho jména. Dne **21. prosince**. Král neapolský Ferdinand s francouzskou svobodnou obcí uzavřený pokoj podepsal. **Téhož dne** v Konstantinopoli na rezidenci císaře tureckého byla na odivu lidu vyvěšena hlava škutarského baši Machmeda, jehož se černohorští zmocnili a zabili. Týž baša a ředitel v Albaji byl veliký tyran a nepřítel ottomanské porty. **Ačkoli** tyto měsíce byla již zima velmi krutá, však proto na válečném divadle u Rejna i ve Vlaších krvavé rvačky nepřestaly.

^{209/} Dne **9. ledna léta 1797**. Hrdá pevnost Kehl u Rejna, jenž tak dlouhý čas statečnosti císař. vojska odporovala, toho dne přede klesla a Francouzové na kapitulaci se vzdali. Při dobývání šanců u Kehlu císařští z hrubých kusů 127.000 ran dali; a když každou ránu nejméně 10 f počítáme, tedy ta samá střelba přes milion zlatých stála. Potom tu pevnost, při kteréž mnoho lidí z obou stran padlo a pomrzlo, císařští rozmetali a zdi do povětří prachem vyhodili. Dne **12. ledna**. Císař generál Wurmser z pevnosti Mantui vypadl a zas něco potravy, na kteréž v pevnosti té nedostatek trpěl, Francouzům uchvátil. Dne **13. ledna**. Umřela v Berlíně Alžběta ovdovělá královna pruská, paní manželka krále Fridricha II. Dne **24. ledna**. U Bratanyky byla krvavá bitva. Nepřátelé pětkrát s nejvyšší vzteklostí na císařské udeřili, však pokaždé s svou ztrátou ustoupiti musili. Po šesté ale přišli zase s čerstvým lidem u větším počtu a tuť císařští zemdleni jsouce, byli přinuceni zpátkem ustoupiti. Nato Francouzové Rovaredo a Trident opanovali. Dne **28. ledna**. Generál franc. Bonapart z Boloni nové prohlášení války do Říma papežské stolici poslal, uveď v něm nejhlavnější příčinu, že z papežské strany umluvené příměří držáno nebylo. Nato hned Francouzové a buřiči Vlachové do papežské země vtrhli a mnohé města sobě podmanili a osadili. Dne **30.** V Inšpruku vydáno bylo volání mezi Tyroly, aby k obhájení své vlasti se ozbrojili; a hned po málo dnech 40.000 srdnatých Tyrolů ve zbrani stálo. Dne **1. února**. Při Rejně v šancích před mostem u Hyningu Francouzové na kapitulaci se vzdali a nato vojenská zbraň při celém Rejnu odpovídala a něco císař. vojska jako i francouzské do Vlach ouprkem táhlo. Dne **2. února**. Znamenitá pevnost Mantua v Lombardii, kteráž za celých 5 měsíců od nepřátel obležena byla, Francouzům na kapitulaci se vzdala, k čemuž nejvíce příčinu dalo nedostatek potravy a těžké nemoci. Císařský lid na svobodu byl propuštěn pod tím závazkem, že skrze 3 měsíce proti Francouzům bojovati nebude. Dne **8. února**. Z rozkazu Bonaparta vyšší stav v celé mediolanské krajině vyzdvížen a zrušen byl a nesměl se žádný jináče nazývati než měšťan a k tomu do 8 dní všickni erbové a liberaje odstraněni býti museli. Pak formoval novou armádu, ku kteréž polovic Vlachů a polovic Francouzů postavil. ^{210/} **↑Dne 20. února**. V Toletinu městě 35 hodin cesty od Říma pokoj mezi papežem a francouzskou svobodnou obcí zavřen byl. **↑Dne 9. února**. V

pevnosti josefinské v Plesu byl oddáván podruhý jeden šedivý invalid Rokanik bejvalý obyvatel kaňkovský, maje stáří svého 107 let a nevěsta jeho byla stará 92 léta. Dne **12. března**. Opět množství Francouzů do Vlach od Rejna přitáhlo a Bonapart zřídil tři silné armády; jedna jakožto levé křídlo do Tyrol, druhá ježto hlavní armáda byla, dílem k Tyrolům a dílem k Korytanům, třetí pak do Granska a do rakouského Friaulu se tlačila. Dne **28. března**. Velicí zástupové tyrolských sedláků připojili se k císař. generálovi Laudonovi, kterýž stál u Meranu maje 5000 lidu válečného, takže se všeho tyrolského lidu ve zbrani k obraně své země 80.000 počítalo.

Nato pak dne **4. dubna** generál Laudon s svým vojskem a s sedláky udeřil na Francouze. Bylo potýkání hrozné za celý den a sedláci ženouce se za nepřáteli, kdež kterého postihli, všechny napořád utloukli, probodali a rozsekali až hrozno. Nato naši do města Bolzana vtrhli a generál Laudon hnul se k Brixenu a též odtud nepřáteli zahnal. Dne **5. dubna**. Mezi Nejmarkem a Uncmarkem v hořejším Štýrsku franc. generál Massena s císař. svedl velikou bitvu a na bojišti zvítězil. Potom s svou armádou po solné silnici do Rakous táhl. Pro tuž příčinu mezi Vídeňským Novým městem a Šatvinou přípravy k obraně se dělaly, měšťané, úředníci, sedláci, řemeslníci, kupečtí mládenci i studenti, jsouce probuzeni vlastenskou láskou, zbraně se chopili. Také město Vídeň náležitě k obraně se hotovilo. Dne **10.** Francouzové do Grace, hlavního města v Štýrsku, vtrhli a hned rozkázali 15 sudů vína a 20 volů každodenně opatřiti; pak pro armádu 60.000 párů střeovic, 20.000 párů spodků a 20.000 košil přihotovati. Tétož dne v Vídni začal se verkunk, kdož by i také z urozených zemanů dobrovolně službu přijali. I shledalo se tak mnoho jízdných dobrovolníků, že v 5 švadron rozdělení byli. ^{211/} Dne **12. dubna**. Generál Laudon zahnal Francouze z Tridentu, potom i z Rovereda, Torbole a Ryvy, pobrav jim spíží a prach, též 12 kusů a 480 mužů zajal. Od toho času nepřátelé jináče sobě raditi počali a Bonapart pak hned o příměří arciknížete Karla žádal, neboť císařští na všech stranách jej obklíčili. Dne **13. dubna**. Francouzové, aby ve Vlaších své armádě z obklíčení pomohli, císařským u Rejna příměří vypověděli a s velikou silou na mnohých místech vyrazili. Dne **14. dubna**. Obršt císař. Kazimír, k němuž se množství sedláků přidalo, udeřil na Franc. v Triestu a odtud je zahnal. Po nich sebral za 2 mil. rtuti, obilí, kupeckého zboží a jiných nábytků velké množství, též i 22 truhel s penězi. Dne **16. dubna**. Císař ruský Pavel I. v Moskvě na ruskou stolici slavně byl korunován, při kteréž slavnosti sám 45.000 kusů stříbrné mince mezi lid rozházel. Dne **17. dubna**. Vídeňští dobrovolníci 12.000 v počtu vytáhli před příkopky městské a tu s velikou slavností přísahu složili a pak na vykázaná místa proti nepřítelům se ubírali. **Téhož dne** dědičný princ a mladé arcikněžny, děti J. M. císaře z Vídně do uherského města Budína odjeli, ostatní pak arciknížata a arcikněžny do Prahy se brali. Tuť také množství osob rodu vyššího z Vídně do Moravy, do Čech a do Uher ouprkem se valilo, takže hlavní silnice vídeňská až ku podivu lidmi a vozy naplněna byla. To když se tak dalo, příměří zjednáno bylo a zbraň ve Vlaších utichla, poněvadž v Štýrsku městě Leobnu jisté články k jednání o pokoj umluveny byly. Dne **20. dubna**. Francouzové město Veronu osadili, protože Veronští měšťané a všickni sedláci v celém okolí proti Francouzům povstali. **Téhož dne** generál Moro před rozedněním s 40.000 lidu pod Štrasburkem u Bišovhejmu Rejn přešel. I tu byl boj nejhroznější. Francouzové dvakrát byli poraženi; po třetí ale, když franc. jízda u velikým počtu císař. na zadu přitrhla, musili císař. zpět ustoupiti. Nato dne **22. téhož** Francouzové přitrhli k Frankfurtu; kdežto právě císař. v tuhém byli potýkání, když franc. rychlý posel Josef Bellin do Frankfurtu vjel, přinesl tu rado- ^{212/} stnou zprávu, že pokoj zatím až do plného potvrzení zjednan jest. Načež hned všechno nepřátelstvo přestalo a tak se dvě podivě věci nenadále potkaly; totiž vojna - pokoj.

Dne **3. máje**. Poněvadž skrze podepsání hlavnějších článků k pokoji franc. vojsko zpátkem z Rakous táhlo a nebezpečnoství pro dolní Rakousy zmizelo, tedy na nejvyšší poručení k zbroji povolány u Vídně lid zase domů se vracel. J. M. císař, aby jeho z celé vlasti poděkování na věčnou památku trvalo, rozkázal příslušnou minci bít, aby každý, kdož při tom povolání dobrovolně s zbraní táhl, tuto počestnou památku své statečnosti a věrnosti k knížeti v čas svého života na prších nosil. Kterýmžto penízem také jeden městský synek z král. horního městys Kaňku, jménem Duchoslav

Řehák, také obdařen byl, kterýž k témuž pluku dobrovolníků spolu se ochotně dostavil. I též jiných statečných Čechů přitom se nalézalo. Dne **8. máje**. Francouzové v hlavním nydrlandském městě Bryslu dali zvoněním a troubením prohlásiti, že podle učiněné smlouvy císař pán Nydrland Francouzům postoupil. Dne **10. máje**. Opět ve Vlaších nastala nová vojna. Bonapart, když nejprve osadil všecka města na pevné zemi benátských krajinách, této benátské starobylé svobodné obci válku vypověděl. Dne **15. máje**. Francouzové do hlavního města Benátek vtrhli; kdež zřídili rady podle svého způsobu a s obyvateli jako v jiné dobyté zemi zacházeli. Dne **20. máje**. V městě Genui bylo zbouření v lidu veliké. Načež Francouzové do téhož města vpadli a tak i Genua aneb Janova tím býti přestala, čímž od dávných časů byla. Dne **24. máje**. Veškeré franc. vojsko z císařských zemí ustoupilo a do benátských krajin vtrhlo, kdež to, co v chrámech božích ti nepozvaní hosté od zlata a stříbra našli, všecko uklidili a tudy kasy své velmi obohatili. Nato císařští velikým počtem lidu Vlaské hranice osadili.

^{213/} Dne **4. června**. Zfrancouzili Benátčané strom svobody na place sv. Marka postavili. Při té pošetilé slavnosti udělali veliký oheň a klobouk svého někdejšího dóže, všecken jeho knížecí oděv, ano i zlatou knihu tak řečenou sv. Marka, v kteréž jako v matrice všickni benátské vládky zapsáni byli, spálili a prach z toho do moře vmetali. Mimo toho také svůj starý erb sv. Marka a křídlatého lva strhli a erb svobody vystavili. Dne **20. června**. Z Lyonu 5 vozů s penězy odjelo do Paříže, na nichž se 24 milionů počítalo, kteréž všecky Francouzové jen ve vlaské zemi uchvátili. Dne **25. června**. Při slavné památce korunování na Sv. Hoře v Čechách byl infulován pan probošt tit. Jáchym hrabě Čejka, jakožto první císař. král. probošt a farář slavně inštalován od pražského biskupa sufragána tit. p. Václava Chlumčanského rytíře z Přestavlků a Chlumčan. Dne **27. června**. Strhlo se tak veliké bouřlivé povětří, jakéhož v Čechách od roku 1788 nebylo, kteréž oné na staveních mnoho škod způsobilo. Dne **30. června**. Císařští do benátských krajin Histrie a Dalmácie vtrhli a jedno město po druhém osadili, též také Francouzové benátské ostrovy Korfu, Zante a Cefalonii opanovali, sebravše při prvním ostrově 300 lidí. Dne **11. července**. Nově zřízená svobodná obec tak nazvaná předalpinská v Mediolanu jakožto hlavním městě té obce den pamětní své nové konstituci slavila. Dne **18. července**. Okolo poledne veliká bouřka se strhla, pak okolo 2 hodin následovalo povětří s deštěm a krupobitím, že co kde zasáhlo, všecko stlouklo. Také sem tam lijavec mnoho zdí pobouřil a okna od krup co vlaský ořech velkých v Praze množství polučeno bylo. Dne **19. července**. Podobná bouřka a litina byla, která okolo Litoměřic velikou škodu učinila. To pak způsobila veliká parna, která netoliko v Čechách, ale i také v jiných zemích velmi panovala. V **Safojsku** zapálil se jedlový les a oheň skrz kvapný vítr táhl se dále, že pět velkých lesů v dylce za 20 hodin cesty shořelo. **Téhož dne** p. František Holub měšťan kutnohorský, podle císař. král. rozkazu za šepmistra král. horního města Hory Kutné slavně byl inštalován. Však ale týž jeho oufaď dlouho trávající nebyl, skrze mnohé proti němu zešlé stížnosti. Dne **20. července**. Turecký vyslanec v tichosti do Vídně přijel a položil se hospodou v zahradě knížete z Lichtenštejnu. ^{214/} Dne **21. srpna**. Umřel v Vídni Dagobert Zikmund sv. římské říše hrabě Wurmser císař. generál a polní maršálek v 73 letech svého věku.

Dne **4. září**. Stala se v Paříži revolucí, protože veliké spiknutí bylo vyzrazeno, v kteréž puntovníci zase v franc. zemích královské důstojenství uvědšti a prince Kondé s armádou do Francouz propustiti chtěli. Při tom příběhu direktori Barthelemy a Karnot, generál Pišegry a jiní do vězení vsazeni a do vyhnanství odsouzeni byli. **Naproti tomu** ale v Genui byl ten den krvavější. Podle nové konstituce republikáni chtěli duchovenstvo, zemany a jiné vážnější měšťany ode všech zemských ouřadů vymeziti. To způsobilo v lidu zbouření a z toho pošlo hrozné krveprolévání, takže několik set lidu zahynulo. Dne **28. září** jakožto na den sv. Václava. Držel slavnou druhou primicií aneb padesátiletou památku svého na kněžství posvěcení, na Míšku tit. p. probošt infulovaný a spolu první inštalovaný farář na Svaté Hoře, p. hrabě Jáchym Čejka, u přítomnosti své slavné hraběcí rodiny a nejvyš. pana purkrabího pražského, právě v tom chrámu Páně, kdež on také svou první primicií držel a též předtím k tomuto chrámu Páně úhelni kamen svou rukou položil. K této radostné slavnosti, arcikněžna Marie

Anna abatyše císař. král. štyftu v Praze na Hradčanech, překrásný věnec zhotovila a tomuto panu duchovnímu ženichu jej odeslala. **Toho času** císař. král. armáda ve Vlaších i s národním uherským vojskem vztahovala se na 200.000 zbrojných mužů. V Říši německé veškeré vojsko vztahovalo se na 100.000 mužů, pod nejvyš. správou polního maršálka arcikněžete Karla. Všecka tato síla vojanská k válce přihotována byla, kdyby snad předce v Udyně pokoj vyjednán nebyl, kdež již k tomu cíli ministři z obojí strany shromážděni byli.

Dne **11. října**. Byla bitva na moři mezi válečnými loďmi anglickými a holandskými přehrozná; všecko holandské a francouzské loďstvo zkaženo bylo a vítězství na anglické straně tak veliké, že takového ledva kdo pamatuje. Angličané 8 válečných lodí s 600 kusy vybojovali. Dne **17. října**. Pokoj! ta nejradostnější novina národům ve vsi nepatrné Kampo Formido, ležící mezi Udyní a hradem Passeryno, mezi J. M. císařem, jakožto králem českým a uherským, a francouzskou svobodnou obcí zjednan byl, v kterémž také hlavní základ k pokoji s německou říší učiněn byl, a uloženo, aby i říší stavové v městě Raštatu s Francouzy o pokoj jednali.

^{215/} Dne **19. října**. V Paříži opět mnozí kněží a vystěhovanci, jenž se byli zpátkem navrátili, jímání a do vězení metáni byli. Těmto nešťastným uloženo bylo, že z země do Afriky neb Ameriky zavezení budou. Též Mechelský kardinál hrabě Frankenberk k vyhnanství přes Rejn odsouzen byl, jemuž Francouzové všecken jeho nábytek zapečetili. Dáno jest mu za vinu, že jménem svého duchovenstva nenávisť královského důstojenství odporoval přísahati. **Dne 27. října**. Vyšel oheň v městě Poděbradech, kterýž 12. domů strávil. Dne **2. listopadu**. V Berghejmu v krajině jilichské slavila hlůza buřičů den spojení svobodné obce zarezinské, od Francouzů nově zformované, na kteréž slavnosti dobří měšťané žádného podílu míti nechtěli. Dne **10. listopadu**. Panovník ve Vlaších Bonapart nově zformovanou předalpinskou svobodnou obec v Mediolanu hlavním městě, v 20 krajů rozdělit a z každého hlavnějšího města deputýrované zřídil, kterýchžto 240 dohromady činilo. V té vlaské obci počítalo se lidu 3,239,572. Dne **16. listopadu**. Umřel v Potstamu král pruský Vilém II. v letech věku svého 53. Po něm dosedl na král. stolici dědičný princ a syn jeho Fridrich Vilém III. **Dne 20. října**. Páni císařští a říší deputýrování v Raštatu již se shromažďovali. Nato **dne 25.** téhož generál Bonapart, opustiv jedenkrát Vlasy, také tam přijel. Mimo nadání pak opět odtud do Paříže odjel a tu hned se stalo mezi vojskem veliké hnutí, takže císař. vojsko valem z Říše do Čech, Moravy a Rakous táhlo.

Dne **7. prosince**. Císař. král. generál kníže Moryc z Lichtenštejnu s potvrzeným a podepsaným pokojem, jenž v Roštatu mezi císař. král. dvorem a franc. svobodnou obcí vyměněn byl, do Vídně přijel. Mocí téhož císař. král. dvůr rakouské Nydrlandy Francouzům postoupil a naproti tomu zas velký díl benátských krajin ve Vlaších s Histrií a Dalmácií obdržel. **Téhož dne** okolo poledne velmi se smrklo, pak začaly padat kroupy s deštěm smíchané a asi po půl hodině zablýsklo se a hřímání následovalo. V městě Hoře Kutný hrom udeřil do velké věže při kostele arciděkanství sv. Jakuba a zapálil, však ale oheň velkého vzniku nedosáhl nebo ihned šťastně udušen byl. Někteří znamenali malé zemětřesení. Dne **18. prosince**. Francouzský generál Guwion vtrhl do švejcarské krajiny Minsterthal, Erguel a jiná místa v té zemi vojskem osadil. Nato přijel tam franc. vyslanec Mengod a ty krajiny na francouzský způsob přetvořoval a oné, jenž baselskému biskupství náležely, s francouzskou svobodnou obcí spojil. ^{216/} Dne **23. prosince**. Jeho král. vyvýšenost arcikníže Karel bratr nejvyš. mocnáře našeho, jakožto ředitel a nejvyš. generál v král. českém při hluché střelbě z kusů do Prahy přijel, kdežto slavně uvítán byl. Dne **24. prosince**. Francouzové z Marselí přivezli do Paříže 218 nejkrásnějších obrazů; 102 veliké statue, 1295 řezbářským uměním vycištěných osob, 2543 vzácných knih a rukopisů a 1051 pamětihodných přirozených věcí. Všecko to ve Vlaších sebrali, kdežto předalpínští noví svobodníci zle počínali hospodařiti a se rozšiřovati. Tito bohaprázdní nezbedové, k nimž se mnoho mladého vlaského lidu a poběhlých Poláků, pod jich vůdcem generálem Dowrowsky, přidalo, do krajiny parmazanské, též do papežského knížetství Urbino vtrhli. Dne **30. prosince**. Francouzové do města a pevnosti Mohuče vtrhli a všickni císařští i ředitel pevnosti odtud vytrhli. Tento neočekávaný příběh byl jakoměř předchůdce mnoho násled-

dujících novot v Německé říši.

Dne **7. ledna 1798**. Francouzové drželi v Mohuči slavnost stromu svobody, kterouž střelba z kusů vůbec oznámila. Ubozí Mohučané, opět na ten bláznovský strom bezděky patřiti musili, nad jehožto popravou dne 31. července 1793 srdečně se radovali. Dne **8. ledna**, v noci na den 9. ledna. Chrám Páně farní sv. Vavřince v král. horním městys Kaňku od loupežníků okraden byl. Ti škůdcové nešlechetní malýma dveřmi pod věží do téhož kostela se dobyli, pak otevřeli dveře u zakristie, kdež kalich stříbrný pozlacený, ornáty, pluvial a jiná kněžská roucha kostelní odcizili, pak dvířka železná při tabernaculum odtrhli, odtud pak monstanci, taktéž ciborium stříbrné vzali a z téhož svčenené hostie nevázně po zemi před oltářem velkým rozházeli. A tak ti bohaprázdní loupežníci týž chrám boží ochudili. **Brzo potom** také z věže při filiálním kostele Matky Boží ve vsi Gruntě zvon ukraden byl. Dne **18. ledna**. Císař. vojsko do hlavního města Benátek ve Vlaších připravilo a jej osadilo. Však ale nežli odtud Francouzové odtrhli, všecko což můž bohatství pojmenováno býti, pryč sebou odvlekli. ^{/217/} Dne **20. ledna**. Umřel v Praze tit. p. Karel z Binenbergu, bývalý hejtman kraje kouřimského, v 67 letech svého věku. Ten znamenitý Čech mnohé historie sepsal. **Téhož dne** císařští ve Vlaších do měst Vicency, Bašano, Trevisy a Padui, pak dne **21. téhož** do Lenaga a Roviga vtrhli.

Dne **10. února**. Skrze rozhořčení Římanů proti Francouzům a smrt franc. generála Dyfota, kterýž při bouření v Římě smrti lehl, Francouzové asi 12.000 mužů silní do Říma vtrhli a beze všeho odporu toto slavné město osadili. Dne **11. února**. Odebral se na věčnost v Ruské zemi v Petrově hradě Stanislav Ponatovský, poslední král polský, maje věku svého 66 let. Srdce krále bylo zasláno do města Krakova, kdež všickni králové polští pohřbeni jsou. Outraty při jeho pohřbu vztahovaly se na 70.000 rublů. Dne **15. února**. Franc. generál Bertie přijel do Říma a veškeré franc. vojsko postavilo se v zbrani. Deputýrování římského lidu vyšli proti němu a provázeli ho do Kapitolium. Na tom místě týž generál kázal strom svobody postaviti a římskou obec v republiku prohlásiti, kteráž z krajin těch, ješto po zavřeném pokoji v Toletynu papežské stolici pozůstaly, pozůstávati má. **Tak se dalo** v tom městě Římě po zavřeném s Franc. pokoji, kterýž sobě pokojné a tiché kníže Pius VI. před rokem draze dobytí musil a pak dne **19. téhož** do vyhnanství odtud jíti přinucen byl, odjeda do města Siena, kdež v klášteře Augustiniánském byt sobě zvolil.

Dne **4. března**. V Římě francouzské vojsko proti svým generálům povstalo, žeby žoldu vojenského řádně nedostávalo. Strhla se tu krvavá šarvátka a zbujnící pomocí Římanů zvítězili, nebo Římané těm hostům naklonění nebyli. **Ten čas** také Francouzové vtrhli do krajin švejcarských a je podle svého nového obyčeje zjiňaciti počínali. Že pak Švejčarí svých starých práv a svobod hájiti umínili a zbraně se chopili, protož strhlo se tu onde potýkání veliké, neboť pak dne **7. března**. Francouzové a Švejčarí bernští mezi Soloturnem a Bernem velmi krvavou bitvu svedli. Bernští s tak hrđinskou myslí se bránili, že se u kusů raději dali probodnouti, než aby ustoupili. I samy ženy s kosami, vidlemi a jinými nástroji vytrhše proti Francouzům, bránily své vlasti a vsudy se postavily v prvním řadu. Ale že nebylo možné odvážnosti franc. lidu odolati, musilit' ovšem moci té ustoupiti. Nato Bern, Lucern a Curych Francouzové osadili a Byren město zapálili. Co Švejčarí v těch šarvátkách a bitvách lidu ztratili, až do 8000 mužů se počítalo. ^{/218/} Dne **12. března**. Jakýsi turecký baša Pasman Cojli, vůdce buřičů v krajinách tureckých zle bouřil, podmaniv sobě mnoho míst a měst tureckých; pak i Bělehrad dobytí usiloval. Poštětilo se mu, že mnozí k buřičům jeho přistoupili. Nejvíce ale Francouzů a Poláků k němu se přirazilo. Ten Pasman Cojli byl rodič z Vidima v Bulgaji. Dne **18. března**. Francouzové slavili v Římě republikánské sjednocení s Římany a všickni úředníci, kteréž Francouzové nově zvolili a osadili, byli do papežského paláce Vatikanum uvedeni. Dne **22. března**. Začal zhusta sníh padati a napadlo ho tak mnoho, že toho roku jej tolik viděti ještě nebylo. Nato začalo silně mrznouti, však pak po třech dnech změna povětrnosti následovala s dešti a sněžnou pršenici. Dokudž ten sníh trval, přivázeli jej sedláci na vozích do Prahy a prodávali naložený vůz toho sněhu nákladníkům a šenkýřům za 1 f. Dne **26. března**. Deputýrování od pánů stavů českých měli audienci u jeho král. vyvýšenosti arciknížete Karla na Hradě pražském, při kteréž přednesli, že páni stavo-

vé, podle snešení na zemském sněmě, obětují mu darem ročně 40.000 f. Jeho král. vyvýšenost netoliko oustně se pánům deputýrovaným poděkoval, nýbrž i také list pánům stavům zaslal, v kterémž takto se prohlásil: že uprostřed slavného věrného národu českého vždy první bude, kdykoliv bylo by potřebí na bojišti práva J. M. císař. majestátnosti a země české hájiti.

Dne **5. dubna** jmenovitě v Zelený čtvrtek bylo jasné a teplé povětří, jako letního času míváme, a dodrželo až do 20. téhož měsíce. Dne **13. dubna**. Francouzské vojsko v Římě pod správou svého generála Masseny býti nechtělo a tudy mezi sebou bouřiti počalo, takže generál Sankt Cyr do Říma se odebrati a nejvyšší správu nad vojskem vzíti musil. Massenovi bylo dáno za vinu, že veliké loupeže se dopustil. Jakžkoli zpráva z Říma do Paříže zaslána toho tvrdí, tak předece nedálo se jináče. Neb prodalo se veřejně velmi mnoho kunstovných věcí a rozličných klenotů. Klášteřo- ^{/219/} vé, zemané a kupci také veliké sumy peněz složiti musili. Asi v osmi dnech 3000 cizích duchovních z Říma ustoupiti musilo. Také kardinálové všickni z Říma odešli. Mocnost zákonodárců pozůstávala z dvou rad, nazvaných: senát a tribunát; v první sedělo 32 a v druhé 72 oudů, nejvyšší ale mocnost té nové Římské republiky dána byla pěti konšelům, kteří v Quirinalském paláci v radě seděli. **21. dubna**. V král. věnním městě Bydžově vyšel oheň při silném povětří, který 15 domů a 22 stodol docela strávil. **13. dubna**. Francouzský posel generál Bernadot v Vídni na jeho domě nenadále veliký praporec trojí barvy vyvěsiti dal na znamení nějaké francouzské republikánské slavnosti, což když vi-dejší obyvatelé nejináče než jako za znamení k zbouření drželi, protož nemálo se hněvem popudili, v množství dohromady se ihned shlukli a v tom domě, kde týž posel francouzský hospodou neb bytem byl, mnohého bouřlivého výstupku se dopustili. Avšak skrze dobrý pořádek a poslušnost obyvatelů všecko horší se zastavilo a zase pokoj v městě zjednan byl. Nato pak dne **18. téhož** týž generál Bernadot z Vídně odjel, nepochybně proto, aby obyvatelům proti sobě rozhořčeným ustoupil. **22. dubna**. Také u Triestu francouzský konšel podobný praporec vyvěsil; ale trieští ten praporec blátem a neřádem poházeli. Ti francouzští mámilové nejvíce to obmyšleli, by s svou ošemetností pod pláštíčkem svobody v pokojném lidu záhubnou revoluci způsobili. Dne **21. dubna**. Na ostrově někdejší benátském Zante řečeném, povstala rvačka mezi obyvateli a Francouzi skrze veliké daně, jež Francouzové na ně ukládali. A když obyvatelé daní dáti odporovali, Francouzové zvavše do zástavy některé osoby odtud poslali je do ostrova Korfu. Obyvatelé rychle mnoho bárek ozbrojili, pustili se po nich a dostihše jich, nejen svých krajanů osvobodili, ale i mnoho Francouzů pobili a nazpátek 20.000 dukátů, kteréž jakožto z částky sebrané kontribuce na lodích nalezli. **24. dubna**. Přijela do města Metavi v Kurlandu princezka sardinská a paní manželka hraběte z Provincie, an jakožto dědič francouzského královského trůnu nazval se Ludvík XVIII. kteráž za několik měsíců v Českých Budějovicích se zdržovala. Ruský císař Pavel I. témuž hraběti z Provincie vývodství kurlandské postoupil. ^{/220/} Dne **26. dubna**. Buřiči z okolních obcí vpadli do Piemontu a udeřili na zástup piemontského vojska, kterýž jim ustoupiti musil; však v noci dostavše piemontští lidu na pomoc, vrazili do buřičů a do 600 pobili jich. Také sedláci přirazili se k tomu vojsku a zpodtínali stromy svobody, kteréž buřiči postavili. **Ten čas** znamenalo se hnutí mezi cis. a franc. vojskem, kteréž ve Vlaších a v Říši stálo. Neapolitánská armáda též na římských hranicích k válce přihotovena byla. V předalpinské svobodné obci vznikaly různice a nevole mezi lidem za příčinou aliancí, kterouž předalpinští s Francouzy učiniti musili. Porozuměli již tomu ti novopečení republikáni, že ta aliancí směřuje více k otroctví nežli k přátelství. **Toho léta** z počátku měsíce máje spadl velký déšť a trval celé dva dni a zem náležitě zavlažil. I právě ten rok bylo tomu tak, že ten měsíc máj způsobil na polích rozkošný ráj. Dne **3. máje**. Francouzové do Marie Einsiedl před velikou horu Etsel v Švejčarích se prodrali, a tu pak chrám Páně Marie Panny též klášter obloupili. Dne **4. máje**. Stalo se veliké hnutí mezi vojskem, jež v Čechách leželo, a také od toho dne regiment po regimentu táhl opět k hranicem českým a do Vlach skrze Tyroly rovně též. Nejvíce ale válečná vichřice vztahovala se po moři do království anglického a portugalského, pak i u Rejna franc. vojsko velmi se množilo. I zdálo se, jakoby až do končin mořských Francouzové plavati chtěli. Dne **6. máje**. V Praze měš-

řanské shromáždění z lásky bližního drželo slavnost tak zvanou Oběť díkučinění v farním chrámě Páně u sv. Jiljí na Starém městě, za příčinou potvrzeného inštitutu ku pomoci vdov a sirotkův, od J. M. císaře Františka. Dne **12. máje**. Pius VI. toho jména papež svému lékaři Rossi dal dovolení, aby se z města Siena zpátkem do Říma navrátil, poněvadž pohrozili Francouzové všem těm, jenž by se do Říma nenavrátili, že statků svých i jmění zbaveni budou; a skutečně statky a všecko jmění po papeži a kardinálech i mnohých knížatech prodávali a sice v nejlacinější ceně. **Jistá** anglická paní, jenž v Florencii bydlela, darem papeži každoročně 1000 liber šterlinků obětovala. Byl pak týž papež v tom městě Siena v tichosti a samotnosti živ a tím, jako dobrý pastýř, dal příklad, jak příluši v stavu bídném a opuštěném, se chovati.

¹²²¹ Letos na střeDV křIžoWoV, sLaWIL se sWátek, s. Ianna NepoMVCkého.

K tomu dni množství lidu jak z Čech, tak z okolních zemí do Prahy putovalo. **Při konci** toho měsíce máje obilí mělo cenu trhovou, a to strych pšenice 3 f 48 kr, žita 2 f 36 kr, ječmen 2 f 25 kr. Dne **31. máje**. P. Josef z Bajerveku rytmistř od karabinýrů jedal od svého p. otce vrchního poděbradského do Prahy, a tu na tej cestě blíž Chval vozka jej s kočárem převrhl, přičemž týž pán jsa těžce raněn, že od téhož pak dne 17. června toho roku umřel. A tak ten

p. Iozef BajerVek sLaWnoV sMrt žáDaL W boJl, a sprostoV natreFIL W Cestě.

Dne **12. června**. Francouzové pod vůdcem svým generálem Bonapartem ostrov Maltu *dostali*, kdežto veliká bohatství dosáhli. Ten ostrov vždy za nedobytný se držel, jakož i nyní. Ale chytrost s falešností již srdce Maltézských dobyté měla dřive, než mocnost začala střilet. Po osazení Malty Francouzové k břehům egyptským přitřhli a po dobytí Alexandrie města do Egypta vtrhli.

Toho roku žně 9. července v krajích se začaly a prostřední úroda vynášely. Ačkoliv na mandele proti loňsku méně bylo, však zase na žně více obilí sypalo. V polovici měsíce srpna obilí mělo cenu str pšenice 4 f 21 kr, žita 2 f 30 kr, ječmen 2 f 24 kr, oves 2 f 30 kr, hrách 3 f 30 kr, proso 3 f 30 kr. Dne **23. října**, ve vsi Křečhoři na panství kolínském mnohé převeliké kostelní a jiné krádeže u tamního jednoho filianta přjmím Kos, ještě tři jiné zloději postižené a též nádoby kostelní, jako: kalichy, monstrance, ornáty, zvonoviny na kusy stlučené a jiné krádeže všelikého druhu nalezené a do Kolína dodané byly. Ti zloději ale do pražského vězení odvezeni byli. U téhož Kosa tam také i onen hlavní zloděj Kovařík řečený se zdržoval. Který když toho roku na řuře v Brně z Špilberku utekl, o něm cirkuláře prošly, že kdo by živého k právu dodal, 100 dukátů a za mrtvého 50 dukátů obdrží. **Téhož měsíce** října cena obilní vystoupila, takže již str pšenice 5 f 30 kr, žito 3 f 30 kr, ječmen 3 f, a oves 2 f 30 kr platil, protož také od 1. listopadu i pivo po panstvích za 4½ kr začalo se prodávati. Dne **20. listopadu**. Umřel v Praze generál Blažej baron z Bendrů, jsa 86 let starý, komendant v Praze. Dne **29. listopadu**. Vojsko neapolitánské Francouze z města Říma vyhnalo a to město zas k ruce papeže osadilo. **Také ten** čas Francouzové pod jich vůdcem Bonapartem v Egyptě již v bídném stavu pozůstávali.

Rok 1799

prWnlho DnV, rokV toho: bIL WeLlkl Mráz, a Weskrz sLVneČno.

Ostrá zima, jenž roku minulého dne 23. prosince ostře začala, až potud stále držela.

¹²²² sWátek třlCh kráLVW, sWětILl sMe W neDěLI.

Zima tvrdá s ostrými mrazy a s sněhem ještě nepřestávala. Tého dne v noci na pondělí onen hlavní zloděj Jan Vojta jinak Kovařík nazvaný, jsa ve vsi Bohuňovicích na panství chernokosteleckém u tamního rychtáře v seně nad světnici skrytý, chycen a i s tím rychtářem svázaný do Prahy odeslán byl. Kudykoliv vezen byl, všudy množství diváků měl. **Tento měsíc** leden zima na nejvyšším stupni byla, kteráž se jistě oné roku 1707 rovnala. Neboť onde jak lidu, tak též i ptactva a zvířel, též dobytka pomrzlo. Začala táž zima od 23. prosince a trvala až do 25. ledna. Na kterýž den bylo oblevení.

Na Den paWLa na Wlrv obráCenI, hrozně Mrazi W běhV VkráCenI.

Kdo mohl a chtěl sněhem běhati, mohl koroptve živé chytati. Pak dne **20. února** oblevilo více a z velkých sněhův mnohé povodně se strhly, které onde množství škod nadělaly. Nato zas od

začátku března lidé ovčí dobytek na pastvu hnali, který hned od 11. prosince až podtud na pastvu jíti nemohl, a tak

Kdo měl letos mnoho ovec, K tomu malý rolní dvorec,
Jestli málo sklídl píce, Sáhly mu i do pšenice,
Kterou musil prodávati, Seno oves kupovati,
Aby je k jaru udržel, Ještě se přitom nemrzl.

Letos na Den sWátého Iozefa, WesMěs zaČInaLI saV V nás, na poLI WorbV.

Královské sídelní město Neapolis také Francouzové sobě podmanili a krále Ferdinanda IV. toho království zbavili. Nato zas brzo radostné noviny slyšeti bylo, že naši bojovníci na hranicích švejcarských a tyrolských, pak také na hranicích švábských blíž města Konstance nad Francouzy zvítězili a je zpátkem postoupiti přinutili. **Téhož měsíce** března také 24.000 ruského pomocného vojska skrze Rakousy do Vlach proti Francouzům táhlo. Dne **24. března** Francouzové také do knížetství toskánského vtrhli, a tu zemi osadili. Dne **9. června**, v neděli 4. po sv. Duchu, po celém arcibiskupství pražském ve všech farních kostelích byla pobožnost po 3 dni s vystavením Těla Božího, na poděkování Pánu Bohu za ty tak již letos nad nepřátele Francouzy obdržená vítězství a vyžádání dalšího prospěchu. Neboť toho roku, v kterémž udatnost císař. král. *vojaska zvlášť ve Vlaších pod vůdci Suvarovem ruským a Melasem rakouským císařským*, celé Europě ku podivení byla, pořádných bitev 16 svedeno a 120 šarvátek. Vybojováno bylo 19 pevností, ¹²²³ 4301 kusů, 14 houbic, 38 moždířů, 80.759 rozličné zbraně a 20.000 centů prachu, též 16 praporců. Nejkravější bitvy byly u Novy a Cyrychu, *kteráž dne 25. září, však s porážkou Rusů, svedena nešťastně byla pak ... [nečitelné]*. Skrz bitvu u Verony zachráněno bylo Tyrolsko, u Izoly vybojováno mantuanské knížetství a skrz bitvu u Kassana mediolanské knížetství; a tak též císařští rekové skrze bitvu u Ostrachu a Štokachu Německé říše retovali. Nikdy svět ještě neviděl, aby toliký národ v závazku svém spojený mezi sebou bojoval, jako téhož roku. Arabové, Koptové, Židé, Egyptčané, Mamaluci bojovali s Francouzi proti Turkům a Angličanům v Egyptě. Ve Vlaších také bojovali pod praporem kříže synové Machometovi, aby křesťanskokatolické náboženství opět uvedli. Staří nepřátelé Rusové a Ottomanové podali sobě rukou a v společnosti vytrhli své meče, aby proti nepřátelům světa a pokoje bojovali. **Pak následujícího** měsíce července táhlo vojsko ruské proti Francouzům skrz českou zem do německé říše, od kterýchžto dne 12. a 13. téhož 2 compag. od pěšího regimentu neb temu Steinheil, pak zas 18. a 19. téhož opět 2 compag. od pěšího regimentu Morkow tu na Kaňku ložirovalo. Vůdce těch Rusů, jichž 35.000 táhlo, byl generál Korsikow. **Mezitím**, že přibylo do země lidu, přibylo obilí ceny: pšenice str. měla 7 f, žito 7 f, ječmen 5 f, oves 3 f 30 kr.

Dne **22. srpna**, francouzský princ de Konde, kterýž byl roku 1792 z země francouzské odešel a s lidem svým, jehož 25.000 v počtu bylo, a s ním regiment ruských husarů, tu po silnici od Čáslavi ke Kolínu táhl do Říše proti Francouzům, od těch husarů generál ruský jménem Bauer a s ním mnozí oficíři sem na Kaňk k trejbu u Skalky přijeli, kdežto na podívání do šachty slezli a pak týž generál havířům 10^{ti} zlatovou bankoceduli za discreti dal. **Toho roku** již znamenitě zlaté peníze dukáty, též i stříbrné v zemi skrze tak dlouhou vojnu francouzskou se tratily a velmi vzácné byly, neboť již ku konci téhož roku za 100 f zlatých neb stříbrných peněz, na bankocedulích 113 f se dostávalo a slovem židi a handlířové též zlaté a stříbrné peníze, tak jako jiné klenoty neb zboží, smlouvali a kupovali. Dne **29. srpna** nejvyšší pastýř církve katolické Kristův náměstek Pius VI. toho jména papež umřel v městě Valansy ve francké zemi v svém nevinném zajetí a pronásledování a tam v olovené rakvi pohřben. Náš český novinář přidává k jeho smrti tento chronograficon v latině

papa PIVs seXIVs, per GaLLos granDla passVs,
nVnC patlens obIIt, MartIrln eXILIo.

Papež PIVs šestej, skrz FranCaVze Mnoho trpěl,
teD W snesIteLnostI, VsnVL W pánV, zajatI jsa.

¹²²⁴ Dne **23. září**. Umřel p. Antonín Strnad znamenitý a slavný hvězdář pražský rodilý z Náchoda, Čech znamenitý. **Téhož času**, totiž 23., 24. a 25. září, statkové někdy slavného kláštera sedleckého a k němu patřícího skalického vzati jsou k ruce pána země a v ty dni p. administrátor Bajervek je přijímal.

V podzim toho roku, totiž v měsíci říjnu a listopadu, na mno-

ha místech byl pád dobytka, jak hovězího, tak též skopového, poněvadž od vlhkých pastev dobytek játra pokažené měl. Od **1. listopadu**. Pivo za 5 kr máz rakouský se prodávalo a také nové měděné peníze v Praze bité, a sice tříkrejcarní groše, do běhu vyšly. **Obilí** okolo sv. Martina mělo cenu pšenice 6 f 24 kr, žito 5 f 36 kr, ječmen 3 f 39 kr a oves 2 f 36 kr. Dne **11. listopadu** v středu okolo 3 hodin po poledních v městě Poděbradech zemětřesení se znamenalo. **Toho měsíce** ku konci již císař. ruské pomocné vojsko z Vlach a z Říše se vracující k hranicím českým se blížilo, kdež pak ale v Čechách od hranic bavorských až k Brodu Českému na ležení se rozložilo a tu až do 25. ledna státi zůstalo. Kteřížto Rusové mnohemu hospodáři dosti těžkých dní způsobili a dražota přitom den ode dne se rozmáhala.

Dne **2. prosince**. Vojsko císařské rakouské dobylo piemontskou francouzskou pevnost Kuner a pak nato dne **12. téhož** také císařští vytiskli Francouze z Manhejmu u Rejna a jej osadili a Francouzové na druhou stranu řeky Rejnu přejíti musili. Dne **20. prosince** ráno 8 hodin, přijel do Prahy kníže Alexander Vasilievič italský, říšské hrabě Suvarov Rimmiský, všeho ruského vojska generalissimus, pak kníže Korčakov, mladý hrabě Suvarov a kníže Dolgoruký, všickni ruský císař. generálové. Dne **23. prosince**. Císařská armáda skrze tužší zimu po šťastném bojování na odpočívnutí odešla a ve Vlaších nejvíce proti Genuezsku, Safoysku a Dofinátu na francouzských hranicích se rozložila. Dne **27. prosince**. Nová konstituce od francouzského národu po krajích také přijata byla. Zemští ouředníci nebyli vázáni k jiné přísaze, nežli k této: Slibuji věrnost francouzské konstituci. ^{/225/} **Vůbec známý** měšťan Syes obdržel statek Krosne od franc. zemského řízení blízko Versalí a vynáší ročně 150.000 liver, před revolucí kterémusi zemanu náležel. Jedenkrát, jsa on Syes tázán, kdy předece tomu zlému konec bude? odpověděl: „když se naplní, což v písmě psáno jest: lačné nakrmil dobrými věcmi a bohaté rozpustil prázdné“. Dne **30. prosince**. Francouzové v Egyptě tureckému dvoru pokoj přednesli; však zmejlila je naděje, nebo turecký dvůr nechtěl se v to srozuměti. Francouzské vojsko v Egyptě jak mnohými krvavými boji, tak i rozličnými nemocmi již velice ztenčeno bylo. Dne **31. prosince**. Stalo se veliké zbouření francouzského vojska v Genuezsku proti svým představeným oficírům, v kterémž generál Gardan zabit byl, protože žádného platu a potom ani chleba nedostávali.

Rok 1800.

prWnI Den W roCe bIL Weškeren jasnI,
MILII, WeseLII a krásnII.

Včera rok starý zimou ještě nám dělal hejle,
A dnes rok nový představuje nám brejle.
Těch Rusů, našich hostí, Již máme do sytosti.
Jestli tu dlouho budou, Učiní zemi chudou.
An prve málo měla, Neb všeka zhubeněla.
Již co vidíme, Ejhle, Skrz ty letošní brejle - o^o
Co dále uhlídáme, Ještě na hůře máme.
Až nám to spadne dolů, Bůh dej ať všickni spolu
Uzříme to s radostí, A pokoje sladkostí.

Dne **4. ledna**. V Nice mezi franc. vojskem rozmohla se jakási nakažlivá nemoc, na kterouž denně 25 i více lidí umíralo. Žampionet generál francouzský nakažen také jsa tou nemocí též umřel. Po něm zůstalo, mimo klenotů, jež on ve Vlaších uchwátíl, 6 milionů zlatých. Dne **6. ledna**. Jeho milost císař arciknížete Karla za nejvyššího vůdce nade všemi císař. král. armádami ustanovil. Dne **24. ledna**. Židé ankonští ve Vlaších obětovali c. k. generálovi Frelichovi 30.000 f, aby je rozdál mezi své vojsko, že jsou byli od Francouzů vysvobozeni, pod nimiž za 2 léta a 9 měsíců vzdychali. Dne **25. ledna**. Mimo nadání přišel z Petrova rozkaz císařský, aby se ruské vojsko z Čech na cestu přihotovilo, a tak hned dle toho poručení to vojsko v jedné kolonii obden z Čech do Rus rychlým krokem táhlo. Dne **26. ledna**. Umřel p. Ondřej Broulík, purgmistr v král. horním městys Kaňku, a 28. téhož tu u sv. Vavřince pohřben. ^{/226/} Jehožto vyprovázal velebný p. P. Antonín Löw, jenžto nedávno sem za pomocníka k ruce šlakem trefeného velebn. p. P. Karla Setce farního administrátora zdejšího, z Nové Vsi od Lomnice se dostal. **Nato zas p. Jakub Vysekal radní za purgmistra usazen a Jan Hejzelna počtů vůdcem učiněn byl.** Dne **27. ledna**. Ruského pěšího vojska 2 compag. sem na Kaňk do quartyru přitřhlo, kteří tu přes dni dva totiž na rasttag přibyli, po nichžto ještě šestkrátě vždy na rasttag pokaždě 2 compag. tu einquartyrováno ji-

ných Rusů pěších přebydlelo. Dne **2. února**. Anglické vojsko blízko města Genui se postavilo, totiž 8 válečných a 5 menších lodí. Tou také příčinou v Genui větší hlad se rozmáhal. Dne **19. února** francouzský generál Bonapart, jenž minulého roku z Egypta dne 17. října do Paříže se navrátil, téhož dne s velkou slavností v Paříži při prohlášení nové konstituce v paláci Tulerien za prvního konšela francouzské republiky usazen a představen byl. Dne **8. března**. Arcikníže Karel byl na svou žádost pro nedokonalost svého zdraví nejvyšší vojenské správy nad císař. armádou v Německé říši zproštěn a na jeho místo ta správa polnímu zbrojmistru panu Kraimu dána byla. Dne **10. března**. Admirál Nelson anglický francouzské lodi zajal, na nichž se 3000 franc. vojska k Maltě plavilo. Dne **14. března** ráno v 11. hodin. Kardinál Řehoř Barnabáš Kaira Monti, imolský biskup, jakožto nejvyšší hlava katolické církve největším počtem hlasů v Benátkách v konklave od kardinálů zvolen byl a Pius VII. nazván jest. Na to volení tento jest nápis:
benIgnIs XXXII. VoIs CarDInaLIs GregorIVs Chlara MontanI

Ten čas obilí mělo tržní cenu v Praze strych pšenice 6 f 24 kr, žito 6 f, ječmen 4 f, oves 3 f, proso 5 f 45 kr a hrách 6 f. Dne **21. března**. Jeho svatost papežská Pius VII. při hlučné střelbě byl korunován, nato vystoupil na pavlač klášterní a svatého požehnaní udělil. V noci pak ostrov sv. Jiří a město Benátka slavně osvěceno bylo. Dne **22. března**. Anglická admirální lodi s 110 kusy a 8837 muži zbrojnými 15 mil mořských od Livorna vzdálená ohněm se zžala a do povětří vyletěla. Při tom asi 160 mužů toliko zachráněno bylo.

^{/227/} Dne **3. dubna**. Gustav Adolf král švédský v městě Morrkepinku na to království slavně byl korunován. **Tento měsíc** přinesl nám velká parna a potom bylo sucho veliké, neb teprv až dne 30. přšlo asi dvě hodiny. **Válečná** vichřice počala bouřiti ve Vlaších a válečné tažení pro císař. zbraně s šťastným prospěchem se začalo. Dne **8. dubna**. Onen v Čechách rozhlášený loupežník Kovářík stál v Praze na ležení v rynku staroměstském a byl mu čten ortel pro jeho přečinění, jsa odsouzen na 50 let na pevnost Špilberk u Brně. **Toho** dne císař. generál Vukašovic ve Vlaších brannou rukou vrchu Cenys řečeného dobyl, vybojoval 20 kusů, 60 dělostřelců a 200 mužů pěchoty franc. zajal. Dne **9. dubna** generál císař. Hohencollers 4ma bataliony tak nazvanou Boketu slezl, 6 kusů těžké střelby vybojoval, množství nepřátel pobil a 200 mužů zajal. Dne **18. dubna**. Mezi císařskými a Francouzy velmi tuhá bitva u Woltry svedena byla, kdež císařští slavného vítězství dosáhli, 20 kusů, též množství prachu a koulí sebrali i přes 2000 Francouzů zajali. Dne **23. dubna**. Generál franc. Massena z Genuy vypadl, ale s velikou ztrátou zpátkem zahnán byl. Dne **25. dubna**. U Rejna nepřítelstvo také se začalo. Francouzové u Baslu, Braisachu a Kehlů na pravý rejnský břeh se pustili a císařské odtud vytiskli. Dne **30. dubna**. Francouzové pod správou generála Moro v Kyciniském oudolí od císař. generála Kraiho poraženi byvše, zase přes Rejn zahnání byli.

Dne **2. máje** v pátek po II^{hé} neděli velikonoční v městě Poděbradech oheň vyšel, který 16 domů strávil. **V tom měsíci** byly pěkné časy, ráno a večer velmi studeno; mnoho velkých přivalů a ohňů se strhlo, které velké škody zdělaly. **Hrozné bylo** válečné divadlo nebo Francouzové ve 14. dnech, totiž od 1. máje, veliký díl země německé dobyli a od Rejna, Švejcar až k Dunaji podle města Ulmu, pak přes řeku Illeru až k řece Lech se prodrali. Udatnost rakouského vojska nemohla tomu cestu zameziti a tudy se stalo, že nejkrásnější díl německé země Francouzové pod jich vůdcem generálem Moro poplenili a na mizinu uvedli. ^{/228/} Dne **7. máje**. Potýkání mezi Cervo a Sant Lorenzo ve Vlaších bylo tuhé a císař. generál Elsnic nad nepříteli slavného vítězství obdržel. Dne **16. máje**. Francouzů 17.000 do valiské krajiny táhlo a za nimi jelo 6000 mužů jízdných, mínice se přes vrchy Bernardský a Simplon do Vlach proraziti. Nazejtří Bonapart a Bertie z Lusan do Valisu odjeli. Také franc. generál Vatryn přes Bernardský vrch do Aostského oudolí v Piemontu vtrhl, avšak v hlubokém sněhu mnoho lidu ztratil. Dne **18. máje**. Ruský císař. generalissimus kníže italské hrabě Suvorov v Petrohradu umřel.

Dne **2. června**. Francouzové pod správou Bonapartovou do Mediolanu vtrhli, kamž nejprve s prvním zástupem generál Murat přišel a s ostatním Bonapart a Berthier jej následovali. Byl to ovšem kvapný a neočekávaný příchod té francouzské rezervní armády, která přejdouc veliký Bernardský vrch, protlačila se do Pi-

emontu a odtud do Lombardie; však že císař král. správu vedoucí generál Melas 50 mil odtud vzdálen byl, lečť mohli nepřátelé do Mediolanu vtrhnouti. Dne **4. června**. Hrdá pevnost Genua padla, ana za celých 6 neděl obležena byla, když toho dne franc. generál Massena na kapitulaci se vzdal. Právě toho dne, když se Genua vzdala, Bonapart v Mediolanu: Tě Boha chválíme, slavnost držel. Dne **12. června**. Nepřátelé řeku Skryvu přešli a se vši shromážděnou silou k bitvě se hotovili. Císař generál Melas s armádou za řekou Bormidou se postavil. Nazejtří celá císař. armáda přešla řeku Tanaro a pole se postavila před Alexandrií. Ještě toho dne odpoledne nepřátelé na přední stráž u Marenga s čelou mocí udeřili a ukrutná bitva začínati se počala. Dne **14. června**. Ráno císař. armáda přešla Bormidu a tu nastal boj přehrozný, nepřátelé císař. zbraní čtyřkráte ustoupiti musili, jízdné vojsko z obou stran 12^{krát} na sebe vyrazilo a bojovali brzo šťastně brzo zas nešťastně. Však naposledy přišlo nepřátelům ku pomoci ještě větší množství a sám Bonapart vezma praporec, svých ještě ku krvavějšímu boji nabízel a tuť císař. ^{.229/} proto, že noc v to vkročila a skoro ze všeho prachu se vystříleli, od dalšího krveprolévání přestali. Ta bitva překrutná svedena byla mezi Alexandrií a Tortonou u Marengo a na rovině tak řečené Sant Giuliono. Právě na tom místě, kteréž již minulého roku dne 16. máje s velikým krve lidské prolitím pokropeno bylo, když tu v bitvě tehdejší zbraň císařská a ruská pod vůdci Melasem a Suvorovem nad Francouzi zvítězila a nejvyššího generála franc. Moro hrdost potřela. Dne **16. června**. Stalo se příměří mezi císař. gener. Melasem a franc. gener. Berthierem v Alexandrii a tu císař. armáda táhla v 3 koloních napět až za řeku Minčio řečenou a podržela pevnosti Mantui, Pešieru, levý břeh Padus, Ferraru a Ankonu; nepřátelé osadili pevnosti Tortonu, Alexandrii, Mediolan, Turin, Pičigetonu, Arenu, Piacencu, Konu, Cevu, Savonu, Genui a pevnost Urbino. Nato císařští z největší částky u Villa Franky do polního ležení vtrhli. **Téhož dne** v Říši Franc. do Gincburku vtrhli a pak na třech místech Dunaj přešli a císařští odtud zpátkem coufli. Dne **29. června**. Francouzové do hlavního města bavorského Mnichova vtrhli a generál Moro měl svůj hlavní byt v kurfiřtšském zámku v Nymfenburku. **Pak také Francouzi do Augšpurku vtrhli a onde daně ukládali.**

Dne **3. července**. Svatý otec papež Pius VII. do Říma přijel skrze slavnou bránu, kteráž k uctění jeho ustanovena byla. Na takový způsob týž papež opět na římskou stolicí dosedl. Dne **8. července**. Francouzové Lucenskou malou republiku ve Vlaších osadili. Dne **14. července**. Tuhá šarvátka strhla se nedaleko od Řezna a sice s takovým násilím, že Francouzové rychle do Brukentálu se protlačili, přičemž však císařští mnoho lidu jim zhubili. Nato dne **15. července**, císař. polní zbrojmistr baron Krai a franc. generál Moro příměří mezi sebou umluvili, kteréž 12 dní napřed, prve než by se zas nepřátelstvo začalo, vypověditi se musilo. ^{.230/} **Toho času** myslivci v zemích císařských opět na vojnu voláni byli proti Francouzům, z čáslavského kraje v Hoře Kutný se scházeli, odkudž dne **26. Julii** za armádou k Dunaji táhli. Nebo Francouzové převelikou sílu vojsk majíce, naši armádu od Rejna až do Bavor daleko odtiskli a protož také tu onde v zemi bylo ostré na vojnu brání. **Žně toho roku** byly nevejnosné a i také pro studenost a ~~nastalé mlhavé~~ zimavé časy smutné. **Nově** Obilí platilo korec pšenice 8 f, žita 6 f 30 kr, a ječmena 4 f 6 kr. Při tom všem také ta bída byla o běžné peníze, že nejen dukátů, tolarů, dvacitníků, sedmnáctníků, desítníků, sedmíků a grošů stříbrných viděti nebylo, ale i ty nově bité čtyř a dvou grošáky, ano i ty měděné krejčary velmi vzácné byly a toliko jen papírové bankocedule v běhu šly, z čehož taková nouze povstala a obtížnost v lidu, že začasť těžko člověk i toho tabáku sobě koupiti mohl, když drobných peněz neměl. A kdo za 5^{ti} zlatovou bankocedulí drobné peníze míti chtěl, musil na ní 2, 3 i 4 neb také 5 grošů levit. Ačkoliv již toho roku také 1 a 2 zlatové bankocedule v běh vyšly, však to předce málo spomáhalo, když drobnějších peněz nebylo. Kdo by chtěl vědět, kam se všecky ty peníze poděly? Předně za armádou je odvezli, ale ještě větší díl židů do cizích zemí profrejmářili, neboť ty dukáty a stříbrné mince hned od roku 1795 v jiných zemích větší cenu jsou měly, a tak: Prahští židů nejlíp vědí, Kdo zdejší peníze dědí. Dne **21. července**. V Triersku blízko vesnice Horního Waisu, sedlák při vorání nalezl pod velikým kamenem hrnec, v kterémž 2000 kusů staré mince schováno bylo a větším dílem byly na nich hlavy císařů Vespaziana, Diokleciana a jiných. Dne **29. července**. Také mezi Francouzy

a kurfiřtským mohuckým vojskem příměří se ujednalo. Dne **30. července**. Franc. generál Kleber v Egyptě od jednoho Mamaluka zrádně zabit byl. Po němž gener. Menon správu vojska franc. obdržel, který dal se poturčiti a dceru jednoho Egyptčana za manželku pojal. Ten čas bylo v Čechách veliké sucho, neb od 10. července žádného deště nebylo. ^{.231/} Dne **31. července**. V Veroně ve Vlaších hlavním chrámu Páně byly držené pohřební služby boží za generála Hadika. Týž slavný císař. král. generál byl v bitvě u Marenga smrtečně raněn a v Alexandrii umřel.

Dne **4. srpna**. Přijel k generálovi Kraimu měšťan Dyrok, Bonapartův první adjutant, a listy mu přinesl. Potom jel do Vídně; ale až do Vídně nepříjel, nýbrž, když byl na cestě, přijel mu vstříc generál hrabě Ditrichštejn, s kterým se Dyrok do hlavního bytu císař. armády do Starého Etyngu navrátil. Měl tu dlouhou konferenci s císař. ministrem hrabětem Lehrbachem, avšak v tom jednání sjednotit se nemohli. Dyrok byl miláček Bonapartův a byl s ním v Egyptě i při bitvě u Marengo. Dne **5. srpna**. Ostrov Malta na kapitulaci anglickému vojsku se vzdal, který Francouzové dvě léta drželi. Dne **10. srpna**. Někdejší šalanský biskup Klermont Truer, příbuzný papeže Pia VII., z Paříže do Říma přijel a měl o to pečovati, aby roztržitosti strany francouzského duchovenstva zase k porovnání přišly. Dne **13. srpna**. V Španělském království na způsob deště oheň padal. Veliký okršlek, nad kterýmž oblak stál, spálen byl. Dne **21. srpna**. Dyrok do Paříže se navrátil; a hned veliké přípravy k novému válečnému tažení s úsilím se dělaly. Dne **26. srpna**. Francouzové příměří vypověděli. Co trvalo příměří, generál Moro v těch krajích, v kterých franc. vojsko leželo, přes 35 mil. liver kontribucí rozepsal a že se všecko v křížových tolařích platiti musilo, tedy tyto peníze byly velmi vzácné. Dne **31. srpna**. Polní zbrojmistr baron Krai odjel od armády do Vídně a gener. Kolovrat zatím císař. armádu pod svou správou měl.

Dne **6. září**. J. M. císař rakouský přijel k armádě do hlavního bytu v Starém Etyngu a s ním jeho pan bratr arcikníže Jan, kterýž nejvyšší správu nad armádou obdržel. Moro generál vůdce franc. armády, na čest toho mocnáře třikrát z kusů při své armádě vystřeliti kázal. Dne **17. září**, v městečku Královým Městci opět hořelo, kdež 5 domů a šest stodol oheň strávil. To městečko proto nazývají Králový Městec, že se v něm král český Přemysl II., aneb s Přemyslem stadickým v počtu III., *naroditi měl*, když prej jeho matka královna Konstancia z Hradce do Prahy ku porodu pospíchající jela, avšak tu v Městci zastaviti se a poroditi musila. Král pak potom že to městečko osvobodil a lidé to přijmí Králový Městec přidali. Jakož pak v řeči německé podnes slove Königstadt. Dům ten, v kterém týž král se byl narodil, tam podnes ukazují, však rozbořený toliko jen kus zdi. ^{.232/} Dne **16. září**. V Prešpurce v Uhřích bylo hlavní zemské shromáždění pánů stavů, stavů a magnátů uherských, na kterémž se na tom snesli i vůli svou zavřeli, aby se 100.000 Uhrů vybraných do pole postavilo. Jejichžto průpověď byla: Pro Deo, Patriae et nostro Rege! **Ten čas** také v Čechách, na Moravě a v Slezsku noví plukové se shromažďovaly a to v krajských městech ten lid se odváděl. Toho ozbrojeného nového lidu zem česká postavila 12, Morava a Slezsko 8 batalionů a nazváno bylo to vojsko Legion, nad kterým arcikníže Karel nejvyšší správu přijal. Mezitím ale příměří mezi dvorem rakouským a Francouzy na 45 dní umluveno bylo a pak dne **24. září** J. M. císař František zas od armády do Vídně se navrátil.

Dne **12. října**. Franc. vojsko vtrhlo do Tuškánska 18.000 mužů, učinili to pod zámyslem, že jdou do Livorna pro svou armádu obilí nakoupiti. A tak se mocně do té země prodrali. Dne **22. října**. Sněm na Hradě pražském držen byl, na kterém páni stavové 400.000 f na vejpravu vnově shromažďujících zemských obránců pomoci svolili. Těž páni stavové markrabství moravského a v horních Slezích 45.000 f pro potřebnosti k ozbrojení 8 batalionů obětovali. Dne **7. listopadu**. Pan hrabě z Kobenců císař. ministr a Josef Bonapart do města Lynevilly se sjeli a tu o pokoj jednati počali. Dne **15. listopadu**. Hlavní normální školy v Praze na Malé straně slavily 25^{ti} letou památku těch škol uvedení pod správu a řízení pana direktora svého Aleše Pařízka, muže jak vedle zásluh, tak i pro poctivost svou, Čechům milovního. Dne **26. listopadu**. Franc. generál Moro přijeda do Mnichova, opět nové nepřátelstvo prohlásiti dal. Také i ve Vlaších již zas vojanské šarvátky s prolitím krve se začaly. Dne **15. prosince**. Císařská armáda na rakouských hranicích stála a odpoledne vhrnulo se do Salcpurku Francouzů veli-

ké množství. **Téhož dne** císař generál Klenow a Šimšen spojivše se s vojskem, franc. generála Ožero v Altdorfu porazili. Týž generál Ožero vedle rozkazu měl se do Čech vtlačiti, ale toho dovésti nemohl. **Jest pak** to pamětihodné, že Francouzové protáhše mnoho zemí, do Čech za celý ten válečný běh vtrhnouti nemohli. Dne **17. prosince**. Francouzové do města Lince v hořejších Rakousích vtrhli. Nato pak 19. téhož arcikníže Karel z Prahy přijel do Rakous k císaři armádu a přijal nad vojskem nejvyšší správu. Dne **25. prosince**. Ve Vlaších u Verony svedena byla krutá a krvavá bitva, v kteréž z obou stran veliká ztráta lidu se počítala, kdež i také nejvyšší císař generál hrabě Bellegrad poraněn byl. ^{233/} **Ten čas** také nové zbrojné vojsko české Legion nazvané do Prahy ze všech krajů se stahovalo, pro kteréž také tam dne **26. prosince** v den sv. Štěpána praporce sám arcibiskup ~~na rynku staroměstském~~ v tejniském chrámu Páně posvětil a nato hned následující neděli o *patmatce Mladátek* dne **28. téhož** týž vojsko nové pod generálem Starai z Prahy k bavorským ~~hranicem~~ a rakouským hranicem přes Tábor a Budějovice marširovaly, jímžto jistý ctný Čech, hlasem naší matky země české, tuto skládku vánoční notou zpíval:

Jděte již mé milé děti, v tento svátek,
Jež dnes církev svatá světlí, ctných děťátek.
Pán Kristus jakž to děťátko, požehnej vás,
A učíň vám v srdcích sladko, na každý čas.
Byste chutně v zdravém těle bojovali,
Ty urputně nepřátele přemáhali.
Zachovejte svou nevinnost, lásku, víru,
Bude s vámi boží milost, dá vám sílu.
Nepřátelům k hrůze strachu, tak budete,
Je bez meče i bez prachu, přemůžete.
Samson, Gedeon, Jozue, Sungar, David,
Víte jak protivný sobě, přemáhal lid.
Jděte již ve jménu božím, z města Prahy,
Já vaše v srdci mém složím, jména drahý.
Řiď na cestách milost boží, každý krok vás,
Jděte dítky již tamboři, vám tlučou marš.

Ten čas již císař kr. armáda pod správou arciknížete Karla v nově umluveném příměří blíž k sídelnímu městu Vidni se postavila.

1801.

PrWnI Den rokV, a WěkV DeWatenáCtého,
jsa CeLII V nás DostI jasnII.

Počas dnes 200 let, roku 1601. MrzLo, a snIh paDaL.
tak nacházím v kalendáři na ten 1601 rok.

Již desátý rok běží, co nám válka trvá,
Lid co od lité zvěři, skrze ni se mrhá.

Francouzové bavorskou, zem opanovali,
Na hořejší rakouskou, taky se dostali.

Naše děti a bratři, jdou tam na hranice,
Bože sám na ně patří, a posilň jich srdce.

Jestliže přijdou k boji, nech je zvítěziti,
Božskou čest slávu tvoji, skrz ně zvelebiti.

A rač se Bože Otče! na nás nehněvati,
A nám v tom prvním roce, svatý pokoj dáti.

Upřímný vínš k novému roku.

osVMnáCtI Wlek DoCházII, a Wálka Wšak ješTe trWá.
kDe nebILa jIž taM WCházII, jIž sWaV hrVzoV WšeCko trhá,
i pokoj i krajiny, lid města i dědiny.

rok WěkV, jenž jIž poMIjI, a Wstaňte k boJI, křIČI, Wšak
hLeDěL skrz sWé brejLe,

rok WěkV, jenž se nám jIž bLIŽI, zase sWaV špICII, boDe
hLaWV už W tejLe.

Má Dost ČeCh straCh jIž, že nepřítel blíž.

Bože! smiluj se nad námi, a tmu války rozptyl i zažen;
S láskou tvou zůstávej s námi, a vlej do nás svatou bázeň.

Bychom se hodni činili, již k dosáhnutí pokoje,
A tobě vroucně sloužili, jak věrné děti tvoje.

Dokud ty nám Bože! pokoj nedáš, svět ho sám nemůže dáti,
Ať Dá pokoj pán W tento Čas, jIž se přIMLVWte WšICknI sWatI.
Všickni svatí proste, nám k tomu pomozte, ať v vojně i v pokoji,
zeM ČeChská Ctně DostojI.

^{234/} Ledna měsíce toho roku 1801, cena obilí se zvejšila a platil se korec pšenice 6 f 24 kr, žita 6 f 6 kr, ječmena 4 f 6 kr, ovsa 2 f 12 kr.

Dne **29. ledna**. V noci strhl se tak prudký a bouřlivý vítr, že v

mnohých staveních okna rozbil, v zahradách a lesích mnoho stromů i s kořeny zvyvracel, též na staveních střechy a komíny v mnoha městech dolů svrhl. V Praze u sv. Jindřicha svršek věže i s krovem strhl, což s takovým násilím na chrám Páně padlo, že střecha i samo klenutí v chrámě veliké porušení vzalo. Dne **9. února**. Ludvík hrabě z Kobenců císař. král. ministr a Josef Bonapart franc. zemská rada, v Lyneville pokoj mezi rakouským dvorem a Francouzi zavřeli. O čemž pak brzo z nejvyššího rozkazu zpráva se rozlašovala. Dle toho zavřeného pokoje císař rakouský postoupil Francouzům nydranských krajín a zato zas obdržel město Benátky ve Vlaších s okolními k němu krajiny, též Istrií a Dalmácií. Dne **23. února**. P. Martin Pelcel, slavný kronikář český a císař. kr. profesor české literatury v Praze, na věčnost odešel. Dne **3. března**. Španělský dvůr portugalskému dvoru válku opověděl, protože nechtěl portugalský od Angličanů odstoupiti. To se ale stalo kvůli Francouzům. Dne **10. března**. Francouzové z Lince i z celé rakouské krajiny zpátkem ustupovali, ješto tu za celé 3 měsíce pobýli. Co tu všecko zakusily za ten čas vesnice i města, nelze vypraviti. Také potom z Vlach a z Říše tito promrzeli hosté nazpět táhli. Dne **22. března**. Francouzové také s dvory neapolským a bavorským pokoj uzavřeli a tak pevná země v Europě od té zhubné války vysvobozena byla. Dne **23. března**. Ruský císař Pavel I. v noci umřel. Po něm dosedl na císařskou stolicí Alexander I. syn starší Pavlův. Dne **9. dubna**. Ráno celý český a moravský Legion spolu s všemi myslivci shromáždil se blíž Českých Budějovic u Šteinkirchu a tu jej J. M. císař též ostatní princové a generálové prohlídli s velikým potěšením. Nato tentýž znamenitý pluk vydvižen a rozpuštěn byl.☞

Dne **19. máje**, o polední. Město Jindřichův Hradec, právě o jarmarce tamním, vyhořelo. Dne **24. máje**. Pan Kinderman z Šulenštejnu biskup litoměřický na věčnost se odebral. **↑Dne 27. dubna**. V Kolíně v tamním kapucinském klášteře quardián páter Gerhard Kokeš měl iubilatí své professi kněžské v padesáti letech. **Ten čas** ponejprv vůbec do Čech uvedeno bylo očkování kravskými neštovicemi, kteréž mělo malých dětí před obyčejnými neštovicemi obrániti. ^{235/} Dne **17. června**. Angličané a Turci hlavní město v Egyptě Kairo opanovali, a tak Francouzům tu nepozůstalo, než toliko město Alexandrie. Dne **22. června**. Přijel do Prahy vojenský hrdina a císař. král. generál nad jízdou pan baron Melas, jež byl císař pán za nejvyššího ředitele nad vojskem v Čechách ustanovil. Dne **9. července**. Angličané na moři u Algyzerasu svedli hroznou bitvu s Francouzi a Španěly. Španělové k velikému svému neštěstí veliké své lodě za nepřátelské drželi, a tak střífleše na sebe, chytily se a vyletěly do povětří. Na každé této lodi bylo 112 kusů a 1000 i 1200 bojovných mužů, kteří na ukrutný způsob životů svých zbaveni byli. Dne **24. července**. Arcikníže rakouské Maximilian arcibiskup a volenec rejnokolínský, v Hecendorfu nedaleko Vídně, v 45. roce svého věku na věčnost se odebral. Dne **5. srpna**. Pokoj mezi španělským a portugalským dvorem zavřený v Madridu prohlášen byl, podle kterého Španělové Portugalcům navrátili všechna místa vybojovaná, krom krajiny Olivenci. Dne **12. srpna**. Král heturský držel slavný příjezd do Florence, jež jedna divízi francouzská doprovázela. A tak zas opět více nežli po 2000 letech tuškánská země krále dostala. Titul toho nového krále byl: Ludvík první z boží milosti španělský infant, král heturský, dědičný princ parmazánský. Dne **26. srpna**. Podle císař. král. patentu běh tak nazvané zemské mince osmigrošáků a dvougrošáků stříbrných až do posledního měsíce prosince t.r. se ustanovil.

Dne **8. září**. Jakožto na den Narození Panny Marie, svatý otec papež Pius VII. v pověsti slavný obraz mariánský v Loretě kázal zase na své místo postaviti. Týž obraz byl již předtím od Francouzů do Paříže odtud vzat, pak zas toho roku od Bonaparta do Říma navrácen. Dne **11. září**. Náš učený Čech p. Jan Nejedlý byl na vysokých pražských školách za profesora české literatury na místě v Pánu zesnulého p. Martina Pelcla ustanoven. Dne **2. října**. Město Alexandria v Egyptě Angličanům a Turkům se vzdalo. Ze 40.000 francouzského vojska, kteréž před 3 lety do Egypta se připlavilo, jen toliko 13.000 pozůstalo. Potom brzy mezi Francouzskou republikou a dvorem tureckým pokoj zavřen byl. Dne **16. října**. J. M. císař panu biskupu pražskému a sufragánovi, rytíři z Přestavlků a Chlumčan, litoměřického biskupství propůjčil. Dne **25. října**. Slavil ve Vidni jeho Eminenci kardinál a arcibiskup sv. říms. říše kníže a hrabě Miggacy padesátiletou památku svého na biskupství

pomazání, maje stáří svého 87 let. ^{236/} **Ten čas** bylo ohlášeno dvoje císařo-královské nařízení. I. pod datum 18. máje t.r. zapovídá všeliké tajné tovaryšstva písebné i osobní, jenž by proti církvi boží, víře katolické a rádným země čelili a od náboženství katolického i od poslušnosti zeměpána se oddělovaly. II. pod datum 8. července. Aby žádný katolík ku křtu svého dítěte kmotry z jiných zde v zemi trpěných nekatolických náboženství nežádal a nebral.

Celý měsíc říjen, byl mírný a teplý,
I dost hustý den v něm slunečný a světlý.
Od svatého Havla, do Šimona Judy,
V polích pro suchotu, dělaly se hrudy.
Obilí zasité, pěkně vzházelo,
Že bude klasité, již na grunt sázelo.
Cena pak sutýho, toho měsíce,
Půl osma zlatýho, platila pšenice.
Žito pět zouplna, a ječmen pak čtyry,
Oves půl třetího, vše vršité míry.
Zelí a zemčata, též i řepa k tomu,
Toť bylo lacino, a dost v každém domu.

Dne **13. prosince** v neděli. Byla ve všech fárách pražských z kazatedlnice oznámena dispensace od pana arcibiskupa pražského knížete z Salm Salm, z ohledu postu, že po všecky soboty a středy přes celý rok masití pokrmové jísti se mohou, kromě Popeleční středy, soboty v čtyrydcetidením postu, poslední tři dni v pašiovém týhodni, soboty ve čtyrech suchých dnech, jakož také vigilie před Hody svatodušních a vánočních svátků. Však to povolení jen tak dlouho za platné prohlášeno bylo, dokudžby nynější dražota se nezměnila. Dne **29. prosince**. Papež povolil volenci bavorskému, aby od léta 1802 v svých zemích 18 opatství a 22 klášterů zdvihl.

Roku 1802.

Co se vlastně tkne jeho běhu, byl větším dílem víc suchý než vlhký, však proto předce na obilí z daru božního mnohem vejnosejší, než minulý rok, ale dražota čím dále tím více se zmáhala. Zdálo se, jakoby ta dražota také v módě byla. Neboť toho roku povstala opět móda v kroji taková, a zvláště v pohlaví ženském, kteréž v Čechách ještě nebylo: všecko tak říkáje zcizozemčilo. I také dcery a dívky sedlské mimo obyčej nádherně se nesly a šperkovaly. Následovně, což bylo v módě, to také platilo a u veliké vážnosti bylo. Změna Německé říše, skrz levého rejnského kraje Francouzům odstoupení, nastala veliká, a tudy některá místa, kraje, biskupství, opatství, kláštery za náhradu těm knížatům, jenž co skrz postoupení toho kraje ztratili, ustanovena byla.

Dne **4. ledna**. V Praze na Malé Straně opět jako roku 1801 počali vařiti pro chudé polívku, tak řečenou rumfordskou, která se chudým lidem okolo 12. hodiny v poledně vůbec vydávala. A že dobrodincové s štědrou rukou k tomu přispěli, tak se jí pak denně 450 porcí rozdávalo. Sloula pak ona rumfordská proto, že její původcem byl hrabě Rumford, Angličan. V tej polívce vaření rozličného druhu vařeno bylo. ^{237/} Dne **26. ledna**. Připlavili z Marseli do Genuy kardinal Spina a Kaselli a přivezli s sebou tělo papeže Pia VI., kteréž dotud odpocívalo v kapli biskupské ve Valencii, až první konšel Bonapart povolil, aby je se vši počestností do Říma odvezli. Potom dne 17. února s slavným průvodem v Římě do vatikánského chrámu aneb s.s. apoštolů Petra a Pavla bylo sešeno a tu v hrob vloženo bylo. Dne **25. dubna** března. Pokoj v Amieniu mezi franc. republikou, králem anglickým, španělským a holandskou svobodnou obcí zavřin byl. Vedle toho pokoje anglický král navrátíl Francouzům a jejím allirovaným všecky krajiny a ostrovy, kteréž v této vojně od Angličanů vybojovány byly. Španělský král postoupil Angličanům ostrova sv. Trojice a Holandřii ostrova Cejlon. Ostrov Malta přiřknut byl rytířskému řádu sv. Jana aneb Maltežrům. Dne **1. dubna**. Prošel císař patent, že do dědičných zemí sedmíky do běhu se uvedou; naproti tomu čtyrgrošáky zas od 31. srpna t.r. z běhu vymezené budou.

Dne **4. máje**. Prošel císař král. patent, vedle kteréhož jeho císař. milost umínil službu u vojska, kteráž na čas živobytí trvala, zrušiti a místo toho ve všech dědičných zemích, jenž pod konškrpici jsou, pořádně při vojenské službě kapitulaci na určitý počet let povolití. Dne **13. června**. Strhlo se hrozné krupobití okolo krále města Žebráka; kroupy jako slepičí vejce veliké byly, obilí v zem vrazilí a dobytek na poli poranivší. Dne **25. června**. Na věčnost odešel velebný stařec P. Matěj Kunrad farář a vikář při hlavním chrámu sv. Víta na Hradě pražském, v 85 letech svého věku. Týž

velebný stařec kázal minulého roku na druhých primiciích čelakovského pana děkana Fridricha Jeníka, jehožto první primicie také svou kazatelskou řečí slavil. Dne **19. července**. Císař. král. vojsko do města Salcpurku vtrhlo a spolu i město Pasov osadilo. Stalo se to též za příčinou náhrady, kteráž velikému tuškánskému vývodovi, arciknížeti rakouskému Ferdinandovi ustanovena byla. Dne **31. července**. V Turnově umřel důstojný pan Fortunát Durych, bývalý paulán a Čech vysoce učený, v 72 letech svého věku. Čechia ztratila na něm v literatuře muže znamenitého, kterýž v jazyku řeckém, hebrejském a ruském výborně zběhlý byl.

Dne **5. září**. U večer strhla se bouřka s neobyčejným blýskáním, potom pak okolo půlnoci byla mnohem horší a trvala až do dvou hodin z půlnoci. Od toho dne začala sucha veliká a nepršelo až do 11. listopadu měsíce. Pastvy téměř vsudy vyhynuly a veliký nedostatek vody byl. ^{238/} Dne **14. září** října. Opět z malého mračna strhlo se blýskání a hřímání, též něco maličko sprchlo. Lidé ovšem pro velikou změnu času měsíce tohoto, an byl neobyčejně jasný a teplý, divně o budoucnosti prenosykovali, zvláště boháči a lakomci, jenž obilí na dražší cenu chovali, protože skrze veliké sucho zimní osetí velikou zkázu bralo a tudy se stalo, že za několik dní chleba v Praze sotva bylo k dostání. **Ten čas** obilí korec platilo: pšenice 7 f 18 kr, žito 6 f 6 kr, ječmen 4 f, jedno vejce za 2½ kr, máslo libra za 38 kr. Dne **2. listopadu**. Vůbec v známost přišlo, že ode dne 1. měsíce ledna 1803 štempl na všem zvýšen bude a sice vedle klasovního spořádání od 3 kr až do 100 f a tak i kalendáře a noviny štemplu podrobeny byly. Též od toho dne a měsíce lot tabáku šňupavého stál 2½ kr; krom vojenské daně také plat z hlav po 30 kr nastal. Dne **12. listopadu**. Jeho Excel. zemský ministr, p. Jan Rudolf hrabě Chotek, od jeho císař. kr. M. ustanovený nejvyšší purgkrabí v král. českém, slavně inštalován byl. Dne **8. prosince**. Ruský císař Alexander v Petrově, kdež nová kolej pro jezuité zřízena jest, nově zvolenému generálovi toho řádu paterovi Grubroví, kázal odvésti papežskou bullu, kterouž tento řád opět se potvrzuje.

Následující 1803. rok, od dne **8. ledna** přinesl nám krutou zimu, kteráž ustavičně v své prudkosti trvala až do 16. února měsíce. Dne **27. února**. Na večer zdvihl se náramný vítr teplý s velikým deštěm, pak následovalo hrozné blýskání a hřímání, zvláště nejvíce okolo Prahy; nato v Praze na Hradě hrom do věže hlavního chrámu udeřil, a tu mimo orloje v světnici hlásného kamna i strop podrtil a náramný blesk tu všecky omráčil. Dne **1. března**. Podobné bouřlivé povětří s hromobitím strhlo se na Moravě, kdež v městě Holomouci hrom udeřil do věže hlavního kostela, z čehož velký oheň povstal, kteréhož strašlivého divadla až třetí den konec byl. Škoda se vztahovala na 30.000 f. Dne **5. dubna**. Mouřeníni na ostrově Dominika v západní Americe proti Francouzům bouřiti začali. Počítalo se toho zbourěného černého lidu 90.000, z čehož následovalo ukrutné bílého lidu mordování. Ten ostrov leží mezi ostrovy Guadalupem a Martinikem, jest dlouhý 40 anglických mil a skoro i tak široký. ^{239/} Dne **9. dubna**, jmenovitě na Bílou sobotu, odebral se na věčnost velebný pán P. Karel Setz, farní administrátor král. horního městys Kaňku, kdežto on týž duchovní pastýřský ouřad 22 léta chvalitebně zastával, a pohřben jsa v Hoře Kutné, kdež umřel, na hřbitově při kostele Matky Boží u Náměti, po němžto v Kaňku farním administrátorem ustanoven velebný pán P. Anton Löw, jenž tu již od roku 1800 jakožto coperator byl.

Dne **16. máje**. V Londýně válka proti Francouzům byla prohlášena a nepřítelstvo na moři se začalo. Nato dne **4. června**. Francouzové s celou expedicí do krajiny hanoveranské, náležící králi anglickému, vtrhli a tu krajinu osadili. Naproti tomu Angličané všecky francouzské přístavy mořské zavřeli. Dne **10. června** v anglickém parlamentu také válka proti Holandřím, jakožto společníkům francouzským, prohlášena byla. Dne **30. června**. Francouzský ostrov Tabago v Americe Angličanům na kapitulaci se vzdal. Že tu mnoho tabáku roste, proto také od tabáku jméno dostal. Dne **11. srpna**. Velebný pán P. Antonín Löw farní administrátor na svou zanešenou žádost obdržel dekret od vysoce slav. císař. zemského gubernium, mocí kteréhož jak jemu, tak i jeho nástupcům všem v král. horním městys Kaňku, od filiálního kostela grunteckého 89 f 21 kr každoročně placeno býti má, pro zlepšení farního congrua. **Také ten čas** v témž král. městys Kaňku v ouřadu městském změna následovala. Neboť p. Jakub Vysekal purg-mistr, nemoha pro svou stálou churavost svou ouřední povinnost

zastávají, protože z takové na svou žádost propuštěn byl, nato pak zas pan Jiří Bohuslav za purgmistra a p. Václav Šafařík městský representant za radního, zvolení a usazení byli.

Dne **2. září**. Prošel císař. král. patent, že na cile placeno býti má z centnyře kakao 50 f, z cent. kafe 50 f, z cent. kandys cukru 50 f, z ostatního rafinovaného cukru 33 f 20 kr, z cukrové mouky 25 f a syrupu 5 f. Následovně libra kafe platila 2 f 24 kr a cukru 1 f 36 kr. **2Dne 10. září**. V Mediolanu ve Vlaších při zvuku trub z radního domu válka proti Angličanům prohlášena byla. Tak ovšem vlastní republikáni na rozkaz své republiky presidenta Bonaparte učiniti musili. Dne **19. září** nastalo velmi studené povětří, takže voda škrálopem ledu se potáhla. Skrze což v teplejších místech stromoví trpělo. **5. září**. Umřel p. Jakub Vysekal, bývalý purgmistr v městys Kaňku. ^{240/} Dne **28. října**. V městě Malaga propukla nakazčlivá nemoc, jenž sloula žlutá zimnice, kdež každodenně 50 i 80 osob umíralo. Tato nemoc mořská skrze kupectví daleko se rozšířila, že netoliko jen v Španělich, ale také i v jiných zemích množství lidí pohubila. Dne **18. listopadu**. U Buloni mezi francouzskými a anglickými loděmi první potýkání se stalo; ale bouřliví větrové témuž přítrž učinili. Dne **12. prosince**, v Šamony, v někdejší Safojstě stalo se pamětihodné zemětřesení podobné lizabonskému roku 1756 a táhlo se od polední strany až k západu. Při tom hrozném třesení vrch, an slove Mont Blank, velice se pohnul. Také z okolních vrchů okolo Safojska veliké kusy skály se strhaly. **Toho roku** profizní cena obilí byla, korec pšenice 7 f, žita 6 f 12 kr, ječmena 4 f 33 kr.

Nyní k roku 1804 přikročíme, jenž předchůdcem byl velikých a neočekávaných změn a takových těžkých časů, jichž až potud nebylo. Nebo mnohé těžkosti s drahotou a jinými nedostatky vzaly svůj počátek tímto rokem, jakžkoli minulý byl ourodný a dodával naděje k lehčejšímu živobytí. Však když toho 1804 roku žeň velmi špatně vypadla, protože sotva bylo po žních, již nedostatek chleba se rozmáhal, zvláště v Praze ihned se přikročiti muselo k pečení chleba komisioného a tu onde dražota velice počala se zmáhati.

1804. Dne 1. února. Páni stavové čeští drželi první šermířskou jízdu v Praze v velikém dřevěném stavení v někdejší zahradě kláštera kapucinského na Poříčí s velikou stkvostností, v kterémžto stavení přes 10.000 lidí shromážděných bylo. Ustanovení této šermířskorytířské slavnosti k tomu směřovalo, aby stržené peníze na vychování chudých obrácené byly a tím se obecné žebrotě a potulujícím žebrákům v cestu vkročilo.

Dne **5. února**, v Praze v loretánském kostele na Hradčanech slavila hudební společnost 50^{letou} památku svého spoluoudu a skutečného při tom kostele ustanoveného valdhornysty Josefa Matějky, kterýž skrze 50 let při řečeném kostele v té povinnosti službu konal. Při této slavnosti pamětihodné bylo to, že velebný a jubilovaný stařec pater Gabriel kapucín zpíval hlavní mši sv. při té slavnosti, jemuž byl p. Josef Matějka při jeho prvních primiciích koncert na valdhornu troubil, a na takový způsob stařec starci v svém stařecím věku se odměnil. ^{241/} Dne **11. února**. Bylo veliké a viditelné Slunce zatmění na 11 coulů a trvalo od 11. hodiny před polednem až do jedné hodiny. To zatmění jest proto nejpatnější, že zřídka bývá od takové velikosti. Dne **12. února**. V Paříži veliké spiknutí najevo vyšlo, *žebý na zhlazení Bonaparta se obmejšlelo*, načež pak mnohé znamenité osoby vězením stízeny byly, totiž: generál Moro, Kadudal, Pišegry a jiní. Též také i Ludvík vývoda z Eugie v Ettenheimu s mnohými francouzskými vystěhovanci chycen a do Paříže odvezen byl, kterýžto franc. princ pak 22. března zastřelením odpraven byl. Generál Moro ale na dvě léta k vězení odsouzen. Ostatní jiní též smrti trestaní byli. Však ale generál Pišegry již před tím ve vězení svým šátkem se oběsil a zchytralý generál Dumurier šťastně z Paříže a z francouzské země vylkouz.

Dne **8. dubna**. V Římě nová kolej jezuitská s velikou slavností byla otevřena; všickni profesori a jiní v slavném průvodu tam šli. Po posvěcení kaple a koleje bylo držáno slavné: Tě Boha chválíme. **Ten měsíc** duben byl naskrz mokřý a deštivý, takže jař síti nemohli a tu již cena obilí zvejšena byla, předpovídajíc dražotu. Kdo měli zálohu obilí, s ní se drželi, očekávajíc větší ceny.

Dne **1. máje**. Od toho dne v francouzských letopisích začalo se nové století neboli pamětní věk; neboť rada starších ustanovila, aby první konšel Bonaparte císařem francouzským byl a císařoval a v jeho rodu císař. důstojenství dědičně zůstalo. Podle toho ustanovení a obecného potvrzení Bonaparte titul císařův přijal a psal se

takto: My Napoleon, z Boží milosti a zákonem Republiky francouzské císař, etc. Dne **16. máje**. Okolo Boleslavě a Kosmonos hrozná bouřka se strhly. Ve vsi řečené Kolumat udeřil hrom do několika stodol a na prach spálil; v Votrubech udeřil do sedlského statku a v té vesnici mnoho lidí omráčil. Nejsmutněji vyhlíželo v kraji litoměřickém v Štejnšnavě, kdež se oblak strhl a celé to místo zatopil. Podobný strach způsobil veliký lijavec okolo Třeboně, neboť se domnívali, že po sobě ležící velicí rybníkové, totiž Potěšil, Flukhaus, Peklo a Naděje se strhnou a povodeň nebezpečná následovati bude. V treboňské knihovně mezi jinými letopisy nachází se tato památka, že se tito rybníkové jednou strhali. Pro tuž příčinu správce panství treboňského dal svému pánu Rozenberkovi o tom příběhu tuto zprávu: „Milostivý pane! Dávám poníženu zprávu, že Potěšil do Flukhauzu pospíšil; Flukhaus do Pekla uklouz a z Pekla všecka voda do Naděje tekla; Naděje držela předce, ryby však do jedny jsou v řece.“

^{242/} Dne **12. června**. Datum dekretu ve Vídni, mocí kterého J. M. císař. král. velebného pana P. Antonína Lva farního administrátora v král. horním městys Kaňku farářským důstojenstvím poctiti ráčil, takže nejenom on, ale i budoucí jeho nástupcové tu farářové slouti mají. A tak to důstojenství farářské zas do Kaňku až po 181 letech se navrátilo. Tím časem i také kaňkovskému učitelu školnímu a spolu kantorovi plat roční (který prv dle Erections Instrumtu pr 52 f od obce požíval) zlepšen o 48 f a tak jemu ročně 100 f od vys. slav. císař. král. gubernium platiti povoleno bylo; však sice týž přídavek za školní plat na místě žákův kaňkovských jménem tak řečeného Sabatales se rozumí. Přitom také týž učitel týmž samým dekretem obdržel z císařo-král. školního fondu roční přídavek pr 20 f za náhradu, že vesnický děti z Libenic a Grunty, pro které škola v Libenicích ustanovena byla, jemu odpadly a zde více Sabatales neplatí.

Dne **4. července**. Holandské kolonie v Západní Indii, totiž Surinam, Esekvebo, Berbis a Demenary, vzdaly se Agličanům na kapitulaci, kteréž ročně nesou 20,000.000 liber kafe, 13,000.000 cukru, 400.000 bavlny, tabáku a t. d. Angličané jakožto nejsilnější moc na moři, skrze nynější válku velikého bohatství nabývali. Dne **23. července** držána byla veřejná licitace v domě radním král. horního městys Kaňku k pronajetí polí záduši kaňkovské sv. Vavřince farního kostela patřících, kterých všech (i s zahrnutím zahrádky Kalinovské řečené) 45½ měřice vejevseu jest a před tím od roku 1798 až do tohoto 1804 milit. roku skrze 6 let za 132 f 37½ kr pronajmuté byly, nyní jich toliko jen 35½ měřice za 212 f 28¼ kr na 12 let po sobě zběhlých, totiž od 1. listopadu 1804 až do posledního října 1816 roku pronajmuto jest, ostatních ale 10 měřic těch polí dle nejvyššího povolení panu faráři místnímu provzdycyky zdarma k užívání vykázano a odevzdáno bylo. Následovně při tomto novém těch gruntů pronajmutí získalo se činže k lepšímu záduši každoročně 79 f 50¼ kr a k tomu 10 měřic polí pro p. faráře pozůstalo. A tak že v běžících papírových peněžích bankocedulích tak řečených na všem ceny přibývalo, tak i také ten čas i nájemní činže na větší cenu vystupovaly. ^{243/} Dne **25. července**. Král švédský Gustav přijel z Mnichova do Prahy a tu všecko, což pamětihodného jest, i také král českou korunu, osobně prohlédl.

Dne **11. srpna**. Jeho c. k. M. vydal provolání, podle kteréhož krom titulu římsko-německého císaře, také titul dědičného rakouského císaře přijal, a ustanovil, aby se titul osobám obojího pohlaví arciknížecího domu: císařští královští princové a princezky, dával. Dne **12. srpna**. Arcikníže Karel a maršálek odjel z Vídně do Uher, kdež v Peštu c. k. polní ležení bylo. Dne **23. téhož** přijeli z Vídně do Brna k polnímu ležení J. M. císař a císařovna, kdež následujícího třetího dne začala se vojenská cvičení pod správou c. k. zbrojmistra hraběte Latur.

Dne **1. září**. V Neapolstě hora Vezuvius bouřiti počala a město Terre de Greko tak jako před 10 lety velikou zkázu vzalo. Dne **12. září**. Veškerá česká armáda najednou do polního ležení u Vysočan a Hloupětína blíže Prahy vtrhla a své stany najednou okolo 10. ranní hodiny vybila. Dne **13. téhož**. Císař a císařovna do zámku v Libni z Moravy přijeli a celé to vojenské ležení prohlédli, kteréž se na dvě hlavní linie dělilo. V první linii 5 batalionů granatýrů činilo levé křídlo; za Vysočany ležela pěchota Frölich, Rejner, Geming, Stuart, Josef Koloreda a Riese. Generálové: kníže Reüs, Klenau, Millius, Merkantin, Vlček, Odorell, Sticker a Tichovský. V druhé linii pěchota Kolovrat, Reüs, Špork, Anšpach,

Erbach arciknížete Maximiliana, Morcin a Frant. Kinský. Generálové: Morcin, Aufenberg, Gotesheim, Graf, Nostic, Dulay, Mahony a Weber. Generál zbrojmistr hrabě Koloredo nejvyšší správou nad celým polním ležením vedl. Jízda: Roženberk, Klenau, merveldští huláni a blankenštajnsí husaři leželi polem od Čelakovic, Kbelu, Vinorů, Podčernic, Satalic, Hrdlořez až k Proseku. Dělostřelci a vojenská vozní hrabka měla svá ležení u domu invalidů. V určitých dnech vojsko porozdílně mělo svoji cvičení u přítomnosti mocnáře, arciknížete Karla a jiných vznešených hostů, cizích princů, knížat a generálů. Trvalo to ležení až do 24. toho měsíce. ²⁴⁴ Dne **24. září** přijel císař dvůr z Libně na Hrad pražský, i cizí slavné vrchnosti, kdež dvorské shromáždění bylo. V ten čas J. M. král a císař s císařovnou, což v Praze pamětihodného jest, všudy prohlédl. Přitom ale těžce to nesl, když ho zpráva došla, jakžkoli se tajila, že jest tu veliký nedostatek chleba a obilí skoro žádného. Ano viděl, že lid nouzí a bídou sklíčený žádné radosti u přítomnosti císařové nemá a na sobě neokazuje. Pro tuž příčinu hleděl tomu nedostatku pomáhati, cla na obilí zvýšená zrušiti a z mouky vojenského magacínu chleby pro chudý lid na prodej pěcti povoliti ráčil. Přitom ale té veselosti, kterou páni stavové k uctění jeho zřídili, přijmouti nechtěl, doložice: že pohnut jsa nedostatkem chleba, nemůže býti tej veselosti s veselým srdcem přítomen. Dne **28. září**. Franc. generál Kafarelli do Říma přijel a jménem svého císaře, papeže do Paříže k korunování pozval.

Dne **7. října**, jenž byla 20^á neděle po sv. Duchu, slavil v svém benediktýnském klášteře v Břevnově 50^á letou památku svého na kněžství posvěcení vysoce důstojný a učený pán Jakub Chmel, opat 52^á a v král. českém prelát. Při této slavnosti důstojnému jubilantovi a opatu klášteře břeňovského u sv. Markyty a broumovského stál při oltáři důstojný p. Otmar Konrád probošt infulirovaný klášteře benediktýnského v Rajhradě v Moravi nejstaršího a kněz jubilovaný. První jáhen byl vel. p. Otto Kohler, převor broumovský, kněz jubilovaný; druhý v. p. Filip Wolf, též kněz jubilovaný a farář v Polici; třetí v. p. Jiljí Sexstet, profes jubilovaný, prve převor kladrubský, pak farář přeštický, čtvrtý v. p. Wilém Stokart z Bernkopu, též profes jubilovaný a farář v Broumově. V. p. Karel Kunze, farář v Šenově osady broumovské při této slavnosti také svůj slib řeholní obnovil, kterýchžto důstojně velebných pánů jubilantů chvalitebný věk činil 513 let. Sláva tobě převelebný a starožitný řáde benediktýnský, jenž tolik znamenitých a pocty hodných starců v lůnu svém chováš! Dne **19. října**, přijel z Vídně do Prahy franc. vyslanec a zemská rada, p. Žampani s svou paní manželkou, a J. M. císař a král k audienci jej připustil, při kteréž on své listy od franc. císaře strany uznání rakouského dědičného císařství s největší slavností odvedl. Nato dne **22. téhož** v hlavním chrámě u sv. Víta synáček téhož pana vyslance od pana arcibiskupa pražského pokřtěn byl, při kterémž křtu císař pán František II. osobně kmotrovstvím stál. ²⁴⁵ Dne **25. října**. Jejich M. císař a císařovna z Prahy pryč odjeli přes Bílou Horu na Karlštejn, kdež slavné památky milé vlasti naši prohlédl. Dne **31. října**. Jeho svatost papežská Pius VII. z Říma na cestu do Paříže k korunování francouzského císaře Napoleona Bonaparta se vydal, jež množství lidu až k mostu Ponte Molle provázelo.

Dne **14. listopadu**. Anglický vyslanec pan Fore z Madridu odjel a nepřátelstvo mezi dvorem španělským a anglickým se začalo, že španělský dvůr od společnosti francouzské upustiti nechtěl. Mezitím také ruské vojsko po moři i po zemi k vojné se chystalo a s velikou mocí k Polsku táhlo nebo i ruský jednatel pan Ubryl odjel z Paříže pryč a švejský též z Paříže povolán byl, což směřovalo k nepřátelství. Dne **2. prosince**. V Paříži byl den slavný a pamětný na budoucí časy v franc. přibězích, na kterýž francouzský císař Napoleon Bonaparte korunován byl. Dne **3. téhož**. Usnul v Pánu náš důstojný a vysoce vážený Čech, pan Stanislav Vydra bývalý jezuita doktor filozofie titulární kanovník c. k. direktor matematiky, v 63. roku svého věku v Praze, kdež na sv. poli u Volšan poctivě pochován a od mnohých velice oželen. Dne **8. prosince**. Jakož pro celou rakouskou monarchii, tak i pro naše království české byl slavný a pamětihodný den, na kterýž náš nejmilejší pán země František II. za dědičného rakouského císaře veřejně a slavně ve všech dědičných svých zemích prohlášen byl. Dne **12. prosince**. Několik regimentů a dělostřelců z Uher do Vlach na cestu se vydalo, kamž také víc vojska z Čech a Rakous v krátkém času táhlo, pak i jiná vojska u hranic Bavorských se shromažďovala, z

čehož se znamenalo, jakoby válečná vichřice na politické obloze vycházeti chtěla.

Roku 1805.

Není pamětníka, aby za našich věků kdy taková drahost byla v Čechách, jakož toho roku nastala; právě toho času, když se na rolich dosti potěšitelná ouroda viděla a k láci naději dávala, již žito přišlo měřice na 20 i 24 f. Potom čím dále přede žněma tím hůře bylo, takže měřice žita platila 30, 40 a místy i 50 f, pšenice 35 i 45 f, ječmen 30 f, hrách 20 f, a šočovice 25 f i více. Korec zemských jablek neboli bramborů prodával se za 6 f i 7 f, žeť za 1 kr víc bylo stromových, než podzemských jablek k dostání. Libra ²⁴⁶ masa hovězího platila 12 i 14 kr, másla 48 i 52 kr, máz neb míra piva 8, 9 i 10 kr, slovem všecko všudy na nesmírnou cenu vystoupilo. **Pro uvarování hladu** a té nesmírné drahosty, která ne tak vlastně pro událost se minulého roku neourodu a nedostatek obilí, jako z pouhého lichvářství pocházela, byla dvorským rozkazem jistá cena na obilí až do žní uložena a přitom nařízeno: aby každý mohovitý svou zálohu, krom co sám domácně spotřebuje, s přísahou udal a podle ceny vysazené veřejně prodával, protože se mnohá tejná prodaj dála a obilí pokradmo ze země vyváželo. Pro tuž příčinu každé stavení se prohledalo a kdož proti tomu nejvyššímu rozkazu přečinil aneb zálohu obilí zamlčel, padl v pokutu a všecko skryté neb zamlčené obilí bylo konfiškováno. Mimo to pán země z vojenské zálohy obilí a mouku propůjčil. **U nás** v král. horním městys Kaňku obdržela se půjčka na poukázání král. krajského ouřadu čáslavského, a to žita 60 měřic v máji měsíci, tu se sousedstvu in natura rozdělilo dle potřeby, jak se vidělo. Pak v měsíci červnu zas 30 centn. mouky, táž se dala pecnáři Jelínkovi, z které on pekl chléb, a to bochničky à 2 lib 4 loty a ten chléb ustanovení k tomu ouředníci prodávali potřebným domácím lidem po 12 kr. Následovně pak to žito do čáslavského císař. magacínu po 7 f měřice se zaplatiti muselo. Mouka ale po 12 f centnýř do král. krajské kasy čáslavské též penězy se zaplatila. Pamětní tento rok také činí krátká sice, ale dosti citedlná i záhubná válka francouzská; kteráž se do císař. rakouských zemí strhla.

Dne **5. ledna**. Veliké hnutí stalo se v vojsku ruském, takže 150.000 mužů přitáhlo do Polska a tu na hranicích pruského Polska stáli zůstali. Dne **12. února**. Nejvyšším rozkazem pálení kořalky ze všeho obilí jakož i z zemských jablek až do konce října. **Téhož dne** spadlo sněhu množství a zima tužší následovala. Dne **8. března**. Odebral se na věčnost pan Jiří Bohuslav, purgmistr v král. horním městys Kaňku, po němž pak až teprv 1811 roku volení nového purgmistra se stalo. Dne **22. března**. Osud nové republiky vlaské byl rozhodnut, aby budoucně z ní dědičné bylo království a císař franc. Napoleon jakožto první král královal. ²⁴⁷ **Měsíc duben**. Na začátku jara, když se sníh docela rozpustil a shledáno, že na rolich na zimu osetých, osení málo a místem nic se neokazuje, někteří hospodáři takové roli zavorali, zato však žádného doufajícího užitku z nich nevzali; kteří pak tak býti nechali a že několik teplých vlažiček spadlo, zrostlo jim velmi krásné a dobrou žeň slibovalo. **Toho času** již převeliká cena na obilí nastala a chleba nedostatek. Dne **9. máje**. V Hoře Kutný odpraven byl provazem na šibenici jeden vražedník a palič Antonín Bernreiter rodilý z Poděbrad, 26 let starý, kterýž hned z mládí krádsti začal, tam v Poděbradech oheň založil a pak jako kupecký mládenc v Hoře Kutné u tamního městského kupce pana Breiera na jednom kupecském mládenci ukrutný mord spáchal, kdež jsa stížen, k právu do dán a po stalém vyznání provinění k smrti odsouzen. Na místě popravním učinil ke všem řeč pohnutedlnou a vyznal, že svodních knih čtení docela ho zkazilo a k zločinům přivedlo.☞

Dne **28. června**. Excel. pan Josef hrabě z Wallisu jakožto v království českém od J. M. císař. král. ustanovený nejvyšší purkrabí slavně instalován byl. **Osadníci** farního chrámu Páně sv. Vavřince v král. horním městys Kaňku považujíc mnohé nedostatky téhož kostela, protož nábožnou péčí a horlivým vzbuzením jak magistrátu, tak též duchovního pastýře svého, o to se všemožně starali, by též chrám boží téhož roku, kdež 300 let od jeho přestavení dochází, opravit a jak možná ozdobiti mohli. Zvláště kdež již pozitiv také docela zešlý a k potřebě neschopný byl. Nejprve tedy koupili varhany od Pavla Hronka varhanáře kutnohorského za 300 f, na které z důchodu obce kaňkovské dáno 50 f, od společného domácího sousedstva 65 f 38 kr a ostatní 184 f 22 kr J. M. císař jakožto patron téhož kostela z mince doplatiti povolil. Dále také koupen

oltář onen malý, v němž jest obraz Rodičky Boží jak Alžbětu navštívila, z Hory Kutné ze špitálské kaple sv. Lazara, též spodní díl velkého oltáře nechal se štafirovati, do něhož zvláště sám pan František Rolčík na obraz mariánský novou klastli na svůj náklad zhotoviti dal, jakož také přičiněním spisovatele oltář sv. Kříže na půlnoční straně proti menším dveřím kostelním postaven byl, a to vše nákladem dobrodinců. ¹²⁴⁸ **Také toho** roku počal se opravovati starožitný bývalý klášterní velký a slavný kostel založený Matky Boží a sv. Jana Křtitele v Sedlicích, na kterýž povoleno bylo 2268 f 54¼ kr, kterýžto chrám Páně již od roku 1786 pustý byl a toliko za kůlnu pro sklad vojenské spíže neboližto magacínu potřebován byl. **Dne 4. července.** Kardinál Feš s velikou slavností odvedl v Římě trojnásobní korunu, kterouž franc. císař Napoleon papeži Piovi VII. poslal, a stála několik milionů liver. Na té koruně mezi drahými kameny a diamanty byl také orientální rubín, kterýž někdy veliký Mogol v Indii na své koruně nesl. **Dne 14. srpna.** Francouzové jak ve Vlaších, tak podle horního Rejna u velikém množství se shromažďovali, také vojsko rakouské ve Vlaších z druhé strany řeky Po a Etů se dohromady oužeji vstahovalo. Mimo to také veliké tažení bylo ruského vojska po moři i po zemi, jakož i hnutí vojska švejdského, neboť byl dvůr ruský s švejdským k závazku dvoru anglického přistoupl. **↑Dne 26. máje.** Ve Vlaších v městě Mediolanu bylo korunování franc. císaře Napoleona Bonaparte na království vláské s největší slavností, kteréž onomu minulého roku v Paříži mnoho neodдалo. Poté pak v několika dnech princ Evgen Boharnea, pastorní syn císaře Napoleona, za místokrále vláského vyhlášen byl. Potom také oznámeno, že republika lucenská a genueská k tomu království vláskému se připojí.

Září měsíc přinesl časy jasnější, takže podziměk byl teplejší, nežli léto. Sbíráni na vojnu bylo v zemi veliké a cís. vojsko táhlo s velikou zbrojí k hranicem bavorským. Nato pak dne **14. téhož** vtrhlo do Bavor; a tu také Francouzové ze všech stran k Rejnu a do Říše ouprkem táhli. Tím časem také arcikníže Karel generalissimus odjel do Vlach k armádě do hlavního bytu v Paduy. **Císař.** rakouská armáda pod nejvyšší správou arciknížete Ferdinanda a generála zbrojnístra Maku v německé říši a pod správou arciknížete Jana v Tylořích, pak pod nejvyšší správou arciknížete Karla ve Vlaších, toho času počítala se přes 330.000 mužů. Ten čas také jedna kolonie Rusův pod správou generála ruského Kutušova k českým hranicem přitáhla. Též 25.000 Rusů, Švejdů a Angličanů táhlo do Henveranska.

¹²⁴⁹ **Dne 4. října.** Francouzský generál Massena arciknížeti Karlovi pokoj vypověděl a nepřátelstvo také hned ve Vlaších se začalo a v Německé říši též. **Dne 9. téhož,** vtrhla cís. rak. armáda do ležení u Gincburku, 7 mil od Aušpurku, a cís. generál d'Ašpr s plukem svým hájil mostu na Dunaji. Jedva se cís. armáda tu postavila, již generál d'Ašpre s plukem s ztrátou přes Dunaj ustoupiti musil a sám též generál přitom pohřešen byl. Tu nepřátelé pod správou franc. generála Michala Nay, maje na pomoc vojsko bavorské a wirtemburské, s celou mocí i s ztrátou velikou přes most táhli a do Gincburku vtrhli a proto císařští zas zpátkem k Ulmu coufli. **Téhož dne** franc. císař Napoleon Bonaparte do Aušpurku přijel. **Dne 11. října.** Generál franc. maršálek Nay na cís. armádu před Ulmem na pravém křídle udeřil, aby se města Ulmu zmocnil, ale toho dovesti nemohl, poněvadž cís. pravé křídlo každý nepřátelský outok odvrátilo. Mezitím gen. cís. Mak s částkou levého křídla k předu postoupiv, na záda nepřátelům udeřil, při kterémž šťastněm předsevzetí 2 regimenty nepřátelské pěchoty na hlavu poraženy byly. Po těch krvavých šarvátkách dne **14. října,** franc. gen. Nay zpředu s velikou mocí proti cís. armádě se postavil a generál franc. Bernadote u Ufenhejmu v margkrabství anšpachském pruské hranice, proti neutralnosti krále pruského, přešel a tu pruský kondon odtiskl a spojiv se s vojskem bavorským u Najburku Dunaj přešel a až k Ulmu přirazil, takže cís. armáda z předu i zadu vojskem nepřátelským obklíčena byla. Boj tu nastal ukrutný a krvavý. Posléz ale skrze větší počet nepřátelského vojska, zvláště že ono překročivše neutrální hranice krajiny pruské, příhodněji se postavit mohlo, tak nepřátelé ovšem zvítěziti museli. V takovém tedy zmateném boji největší díl cís. armády s svým generálostvem do města Ulmu se retoval, některá pak odtržená vojska sem tam se rozprchla a jiná do Tyrolska se obrátila. **Dne 17. října.** Cís. vojsko, jenž se do Ulmu retovalo a velikým počtem nepřátel kolem okolo obklíčeno bylo, v té nedodělané pevnosti déle se držeti ne-

mohlo, tedy z nutné potřeby bylo přinuceno v kapitulaci vjíti a na takový způsob do zajetí přišlo i s svými generály. Tento smutný a neočekávaný příběh otevřel cestu nepřátelům, že svobodně dále táhnouti a do zemí dědičných domu rakouského vkročiti mohli, způsobivše zemím i obyvatelům těžkosti velikých. ¹²⁵⁰ **Dne 19. října.** Cís. rezervní armáda skrz Anšpach a horní Falc do Čech se vracovala, ku kteréž den po dni mnoho rozprchlého vojska se vracovalo. Posléz také jízda se navrátila, kteráž prosekavši se skrz nepřátely, rozličné cesty k svému do Čech navracení předsevzítí musela. **Dne 21. října.** Anglický lord Nelson u předhoří Trafalgaru přeslavného vítězství na moři vybojoval, při kterémž loďstvo špan. a franc. s ztrátou 17 lodí potlučeno bylo. Toto veliké vítězství také slavného hrdinu Nelsona život stálo. **Téhož dne** usnul v Pánu vysoce důstojný pan Jakub Chmel opat v klášteře brounovském. **Dne 27. října.** Francouzové s velikou silou zbrojeného lidu u Waisrburku a Mildorfu řeku Inu přešli, pak také dne **30. téhož** franc. maršálek Bernadote do města Salcpurku vtrhl a některé kolonie těch nepřátel do Tyrol se tlačily. Ten čas císařští pod vůdcem arciknížetem Karlem v Vlaších u Kaldiero Francouze porazili.

Měsíc listopad nastal s prudkou zimou, pak následovaly časy jasní a povětří pohodlné. **Z počátku** toho měsíce pomocné ruské vojsko rychlým tažením přitřhlo k dolnímu Slezsku, pak se obrátilo do Moravy k Holomouci, poněvadž nepřátelé do hořejších Rakous i do Štýrska již také ouprkem se tlačili. Táž ruská armáda byla pod nejvyšší správou vůdců Michelsona a Sachtelina; veliké kníže Konstantyn, bratr císařův, vedl správu nad jízdou. Mezitím vojsko cís. pod správou arciknížete Ferdinanda k Čáslavi se stahovalo. **Dne 2. listopadu.** Francouzové do města Lince vtrhli a položivše tu vojsko k obsazení, rychlým krokem dále táhli. **Téhož dne** v Tyrolsku pevnost Kufstein Francouzům na kapitulaci se vydala. **Dne 8. listopadu.** Některé kolonie nepřátel z Bavor do města Klatov vtrhly a v celém tom kraji se rozlezy. Město Klatovy musilo jim krom sukna, pláten, bot a střeviců přes 25.000 f složití a celý kraj přes 65.000 f. Což jen kde od vojenské spíže našli, pryč vzali, ano i obyvatelům zde onde množství domácího zboží a jmění pobrali a po několika dnech zase odtáhli. Z toho nepřátelského vpádu do Čech povstal strach veliký, že všechny cís. kasy a kostelní stříbro i což podobného, se uklízelo. Také pevnosti tereziánská, josefínská a králohradecká s spíží vojenskou se zásobovaly.

¹²⁵¹ **Dne 10. listopadu.** Nepřátelé s velikým počtem svého vojska podle Dunaje od Vajskirchu až k Štajru v dolních Rakousích vojsko cís. a ruské zpátkem tiskli. Nazejtří strhla se z obou stran krutá bitva s ztrátou nemalou jedné i druhé strany a posledně nepřátelé bojiště obdrželi. Potom jak vojsko spojené armády tak též francouzské za ním táhlo do Moravy, jiná ale moc nepřátelská táhla k sídelnímu městu Vídni, kdež pak mezi francouzským generálem a městem vídeňským kapitulací se stala, po které hned dne **13. listopadu** Francouzové do města Vídně vtrhli, kdež někteří generálové v cís. král. rezidenci bytem se položili, císař Napoleon franc. s hlavním generálostvem ale svůj hlavní byt vzal v Šenbruně v letní cís. král. rezidenci. **Dne 18. listopadu.** Císař ruský Alexander I. přijel do Holomouce, kdežto od našeho mocnáře Františka II. co nejlaskavěji přijat a ode všech slavně tu uvítán byl. **Dne 19. listopadu.** Francouzové do města Brna přitáhli a v městě tom v domích po 20, 30 i víc rozloženi byli, trávice na peníze obyvatelův, takže mnohého držitele domu strava pro ně do 30^{ti} i 50 f denně stála. Též bavorské vojsko pod správou generála Wrede do Jihlavi vtrhlo a až přes Německý Brod se rozložilo činivše do okolních míst mnohé vejpady a drancování. **Dne 27. listopadu.** Arcikníže Jan s vojskem nazpět táhl a s arciknížetem Karlem u Cilli v Štýrsku se spojil. Nato nepřátelé v Tylořích do hlavního města Inšpruku vtrhli. **Dne 28. listopadu.** Francouzové s velikou mocí stahovali se z Rakous do Moravy, takže se jich 130.000 mužů počítalo. Ruského a rakouského vojska bylo tu též přes 100.000 mužů, a tak to strašlivě z obou stran vojska hnutí již předoznamovalo, že hrozná bitva nastává, což se i také brzo stalo.

Dne 1. prosince. Nepřátelstvo první svůj začátek vzalo u Vyškova, asi 6 hodin cesty od Holomouce, kdež s Francouzy byla šarvátka dosti tuhá, a tu ruské a rakouské vojsko s velikým prospěchem tisklo nepřátely až k Austerlici, jenž ku moravsku vlastně slove Slavkov. **Nato dne 2.** téhož svedena byla hlavní a paměti, žel Bohu, hodná bitva u přítomnosti tří mocnářů, totiž císaře rakouského, ruského a francouzského. Rusové postavili se v dobrém

a prospěšném místě proti nepřátelům a učinili na pravé i na levé křídlo nepřátelské takový outok, že jim nepřátelé odolati nemohli. Střelba z obou stran byla přehrozná, hubivší a poráževší vojska z jedné i z druhé strany u veliké hromady, takže jízda pro množství zbitých těl bojovati nemohla. Mezitím tiskli Rusové levé křídlo nepřátelské od Měňa až k Rousinovu a tu pod ^{252/} Slavkovem při jedné vesnici do velké rybníky, an slove rybník Měmínský, vhnali, kdež jich stopeno a postřeleno k čtyřem tisícům a kteří hleděli retunku od císař. kyrysníků a od ruských kozáků potření byli, zvláště jeden regiment Francouzů až na muže skoro rozsekán byl. Až potud vidělo se, žeby Rusové zvítězovali a skutečné vítězství na jich stranu se nakloňovalo, neboť nepřátelé počali zpátkem ustupovati. Rozhořčení Rusové, jenž z bojiště nechťi ustoupiti, nevážíce životů svých nic, hnali se za nepřátely ouprkem; nepřátelé ale majíce za sebou množství skrytých kartáčů, na dva díly se rozdělili a do Rusů přenáramně pálili. Rusové nedbavše toho nic, hnali šturmem proti veliké střelbě, ale s svou velikou ztrátou ničehož poříditi nemohli. Tu nepřátelé hledivše ouškoku a udeřivše v čele na Rusy, je na dvě rozrazili a tak ovšem, s velikou porážkou svého lidu, bojiště obdrželi. Padlo v této hrozně bitvě veškerého vojska do 40.000 a mnohem více poraněno bylo a do zajetí přišlo. Dne **4. prosince**. Cís. generál kníže Lichtenštejn jel s trubačem do hlavního francouzského bytu, aby příměří vyjednal a tak to množství pobitého lidu pochovati se mohlo. Císař franc. Napoleon rychle tomu svolil a také velel, aby kníže Lichtenštejna odtud se zpět vracujícího 24 franc. polních hudebníků a trubačů do hlavního císař. bytu provázelo. Dne **5. prosince**. Arcikníže Fedynand udeřil statečně na Bavorsko před Štěknu neb Štoky u Jihlavy, je porazil a Štěknu vybojoval, po čemž ještě tu noc nepřátelé z Jihlavy ustoupili a císařští město osadili. **Od toho** dne na válečném divadle příměří umluveno a tu vojska obou stran šířeji se rozložila a Francouzové přišedši až do uherského města Prešpurku, také i v Čechách do krajů táborského a budějovského se položili. Jakých těžkostí, nepohodlností a outrat, též i škod tito nezvané hosti způsobili obyvatelům, nelze vypsati. **V čase toho** nepřátel vpádu do Moravy a do Čech v měsíci listopadu cena jak na obilí tak na dobytce o něco znamenitě spadla u nás v kraji čáslavském. Neboť jsouce lidé tím vpádem nemálo zděšeni, mnozí více obilí i dobytčův prodávali. Však ale předce ten čas u nás korec žita za 14 f 20 kr se prodával. ^{253/} Dne **8. prosince**. V Holiči, v dolejších Uhřích na hranicích moravských stal se sjezd císařů rakouského a francouzského, při kterémž také byl arcikníže Karel. Císař Napoleon při svém odjezdu z Holiče pocítil arciknížete Karla s druhým kordem, jemuž město Paříž po vítězství u Kompo Formido obětovalo. Ale slavný mocnář ruský před příchodem franc. císaře z Holiče odjel pryč a skrz Uhry do svých zemí jel. Potom v třech koloniích také ruská armáda nazpět táhla. Dne **18. prosince**. Císař. král. zplnomocnění, maršálkův lajtnant Jan kníže z Lichtenštejnu a generál hrabě Dulay do Prešpurku jeli, kamž také franc. první ministr Talerand z Vídně přijel, a tu se začalo o pokoj jednat. Nato dne **27. prosince**. Zavřín byl pokoj. A po této radostné zprávě „Máme pokoj“ v hlavním chrámě u sv. Štěpána v Vídní u přítomnosti všech franc. generálů držáno bylo slavné Tě Boha chválime! **Dle toho** pokoje císař rakouský ustoupil krajiny obce benátské i s městem Benátka k království vlaskému, též uznal kurfiršta bavorského za krále a jemu odstoupil Tylory a krajiny pasovské, jakož také uznal za krále kurfiršta wirttemberského a jemu odstoupil pět dunajských měst hrabství hohenberského, Nelleburku, Altorfu etc. a kurfirštovi badenskému odstoupil Brysaku, Ortenavy, města konštanského, Majnavy etc. Naproti tomu zas připadl jemu Salcpurk a Bertholdsgaden.

Památky roku 1806.

Obyčejný z počátku běh zimy změnil se v samou mokrost a vlhkost, takže pro ustavičné deště a pršky, někdy s povětrností sněžnou smíšené, nebylo letos žádného ledu. Z toho neobyčejného běhu zimy povstaly vody veliké, že hned v lednu měsíci takovou povodeň způsobily, které ne tak hned kdo pamatuje. Nemoce v městech i v krajích na nejvyšší stupeň vystoupily a mření lidu větším dílem věku mladého bylo mimo obyčej. Ouroda na polích se ukazovala k velikému obecnému potěšení; nebo veselým okem bylo viděti, kterak osení v své kráse stojí, dáváje naději, že se stálému nedostatku chleba zase pomůže. **Pamětní rok** činí toto: že J. M. náš pán země František císař římský podle nejvyššího prohlá-

šení, císařské vladařství v Římské a Německé říši z sebe složil a jen toliko titulu a erbu císaře rakouského, krále uherského a českého sobě podržel a psal se František první.

^{254/} Dne **1. ledna**. Franc. armáda, ana podle smlouvy pokoje do 14 dnů z rakouských zemí vytáhnout měla; hnula se z svého místa, táhla pak dílem skrze Bavorsko k Řeznu a dílem do Vlach. **Téhož dne** v Mnichově zemský herold po celém městě vyvolával, že kurfiršt bavorský Maximilian Josef, králem bavorským jest. Též podobně dne **6. ledna**. Kurfiršt wirttemberský Fridrich vyhlásil, že králem wirttemberským jest. Dne **14. ledna**, v Mnichově oddaná byla k stavu manželskému královská bavorská princezka Augusta s princem Evgenem Boharnou místodržícím krále vlaského, v přítomnosti franc. císaře a celého dvoru. Dne **18. ledna**. Arcikníže Karel s císař. králem. vojskem do Vídně přitál, kdež za celých 7 týdnů žádného císaře-krále vojáka nebylo. Dne **19. Franc.** do Benátek přitáhli a generál Fririon měl řeč k Benátčanům, v kteréž oznámil, že nyní k království vlaskému náležejí. Dne **31. ledna**. Svobodný pán z Huglu ministr nynějšího kurfiršta wircpurského arciknížete Ferdinanda, přísahu věrnosti od obyvatelů přijal. Při té slavnosti hlavní chrám Páně zase byl otevřen a protestantská konesistoř, kterouž dvůr bavorský tu dne 30. července roku 1804, zase vyzdvížena byla. **Toho měsíce** za cena obilní vystoupila, ačkoli tak dalece na obilí nedostatku nebylo, neb strych žita rovné míry v Praze za 21 f se prodával a protož také když malý chléb se pek, tedy zas pro lid chudý pečené chleby po 6 kr bochníček po farách se prodával, kterého zaopatřením pánů Pražanů, stavu možnějšího, dobročinností, každého dne 4000 bochníčků se peklo. Brzy také i nedostatek masa byl hovězího, které ten čas libra za 16 i 17 kr se prodávala.

Dne **15. února**. Francouzové město Neapoli osadili a na král. domích francouzské erby zavěsili. Dvůr Neapolský retoval se do Sicílie, kteréhož Angličané na moři proti outokům francouzským hájili. Nato pak císař franc. Napoleon svého bratra Josefa Bonaparta králem neapolským a sicilským ustanovil. Dne **20. února**. Pruský dvůr Hanoveransko osadil; naproti tomu postoupil Francouzům Anšpachu, Klewska a Nevštatu. Dne **17. března**. Vývodství salcpurské a knížetství berthelsgadenské císaře-krále. rakouské vojsko osadilo. ^{255/} Dne **9. máje**. Hrozně neštěstí potkalo město Dobrušku v králohradeckém kraji, kdežto v půlhodině 266 domů, chrám Páně se zvony, radní dům, městská věž, obě školy, pivovar a 52 stodol beze vší pomoci v prach a popel obráceno bylo a přitom 19 osob uhořelo. Dne **22. máje**. Holandská republika již také podle nové konstituce v Paříži stvořeně došla svého osudu. Podle této konstituce princ Ludvík bratr franc. císaře Napoleona dosáhl královského důstojenství pod titulem, král holandský. **Také v Německé říši** stala se nová jednota, kteréžto jednoty knížata, jako: král bavorský, wirttemberský, velicí vývody badenský, hessendarmštatský, klevský, a jiná spoluknížata, odřikají se všech starých v německé říši obyčejných závazků a ochrání této jednoty jest císař francouzský, kteráž svá shromáždění v Frankfurtě držeti bude.

Dne **6. června** ráno byli v Praze za Novoměstskou branou na smrt vyvedeni a na čekany pověšeni 3 falširí bankocedul, tak nazvaných papírových peněz. První pověšen byl Josef Ditrich, 25 let starý, v Brně na Moravě rozený obrazorytec svého kumštu neb umění, pak syn Martin, Mikuláše Ferdra, 30 let starý v Praze rozený a řemesla svého koželuh, a Mikuláš Ferder 71 let starý, z Lanckirchu v německé říši rozený, též koželuh, tchán Josefa Ditricha a otec Martina Ferdra. Dne **11. června**. V městečku Mímoní v boleslavském kraji hrozný oheň vyšel, takže celé to městečko ohněm i s chrámem božím stráveno bylo. Dne **15. června**. Francouzský první ministr Taleran od císaře Napoleona za kníže v Benevento v papežském knížetství a maršálek Bernadot za kníže v Ponte Korvo, v městečku k papežské stolici přináležejícím povýšeni byli. Podle toho již se skoro znamenalo, že dědictví sv. Petra a neboli země papežská i spolu slavné město Řím velikou změnu vezmou. **Ostatně** toho měsíce noci měli sme chladné; nebo tu noc před sv. Janem Křtitelem znamenali hospodářové dosti hrubý mráz.

Měsíce července před žněma, obilí na ceně spadlo a platil se korec žita za 10 f i 9 f, ale vaření jakož i maso a pivo zůstávaly ještě v své drahé ceně. Na polích bylo všude božské požehnání; ovocte též vsudy hojnost, zvláště vlaských ořechů, až se ořešiny ohýbali. Dne **4. července**, ráno v 6 hodin, Karel Arnošt z Dobšic a Blauen 53 let starý v Sylmenově v pruském Slezsku rozený, ja-

kožto falšij zemských bankocedulí za novoměstskou branou byl u Prahy oběšen. Jakožto zásobný muž do Čech přijda, v Jičíně se osadil, veda obchod s chmelem a obilím. Tu se seznámil s malířem Janem Šillingem a začali bankocedule dělati; však byli brzo prozrazení a hrdelnímu právu dodáni. Ale Jan Šillinger nežli ortel na ně vyšel, umřel. Dne **23. července**. Usnul v Pánu vysoce důstojný pan Zikmund Hemerka král. kanov. kláštera želivského v kraji časlavském opat a v království českém prelát, v 59 letech svého chvalitebného věku.

^{1256/} Dne **10. srpna** v den sv. Vavřince mučedníka, v král. horním městys Kaňku jakožto o pouti, držela se 300 letá památka aneb jubileum od přestavení a posvěcení farního chrámu Páně, který před 300 lety z gruntu přestavěn, roku 1506 v den sv. Vavřince skrze Filipa Sidonienského biskupa posvěcen byl. Ráno o 9 hodinách přišla slavná procesí horokutenská s svými bratrskými praporci u velikém množství lidu, s kterouž tu u farního domu spojilo se procesí kaňkovské, též duchovenstvo, vysoce důstojný pan Ferdinand Housa arciděkan horokutenský, kanovník králohradecký, též vikář a biskupské velebné konsistoře rada, v pontifikálním oděvu uprostřed mnohého velebného duchovenstva též procesí do téhož chrámu Páně velkým dveřmi uvedl, tu se zpívala píseň: Čest a díky zněte tobě Bože etc. při liboznějící hudbě, kterouž k tej slavnosti velebný pan Josef Rautenkranc, ten čas direktor normálních škol v Nových Dvořích důvtipně složil, pak následovalo kázání, které obšírně přednesl velebný pan Václav Valenta kazatel z Hory Kutné od sv. Barbory, po něm pak slavnou obět mše sv. nadpravený důstojný pan arciděkan horokutenský v přítomnosti přísluhujícího duchovenstva konal, konečně s ambroziánským zpěvem, Tě Boha chválíme! při zvuku zvonův a střelby tu boží službu skončil. Odpoledne zas následovaly slavné nešpory, které velebný pan Ignacius Žďárský též kazatel z Hory Kutné od sv. Barbory konal, a tak s radostným plesáním táž památní slavnost se skončila. A poněvadž ten svátek Vavřince svatého na neděli se trefil, protož také mnoho venkovského lidu tu se sešlo a byla by ještě mnohem větší schůzka lidu se sešla, kdyby byl téhož dne velmi deštivý a kalný počas se nestrhl a v tom mnohým překážku nezpůsobil, a tak:

TrWaLost toho ChrámV Páně oD přestaWenI jeho; -
osLaWená bIIa po projítI WěkV trojlho.

Dne **11.** v krajinách Kalabrii a Apulii, jenž přináležejí k království neapolskému, zbouřený lid proti Francouzům do pole se postavil a veliký boj s nimi svedl, i museloť francouzské vojsko z Vlach na pomoc generálovi franc. Massenovi ouprkem táhnouti. Tito Kalábrové pro svého krále Ferdinanda IV. všecko se učiniti obětovali; protož Francouzové jakž daleko docházeli, všecko šmahem plenili a jako z kořen vyvrátili. Dne **20. srpna**. Podle císaře. král. v Vídni prošlého patentu, všecko zlato a stříbro, domácí i kostelní, musilo býti puncírováno, neb znamenáno, za kteréžto puncírování platilo se od lotu 12 kr. Jako i také pro zahlednění bankocedulí otevřela se půjčka od 7,500.000 f. Těm podobně patentem procentní a osobní daň na ^{1257/} pět let ustanovena byla, též zveřejnění poštovního platu z psaní z 8 kr na 12 kr v dědičných zemích a do ciziny z 16 kr až na 24 kr. Dne **28. srpna**. Znamenalo se veliké hnutí vojska v pruské zemi a válečná vichřice vztahovala se z Průšan až do Polska a na díle i do ruské země, kdež podobně k válce se všecko chystalo.

Dne **8. září**. Staro a slavné republikánské město Frankfurt u řeky Mainu, u přítomnosti francouzského komisaře Lamberta a celé městské rady, komisařům knížetě primasa arcibiskupa a říšského kancléře slavně odvedeno bylo, přičemž střelba z 60 děl neb kusů hřměla. Sv. římská říše již skoro celá roztržena a změněna, v čas své bytosti za 1006 let, totiž od roku 800 až do 1806, od Karla Velikého, an léta 800 od papeže Lva III. za císaře západní říše korunován byl, 55 císařů počítá a kurfirštů 208, kteří nyní přestavují a titule královského dosahují. Právě všecko změněnám podobno jest. Dne **16. září**. Pruské vojsko na svá ustanovená místa se postavilo, asi přes 200.000 lidu a rezervní pluk v Kastryně činil 40.000 mužů. Také saské vojsko 20.000 mužů přitřhlo k Pirně a spojilo se s Průšany, jichžto 60.000 na hranicích Horní Lužice stálo. Též také dne **20. září** francouzské vojsko, kteréž v Říši až potud bylo, blíž s allirovaným vojskem jednoty rejnské k hranicem pruským postoupilo a jiného vojska z francouzské země do Říše ouprkem se hrnulo. Nato franc. vyslanec Laforest z Berlína odjel a

pruský generál Knobersdorf z Paříže nazpět povolán byl. Dne **24. září** pruská hlavní armáda, při kteréž také král byl, k Erfurtu přitáhla a před Durynským lesem se postavila, tu v svém ležení Francouzů očekávajice. Ten čas také císař. král. vojsko na hranice táhlo, aby jich zbrojně hájilo. Též také Rusové přes 500.000 k hranicem polským zbrojně se stahovali.

Dne **10. října**, válka mezi Francouzi a Průšany, kteří byli pokojní sousedové Francouzů a jim zrůstu a cti nezáviděli, skutečně téhož dne krvavý počátek vzala, a strhlo se u Saalfeldu krvavé potýkání, kdežto také pruský princ Ludvík, an s největší udatností s 6000 lidu proti pluku franc. generála Bernadota, jenž byl 25.000 mužů silný, bojoval, zabit byl. Nato dne **14. října**. Byla hrozná bitva mezi Jenou, Weimarem a Ekartsberkem svedena pod správou franc. císaře Napoleona. Průšané i Sasové bojovali statečně, jichž dragani několikrát do francouzské pěchoty vyrazili. Ta bitva začala se před svítáním a Francouzové první na Průšany udeřili. Obě vojska bojovala s největší udatností a hořkostí. Král pruský sám svůj lid proti nepřítelům vedl a dva koně pod ním zastřeleni byli. Ten hrozný a krvavý boj až do 5. hodiny na noc trval, kdežto čerstvá divizí Francouzů pod správou generála Nayho přišedši, tomu krveprolívání k prospěchu francouzskému konec učinila. Dne **16. října**. U Lipska byla krvavá šarvátka, po kteréž Francouzové do Lipska vtrhli. ^{1258/} Dne **19. října** ráno, veden byl z král. městys Kaňku jakož i z Malína veřejný průvod do Sedlic, kdežto v hodinu 9. důstojně velebný pan Ferdinand Housa král. horního města Hory Kutné arciděkan, jakož i kanovník a konsistoriální rada v Hradci Králové a vikář biskupský, uprostřed mnohých velebných duchovních otcův a množství lidu, velký chrám Páně založení Matky Boží a sv. Jana Křtitele s obyčejnou slavností církevní k potěšení věřících křesťanů jest posvětil. **Téhož dne** u Wirtenberku byla svedena bitva, po kteréž Francouzové Labe přešli, aby Průšanům do Berlína cestu zamezili. Mezitím jiná kolonie do Drážďan vtrhla a 22. téhož vojsko bavorské následovalo. Dne **24. října**. Francouzové do Berlína vtrhli a pak třetí den také franc. císař Napoleon při zvonění a střelení z děl tam přijel. Dne **25. října**. Pevnost Špandava i pevnost Štětín Francouzům na kapitulaci se vzdaly. Též podobně

Dne **2. listopadu**. Město Erfurt a pevnost Kustryn Francouzům se vzdala. Zajato tu bylo 4000 Průšanů a vybojováno 80 děl, spolu s velikým množstvím, tak jako v Erfurtu, válečných potřeb. **Téhož dne** Rusové do pruského Polska přitřhli, aby se s ostatními Průšany spojili. Dne **6. listopadu**. V městě Lubeku v Westfálu, do něhož Francouzové se vedrali, jakžkoli od Průšanů u bran z kartáčů potírání byli, byla hrozná seč a krveprolívání za celé 3. hodiny, kdežto všudy po ulicích a v domích hromady zbitých a poraněných těl lidských i koní se nahnulo. Průšané z Westfálu i z Hanovermska zpátkem ustoupili, poněvadž tu vždy přicházející nepřátelské vojsko na ně stále doráželo. Dne **8. listopadu** pevnost Děvín neb Magdeburk, při níž Francouzové za 14 dní leželi, na kapitulaci se vzdala. Zajato tu bylo 20.000 mužů, 180 oficirů a 12 generálů a asi 800 děl neb kusů; pak nesmírnou zálohu střelčích potřeb Francouzové dostali za kořist. Dne **17. listopadu**. Přišla zpráva do Drážďan, že francouzský císař s saským dvorem pokoj učinil a kurfiršta za krále v Sasích a Lužici prohlásil. Nato saský král k jednotě rejnské přistoupil a jiní knížetci saští dvorové též a postaví 2800 mužů vojska pro francouzskou armádu. Dne **28. listopadu**. Vojska francouzská po vybojování země pruské a jiných krajin táhla do Slezska a do pruského Polska a jich allirovaných armáda jednak pevnosti a hlavnější města v Průšanech osadila, jednak dále za Francouzy táhla. Od francouzské armády vybojovaná země pruská v 4 departamenty rozdělena jest; 1. berlínský, kastrynský, štětínský a magdeburský. Na celou tu zem Francouzové uložili 150 milionů liver a do té doby 140.000 zajatých Průšanů, 250 praporců, přes 800 vybojovaných a ^{1259/} v pevnostech 4000 sebraných kusů, krom jiného válečného nářadí a potřeb se počítalo. Rána ovšem hroznější pro zem pruskou, nežli na válečném divadle roku 1805 byla. **Až potud** žádné zimy nebylo; drahota víc a víc se rozmáhala a nebylo naděje k brzké láci.

Dne **2. prosince**. Francouzský císař do města polského Poznani přijel. To město leží podle řeky Varty. Nato dne **3. prosince**. Slezská pevnost Hlohov podle polských hranic, kteráž válečnými potřebami plně zásobena byla, z nedostatku spíše Francouzům na kapitulaci se vzdala. Dne **22. prosince**. Pevnost Bělohrad udatným

Srbům se poddala a mezi tureckým dvorem a Srby pokoj sjednal byl. Dne **28. prosince**. Hlavní a znamenité polské město Varšava, kdež někdy králové polští své sídlo mívali, přišlo do rukou Francouzům. Od času Zikmunda krále polského III. jest veliké, krásné a lidnaté město a počítá se z Krakova do Varšavy 44 mil. **A poněvadž** ruský dvůr vzal podíl na této pruské válce, tedy máje společnost s Prusany, ještě v měsících listopadu a prosince mezi Francouzy, Prusany a Rusy krvavě a dosti pro všechny strany záhubné bitvy se zběhly, zvláště u Pultuska dne 22. prosince, kde Rusové s velikou mocí stáli, kterážto bitva na obou stranách přemnožství lidu poklidila. Ruská armáda dle správy v Polště ve 3 pluky rozdělena byla, z kterýchžto jeden každý 75.000 mužů silný byl a rezervní armáda 150.000 v Litvě stála, za kterouž ještě jiná Kozáků, Kalmuků, Tatarů a Baškytů 100.000 pohotově byla. Francouzů počítalo se v Polště přes 80.000 a 50.000 postupovalo, tažení pak vojska jak z Francouz, tak i z krajin německých svazku spojeného ustavičně trvalo. Bavoři a Sasové s některým plukem francouzským pro dobývání pevností v Slezích zůstali. Mimo to také Rusové zapleteni byli v válce turecké, proti nim že jsou vtrhli do Moldavy a Valachie, turecký dvůr válku zdvihl a Francouzové také králi švejdskému vojnu vypověděli, poněvadž držel s Angličany. Proti němuž maršálek franc. Mortie do švejdských Pomořan a k Štralsundu s vojskem táhl. **Toho roku** zima byla veskrz snesitelná, naproti tomu pak potom následovala parna veliká a neobyčejná. Na obilí sice nedostatku nebylo, ale dražota v svém běhu pozůstávala v papírových tak řečených bankocedulích, jenž čím dále tím více ceny, proti obecné bité stříbrné minci tratily. Následkové tej kromobyčejné dražoty v následujících letech, zvláště 1809, 1810 a 1811, byly smutní.

¹²⁶⁰ **Roku 1807 dne 4. ledna.** Město Vratislav v Slezích kapitulací se vzdalo, v němž 8000 branného lidu leželo, princ Jarolím Bonaparte, bratr císaře franc. Napoleona, allirované vojsko do ní uvedl. Toto město jenž 4500 domů a přes 50.000 lidu obsahovalo, v čas obležení velikou zkázu vzalo a téměř 4000 lidu městského zahynulo. Dne **16. ledna.** Pruský král, kterýž v Královci pozůstával, odjel do Memlu, poněvadž Francouzové tlačili se k městu Thornu, jenž jest staré město a pevné na řece Visle v západních Prusanech, a na most přes Vislu asi půl hodiny dlouhý, leží od Gdanska 12 mil. Dne **19. ledna.** Důstojně velebný pan Vojtěch Fendrych, Čech rozený, zvolen za opata starožitného král. kanov. kláštera premontstrátského v Želivě kraji časlavském. Dne **22. ledna** odpoledne v Drážďanech saský kurfiřt jakožto nový král od herolta, jež 100 mužů od král. gardy provázelo, při zvuku trub a bubnů a hlučné střelbě z kusů, provolan byl.

Dne **8. února.** Bitva, kteráž u Jílova v pruském Polště svedena byla, trvala až do 6 hodiny na noc a byla až potud nejkrvavější. Ruská armáda, s kterouž i Prusane spojeni byli, nejprve s třemi franc. divizími boj začala, obě strany bojovaly s největší udatností a také obě strany přemnoho lidu ztratily, avšak vítězství na žádnou stranu se neklonilo. Nato přitáhly ještě 2 divizí Francouzů pod správou maršálka Sulta a Nayho a tu boj nastal tužší a krvavější: Rusů, kteříž z místa neustoupili a jako lvové bojovali, padaly celé řady, však i Franc. velmi mnoho ztratili. **Po této** bitvě svedené, celé bojiště přes 2 hodiny cesty na dýlku pobitým a poraněným lidem přikryto bylo. Dne **16. února.** Franc. generál Savary před Ostrolenkou na ruského generála Essen opět udeřil a jeho porazil, takže Rusové až k Gatenfeldu zpátkem coufli. Však v tomto místě generál Platov a kníže Pangracion byli tak šťastni, že 15 švadrón jízdných Francouzů zaskočili, kteréž Rusové do posledního muže rozsekali a 500 mužů zajali. Dne **22. února.** Zase Rusové nedaleko Ostročky Francouze potloukli, kteří ne více k Varšavě, ale přímo k Thornu postoupili. Varšavu polským konfederantům odvedli, aby ji oni sami hájili a bránili. Císař franc. svůj hlavní byt do Osterode přeložil.

Dne **4. března.** Franc. opět na přední stráž ruské armády ze všech stran vyrazili a maršálek Nay město Gunštat opanoval a tu přes 40.000 bochníků chleba, 18 sudů mouky, 400 pytlů ovsu a jiné kořisti sebral. Tato šarvátka byla skoro poslední nebo obě armády ničeň před se nebraly a zbraň na obou stranách odpočívávala. **Franc.** armáda v těch mnohých šarvátkách a bitvách, jakož i rozličnými nemocmi, od měsíce prosince loňského roku až do 10. t.m. měla pry 100.000 mužů pobitých, poraněných a zajatých ztratiti. ¹²⁶¹ Dne **13. března.** Angličané tureckému dvoru oznámili,

buď aby k ruské a anglické alianci proti Francouzům přistoupil, aneb že Angličané na Konstantinopoli válečně udeří. Dne **18. března.** Holandská armáda 50.000 mužů silná k franc. armádě do Polska táhla. **Srbové** svého nejvyššího generála Jiříka Černého na kníže Srbska zvolili a prohlásili. Dne **23. března.** Král pruský s dvorem anglickým přátelskou smlouvu učinil a parlament povolil, aby se jemu 80.000 liber šterlinků zapůjčilo, přičemž pro švejdský dvůr 23.000 liber šter. pomocných peněz a pro ruský dvůr 500.000 lib. šter. vydati povoleno bylo. Dne **9. dubna.** Ruský císař Alexander Jiříka Černého za ruského polního maršálka ustanovil a že Srbové proti Rusům pomocné vojsko postaviti odepřeli, turecké vojsko rozkazem tureckého dvora do Srbska táhlo. Dne **13. dubna.** J. M. císařovna rakouská, královna uherská a česká Maria Teresia usnula v Pánu, máje věku 31 let, ne zouplna. Dne **16. U** Bellinku a Anklamu franc. maršálek Martie na Švejdy udeřil a boj nastal velmi tuhý, v kterémž Švejdové mnoho lidu ztratili. Také Francouzové začali do Kolberku stříletí.

Dne **5. máje.** Pevnost v Slezích Niza franc. allirovanému vojsku se vzdala. Rusové toho dne po třetím šturmu pevnost tureckou Durčevo opanovali. Dne **8. máje.** Franc. na Visli opanovali ostrov, kterýž k hájení Gdanska nejpříhodnější byl: Tu stáli Rusové a velmi zmužile se bránili, však posléz mocí francouzské ustoupiti musili. Dne **18. máje.** Španělští regimentové do Říše přitáhli, první byl: Gvadalexara, druhý: Algarbien, třetí: Zamora, pak jízdný Villa Viciosa, zas pěší: Katalonien a Infando. Toto vojsko táhlo k pomoci Franc. Nejvyšší vůdce jeho byl Maršes della Romana. Dne **26. máje.** Gdansko na kapitulaci Franc. se vzdalo. V času jeho obležení stála lib. masa hovězího 4 f, másla 5 f, komisního chleba 1 f 30 kr. Gdanský komendant, pruský generál z Kalkrajtu, byl právě ten, jemuž Francouzové 22. července 1793 na kapitulaci v pevnosti Mohuči se vzdali. Dne **28. máje.** V Konstantinopoli strhlo se hrozné bouření proti Francouzům, jichž také mnoho buřiči pobili. Pak se obořili na turecké ministry, jenž s Francouzy drželi, jichž 17 pobili, při nichž 50 milionů piastrů našli. Také sultán Selim III. smrti lehl a na jeho místo otcův bratr Mustafa dosazen byl.

Dne **5. června.** Nový sultán turecký Mustafa veřejně provolati dal, aby válka proti Rusům a Angličanům dále se vedla. Dne **10. června.** Po celé linii všeobecná bitva se strhla a teprve dne **4.** u Fridlandu, asi 5 mil od Královce se skončila. Ta bitva byla tak krvavá, jakož se krvavější pojmenovati může: obě armády totiž jak francouzská tak též ruská, bojovaly s nevypravitedlnou udatností a stálostí až do ustání a protož také ztráta na obou stranách počítala se na 30.000 pobitých, raněných a zajatých mužů i více. Po této hrozné bitvě příměří na 3 té- ¹²⁶² hodny umluveno bylo. Nato dne **15. června.** Francouzové do Královce neb Königsberku vtrhli. Pak také i pevnost Kolberk Francouzům se vzdala. Dne **30. června.** Pevnosti v Slezích Kozel a Kladsko allirovanému franc. vojsku se vzdaly. Řeka Nymen neb Memel za hranice pro obě armády, ruskou a francouzskou, ustanovena byla.

Měsíce července. Podle nejvyššího nařízení začaly se pokuty a tresty pro všechny obchodníky a prodáváče, kteříž nedovoleným a šídařským způsobem potravní věci buďto přes taxu neb na malou míru neb lehkou váhu prodávali, neb vaření namáčeli. Toto ohavné a nesvědomitě přečinění trestalo se buďto na pokutě peněžní, buď vězením anebo několikaletými holi ranami. **Tohoto měsíce** byly parna nad obyčej veliká. Dne **5. července.** Císař francouzský Napoleon, jež provázeli kníže Neušatel, maršálek Besier, Dyrok a jiní, vstoupil na lodi a plavil se doprostřed řeky Nymenu, kdež na širokém prámě praporec pokoje vystaven byl. Týmž časem také se plavil z druhého břehu císař ruský Alexander a s ním veliké kníže Konstantin a někteří generálové a obě lodi jednu chvíli k ustanovenému místu dopluly: tu oba císaři laskavě se objavše, když na prám vstoupili a tu za celé 2 hodiny rozmlouvali. Potom v Tilsitu, jenž leží v východních Prusích, oba mocnáři obědvali, kdež také král pruský u oběda byl. Nato dne **8. července.** V Tilsitu mezi císařem francouzským a ruským pokoj zavřen a podepsán byl. Dle toho pokoje pruské Polsko obdržel král saský pod titulem vojvodství varšavského, též 200.000 lidu od pruského Polska k ruské říši se připojilo. Krajiny Hessenkasel, Brunšvik a všechny pruské země až k levému břehu řeky Labe spolu s pevností Magdeburkem obdržel princ Jarolím bratr císaře francouzského a za krále westfalského uznán jest. Gdansko s okolní krajinou na 2 míle prohlášeno za město svobodné, pod ochranou vývodny varšavského. A tak

ztratila pruská monarchie 306 mil země s 4,808.117 duší. Pozůstaly dvoru pruskému: západní Prusy, necký kraj, východní Prusy, Slezsko, Pomořany, marky brandeburské bez Starých Marků a polovic Magdeburska. Dne **13. července**. Hrozné povětrí s bouřkou a blýskáním se strhlo, místy i krupobití následovalo, kteréž množství oken potlouklo. Dne **15. července**. Začala se převeliká horka a trvala až do příštího 16. srpna. V Čechách vystoupila na 27 stupňů, v Štokholmu na 30, v Franc. na 23, v Dánsku na 22 a v Tylorích na 18. **Toho měsíce** vinní hroznové dozráli, čehož nebylo kdy pamětníka. Dne **23. července**. Prošel císař král. patent strany nových bankocedulí po 25 f, 50 f a 100 f, které od 1. října t.r. v běhu se uvedou. Také mezi Rusy a Turky nepřátelstvo zastaveno bylo.

¹²⁶³ Dne **18. srpna**. Do Paříže wirtemburská princezka nevěsta Jarolima krále westfálského přijela a 22. téhož německé země primas kníže těchto nových manželů k stavu manželskému požehnal. **Francouzové** toho dne svedli u Stralsundu s Švejdy bitvu a téhož města se zmocnili. Dne **22. srpna** Angličané pokojným Dánům válku opověděli. Po prohlášení války král své sídlo z Kopenhagenu do Koldinku přeložil a veškeren lid v Seelandu vzhůru povstal, aby na Angličanech pomstil té krivdy, kterouž tomuto pokojnému království učinili. To ale Angličané proto učinili, aby se jim Východní moře nezavřelo.

7Dne 8. září. Na břehu u Bajony francouzská armáda 25.000 mužů se postavila, která táhla do Portugalu, aby Angličanům přístavy mořské zavřela. Také franc. generál Miolis v hetrurském království, jakož i v papežské zemi všechny hrady u přístavů mořských vojskem osadil. Dne **18. září**. Anglický generál Kahkat z hlavního bytu před Kopenhagem dánskému komendantovi oznámil, aby toto město vydal, a když se tak nestalo, za 4 noci a 3 dni bez přetrže ohnivými koulemi a raketly nově smyšlenými do něho stříletí dal, až posledně toto sídelní město Kopenhagen Angličanům na kapitulaci se vzdání přinuceno bylo, podle kteréž dánské loďstvo vydati se jim musilo. Škoda, kterouž Angličané Dánům zajetím loďstva, sebráním lodních skladů a střílením do města způsobili, na 40 milionů zlatých se počítala. **↑Dne 6 září**, jenž byla neděle Páně, večer po 9te hodině, v král. horním městys Kaňku v mém domě Hlubina řečenem, původem neznámého žháře založený oheň v stodole vyšel a týž dům v popel obrátil, přičemž celá tam složená toho roku hojná rolní ouroda jak moje, tak též Jana a Pavla Perouta (jenž tam v stodole té obilní skládku měli) shořela. Ostatně registra a kasy městské šťastně sem sice odstranil, však ale mnohé mé vlastní svršky dílem s tím ohněm, dílem skrze loupežné lidi, k zmaření přišly. Dne **17. září**. Patentem v Vídni vydaným staré sedmnáctníky a sedmíky ještě za 4 téhodny do císař. král. kas v obyčejné ceně po 17 a 7 kr přijímati se budou, pak po proběhnutí toho času cena jejich na 15 a 6 kr snížena bude. Ostatně přivážení do země sedmnáctníků a sedmíků pod konfiškací a pokoutou se zapovídá.

Dne **1. října**. V noci ve Vídni strhl se náramně bouřlivý vítr, kterýž na domích, zahradách a lodích na Dunaji tak velikou škodu způsobil, že se na miliony počítala. Dne **8. října**. V Drážďanech podle uvedení rovnosti v náboženství mnozí z katolíků za měšťany přijati byli a katolický chrám má povoleno 4 zvony mít, čehož potud v Drážďanech neboli v Sasích nebylo. ¹²⁶⁴ Aliancí mezi Francouzy a dvorem dánským uzavřena byla a válka z franc. strany proti Angličanům znovu se utvrdila. Dne **16. října**. Jednání s dvorem portugalským a Francouzy bylo přetrženo a ministr portugalský v Paříži dostal poručení, aby se odtud vyhostil. Smlouva strany neutrálnosti, za kterouž dvůr portugalský 2 mil. liver platiti měl, již se jen podepsati měla a tu princ regent učinil prohlášení, že se pod anglickou ochranu vzdá. Nato princ do Brazílie se vydal a s ním 17.000 lidu rozličného stavu tam odjelo, vzal s sebou všechny poklady. Dne **10. listopadu**. Vojsko francouzské ustavičně táhlo do španělské země a sice v takovém množství, nežli ho k osazení Portugalu bylo potřebí. Dne **16. listopadu**. Princ z Asturie, dědičný koruny španělské v Madridu v noci do vězení vsazen byl; měl prý býti příčina jakéhosi spiknutí proti španělskému trůnu. **Ruský dvůr** proti Angličanům válku prohlásil. Dne **22. listopadu**. Princ z Asturie Ferdinand zase na svobodu propuštěn byl, kteréhožto propuštění v Madridu největší radost způsobilo, takže lid vůz jeho jako v tryumfu s radovánkami táhl. Dne **11. prosince**. Francouzský garnison z Braunavy vytrhl a rakouský patalion tam vtrhl, předně ale Franc. všechny šance pobořili a drželi tak dlouho,

dokud v Dalmácii město Kataro Rusové Francouzům neodvedli. **Téhož dne** J. M. císař rakouský do Budína města uherského přijel a nazejtří král. resolucí v příčině zemského sněmu prohlášena byla. Dne **14. prosince**. Podle nejvyššího nařízení starobylý obyčej držení půlnočního jitří před Božím narozením na 5. hodinu raní přeloženo bylo, následovně v Čechách i všech dědičných zemích téhož dne a roku půlnoční jitří v 5 hodin ráno ponejprv se drželo.

Roku 1808.

V tomto roku staly se změny a proměny podivné, válečná vichřice rozmáhala se víc a víc, zvláště pak v zemi španělské, kdež nové válečné divadlo nastalo, působivší veliké krveprolití a velikou zhoubu téhož krásného království. **Ostatně** ten rok měli sme sucho veliké a studení větrové byli panující, že sme sobě na parna, jak minulý rok, stěžovati nemohli.

Dne **3. ledna**. Ruský císař Alexander proti Angličanům válku prohlásil a že král švejský nechťel od společnosti anglické upustiti, ruská armáda na hranicích švejského Finlandu se postavila. Dne **6. ledna**. Večer o 6. hodině ve Vídni byly slavné oddavky J. M. císaře Františka a nejsov. císařovy nevěsty Marie Boženy dcery někdejšího guvernátora v Mediolanu, arcívivody rakouského Ferdinanda. V Praze téhož dne okolo té hodiny 100 ran z kusův toto zasnoubení oznamovalo. ¹²⁶⁵ Dne **15. ledna**. V Holandu přenešťastný příběh se stal skrze bouřlivou povodeň, kteráž mnoho krajin zahubila. Celá krajina Seeland vodou se zatopila, jelikož moře vystoupilo až do 25 střevis výše, nežli obyčejně bývá. Polední Beveland velmi trpěl, město Ostende celé pod vodou bylo a v Antverpě vystoupila voda tak vysoko, žeť paměti není. Největšího neštěstí zakusilo město Flissingen, jenž se rovnalo moři, takže i lucerny na domích pod vodou stály: mnoho domů na hromadu se ssulo, po ulicích plovaly domovní nářadí a nábytkové, mrtvá těla, a množství lidí v postelích se zatopilo, počítalo se skoro 200 osob, kteréž při tom hrozném neštěstí života pozbyli. Tato hrozná povodeň byla daleko větší, nežli která léta 1682 byla. Dne **20. ledna**. Z Bajony opět Franc. a z Říše od spolku rejského vojsko přes 60.000 do Španěl vtrhlo, z čehož se znamenalo, že tam brzy něco vyvedeno bude.

Dne **16. února**. Franc. generál Miolis s vojskem pěším i na koních do Říma přitáhl a hned Anjelský hrad i všechny stráže po městě osadil. Druhý den týž generál odebral se k papeži a potom kolegium P. P. kardinálů dvoji sezení drželo, při kterémž sv. Otec pokaždé přítomen byl, po druhé radě vyslán byl rychlý posel do Paříže. Dne **22. února**. Okolo Madridu hlavního města v Španělech franc. vojsko silně se shromažďovalo a generál Myrat požádal krále španělského, jménem císař. Napoleona, aby vydal kord Františka I. někdejšího franc. krále, o kterýž v oné bitvě u Pavie s Španěli sveden, přišel a zajat byl. To se stalo za panování Karla V. císaře římského a krále španělského.

Dne **3. března**. Král švejský prohlásil proti Rusům válku a nepřátelstvo se začalo. Král pak ruského vyslance pana Alopoe dal do vězení vsaditi. Angličané slíbili králi švejskému dáti pomoci 20.000 mužů branných a každoměsčně 100.000 lib. šterl. Dne **13. března**. Ve Vlaších zvláště v Neapoli neslýchaná zima panovala, takže v krajinách Püglu a Arbuce po horách množství ovcí a jehnat zmrzlo i několik lidí. Před 19 lety také tam ostrá zima byla, ale předce ne jako letos. Dne **19. března**. Po skončených nevolech a různicích v Aranžujeru, Karel král španělský své král. koruny princovi z Astrurien, synu svému postoupil, kterýž od té doby za krále jakožto Ferdinand VII. vůbec od Španělů přijat byl, ale týž starý král potom jsa již v městě franc. Bujone, zase toho postoupení odvolal.

Dne **2. dubna**. Dekretem císaře franc. Napoleona krajiny papežské Urbino, Ankona, Macerata a Kameryno byly na věčné časy k království vlaskému přivtěleny. Dne **6. dubna**. První dešť jsme toho roku měli. ¹²⁶⁶ **Na slovo** vývody z Bergu Myrata a generála Savary, že skutečně císař Napoleon jede do Španěl, král Ferdinand vyjel mu vstříc, napřed ale vyslal bratra svého Don Karlos, aby císaře na hranicích přivítal, kterýž nemoha se dočkat jeho, jel až do Francouz. Když král Ferdinand přijel do Vittorie, obyvatelé chťice zameziti cestu jeho, odřezali prostranky u vozu a prosili, aby dále nejel, on ale toho nedbaje, jel až do Bajony, ale více se nenavrátil. Dne **8. dubna**. Francouzové osadili citadely v městě Barcelony a general Leky oznámil pevnosti řediteli, že ji ujímá jménem císaře francouzského. Pluk generála Dyponta přitáhl do Eskurialu a mar-

šálka Mansaje do Katalonie, kteráž jest na půlnoci nejbliž franc. zemi. **Téhož dne** stalo se v Praze pro chudé zase nové založení na Malé Straně u sv. Jana, kdež býval městský špitál. **Dne 15. dubna.** V cis. král. mincích bilo se mnoho měděných půlzlatníků, kteříž také do běhu přišli.

Dne 2. máje. V Madridu strhlo se veliké pozdvížení proti vojsku francouzskému. Ukrotnost lidu, kterýž 20.000 činil, bouřila přenáramně: buřiči, jež několikrát vystřelili z děl, všickni kteříž se dopadli v zbroji, byli pobiti. Vývoda z Bergu dal tlouci generální marš a kartáčové litali na vše strany do ulic, kdež rozhořčený lid se shromažďoval; padlo tu lidí z jedné i z druhé strany nemalý počet. Taková bouře byla i v Toledo: lid se hmul po ulicích, jehož žádný zastaviti nemohl, v velikém křiku postavil se na trhu trůn a vystavil tam obraz krále Ferdinanda, kterýž zajat byl v Francouzích. **Dne 4. máje.** Starý král španělský Karel IV. v Bajone se prohlásil, že král. korunu, kterouž složil, zase nazpět bere a poslední dni panování k dobrému svých poddaných obětovati chce. Nato dne **8. dubna.** Týž král starý Karel IV. postoupil všech svých práv a korunu k španělské zemi císaři franc. Napoleonovi a psal o tom známost k nejvyšší radě v Kastilii. Nato povolán byl do franc. země don Antonín bratr krále Karla, jenž byl učiněn od Ferdinanda krále hlavou řízení zemského a **14. téhož** don Ferdinand král odřek se koruny španělské a vši poslušnosti tak jako don Karlos bratr a strejc don Antonín. Ale Španělové nebyli tím spokojeni, nýbrž **od 23. až do 27.** t.m. povstal celý národ v hromadě, unávajíc Ferdinanda za svého krále, umínili vlasti svou hájiti. I zřídili sobě nejvyšší zemské řízení, jenž sloulo junta a posledně po vodě i po zemi vypověděli válku císaři francouzskému a dříve že zbrání nesloží, dokud král Ferdinand a ostatní osoby domu král. se jim zpátkem zase nevydají, a tak se začala záhubná vojna španělská. ^{267/} **Téhož měsíce** máje, počal sem stavěti po ohni můj dům Hlubina řečený v král. horním městys Kaňku a sídce z gruntu vnově vejše nad tím pohofelištěm, kdež před časy městský špitál u nového krechova stával, kterýžto dům toho roku také postaven jest. Bože! račiz přidati stálosti. **Dne 13. máje.** Rusové mimo ostrov Gotland také ostrov Eland osadili, který leží při švejdském břehu, a generál Klingspor v půlnočním Finlandu přes 3000 Švejdů porazil a pobil. Krajina Finland počítá 760.000 obyvatelů. **Dne 21. máje.** Na notuli franc. řízení papež oznámil své myšlení, že nepřistoupí k závazku proti jiným mocnárům, nebo jsa on služebníkem božím a pokoje, že by zrušil velikou povinnost a závazek svého ouřadu. **Vojsko** papežské bylo zrušeno a ředitel Říma i mnozí ouředníci, že nechtěli proti přísaze věrnosti činiti, byli s vězením stíženi.

Měsíc červen byl suchý a studený jako předešlý. **Dne 23.** strhla se bouřka s velikým lijavcem a 26. měli sme zase podobný lijavec s bouřkou. **Dne 2. června.** Neapolský král Josef Bonapart jel skrz Livu a skrz Tulos do Bajony. **Španělové** zastavili s Angličany všecko nepřátelstvo a allirovali se. **Dne 6. června.** Byla veliká slavnost držaná v domě invalidském blíž Prahy místo 6. ledna, v který byl oddán veliký mocnář František I. s Marií Boženou. V 6 hodin ráno 12 kusův oznamovalo tuto slavnost, pak následovalo snídání. Potom přitáhlo vojsko z Prahy, s ním všechny vojenské muziky, všickni generálové, štábní a vrchní oficíři i penzínýrovaní a posledně komandýrující v Čechách generál hrabě z Kolovratu. Nato začaly se služby boží v kapli invalidské, kteréž se skončily s zpěvem: Tě Boha chválíme, a střelba rozléhala se na vše strany. Po službách božích nejstarší invalida v domě 98 letý stařec byl skrze 2 oficíry přiveden, tomu komendant generálů přivěsil zlatý peníz 20 dukátů těžký a který připadne vždy nejstaršímu invalidu, přítom dostane ročně 50 f. Poté ubírali se invalidé v řadě k jídlu. Místo k jídlu u 40 stolů bylo připraveno na louce vlevo invalidského domu. Lidu se tu u velikém množství rozličného stavu shromáždilo, patřic na tyto staré hodovníky a proto shledalo se tu nemálo peněz, které rozdělené byly mezi ty společné invalidy. ^{268/} **Dne 8. června.** Nebylo tak brzy léta, v kterém by se bylo stalo tolik přirozených úkazů, jako letos v římské obci. Dnes ráno stala se v Ferentinu veliká tma, po několika minutách vyšly na blízkých vrších dvě ohnivé koule, kteréž se brzy spojily a pospíchaly velmi rychle od východu k polednímu: tolik jisker z nich lítalo, že se zdálo, jakoby bylo vidět opravdový oheň, naposledy se rozskočily s třeskem hromu podobným, který trval, co by 7 krát udeřil. **Dne 11. června.** V Bajone vyšlo prohlášení od Josefa Bonaparte, bratra

franc. císaře Napoleona, kterak tak království španělské, kteréhož Karel IV. a princové domu jeho, podle uzavřeného traktátu 5. a 10. máje t.r. císaři franc. Napoleonovi postoupili, týž císař zas jemu Josefu Bonaparte bratru svému pod datum 4. t. m. to samé království španělské postoupil. **Dne 15. června.** Stal se v Štanřích a okolo Štanar nedaleko Jihlavi zvláštní přirozený příběh v povětří: ráno bylo jasno, pak v 6 hodin vyvstala mlha, že se nemohlo za malou chvíli na 10 neb 12 kroků žádné věci rozeznati. Obyvatelé z okolních míst šli právě do Štanar do kostela, když udeřilo třikrát prudce jako ranou hromovou, počemž udeřilo ještě víckrát, ale slaběji. Když se to dalo padalo u Štaner, Mittelsdorfu, Dyrů, Dlouhé Pěnice, Otnu a Falkenovi kamení jako vlastní ořechové i také jako dětská hlava a těžké do 3 liber z povětří. Mnozí lidé vidouce je padati, když padlo zdvihli je a shledali, že byly ještě teplé. Všeho toho kamení bylo asi 200 kusů, pak mlha zmizela a bylo zase jasno. **Dne 19. června.** Důstojný pán Jan Rychlovský, kanovník na Hradě pražském, jakožto biskup Termenský a sufragán pražský na biskupství v chrámě sv. Benedikta na Hradčanech od pražského pana arcibiskupa posvěcen byl. **Dne 27. června.** Dnes dle nejvyššího patentu nařízeno bylo, aby se obrana země zřídila. Těž mužstvo k rezervu jednoho každého verbovního okršku se zbíralo a v zbrani skrze 4 neděle cvičilo. Tato pak země obrana ustanovena byla proto, aby se země bránila, kteráž na pataliony v krajích byvši zřízena, jméno od kraje měla, a vejložky se rozeznávala. Patalionové zase rozdělily se na kompanie, kterouž komendoval hejtmán a patalion štábní oficír. V hlavním městě Praze zřídil se cis. král. milosti vlastní patalion a študenti činili zase zvláštní patalion. I shledalo se této zemské obrany přes 80.000 toliko v Čechách. Čáslavský kraj postavil 3 pataliony, ku kterým městys Kaňk 15 mužů a rezervních mužů k *doplnění* regimentu 2 osoby ten čas postaviti musil.

^{269/} **Dne 2. července.** V Španělech zle vyhlíželo nebo insurgenti kde mohli Francouzy zaskočili a lid branný zajímali, zatím pak Francouzové insurgenty z místa na místo proháněli a zmocni vše se měst, bez meškání do nich vrazili: padalo lidu z jedné i z druhé strany veliké množství. **Dne 9. července.** Generál franc. Lassel pobral městům a krajinám Valencie všecku zbraň a vtáhl do Kahrkonu, kdež na něj 12.000 španěl. insurgentů s 6 děly vyrazilo, které komendoval generál Kausta. Generál Lefre rychle přitřhl a s svými jezdci udeřil nepřátelům v bok, oni pak s nemalou ztrátou prchli. Generál Dupont vtrhl do Alkalie v Andaluzii, chtěje na insurgenty udeřiti, ale nepodařilo se mu. Nebo dne **18. července** s celou svou divizí, zbrojem malým i velikým i s pagáží přišel do zajetí a generál Wedel přijda s 6000 mužů Dupontovi na pomoc, musel kapitulovat. **Dne 22. července.** Arcikníže Ferdinand generál nad jízdou a ředitel obrany zemské, v Praze na šancích za Hradem prohlédl pražský patalion obránců zemských i s divizí pánu akademiků a k večeru na Střelském ostrově kompanii myslivců, kterouž zřídilo c. k. privilegované městské tovaryšstvo střelců.

Dne 8. srpna. V přístavu u Ruse v Katalonii připloulo 4000 mužů pěchoty a 1500 jezdců, to vojsko vystoupilo na pevnou zem a přirazilo k španělským insurgentům. V Aragonii, kdež komendoval generál Palafox, vydal mocné prohlášení proti Francouzům, kteréž v půlnočních Španělech veliké bouření způsobilo. **Dne 16. srpna.** V Portugalu strhla se ukrutná bitva mezi vojskem portugalským, anglickým a francouzským a teprv skončila se dne třetího: z obou stran padlo lidu množství, posledně pak Francouzové u Wimery zvítězili. **Dne 22. srpna.** V Sevilli držel španělský nejvyšší generál v Andaluzii Kastanos v kapli královské, kdež odpočívá tělo sv. Ferdinanda krále španělského, z obdrženého vítězství slavné „Tě Boha chválíme“ po kterémž zbraň francouzská, praporcové neb orlové Francouzům uchvácení při hrobě sv. Ferdinanda zavěšeni byli.

Dne 7. září. V Prešpurku bylo slavné korunování J. M. císařovny Marie Boženy, jakožto královny uherské. **Dne 12. září.** Francouzské vojsko z pruské země, kteréž a potud tam leželo, začalo odtud táhnouti, toliko pevnosti Štětín, Hlohov a Kystryn Franc. sobě podrželi, dokud se nezapraví vojenská kontribucí. **Dne 27. září.** Císařové francouzský Napoleon a ruský Alexander přijeli do Erfurtu, které mnoho generálů provázelo. Potom přijeli sem také králové bavorský, saský, wirtemberský, westfalský, ruský kníže Konstantin, princ z Weimaru a jiná knížata. Příčina takového shromáždění musila býti důležitá, kteráž se také vztahovala na no-

vý kontingent spolku rejského. Dne **30. září**. V Inšpruku v Tyrolích v noci napadlo tolik sněhu, že ním zapadly střechy i pole a ulámaly se větve z stromův. Dne **6. října**. Páni stavové uherští nato se snesli, aby se mimo doplnění regimentův zřídilo 50.000 mužů pěchoty a 30.000 jízdy jakožto stálé insurrekci. Také čeští zemský obránci *tento měsíc ještě* své vojenské cvičení měli. ^{270/} Dne **23. října**. V údolích roncevalských v pyrenejských horách mezi insurgenty a Francouzy strhla se krvavá bitva a trvala 5 dní pořad po sobě: ztráta lidu z obou stran byla hrozná, naposledy pak přede franc. vojsko ustoupilo, jakžkoli udatně bojovalo. Ta údolí známá jsou z historie Karla Velikého, kterýž když se vracoval ze Španěl, ztratil tam roku 770 velikou částku svého vojska. Dne **31. října**. Páni stavové král. českého v sněmu na žádost jeho c. k. milosti, aby se suma od 1,509.000 f na potřebnost oděvu a rystunku obrany zemsko-české složila, netoliko spojenými hlasy se prohlásili, že se o tuto sumu rychle postarají, nýbrž i pro král. trůn a vlast, krev a život obětovati chtějí.

Dne **8. listopadu**. Napoleon císař franc. přijel do Bajony a hned velel, aby armáda postoupila. Nato odjel do Frunu, potom do Vitorie, kdež Josef Bonaparte bratr jeho hlavním bytem byl. Dne **13. listopadu**. V Praze usnul v Pánu důstojně velebný pan Jakub Šuntel Čech učený a doktor písma na vysokých školách pražských, skutečný provinciál řádu dominikánského, v 67 roku svého chvalitebného věku, rozený v Poděbradech. Dne **18. listopadu**. Hlavní byt císaře franc. byl v Burgosu, odkudž Francouzové insurgenty vyhnali. Odtud řídil císař, co má který vůdce činiti. **Španělský** generál Romana kommandoval v půlnočních Španělech, Palafox v Aragonii, Vives v Katalonii a Blek v Asturii. Dne **25. listopadu**. U Espinosy byla bitva jedna až potud největší. Francouzové tu vybojovali 60 kusů a 20.000 mužů jednak pobyto, raněno, jednak zajato bylo, ostatek pak španělských insurgentů byl rozeznán, 30.000 ručnic a množství munice i oděvů, jenž připlavili Angličané, všecko se dostalo do rukou francouzských. Generál Romana k většímu neštěstí málo předtím táhl svým plukem do sv. Ondřeje, což mu měli za zlé při armádě. Nato Francouzové obrátili se k Madridu. Dne **27. listopadu**. Odebral se na věčnost velebný pan Václav Müller, císařo-král. kaplan a ten čas farář v Rojnici blíže Trutnova, kdež jsa při chrámu Páně s.s. apoštolů Šimona a Judy Thadeáše na hřbitově pochován. On byl v král. horním městě Hoře Kutný ředitelem hlavních normálních škol až do roku 1805, u kteréhož v školním cvičení tehdaž byl můj nejstarší syn Václav Hejzelna, jenž také nyní k tomu nově zřízenému pluku zemských čech. obráncův, jakožto kaprál, dostaven jest.

Měsíc prosinec navštívil nás hroznou zimou, takže dne **16.** zima vystoupila na 20 stupňů a sněhu skrze časté sněžení bylo spadlo hojnost. Avšak v jiných zemích a krajinách nedálo se jinak, jen toliko v Španělech válečná vichřice pohodlné povětrnosti požívala. ^{271/} Dne **4. prosince**. Hlavní město Madrid se Francouzům vzdalo, do něhož za celý den ze všech stran Franc. střeleli. Tato střelba hrozná a všecko všudy prorážející, zvláště pak v městě veliký ~~nedostatek~~ nepořádek a různost obecná byla toho vzdání příčina. Nalezli v tom městě 200.000 liber prachu, 10.000 koulí do kusů, 100 kusů a 1200 anglických ručnic neb flinet, ale nejvyšší junta a vojsko časně se poradilo vaňkem a prchlo pryč. Central junta usadila se v Sevillii. Dne **10. prosince**. Podle smlouvy ve Finlandu švejdským generálem Adelkreicem, Švejdové města a krajiny Weaburgu Rusům postoupiti musili a tak se první polní tažení ve Finlandu skončilo. Dne **27. prosince**. Král pruský s královnou do Petrova k císaři ruskému na cestu se odebrali. Pruští ředitelové pevnosti Děvína, Hamelína, Kystryna a Štětína, jichž roku 1806 Francouzům postoupili, vzati byli do vězení, aby se z toho přečinění zodpovídali. Ministr baron Stein v noci z Berlína prchl.

Roku 1809.

Válka nová a hrozná, kteráž sice dlouhou netrvala, ale v udatnosti a neohroženosti boje sotva kdy sobě podobné měla. To jest to pamětihodné divadlo, jenž nám tento rok přinesl a dnové 21. a 22. máje věčně pamětní ostanou v letopisích světa. Jestli kdy slavný dům rakouský, mimo zbraně láskou, upřímností a věrností svých poddaných ozbrojen býti mohl, zajisté v této kruté válce slavněji v takovém zbroji na válečné divadlo vystoupil. Ponejprv francouzské vojsko pod svým císařem Napoleonem Bonapartem v srdci rakouské země porážku trpělo a tři krvavé mordéřské bitvy udělaly všemu konec, ač nepřítel posledně nějakž zvítězil, přede

však s převelikou lidu svého ztrátou a porážkou z válečného divadla odešel. **Téhož roku** zimu dosti odpornou sme měli a sucha hojnost, zatím ale ouroda byla potěšitelná. Však dražota, anaž již v módě, tak jako zemští krojové, byla, čím dále tím víc se zmáhala.

Dne **8. ledna**. J. M. císař uděloval řádu sv. Leopolda princům, knížatům, hrabatům, rytířům, biskupům, opatům a jiným, kterýž řád byl k památce svého v Pánu zesnulého pana otce slavné paměti Leopolda II. císaře založil. **Maria Anna** Helmová, manželka chudého tkadlce na předměstí Vídně v N^{ře} 3. ostávající, 40 let stará a 27 let provdaná, porodila s jedním mužem 32 dětí a nyní opět jest v naději. Hned v 14 letech porodila děti 4, pak 3, zase 4, potom 2, zase 3, a t. d. Její matka porodila 38 dětí a Helmová byla čtvrté dítě a muž její dvojče. Dne **18. ledna**. Pokoj mezi dvorem tureckým a anglickým u Dardanel byl podepsán, což v Paříži veliké nespokojení způsobilo. Dne **23. ledna**. Císař franc. Napoleon ze Španěl do Paříže velmi rychle se navrátil, učině v 5 hodinách 35 mil francouzských. Dne **19. února**. Skrze kvapné hnutí ledu na Dunaji předměstí Leopoldské a Rosnu u Vídně stálo ve vodě, jeleni a jiná divoká zvířata v oboře při smutném hřvaní ve vodě za své vzala. Také uherské město přes polovic stálo ve vodě. ^{272/} Dne **20. února**. V městečku Lobosicích oheň a největší díl téhož městečka popelem lehl. Dne **22. února**. V Vídně umřel jeho Excel. Ludvík hrabě Kobencel c. k. tejná rada a konferenční ministr, v letech věku svého 56. **Francouzský** vyslanec bez všeho ohlášení toho dne z Vídně odjel. **Pokoj** mezi Rusy a Švejdy zavřen jest, dle kterého Rusové podrželi Finland. Dne **23. února**. Vojsko z Prahy k hranicem vytáhlo, též i ode všech stran a krajů z Čech vojsko v regimentech k hranicem bavorským se ubíralo. Také ozbrojení zemský obránci k svým batalionům a rezervní muži k regimentům povolání byli, z kterýchžto válečných příprav předoznamovala se vojna hrozná.

Dne **4. března**. V Praze na šancích podle král. hradu študenti a myslivci obdrželi praporce, hlučná střelba z 12 kusů oznamovala tuto slavnost. **Téhož dne** zas nová zima nastala. **Arcivévoda** Ferdinand přijel do Krakovy a vzal na sebe správu nad vojskem zde ležícím. Dne **10. března**. Pluk dobrovolníků vídeňských táhl z Vídně do pole, jej vedl arcivévoda Maximilian a Ludvík. Arcivévoda Jan do Grácu odjel. Do Lince odjeli generálové Stipsis, Lindenau, St. Vincent, Kienmeyer, Norman a Hyller. Dne **12. března**. Franc. císař oznámil senátu, že postupuje arcivévodství berského a klevského svému vnukovi princovi Ludvíkovi synu krále holandského. **Jak u Rejnu**, tak i v Vlaších franc. vojsko dohromady se vstahovalo a jiné z Španěl na vozích do Francouz se bralo. Franc. generál Masena přijel do Ulmu a maršálek Davust do Wirtemberka, k jejímžto plukům kontingent knížat německých se přirazil. Dne **13. března**. Král švejdský Gustav Adolf VI. z panování svého shozen byl, a jeho strejc vývoda z Sidrmanlandu panování prozatím na se přijmul. Dne **22. března**. Plukové myslivcův, dobrovolníků, a jedno oddělení zemských obráncův při hlučné muzice táhli z Prahy k hranicem a okolo saských hranic cis. král. vojsko pod nejvyš. správou gener. zbrojnosty hraběte z Bellegardu stálo, z Rakous pak houfně k hranicem bavorským táhlo.

Měsíc duben přinesl nám mrazy veliký a otevřel to hrozné válečné divadlo, na kteréž veškeré cis. král. vojsko vystoupilo. Dne **6. dubna**. Arcikníže Karel odebral se k armádě v hořejších Rakousích do městečka Rydu. Nato také dne **9. dubna**. J. M. císař odebral se z Vídně též k armádě do hořejších Rakous, pak dne **12. dubna**. Táhla cis. armáda u Braunavy a Šerdingu přes řeku Innu do Bavor, generál Bellgarde také s svým plukem do hořejšího Falcu vtrhl, generál Dedovich do Pasavi přišel a generál Šateler do Pustertalu v Tyrolích vtrhl. Též toho dne arcikníže Jan se hnul s svou armádou až k řece Tagliamento a táhl k Pordenone. ^{273/} Tu se strhla bitva, kteráž za celé 2 hodiny trvala. Evgen místokrál vlaský franc. armádu tu komendoval, však nepřítel nemohouce rakouskému vojsku odolati, rychle nazpět k Piavě táhli. Do zajetí přišlo vojska nepřátelského přes 6000 mužů a 2 generálové, též vybojováno 16 kusů a 3 praporci, ztráta pak nepřátel pobitých a raněných počet zajatých převyšovala. Dne **16. dubna**. Armáda ve Vlaších pod správou arciknížete Jana obrovským krokem dále pokračovala a také Piavu řeku přešla a cis. generál Šateler postoupil k Inšpruku a k Trientu. Dne **19. dubna**. Strhla se bitva u Albachu městečka při Dunaji v dolejších Bavořích ležícím 2 míle od Řezna, mezi cis. rakouským a francouzským vojskem, anaž za 5

dní trvala, kteráž ale pro císařskou armádu šťastně se skončila. Právě toho dne císař Napoleon k své armádě přijel. Nato dne **20. dubna**. Město Řezno kapitulovalo a tam ležící vojsko, císař do zajetí přišlo. Pak zas dne **21. dubna**. Franc. maršálek Davoust udeřil na 4. pluk armády nedaleko Ekmilu a tato hořká pútká trvala 12 hodin a nepřítel byl nazpět potlučen. Těž císař. generál Hiller udeřil na franc. generála Besieres u Najmarku, jej porazil a k Wilsbiburgu nazpět zahnal. Dne **22. dubna**. Franc. císař Napoleon, dostav znamenitou pomoc jízdy, též wirtemburského a baadenského vojska, přijal na sebe nejvyšší správu nad celou spojenou nyní armádou, udeřil na levé křídlo 3 pluku armády rakouské s velikým násilím u Lauendorfu: potýkání zase trvalo až do noci, ale outok jeho v nic uveden byl. Při tom potýkání rakouští mnoho Franc. zajali, mezi nimi byl také generáladjutant maršálka Davusta, a jeden franc. regiment musil zbraň složiti. Tato veliká pomoc Napoleonova pohnula generalissima arciknížete Karla, že 2 pluky armády od Henavy k sobě potáhl a 23. obecný outok na nepřítele mezi Prinsinkem a Dincikem učiniti mínil. Houfové vojenští byli již v pohnutí, jakž nepřítel opět outok na levé křídlo rakouské armády obnovil a s 16 jízdy regimenty přes Šmrling po rovině před Ekmilem táhl. Toto pohnutí donutilo naše houfy, že se do levého boku nepřátelského zapletli a generalissimus rozkázal 3. pluku nazpět postoupiti, aby v boku jistým byl. Teprva okolo 5. hodiny poštěstilo se veliké nepřátelské jízdě, že prorazila a levé křídlo bylo přinuceno nazpět coufati, kteréž skoro nepřítel obešel. Ouzký průchod u Landshutu přes Iseru byla příčina, že se několik vozů a kusů ztratilo a divizy od pěšího regimentu Bengovského, kteréž přes hořící most Isery retovala, velikou zkázu vzala. Nato veliká armáda před Dunaj nazpět táhla a na silnici podle Waldminichu se postavila a na takový způsob vzala svůj konec tato 5 denní krvavá bitva, v kteréž ztráta na obou stranách byla velká. ²⁷⁴ Dne **24. dubna**. Armáda rakouská před obličejem nepřítel přes mosty blíže Řezna přešla pod ochranou veliké střelby a jízdy. Nepřítel házel do Řezna ohnivě koule, aby císař. osazení odtud vyhnal, kteréž také k večeru odtud vytáhlo, ale větší díl města toho byl za loupež ohni. **Prince Ferdinand** svým plukem do vývodství varšavského vtrhl a svedl před Varšavou s nepříteli bitvu, po které město Varšava na kapitulaci se vzdalo. Dne **26. dubna**. Nepřátelské stráže ukázaly se u Šerdingu a nepřítel mdlé císař. stráže od Pasavy odtiskl. **Dolní** a prostřední rakouská obrana zemská a salcpurská k hranicem táhla. Dne **30. dubna**. Po celém Tyrolsku držela se hlučná slavnost ve všech kostelích za osvobození od nepřátel země tyrolské a za vítězství vybojovaná. Neboť veškerý národ tyrolský se ozbrojil, kteréž ozbrojení činilo šťastný prospěch, přičemž jistý Ondřej Hofer komendant Tyrolů znamenitě se zachoval a zároveň s císař. vojskem Francouze a Bavyry všudy pronásledoval i k kapitulaci přinutil, že císař. vojsko do Inšpruku vtrhlo. **Téhož dne** začalo se pracovati na šancích okolo Prahy, ku kteréž práci ze všech krajů množství lidí povoláno bylo. **V Budíně** uherský palatyn jakožto komendýrující generál insurekci vydal proklamaci, v kteréž vzbuzoval národ uherský k obecnému proti nepříteli povstání.

Dne **1. máje**. Veškerá obrana zemská táhla z Prahy k hranicem, kterouž pluk študentů předcházela. **Podle** císařského povolení někdejší panovník a kufiršt hessenkaselský zřídil v Praze veřejný verbunk k ruce J. M. císařské. Větším dílem cizozemci, zvláště Hessové, chvátali k jeho praporci, takže nemalý počet granatýrů, dragounů, husarů, myslivců a pěších čistě oděných se shromáždil. Dne **8. máje**. Skrze vojanské případnosti v německé zemi, kdež nešťastný osud jeden díl rakouského vojska potkal a nepřítel již k Vídní táhl, c. k. armáda ve Vlaších k rakouským mezem táhla, a vtom téhož dne nepřítel na armádu celou silou udeřil. Od 5. hodiny ráni až do 8. večerní bojovalo se z obou stran s velikou udatností. Následek pak té morděrské bitvy byl, že císař. vojsko bojiště obdrželo a na druhý den ustanovené nazpět tažení předsevzalo. Ztráta z obou stran byla veliká. Nato hlavní byt arcivévody Jana byl v Byllachu, u bána charvátského hraběte Žulaj v Lajpachu. Dne **9. máje**. Francouzové k městu Vídní přitáhli, avšak s střelbou z kusův nazpět byli odehnáni. Asi 4000 regulovaného vojska, tolik téměř měšťanů a některý batalion zemského vojska bránilo města, ale předměstí pro svou prostrannost byla zanechána. Dne **11. máje**. Nepřítel začal do Vídně střílet a trvala ta hrozná střelba od 9. hodiny večer až do jedné z půlnoci, 1800 koulí bylo tam vhozeno a 27 domů na díle hořelo a zkaženo bylo, též někteří

obyvatelé byli poraněni a také někteří zabiti. Nato ²⁷⁵ dne **13. máje**. Vídeň město kapitulovalo, vojsko ale z města přes veliký most tábořský vytáhlo a po sobě zapálilo. Mezi 10. a 11. hodinou před polednem franc. vojsko do města vtrhlo. **J. M. císařovna** rakouská s celou nejvyššími a s dvorem, jakož i cizích mocností vyslanci, v Budíně v Uhřích své sídlo měli, ouředníci c. k. a kancléře v Peštu se osadili. Dne **21. máje**, právě v hod slavný svato-dušní. Rána hrozná udeřila. - Obrovitá bitva nastala a zápas nejprudčí, že se nedá zejména vypsat. 19. a 20^{ho} císař franc. Napoleon větší rameno Dunaje s celou svou armádou přešel, ku kteréž všecka zesílení svých společníkův přitáhl a svou sjednocenou sílu na ostrov Lobau obrátil, z čehož se patně předzvíдалo, že míni odtud ouzčejší rameno Dunaje přejíti a silný outok učiniti. Generalissimus arcivévoda Karel nezamezoval jemu toho přejítí, ale předsevzal si tu jeho opovázlivost potrestati a jemu vstříc jíti. 21., jak se dniti začalo, kázal armádě, aby se do zbraně postavila, okolo 9. hodiny kázal vařiti a když udeřilo 12 hodin, celá armáda rozdělena na 5 kolonií táhla proti nepříteli k outoku silně kráčejícímu a potkavši se zde onde s nepřitelem okolo 3 hodiny boj se začal. Napoleon sám šikoval vojsko k outoku a hleděl s svou celou jízdu prostředek císař. armády proraziti, podpíraje v tom outoku jízdu gardou, 60.000 pěchotou a více nežli 100 kusy. Obě křídla dvě od přirození místa pevné Ašpern a Eslingen hájila, ale nikdež proraziti nemohl. Pataliony císař. srazily se v hromady, jeho jízdu zpátkem tlačily a vtom přirazivše kyrysníci, nepřátelské jezdce pancířem oděné porazili a lehká jízda vpadnutím do boku poslední ránu smrti dodala. Brzy potom následovala bitva obecná: víc nežli 200 kusů při tom hřmělo působivě mezi oboustranným násilným potýkáním porážku: Ašpern (městečko nedaleko Vídně) desetkrát bylo vzato, ztraceno a zase vybojováno, posledně Hessové musili zase o něj pokusiti, kteříž jako oběť francouzská smrti všechny lehli, ale Eslingu po několikerém šturmování nelze bylo se zmocniti. Okolo 11^{ho} hodiny noční okolo ležící vesnice i Ašpern plamenem hořely a císař. vojsko bylo mistrem bojiště, nepřítel pak přišel do ouzkého, maje na zadek ostrov Lobau a Dunaj: noc této morděrské bitvě konec učinila. Mezitím generalissimus dal s hořícími lodkami plavajícími nahoru Dunaje most nepřátelský přes velikou Dunaj proraziti a Napoleon přišel do takového nebezpečného stavu, že následujícího dne pro své zachování musil opět bojovati, což se také stalo, a císař. armáda toho očekávajíc, celou noc v zbraní státi zůstala. Dne **22. máje**. Napoleon tedy v noci všecko své vojsko z Vídně skrze nepřekážené plavení po hořejší Dunaji k sobě přitáhl, svůj veliký most s velikým vynasazením zase postavil a v 4to hodinu ráni se vši svou velikou střelbou a na vše strany vztekajícím se střelením na císař. armádu udeřil a tu opět ²⁷⁶ v celé linii začala se bitva mnohem hroznější než včerejší. Veliké množství hrubé střelby krylo prostředek nepřítel, žeť se zdálo, jakoby císař. vojska střelbou z kusův a houbic chtěl potříti: přes 400 kusů hřmělo v tomto boji, takže ten nejstarší a šedivý voják nepamatoval takového hrozného ohně; avšak daremně bylo nepřítel vynasazení, až do hodiny sedmé všecken nepřítel outok byl zmařen a celé bojiště bylo mrtvými těly posáto. **V noci 22. a 23.** nepřítel táhl nazpět do Lobau a jeho poslední houf též z Eslingů a jiných míst na levém břehu zanechal, jež některá císař. vojska odělení v patách následovala a jak nejbliže mohla, k pozorování nepřítel se postavila, a tak se skončila tato dvoudenní bitva, kteréž věčně pamětní zůstane v letopisích světa a v příbězích vojenských. Ona byla nejtvrdošnější a nejkrvavější od času franc. revolucí a Napoleon ponejprv takovou trpěl porážku v německé zemi. **Rozkaz** armádní 25. t.m. takto vůbec rozhlašoval: „Dnové 22. a 23. máje věčně pamětní ostanou v letopisích světa. Rakouská armáda dokázala lásku vlastenskou, ducha rekovství a zavření nebezpečnosti, čemuž se potomní svět podívá a našim vnukům za příklad velikých skutkův to bude. Ona tomu nepříteli, kterýž nedávno se honosil, že ji v nic obrátí, svou bytnost krvavě dokázala, ona mé veliké očekávání převýšila a já hrdý sem, že její vůdce jsem. Vy jste na bojišti první bojovníci světa. Náš dobrý a laskavý mocnář děkuje vám s otcovskou cítělností.“ **Od francouzské** armády více nežli 7000 mužů a nesčíslný počet koní bylo na bojišti pohřbeno a zahrabáno, *přes* 5000 leželo v císař. špitálich ve Vídní a v předměstech leželo 29.773 franc. poraněných a mnozí byli k sv. Hypolitovi, do Emsu i také až k Linci odvezeni a 2300 bylo zajato. Mnoho set mrtvých těl plavalo po Dunaji a denně na

břeh voda je vyhazovala; mnozí našli svou smrt na ostrově Lobau a od toho času jak Dunaj opadla, viděti bylo mnoho mrtvých těl ve vodě. Franc. generál St. Hillere, de Espagne a Alkatur byli zabiti a maršál Lannes svou ranou odešel do hrobu. Masena, Besieres, Molitor, Budet, Legrad, Lasalli, dva bratři Langrange ranění, Durasnel a Fulner zajati. Rakouská císař. armáda želela 87 vrchních a 4199 nižších oficirů a prostých zabitych, gener. kníže Rohan, Devodič, Weber, Frel, Vincingerode, Gryll, Neistetter, Sigental, Kolorado, Majer, Hohenfeld a Bureš, 663 oficirů a 15.651 mužů bylo poraněno, z nichž gener. Weber, kterýž 24. t.m. v Vídni umřel, 8 oficirů a 829 mužů do zajetí nepřátelského přišlo. 3 kusy, 7 vozů s municí, 17.000 franc. zbraně, 3000 kyrysů bylo za kořist vítězství rakouských. Dne **25. máje**. V Halicii do krajského města Jaslavi polští insurgenti vpadli, rakouský erby dolů strhali, ouřadu krajského se zmocnili a rozličných vejstupkův se dopustili. Ale uherské insurekci komando šeredně jim záda prášilo. ¹²⁷⁷ Dne **27. máje**. Sasové, vypadnouce přes české hranice, do Petruswaldu přišli, faráře a postmistra vyplundrovali a tak sami nepřátelstvo začali. **Vývoda** brunšvický s svým plukem černě oděným k Jabloni přitáhl, jehož první stráže až k Rumburku zasahovaly. Dne **30. máje**. Držáno bylo v hlavním kostele na Hr. pražském slavně Te Deum Laudamus, za obdržené vítězství v Vídně nad nepřitelem, při kteréžto slavnosti hlučně se střílelo z kusův a zemské obrany z krajův i zverbované vojsko kurfiršta Hesenskásselského paradyrovaly.

Dne **2. června**. Francouzové do Uher táhli a 2 regimenty lehkojedců Kytser, Koburg, Jandorf a Orozval osadili a vyslali stráže proti Prešpurku a skrze tubače požádali, aby se jim město vzdalo, ale nebylo z toho nic. Dne **6. června**. V Chbu (Egru) v noci vyšel na place Janovém oheň, kterýž skrze silné povětrí tak se zmocnil, že za jednu hodinu 126 domů popelem lehlo a 4 osoby o život přišly. Dne **13. června**. Armádní pluk arcivývody Jana spojil se s vojskem uherských insurgentů a spojená armáda postavila se u Rábu a jedem díl jízdy stál na rovině na silnici Papa. Okolo poledne nepřítel udeřil na císař. přední houf, pak začalo se potýkání, v kterémž toliko hrubá střelba a jízda bojovala: císař. jízda vpadla do pravého boku nepříteli a přinutila jej zpátkem postoupiti. **Téhož dne** císařský generál Am Ende svým plukem do Drážďan slavně vtrhl, pak jeden díl táhl do Míšně a do Lipska. V Drážďanech nalezena byla znamenitá zásoba zbraně a municí, 28 kusů lodního mostu, což vše do Prahy přiveženo bylo. Dne **18. června**. Arcivývoda Ferdinand města Sandomíra nedaleko Krakova se zmocnil. **Císař. generál** Rodivojevu, jenž 11. t. m. do Bajrajtu s vojskem vtrhl, veliký transport franc. špitálu, jenž z Děvína (Magdeburku) do Donauwertu vezen byl, totiž množství měděných nádob, krásných lazebnických nástrojů, veliký počet modrací, znamenitou zásobu plátů a podobných věcí do rukou dostal a na 36 vozích odvezl. Nato asi 2 hodiny za Bajrajtem franc. generála intendanta Turnana a komisaře Rábla zajal, kteří přivezeni byli do Prahy. Dne **22. června**. Nepřítel stáhl všechny stráže, kteréž v Uhřích proti Kormornu stály, a táhl jako k Rábu, kdež své polní ležení zdvihl a kusy, jenž proti Rábu vystaveny byly, vzal pryč. Z toho se vidělo, že to jeho hnutí k nějakému důležitému vyvedení směřuje. Dne **24. června**. Franc. generál Andreosy kázal ve Vídni měšťana Fogla zastřelit a 26. zas. sedlářský mistr Esenbach měl též takový osud, že dva kusy skryl. Dne **26. června**. J. M. císař do Prešpurku přijel. **Téhož dne** začal nepřítel z luk a palouků přes Dunaj do toho města pálit a pumy házet, kteréž na mnohých místech zapálily. Pak tu císař. vojsko osazený v šancovní ohradě u mostu udeřilo na nepřítel tak šťastně, že mu znamenitou škodu učinilo, proto ale předce střelba do města trvala. Nato nepřítel opět město aby se vzdalo, ale Prešpurk zůstal nepohnutelný. Domů, kterýž tu nepřátelský oheň spálil a poplenil, počítalo se 123. Nato ¹²⁷⁸ dne **30. června**. Francouzové udeřili s velikým odvážením na mostní šance, kteréž udatný císař. generál Bianši ustavičně hájil, ale nic nepořídili: a když podruhé ještě silněji na ně udeřili, udatně zase byli odtlačeni a při tom šturmování množství jich bylo pobito a zajato. Též franc. generál Petit vzal tu za své.

Dne **4. července**. Polního marš. lajtnant hrabě Žulaj, vida, že franc. generálové Marmot a Brusiers chtějí se u Grácu spojití a tam vtrhnouti, na rychlost k Grácu postoupil a pevnost s municí i potravou zaopatřil. Nepřítel vidouce, že po levém břehu Muru rychlým krokem táhne, táhli na pravý břeh u mostu. Žulaj dostav se na vrchy, město a pevnost s potřebností opatřil. **Téhož dne** prv-

ní houf nepřátelský udeřil na jeho stráž a stíhal za celou noc. Ráno udeřil nepřítel s celou divizí, ale udatný Žulaj zůstal v svém postavení a odtloukl nepřítel s velikou ztrátou nazpět na pravý břeh, vybojoval 3 kusy a některé sto zajal. Udatní slovanští Charvátové bojovali jako lvové. **Také asi** 20.000 mužů silný pluk westfalského vojska pod správou krále westfalského do Sas se protlačil a tu rakouský pluk zanechal Lipska a Drážďan, nazpět táhl. Generál francouzský Žunot tlačil císař. gener. Radyvojeviče z Bajrajtu. Mezitím císař. generál Kinmajer, spojiv se s generálem Radyvojevičem a plukem vývody brunšvického, táhl proti generálovi Žunotovi, s nímž se král westfalský chtěl spojití, na něj udeřil a porazil, král, tlačěn jsa od pluku gener. Kinmajera, přinucen byl zpátkem táhnouti, nato císař. vojsko vtrhlo zase do Drážďan a do Bajrajtu. **Stalo** se ten čas také veliké pozdvižení lidu v Westfalsku a buřiči tam zle hospodařili, zvláště v krajíně hessenkasselské. Dne **5. července**. Nastala dvoudenní bitva u Německého Wagramu. Již hned od 1. téhož pozorovalo se, že franc. armáda okolo Vídně a u Lobau dohromady se silně vstahuje, zvláště ti rozliční plukové, kteříž v Uhřích stály, že nahoru táhnou. Dne 4. místokrál vlaský s celou vlaskou armádou z Uher a zprostředk Rakousk blíž k Vídni postoupil; také císař Napoleon stojící v hořejších Rakousích vojsko saské, bavorské a wirttemberské k sobě potáhl. V noci od 4. až do 5^{ho} hnal mocně nepřítel mezi Tonavou, Encersdorfem a těch míst se zmocnil: okolo poledne nepřítel na stojící císař. armádu od Německého Wagramu až k Nejsydlu začal silně střílet, chtěje její prostředek prorazit. Již se tlačil do druhého řadu rakouské armády a vtom s velikou porážkou přes vrchy dolů přes Rusbach nazpět odtlačen byl, přičemž Nejsydl, Baundersdorf a Německý Wagram byl zapálen, pak obě armády strávily tuto noc ve zbrani. Mezitím arcivývodovi Janovi dala se zpráva, aby od Prešpurku přes Maršek táhl a s levým křídlem se spojil, aby nepřítel to levé křídlo hlavní armády obejít nemohl. Sotva ale dne 6. července dniti se začalo, již nepřátelská armáda s velikou silou (kteráž za drahých časů v svém sjednocení nemá paměti) při ustavičné střelbě vstříc táhla. Celá její síla vztahovala se na 180.000 mužů, z císař. pak strany v té krvavé bitvě ne docela 100.000 mužů v ohni bylo. Střelba začala z kusův po celé linii a nepřátelská ¹²⁷⁹ v počtu větší byla. Rakouské pravé křídlo znamenitě se chovalo, nepřátelská jízda levého boku potlučena, k outěku byla přinucena, 10 kusů bylo vybojováno a některý tisíc Francouzů zajat, u Andersblau přes 2000 Franc. mimo praporci přišlo do rukou císařských. Franc. armády prostředek, při němž byl Napoleon, u Rušdorfu z místa se nehnul, kterýž stoje tu přes 60.000 mužů silný, zponenáhla vzadu se roztahoval proti rakouskému levému křídlu, až ho okolo poledne s větší mocí jízdy a střelby obešel. Pluk armádní arcivývody Jana od Maršku se očekával, ale on nepřišel, a tu lehce bylo nepříteli rakouské levé křídlo obejít, nazpět tlačiti, patrie přemoci a podle ležící vrchy osaditi. A ta byla příčina, že když ještě nepřítel zmocnil se Enzersdorfu, armáda císař. král. zpátkem táhla při ustavičné střelbě, pravé křídlo táhlo proti Stammersdorfu a levé proti Encersfeldu. Noc učinila konec potýkání. Arcivývoda Jan přitřhl teprva odpoledne k Sysenbrunu, když bitva byla již rozhodnuta a proto táhl zase k Maršu zpátkem. Pak hlavní armáda táhla na pražskou silnici k Guntersdorfu, pak k Znojmu a zadní houfové v ustavičném potýkání byli, při kterémž Kornenburk a Holabund byl zapálen. Nato dne **10. července**. U Znojma strhla se zas pětka krvavá, při kteréž císař. král. armáda svého cíle došla a právě dne **11. července**. Před západem slunce, když ještě největší potýkání bylo, z jedné i z druhé strany přednešené a umluvené příměří docela zavřeno a tak nepřátelstvo zastaveno bylo. Ztráta na obou stranách byla znamenitá a francouzské zprávy, mlčíce o své ztrátě, 4^{ty} díl rakouské armády poražené vytrubovaly: ztráta nepřítel, ač se na muže vyčísti nemohla, předce však znamenalo se, že jestli ne větší, aspoň stejná s císařskou byla, 7000 přišlo do zajetí, 12 orlů neb praporců a 11 kusů vybojovaných, naproti tomu 9 zkažených a 1 praporec do rukou nepřátelských přišlo. Franc. generál Lasalle, Lakurt, Hervo a adjutant Duprat na bojišti zůstali, poranění byli: maršál Besieres, generálové Gudin, Guntyň, Vandame, Vignolles, Vreden de France, Sent Kroa, kníže Aldobrandiny a více. Padl také saský gener. Hartys (nebo u Wagramu saské vojsko, jenž se napřed hnulo, nejvíce trpělo). Na císařské straně padli 4 udatní generálové, Nordman rozený Francouz, de Ašpere, Vukašovic a Petr Vesoay; od štábu a jiných oficirů 120, od feldwebla dolů

5507; poraněných 13 generálů, od štábu a jiných oficírů 616, od feldwebla dolů 17.450, do zajetí přišlo od štábu a jiných oficírů 111, od feldwebla dolů 7471, avšak po bitvě mnoho se zase u svého praporce shromáždilo. Dne **12. července**. Ujednané z obou stran příměří bylo prohlášeno, dle něhož při obou armádách nepřátelství zastaveno jest. V Moravi brněnský a znojmský kraj, prostřední Rakousy, Prešpurk s silnicí až k sv. Janu, pevnost Gracská, bylo postoupeno franc. vojsku. Rakouská pak armáda postavila se jednak v Moravi, jednak v tom okolí, jenž hraničí s zemí českou. V Uhřích Ráb byl za hraniční linii ustanoven. ^{/280/} Dne **15. července**. Dekretem cis. Napoleona osud Říma a obce římské byl rozhodnut, kdež se pravilo: z toho ohledu, že Karel Veliký císař franc. rozličná hrabství, biskupství a statky Římu daroval, tak my jsouce tím pohnuti, abychom to všechno s naší říše k jistotě naší armády a k štěstí našeho lidu spojili a t. d. Na takový způsob papež zbaven byl všech krajin, statků, dědictví sv. Petra a panování a posledně také Říma. Sv. otec vyjel z Říma přes Florenci do Pisy, odtud do Genui a v Savoně pozůstal. Řím prohlášen byl za svobodné město. Dne **28. července**. Opět jedno oddělení hesského vojska táhlo z Prahy do Sas. Kurfíršt Vilém, sedě na bílém koni, a podle něho 2 jeho princové, jel napřed a provázal až za strahovskou bránu. **Téhož dne** Francouzové do Brna přišli a dle příměří také pevnost Spilberg osadili. Jeho cis. vyv. arcivévoda Karel nejvyš. správu nad c. k. armádou složil, kterouž na sebe přijel generál nad jízdou Jan kníže z Lichtenštejnu. U **Tovalery** mezi spojenou anglickou, španělskou a francouzskou armádou byla bitva svedena, anaž pro Angličany a Španěly slavná byla: padlo tu Francouzů k 10.000^m. **Zajetí Franc.** i oficíři ze Sas přivedeni byli do Prahy, jakož i také na mnohých vozích císařo-král. vojáci v poslední bitvě poranění do Prahy se vezli: kteříž netoliko do domů panských, měšťanských, ale i do klášterův s největší volností a potěšením přijati byli, aby se jim povolněji posloužit mohlo. Šlechtní Pražané urození i neurození, duchovenstvo a kláštery veliké oběti ku pomoci raněných i na oděv našich obran zemských činili, takže v brzkém čase 7383 f 45 kr se shledalo, ano i pražští izraelité 3595 f k tomu složili. Slavný národ český s vlastenskou jistě horlivostí v tomto válečném boji nad míru se vyznamenal. Naši rekovští bojovníci zajisté hodnými této zvláštní oběti se učinili.

Dne **1. srpna**. Angličané s velikým loďstvím do Zelandu připlavili a velikého ostrova Walchern v Holandu se zmocnili. Hlavní město Vislingen i Videburg vzdalo se na kapitulaci. Pro veliké nemoce, jenž tu mezi Angličany panovaly, dlouho se tam zdržet nemohli. Dne **8. srpna**. Vývoda brunšvícký, po dvojím šťastném s vojskem westfalským potýkání, svým plukem u Elsflootu na amerýkánskou loď vstoupil, po řece Vezeře se plavil do Angličan, a tak svým nepřátelům z rukou vyklouzl. On od Lipska až k té řece plukem svým šťastně protáhl a 11to potýkání na tom tažení s Sasy a westfalskými svedl. ^{/281/} Dne **13. srpna**. Insurgentů v Tyrolích nechtěli se upokojiti a mezi Stercikiem a Bryxenem udeřivše na gener. bavorského Rugeru za celých 6 hodin krvavě potýkání svedli. Hofer komendant Tyrolů volal zase do zbroje, ale tato jeho opovážlivá smělost měla následek zlý, kterouž smrtí zaplatit musil. **Franc. armáda** z většího dílu ležela okolo Vídně pod baráky a byla od Lince, Brna, Prešpurku, Grácu a Triestu na 5 dílů rozdělena. **Daně**, kteréž Napoleon na rakouské krajiny osazené uložil, v následující sumě pozůstávaly: na hořejší Rakousy uloženo 38 mil. a na dolejší 50 mil. franků; na salcpurskou krajinu 11 mil. 4 krát sto 40.000 franků; na Štýrsko 4 mil. 200.000; na Kransko 5 mil. 200.000; na Gorycu 110.000 franků; na triestský okršlek mimo město Triest 2 mil. 6 krát sto 80 tisíc; na znojmský kraj v Moravi 7 mil. 490.000 franků. Celá tato suma činí 190 mil. 3 krát sto a 10 tisíc franků.

Dne **2. září**. V Komárnu jeho král. vyv. Karel Ambrož, primas arcibiskup v Ostřehomě a biskup Vácu v Uhřích, bratr J. M. císařovy, z této časnosti vykročil, věku maje 24 let. **Jeho M. císař** ustanovil za polní maršálky generály nad jízdou knížete z Lichtenštejnu, hrabě Bellegarde a gener. zbrojnostu hrabě z Kolovratů. Dne **20. září**. Veliká ruská armáda přitáhla k hranicím cis. rakouského Polska, a proč? příčina se nevěděla, ale pomyslití se mohla. **Toho léta** město Pasava učiněno jest pevnost silná, okolo něhož 8 pevných bašt stojí, na kteréžto pevnosti 10.000 lidu pracovalo; nyní od toho města jest přístup nový.

Dne **14. října**. Zavřín byl pokoj mezi J. M. císařem rakous-

kým, králem uherským a českým, pak císařem francouzským a králem vlaským, z jehožto 18^{ti} článků toto pro paměť podotknu: J. M. císař rakouský odřiká se pro sebe i nástupci *a ponechává králi bavorskému* Salcpurska, Bertholsgadenska, dílu od Rakous nad řekou Anasem, kterýž z té strany v jedné linii leží, a od Dunaje u vesnice Stras se začíná, a odtud silnice k Švanštat, též běh řeky Atr a jezero téhož jména až k salcpurským hranicem dosahující. J. M. císař rakouský podrží jen lesu k polnímu důchodu patřících, jenž činí panství mondseeské tím právem, že může poražené dříví, bez všeho vladařského práva nad tím okrškem, odtud vyvážeti. Též odřiká se J. M. císař rakouský a postupuje císaři francouzskému hrabství Gercu, okršku Montefalkonu, města Triestu s jeho vladařstvím, Kranska s jeho osadami v zátoce triestské, kraje Villachu v Korytanech a všech na pravém břehu řeky Sávy ležících krajin hned odtud kde řeka ta z Kraínu vychází až k bosnickým hranicím, totiž díl krajiny charvátské, šest vojenských krajů v Kroacii, Fiume s uherským zábřestvím, rakouskou Istrii se všemi k těmto krajinám patřícími ostrovy na pravém břehu řeky Sávy, konečně v Straubundu ležícího panství Racies. Odřiká se a ponechává králi saskému k Čechům patřících v Sasích pak ležících osad a vesnic Guntersdorfu, Lenkesdorfu etc. jakož také pro sjednocenost vývodství varšavského celě západní neb nové Halicie, okolí vůkol Krakova podle pravého břehu Visly a kraje zámořského v východní Halicii etc. ^{/282/} Postoupí J. M. císař rakouský císaři ruskému kus Polska s 400.000 obyvatelů, města ale Brody se to dotýkati nemá, etc.

Na **takový** způsob tato pamětní válka, v bojích svých vysoce vyznamenaná, se skončila a sv. pokoj následoval. A jakžkoli přenáranná síla a moc francouzská s svými allírovanými, prospěchu (ač s velikou ztrátou svého zbrojného lidu) v této hrozné válce nabyta, tak předce s vítězstvím udatnosti, stálosti a slávy rakouská armáda nebyvši potřena a zkažena, z bojiště odešla. Ostatně co ještě s nemalým podivením v tomto válečném běhu říci sluší, jest toto velmi pamětnité, že nepřátelé téměř kolem okolo české země stojící a s velikou zhoubou hrozící, ji ušanovali a nenavštívili. Lev český sice bděl, okolo hranic se procházel, jehož snad přirozená síla zastrážila zpupnost nepřátelskou, žeť proti němu ničehož počínati nechtěli a tak na jeho hlavě třeptící se koruna bez vší ouhony a roztržení pozůstala a jakž nelze pochybovati, dá Bůh! pozůstane vždycky. Honos se Čechu s tvým korunovaným lvem, přešťastná země česká, neboť tys ho ne nadarmo k slávě tvé do erbu obdržela!!!

Dne **2. listopadu**. Podle smlouvy učiněné Franc. z kraje brněnského a znojmského odtrhli. Dříve ale než vytrhli, pobořili nad Brnem vrch tak řečený Spilberg, kterýž působí pevnost města toho. Za časů pohanských Slovanů stál tu sbor pohanského bůžka, jemuž říkali Perho, a že se tu ku poctivosti jeho držely hry a radovánky, sloul vrch hrací, nyní po německu Spilberg. Dne **8. listopadu**. V hlavním chrámu Páně na Hradě pražském, jakož i ve všech jiných v zemi české farních chrámech Páně byla slavnost s zpěvem ambrožiánským na poděkování Bohu za obdržení pokoj. Dne **19. listopadu**. Franc. a saské vojsko z Prešpurku k Vídní od táhlo a nazejtří, totiž 20., ležící Franc. z Vídně též pryč se odebrali, avšak šance okolo města pobořili, což se také stalo v Gracu i v Klagenfurtu, kdež jsou se zašancovali. Dne **27. listopadu**. J. M. císař při radostném lidu vítání do Vídně přijel a celé město bylo osvíceno. Nazejtří drželo se slavné Tě Boha chválíme. **Při skončení** toho měsíce navracovali se zemský obránci do krajův svých domů, jež chvalitebná pověst udatnosti z válečného divadla provázela. Dosti řečeno buď, že páni jejich kommandanti těmito slovy se s nimi loučili: „Přátelé! kamarádi! vy jste dokázali, a zachovejte to vždycky, že jste Čechové a že pravým Čechům za krále a za svou milou vlast i život drahý není.“

Dne **2. prosince**. Přemilý a učený vlastenec důstojně velebný pán František Faustin Procházka, c. k. bibliotékař, kvapnou smrtí z světa na věčnost odešel, na němž svítící Čechům hvězda zhasla. Narodil se roku 1744 v Nové Pakce a ustanoven dekretem dvorským za c. k. bibliotékaře roku 1805, jsa Čech znamenitý a literátor korunovaný. ^{/283/} Dne **11. prosince**. Turci u Silistrie nad Rusy velikého vítězství nabyli, naproti tomu u Okavy španělstí insurgenti od Francouzů na hlavu poraženi byli. **↓Dne 19.** Prošel cis. král. patent, aby se všechny z stříbra anebo z pozlaceného stříbrného kovu vyhotovené nádoby i jiné domácí nářadí, kromě stříbr-

ných lžic a hodinek, za jistý plat peněžité do mince odvedly. Tento patent vztahoval se také na všechno stříbro kostelní. Dne **17. prosince**. V Paříži stalo se mezi císařem Napoleonem a císařovnou Josefínou dobrovolné manželství rozvedení, s kterou živ byl 15 let. Toto rozvedení stalo se u přítomnosti krále holandského, westfálského, neapolského, prince vícekrátě vlaského a královny španělské, holandské, westfálské, neapolské a Madamy paní máteře císařovy. Nato senát následující punkta ustanovil a potvrdil. Poněvadž politika a potřebnost obce toho žádá, aby se tato velikomyšlnosti obětí pro dobré vlasti učinila, a také se nalézá, že za panování předků císaře Napoleona 13 se nachází, kteří z té samé důležité příčiny přinuceni byli svazek manželský zrušiti, mezi kterýmiž byli 4 velcí franc. mocnáři, Karel Veliký, Filip August, Ludvík XII. a Jindřich IV., senát tedy ustanovuje a potvrzuje: 1.) Manželstvo zavřené mezi císařem Napoleonem a císařovnou Josefínou jest rozvedeno. 2.) Císařovna Josefína podrží přednost a titul korunované císařovny. 3.) Z pokladu obce vykazují se jí ročně 2 miliony franků. 4.) Všecko to, co se k dobrému J. M. císařovně od císaře ustanovuje, k vyplnění toho mají býti jeho následovníci zavázány. **Na závěrku** tohoto pamětného válečného roku vidí se za slušné, abychom zamyšlování Francouzův o této skončené válce podle nehlavnějšího novináře pařížského Monytera tuto pozůstavili. Praví on: „Svět vidí nový boj skončený. Zmužilost vítězitele byla v tomto boji velmi přísně zkoušena, nežli v kterém předešlém, a když rakouský dům jeho veliké moci a síle musil postoupiti, to se teprv stalo po vyznamenané zmužilosti a stálosti, kteréž želíme a kteréž i při porážce naší vážnosti zasluhuje. Nebo žádná z předešlých válek rakouských, ba ani pruská, ani ruská, jakžkoli jich konec byl nešťastný, nemůže se této válce z ohledu jejího velikého jednání a rovného štěstí přirovnati: to byl ten čas, kdež udatnost a síla armád v stejné váze pozůstávala a třeba také naši nepřátelé zvítězili, tak předce naši allirovaní dokázali, že jich síla na té váze není k zavřzení. Stav veřejných důležitostí při skončení této války vzal i celý nový způsob.“ Monyter mluvil tu, proti jeho obyčejí, pouhou pravdu, kterouž nám příběhy následujícího roku vysvětlí.

^{284/} Rok 1810.

Nač svět politický snad nikdy nepomyslíl a což celé Europě veliké podivení způsobilo, stalo se. Nepřátelstvo zjevné neb skryté změnilo se v přátelstvo veliké a nerozdílné, bezpečnost a pokoj založen jest na základě pevném a šťastném a dvě veliké v Europě mocnosti spojily trůny své v jedno, podávíce sobě ruky věčného přátelstva spojení. Napoleon císař francouzský ještě na bojišti meč nepřátelský v rukou držel a již s přátelským srdcem a láskou k domu nejsov. rakouskému hořel a sotva krvaví meče do pošvy vstrčení byli, veliká a hrozná střelba kouřiti přestala, ještě bojiště téměř teplé bylo a vojsko francouzské z válečného divadla cestou nazpět kráčelo, požádal arcivévodový rakouské Marie Ludoviky za svou budoucí paní manželku a národu francouzskému za císařovnu. Ono zasnoubení ovšem způsobilo stavu veřejných důležitostí nový způsob a činí rok tento pamětní. **Letošního** roku drahoty přemáhala drahotu roku 1805, na chlebě a vaření nebylo sice nedostatku, ačkoli chleba malý a vaření drahou cenu mělo, naproti tomu ale masa všeho taková drahoty byla, že libra hovězího platila 30 i 36 kr, telecího skoro tolik a vepřového 45 kr, libra lojových svíček 1 f 10 kr a ještě časem sotva k dostání byly. Libra másla za 1 f 28 kr i také za 1 f 54 kr a máz piva za 12 i také místy za 16 kr, sáh měkkého krátkého dříví na trhu za 16 f, loketního za 20 f a tvrdého 25 f i dráže. Na polích ukazovala se ouroda hojná, předce však korec žita platil 18 f, pšenice 20 f, ječmena 18 f, ovsy 12 f a hrachu 26 f. Přes to vše v obuv drahoty nesmírná byla, kteréž paměti nejni: ženský střevice podle módy stvořené, žeť se sotva na nohou držely, přišly na 5 f, mužský za 8 i 10 f, obyčejný boty za 18 neb 20 f a lepší s kůžovým vyložení za 30 f, též v jiném zboží a šacstvu nebylo jináče, neboť drahoty ve všem vůbec v módě byla, působivše železné časy. Tyto těžkosti jakžkolivěk smutné byly, předce však nádhernost a rozmanitost v oděvu dosti pohoršlivě nezamezily, i také stavu prostého a sedlského. Ale již to obyčejné jest, že povaha lidská náruživostem jest podmaněna.

Dne **14. ledna**. V Praze na Oujedě znamenalo se malé zemětřesení, kteréž se také stalo v městě Žatči a Budějovicích. Takové zprávy přicházely také z Vídně, z Prešpurku, Budína, Komárna a na jiných místech v Uhrích, kdež toho samého dne silnější zemětřesení bylo. Právě téhož dne zima na nejvyšší stupeň vy-

stoupila. Dne **18. ledna**. Francouzové z rakouské monarchie naskrz vytrhli, toliko ještě v špitálich jich v Vídni, Linci a jinde množství pozůstalo. Podle nejvyššího nařízení reformirské služby boží podle helvetského vyznání v městě pražském mají se 6 krát v roce, a to v české řeči držeti. ^{285/} Dne **21. ledna**. V Paříži bylo duchovní shromáždění, kdež se jednalo o všeobecné dobré církve, při kterémž byli kardinálové Feš, Maury, Kaselli a jiní arcibiskupové a biskupové. Dne **29. ledna**. J. M. císařovna s cí. král. mladou vrchností a s celým dvorstvem z Budína šťastně se do Vídně navrátila. Dnes onen vůbec známý komendant insurgentů tyrolských Hofer s svým písařem, an byl chudý študent z Gracu, byl chyčen a do pevnosti vlaské Mantui zavřen.

Dne **2. února**. Král Josef Bonaparte dobyl Sierra Moreny a ležící tam vojsko španělské zajal: nato krajina Andaluzie se mu poddala, a přes Terevigo do Sevilly táhl, odkudž junta outěkem se retovala do Islu Leonu blíž Kadixu. **Dne 7. února**. Stala se v Paříži svadební smlouva mezi J. M. císařem francouzským a králem vlaským Napoleonem a její c. k. vyv. arcivévodovou Marií Ludovikou nejstarší dcerou J. M. císaře rakouského, uherského a českého krále Františka I. a skrze k tomu zplnomocněného c. k. v Paříži vyslanec knížete Švarcenberga a franc. ministra vývodu z Kandore podepsaná. Vyměnění této potvrzené smlouvy stalo se 21. t. m. v Vídni mezi c. k. ministrem hrabětem z Meternichu a franc. vyslancem hrabětem z Otto. Jakýsi spis takto o této smlouvě svadební pravil: „Divným osudem musil rakouský dvůr na válečné divadlo vystoupiti a franc. císař Napoleon musil podruhý do Šenbrunu přijíti, kdež uzřel v velikém sálu obraz malovaný krásné cí. rakouské princezky Marie Ludoviky, a poražen byl. Tento obraz jako druhé vítězství vzal s sebou do Paříže.“ Dne **4. února**. Odebral se na věčnost pan Václav Šafařík radní v král. horním městy Kaňku. **Dne 17. února**. Pařížský senát o spojení římských obcí s franc. říší toto ustanovil: 1.) Město Řím přivtěleno bude franc. říši a činí zcezený její díl. 2.) Díl ten bude činiti dva kraje, totiž římský a trazimský. 3.) Město Řím jest druhé město říše a bude mít zvláštní nadání a obdarování, kteréž císař ustanoví. 4.) A poněvadž císařové v Paříži v chrámě naší milé Panny vždy se napotom korunují: tedy mezi 10tým rokem jich panování budou též korunováni v Římě u sv. Petra. 5.) Pro papeže budou v rozličných místech říše, kde by obývati mohl, palácové přihotoveni, zvláště pak z potřebnosti bude jeden takový v Paříži a druhý v Římě. 6.) Papežovi za všechny jeho statky 2 mil. ročních příjmů se vykazují, vydaní pak pro sv. kolegium kardinálův běře na sebe císař a t. d. Dne **26. února**. Patentem cí. král. vůbec se oznamovalo, že bankocedule, jenž se na celou sumu 950 mil. vztahují, budou pomalu a pomalu skrze změnící listy zmenšený. Změňující listy budou míti platnost běžící mince a každého roku díl těch změnujících listů bude zmenšen a místo nich vždy víc znějící mince do běhu přijdou, etc. ^{286/} Dne **27. února**. Hospodský Hofer bývalý vůdce tyrolských insurgentů, na jedné baště pevnosti Martuy i s svým písařem zastřelen byl. **Stal se pokoj** mezi dvorem švejdským a francouzským. **Dnes odjeli** pp. stavův českých deputýrování do Vídně, aby poklonu nové franc. císařovně složili.

Dne **4. března**. Přijel veliký franc. vyslanec do Vídně, kníže z Nevšatlu, maršál Bertie a s ním mnoho osob stavu panského, sekretářů a služebníků: aby požádal jménem císaře Napoleona arcivévodový za nevěstu. Nazejtří, totiž: dne **5. března**, držel slavný příjezd ke dvoru císařskému a přišed do velikého sálu, kdež J. M. císař pod baldachýnem stál, podal mu listu uvěření svého vyslanství. Pak odebral se také též vyslanec k císařovně do zrcadlového sálu, též pod baldachýnem stojící. A když oba ti vysoce vznešení páni rodičové žádost císaře Napoleona vyplnili, tak nato zas dne **8. března**. Ten vyslanec jel opět v slavném příjezdu ke dvoru císařskému, aby oznámení svého císaře arcivévodový Marii Ludovici přednesl. Kteráž přivedena jsouc k trůnu J. M. císařovu a přednesení pana vyslance vyslechnouce, svolila k tomu sňatku manželskému s císařem Napoleonem. Nato veliký vyslanec podal jí listu a obrazu císaře francouzského Napoleona a odebral se k arciknížeti Karlovi, kterému žádost svého mocnáře přednesl, by jej při usnoubení arcivévodový Marie Ludoviky zastoupil, k čemuž když ochotně arcivévoda Karel svolil, tak vyslanec odevzdal mu prokuraci pána svého. Nato: dne **11. března** okolo 6 hodiny večerní bylo ono vysoce slavné zasnoubení neboli oddavky její cí. vyv. arcivévodový Marie Ludoviky s náměstkem J. M. císaře Na-

poleona, arciknížetem Karlem v augustiánském dvorském kostele. Když se to vykonalo, tak pak dne **13. března** nejsov. cí. nevěsta vyjela z Vídně a brala se s velkým komonstvem cestou do Paříže, nesčíslné množství lidu provázelo ji, žádajíc jí od Boha štěstí a zdraví. Dne **15. března**. Nedaleko Braunova bylo slavné odevzdání cí. nevěsty dvorstvu francouzskému v krásném pro tuto slavnost znova vystaveném stavení, kdež také byla královna neapolská sestra Napoleonova, anaž jí vstříc vyjela. Dne **28. března**. Arcivývodová přibrala se k Sezanu, kamž jí císař Napoleon vstříc své krásné nevěstě s králem neapolským jel, odkudž přijelo se pak okolo 9. hodiny večerní při hřmotu veliké střelby a nákladném osvětlení do Kampigne a cí. familie zde shromážděná přijala císařovnu s uctivostí. ^{/287/} Dne **31. března**. Na hradě sv. Klodava držáno bylo J. M. císaře Napoleona s její cí. vyv. arcivývodou rakouskou Marií Ludovikou již císařovnou franc. městské zasnoubení. Obě vysoké osoby seděly v hlavním sálu na trůnu, vpravo seděli Madame máteř císařova, král holandský Ludvík, westfalský Jarolím, princ Borgeže, král neapolský Jáchym, místokrál vlaský Evgen a princ arcikancléř; vlevo seděla královna španělská, holandská, westfalská, neapolská, arcivývodová toškánská Eliza, veliký vývoda wirpurský Ferdinand, princezka Pauline, arcivývoda z Baaden s paní, princ arcipokladník a kníže z Nevšatlu, kdežto táž smlouva městského zasnoubení zavřená od obou JJ. MM. a všech přisedících vysokých osob podepsána byla.

Dne **2. dubna**. Císař Napoleon s císařovnou držel slavný příjezd do Paříže s velikou stkvostností, při kterémž jelo 50 šestero přežených vozů s princí, princezkami a velikými dvora. Když se přijelo do paláce Tuillierů, císařovna mající na hlavě korunu vzala na se cí. plášť a odtud JJ. MM. s vysokým provozem šli do kaple v Lovru, kdež následovalo kněžské manželstva požehnání skrze oficianta kardinála Feš, při němž stálo 12 kardinálů, mnoho biskupů a prelátů, po čemž následovalo Tě Boha chválíme. Po celé Paříži zvonů a veliké střelby hluk a hřmot se rozléhal a volání tak velikého množství shronážděného lidu na zdraví císařovo a císařovny bylo neobyčejné. U večer stolování bylo v paláci Tuilieren a takové stolování s tolikami vysokými osobami za mnoho snad sto let se nevidělo: celého Paříže osvětlení, zvláště strojní ohňové byly takového kunštu stkvostnosti, žeť nelze všeho vypsati. Na takový způsob skončila se dnešní v Paříži slavnost, kteréžto tak vznešené nad míru slavnosti město Paříž nikdy nevidělo, ani nemělo. Dne **12. dubna**. Některé krajiny země holandské připadly k říši francouzské, větším dílem které leží podle mořských břehů; a to se stalo proto, aby Angličanům všudy se zamezilo plavení a spolu také všechny obchody na moři. A poněvadž zamezení kupectví anglického ve všech zemích, jenž s Francouzy allírovány byly a kteréž císař franc. v svém držení měl, ustaveno bylo a žádné zboží anglické přijímati se nesmělo, následoval veliký nedostatek a dražota zboží kupeckých a jiných obchodních věcí z toho pošel. Libra kafe stála 9 f, i více. Dne **30. dubna**. Nová válka mezi dvorem ruským a tureckým se zase otevřela. Angličané všemožně se vynasnažovali, aby portu ottomanskou po své straně měli, poněvadž na přátelstvo jiných mocností, jakmile kontingent upevněn byl, spoléhati se víc nemohli a tak všudy jim pevná země zavřina byla. I poštětilo se jim, že porta ottomanská přátelstvo s nimi učinila a snad k svému budoucímu neštěstí. Na soli cena u nás priskočila. Centněř kamenné halické soli platil 19 f, rozetřeně 19 f 25 kr. Libra tedy prodávala se za 12 kr a žejdlík za 7 kr.

^{/288/} Dne **4. máje**. Okolo 4. hodiny z poledne tělo sv. Jana z Nepomuku z velkého oltáře na své hrobní místo zase přenešeno bylo, jehožto stříbrný hrob v své okrase ku potěšení tisícerych vlastenských žádostí pozůstal a od odevzdání kostelního stříbra vyjmutý byl. Hořejší díl s truhlou a s štatúí téhož svatého jest památka dobročinnosti slav. paměti císaře a krále Karla VI., otce veliké císařovny a královny naší Marie Terezie, způsoben já leta 1736. Okolní vaza a rozličná vyobrazení dobročinnou rukou postavil hlavního téhož kostela probošt a potom biskup sufragán Zděnko Chřepický z Modlikovic. Po stranách 4 anjelé, jenž drží červený s zlatem tkaný baldachýn (jehož dobrodincem byl arcibiskup pražský Antonín Petr hrabě Přichovský) obětoval na svůj náklad jeho Excel. pan František Strachovský též probošt toho kostela hlavního. Okolo visící lampy jest dobročinnost rozličných citelů svato-janských, jakož i bývalá zprědu zlatá lampa její cí. král. milosti slav. paměti Marie Terezie. Dva podle klečící havíři s

kahanci obětovali s světlem kutnohorští Horníci. Dne **10. máje**. Dekretem Napoleonovým ve Vlaších všechny duchovní společnosti, kongregací a kláštery zdviženy byly. Následovně dle toho dekretu musili se také kněží arménští a řečtší z Říma vyhostiti. Dne **11. máje**. Přijeli na Hrad pražský slavní hosté z Drážďan: totiž jeho král. vyv. princ Antonín a cí. vyv. jeho paní manželka Terezia sestra císařova a saská princezka Amalie. Pak po nich také brzo jeho milost císař a král český František ku potěšení svého věrného lidu též na Hrad pražský přijel. *Nato dne 14. máje*. J. M. císařovna a královna Ludovíka Božena s arcikněžnou rakouskou Leopoldinou po poledni na Hrad pražský přijela, jejížto příjezd do českého království první byl. K tomuto slavnému příjezdu, jakožto k slavnosti svato-janské, u večer **dne 15^{ho}** před svátkem sv. Jana Nepomuku, město Praha nádherně byla osvětlená, kteréžto osvětlení to veliké množství lidu venkovského jakoměř obživovalo a tomu radostnému okamžení nemálo přispělo: nebo k této slavnosti svato-janské takové množství lidí z dalekých krajin a krajů najíti se dalo, že se nepamatovalo, aby se bylo od posledního jubileum roku 1779 tolik poutníků sešlo jako letos. Také přítomnost cí. král. dvoru JJ. MM. císaře a císařovny tuto slavnost dne **16. máje** pobožně slavenou, velmi jasnou učinila. **Téhož dne** u večer J. M. císař při velikém množství na ulicích a na mostě shromážděného lidu z hradu na most se odebral a tu u obrazu sv. Jana modlitby své vykonal. **Téhož dne** mráz byl šedivý a na potocích led. ^{/289/} Dne **31. máje**. Řezno (Regenšpurg) říšské město, jež obdržel arcibiskup a spoluprimas říše místo Mohučce, připadlo králi bavorskému, zato pak dostal týž primas město Frankfurt s Hanavou a psal se vývoda frankfurtský. Také Bajrajtská krajina a Salcpurk určen byl králi bavorskému, kterýž podržel polovic Tyrolska a polovic postoupil k vlaské zemi; Hamburk a Brunšvik dostal král westfalský, město Ulm král wirtensberský a město Stokach připadlo k velikému vývodství Baadenskému. Na takový způsob handlovni a svobodná města říšská vzala svou změnu a říše někdy pod císařstvím římským slavná, přišla k roztržení.

Dne **10. června** Letnice připadlo. Až podtud sme letos o teplu nevěděli, studené povětří trvalo ustavičně, žeť nebylo hanba v kožichu choditi a tu se také ten rok staré přísloví na vlas vyplnilo, totiž: „Do svatého Ducha, neslíkej kožicha a po svatým Duše, chod' ještě v kožiše“. Zprávy o zimě ustavičně trvající přicházely ze všech okolních zemí i také z Vlach, kdež místem i sních padal a v Tyrolích jezdili na saních; místem byly bouřky s krupobitím veliké, lijavcové a stržení oblaků, z čehož pošly povodně. Díky Bohu! v Čechách nestalo se nic takového, obilí stálo krásně, pan Lacina zůstával na polích, ale paní Dražota v městech. Dne 24. t.m. studené povětří změnilo se v teplé a tu teprv okna začala se otvírati. Dne **15. června**. Zelené housenky okolo Stuttgartu, Augšpurku, Lindavy a sem tam v Říši i také u nás v Čechách obžíraly velmi stromoví, že místem jako chvoštiště stálo. **Římské** krajiny navštívilo množství kobylek, jenž požitkům polním velikou škodu činily: přiletěly s poledním větrem z Afriky, jichž obyvatele na miliony do řeky Tiberis vehnali. Dne **18. června**. Francouzové pevnost Lerydu v Španělských skrze ukrutnou střelbu k vzdání přinutili. Tato pevnost po Barcelloně jest nejznamenitější v Katalonii; brzy potom také Franc. město pevné Kadyx ouzčeji oblehli, avšak mnoho tu nepořídili. Dne **24. června**. Ruský generál Kamenský potloukl Turky na hlavu; brzo ale potom Turci tou mírou Rusům zaplatili. **Téhož dne** královna pruská v Střelcích umřela stáří za 34 let.

Měsíc červenec mimo nadání přinesl parna veliká, která působila suchotu, takže obilí začalo křadnouti; pak dne 11. a 14. bouřka přinesla deště hojně. Dne **1. července**, podle ustanovené c. k. taxy, za obyčejné psaní do cizích zemí začalo se platit místo 24. dvojnásobně, totiž 48 kr. **Téhož dne** město Klatovy zas velikým ohněm bylo navštívěno, kdežto 60 domů shořelo. **V Paříži** cí. král. vyslanec rakouský kníže Švarcenbeg dal v svém paláci stkvostnoslavny bál ku pcoctivosti císaři a císařovně francouzské, na který pozváno bylo 1200 osob. I stalo se pak, že tanečný sál, nádherně vnitř krásným malováním, šlojírma, mušelínem a jinak ozdobený, od horka i množství světél se zapálil a v okamžení celé to stavení v ohni stálo a kdož kam mohl z sálu toho se retoval, však že pro množství hostů těžké a nebezpečné bylo retování, přes 20 osob bylo poraněno a opáleno, zvláště Paulina kněžna z Švarcenbergu s svou dceruškou Paulinou tu o život přišly. ^{/290/} Dne **8. července**. Za c. k. bibliotékáře při pražské univeršii byl ustanoven

pan František Poselt, kterýž kromě své výborné zkušenosti a učenosti v mudřectví a v historickém politickém umění, ve všech řečech evropských zběhlý jest. Dne **21. července**. Princ z Ponte Korvo, franc. maršál Bernadotte, za dědičného prince král. trůnu švejského od stavů švejských vyvolen byl. Dne **24. července**. V Bajraju narodilo se pacholátko z nepořádného lože manželstva, mělo jako úhel černé vlasy a na obouch stranách tváře frňousy, kteříž sice nebyly velmi široký, ale čisti a dlouhý, žeť skoro až k ústům se vztahovaly; to bylo zajisté podle mody první narozené dítě nebo tváře a brada zarostlá hustými frňousy a kadeře rozčuchané byla nejkrásnější a v obyčejí nejmilejší moda. Dne **28. července**. Holand došel také svého osudu, jež franc. císař Napoleon k franc. říši z většího dílu připojil. Král holandský Ludvík Napoleon Bonaparte složil z sebe důstojenství královské a postoupil ho svému dědičnému princovi. Hlavní město Amsterdam po Paříži a Římu jest třetí město říše francouzské, kteréž pro svou krásu, velikost a množství obyvatelů málo měst sobě podobných má.

Dne **1. srpna**. Podle nejvyššího nařízení přestalo všecko do dědičných rakouských zemí kafe dovážení a kupectví s kafe, všecka pak kafe zásoba, kterouž kupci až potud měli, musila býti oznámena a do ustanoveného skladu složena a tak ten obyčejný šenkující nápoj k mnohému zármutku v kafirmách přestal, toliko cukr vyjmutý byl, ale byl velmi pepný, neboť lot prostého černého cukru platil 20 kr. Dne **téhož**. Nejvyšší pan purgkrabí v Praze, hrabě z Wallisu, jakožto ustanovený dvorské komory president, z Prahy do Vídně odjel, na jehožto místo J. M. císař ustanovil pana Františka hraběte Libštejnského z Kolovratů. Dne **12. srpna**. V král. horním městysu Kaňku jakožto v neděli o pouti sv. Vavřince večer, stala se příhoda pamětihodná. Odpoledne téhož dne sešlo se lidu mnoho z okolních osad k hudbě do hospod, kdežto v rathauze mezi malínskýma a hlízovskýma strhla se rvačka hrozná. O tom dostavši vědomost se do Bašty (druhé tu tak řečené hospody) tedy ihned z tej hospody Bašty několik libenických v rychlosti do rathauzu na pomoc malínským přišlo, kterýžto libenický tu bez vsí jim podané příčiny pŕtku s hlízovským začali a společně s malínským ty hlízovský nevázně uprali i zkrvavili a po vykonání toho nemravného skutku odtud zas zpátkem do Bašty odešli. To když se stalo a policie komisaři místnímu oznámilo a /291/ sice s tou vejstrahou předneslo, kterak ti zbudní lidé z Libenic, jenž v rathauze tu krvavou šarvátku svývolně ztropili a pak vracujíc se zpátkem do Bašty s tou pohrůžkou slyšeti se dali, že v jedné hospodě tu již maso udělali a že ještě i v jiných hospodách na Kaňku maso udělají. Načež tedy policie komisař, aby se tomu zlému na cestu vkročilo, pro uvarování takových zlých následkův, které by z nějaké mordýřské šarvátky dále pojití mohly, nařídil stráž politickou domáci, by tam nastávající noční čas venku pospolu na stráž a pohotově byla a kdyby v té krčmě pranice se strhla, by tím způsobem taková od stráž politické se přetrhla a zamezila. Přitom také on policie komisař spolu určitou večerní hodinu s tou stráží bděl a tak se od jedné hospody k druhé etc. táž politická stráž procházela. Když pak posléz k hospodě Bašta řečené stráž došla a policie komisař s dvěma muži od tej stráže do tej hospody vkročil, tu ihned v tom okamžení jeden z těch strážných nenadále od jednoho z těch libenických tam jsoucí do hlavy tak silně udeřen byl, že ihned jej krev přes obličej polila. Načež policie komisař zavolaje zvenku ostatní lid, k tej stráží neb patrolce patřící, téhož opovázlivého zbudníka, jmenovitě Václava Vindušku, za ten od něj spáchaný nešlechtný skutek arestem zajistiti máníce, nic však méně, sotva týž zbudník ven z hospody vystrčen byl, vtom okamžení všickni ostatní tu jsoucí libenický z hospody té ven se vyhrnuli a odbujně stráží politické zprotivili, takže stráž ta sebe (by tu od těch opovázlivých zbudníků mnohých s zdravým oudy zpět odejítí mohla) těžce retovala, ač však předce ti zbudní lidé rozehnaní byli. Nato pak dne **13. srpna** v pondělí ráno *ti sami libenický studánku nad vsí Gruntou při kaňkovských hranicích, z které měkkou vodu Kaňk od starodávna užívá, zbořili a zaházeli; i nemaje na tom dosti, aby svou zlost ohavnou lépe vyřili, protož ještě toho dne k večeru veliké spiknutí společného lidu z nadřečené vsi Libenic se shluklo a to na větším díle s kyjema neb holma, mnozí i vodkama od pluhu a rozličným k mordýřské pranici nástroji ozbrojení, jak od mužského tak ženského pohlaví, a shromáždili se k večeru v hospodě Bašta řečené, kterých i také okolo tej hospody zvenku množství obcházelo, jenž ihned tanním okolním sousedům a obyvatelům nátsky*

činili. Což když zas prvnímu ouřad vedoucímu radnímu (poněvadž tehdáž tu purgmistra nebylo) o tom zpráva se učinila a patrně se znamenalo, že týž lid k bitvě mordýřské tu se chystá, tedy záhy hned to zaopatření se stalo, že pro uvarování toho zlého militární patrola z města Hory Kutné na Kaňk vypravena byla. Mezitím ale domácí politická stráž na pozor byla a se prozatím u hořejší hospody Pašinka řečené shromáždila. /292/ Nato ale okolo 10. hodiny na noc najednou hluk se strhl, že Libenický od hospody Bašty k rathauzu a vzhůru k Pašince hospodě u velikém houfu táhnou a jako nepřátelé zle sobě počínají, a bylo tomu tak vpravdě, neboť oni kudy šli u některých staveníh domů do oken kamením házeli, i u domu radního díl jednoho okna hořejšího vyrazili. Vtom ale, jak zpráva došla, že oni libenický od Bašty vzhůru jdou, právě tu chvíli již také militární patrola do Kaňku přišla, s kterouž v Frátů domácí stráž se spojila, a tu jdouce od zadu k kaplice proti domu Krámc a staroplimelské haldě, kdežto také tou chvíli ten celý houf lidu z Libenic již dotrhl, kterého přední až k samému Lainkraubu docházeli, a právě v tom okamžení někteří u domu Krámc, ten čas Josefu Lupinkovi patřící, okno vyrazili. Jak ale vtom ti zbudníci patrolu vojanskou k sobě přicházeti poznali, tu strhla se mezi nimi libenickými veliká zmatenice, takže jim pro jejich zpáteční outok (poněvadž jich množství bylo) táž ulice od kapličky dolů podle farní zahrady příliš těsná byla. Však ale ti nejzbudnější, jenž prv k bitvě napřed táhli, pak ale při tej reterádě jim nazad se obrátili, neb jak se říká: ariergardu držeti se trefilo, a tu od patroly stíhaní byli, nemálo se na tej cestě zprotivili, z kterýchž ale předce 8 chycených, zjištěných a do arestu prozatím zde daných bylo, ostatní pak ten houf se rozprchl, někteří do Bašty hospody se retovali, jiní pak jinam kam kdo mohl se skryli. Když pak ale se dozvěděli, že patrola vojanská jen tolik i s vůdcem její feldveblem 14 mužů silná jest, protož opět znova se rotiti chtěli i také k tomu cíli ve vsi Libenicích *právě o půlnoci* na zvonec k šturmu zvonili, obmejšlejíc, by ony, jenž chycení a tu zavření byli, s kvalitem vy-moci mohli. To když se dalo, tedy zas feldvebl na rychlost o tom oficíru od varty do Hory Kutné vědomost dal a pak brzo zas celá jedna compagnie vojska na Kaňk přitáhla, což když buřiči zvěděvše, od dalšího outoku upustiti a se dokonce rozprchnouti musili. Na ráno pak vojsko odtud domů odtáhlo a ty chycené zbudníky ssebou odvedlo, které tam také ihned v Hoře Kutné k hrdelnímu právu odvedeny byli, kdežto v arestu tom přes půl léta seděli, odkudž potom na prdelích abšity své domů odnesli. Mimo jiných škod, kterou ti zbudní lidé tu způsobili, i také 4 vojenské ručnice neb kvéry patrole potloukli. /293/ Dne **24. srpna**. V pevnosti Rustaku strhla se krvavá bitva mezi Turkami a Rusy, i padlo tu z obou stran přes 40.000 mužů, posledně pak tato pevnost Rusům, kterýž Moldavy a Valachie opanovali a podle Dunaje jednu pevnost za druhou brali, vzdáti se musela.

Měsíce září. Nastalo veliké sucho a trvalo za celých 10 týhodnů, takže na polích se pracovati nemohlo, voda na potocích vyschla a z toho pošel nedostatek mletí. Letos při tom velikém suchu ovocce dosti se urodilo, nejvíce pak švestek, že paměti nebylo, by se jich kdy v takovém množství urodilo; proto ale předce láce jejich nebyla, za 1 kr 10 a posléz 4 se prodávaly, ač ještě při konci listopadu hokyně plné koše jich měly. Také skrze tu suchotu máslo na velikou cenu vystoupilo. Dne **1. září**. V městě Eisenachu ve vývodství Vajmar-Saském hrozně se stalo neštěstí; i přijelo se tam s franc. municí na vozích a na jednom voze hrubá municí právě uprostřed města stojícím se zapálila a do povětří s hřmotem strašlivým vyletěla, kterýžto hřmot slyšán byl v Erfurtu 10 hodin cesty od Eisenachu; v tom okamžení 22 domů plamenem hořelo, 19 se sesulo a do povětří vyhozeno bylo, přičemž 50 lidí přišlo k zabití, 80 bylo smrtedlně raněno i pryč zanešeno a nemálo v rumu zasy-páno. Jak se to stalo, žádný říci nemohl, protože onino, kteří při municí byli, jednak na místě zabití, jednak pryč zanešení a koně na kusy roztrháni byli. **Pevnost** největší na portugalských hranicích Almajda vzdala se Francouzům, čehož příčina byla zapálení tam zásoby prachu od 150.000 liber, jenž do povětří vyletěl a množství lidí životů zbavil. Dne **5. září**. V uherském městě Budíně vyšel oheň, kterýž puzen jsa od velkého povětří, přezalostně způsobil neštěstí, skoro 100 lidí uhořelo, 400 domů popelem lehlo a přes 100 čeledí na žebráctví přišlo, i také velký most přes Dunaj shořel. Dne **14. září**. Usnul v Pánu v Hampachu u hořejším Přalcu při svém z Kysynku do Prahy navracování jeho osv. kníže Vilém

Salm Salm, arcibiskup pražský, v 66 roce svého chvalitebného věku, veliký dobrodinec a otec chudých. Dne **15. září**. Prošly dva c. k. patenty za příčinou daně z nepohnutelného a pohnutelného jmění; nepohnutelné jmění pozůstávalo v gruntovním jmění, podle kapitálu a v domích hlavního města v každém kraji. Pohnutelné v založených kapitálich, v obchodech a kupectví, a z jednoho i z druhého jmění platilo se 10 ze sta, jednak k zahlazení zemského dluhu, jednak k zahlazení bankocedul. Také duchovní statkové k prospěchu obce financí za znející minci mohli prodáni býti. ²⁹⁴ Dne **27. září**. Strhla se krutá bitva mezi franc. maršálem Massenou a anglickým lordem Wellingtonem u Celoryku a padlo tu z obou stran lidu množství, potom Wellington postoupil s svou armádou k Lizaboně. V **Neapoli** hora Vezuv hrozná a neobyčejný oheň s lávou vyhazovala.

Dne **2. října**. Zemským nařízením oznámeno, že bankocedule po 5 f od roku 1800 vydané, až do 1. ledna 1811 při veřejných kasách a placení přijímati se budou a od 1. února až do posledního července jen toliko při kase bankocedul za jiné se vyměnití mohou a pak od 1. srpna 1811 toto vyměnění přestane. Dne **7. října**. Podle nejvyššího nařízení všechny pozůstávající kamerální a založení duchovního a studentského statky podle veřejné prodaje za bankocedule budou odprodány. Dne **22. října**. Nešťastným osudem vyšel oheň v Přešticích a půl města v jednom plameni stálo i také shořelo. **Ten čas** drobet sprchlo a pro pohodlnost počasí stromovní místem vyráželo a novým květem až ku podivu osypáno bylo, toť bylo ovšem téhož času něco zvláštního. Dne **26. října**. Odjel do uherské země, své vlasti, Jiřík Fozekaš, pastor švejcarský ve vsi Kšelič panství černokosteleckého, zasteskna sobě, že na ten roční plat, jež dostává, živ býti nemůže. „Ty pak dary, co prve podřízení dávali, chléb, pšeničnou mouku, koláče, včence, máslo, sejry, drůbeže, prasátka, jehňátka, uzené maso a jiné všeliké věci, to již přestali dávatí, ano i ty povinné peníze s ouředním dopomáháním a s exekucí vymáhané býti musejí.“ On se několikrát mnohým katolíkům prohlásil, že by víru katolickou ihned přijal, kdyby svého gruntovního dědictví a možných přátel v Uhrích neměl. Že se sám přesvědčuje, že víra katolická jest nejcistější a nejspasitedlnější a že všechna jiná učení jsou lidské a marné.

Měsíc listopad svým obyčejem přinesl mlhavé a deštivé časy i také z částky sněh, ale dlouho neležel; o zimě nebylo ani zmínky, nýbrž ustavičně pošmourné dni a deště. **Začal se** chléb na trhu menší prodávati a pivo dražší, máz piva platil 13 a místem 15 i 16 kr. Korec pšenice 20 f, žito 15 f 30 kr i 16 f, ječmen 13 f, oves 8 f 30 kr, hrách s prosem 20 f, 1 lib. masa hovězí neb skopový 36 kr, vepřový 45 kr, lib. vlny za 5 f i draž. Vůbec s drahotou až se stejškalo lidu potřebnému. ²⁹⁵ Dne **1. listopadu**. J. cí. vyv. arcivývođa Karel přijal zas na sebe hodnost generalissima. V **městě Slaném** dle nejvyšš. povolení začaly se latinské školy, jakož někdy tam bývaly. Dne **18. listopadu**. V Štokholmu hlavním městě švejdském princ z Ponte Korvo od starého krále švejdského Gustava Adolfa i od všech stavů za krále švejdského přijat a vyhlášen jest a starý král dal mu jméno Karel Jan, po čemž Švejdové hned vojnu proti Angličanům vyhlásili a lodi anglické na moři do zástavy bráti a chytati poručili. V **zemi francouzské** u města Dippe při mořském břehu chycena byla ryba, které marináři lamprida říkají, a do Paříže s 12 koňma přivežena. Jest dlouhá 31 střeviců, široká 16 střeviců a těžká 1600 liber, v tlamě má dlouhé bílé a ostré zuby v devaterém pořadí, jest barvy šedivé jako slon a při svém do Paříže přivezení ještě dýchala. Dne **22. listopadu**. Podle obdržného dvorského povolení za velikého mistra řádu křižovnického s červenou hvězdou vyvolen byl důstojný pán František Pitron, komendator téhož řádu v Chbu neb Egru, v zásluhách znamenitý.

Měsíce prosince. Bylo veskrz vlhko, deštivo a větrno; zlé cesty skrze hojné deště se způsobilý, však ale pozdní osetí pěkně vycházelo ze země. Obilí mělo cenu, korec pšenice 22 f, žito 14 f, ječmen 13 f, oves 11 f, hrách 20 f. Též cent sena 6 f.

HoD boží narození pána křIsta: MěL sLVneČnI Čas.

Na den svatého Štěpána, Vítr s deštěm byl hned z rána.

Také na svatého Jána, Vítr s deštěm byl zas s náma.

Více však na den Mlád'átek, Vítr ježil každý statek;

Střechy lálal a převracel, I v lesích stromy vyvracel.

U večer na dešť zavolal, S ním do půlnoci pracoval;

O půlnoci se utíšil, A hned mráz na zem pospíšil.

Slunci se to zalíbilo, Hned zem jasnosti polilo;

Jasný tichý byl celý den, Dědek bába mohli jít ven.
Pak když rok se dokonával, Tu' zimní čas jest nastával;
Ráno a skrze celý den, Ten poslední mrzlo jest jen.

Roku 811

PrWnI Den rokV noWého, V nás bIL WeLlIkII Mráz,
a k WeČerV snIh přeL.

Radujme se veselme se, V tomto novém roce,

Že nám svatý pokoj nese, Těší - syny - otce.

Ačkoliv v mnohých věcech pak, Doma máme nouzi,
Však lehčej snášíme když tak, Jest pokoj s Francouzi.

Bože! rač jej rozmnožití, Aby trval šíře.

A nás všechny napraví, V tvé přesvaté víře.

²⁹⁶ **Obilná cena** po novém létě byla tato: korec pšenice 25 f, žito 18 f, ječmen 13 f, oves 11 f, hrách 25 f, proso tolikéž, erdteple 6 f, cent sena 6 f, libra masa hovězí ledcsjakés 42 kr, skopový 36 kr, vepřový 45 kr i 48 kr, sádla 2 f, másla 2 f 15 kr, svíček 2 f 15 kr, medla 1 f 30 kr, žejdlík oleje 1 f 15 kr.

Dne **5. ledna** začalo opět silně mrznouti a trvaly ty velké mrazy až do 18. téhož, pak ulevilo a valem sníh se rozpouštěl.

Rok 1811

W Den obráCenI sWatého paWLa na WIrV,
VkrVtnII Mráz a pěknII Čas.

Dne **26. ledna** bylo ohlašováno v kancelářích rychtářům a všem lidem, že tak již všickni pastorové nekatolictví mají nařízeno, aby při svém sborním kázání aneb jakýmkoliv vyučování chovali se tak, jak již vždy prve předepsáno mají a jak na tu neděli evangelium samo poskytuje. A ostatních svých přídavků aby zanechali, zvláště proti panujícímu náboženství katolickému. Protož aby každý dal pozor, kdyby se tak nezachovali, aby se to ihned představenému ouřadu oznámilo. V které pak vsi jest pastor, aby tamní rychtář na to pozornost měl. Dne **15. února**. Rusové, jenž nyní silně s Turky bojují a Jiřího Černého *knížete srbského* již několik let proti Turkům též válčícího podporují (který hned roku 1809 Bělohrad Turkům vzal), téhož dne do téhož města srbského Bělohradu vtrhli a celou tu srbskou krajinu osadili. I také valašskou a moldavskou zemi v své moci již mají. **Téhož měsíce** taxa obilní stála, korec pšenice 25 f, žito 18 f, ječmen 14 f, oves 12 f, hrách neb čočka 30 f, proso 28 f, erdteple 8 f, centn. sena za 7 f.

Dne **15. března**, v pátek před nedělí Kejchavnou ráno. V celé zemi na všech kancelářích najednou prohlášen byl nejvyšší cí. král. financ-patent, mocí kterého od toho dne bankocedule (tak řečené papírové peníze) z své jmenovité ceny na pátý díl snížené jsou a na místě těch bankocedul zas jiné tak řečené směnné listy, německy Einlösungsschiny, v běh se uvádějí, které vídeňské číslo zároveň s zvučící bitou mincí míti mají. A tak bankocedule per 1 f za 12 kr, dvojka za 24 kr, pětka za 1 f, desítka za 2 f, stojka za 20 f v běhu za vídeňské číslo se udávati mají toliko až do posledního dne měsíce ledna 1812 roku, do kterého času mají se ty všechny bankocedule za směnné listy vyměnití a pak od téhož dne v běhu přestati a zrušené býti. Také i měděné peníze snížené byly a to si ce půlzlátník za 6 kr, pěti- ²⁹⁷ grošák za 3 kr, groš za 2 kr, krejcar za $\frac{1}{5}$ kr. Ostatně dvougrošáci, grešle, troníky a halěře dokonce z běhu vyvrženy a svobodno bylo každému, kde je mohl, i ze země prodati. Protož také od toho dne jak všechny císař. daně, mejta, sůl, tabák, kolkované neb štemplované papíry, úroci i všechny důchodenské povinnosti, činže etc. se v bankocedulích pětkrát platiti museli, naproti tomu zas také jak císařští tak též městský a panští ouředníci a sloužící vesměs od toho dne své platy neb mzdy bankocedulema pětkrát placené měli. Skrze to bankocedul z jejich jmenovité ceny na pátý díl snížení nejenom potrpěly ztrátu nemalou všechny kasy a lidé, jenž znamenité hotovosti těch bankocedul měli, takže kdo měl těch bankocedul za 1000 f, zůstalo jemu proti směnným listům (které jmenovitou cenu vídeňského čísla na místě bankocedul obdrželi) jen toliko pátý díl, totiž 200 f, ale i také vesměs kapitály jak privátních lidí, tak též i všech kas a založení, jako k. př. zádušní, fundační, siročí, obecní, špitálské a jiné všechny kapitály, které od měsíce ledna 1799 těma bankocedulema uloženy byly, ztrátu trpěly. Neboť témuž financpatentu přiložena byla škála neb tabelle, která od měsíce ledna 1799 až do tohoto března měsíce roku 1811 běh bankocedul neb tak řečený kurs proti zvučící bité obecné stříbrné minci vyznamenávala a dle tej každý kapitál se vypočítával a placení pak povinného kapitálu tak též z něj od dnešního dne vyplejvajícího ouroku požadovati mohlo. K vysvět-

lení toho bylo by o tom mnoho psátí, ale bych to pro paměť krátce předečnil, tuto dám o tom tento příklad: v měsíci lednu 1799 roku byl běh stříbrných peněz za bankocedule 100 f za bankocedule 103 a tak kdo tehdy uložil na kapitál 100 f, měl nyní v směnných listech neb bité obecné stříbrné minci k pohledávání 97 f 5 kr. Měsíce října roku 1805 byl běh bankocedul, neb jak se říká stál kurs na 144. Tedy kdo v též měsíci půjčil na kapitál bankocedul za 2000 f, tak měl neb mohl nyní pohledávati za týž kapitál v směnných listech neb stříbrné obecné zvučící minci 1388 f 53¼ kr, a tak se dle téhož klíče pohledávajícího oučtovaly. Co se ale zase zelych ourokův do 15. března 1811 prošlých dotýče, ty se toliko dle běhu neb kursu posledního téhož března měsíce, kdež stál na 500, oučtovaly, a tak toliko za 1 f bankoced. 12 kr v směnných listech neb v bité minci platily. Tejkaje se kapitálův aarialních neb u zemských pp. stavů, ty samé, bez ohledu nechť před rokem 1799 aneb třebaš před projitím tohoto financpatentu týmž pp. stavům půjčené byly, v své ouplné jmenovité sumě pozůstaly, však ale naproti tomu zase z nich jen toliko poloviční ourok platiti povoleno bylo, totiž: který takový kapitál ^{298/} byl uložen na 3½ ze sta, ouroků nyní dostane 1¼ ze sta, místo 4 ze sta, nyní 2 a za 5 ze sta 2½ pro cento a t. d.

Kráľ. horní městys Kaňk, kdež já ten čas bydlitelem jsem, ztratil na kapitálích obecních, jenž u privátních dlužníků v sumě 25.525 f 19½ kr až do toho dne uložené měl, 6865 f 34 kr a tak zůstalo jen toliko u privátních ostatek 18.659 f 45½ kr. Takhle sousedé domácí *některí*, jenž se *zástupcové obce nazývali*, ale *raděj mrhačové jmění obecního slouti zasluhují*, jenž svým na zemské řízení neústavným nabíháním to dovedli, že dle uvedeného robots abolitions systému pole obecní roku 1782 a ostatní zas roku 1792 „v tehdejší dle běhu zlatých a stříbrných peněz laciné ceně“ prodané a peníze na kapitály uložené byly, tu obec nemálo ochudili. Zajisté předkové to dobře znali, že kapitály rozličným změnám a ztrátě podrobeny jsou a naproti tomu rolní hospodářství vždy bezpečnější a užitečnější jest, protož oni obecní, z jich dobrého a přičindlivého hospodářství shromážděné peníze neukládali pod ourok na kapitál, ale raděj k tej obci svobodné a užitečné pole koupili. Ale za těchto časův ti mudrákové jináče smejšleli a tak zlou památku po sobě zanechali a předce ještě svým zaslepeným rozumem se domýšleli, že tím jejich vyjednáním obec do dobrého stavu uvedli, když to způsobili, že za týž pole kapitály se vzdělaly, *když* a začez také jeden z týchž mudráků nových od tej obce odměnu žádal (jak to z protokolu radního № 23. Novemb. 1798 Sub № Exh 192 se spatřuje) a pohledávati se osmělil. Ó jaká tu opovážlivost! Roku 1782 prodáno bylo těch polí 111 strychů *i s domovním stavením neb dvorem Bašta řečeným* a strženo za ně kapitál 5876 f 4 kr. Roku 1792 prodáno bylo těch polí 61 strychů a strženo za ně kapitál 6339 f 8½ kr. A tak v sumě strženo za 172 strychy kapitálu 12.215 f 12½ kr. Z toho kapitálu ročně a 5/p cento interese vynášejí 610 f 45½ kr. K tomu stipulovaný ourok z těch polí každoročně 178 f 29½ kr. Následovně vynášejí v jednom užitku 789 f 15 kr. Co ale jest to na ty časy v té kromobyčejné drahotě všech věcí. Bylo by zajisté se šťastnějše pro tu obec stalo, kdyby vlastnosti těch gruntů zbavena nebyla a týž pole dle hojerského systému na léta se pronajímaly, tak jak se těchto časův s kostelníma gruntý dje, byla by táž obec nejméně dvojnásobní užitek proti těmž nadepsanému trhla. Důkaz toho položím tento: roku 1804 v měsíci červenci, kdež běh bankocedul stál kus teprv jen 135, bylo skrze veřejnou licitaci pronajmuto polí od farního kostela kaňkovského 35½ měřice vejsevu na 12 let, z nich roční činže vynáší 212 f 28¼ kr a tak z měřice každé 6 f aneb ze strychu 9 f v profízku vypadá. Dle toho, anby též tak ty obecní pole (které v svém položení mnohem lepší a užitečnější, nežli ty zádušní jsou) pronajmuté byly, tedy by z těch 172 strychů po 9 f roční činže na 1548 f vycházela a obecní užitek nad ten vejnos, který z těch prodaných polí býti má, o 758 f 45 kr zvejšen býti mohl. Avšak ještě v pozdnějších letech, když kurs vejše na běh bankocedul vystoupil, takové pole při záduších a dvořích panských až za 20 f i dráže ^{299/} strych z činže roční se pronajímaly. Byly ovšem ty pole obecní v Kaňku tehdy prodané a peníze na kapitál součtované, když dobrá zlatá a stříbrná mince v běhu byla. Však ale poněvadž pak domácí sousedé mnoho těch polí cizopanským osadníkům skrze prodací přepustili a ti noví držitelové na těch gruntích vězící, obci povinnované kapitály právě tehdy, když bankocedule se množily

a kurs na ně se zvejšil, obci skládali a obec zas ty samé jinde na kapitál ukládala, tak tím způsobem mocí toho financpatentu týž kapitály k zkrácení přišly. Také vědomo jest, že hned po prvním prodaji těch polí, roku 1782 zemským pánům stavům 3000 f kapitálu a 3½ p. c. ouroku půjčeno bylo, z kterého nyní jen toliko poloviční ourok a 1¼ p. c. obec táhnouti bude. A tak táž obec svého tak pěkného a užitečného hospodářství zproštěna, v nužnou potřebu přivedena a potomstvo skrze nesmyslnou chtivost těch předkův další obživy zbaveno jest. Nyní opět zas dále se obraťme, neboť na tu samou ránu, kterou obec ta udeřena jest, když nastavíme uši, slyšíme onde množství jiných lidí hořekovati. Nařikají sobě sirotci, neboť mnozí znamenité částky svých kapitálův ztratili. Na Kaňku ztráta na sirotčích kapitálích se oučtovala 2309 f 39¼ kr. ~~Těz~~ také i na kapitálích chudého ustanovení neb zaopatření chudých, které jsem já za mého oučtování shromáždil a uložil, pr 480 f, z nich schodku přišlo 212 f 53¼ kr. Kostel na Kaňku sv. Vavřince ztratil kapitálův vlastních ¹⁰ a od fundančních kapitálův ztráta. *Toho času před projitím téhož financpatentu prodán byl na Kaňku díl Sukov dle smlouvy za 20.000 f, načez pak následoval týž patent, a tak prodavač ...¹¹* **I povstala** také skrze zsnížení jmenovité ceny těch bankocedul ještě mnohem větší drahota než předtím byla a ve všem lidu veliké nařikání, neboť ačkoliv pak přišla taxa na obilí, dle které v bankocedulích mělo se prodávat korec pšenice za 30 f, žito 19 f, ječmen 14 f, oves 9 f, však ale za tu taxu lidé prodávat nechtěli a platiti se muselo mnohem drážeje. Mimo toho ostatně také vše jiné věci jak drahé byly, pro paměť podotknouti tuto neopominu.

Dne **20. března**. V městě Nymburce byl jarmark, tam hned v bankocedulích (neboť ještě ty nové směnné listy v běhu nebyly) takováhle drahota všech věcí se vyskytla. Jeden pěkný koňský kus dobytka, totiž klisna neb valach, za 1200 f i také více, prostřední 600, 700 i také 800 f, jeden 8^mletý hubený a na 1 oko slepý valach prodán byl za 370 f. Pár dobrých volů přes 2000 f, jeden dost hubený vůl za 700 i 800 f, dvouletky 300 i 400 f, ročky po 200 f. Kráva dost hubená za 300 i 400 f a nejmenší cena malého chudého dobytčete 220 f. 1 loket rajchenberského sukna 26, 28 a 30 f, kutnohorské, polenské a jiné 15, 16, 17, 18 a 20 f. 1 lot hedbávi přededeného 6 i 7 f. Klobouk sedlský 20, 22 i 25 f. Punčochy 6, 7 i 9 f. Střevíce 10, 11, 12 i 13 f. Boty krátké za 30, 32 i 35 f. Item 1 teleťina vydělaná za 25 f. 1 lib. podešvů za 8 f, pak také libra železa za 1 f 30 kr. Ostatně nelze všeho toho vypsati.

^{300/} **Toho** dne zde v Čechách, okolo hodiny 11 před polednem na jasné obloze bylo viděti okolo slunce kolo a podál od něho k straně půlnocní zase jiné kolo a mezi těmi koly k straně západní tři pruhy, zase jednou prouhou přesazené, což takto se ukázati může. V Nymburce o témž nadpraveném jarmarce množství lidu to vidělo, i mnozí jinde, komu se událo v tu chvíli na slunce pohleděti, byly pak ty kola barvy temné, ne tuze jasné. Což když se tak zpověstilo, já jsem to tedy z hodnověrných lidí zprávy, jenž to viděti, tuto předečnil. **Nato pak** přišly noviny obsažené ve dvoutýhodním vydání, a to № 13, 14, 15 a 16, které obsahovaly mnohé zprávy o radovánkách, jenž držané byly v městě Paříži, kdež téhož dne **20. března** v 9 hodin ráno v středu, kteráž slove v středopostí, a den sluneční ¹², císařský princ se narodil. Nejprve bylo tam všemi zvony zvoněno a 101 rána z kusů vystřelena a to se též po všem francouzském panování konalo. Pak dne **31. března**. V kapli paláce Tulieri byl ten narozený princ prozatím pokřtěn a král Říma jmenován i rytířstvem železné koruny počten. Přičemž také následující chronographicon z Paříže se představoval:

ECCe prInCeps roMae, aD Vota EVropae.

Ejhle kníže Říma, jak žádala Europa.

Zajisté ani v knihách čteno, ani kdy za dnů našich slyšáno nebylo, o narození aneb očekávaném porodu některého císařského neb královského prince, jako bylo a jest nyní o narození téhož francouzského prince. Zde v mnohých místech tento chronosticon se hlásil.

MoCnost franCoVská žIje raDost a straChVje se.

¹⁰ prázdné místo pro pozdější doplnění údaje, který již nebyl doplněn

¹¹ poškozeno orižnutím, nečitelný je přibližně jeden řádek

¹² poškozeno orižnutím, nečitelný je přibližně jeden řádek

Item: Mocnost zplodila radost a radost rodí strach.

Dne **26. dubna**. Přidávalo se platu i z hlav podle toho bankocedulního pádu: a tak kdo dával 30 kr, nyní musil k tomu přidati 2 f, ještě 4^{krát} tolik, načež obzvláště čeládka opět nařikali (a jakž obyčej) tomu, kdo to začal, trpké vinše skládali. **Okolo času** sv. Jiří obilná cena u nás korec pšenice 35 f i 36 f, žito 20 f, 22 i 24 f, ječmen 14, 15 i 16 f, oves 10, 11 i 12 f, hrách 30 f, proso 32 f, erdteple 6 i 7 f, centn. sena 6 i 7 f, mandel slámy 7 f.

Dne **1. máje**. Zemoměřiči po celé zemi rozposílání byvše a vojanský zástoj ~~máje~~ od oficírů májice, na všelikých vrších ohnivé sochy stavěli na ½ míle a blíže od sebe. Pravilo se, že nová na nejlepší způsob mapa zakládati se bude a protož ta znamení za regalní linii že sloužiti mají. **Toho měsíce** dosazen byl ve Kšeliích u Českého Brodu za pastora švejcarského Josef Kratochvíle, rozený Čech z panství roudnického, kterýž z možnosti a chuti otce svého šenkýře učil se v Prešpurku v Uhřích a tam zamiloval si jednu katolickou pannu a takž jsa tu již ve Kšeliích pastorem usazen, poslal si pro ni, která na poště přijela, dle již první úmluvy, že katolickou zůstane, s tou on se dal v kostele přistoupimském 3^{krát} prohlásiti a pak po katolicku skrze tamního p. děkana katolického Brauna k stavu manželskému oddati. ^{301/} Dne **21. máje**, v pondělí křížový. Přivezeno jest z Vidně do Zásnuk tělo pana Křišťana hraběte z Šternberku a tam v kostele františkánském v hrobce jeho předkův slavně pohřbeno. **Toho měsíce** bylo veliké sucho, pak dne **29. máje** přišla veliká bouřka s blýskáním a následoval déšť.

Dne **2. června**, jenž byl hod boží svatodušní. Ještě sucha trvala a toho času obilí znamenitě připlácelo: korec pšenice za 57 f, žito za 40 f, ječmen za 22 i 24 f, oves za 12, 14 i 16 f v b.cet.. Dne **6. června**, jenž byl svátek sv. Norberta. V Praze na Strahově v klášterním kostele premontstátském tělo sv. Norberta, jenž od roku 1627 uprostřed kostela v obzvláštním stánku leželo, dnes odtud slavně přeneseno a na veliký oltář do krásného stánku položeno, kdež leží v truhle dřeva černého ebenového, jenž se z Judie přiváží, a tu samou dal udělat roku 1627 pán český Vilém z Vřesovic a jeho manželka Anna Salmová. Stalo se to přenesení za opata Milana Grýna. **7Dne 13. června** v den slavnosti Božího těla a v svátek sv. Antonína. Strhla se bouřka, přičemž také hojný déšť spadl. V městečku Sadský hrom udeřil do kostela, kdež mnoho škody způsobil, však kůru a velkému oltáři se nestalo nic. **V tento** měsíc housenky, když byly všechno stromové až dohola objedly, pomíjely, však ale pro budoucí rok mnoho chumáčů a pytlíků po sobě zanechaly. Suchotou velikou okolo Prahy již žita a ječmeny bělaly, zrno nedošlé májice. Dne **17. června**. V městě Paříži v hlavním chrámu začal se sněm duchovní. V ten den byla mše svatá o Duchu svatém a zpíváno Přijď Duše svatý. Shromáždění kardinálové 4, arcibiskupů 8 a biskupů 40, učinili vyznání víry a přísahu, že ~~tem~~ to vše s pomocí Ducha svatého řídití, hájiti a rozmnožiti a zachovati chtějí a budou, co již na sněmu Tridentským zavřeno a utvrzeno jest. Všeliké pak kacírstva a bludy, které ten sněm zavrhl a proklel, i oni zavrci a prokletí že chtějí a budou: jedenaždý z nich to vyznání sám pro sebe vyřikal. Kardinál Feš jest tu prvním presidentem. Dne **26. června**. Okolo Prahy již začaly se žně. A nato dne **1. července**. Také vesměs v krajích žně se počínaly, však přišly vtom velké deště a trvaly až do 7. téhož. **Od toho** dne piva všudy 1 máz za 20 kr, někde i za 24 kr se šenkovati počali. **↑Dne 9. Junii** na den nejsvětější Trojice boží, v Paříži v hlavním chrámu Páně křtěn byl syn císaře franc. Napoleona, an se byl dne 20. března narodil. Kmotrem byl na místo císaře rakouského vývoda wirpcurský Ferdinand a holandská královna Hortensia. Dne **7. Julii** začaly se veliké parna, v tichosti pšenice i jiné osení kvalitem dozrálo a uschlo. Ale všechno obilí malé zrna mělo i též malé klasy a krátkou slámu. Dne **18. července**, přišlo guberniální oznámení, že bankocedule pětistový jen do 15. srpna běh svůj míti budou a za výkupní listy vyměnití se mají. ^{302/} **↓Dne 25. července** v den sv. Jakuba apoštola Páně, před polednem ve vsi Ratěnicích oheň vyšel, který v malé chvíli 52 stavení, též chrám sv. Jakuba strávil. Dne **21. července** v neděli 7. po sv. Duchu. V Hořatví zběh byl lidu vyznání švejcarského, neb v tamním sboru 5 osob Čechů, již prv v Prešpurku při jich konsistoři examovaných, na pastorství žehnali aneb přijímali. Oni pravili, že světili, ale jakž by pak světiti mohli, poněvadž moci a posloupnosti k tomu náležité nemají.

Na svatého Jakuba, již téměř po žních bylo,

Neb se lehce ne zhruba, všechno jest sklídilo,

Jen někde stály prosa, pěkně k pohlezení,

Které víc srp než kosa, bude mít k sražení.

Ty mají pěkné klasy, a sejkpu by daly,

Kdyby skrz parné časy, svou zkázu nevzaly.

Bože rač tu suchotu mile zapuditi,

A nám pro svou dobrotu, vláhu uděliti.

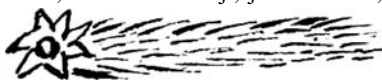
↑Dne 26. července v den sv. Anny. Na horkou a kvapnou nemoc umřel v Praze v svém bydlielství vysoce důstojný v Bohu otec pan Jan Rychlovský, biskup thermenský a sufragán pražský, sv. písmo doktor a slavný kazatel český, velice ode všech vůbec oželen. Příčina jeho smrti se pokládá tato: Dne 22. července jednomu minoritovi (jenž mimo nectného chování s kuběnou svou byl také skrze dodání jedu 4 osob smrti příčina) odnímal kněžství, po kterémž zločinec, jménem *Matouš Prošper rodilý z kraje chrudimského* v haluzu špinhauzskou oblečen a katům vydán, stál nejprv 2 hodiny na ležení, kdež mu ortel čten byl, dle kterého na 20 let do vězení vstrčen byl. Oželený pan biskup, když tak - ovšem smutnou ceremonii - odnímání kněžstva vykonal (jak si to v hoře vzal až slzel) zimnice jej napadla u oltáře a třásti ním začala a ta byla cesta, po které on pátý den k věčnosti odešel. **Ku konci** července obilní cena se vejšila, jednak skrze tak malou letošní ourodu i taky skrze ten pád bankocedul, takže již dávali formáni za pšenici 68 f, za žito 55 f a to sice nové zrno, neb za lonské, jenž mnohem jadrnější jest, platili o 5 f více v bankoc. Dne **4. srpna** v neděli 9. po sv. Duchu v noci přišel déšť hojný, z kterého jak lidé i dobytek a všechno stvoření občerstvení cítili, neb od 6. července až dotud nepršelo a veliké parna byly i noci teplo a samé tichosti, že málo kdy větřík znáti se dal. Od toho jak lidé a malé děti i dobytky umdľevaly. Na stromích zas množství housenek se zrodilo, ovotce kde jaké bylo, spadlo, přitom much, blech, komárů a jiných hmyzů velké množství bylo. Potoky malé přeschly a lidé do mlejnu labských zdaleka obilí vozili a mnoho od mletí platiti musili. Dne **17. srpna**. Prohlášeno jest v kancelářích, že bankocedule stozlatové jen do 15. září t.r. běh svůj míti budou. A tu již se také směnné neb tak řečené vejkupní listy tištěné, jenž se za 100 f bankocedul toliko na 20 f vydávaly, zjevovaly, které však mnozí lidé opět bráti nechtěli. Německy Einlösungschein jim říkali.

A tak při oněch starých bankocedul přestávání,

a těch nových nastávání,

nebylo v lidech žádné radování, noprž samé hořekování.

^{303/} Dne **18. srpna**, v neděli XI. po sv. Duchu v poledne. Nejstarožitnější město Kouřim vyhořelo, kdež v 3 hodinách 70 domů a děkanství oheň strávil. **7Dne 27. srpna**. Ve vsi Kostelní Lhotě umřel velebný pan František Weinhuber, tamní 3^{ti} lokalista, bývalý nejprv kapucín rozený z Rychnova kraje hradeckého. Vedl tichý, nábožný a všem příjemný život. **Téhož dne** ve vsi Vikani na panství Kounickém tři mladí sousedé byvše v kovářské dílně, naplilí kováři (jenž radlici v ohni držel) na kovadlo, že když tu radlici nato položí a uhodí, že to hodně bouchne. Nu, bouchlo to dle jejich vůle, ale z té radlice oharek vyskočil dveřmi do suchých tu složených otypek kleštových a ty hned hořely, takže až tu hned přítomní všickni bránili, však oheň uhasiti nemohli, který předce tak rychle se zmohl, že od něj střecha domovní chytila a 5 stavení vyhořelo, též jedno dítě o život přišlo. **Ku konci** toho měsíce obilí v bankocedulích platili korec pšenice 70 f, žito 60 f, ječmen 52 f, oves 25 f, hrách 90 f, proso 80 f, erdteplí 12 i 15 f, hrušky 2 za groš, jablka tolikéž, švestek 5 za groš. Nato pak dne **1. září**. Vůbec všude pivo 1 máz za 45 kr, kořalky 1 žejdlík za 1 f a vína rakouského též žejdlík za 2 i 3 f se prodávalo.

↑Dne 19. srpna nastal nový měsíc září a s ním hned následujícího dne **20. téhož** ukázala se kometa aneb hvězda ocasatá a to hned zvečera s jinými hvězdami viděti se dala mezi západem a půlnocí a taky s těmi hvězdami, mezi nimiž stojí, jde i zachází, ocas má ode sebe k východu obrácený takto jest ten ocas hned při samé té hvězdě tlustý a rozdělený, jak tuto viděti jest. Toho měsíce zase veliké sucho bylo a ohňů sem i tam v Čechách velice mnoho. Též také o častých ohních i v jiných zemích skrze noviny čteme.

V polovici září cena jak živému dobytku, tak též i obilí o něco spadla a lidé ty nové papírové peníze, vejkupní listy, již jakž takž s nechutí a žehráním, totiž za 100 f bankocedul 20 f, počínali bráti a jim přivýkati. Dne **21. září** v den sv. Matouše déšť spadl, ten byl

ovšem velice milý, neboť od 4. srpna deště nebylo. Nato zas **dne** [neuvejeno] **září**.

Před svátkem ss. Kozmy a Damiána,
Začalo pršet, a přišlo až do rána.
Tut' role obživly, i loučná travička,
Stromové dobytek - setá obilíčka.
Každý mlejn - jenž prv stál, začal chutě mlýti,
Kdo byl smutný se smál, začal radost míti.
O náš Hospodine! tobě děkujeme,
A v každé hodině, čest chválu pějeme.

^{304/} **Toho roku** začal se na mnoha panstvích v Čechách cukr z zoftu ze stromů javorových fabricirovati, též i také syrop nejen z zoftu bukových a březových stromů, ale i též z červené a tak nazvané burgundské řepy dělati, poněvadž cukr a kafe velmi drahé a k tomu ještě ani k dostání nebylo. V kraji čáslavském na panství Křeseticích, Žakách, též na Gbele a jinde podobné fabriky se zakládaly.

7Dne 12. října v sobotu před nedělí 19^{ou} po sv. Duchu. Na panství brandejském ve vsi Všetatech, tam zůstávající od ulánů rytmistr přiveza peníze pro celou escadronu z Brandejsa od štábu, a do rána na neděli někdo jemu je všechny ukradl. Žádal tedy též rytmistr tamního p. patera lokalistu, aby to v kostele ohlásil, což také on ochotně, horlivě a tak pohnutelně učinil, že ten krádeřník zas tu noc na pondělek všechny ty peníze k němu do lokalie přinesl, které když ten rytmistr od téhož p. patera lokalisty radostně přijímal, chtěl na tom duchovním vědět, aby mu toho zloděje, kdoby byl, ohlásil. Což když duchovní učiniti nechtěl, rytmistr se rozhněval a zase s takovou otázkou v úterý k tomu knězi přišel a když předsí toho dozvědět se nemohl, přiběhl on hned následující den ve středu s pistolí do obydlí toho kněze, an právě v kostele svatou obět' mše konal - a tuť rytmistr vběhl do kostela a nepromluviv slova, téhož otce duchovního skrz prsa prostřelil a na místě u oltáře zabil. Nato ale hned od laitnanta s ulany zjištěn a toho dne do Brandejsa k štábu a pak v pátek do Prahy dodán jest. **Dne 23. v noci** na 24. října. V městě Poděbradech v radním domě kasa kontribučenská s jinými tam přílohami v sumě 9556 f i s dubovou silně kovanou truhlicí ukradena byla. Ráno našla se truhlice za městem roztlučena a některé bankocedule dvojky a jiné papíry roztrhané. V těch penězích bylo také nětko na stříbře i na zlatě, ješto to tam někteří měšťané schované měli. **Toho času** v novinách vůbec se rozlašovalo, že Španělům s pomocí Angličanů proti Francouzům, též Turkům nad Rusy štěstí v boji se ozývá. **Arcikníže** rakouské Rudolf, císaře pána bratr, maje býti arcibiskupem olomouckým, takové důstojenství zanechal a raděj stav vojenským sobě oblíbil, dostavše od papeže dišpenzací a od císaře pána regiment jízdný, jenž se jmenoval Alvinci, a generálem učiněn jest. **↑Dne 1. října** v úterý. Město Kadaň vyhořelo a sice chrám farní znamenitý se dvouma věži a zvony, špitál a při něm kostel, děkanství, kolej piaristův a 143 domy. Škoda se počítá až na miliony; nebo (prý) mimo jiných věcí i mnoho tisíc korců tam shromážděného obilí a jednomu voskaři 50 centn. vosku, též 24 obilím plně stodoly též oheň strávil. **Ten čas** vyšly na světlo nové městské práva, dle kterých ve všech cis. král. dědičných zemích od 1. ledna 1812 se pokračovati a řídití má.

^{305/} **Onamo** kometa, aneb ocasatá hvězda, vždy se ještě viděti dává a vejš k straně polední vystupuje: v novinách od rozličných hvězdářů rozličné zdání se o ní dávají a jedni druhým odporují; každý by jí rád na svůj politický smysl obrátil a Stvořiteli, jenž ji učinil i cestu jí ukazuje - jako řka z rukou vydřel a snad z oblohy shodil. Není žádný, jenž by s Jeremiášem řekl: Prut bdící já vidím. Jerem. 1. kap. Symeon Portlicius (dle náboženství protestant) v svém Ekonomickém kalendáři, jenž jest v Čechotě léta Páně 1617. v Praze tištěný, o kometách obzvláštní bohomyslnou předmluvu činí a rozdílnými časy ukázaných komet 83 vypisuje, a co která zlého za sebou zanechala, oznamuje a dokládá, že nikdy taková neobyčejná hvězda neb kometa nadarmo není a že nětko zlého a protivného předpovídá. A protož když takovou vidíme, že se máme k Pánu Bohu obrátiti a jej za smilování a odpuštění hříchů prositi. - Ale nyní politici všecko na svou modu jinak převracují. - Před časem hlásalo se, že kometa nic nejní a že kdy která přijíti má, mohou jí hvězdáři vypočítati a dříve - než přijde - oznámiti. A hle tuto nynější žádný pak dříve neoznámil, aniž, jak se ještě dlouho ukazovat bude, řícti smí, tím méně co za sebou potáhne.

Když Pán Bůh takovou bezpochyby Jeremiášovi ukázal a ptal se ho: co vidíš Jeremiáši? odpověděl: „Prut bdící já vidím“ i řekl k němu Hospodin: dobře jsi řekl, že prut bdící vidíš: Aj já bdíti budu. - NB. pro upřímného čtenáře přiložím vypsání toho slova ze čtyř biblí: a sice nejprvnější v Praze roku 1488 tištěné, stojí psáno: Prut bdějící já vidím. **II.** v biblí I. P. 1506 v městě Benátkách vlašských tištěné: Prut bdějící já vidím. **III.** v biblich melantrychového trojho vydání: Prut bdící já vidím. Ale v biblí v Hallu tištěné, kterou Jednota bratrská s luterskou biblí smísila, stojí: Prut mandlový já vidím, a nato příkládá též to vyřčení Hospodina: Aj já bdíti budu. Nu jak se ty dvě propovědi k sobě šikují, každý sprosták rozsouditi může. **Francouzské** noviny a z nich naše české № 44. praví: že se (prej) roku 1769, když se Napoleon (nynější císař franc.) narodil, - kometa ukázala, ~~maje~~ mající ocas na 100 gradů dlouhý, a tato prej letos 1811 roku hned v měsíci březnu že se znamenala, kdyžto se byl král Říma syn Napoleonův narodil. Ale že pak žádný tehdaž nic o ní neřekl a ji neoznámil. V Uhřích hvězdář nazývá (prej) tu kometu „hvězda bloudící“, jakoby snad bez Stvořitele sama se učinila a nevěda kam se obrátiti, po obloze sem tam bloudila, ale jiní že mu v tom odporují. Hle jedna hvězda, tēm nynějším vyjasněným rozumům, jaké dělá vrtochy! co jest myšlení, co jest mluvení a co jest psaní a žádný pak neřekne ani, že jest prut bdící, jako řekl Jeremiáš v 1. kapitole.

Dne 17. listopadu, v neděli po sv. Martinu. Doplněn magistrát v král. horním městys Kaňku, kdežto p. Josef Rous purgmistrem a p. Jan Rosa representan za radního učiněn a téhož dne oba skrze král. krajského komisaře pana Ferdinanda z Vusynu, obci představeni byli a přísahu věrnosti složili. ^{306/} **Dne 25. listopadu**. Kapitola hlavního kostela sv. Václava v městě Holomouci, dostavši od císaře pána svobodné volení arcibiskupa, vyvolila Mariu Thadeáše hraběte z Trautmansdorfu a ten bude v počtu biskupů olomouckých 58. a v počtu arcibiskupů druhý. **Na začátku** měsíce prosince obilí suté mělo v bankoced. cenu a sice, pšenice 65, 68 a 70 f, žito 50 i 52 f, ječmen 45, 46 a 48 f, oves 25 i 28 f, hrách 80 f, proso 50 a 52 f, erdteple 14 a 16 f, sena cent. 22, 24 a 25 f, sláma mand. 12 a 15 f. **7Dne 18. prosince**, v středu o nymburským jarmare ráno v 9 hodin. Ukázala se na obloze slunečnice, od slunce k straně polední něco vzdálená. Před ní ještě blíže k poledni a vejš na obloze stála duha, jedním koncem dolů, druhým vzhůru, před sluncem pak zase jiná ležatá duha, an jedním koncem k poledni a druhým k půlnoci se spatřovala.

Onen pařížský sněm duchovní, jenž se byl dne 17. června tohoto roku začal, s koncem minulého listopadu měsíce se rozešel. Neb Bonapart císař francouzský tomu chtěl, aby shromáždění otcové dle jeho předpisu v církevním řízení pokračovali, dle čehož by on a ne otcové církev řídili. Ale oni, ačkoliv od něho své vychování i čest a slávu měli, jeho předpisy povrhli a dle osvícení Ducha svatého a své přísahy i starých církevních sněmů zvláště tridentského se drželi. A poněvadž také k témuž sněmu papež Pius VII. své povolení nedal, aniž kvůli tomu světskému člověku dáti mohl, - kterýž dříve církev boží rozsápal a strhal, nyní pak svou mocí a rozumem světským ji chtěl obnovovati, - a přesto ještě hlavu církve dosavad jako v zajetí drží - protož ze všeho toho sněmu sešlo. Aby se pak *světu nezdálo*, žeby též *Napoleon Bonaparte* Napoleon papeže v zajetí držel, hned měsíce října poslal k němu jednoho generála do Savony města s tím vzkázáním, že on v žádném zajetí nezůstává, ale jestli se mu líbí, že může kam chce odtud vyjeti. Nato odpověděl papež: „jestli tomu tak jest, že on půjde do Říma - tam kde mu býti náleží“, což ale Bonapart dovoliti nechtěl. **Ítem z psaní** toho se hlásilo. Prve než ten sněm v Paříži se rozešel, povolal k sobě císař Napoleon Bonaparte dva arcibiskupy, na kterých viděl samou nevinost a pobožnost a jich se tázal: co smejšlejší a soudějí o jeho manželstvu a z něho zplozeném synu? načež z nich jeden odpověděl, že, byť to manželstvo papež povolil, že předsí dokonale není, protož jest z pejchy a mocné vilnosti, též ze žádosti panování a cti, a povolení že jest z přinucení a vejhrozkami a protož před Pánem Bohem že jest cozoložstvo. Neodpověděl (prej) nato Bonapart, ale uchopiv svůj kord, téhož arcibiskupa protekl. Druhý arcibiskup tu stojící, bez všeho leknutí rozhrnul oděv na prsách svých a řekl: Jestli jest ta odpověď smrti hodna, že on jest taky hotov pro ni a pro zákon boží umříti. Ale císař nechaje ho, odešel od něho.

^{307/} **↑Dne 16. prosince** u večer. Onamo kometa ještě se viděti

dala a sice již velmi vysoko k straně polední. V novinách čtlo se, že i v jiných zemích, jako v Sasích, Prusích, v Polsku, Rusích, Rakousích, v Říši i také v Paříži, ty časy vidina byla. Dne **23. prosince**, tuž noc před ním a po něm. Prudký vítr od západu vál a mnohé stromy v lesích polámal i stavení rozhazoval.

Rok tento 1811 zůstane v dlouhé paměti nejen v lidech, ale i obzvláště v knihách, v zápisích, smlouvách a všelikých rukopisích. Neb v něm staly se takové tvrdé, truchlivé, zarmoucené a zbidněné časy, jakéž jsme (krom nepřátelského vpádu) netoliko neviděli a neslyšeli, ale ani v knihách nikdy nečtli. **I.** Přes 150 v zemi ohňův, mezi nimižto tři znamenitá města, Kouřim, Kadaň a Břežnice, se počítají, ó jaké jsou tu škody? **II.** Tolik v zemi zhusta skrze krupobití zkaženého obilí. **III.** Neouroda polní, že proti roku 1810 - ač také hojná nebyla - každý rolník sotva polovic obilí - i tu kde potlučeno nebylo - naklidil. **IV.** Ta překrutná nesčíslné množství lidu ochuzující rána, zmenšení jmenovitě ceny bankocedul a zveššení pětkrát tolik všech platů. Ó! kdož vysloví to lidu nářikání, odkudž **V.** jest ve všech věcech taková přehrozná a neslychaná i v knihách nečítaná drahoty, že opět nejní ani k vymluvení, ani k vypsání.

Vesměs ve všem lidu, bída stíhá bídu,
A každý den hnedky z rána, všudy padá smutná rána.

Rok 1812.

Jak rok starý dokonával, Tak zas nový jest nastával.
Podle všech časů v mírnosti, Však podle hlasů v trpkosti.
To tak veliké zmenšení - Bankocedul jejich ceny;
V daních paterý nádatek, Byl každé hlavě pohlavek.
A co pak kdo chce koupiti, Tož tak musí zaplatiti.
Kdo pak je prv v domě skládal, Za sto jen dvacet dostával.
Ta překrutná drahoty, Trápí lid jako robota;
Která mnohý lid hubila; Tato se všudy rozliila;
V zámčích v městech ve vsích všudy, Všecken lid hladinou hubí.
Mezitím a právě až dost, Všudy se zmáhá nepravost,
V koupi, prodaji, v jednaní, Ve všem lidském obcování.
Směle vyřknu a píši zdet', Že to ještě neviděl svět.
Pán Bůh nám ukázal cestu, Nepůjdemli ze tmy k světlu,
Že nás potrestá ještě víc, Však žádný na to nedbá nic.
I všudy páni hvězdáři, Píší že žádnou nesnázi,
Nemůž dělat ta kometa, Nižádné proměny světa;
Kdoby se z ní v něčem strašil, Že by se tím darmo pašil.
Dejž Bůh! by nám lidu všemu, Spíš k dobrému nežli k zlému
Přišlo a k potěšování, Té hvězdy ukazování.
Však proto nebudme spící, Neb jest to předsí Prut bďící. Jer. I. kap.

Dne **3., 4. a 5. ledna**, a sice u večer. V ty dni ještě tu hvězdu ocasatou vidět bylo, ale již velmi daleko k straně polední, pro tu vzdálenost již taky velmi malou jasnost a kratší ocas viděti bylo. Pak ale od 5. ledna již potom ji více viděti nebylo. ^{308/} Dne **14. ledna** po 6. hodině ráno. Stalo se na obloze k straně polední veliké zablesknutí, až se celá země osvítila a po něm zůstala čára k duze podobná. Předtím dne **13. téhož** napadlo sněhu na ¼ lokte a do rána byl hodný mráz, však přitom ticho a jasno. **Prohlášeno** bylo nařízení císař. král. říditelství, že bankocedule po 1 a 2 zlatých jen do posledního ledna t. r. v běhu zstanou. Však ale pro ulehčení lidu mimo Prahy v krajských městech při bankálních inspektorátních ouřadech za vejkupní neb směnné listy vyměňovati se budou. Vesměs pak se až do 31. října při odvodech na zemské povinnosti a platy v své na pátý díl snížené ceně přijímati budou. Dne **31. ledna**. Všudy po celé zemi prohlášeno jest, že již od toho dne jen samotné směnné neb vejkupní listy v peněžitém běhu zůstávají. A krejčary staré že svou cenu, to jest plný krejcar, podržují a tak v běhu zůstati mají. **Téhož měsíce** ledna suté obilí mělo cenu a prodávalo se:

V bankocedulích. V směnných listech.

korec pšenice	80 f	16 f
korec žita	70 f	14 f
korec ječmena	60 f	12 f
korec oves	30 f	6 f
korec hrachu	80 f	16 f
korec prosa	70 f	14 f
korec erdteplí	18 f	3 f 36 kr
cent sena	16 f	3 f 12 kr

Tak i jiné všecky věci ten čas dvojí smlouvu a dvojí plat měly.

Zima až potud ještě mírná byla a ku konci ledna mrazová ostrost

dokonce odešla. Pak dne **3. února** po raním mrazu nastala tichá teplost a sníh s svou sanicí odcházel a pak ten měsíc s mírnými a vlhkými časy voda sněhová odešla. Nato pak **měsíce března** od začátku až do 15. téhož byly časy deštivé a dílem sněžné, potom nastaly ranní tvrdé mrazy, sněžné prášenice a studné větry, dobytek ovčí ven na pastvu se vyhnati nemohl i také na polích pracovati se nemohlo a tak jarní setí se velice opozdilo. Dne **28. března** v Bílou sobotu u večer. Ve vsi Pňově u Labe 6 novousedlých stavení vyhořelo od rozpáleného, vodou zalitého másla, které komínem vyletělo a padši na střechu, ji zapálilo. **Téhož dne** byl měsíc v ouplňku a k večeru začalo pršet, že mnozí přespolní lidé na slavnost Vzkříšení Páně do kostelů jíti nemohli, a přelo celé svátky velikonoční, pak začalo mrznouti a tak ty vlhké a studené časy trvaly až do neděle III. po Veliké noci, ~~totiž celý duben~~, takže při té zimavé povětrnosti jarní setí s těžkostí se odbejvalo.

^{309/} W Den DWaCátého DeWátého března
WeLkonoČni prWni sWátek.

Dne **30. března** v Pondělí velikonoční. Držel padesátiletou památku svého trvajícího manželstva onen známý vůbec znamenitý Čech a horlivý vlastenec p. František Vavák souseď a bývalý rychtář ve vsi Milčicích na císař. panství poděbradském, s manželkou svou Barborou rozenou Poupovou, v chrámě Páně farním na Skramniku. Požehnával ty ctihodný manžele velebn. p. Václav Zákora farář skramnický a kázání slova božího přednesl velebný p. Kazimír Světlík farář sadskej. Při kteréžto jubilací těch starých manželů všickni živé děti, vnukové a pravnukové v počtu 29 přítomni byli. **Sotva půlnoční** evropské země po krutých válkách sobě pooddechly, již opět zas válečná vichřice tohoto roku mezi dvory francouzským a ruským se zbourila a veliké vojska hnutí z obou stran se strhlo. Z čehož znáti bylo, že vojna hrozná nastává. Po veliké noci, kdy se březen skončil, **dubna měsíce** obilí mělo svůj poplatek, a to sice již v samých listech (neb již tomu lidé, ač s zármutkem a hofekováním, trochu přivykali) pšenice 20, 21 a 22 f, žito 17, 18, 19 a 20 f, ječmen 13, 14, 15 a 16 f, oves 6, 7 i 8 f, hrách 25 f, proso 22 f korec. Sena cent 5 f, slámy 1 mand. 6 i 7 f. **Ten čas** byla ještě studená povětrnost až do 19. dubna, jenž byla III. neděle po Velikonoci, na který den také i mráz byl. A tak skrze ty zimy a mrazy žita i pšenice velmi zemdlené a zhubené byly.

Dne **10. máje**. Ohlášeno bylo: když tak onde dětinské neštovice se zjevují, protož v kterém domě by děti takovými neštovicemi osypané byly, aby se tam s jinými dětmi - ani také na pohřeb takových mrtvých dětí - nechodilo. **Téhož měsíce** rozepsaná byla k placení daň jménem přídatk na to vojsko, jenž v Polsku pro obsazení císařských hranic stálo. Též musili se také z panství odváděti koně a vozy profiantské a k nim také lid, pro vojsko to, které císař pán proti Rusům na pomoc císaři francouzskému, totiž 30.000 mužů pod vůdcem Karlem knížetem z Švarcenberku postaviti musil. Francouzské vojsko, též s ním spojená vojska mocností svazku rejnského, stále přes pruské země proti Rusům u velikém množství táhlo. Dne **15. máje**, v pátek před Svatoúdušními svátky ráno. Deštíček tichý a hustý přišel, z něhož v té již velké ten čas suchotě vše stvoření se radovalo. **Toho dne** večer J. M. císař pán s císařovnou a několika radami svými do Kolína přijel a tu v zámku přenocoval. ~~Od kadež~~ ^{310/} **Téhož dne** 15. máje v noci o 12. hodině. Císař francouzský Napoleon Bonaparte spolu s císařovnou přijel do Drážďan. Král saský s královnou vyjeli proti nim do Freiberga, při vjezdu do města Drážďan střelilo se ze 200 kusů a všemi zvony zvoněno. Ráno 16. máje v kapli dvorské bylo Te Deum Laudamus slavně držáno a skončilo se s střelbou ze 100 kusů. **Téhož dne 16. máje**. J. M. císař rakouský a král český František I. s císařovnou po 11. hodině před polednem na Hrad pražský přijel. V týž den Praha měla dost poutníků k uctění vlasti patrona sv. Jana z Nepomuku, ale předce ne tolik, jako jindy bývá, a to skrze tu velikou drahotu všech potravních věcí. **Téhož dne** odpoledne dvojí veliký déšť s bouřkou a krupobitím od východu přišel, kteréžto krupobití místem na žitě velikou škodu způsobilo. Dne **17. máje** byl Hod boží svatoúdušní. J. M. císař rakouský s císařovnou z Prahy odjeli do Drážďan, kamž dne **18. téhož** v poledne přijeli, kdežto při zvuku střelby a zvonů uvítání byli. U večer král saský dal slavnou večerí, při níž oba císařové a císařovny, též královna westfalská, též všickni princové a princezky stolovali, pak po večerí všickni společně to slavné celé osvěcené město prohlídli. **Skrze** město Lipsko táhlo 2000 žen za armádou francouzskou do Rus

k opatrování nemocných a raněných. Dne **29. máje** J. M. císař a císařovna z Drážďan do Teplíc přijeli, odkudž pak dne **31. téhož** císař pán zas do Prahy sám se přibral a nato pak dne **1. června** císařovna též do Prahy přijela. **Téhož dne** přibýlo ceny soli a tabáku. Soli prve byl soudek 1 centn. za 9 f vídeňského čísla, nyní za 15 f. Tabáku šňupavého byl lot za 3 kr, nyní za 4 kr, a kuřlavého byl prve lot za 1½ kr, nyní za 3½ kr. Obilní cena ale o něco spadla a platil se korec pšenice za 18 f i 16 f, žito 15 i 14 f, ječmen 10 f, oves 6 f 30 kr, též jiné věci vesměs levněj se prodávaly. Dne **3. června** odpoledne. Přijela z Drážďan do Prahy císařovna francouzská, neslo ji v jejím voze 8 koní a s ní také přijela lejbgarda francouzská u veliké slávě. Pražané také ozdobně v jízdě i pěchotě a mnoho vojska v parádě až na Bílou Horu stálo, kdež také J. M. císař s císařovnou naproti vyjeli, při kterémžto vítání všema zvony se zvonilo a střelba ze 100 kusů hlučně se ozývala. Císař Napoleon ale z Drážďan k armádě své, jenž s Rusy válčiti počínala, se odebral. ³¹¹ Dne **19. června**. Byla v Praze držána česká činohra neb comédie o dobývání města Prahy od Švejdů roku 1648, a to sice ku pomoci chudým. Ta byla velmi pochválena i její author p. J. N. Štěpánek a sešlo se peněz 1200 f, které chudým dané byly.

Dne **1. července**. Císař pán se svou dcerou císařovnou francouzskou a s nimi arcikníže Ferdinandem vojvoda wircpurský císaře pána bratr z Prahy odjeli do Karlových Varů (Karlsbadu) a tam velmi slavně uvítání byli. U večer celé město osvětleno i vrchy nad městem a na nich hustě z mozdýřů stříleno: tu kde socha Karla IV. stojí, ve třech domích ti slavní hosté bydleli, kdežto při tmách postavilo se tu do trihraníku 900 havířů z Jachimsthalu a Šlakenwaldu, ti velmi libou muziku dělali a kahancemi svítili a jeden z nich na zdraví JJ. MM. víno připíjel a když křičel: Vivat! všickni ti havíři kahance nad hlavy vystavili a tu muziku každý den dělali. Nato pak dne **5. července** v neděli JJ. MM. vyjeli odtud přes Cheb do Wircpurku, kamžto až císař pán francouzskou císařovnu vyprovodil. Dne **15. července** začínaly se u nás žně. U Radimi na některých polích zlíhli se jakési černé brouky jako malé babky s křídýlkami. Ti zůstávali v zemi skrytí a každý den od 10 do 12 hodiny toliko vylezou po stojatým obilí v klasích se rozložejí a velmi ostře zmo žerou, až je na zemi šrotu vidět, jakoby otrubami posypal; pak v poledne se zas do země ztratějí. To ještě žádný nikdy neviděl, ani nečetl. Oni žerou žito, pšenici i také ječmen.

Dne **21. srpna** ráno. Ve vsi Velimi skrze rozpálené máslo oheň vyšel, a tu vesnici (mimo 8 stodol na dolejší straně a kostela) v prach a popel obrátil. **Toho měsíce** chodil tu okolo Kaňku po vrších oficír od císař. generál. štábu, který to položení země a vrchův spisoval k vypracování nové mapy, tak též i jinde v zemi k tomu cíli vyslaní oficíři podobně procházeli. **Při konci** srpna obilí mělo cenu, pšenice 10 i 11 f, žito 6 f i 5 f 30 kr, ječmen 4 f a oves 2 f 30 kr w.w. korec. **Dle došlých** novin a zpráv Francouzové toho měsíce srpna ruská města Vítepsko a Smolensko vybojovali a takž i celý litvanské vývodství osadili. Nato zas dne **7. září**. Blíž hlavního ruského města Moskvy Francouzové s Rusy hroznou bitvu svedli, Rusy porazili a tak k městu Moskvy ~~blíže~~ postoupili, po čemž pak ³¹² dne **14. září**. Francouzové do Moskvy města vtrhli, kdež veliké zálohy jak životelných a válečných potřeb, tak též i množství bohatých klenotů za kořist dostali. A ačkoli utíkající Rusové z nařízení Rostopšina, rady císaře ruského Alexandra, to veliké, bohaté a krásné město na mnoha místech zapálili a Francouzové pak po nich hasili, však předce (jak zprávy o tom psaly) tři díly toho města popelem lehlo i také vnově ozdobený palác císařovny Kateřiny, jehož sotva 4^{ty} díl zůstalo, a jedna pevnost Kremlyn obstála. Také tu přes 30.000 nemocných a raněných ruských vojáků shofelo a přes 200.000 tichých a neviných obyvatelů o své jmění přišlo a na žebrotu uvedeno.

BI La WeLi ká bohatá, krásná, a rozhlášená MoskWa,
a nInI oD XIII° zářI, WICE nejnI.

Dne **1. října** prošel cirkulár, dle kterého na rok 1813 daně z hlav od každé osoby 2 f platit se má. **▼Dne 15. listopadu**, v neděli 26. po sv. Duchu u večer po 7. hodině. Jedno veliké zablýsknutí stalo se po vší zemi, v Praze lidé ze všech stran tam přichodící všudy jej viděli, ale žádný docela říci nemohl, odkudby pocházelo. V tu chvíli bylo ticho a nepršelo, an předtím samé vlhkosti a deště trvaly. **Obilní cena** zase spadla. Již se platilo korec pšenice 6 f 30 kr a 7 f, žito 4 f 30 kr, ječmen 2 f 15 kr, oves 1 f 30 kr. Dne **30. října**. V Paříži bylo 14 znamenitých osob k smrti ortelováno,

mezi nimiž také někteří vojenští generálové byli. Příčina neb vina jim dána, že jsou bouře proti císaři Napoleonovi Bonapartovi strojili. **V zemi** pruské. Židé zcela městského práva spolu zároveň s jinými vlastními křesťanskými obyvateli dosáhli. Protož tyto 3 artikule zachovati mají ustanoveno. I. V synagogách své služby boží a modlení mají míti v řeči německé a ne hebrejské. II. Občejně a zvláštění zpěvy mají s varhany zpívané býti a takové mají sobě zaopatřiti. III. Osoby ženské vdané i svobodné mají zároveň s muži v synagogách se shromažďovati. **▼Ono dne 15. listopadu** spatřené zablýsknutí ve všech zemích viděno bylo a ve Vídni nejen všechny domy, ale i dost malé věci se spatřovaly při tom blesku. Pražský hvězdář p. David přířiká, že jest to první znamení pozdějších věků, ale aby se z toho žádný neděsil. ³¹³ **Toho měsíce** prohlášeno nařízení vysoce slavného císař. král. zemského gubernium, že v následku prošlého dvorského dekretu od 4 července roku 1811 jak kotribuenti své za odměnu roboty ustanovené platy, tak též familianti neb novousedlí z těch *od panských dvorů* jim (podle robots abolitions systemu) k emphytevtickému vlastenství přepuštěných polí s ~~jiných gruntův~~ vyměřené činže, jednu polovici takových platů toliko v hotových penězích, druhou ale polovici v samém sntém obilí a to sice 1 rak. míru pšenice za 2 f, žita 1 f 30 kr, ječmena za 1 f a ovsu za 45 kr. Přitom také že při každé změně držitele téhož emphyt. gruntu z trhové postupní neb odhadní ceny, landernium à 5/p cento placeno býti má. Dle toho nařízení tedy začalo se i také v král. horním městys Kaňku při prodaji neb postoupení a zhandlování takového pole, které obec do emph. vlastenství sousedům roku 1782 a 1792 přepustila, od nového držitele platiti.

Dne **6. listopadu**. Bylo u nás ještě libé povětří. Nato pak dne **7. listopadu** nastaly mrazy kruté a zvláště krutější v zemi ruské, kdežto zima brzo v málo dnech až na 18 grádů vystoupila a francouzskou tam stojící armádu velice hubila, *takže denně množství lidu i smad 100 koní v armádě francouzské padlo*. Dne **8. listopadu**. Rusové vzali Francouzům město Polocko a od toho času štěstí k jich straně se obrátilo, takže na všech stranách šťastně na své nepřátele doráželi, je ~~spátkem~~ s znamenitou jich nepřátelí ztrátou jak lidu tak též potravních zásob, praporců, kusů, municí, ~~střel~~ k Smolensku zpátkem tiskli. Jaké to zpáteční tažení těch hrdých Francouzů bylo, to se tuto z listu, od tej armády psaného, krátce vyzrozuměti může. „Od 6. do 14. listopadu tak krásná francouzská armáda, za 8 dní nebyla k sobě více podobná, beze vší jízdy, děl, municí, toho všeho zproštěna jsoucí, nebo v několika dnech padlo přes 30.000 koní, celá jízda zůstala pěchotou a nákladní vozy jsou bez všech koní. Největší díl našich děl a vojenských též spížních zásob musili jsme zanechat i zkaziti. Bez jízdy nemohli jsme ani na hodinu cesty na výzvědy vyjeti, bez děl nemohli jsme se v žádnou bitvu pustiti, ale jen na dorážení Rusů očekávati a spěšně zpět táhnouti, abychom k bitvě přinuceni nebyli. Taky jsme se musili dalece rozšířiti, aby nás Rusové neobklíčili a to vše dalo se bez jízdy a všech vojenských zásob. Tyto obtížnosti spolu s nesmírnou a překrutnou zimou spojené činí naše položení a zpáteční tažení velmi smutné.“ **▼Dne 13. listopadu**. Císař francouzský odjel z Smolenska zpátkem do Krasavi.

Dne **8. listopadu**. Ruský generál kníže Platov na 4^{ty} francouzský armádní pluk vyrazil, jej celý rozsekal, 62 děl a všecku vozní tíhotu, sklady, plány, kancelář a kusy armádní dosáhl, též generála franc. Safena, přes 100 oficírů a 3500 sprostých zajal. Císař Napoleon Bonaparte vida, že jeho armáda coufati musí, sám napřed časně začal a 9. téhož již v Smolensku byl, odkudž armádní rozkazy dával a pak **dne 13.** odtud zpátkem do Krasavi odjel. ³¹⁴ **▼Dne 16. listopadu**. Rusové u městečka Kridanova Franc. porazili, 2 kusy, 2 praporce, 80 oficírů a 2000 sprostých mužů zajali a toho dne město Minsko dostali, v kterém mnoho potrav a munic uchvátili, též na silnici do Vilna zajali množství kusů a vozů s municí a přes 1000 mužů, přitom také své 4 zajaté generály osvobodili. Dne **19. listopadu**. Císař francouzský již také zpáteční tažení svého vojska z města Moskvy nařídil a všecku vozní tíhotu a co by tah nespěšný činilo, zkaziti poručil. Odtud k Smolensku coufající franc. vojsko každodenně od jízdy, kusů a pakážních vozů přes 100 koní trátilo, na té cestě také množství munic zkaženo a množství děl neb kusů zahrabáno i do vody vmetáno bylo pro ztrátu koní a spěšné ustupování. Vývoda z Elchyngu, franc. vůdce, maje při sobě 3000 lidu, dal příkopy okolo města Smolenska, když k němu zpátečně přitáhl, do povětří vy-

hoditi, vtom byl od Rusů obklíčen, z nichž se s velikou těžkostí vysekal a pak jim jeden celý den spěšně ustraňoval, až v noci řeku Borysthenes přešel a tak vyvázl, jako čáp z konopí. Dne **26. listopadu**. Císař franc. Napoleon Bonaparte byl již na outěku zpátkem ve vsi Studžanech, kdež se do sprostých šatů přešatil a jako neznámý mezi svými vojáky jel, odkudž v rychlosti přes Vilnu a Varšavu skrze pruskou zem dne **13. prosince** v noci do Drážďan nenadále v malém komonstvu přijel, tam přenocoval u svého legata barona Serej, pak ráno v 5 hodin král saský k němu přišel a on po snídání odtud přes Mohuč do Paříže odjel. Toho měsíce obilí mělo cenu, korec pšenice 7 f, žito 5 f, ječmen 4 f 30 kr a oves 2 f 30 kr. skrz CeLej boží HoD WánoČnI MLha.

V **posledních** dnech prosincových, rok 1812^{ty} odcházejíc, taky s sebou tu krutou zimu [bral], již v těch dnech mrazy nebyly, sněh se slehával a sanice pomíjela. V **Londonu** v zemi anglické stala se sbírka neb almužna peněžitá pro vyhořelé město Moškvu a jen od privátních osob za krátký čas se shledalo 240.000 liber šterlinků.

Rok 1813.

Den rokV noVého, zCeLa MIrně obLaČnI.

Bože! rač se smilovat, nad námi v tomto roku,

Rač nám pokoj darovat, ukrot' bojovných kroků.

Měsíce ledna počasí byly mírné, pak od polovice téhož samého měsíce začala cena obilí přibývat, korec pšenice 8 i 9 f, žito 6 f 30 kr i také 7 f, ječmen 4 f 30 kr, oves 2 f 30 kr a cent. sena 1 f i taky 1 f 6 kr se cenilo a platilo. Dne **8. února**. Vítr veliký se strhl a trval skze celý den, který nejen mnohé střechy othral, ale i také stavení a stromy v lesích porážel. ^{315/} Dne **14. února**. Ruský cis. generál Rat vtrhl do Lublina a dne **20. téhož** kozáci ruský vrazili do města Berlína projevše některé ulice, zase zpět odjeli. **Toho měsíce** byly časy mírné, víc teplé než zimavé a od toho dne již polní práce se konaly, místem i jarní setba ječmene a ovsa. Dne **22. února** odebral se na věčnost p. Jan Rosa, radní v král. horním městys Kaňku, po němž p. Václav Romazyl radním učiněn. Dne **24. února**. Ruský císař Alexander přijel do Kališe. Rusové již celý Listland a Polsko opanovali a do pruských zemí ouprkem chvátají. Francouzové pak před nimi v rychlosti neústavně zpátkem ustupují. Dne **27. února**, večer v sobotu před nedělí masopustní. Ve vsi Kostelní Lhotě oheň vyšel, který 27 stavení a tamní starožitný kostel Matky Boží strávil. Dne **1. března**. Veškeré francouzské vojsko z Berlína vytrhlo a za nimi pak ruské brzo do téhož města vtrhlo. Dne **9. března**. Sněhu trochu spadlo a zimy přibýlo s prudkýma mrazy. **Ten čas** vojáci, jenž na dovolení doma byli, k svým vykázaným regimentům ve všech císař. zemích povolání, dostaviti se musili. Dne **15. března**. Císař ruský Alexander přijel do hlavního slezského města Vratislavi a tam slavně zvoněním, střelbou a východem pruského generálstva a měšťanstva, též u večer celého města osvěcěním, uvítán byl. Francouzové již celou pruskou zem opustili a přes Labe do dolních Sas ustoupili. Frankfurt nad Oderou, Wirtenberk, Drážďany a Lipsko Rusové již osadili a všude radostně vítání byli. Dne **23. března**. Umřel uroz. p. Jan Josef z Bajerveku, bývalý administrátor panství královských v Čechách, v Čáslavi u svého pana syna Jana z Bajerveku tamního krajského hejtmana, rodilý z města Vyškova v Moravi, jsa starý 74 léta.

Dne **5. dubna**. Pevnost Častochov v Polsku, kdež až dosavad Francouzové byli, Rusům se vzdala. Osazení francouzské s 30 kusy do zajetí přišlo. **Téhož dne** nastaly zas pěkné a teplé časy, které trvaly až do Bílé soboty, v polích se pohodlně pracovalo a obilí zimní pěkně se spravovalo. Dne **10. dubna** v sobotu před nedělí Květnou. Rusové u vsi Kerbelice blíž Burku v Prusku Francouze porazili, 800 mužů, 500 koní a 16 děl zajali. Rusové již vesměs přes Labe na levý břeh do Sas přešli. Dne **13. dubna**. V Lineburku od Rusův bylo Francouzů zajato 71 oficírů a 2582 sprostých a u Mekermu 487 mužů zas do zajetí Rusům padlo, kteréž všickni do Berlína odvedeni byli. **Tamž** v Berlíně ruský generál prohlásiti dal, že král pruský spolu s Rusy proti Francouzům spojen jest. Město Lubek na svůj náklad 1000 mužů pomocného vojska proti Francouzům k ruské armádě postavilo. ^{316/} Dne **16. dubna**. U Verdenu v Sasích dolních ve vsi Ryděl ruský kozáci mnoho utiskujících Francouzů chytily a kasu jejich s 15.000 tolarů podrželi. **Toho měsíce** Francouzové také ze Španěl vytrhli a Engličané Portugalům novou pomoc učinili. Francouzská, od Rusů rozplašená a velice zhubená armáda shromažďovala se u Erfurtu a Eisenachu, kdež k ní zas veliké množství nového vojska z Francouz a od rejn-

ského spolku se stáhlo. Naproti nimž také Rusové s Prušani spojení se stavěli. **Toho času** také cis. rakouská amáda k slezským pruským hranicem se stahovala a brání na vojnu nováčků nastalo veliké. **Od toho** dne také v cis. král. zemích nových papírových peněz za 45 milionů, tak řečených Anticipations-Scheinu, v běh vyšlo, které tak jako vejčupní listy svou platnost a víru míti a udávané býti mají.

HoD boží WeLlkonočnI, MěL paterej poČas.

Zima, jasno, deštivo, větrno a u večer ticho. Byl den **18. dubna**. Nato do rána k pondělku 19. téhož napadlo sněhu na ¼ lokte a při horách na ½ lokte. Mnozí lidé a zvláště páni na saních do kostelů jeli. Však ale do večera v krajích z většího dílu zas ten sněh sešel. **Ten čas** obilí mělo cenu korec pšenice 5 f 30 kr a 6 f, žito 4 f i 3 f 45 kr, ječmen též podobně, oves 2 f 30 kr, hrách a čočka 5 f, erdteple 45 kr a 36 i 30 kr. Dne **25. dubna**. Pevnost pruská Špan-dava se vzdala a tamní franc. osádka bez zbraně propuštěna byla s tím reversem, že do jistého času proti Rusům a Prusům bojovati nebudou. Dne **26. dubna**. Přijel do Prahy vývoda wircpurský Ferdinand, císaře pána našeho bratr. Pak nato také dne **27. dubna**. Ruského císaře sestra vdova po knížeti z Vejmaru, přes Český Brod do Prahy se přibrala. Též i také toho dne přes Budějovice a hrad Konopiště král a královna saská s princezkou Augustou deorou svou do Prahy přijeli, s nimiž i také tam jich garda se přibrala. **Vojsko** pak saské 8000 lidu v krajích žateckém a litoměřickém se rozložiti, bydlíšata vykázané mělo. Dne **28. dubna**. Umřel v městě Boleslavi v pruském Slezsku ruský cis. polní maršálek Kotušov v 77. roce svého věku. Po něm nastoupil generál Witgenštein. Dne **30. dubna**. Ruský císař Alexander přijel do Freiberku v Sasích a král pruský též toho dne do Chemnice se přibral. **Stromy ovocné** všeho druhu hojně kvetly a při mírné povětrnosti všecko zelené osení pěkně se spravovalo a k hojně ourodě nadějí dávalo.

^{317/} Dne **2., 3. a 4. máje**. V Sasích u Lucka mezi Francouzy a Rusy s spojenýma Prušany strhla se velmi krutá a krvavá bitva, v kteréž přes 40.000 lidu z obojí strany padlo. Po té bitvě Rusové a Prušané zas nazpět Labe na levý přeh přešli a Francouzové do města Drážďan vtrhli. Dne **8. máje**. Pan Jan Prokop hrabě Šafgotč první biskup budějovský, na věčnost se odebral a při kostele sv. Jana Křtitele na předměstí tam v Budějovicích pohřben. Maje věku 65 let. **Téhož dne** Turci přistavše k hranicem vlaským a charvátským do Benátska, tam vzali Francouzům pevnost Četín a obrátili se k Čenku. Z Krolštatu v Charvátích mnozí se pryč stěhovali. Dne **18. máje**. Král saský s svou gardou z Prahy zpátkem zas do Drážďan odjel, kdežto již Napoleon cis. francouzský bytem byl. Královna ale a vozní tíhota v Praze zůstaly. **Ku konci** toho měsíce Rusové a Prušané, po některých se stalých šarvátkách s Francouzy, od Labe ustupovali, jichžto Francouzové následovali a s svým levým armádním křídlem k Hamburku, levým pak v Slezsku až nedaleko Vratislavě se roztáhli.

Dne **1. června**. J. M. císař pán náš do města Kolína na noc přijel a ráno 2. téhož odtud [do] Jitčína se odebral. **↯Dne 4. června**. Mezi bojujícíma mocnostmi, franc. a ruským císařem též pruským králem bylo skrze zplnomocněné vyslance ve vsi Pesvici na hranicích česko slezských příměří na 6 neděl uzavřeno. **↑Dne 3. června**. Angličané v krajině Iliridské k Fiume na 5 návích velkých přistáli, celého toho města a všech záloh se zmocnili, Francouze tam bydlící rozplášili a pobili a nevinné vězně od Francouzů tam zadržané rozpustili. **Dne 16. června**. Císař ruský Alexander z Gladska přes Náchod do Opočna města v hradeckém kraji přijel, kdežto jeho sestra kněžna z Weymaru naň očekávala. Tu cis. král. štolmistr p. hrabě z Trautmansdorfu, jménem našeho země pána, císaře ruského přivítal a pak také hned dne **17. června** cis. král. ministr hrabě Meternich z Jitčína tam do Opočna k císaři ruskému přijel a pak dne **18. téhož** zas zpátky do Jitčína se odebral. J. M. císař ruský v Opočně s svou paní sestrou kněžnou z Weymaru až do 23. téhož přebýval a toho dne odtud zas přes Náchod do svého hlavního bytu se odebral, kněžna pak opět do Prahy odjela. ^{318/} Dne **24. června**. Španělové u města Vittoria s pomocí Engličanů nad Francouzy veliké vítězství obdrželi i všecku nepřátelskou artillerii a jiné tíhoty vozní za kořist dosáhli a konečně ty své nepřátele z svých zemí docela vytiskli. Ustupující Francouzové pevnost Burgos prachem do povětří vyhodili. Lord englický Wellington za polního maršálka armády španělské a anglické vyhlášen byl. **Toho měsíce** císař-král. rakouská armáda v Čechách velmi hustě při

hranicích slezských, lužických a saských položena byla a hlavní byt polního maršála knížete Karla z Švarcenberku byl v Brandejse a rezervní artillerie stála okolo Kolína a Brandejse Hory Kutné. **Také téhož** měsíce táhlo tudy vojsko z varšavského Polska, jehož 14.000 mužů se počítalo, které císař rakouský do Lužice k armádě saské a francouzské skrze své země táhnouti propustil. Ti sobě velmi pyšně po francouzsku počínali a dobré vyživení v kvartýru od hospodáře mít musili, začal pak od každého muže náhrada denně 18 kr následovala. An mnohý muž nejméně denně 1 f koštoval. Na Kaňku ten čas ležela na kvartýru celá 1. compag. uher-ská od sanitäts divisionu. Ku konci téhož měsíce začalo se mezi bojujícíma mocností v Drážďanech skrze tam k tomu cíli vyslané ministry o pokoj jednati, čehož náš dobrotivý mocnár největším prostředníkem byl.

Dne 10. července. Přijeli z Drážďan do Prahy francouzský vyslanec pan Alopenc a pruský zemský ministr pan z Pelova. **Téhož dne.** Začaly se dělat valy drnové okolo Prahy, též u Mělníka, Veltrus a jinde, na kteréžto dílo kolik tisíc lidu ze všech krajů jíti muselo. Pak do těch val a náspů stavěly se palisády, na který z panských okolních lesů dříví dílem po Moldavi se plavilo, dílem také svážeti muselo. **Dne 11. července** večer. Jel od Náchoda přes Hradec a Kolín do Prahy císař ruský vyslanec k vyjednání pokoje, za kterýmž také v týž čas král. pruský vyslanec též tam do Prahy se přibral, poněvadž to jednání z Drážďan do Prahy přeloženo bylo. **Ten čas** obilí příplatilo, poněvadž císař pán z Čech obilí do Sas vyvážeti povolil. Pšenice korec se platil za 16 i 17 f, žito 8 i 9 f, ječmen 6 f, oves 5 f. Toho roku dne **13. července**, svatá Markéta zaváděla na pole žence. Ale jen tam, kde vojákům co dát neměli, a nikde vydlužit se nemohli. **Téhož dne.** Náš císař pán z Brandejse do Prahy přijel a tam na Hradě s Ferdinandem panem bratrem svým obědval, pak zas téhož dne do Brandejse se navrátil. **7Dne 28. července** přijel do Prahy druhý francouzský vyslanec, vývoda z Vicency. **↑Dne 24. července.** Kníže z Švarcenberku císař. král. polní maršál, generál ruský p. Dybič a švejský vyslanec pan Bild do Prahy přijeli. ³¹⁹ **Téhož dne 24.** června, v sobotu jel od Vídně do Prahy marokánský vyslanec z Afriky. Ten měl zlatem hustě šaty přemované a štykované, na čepici pak měl drahý veliký světlý kámen v zlatě fasovaný, coby jej mohl do ruky zavřít, též také i jeho čeleď šacstvo zlatem hustě přemované a štykované měla. **Jména** vyslancův, jenž k vyjednání obecného pokoje v Praze se sjeli. Císař. rakouský p. hrabě Meternich, císař. ruský pan z Anšten, císař. francouzský pan Alopenc, král. pruský p. z Humboldt, král. švejský pan Bild, císař. turecký nepovědomo.

Pane Bože! račiž osvititi každou tu hlavu,
Aby činila pokojnou a křesťanskou správu;
Pro církev i tvou božskou čest a slávu.

Téhož měsíce také obrana zemská povolána a v pataliony sporádána, též ozbrojena byla.

Dne 4. srpna. Rybář v Brandejse chytil v Labi rybu sumu, jenž vážil 100 liber neb centnýř rakouský. Nejprv jej dal na divadlo lidem, bera po 6 kr od osoby, a dostal přes 50 f. Viděl ho i císař pán náš a pro svou kuchyň vzal a rybáři tomu, jak on rybář sám chtěl, zaplatil. **Dne 8. srpna.** Krásný kostel s ambitami, Panny Marie od vítězství, jež byl císař. Ferdinand II. na Bílé Hoře u Prahy postavil, ale roku 1784 zavřen byl, jest zase s povolením pána země otevřen a dnes v neděli devátou po sv. Duchu slavně posvěcen byl. ¹³ **Dne 15. srpna.** Stalo se veliké hnutí císař. král. vojska, neb zadnější plukové, jenž v kraji kouřimském okolo Mochova a Záluží stálo, odtud z svých stanovišťat dále k hranicem saským a lužickým odtrhlo a již toho dne přední jízdní plukové císařské ruské armády (jenž s spojenýma Prušany 80.000 mužů silná pod vůdcem ruským generálem Benigsenem do Čech vtrhla) do těch stanovišťat okolo Mochova, Mělníka, Veltrus etc. přitrhli. A tu sme také nenadále viděli, že:

Čeho se zeM Česká obáWaLa, to se jí přilhoDILo.

Nebo ta armáda táhla rychle a to I. díl od Gladcka přes Náchod, II. od slezského Landshutu přes Trutnov a III. na Jablůň a přes Mladou Boleslav. **Protož** množství téhož vojska do vesnic a měst na kvartýr přicházelo, takže kromě chlíva v zavřítí, pod kůlnami, na dvořích, zahradách, na návsi, na rynku koně stáli. A ač pak spolu s tím vojskem obrok cí- ³²⁰ sařský vezl, proto předsi z

poli i ze stodol ječmeny a ovsy se braly, též trávy na lukách sekaly a jiné podobné škody na zeleninách páchaly. A co pak vojáci pro sebe k jídlu připravené měli a jedli, ještě všeliké jiné pokrmy od drůbeže, vajec, másla, smetany a t. d. sobě poroučeli, a kdež jich v domě 20, 25, 30 a více bylo, tedy denně škody s nimi víc než tolik zlatých v tom každém domě se podniknouti musilo. K tomu ještě denně magacíny se odváděti a fůry na převážení magacínu a pro jinší vojanské potřeby dostavovati musili, takže v městě neb vesnici mnohdykrát ten čas pár koní neb volů ledva pozůstalo, krom některého churavého potahu. Nadto ještě to nejhorší bylo, že fůry, které s magacíny neb na jinou vojanskou pojižd'ku poslané byly, při armádě od vojska, zvlášť ruského a pruského, zadržovány byly, takže mnohý potah sotva za 2, 3 i 4 neděle zpátkem domů se vrátil, ano dokonce mnozí hospodářové o takový svůj potažní dobytek i s vozy přišli. **Téhož dne 15.** srpna v neděli. Císař ruský Alexander do Prahy přijel, náš císař pán vyjel jemu naproti před Novou branou a jeli spolu na Hrad. Vítání stalo se jak zvoněním, tak i též zvukem střelby a večer celé město bylo osviceno. **Téhož dne** odjel z Prahy franc. vyslanec hrabě Narboue. **Dne 16. srpna** generál Moro, kterýž před lety z Paříže do Ameriky vypovězen byl a odtud skrz Asii k ruské armádě se dostal, do měst pražských přijel, jsa přijat jako maršál do služby u císaře ruského. **7Dne 18. srpna.** Král pruský Fridrich Vilém III. do Prahy přijel a tu slavně uvítán byl. **Když** v času příměří v Praze o pokoj jednáno bylo, císař francouzský všecky jiné vyslance zdržoval a svého pak k témuž jednání nejposléze poslal, ten když přijel, ještě s svým vyčecním odkládal, odkazujíc se, až druhý plnomocník přijede, na něhož když den po dni očekáváno bylo, on přijel teprv dne 28. července, o 16 dní pozděj po ustanovené lhůtě, a prohlášoval jiným legátům a plnomocníkům takové nápadě, dle kterých oni poznali jen samou pýchu a faleš a žádnou náklonnost ku pokoji. Protož onino ³²¹ plnomocníci rakouský, ruský, pruský, švejský, španělský, englický, denemarský a t. d. když již až do dne prošlého příměří pracující očekávali, již více se mámiti nedavše, od pera k meči a od stolu na koně vyzvali a z Prahy k svým mocnárům se odebrali. **Nato dne 20. srpna.** Po prošlém příměří ve všech armádách pohnuti se stalo. Náš císař pán se prohlásil, že on tuto vojnu přinutcen jest védsti, a to pro vyjednání sv. pokoje, který v čas příměří skrze podávané prostředky i jiných mocností námluvami vyjednati nemohl, za druhé, aby v svém panování svobodným a nepodrobeným pozůstával, a tak pro dosáhnutí téhož s mocností ruskou a pruskou spojivši se, v svazku s nimi zůstává. A hlavně že tento boj vede se pro pokoj a nepodrobenost. **Nato pak dne 29., 30. a 31.** téhož v celé zemi modlení v kostelích nařizeno a k tomu 1 den půst uložen. **Běh zlatých** a stříbrných peněz od 18. srpna nastoupil. Za 1 císařský dukát platí se vejkupních listů 9 f 41½ kr, za 100 f stříbrných peněz platí se vejkupních listů 193 f ½ kr. **Dne 22. srpna.** Francouzové chtějí s velikou silou k Berlínu prorazit, byli od Rusů a Švejdů přemoženi a zanechali jim 26 kusů, 30 vozíků s prachem a 1500 mužů, mezi nimiž jest 40 oficírů. **Dne 23. srpna.** Nepřítel srazil se u Wittemberka a poslal 10.000 lidu na Šveryn, tam stálo 4 pluky kozáků ruských, kteří do nepřitele vskočili a jej porazili. **Téhož dne.** *Dědič koruny švédské, jenž armádu z Rusů, Prusů a Švédů spojenou pod svou správou má, Francouze mezi Teltovem a Trebinem porazil a jim přes 20 děl odejmul i také několik tisíc zbrojného lidu zajmul.* **Dne 25. srpna.** Francouzské silné komendy od Žitavy z Lužice do Čech vrazily, vtrhnouce do měst Frýdlandu, Rajchenberku, Jabloně a Mimoně, kdež na rychlost jménem ohně platu něco peněz vynutily. V Mimoně vzaly direktora a purgmistra města do zástavy, že 11.000 f složití nemohli. **Dne 26. srpna.** Byl veliký boj u Drážďan. Vojsko spojených mocnárů tam mnohé náspy roztloukly, mnoho nepřátel zbilý, poněvadž ale Napoleon s velikým počtem vojska svým tu na pomoc z Slezska přitáhl, protož spojená vojska odtud zpátkem ustoupiti musily. Při kterémžto outoku generálovi Moro koule nohy přerazila, od čehož on také brzo zemřel. **Téhož dne.** Pruský vůdce vojska Blicher na francouzské vojsko u Javora, jenž pod generálem Makdonaldem k Drážďanům táhlo, udeřil a 100 kusů, 400 vozů s prachem, též 20.000 nepřátel zajal. Ostatní nepřátelské vojsko buď pobité na bojišti zůstalo aneb poraněné sem tam se rozprchlo. ³²² **Také týž** den u Lubavi v Sasích mezi Francouzy a Švejdy porážka se stala, kdežto komandýrující švejský princ koruny zvitězil, Francouze zahnal a jim 26 kusů, 27 vozů s prachem a 1500 zajá-

¹³ dodatečně připsáno tužkou: na potupu národu českého.

tých vojáků odňal. **↑V noci před dnem 18. srpna.** Francouzové z Lignice a Goldberku v Slezsku odtrhli a toho dne 2 škadrony pruských husarů u Tejpice byly od 4. batalionů nepřátelských k coufání přinuceni, ale o 5. hodině popolední, oni dostavše posilu, zase svá místa opanovali. Též toho dne Prušané pod generálem Langeranem táhnoucí nepřátele od Lignice tak stíhali, že mimo pobitých, 200 sprostých a 6 oficírů zajali. Dne **19. srpna.** Generál pruský Saken od Hajnavy až k Tomasvaldě stíhaje Francouze, jich 1500 pobil, 12 kusů, mnoho foroty a peněžitou kasu odňal. Coufající franc. generál Makdonald, viděv před sebou Rusy a Kozáky, na ně s odvážlivou prudkostí uhodil, ale byl od nich přemožen a kasu 10.000 dukátů v ceně jim zanechal. **↯Dne 29. srpna.** Franc. generál Vandam s 40.000 vojska a 100 kusy přes Petruswald do Čech vtrhl a ruského generála Ostermana, an tu toliko s 8000 lidu stál, zpátkem tiskl, až pak dne **30. srpna** u Kulmu 3 hodiny cesty od Teplíc obě vojska stály. Nato kníže Švarcenberk do nepřítelů se spustil. Vandam se ovšem dosti dlouho bránil, ale byl po všech stranách od dvou císař. generálů Koloreda a Bianky zavřin a obstoupen, pak Prušané pod správou generála Klaista přes Nolendorf nepříteli na záda připadli, s ním se potýkající, k tomu nápomocni byli, že generál Vandam na hlavu poražen byl. Co z jeho vojska na bojišti ležeti nepozůstalo, to zas do zajetí přišlo: 81 děl, 2 orli, 2 praporec, mnoho prachovních vozíků a jiného nábytku, pak okolo 10.000 zajatých spojenému vojsku za kořist do rukou vpadlo. Nejvyšší generál Vandam s generálem Haxo, Gayotem a Haimbrodtem do zajetí přišel a generálové Dymons a Monteskyu a kníže Reüs na bojišti padli. Při kteréžto bitvě tam okolo ležící místa, totiž Kulm, Prissen, Strahlau, Karbitc, Arbesau, Hohenštajn a Šanda vypálené a v ruinu obrácené byly. Dne **31. srpna.** Byl vzen skrz Prahu zajatý franc. generál Vandame, jemuž prý cis. franc. Napoleon Bonapart království české připověděl. Toho dne též císař francouzský rozkaz vydal, aby se pevnosti okolo Rejna rychle spravovaly. ^{323/} **Ku konci** měsíce srpna. Obilná cena, korec pšenice 11 f, žito 7 f 30 kr, ječmen 6 f 15 kr, oves 5 f 30 kr, erdteple 2 f 30 kr, cent sena 4 f, hrušky neb jablka 2, 3 i 4 za 1 kr, švestek 12, 15 i 20 za 1 kr. **↑Dne 25. srpna.** V Uhrách u města Nity a Trenčina převelické povodne se strhly a mnoho tisíc lidu a dobytka i stavení pohltily. Tolikéž u Krakova v Polsku přehrozná povodeň byla, an 139 let taková se nestala, a tolikéž stavení, lidi i dobytek v přemutném spatřování s sebou pryč odnesla.

Dne **6. září.** Ten den pro spojená vojska (vyrozumívám pokračující Rakušany, Rusy, Prušany, Švédy a Angličany) byl velmi šťastný. Neboť toho dne udatný a opatrný dědič koruny švédské Francouze 80.000 mužů silně a od maršála Naye, pak od generálů Udyna, Bertranda, Rema a knížete z Padui vedené, u Jiterboku a Denevice docela potloukl, kdežto na větším díle udatní Prušané a zvláště jejich obrana zemská od dvou generálů, Bylova a Tauenci-ena do bitvy vedená, toto krásné vítězství vybojovali, poněvadž Rusové a Švédové tak čerstvě, jak potřebí bylo, k té bitvě přijíti nemohli. Tehdáž nepřítel 20.000 mužů pobitých, poraněných a chycených, 70 děl, 400 prachovních vozíků, 6000 ručnic a 3 praporec ztratil. Při té šťastné příhodě dědič koruny švédské sám řekl, že tato pruská obrana zemská, kteráž se velmi udatně zachovala, korunu zasluhuje. **Také císař.** generál Hiller, jenž proti Vlachům stojí, do nepřátelské země až k Adelsberku a Waichselberku postoupil, pak Karlstadt a Fiume osadil a Francouze z Charvát i z Granska vypudil. Dne **12. září.** Vyprázdněn byl invalidský dům u Prahy pro raněné a nemocné vojáky a tamní invalidi po vesnicích rozloženi byli. **Magacíny,** oves, seno a chléb u nás v Čechách takřka každý týhoden se odváděti a k armádě do Sas odvážeti musily, odkudž málokdo za 10, 14 i 20 dní domů se s potahem a vozem vrátil, mnoho koní a vozů tam zůstávalo a zadržováno bylo. Chytání lidu, vodvádění na vojnu bylo ustavičné, a to kde kdo natrefen byl, necht' měl i vandrovní člověk povolení vrchnostenské, nic to neprosávalo, noprž kde ~~byl~~ stížen, tu také vzat a k stavu vojenskému odveden byl. **↯Dne 16. září.** Ruský generál Černičev s dělostřelstvem Labe přešel až k Naumburku a tam heitman Febek jen s 80 kozáky u Kverfurtu na Franc. udeřil, bavorského obršta, franc. laitenanta, 40 oficírů a 500 sprostých zajal. Dne **17. září.** Pruský generál Blicher u vsi Nolendorfu v Sasích za Teplíc českým městem na Franc. udeřil nepřítel a je porazil. Přičemž nepřítel ztratil 15.000 lidu, 60 kusů a přes 400 vozíků s prachem. Přitom se vyznamenali udatní generálové Bilow, princ Hessenhom-

burk, Oppen, Borstell, Tymen, Tauencim. ^{324/} Dne **18. září.** Generál Tylemon udeřil na Meseburk a tam 2000 Francouzů zajal. Dne **19. září.** Zase též generál silný boj u Krsen vydržel, kdež 200 vozíků s prachem a 200 mužů s 4 oficíry zajal a tu také nepřátelský generál a 400 sprostých padlo. **↑Dne 14. září.** Spojená ruská a pruská armáda k Labi postupovala, nato dne 17. téhož u Milberku zase generál Tauencien na Franc. udeřil a 18 oficírů, též 500 sprostých zajal, po čemž Prušané Milberg osadili. Dne **20. září.** Obršt Mensdorf u Licnu na Francouze uhodil a mimo pobitých 150 mužů zajal a 600 mužů rakouských zajatých vysvobodil. Dne **25. září.** Slezská armáda spojila a pak brzo nepřítel v Drážďanech od vojska generála ruského Benigsen a rakouského Bubna vůkol zavřen byl, kdež ode dne větší nedostatek potravních věcí jak pro lid, tak též pro hovada se rozmáhal. Téhož dne také v Drážďanech veliká záloha ovsu, sena a slámy shořela. Dne **28. září.** Generál ruský Černičev do města Kaslu vtrhl a westfálský král Jeroným Bonaparte prchl a své nejlepší věci do Frankfurtu zavézt dal. *Oných pak 6 krotkých jelenů, nimíž se král vozíval, spolu s několika královskými vozy tu zajato a do Petrova odesláno bylo.*

↯Dne 5. října. Císařská rakouská armáda přes Chomutov z Čech do Sas k Marienburku předtrhla. Generál Witgenstain k Cvikavě a generál Klenau k Chemnici dorazili. Ruský generál Platen spojil se s Švejdy, 75.000 Rusů pod generálem Benigsenem položili se u Žitavy a Prušané Wittenbergk obklíčili. **↑Dne 3. října.** Pruský vůdce vojska Blicher řeku Labe, kde do něho Alstra padá, přešel a tam franc. generála Bertranda z hradeb vytloukl a vzal mu 1000 lidu, 16 kusů, 70 vozů. Švejdové ten čas Dessavu osadili. **Dne 8. října.** Král bavorský odřekl se spolku rejského a přistoupil k alianci s císař. rakouským proti Francouzům. Dne **16., 17. a 18. října.** Hrozná bitva u města Lipska se strhla, v níž vojska spojených mocnářů nad Francouzy zvítězila. Francouzů padlo přes 20.000, zajatých a odběhlých na 40.000, raněných a nemocných v Lipsku zanechaných bylo 24.000, samých oficírů 3000 hlav se nacházelo. Císař francouzský Napoleon Bonaparte po té bitvě s králem saským se rozloučil a v cizích šatech z Lipska jen pěšky mimo silnice utíkal, po jehožto odtěku, dne **19. října,** spojená vojska do Lipska vtrhly a v něm převelické nábytky a kořisti dosáhly. ^{325/} **Mezi 27** zajatými generály nepřátelskými byli komendýrující generálové Runer, Lorystan, Bertrand, Mandeville, Pery, Roznecky, Krasynsky, Malachavsky, Gminsky, Branikovsky, Kaměnecky, Rautenstrauch, princ Emil z Hessendarmštatu, hrabě Fridrich z Hochberku a princ Wingerstain, kníže Bonatowski Polák, nechtě zajatým býti, skočil na koni do řeky Alstry a tam sobě život odňal. Generálové Latur a Moburk zabiti a generál Simchan dožce raněn a zajat. Dne **20. října.** Ještě nepříteli 20 kusů vzato, takže všech vybojovaných kusů 370 tu již bylo, k tomu přes 1000 prachovních vozů, též v Lipsku a okolo města převelická suma nákladních vozů, generálských kočárů, jejich tíhoty neb pakáže a kasy a k tomu množství koní. **Téhož dne.** Pruský generál Blicher ještě neustále Francouze honil, takže jim 2000 zdravých a 1600 raněných na vozích vezených a po vesnicích nechávaných mužů zajal. Dne **24. října.** V Praze na Hradě v hlavním chrámě byla slavnost na poděkování Bohu za obdržení slavného vítězství u města Lipska. Ostatně pak následující neděli dne **31. října,** táž slavnost v celém českém království se konala. V král. horním městys Kaňku, kdež tu ten čas místní farář veleb. pan Antonín Löw těžce nemocen byl, *tedy na jeho místě duchovní pan Josef Krutina, kaplan od cis. vojenského lazaretu z Hory Kutné,* konal kázání slova božího s slavnou obětí mše svaté a zavírku s ambroziánským zpěvem učinil, při kteréžto službě boží jak kovkopové s jich kahanci a řemeslnický pořádkové s svícema rozžatými v kráse stáli a přítom jak liboznějící muzika, tak též k zavírce s zvukem zvonů i hlučná střelba z moždýřů se ozývala, pak večer v soumrak opět když se počalo střeliti, sousedé vesměs domy své osvětili, kdežto mezi jinými ode mne zhotovenými letonápisů ohnivě se třpytícími, následující byly.

Dař Bože! ať žije spojená MoC, jenž NapoLeona Bonaparte pokořila, a Lipsko opanovala.
jiný: PoWažVj nepříteli Bonaparte! jak štěstí k Wapně Vtřká oD tebe; a ChtWost, opanováni vVropl, již okLaMaLa tě.
jiný: Dika bohV! již hrDinská VDatnost bojoWnIkV pro nás zWitěžila;
jenž nepříteli sWazek reIllského spoLkV přetrhLa a porazila.

^{326/} jiný: ČeChoWé! Mějte raDost z WIbojoWaného sLaWného WtítězstWI.

Těž jiný: W Den V nás ChráMVW Páně posWěCent osLaWenI, jsaV nepřátelÉ W LIpskV poraženi.
(neboť právě tenkrát, když se ta bitva dne 17. října konala, neděle Páně byla a v Čechách všech chrámův posvěcení se držela.)

Dne **28. října**. Bavorský generál Wrede vtrhl do Hanavy a tam i okolo zajal 4000 sprostých a 200 oficírů francouzských. V noci přitrhli nepřátelé a pálili do Hanavy. Vytrhl odtud Wrede a postavil se u Kycinku, tu sebrav větší sílu, zase na město Hanavu uhodil a dobyvše ji, tam 2 generály, mnoho oficírů a přes 1000 sprostých zajal, takže již ten den s těmi prvními zajatými přes 5000 bylo, kromě kusů a municí. Ale generál Wrede byl přítom tam smrtedlně raněn. Dne **29. října**. Bavorské první patroly přijely do Ašafenburku a po nich také cis. rakouské a ruské vojsko ten celý den skrz to město maširovalo. Dne **31. října**. Císař francouzský z Frankfurtu k Mohuči odjel. Do toho dne přes 20.000 Francouzů spojeným vojskům do zajetí padlo. Nepřátelé s chvátáním táhli k Frankfurtu a na všech stranách ustupují.

Dne **2. listopadu**. Generál hrabě Fresnel obtáhl město Frankfurt, z něhož Mohutěskou branou Francouzové honem utíkali, a v 9 hodin ráno od Rakušanů a Bavorů již město osazen bylo. **Toho měsíce** obilí platilo, korec pšenice 12 f, žito 10 f, ječmen 7 f 30 kr, oves 7 f, hrách 18 f, cent. sena 6 f. **Změna** a přídavek zlatých a stříbrných peněz za vejkupní listy platil se císař. dukát 7 f 47 kr a za 100 f stříbrných peněz 163 f ^{7/8} kr. Dne **5. listopadu**. Do Frankfurtu nad Mainem přijel císař ruský a pak dne 6. téhož císař rakouský, proti němuž císař ruský na hodinu cesty z města vyjel. Byli velmi slavně uvítáni a magistrát odevzdával klíče od bran císaři rakouskému, na něž on ruku položil, zase jim je zanechal. **Vojsko ruské** a rakouské stálo v parádě, tolikéž i městská domácí garda. Oba císařové jeli k hlavnímu kostelu, kdež slavná oběť sv. mše a po ní Te Deum Laudamus se zpívalo, potom 300 ran z kusů znělo, diváků přes 100.000 lidu se sešlo. Císařové oba pak spolu obědvali a u večer celé město bylo stkvostně osvětleno, všecken lid radostí plesal, že francouzské trpkosti zbaven jest. **Z počátku** tohoto měsíce počasy byly deštivé a vlhké. ^{327/} Dne **9., 10. a 11. listopadu**. Deště přestaly a sluneční časy nastaly. Tu teprve mnozí hospodářové sena jednatravní, otavy a konopě, při horách i ovsy domů vozili, však napolo shnilé a konopě zrostlé. **Mezitím** hovězího dobytka pád v Čechách se zjevoval, takže na mnohých místech, jako na panství sedlickém, novodvorském a jinde, málokterý kus pozůstal, neb všecken, zvláště v dvořích panských, zhynul. **10. listopadu**. *Englický lord Wellington u města Bajony Francouze porazil, 51 kusů a 2000 mužů zajal, pak 18. téhož do Bordo vtrhl a tam 150 lodí amerických zajal. Téhož dne Rakušané ve Vlaších do města Ferrary vtrhli.* Dne **11. listopadu**. Přijel kurýr k císařům ruskému a rakouskému, že město a pevnost Gdansko Rusům, Prušanům a Angličanům se vzdalo. Dne **13. listopadu**. Rusové pod generálem Jusevovic osadili vývodství Berg. Dne **14. listopadu**. Unsul v Pánu velebný pan Antonín Löw farář v král. horním městys Kaňku na vodnatelnost, a 16. téhož na hřbitově při farním chrámu Páně sv. Vavřince, proti kůru kostela pochován, vyprovázal jej důstojný p. Ferdinand Housa arciděkan horokutenický v přítomnosti jiných 10. duchovních osob. Po němž administrátorem, nazatím, učiněn duchovní p. Josef Devoty localista malínský. Dne **16. listopadu**. Cís. rakouský generál Hiller dobyl ve Vlaších město Veronu, od 11. až do 19. listop. lehlo tam Francouzů přes 5000, několik vyšších oficírů a generál Grenie raněn. **Toho** dne v Paříži byl landšturm nařízen, od paláců a zámků až do vesnických baráků, kdo může zbraní vládnouti, a má se sebrat 300.000 lidu branného. **Ve Vlaších** cis. vojsku za vůdce představen generál hrabě Bellegarde. Dne **17. listopadu**. Margkrabství badenské odřeklo se rejnského spolku i poslušnosti francouzské a přistoupilo k císaři rakouskému. Dne **23. listopadu**. Mezi městy Goro a Velano na břehách mořských ve Vlaších Francouzové byli od Rakušanů a Angličanů rozeznáni, ty obě města a pevnosti naši osadili, jednu nepřátelskou kompanii, jeden dělostřelecký člun zajali, též všechně potravní zásoby obdrželi. Dne **24. listopadu**. Prušané pod správou obršta Zamreta Torgavu dobyli. **Ten čas** celá spojená velká armáda od Normberka a Frankfurtu k Rejnu se stahovala a také pak tím veliké ulehčení české zemi se stalo, že tak časté magacinův dávání a za armádu odvázení přestalo a jak lidé,

tak i potažní hovada oddechovali, avšak ^{328/} ale brání na vojnu trvalo neustále. **V Holandu** lid se zdvihl a francouzské vlády se odtrhl, všech svých přístavů se zmocnil a 8000 lidu země obránců shromáždil. Tolikéž i v Niderlandu obyvatelé francouzské pánování ze sebe svrhli.

Kdež jsou stromy svobody, pod nimiž se tancovalo.

Nyní nastaly hody - byť se srdce radovalo.

Dne **3. prosince**. Prušané vtrhli do Rotterdamu a toho dne též Rusové skrz Harlem do Lajdeny. Dne **5. prosince**. Francouzové v pevnosti Štětínu Prušanům se poddali, všechno tam zanechali a do zajetí jíti musili. Toliko komisaři a feldšari propuštěni byli. Bylo tam 7 generálů, 535 oficírů a 7100 sprostých. **Téhož dne** Švejdové dobyli město Libek a ve Vlaších cis. generál Tomasych osadil pevnost Zara v Dalmacii. Dostal tam 276 děl a 700 lidu francouzského. Dne **9. prosince**. Bavorský generál hrabě Wrede přijel do Hajdelberku hlavního falckého kurfirštského města, odkudž byli již Francouzové odtáhli. Též toho dne cis. rakouský polní maršálek Švarcenberk skrz to město projel a kozáci ruský do Odenvaldu, Masbachu a Eberbachu vtrhli. Toho dne Engličané pod vůdcem sir Jana Hoppe u Angletu, hodinu cesty od Bajony, Francouze porazili. Dne **10. prosince**. Maršál Wellington dobyl velmi pevné hrady u města Biduktu v Holandu, zajal tam 51 kusů a 1900 Francouzů. Dne **11. prosince**. *Francouzové v Draždanech se vzdali, jichžto z 27.000 toliko 18.000 vytáhlo, které skrz Čechy do zajetí až do Uher vedený byli.* Dne **11. prosince**. Princ z Oranjen, někdejší pán Holandů, do Amsterdamu přijel a tam slavně uvítán byl. Dne **13. prosince**. Lord Wellington, englický admirál, na řece Nylvě Francouze porazil, přičemž mnoho německých patalionů od Francouzů uteklo. Dne **14. prosince**. Spojená vojska osadila město Bomel, též pevnosti Krevkor a Levenštejn v Brabantu se vzdaly. Z města Brody sami Francouzové ustoupili a 2 regimenty ruských kozáků jej osadilo. Také ruský generál Bekendorf dobyl pevnost Getrudienberk a franc. generál Lorencaj s celou osádkou do Francouz propuštěn s závazkem za celý rok proti spojeným mocnostem nebojovati. Také z pevnosti Wilhelmštatu Francouzové v rychlosti odešli. Dne **15. prosince**. Franc. maršál Davu, jsa obležen v Hamburku, chtěl se s vším vojskem odtud mocí vybrati a prorazit, ztratil ale 6000 mrtvých a raněných, též 4000 zajatých a zase zpátkem do Hamburku veznán byl. ^{329/} Dne **16. prosince**. Generál pruský Bilov dobyl město Arnheim v Holandu a zajal tam se vším foretem 4000 Francouzů. Dne **17. prosince**. Spojená vojska u veliké síle přecházela řeku Rejn u Rainsfeldu. **V tomto** měsíci rozmáhaly se v Čechách horké nemoce neb shnilé zimnice, na které množství lidu umíralo. Dne **19. prosince**. Generál Posse dobyl pevnost Fridrichsort v Holandu, dostal tam 101 kusů a 400 cent. prachu. Osádka francouzská do zajetí přišla. Dne **20. prosince**. Cís. maršál kníže Švarcenberk přibral se do Lerachu a 21. téhož jel odtud do Bazyleje a v ty dni všechna vojska Rejn přecházela a dílem v Elsasích, dílem v Švejcařích se rozkládala. Švejcaři též také své vojsko s císařskými spojili. Dne **22. prosince**. Modlin a Zamoisko, pevnosti v Litvě, Rusům se vzdaly a francouzské osádky odtud do ruské země do zajetí odvedené byly. Dne **24. prosince**. Všecka vojska spojených mocností již v zemi francouzské stála. Dne **25. prosince**. Vrch Vezuvius v Neapoli hrozně bouřiti začal, kamení, oheň a popel daleko na 2 i 3 míle vzdáli vyhazoval a lávu ohnivou vyléval. Vnitř jako hromové rány se slyšely a země se třásla. Dne **27. prosince**. Franc. generál Dalton vzdal pruskému generálovi Klaufstovi město Erfurt a jen ještě v samém pevném hradě tu se zavřel. **Ku konci** roku toho platilo se obilí: korec pšenice 12 f, žito 10 f, ječmen 6 f, oves 5 f. V tom čase

Příběhy vojenské, Vítězstvím těšily,
A domácí zemské, Velice rmoutily,
Ustavičné platy, Vojáků živění,
Vesměs lidu taky, Na vojnu zbirání.

Rok 1814.

Dne **2. ledna**. Ve Vlaších město Geneva neb Genua od císař. krále, generála hraběte Bubna opatrnou chytrostí vzaté. Nalezeno tu 117 těžkých a 30 polních kusů, též množství střeliva a jiných vojenských potřeb. Dne **3. ledna**. Ruský generál Kornilov dobyl šturmem město Bingen v říši. Francouzové přišli do zajetí. Tehož samého dne. Pevnost Elkus v genueským okršku od majora Cechmaistra dobytá byla, tamní osazení zajato, též 6 děl, 120 cent. prachu, několik 1000 koulí, 36 cent. olova, spížní zásoba, vítězům

do rukou přišla. ^{/330/} Dne **4. ledna**. Pruský generál Blicher obsadil Kraice vrch a genetal St Pryst dosáhl Kobolenci a generál Langeran oblehl město Mohuč. Rusové pod generálem Palen obsadili Lautenburg, Hagenavu a Voncev v zemi elsacké a prodrali se až k Štrasburku a Šletštat. Rakouští cis. zas k Waisenburku, Landavě a Špejru vtrhli. Cís. polní maršál kníže z Švarcenberku svůj hlavní byt do Vesolu přeložil. Dne **5. ledna**. Pevnost Glikštat v Holštejně u Labe spojeným mocnostem se vzdala a franc. osazení přes 3000 mužů, též 325 kusů zajato. Dne **11. ledna**. Pokoj mezi Švejdou a Denemarky zavřen a podepsán byl. Dne **12. ledna**. J. M. císař rakouský František I. do švejcarského města Bazyleje přijel. Dne **13. ledna**. Kozáci ruský z města Winterhodu v Ulendorfu se vyrojili a mnoho Francouzů pobili. **Skrze tento** celý měsíc leden byly převeliké mrazy a přitom ještě panovaly v lidu horké nemoce a mnoho lidu mladého okolo 30 let pomřelo. Duchovní otcové, lékaři a hrobníci mnoho práce měli. Dne **14. ledna**. Rusové a Prušané dobyli mocné město Wittenberk v Sasích. Zajali tam, krom mrtvých a raněných, 5000 zdravých mužů, 6 generálů, mnoho oficerů, též těžké střelby a prachu. Dne **17. ledna**. V Nydrlandu Rusové města Jilich, Aldenhof, Herve, Litich a Malmedy se zmocnili a v Malmedě za 50.000 franků samého tabáku zkořistili. **Téhož dne** císař rakouský a král pruský z Bazyleje neb Baslu do Vesulu k císaři ruskému odjeli. Pruský generál Blicher u Mecu celou francouzskou armádu obešel. Dne **18. ledna**. Mezi Bredou a Antverpem generál Bilov Francouze porazil, 15 kusů, též 800 mužů zajal a dosáhl města Hochštraten, Vestvezel a vtrhl až do Turnhutu. **Téhož dne** hlavní byt spojených byl z Mirekartu do Nevšato přeložen, nato dne **19. ledna**. Pruský generál Blicher vtrhl do Nansy, tam španělského generála hrabě Satomajor, 20 oficerů a 300 sprostých Španělů od zajetí vysvobodil. ^{/331/} Dne **19. ledna**. Generál York vtrhl do Denvillu a 20. téhož do Nevšato a generál Platov táhl k Zanvilly a k Šalonu. V těch dnech pevnost Tul Rusům se vzdala, kdež mnoho prachu a jiných potřebností vojenských dosaženo bylo, též 3 pruský vorlice, 4 kusy a generál franc. Šadron s 400 mužů zajat. Nato generál Platov přešel řeku Más a Francouzové se stahovali k Dalenkartu a potom k Vondu. Dne **20. ledna**. Cís. rakouský generál baron Cechmaistr vtrhl do Chambery hlavního safojského města a vojsko jeho blíž k Lyonu dorazilo. Dne **22. ledna**. Ruský císař přijel do Langresy a 23. téhož také tam přijel císař rakouský. To město až podtud honosilo se býti pannou, tím příjmem, že až dosavad nikdy v rukou nepřátelských nebylo. **Téhož dne** cí. rakouské vojsko do města Bologny ve Vlaších vtrhli a král neapolský s svým vojskem s armádou císařskou se spojil. Ruská císařovna přijela do Berlína, kdež zvukem všech zvonů a množství děl, i vzhledem tamního vojska slavně uvítána byla.

Dne **1. a 2. února**. Mezi městy Briene a Tranaes spojená armáda nad Francouzy (an je byl sám císař Napoleon Bonaparte komendoval) slavně vítězství obdržela. Dva franc. generálové Flaho a Fortesie zabiti, též 4 generálové, mnoho oficerů a přes 12.000 mužů zajato a na 20.000 jich lehlo. Též vybojováno 73 kusy a množství munice. Spojené armády raněných a zabitých 6000 se počítalo. Kníže Švarcenberk dostal od ruského císaře Alexandra krásný diamanty vykládaný kord, též cí. generál hrabě Gulaj obdržel od našeho císaře pána řád sv. Leopolda a od ruského kříž Něvského řádu a generál Wrede od ruského císaře řád a kříž sv. Jiří obdržel. Po té bitvě Francouzové k Paříži a spojení za nimi postupovali a do města Troyes vtrhli, kamž taky oba císařové i král pruský naquartýrovali.

Tak se již pejcha francouzská nížila a spojená armáda k Paříži blížila.

Dne **11. února**. Pevností Luxenburg a Tyonville od císař. rakouského vojska pod správou generálů Derenberka a Müllera oblehnuté byly. Toho dne u města Lafertu Napoleon Bonaparte na pruského maršála Blichra ^{/332/} s velikou mocí udeřil, k coufání ho přinutil, též 72 kusy a 12.000 lidu mu vzal. Ale u Vertusu, když z *Nugentu* Rusové na pomoc přišli, zas hned druhého dne, totiž 12. téhož maršál Blicher na nepřátele přitekl, je rozrazil a vše, co včera ztratil, zase dosáhl a co těžké střelby bylo, všecku Francouzům vzal a přes 3000 lidu zajal. **Toho dne** nastala opět tuhá zima, v komorách i chlívkách mrzlo, dobytek od toho churavěl, voda na řekách přemrzala a skrze to o mletí veliká nouze byla. **Coufající** Napoleon Bonaparte za Paříží u Melanu se postavil. Nato přední

zástupy spojených vojsk již jen 4 hodiny cesty od Paříže se projížděly. V těch dnech kníže Švarcenberk mezi Fonteneblo, císař rakouský v Troyes, císař ruský a král pruský u Nigentu své quartýry měli a císař francouzský přešel řeku Sein, jenž od Paříže k moři teče, a pak dne 17. února měl svůj hlavní byt v Lafertě a toho dne kníže Švarcenberk vtrhl do Bray a též toho dne císařovna francouzská z Paříže odjela. Dne **13. února**. Englický lord Wellington s armádou 90.000 z Engličan se přeplavil a na francouzský grunt vstoupil. **Toho dne** v hlavním englickém městě Londýně v celním domě oheň vyšel a se všemi knihami a nábytky jej strávil. Také od toho chytily proti stojící dva domy, kdež mnoho prachu bylo, ten když se chytil, všecko to okolí se všim do povětří vyhodil. Dne **22. února**. Španělský král Ferdinand z Valencie z Francouz se zase do Španěl jako ze zajetí navrátil, onino pak Španělové, jenž byli s Francouzy ze země odešli a nyní se navrátili, byli v městě Vittorii nemile přijati a velmi pronásledováni. **Toho času** mnohé kruté šarvátky mezi Francouzy a spojenými se přihodily, v kterých rvačkách spojená armáda u Troyes zase se na dvě rozstoupila a to město dne **24. téhož** zas Francouzové odsadili. Vtom ale spojení dobyli pevnost Gorkum v *Holandu*, dostali tam 1 generála, 1 senátora, mnoho vyšších i nižších oficerů, 4000 vojáků, 176 kusů, 800 cent. prachu, 5000 kverův, 183.000 hotových patronů a 50.000 franků na penězích. ^{/333/} Dne **27. února**. U Barsyrou velká porážka opět se strhla, kdež Napoleon na generály Witgenštajna ruského a Wrede bavorského s velikou silou přitekl, chtěje je potříti, ale hned král pruský a kníže Švarcenberk, též princ wírtemberský přitáhnouce k tomu, slavně zvítězili. Celých 8 hodin Francouzové jako již zoufalstvím násilně bojovali, však ale byvše přemoženi, v rychlosti zpět ustupovali. Mimo mnoho náradí *přes 6000 pobitých a raněných nepřátel padlo* a také 800 ~~nepřátel~~ zdravých, *též přes 20 děl* zajato bylo. Při té bitvě také kníže Švarcenberk a generál Witgenštajn lehce raněni byli. Hned ráno po bitvě princ wírtemberský k Baru na fece Saině přímo pospíchal, zda by tam nepřítel dosíci mohl, ale on zase se obrátil aby mu zadní vojsko odděleno býti nemohlo, a spojivše se s ním, město Bar velmi silně obsadil a každý přístup k němu zatarasoval. Ale spojených vojska tarasy přelezla a samým bodením a pícháním do bran i města se dobyla; a tuť nepřátelé na všech stranách ustupovali a cí. rakouští zas do Troye vtrhli. Dne **28. února**. Englický lord Wellington mezi Orte a sv. Severen na maršála franc. Sulta vrazil a jej potloukl, 4 generálové a několik obrštů zabito, 40 kusů též jiné zbraně a prachu mnoho zajato bylo.

Dne **března**. Pruský maršál Blicher poslal své přední strážce k městu Paříži na zvědy, které až do předměstí dorazily a tam žádného odporu nenapadly. Dne **5. března**. U města La Vachery spojené vojsko zase nad Francouzy zvítězilo. Nepřítel v rychlosti z města toho odtáhli a spojené jej osadilo. Zajato tu 6 kusů a 300 mužů. Dne **6. března**. Kníže Švarcemberk byl v Troyes mile uvítán. V tyto dni maršál Blicher maje 135.000 lidu položil se okolo města Meaux, 10 hodin cesty od Paříže. Lord Wellington přišel s 90.000 k Tulose, princ Hessen-Homburk táhl k Lyonu a Rusové dostali město Rems, kdež 70 kusů, 2500 Francouzů, též generála Lakonta a obršta Rainera i množství oficerů zajali. **Téhož dne** cí. generál Štahremerck ve Vlaších blíž Modenu u Režio Francouze porazil a rozplášil, takže nepřítel až k Parmě za řeku Lencu ustoupili. Při témž outoku franc. generál Sevarolli život ztratil. Dne **9. března**. Maršál Blicher zas na Francouze u města Laonu, kdež sám Bonapart také byl, udeřil, a v té bitvě 6^{ty} armádní tem nepříteli odrazil a potřel. Něco jízdy ^{/334/} toho temu ujelo, ale pěchota všecku zbraň složití musila a spojení dosáhli 50 kusů, velmi mnoho vozů a koní. Též tam padlo několik francouzských generálů. Tuť opět v největším nepořádku a různosti Francouzové coufali, v tom jich ustupování generál Bianchi udeřil ještě na veliký díl armádní franc. Maršála Ožero a jej porazil a vždy dále od Šalonu za nepřitelem se hnal. Ale aby se daleko od armády neodtrhl, zase se zpátkem obrátil. Ustoupil taky ruský generál Vicingerode z Soasonu, po čemž maršál Makdonald a vývoda z Tarentu zas Soason obsadili. I obrátil se na ně Vicingerode a hrozným qualtem dne 12. *téhož* do města vpadna, Francouze přemohl, přitom nepřátel 4000 mužů a 16 kusů zajato, generál Sebastiany zabit a Makdonald raněn byl. Dne **10. března**. Kníže Švarcenberk a maršál Blicher na poslední ustupující Francouze udeřivše, je rozptýlili a potřeli, též houfy maršála Marmonta rozehnali, 46 kusů, 50 vozů s prachem a

2000 mužů zajali. Dne **12. března**. Ruský generál St. Pryst do Remsu na generála franc. Marmonta vrazil, a tam 12.000 mužů, též generály Kalkurta, Kolin a Rainera i 50 kusů zajal. Dne **18. března**. Předběžné rokování k všeobecnému pokoji, kteráž se dne 5. téhož v Šatylonu začala, jsou vyzdvížena a všickni vyslanci k svým mocnářům zase odjeli, protože ještě Napoleon svých chyrostí a lstí zanechatí nechtěl a vítězům artykule předpisoval. V **Paříži** jest učiněno od Bonaparta 4000 národní stráže, z níž 4^{tý} díl stráž v městě zůstává. Bonapart požádal tu stráž, aby mimo město službu také v poli konala, ale bylo mu to odepřeno. Ačkoliv týž Napoleon Bonaparte ten čas na vše strany od spojených mocnářů v boji přemožen byl, však on předce ještě lid pařížský těšil a jim falešné noviny: odkud jaké vojsko na pomoc dosáhne, posílal. Ale již ten čas mu všudy síla i rada ucházela a ocas té zemské komety, tak prve dlouhý, již byl pořad kratší, jak to ta na obloze nebeské kometa předukázala. ^{335/} Dne **20. března**. Táhl Napoleon Bonaparte přes Šalon a se stavěl proti spojené armádě, tak jakoby ještě svou sílu okazoval, ale byl poražen a ustoupil do Arsis, a dne **21. téhož** se vši silou přihnul se zas naproti, ačkoliv včera 1000 mužů od staré stráže a 7 kusů bylo mu odjato. Tu se strhla veliká bitva, v které Bonapart zas byl poražen a ustupoval. Spojení uhodili na Arsis a jej dobyli, též 1500 mužů zajali. Po tom vítězství generál Vincingerode táhl přes Rems a generál Tetenbora přes Šalon. Dne **24. března**. Veliká voda na Labi a plynoucí ledy u Litoměřic mnoho škod a strachu způsobily a taky 2 pilíře pod mostem se převrhly a několik osob se tam utopilo. Dne **25. března**. Spojená armáda, pod správou knížete Švarcenberka slavné vítězství nad maršály franc. Viktorem, Odinotem a Makdonaldem druhým dosáhla, a to mezi Meaux a Dyžanem, kdež 8 generálů, 9000 mužů a 60 kusů zajato bylo. Bonapart myslil od Troasu do Paříže se dostat, ale neměl přístupu. Po té bitvě spojená armáda kolem okolo Paříže se rozložila a sem tam rozplašené francouzské houfy pronásledovala. Dne **28. března**. Mezi městy Paříži a Bondy strhla se bitva, kdežto však spojená vojska nad pluky maršála Marmonta a Mortiera zvítězila. Vybojováno přes 90 kusů, též všechny ostatky těžké střelby a zásoby, jenž byly z té bitvy u Dyžonu odtáhli, a ty oba pluky na mizinu přišly. A tuť spojené mocnosti až k samé Paříži přitáhly. Nato dne **29. března**. Nejvyšší vůdce spojených armád kníže Švarcenberk poslal do Paříže prohlášení, dle kterého senát a celé město na kapitulaci se vzdalo. Pak dne **31. března**. Spojená vojska do hlavního města Paříže vtrhla. Měšťanstvo v nescíslném množství vyšlo jim vstříc a tisíce bylo hlasů volajících: živí buďte spojení mocnářové! at' žije pokoj, a naši vysvoboditelové. Jak celé tažení do města přicházelo, tisícové bílých kokard v množství lidu spatřeno bylo a když císař ruský a král pruský do města jeli, jednosvorným hlaholem vítání byli: živí buď císař ruský, živí buď císař rakouský, živí buď král pruský, at' žijí Burbonští, živí buď král, živí buď Ludvík XVIII. Senát neb rada zemská slavně mocnáře přivítala a prozatímné zemské panování zřídila. Městská národní stráž podržela zbraň a spolu s vojskem spojenců stráž po městě zastávala.

^{336/} Dne **1. dubna**. Spojená vojska ještě ostatky franc. armády do Fontenebla hnaly a stíhaly. V ty dni náš císař pán ještě v Dyžonu zůstával. Dne **2. dubna**. Napoleon Bonaparte císař francouzský byl od senátu pařížského obzvláštním prohlášením z trůnu a panování svržen. Nato pak dne **4. dubna**. Týž Napoleon, jsouce ve Fonteneblo, tu se dozvěděl, že když spojená vojska do Paříže vtrhla, kterak tam i mocnářové ruský a pruský slavně uvítání byli a že jeho maršál Marmont s 12.000 muži k spojeným přistoupil, tak se rozhněval, že jako vztekly sobě počínal, celé své ostatní vojsko, okolo 30.000 mužů, shromáždil a mluvil: že se ještě Paříže zmocní a celé to město vypáliti dá, a žádal od maršálů a generálů novou přísahu věrnosti, ale oni ji skládat nechtěli. Maršál Nay mu první představil, aby se vladařství odřekl, že jest tak již z něho svržen. On Bonapart nejprv se proti tomu sporoval a velmi zlostně mluvil, když pak ale viděl, že jinak být nemůže, to své zavření podepsal, s tou však výhradou, že jej na svého syna - pod panováním jeho máteře - přenáší. Ale od císaře ruského a senátu pařížského ta vejminka Bonapartova přijata nebyla. Dne **5. dubna**. Přijeli do Paříže maršálové franc. Nay a Marmont, odstoupíce od Bonaparta, prohlásili se k službě nového krále francouzského Ludvíka XVIII. Dne **11. dubna**, v Pondělí velikonoční v poledne. Přišla do Prahy zpráva, že jest město Paříž v rukouch spojených mocnářů. Načež

hned toho dne večer střelba hlučná se ozývala, pak druhý den též se střelba a večer celé město stkvostně osvětleno bylo, vojsko s muzikou a rozžatými pochodněmi po ulicích procházelo, všickni obyvatelové i množství venkovského lidu po městě se procházeli a se veselili. Nato dne **13. dubna**. Bylo v hlavním chrámě na Hradě pražském slavně Te Deum Laudamus zpíváno, na vše zvony zvoneho a z kusů i z malé zbraně střeleno. Dne **15. dubna**. J. M. císař rakouský se svým komonstvem do hlavního franc. města Paříže slavně vjel. Hned v bráně Šarentan od císa. ruského, krále pruského a od mnoho jiných knížat, panstva a senátu ^{337/} i všeho lidu pařížského slavně uvítán byl. Franc. národní stráž, spolu s vojskem spojených mocnářů, stráž činila, z každé strany dvě řady vojska stály. Princ z Artois vjel na place císaři vstříc a 25.000 vojska okolo na témž place obcházela. Potom do paláce Berghese uveden a tam všickni mocnářové obědvali. Přitom všemi zvony se zvonilo a z kusů i z malé zbraně hlučně střelilo a od veškerého množství lidu, živí buď císař rakouský a císař římský, voláno bylo. Dne **17. dubna**. Napoleon Bonaparte, svržený císař francouzský, odebral se z Fonteneblo do ostrova Elby, který od spojených mocností až do své smrti za bydliště jemu vykázán byl. K tomu senát pařížský jemu určil ročně 6 mil. franků jmenem pense platiti. Ten ostrov jest na Středozemním moři.

~~Pak Lest toho hrDého a krWoZlžnIWého WLaDaře FrankV~~
NapoLeona,

přIWEDLa Do zajetI a spankV na ostroW ELba.

Toho dne v neděli *Provodní* v celém království českém ve všech farních kostelích bylo slavně Tě Boha chválime zpíváno. V král. horním městys Kaňku zvláště měšťané při té slavnosti se významovali. Neboť hned před tím dnem večer v sobotu, když se všemi zvony odzvonilo a hlučná střelba z moždýřů ozvala, své domy stkvostně osvětili a tu mnohé letonápisy ode mně zhotovené se ohnivě třpytily, kterýchž mnoho se spatřovalo a čtlo, já toliko jen jeden, jenž na mém bydlišti se stkvěl, tuto pro paměť jsem zaznamenal.

Dika bohV! že W boji požehnaL zbrañI spraWeDLIWé,
a jIž W pařížI pokořIL, nepřáteLe hrDé a LstIWé.

Nato v neděli slavnou obět v chrámu Páně s kázáním slova božního konal velebný pan farní administrátor p. Josef Devoty a zavírku s ambroziánským zpěvem učinil. Přičemž liboznějící hudba se konala a jak kovkopové, havíři s rozžatými kahanci, tak též řemeslnický pořádkové v kráse stáli, též na vše zvony se zvonilo a z moždýřů hlučně střelilo. U večer pak zas měšťané své domy, jakož i potom ještě po dva následující večery osvětili, a tak společně po ulicích při muzice a střelbě se procházeli a radostili. ^{338/} **Toho měsíce**, totiž od neděle Smrtné až přes Velikonoc, v Čechách přes kraj bydžovský a boleslavský a přes Prahu prošlo 60.000 ruského nového vojska, jenž se za armádou do Francouz ubíralo, též také od Holomouce přes Kolín a Brod Český táhlo veliké množství jich těžké střelby a vozů. Témuž lidu všude, tak dobře jak našemu vojsku, darmo vyživení se dávat musilo. Dne **28. dubna** spadl sníh a nato pak 29., tolikéž 30. téhož a zas ještě 1., 2. a 3. máje mrazy byly a led na stojaté vodě ¼ coule tlustý, kterážto mrazivá povětrnost na stromové květy škodná byla.

Dne **1. máje** v neděli Iubilate. Všudy v české zemi bylo zase slavně Te Deum držáno za šťastné navrácení sv. otce papeže Pia VII. ze zajetí francouzského do Říma. Večer toho dne byly zvláště duchovní bydlišťata stkvostně osvětlené, v Praze ale před mostem na štítu u kostela sv. Salvatora byly stkvostně pyramidy množství hořatých lamp ozdobené, pak vprostřed vyobrazení papežské koruny a klíčů s nápisem Pius VII. a pod tím latinský leto-nápis: sanCtItate ConstantIa, sVa hosteM DeVICIt.

U nás v Kaňku také táž slavnost se znamenitě světla, kázání slova božního měl duchovní pan Josef Krejčí katecheta školní z Nových Dvorů a slavnou obět mše svaté konal duchovní pan Josef Devoty, ten čas zdejší farní administrátor, po které zavídku s ambroziánským zpěvem Tě Boha chválime učinil. Večer pak týž pravený pan farní administrátor dům farní stkvostně osvětil, kdežto také vyobrazení papežské koruny, berle a klíčů ohnivě se stkvělo a pod tím následující leto-nápis byl:

stoLICe sWatého Petra, na skáLe zaLožena,
nenI oD plšného nepřIteLe přeMožena.

Pan hrabě Jan Rudolf Chotek dal ten čas na vrchu Špitcemberku, na jednom schválně naveženém, 8 sáhů zvýšeném náhrob-

ku - k památce onoho Jana Chotka děkana kouřimského který roku 1419 i s jeho kaplany pro sektu husitskou na couku grejfském u Hory Kutné do jedné šachty vhozen byl - nákladný kamenný pyramid s železným křížem a německýma nápisy na mramoru, postaviti. ^{/339/} Dne **3. máje** neb května. Král francouzský Ludvík XVIII., jenž z Angličan do Kalé připloul, měl slavný příjezd do svého hlavního francouzského města Paříže. Dne **17. máje**. Vyhořelo v Čechách město Neveklov. Za hodinu veliký díl města, totiž děkanství, škola, masné krámy a 52 domy popelem lehly. **V ty dni** počala vojska spojených mocností z Francouz zpět táhnouti. Dne **29. máje**. Zemřela někdejší císařovna francouzská Josefina, odmrštěná manželka Bonapartova, po níž on Bonapart sobě císaře rakouského dceru Marii Ludviku za choti pojal. Dne **1. června**. Byl podepsán pokoj mezi Francouzy a spojenými mocnáři, což ve všech krajinách hřmění z 200 děl oznamovalo. Dle těchto pokoje francouzské království má z těch zemí pozůstatí, tak jak bylo před rokem 1792 za krále Ludvíka XVI. Dne **6. června**. Byla prohlášena někdejší císařovna francouzská Marie Ludvika za velikou vévodkyni z Parmy, Piacency a Gvastaly. Dne **8. června**. Připloul císař ruský Alexander a král pruský Fridrich do Londýna; a byl to druhý císař Rusů a první král pruský, jenž v Angličanech byli. Dne **15. června**. Saské město Drážďany zastihlo nemalé neštěstí. Tak nazvaná císařská bašta, v níž byl sklad prachu, nenadále s několika sty soudky prachu do povětří vylétla; 30 osob bylo zabito a raněno. Dne **16. června**. Byl slavný vítězný příjezd císaře rakouského Františka do svého sídelního města Vídně držán. Radovánky po mnoho dní trvaly, takže lid z jedné veselosti do druhé tak říkaje uvrhnouti se mohl. Tehdáž se mimo obyvatelů a cizinců do Vídně přes 50.000 přespolních lidí sešlo. **Nyní počalo** se nové nepřátelstvo mezi Dány, Norvegy a Švédy. Ode dne 6. května zajali Dánové Norvegům přes 20 velikých lodí obilím naložených. Dne **27. června**. Švejcaři počali se sami mezi sebou rváti, takže Rakušané přinuceni byli do některých krajů, zvlášť do Aravského a Bernského vtrhnouti. **V tomto** měsíci vznikla v Smyrně morová rána a hroznou zkázu působila. V krátkém čase zemřelo přes 20.000 Turků a 10.000 Řeků, Arménů a Židů a t. d. ^{/340/} **Sousedstvo** král. horního městys Kaňku, majíce za ty minulého roku 1813 podniklé vojenské quartýry liquidýrovanou náhradu pr 251 f 38 kr w.w. k pohledávání, tedy tu sumu z nábožné náklonosti k Bratrstvu lásky bližního zdejšího institutu neb zaopatření chudých jsou postoupili, k tomu cíli, by k témuž Bratrstvu dva praporec a to jeden bratrský a druhý pro žakovstvo školní zjednané byly. Toliko ale jen Václav Výborný havíř, Jan Hájek tkadlec, Barbora Endrlová a František Krub tu náhradu neb tak řečený Schlafkreützer odstoupiti nechťce, jej sobě vyplatiti nechali. A tak z těch peněz zjednal se praporec bratrský červené karmazinové barvy, pak školní praporec barvy modré oblakové. Též při tom také zdejší oba Reichcechové, a to devaterníci, totiž novoševci, truhláři, bednáři a t. d. zjednali sobě praporec barvy zelené, pak šesterníci, totiž krejčí, řezníci, mezulaníci a t. d. zjednali praporec barvy žluté pomorančové. Nato dne **3. července**. Duchovní P. Josef Devoty posvětil jest ty všechny 4 nové praporec s náležitou církevní slávou v zdejším kaňkovském chrámu Páně. Dne **7. července**. Byla v Praze a v celé Europě ona veliká slavnost uzavřeného stálého a šťastného pokoje držána. Slavné osvěcení, krásnou a líbeznou hudbu, ze všech stran hlučnou neustálou střelbu, hlahol po ulicích se hrnoucího lidu, vše to jen tichý divák náležitě pozorovat mohl. Dne **17. července**. Táž slavnost pokoje ve všech ostatních krajských městech království českého se konala. U nás v král. horním městys Kaňku táž slavnost v následujícíím pořádku se světila: Předně, před tím dnem večer v sobotu, když se všema zvony odzvonilo, tu hned hlučná střelba z moždýřů oznamovala slavný svatvečer, po čemž ihned sousedé vesměs své domy stkovstně osvětili a tu také mnoho ode mně zhotovené chronografické nápisy ohnivě se třeptily a čtly následovně: ^{/341/} Na domě radním s vyobrazením císařské koruny, žezla a meče:

ŽIWť jest frantlšek panoWnlk náš!

jenž Wítězně zapVDIL nepřáteL boj; -

a k našl Vtěšenostl, nám sWatě VČInIL pokoj.

Jiný nápis s vyobrazením věnců bobových od vítězství:

pokoj! ŽIWIt' jaV sLaWně W bojl spojenl MoCnářl!
nesoVce na hLaWáCh Wítězně WěnCe boboWě;

- a Lstl nepřlTeLe NapoLeona Bonaparte,

jsaV jlž zaWřené, na eLba ostroWě.

Na domě farním s vyobrazením bílého lva českého:

Čest a Dlka! za péČl našeho Wlítězného MoCnáře Frantlška.

Na domě školním u Františka Hašpla učitele školního:

ChWáLa znl tobě, o Bože náš! žes nám jlž ráČlL Dátl pokoj.

U početvedoucího, totiž u spisovatele, spatřovaly se nápisy, a to 1^m s vyobrazením anjela v povětří s troubou:

pokoj, obČané! z toho se raDVjte, bLlžnl s Ctnostl MILVjte.

jiný nápis byl u mne s vyobrazením erbu českého, totiž lva.

pokoj! ŽIWť jest hrDlNa Frantlšek! kráL a hajlTeL ČeChské zeMě.
u Josefa Jelínka šenkýře byl tento nápis:

pokoj, bratřl! WeseLte se W LásCe a VpřlMnostl, -

pIte Wlno, na zDraWl Frantlška kráLe našeho, přl sWornostl.

U Josefa Lupínka mistra zednického třeptil se nápis:

pokoj! ztlšen WlTr W EVropě,

jenž foVkaL z bojV Bonaparta LstlWého;

spoMoCnlka kažDého proroka faLešného a roVhaWého.

u Jana Knotka šenkýře byl následující nápis:

pokoj, bratřl! kteřl ChCete NapoLeona Bonaparte znátl;

jděte na ostroW eLba se o něm ptátl.

Ostatně mnoho jiných nápisův pro obšírnost psátí pomíjím. Při tom radostně plesání také liboznějící hudba po ulicích procházela. Nato pak následující den 17. července ráno jakožto v neděli Páně, duchovní pan Josef Devoty, ten čas zdejší farní administrátor, po přednesení k tej slavnosti přiměřené kazatelské řeči, konal slavnou obět mše svatě, ^{/342/} při které jak kovkopové s rozžatými kahanci, tak též školní žakovstvo, též bratrstvo a řemeslnický pořákové s svými novými praporci v kráse stáli. Nato po skončení svatě oběti následoval zpěv ambroziánský při liboznějící muzice a zvuku jak zvonů, též střelby. Večer opět zas sousedé své domy, jak předešle, osvětili, což také se následující den vždy při střelbě a muzice se opakovalo. Pak dne **19. července**, totiž v outerý *odpoledne* přibral se sem do Kaňku nově ustanovený farář, velebný p. František Urban, bývalý lokalista ve Dříteci na císařo-král. komor. panství pardubském, k jehožto příští farní osadníkové se houfně shromáždili, jej radostně uvítali a pod praporci s liboznějící hudbou trub a jebnů, *též při zvuku zvonův a hlučné střelby*, do chrámu Páně farního uvedli, kdežto Přid' svatý Duše etc. zpíváno bylo a s Te Deum Laudamus závírka se učinila. Večer ale zas celé městys bylo osvěceno, hlučná střelba z moždýřů, též liboznějící turecká muzika procházela, kterou kovkopové s rozžatými kahanci provázeli, společní páni radní ale s novým panem farářem ten čas večerní v mém bydlišti radostili, odkudž pak po večeri do radního domu se odebrali, kdežto jeden slepý muž témuž panu faráři ze své schopnosti složenou Arii při houslich na čest a přání zpíval. A tak se táž smíšená slavnost pokoje a uvítání nového pana faráře s radostným plesáním lidu veškerého skončila. Dne **27. července**. Byla v Norvegií honba norvegských lodí v té nově vypuklé válce svedena. Admirál švédský Puke zvedl se proti norvegským korábům bez ztráty jediného muže, je zahnal a blízké norvegské ostrůvky obsadil. Dne **3. srpna**. Generál hrabě Essen, vůdce švédské armády, přešel neschůdné hory před městem Fridrichshalem v Norvegií s 20.000 muži, potloukl Norvegčany a něco zkořistil. Dne **10. srpna**, v den sv. Vavřince. Byl v Kaňku nový p. farář uvítán skrz důstojně velebného P. Ferdinanda Housu, arciděkana horokutenského, biskupského vikáře a kanovníka králohradeckého, v přítomnosti mnoho jiných duchovních, pak po vykonané slavnosti hostina držaná byla ve farské zaradě pod schválně k témuž tam z choje zeleného přistrojeným loubím. ^{/343/} Dne **16. srpna**. Přijel hrabě Barbe k švédskému dědičnému princí a přinesl vzdání se prince norvegského a z sebe složení z zeměvlády. Na ten způsob celá ta vojna ve třech téhodnech byla skončena. **Ku konci** toho měsíce strašlivá povodeň v Uhřích veliké zkázy, zvlášť kolem Rábi a Sczigetu způsobila. Voda z oblaků se jen lila a brzce krajina mnoha mil v okolí velikému se podobala jezeru. Po celých 8 dní voda více vystupovala. Stodoly, chalupy, domácí nářadí, dobytek, lidé, slovem vše, jako za obecné potopy světa, sem tam proudem se hnalo. Několik tisíc lidu a dobytka neschíslný počet v tu dobu bídně zahynul.

Dne **17. září**. Zvítězili Angličané v Americe nad obyvateli zbouřenými a porazivše je na hlavu, mnohé jim škody způsobili a velkou mezi nimi porážku učinili. Dne **1. října**. Odebral se na věčnost můj švagr p. Václav Šetrný, radní a policie komisař v král. horním městys Kaňku, po němž v ouřadu pak nastoupil Josef

Štemgl, prv bývalý representant. Dne **26. října**. Jiří Černý (onen slavný vůdce srbský) přijel do Černovic v Bukovině, byv prve od Turků poražen a musiv se pro ochránění sebe na rychlost ukrýti. Dne **29. října**. Byl v Madritu se Španělích veliký soud nad všelikými zajatými, jež král do vazeb bráti kázal, z příčiny, že proti němu bouřlivě smešleli. Dne **29. a 30. října**. Byla v Bělehradě strašlivá poprava: 42 Srbové byli za branou na kůly naraženi a tak usmrceni, poněvadž se byli proti Turkům spykli. V těch dnech bylo i jiných sto Srbů jato a do vězení uvrženo, kdež strašlivou smrt očekávali. Dne **1. listopadu**. Byl veliký sněm vídeňský poprvé otevřen, k němuž jak císař ruský, též král pruský, denemarský i jiní mocnářové se shromáždili. **Toho dne** v městě Palermo v Sicilii o dvouh hodinách z půlnoci zamětřesení znamenali. Právě ten den to byl, když roku 1755 město Lizabon v Portugalu z gruntu vyvráceno bylo.

Rok 1815.

Dne **27. února**. Napoleon Bonaparte vyhnáný císař francouzský z Elba ostrova svého prchl a poznovu v málo týhodnech na trůn francouzský dosedl. Z toho neočekávané nové různice v zemi francouzské povstaly a národu tomu velikou válku k očekávání zanechaly. Neboť ta případnost v celé Evropě zas veliké hnutí způsobila. Dne **10. března**. Bonapart vtrhl, již na několik tisíců jsa zsilněn, do Lyonu, odkudž královské pluky ustoupiti přinutil. Všelicí královští maršálové zrádně k němu i s vojsky přestoupili, čímž králova strana oslábla. Nato pak dne **20. března**. Týž Napoleon Bonaparte ve vsí tichosti do hlavního města Paříže přijel, když v noci předtím celá rodina královská tajně z města se odebrala. **Také král** neapolský Joachim Myrat švagr Bonapartův ve Vlaších s vojskem neustále sem tam se potuloval a zvláště římské krajiny nepokojil, i bez všeho oznámení hraničné meze překročil a přímo do Říma vtrhl. Papež byl přinucen před tou zběří neapolskou prchnouti. Dne **31. března**. Setkali se blíž Lyonu francouzští královští a bonapartští zástupové; půtká se strhla a královští byli přinuceni s velikou ztrátou se rozprchnouti; i tu mnoho královských vojsk k Bonapartovi přešlo. Dne **12. dubna**. Bylo vydáno z rakouské strany prohlášení vojny proti králi neapolskému Joachimovi Myratovi, jenž bezděčně a maně stráže císařské přepadl, do krajin vlaských, vojsky císařskými rakouskými osazených, se vedral. Dne **13. dubna**. Armáda rakouská na Neapolitány udeřila, jim okolo 2000 mužů zajala a potloukla i konečně vítězně utíkající nepřátele až k Bologne pronásledovala. Dne **14. dubna**. Byl František císař rakouský jakožto král vnově zřízeného lombardsko-benátského království povolán. Dne **27. dubna**. Armáda neapolská tak ze všech stran poražena byla, že již Rakušané v Katoliko a ve Foligni se nacházeli. Zajatí, děla, vojanská nářadí, tíhota a slovem vše císařským do rukouch přišlo.

^{345/}Dne **1. máje**. Císařský pol. marš. laitn. Najperk svedl u Skapezano bitvu, kdež neapolský generál Pepe s několika tisíci muži se ohraditi mnil. Král Joachim zanechav v Ankoně tři divízi pěchoty, se svou jízdou z Jesy vytáhl. Nato pak zas dne **2. máje**. Generál cís. Byanchi u Torentyno tak nesmírně veliké vítězství nad králem neapolským dosáhl, že armáda neapolská vůbec rozptýlena byvši, velmi slabě více se sraziti mohla. Kterážto porážka napotom našim vojskem úplně vítězství nad Neapolitány a brzké skončení války způsobila. Dne **14. máje**. Byl po kolika letech zase arcibiskup v království českém dosazen. Byl pak ním učiněn kníže a rytíř Václav Chlumčanský z Chlumčan a Přestavlku, jenž ten den svého dosednutí v hodnost nejvyššího pastýře duchovního štědrotou svou ještě více oslavil; daroval pražským nuzným 16.000 f. **Ten čas** veliké hnutí veškerého vojska v zemi císařských se strhlo, poněvadž vše se zas k hranicím francouzským stahovalo; i také Rusové tam se skrze zem českououprkem hrnuli. Dne **21. máje**. Císařští rakouští osadili neapolskou pevnost Kapui. Nato pak dne **22. máje**. Cís. polní maršálku laitnant Bianchi a princ Leopold sicilský do Neapole s 20.000 muži vojska vtrhli a zmocnivše se v málo dnech i hlavního města, prve šesti téhodnů celou tuto válku skončili. Svržený král neapolský Jáchym Myrat prchl a uploul po moři do země francouzské s mnohými poklady a král Ferdinand IV. sicilský byl za krále prohlášen. Dne **26. a 27. máje**. Rozjeli se od sněmu z Vídně slavní mocnářové a buďto za armádou na francouzské hranice, neb do svých zemí se odebrali. Také Bonapart nařídil sbírat vojska a ze všech stran se chystal proti vpádu vojsk spojených do Francouz. Tehdáž voj-

sko krále franc. Ludvíka XVIII. až na několik set mužů se rozešlo a král byl přinucen až do Alostu ustoupiti, kdež svůj hlavní byt rozbil.

Dne **5. července**. Myrat vyhnáný král neapolský přijel do Fontenablu ve Francouzích a nato pak hned dne **7. července** Napoleon Bonaparte odjel sám osobně k své armádě. **Strany** záležitosti polských bylo při sněmu vídeňském ujednáno, že krajina varšavská z největšího dílu císaři ruskému připadne, on budoucně velikým věvodou ^{346/} poznaňským a králem varšavským se nazývati má. Krakov a celé okolí zůstane městem svobodným. **K válce** proti nově povstalému Bonapartovi vše se chystalo a vojska již na hranicích stála, jen aby Francouzům na poručení do země vpadla. Dne **15. července**. Francouzové učinili první slabý outok na pruské přední stráž u Mombeže a Tuenu, však ničehož nezřídili a zpět zase ustoupili. Dne **16. července**. Poznovu Franc. na Prusy udeřili a zpět je ustoupiti přinutili. Dne **18. července**. Konečně rozhodná bitva nastala, kdež Napoleon Bonaparte všeho svého mocnářství pojednou zbaven byl. Maršálové totiž: Welington anglický a Blycher pruský velikého vítězství toho dne blíž St. Jean u Waterloo na hranicích nydrlandských nad Francouzy došli. Armáda franc. poražena rozprchla se kam mohla a vítězové dosáhli 500 děl a nesmírného bohatství. Však i Angličané želi ztrátu slavných vůdců a oficírů z velikého počtu vojsk a Prušané v předešlé a v této bitvě 30.000 mrtvých a raněných sečtli. Francouzů mrtvých a raněných na tom bojišti do 50.000 mužů počítají. Dne **19. července** v noci. Vítězové opět na Bonaparta v Avesnes vrazilše, 192 děl mu porobili. Na bojišti zanechal Bonaparte svůj stkvostný vůz, v něm svůj klobouk, plášť, pokladnici a jiné vzácné věci. Mezitím i ze všech jiných stran vojska spojených mocností do země francouzské se drala a arcikníže Ferdinand již s 60.000 císařskými rakouskými vtrhl přes Bazilej a vrch Jura do francouzské země. Dne **27. července**. Přišla zpráva do Hanavy, že vítězná armáda spojenců až do Laonu se dostala, tu pevného ležení Napoleonova se zmocnila, 20.000 mužů zajala a 180 děl do rukou dostala a tak prve 14 dnů až na 30 hodin vzdáli Paříže přitrhla. **Nato Bonaparte** k lepšímu svého syna Napoleona II. trůnu dobrovolně se odřekl. Brzy pak odjel z Paříže do Rošefortu, pak odtud chtěl dále prchnouti byl stíhán a jinak si pomoci nemoha, Angličanům do milosti poručil se, kteříž ho na ostrov sv. Heleny (jenž leží v poledním atlantském velikém moři mezi polední Afrikou a Amerikou) odvésti kázali a tu proň na celý čas života jeho obydlí ustanovili. ^{347/} Dne **2. července**. Bylo podruhé hlavní město francouzské Paříž v rukou spojených mocnářů. Ostatkové ještě armády Bonapartovy za řekou Loar se shrnuly a chtěli tu se protiviti, avšak ale brzy jim kohoutek spadl a tiše se zase moci a milosti krále Ludvíka poddaly. Dne **12. července**. Císař rakouský František I. do Paříže přijel. Toho dne také císař ruský a král pruský Paříž podruhé navštívili. Dne **17. město** Lyon a dne 19. července i Nantes město spojencům se vzdalo, z čehož pak pošlo, že brzy krveprolívání zastaveno a zaměřeno býti počínalo. Dne **31. téhož** i generál Rapp v Štrasburku se poddal. **Letošní** oroda obilní velmi malá v Čechách byla, neboť ozimní žita na zrno příliš málo sypaly a jarní osení též poskovně se urodilo, skrze což také cena obilní neustále rostla. Dne **26. srpna**. Pevnost franc. Hynyg vzdala se na kapitulaci. Bylo tu 1500 mužů a 120 těžkých děl nalezeno. Pevnost ta brzy potom až do základů celá zbořena a s zemí zarovnána byla.

Dne **14. září**. Byl v Šenbrunu u Vídně velmi důležitý diplomatický spis podesán. Arcikněžna Marie Luisa odřekla se pro svou osobu titulu císařského a ve jménu svém i svého syna všeho požádání na korunu francouzskou. Přijmula titul arcikněžny parmské a syn její dědičný princ z Parmy zůstane. Dne **28. září**. Odjel císař ruský z Paříže a druhého dne nato císař rakouský; oba zpět do svých zemí se ubírali. Dne **6. října**. Jáchym Myrat opovážil se do svého někdejšího království chtít vraziti, však nezdarilo se mu. On přírazny k břehům kalabrienským byl ale blíž Pizzo do sedláků lapan a v železách do Montelona odveden a právu odevzdán. On odploul z Ajaccio asi s 250 muži na šesti lodičkách a zahnán jsa větrem, tuto na zemi vystoupil a shromážděný lid všelikera pro sebe naváděti hleděl. Ale lid nechtěl tomu rozuměti, nobrž shrnuv se ozbrojený Myrata pronásledoval a pak i jeho se zmocnil. Zajatý byl ihned před soud vojenský veden, na ^{348/} smrt odsouzen a dne 13. téhož také zastřelen. Dne **20. listopadu** bylo konečně obecně usnešení pokoje a nové společné ujednání čtyř hlavních mocností

podepsáno. Jeho milost císař a císařovna rakouská v ty dny ve Vlaších města svého nového království lombardsko-benátského projížděli a všude s nesmírnou počestností a s veselím uvítání byli. Dne **6. prosince**. Vyletěla v Gdanskú veliká záloha prachu do povětří, domové v celém okolí dílem dokonce zbořeni, dílem hrozně podrceni byli. Mrtvých a raněných přitom na 300 osob se počítalo. Dne **31. prosince**. Byl co nejslavnější příjezd jejich milosti císaře a císařovny rakouské do Mediolanu držán; při nehluchnější střelbě, zvonění všech zvonů lid v nesčíslném počtu drahé své hostě přijal a přivítal. Radovánky a veselky toho dne byly nade všecko vypsání. **Ku konci** roku toho již obilní cena vystoupila a platil se korec pšenice za 28 f 4 kr, žita 23 f 19 kr, ječmene 16 f 41 kr, ovsa 7 f 33 kr, hrachu 19 f 36 kr, totiž v papírových penězích směnných neb anticipačních listech tak řečených. Směnná cena zlatých a stříbrných peněz stála ten čas holandský dukát 17 f 12 kr, císařský dukát 17 f 16 kr, za 100 zlatých stříbrných 370 f platiti se muselo v směnných listech.

Rok 1816.

Dne **1. ledna** byla neobyčejná slavnost v městě Mediolanu ve Vlaších pro příští J. M. císaře Františka a císařovny Marie Boženy do toho hlavního města nového lombardsko-benátského království. Radovánky hlučné dnem i nocí trvaly. Dne **8. ledna** dostali jezuité v Petrohradě ruském císařské nařízení, by bez průtahu tamodtu se odstranili a nikdy více řád jejich že nebude za panující v zemi uznán. ^{/349/} Dne **12. ledna** vyšlo v Polsku ruském nařízení, že od 1. července 1816. všickni židé v království polském po vesnicích krčmáři přestanou, jimž jest všecken prodej rozličných nápojů zakázán. **Téhož dne** vyšel strašlivý oheň v Adrianopoli a brzy velký díl toho prostranného města popelem lehl. **Ve třech** dnech nato zase ukrutná bouře v přístavu Enos devatenácte menších i větších lodí kupeckých ztroskotala a tak v málo dnech stala se tu taková škoda, že ve sto letech nahrazena nebude. **Toho měsíce** jakož i ještě příštího, totiž února, zima prudká držela. V Uhřích nesmírné chumeliny sněhu veliké škody způsobily. Podle sečení našlo se okolo 300 pomrzlých lidí, asi 2000 koní, 22.000 kusů dobytka hovězího a více jak 365.000 ovcí a do 4500 prasat. Škoda více vynášela jak 6,000.000 f.

Dne **16. března** vyšel oheň ve Frysachu v Korytanech, jenž se tak prudce zmohl, že za dvě hodiny 55 domů shořelo. Právě tu přenocovala arcikněžna parmská Maria Luisa na své cestě z Vídně do Parmy a šťastně z neštěstí sobě hrozícího vyvázla. Dne **7. dubna**. Odebrala se na věčnost, po kratičkém roznožení, císařovna rakouská Marie Božena v městě Meraně ve Vlaších, odkudž k pohřbu do hlavního města Vídně odvežena byla. Dne **6., 7. a 8. března**. Barbarští loupežníci Algirové na břehy sardinské přirazili, tu mnoho lidí zjímali, pobili a dílem do otroctví sebou odvezli. Protož europští mocnářové pak o to jednali, by ty a takové barbarské loupeže a chytání do otroctví křesťanů zamezeno bylo. **Ten čas** počal se bořiti do gruntu onen starodávní kostel Matky Boží ve vsi Gruntě. Zdi hlavní na díle se prodaly. Jeden díl od kůru, kdež hlavní pilíře z quadrátukového kamenu stály, koupil hrabě Chotek k stavení svého zámku na Huse řečeného za Novýma Dvory a druhý díl koupila Anna Syxtová šenkýřka skalecká s Josefem Malým šenkýřem z Libenic. A tak z toho slavného chrámu tak pěkné quadrové kamení dostalo se i také k zvelebení krčm ^{/350/} příliš skrovné peníze. Ostatek pak z zadních zdí chatrnějšího kamene částka k budoucímu stavení malé kaple zanechána byla. Týž kostel býval farní, neb tu ještě roku 1384 poslední farář jménem kněz Mikoláš ustanoven byl. **Toho roku** také zbořen jest kostel ve vsi Pňově na cí. komor. panství poděbradském založený Narozeni Marie Panny. Ten kostel býval též za starodávna farní. Když král Václav český toho jména IV. roku 1384 s povolením papeže od všech farních kostelů desátý díl ročních příjmů bral, ten pňovský kostel dal 36 grošů čech. Dle toho tedy měl příjmu 360 grošů neb 6 kp. Jedna pak tehdejší kopa měla nynější stříbrné mince naší 8 tolarů neb korun, koruna drží 2 f rejské a 1 groš český 16 krejcarů. V tom kostele nacházely se hrobové nápisy pánů Hlaváčů z Braniže.

Dne **23. dubna** král. město Trutnov v Čechách vyhořelo. **Ve Francouzích** bylo jakési nové veliké spiknutí domakáno, jehožto hlavním původem a vůdcem jakýsi Didier byl, ježž potom lapili a zastřelili. Jeho společníků již na 10.000 počítali, ježž však královská vojska brzo rozplašila. Dne **5. června**, zemřel v Praze cí.

král. generál polní maršálek hrabě z Kolovrat. Dne **8. června**, vyšlo v Čechách nové finanční nařízení strany peněz císařských vídeňského čísla, což veškerým národům radosti způsobilo. Nato pak se ve Vídni zřídilo národní banko, kdežto lidé papírové směnné listy za nové bankonoty a obligatí odváděli. Za dva díly přinesené sumy daly se bankonoty k vyzdvížení stříbrných peněz a za pět dílů obligatí proti placení 1 p. C. ouroku. K. p. kdo přinesl 140 f einl. neb antic. listů, tak dostal za 40 f stříbrných peněz a za 100 f obligatí. ^{/351/} Dne **16. června**. Jeho milost císař a král náš František po své dlouhé cestě z Vlach u výborném zdraví do Vídně se vrátil. Dne **18. června**, vyhořelo v Čechách město Vysoké Mejšto, kdež 205 domů popelem lehl. **Obilní cena** nyní ještě na vyšší stupeň vystupovala a platil se v směnných listech korec pšenice za 32 f, žita za 27 f, ječmen 19 f, oves 10 f 40 kr, hrachu za 23 f a čočky též tak. **Letošní** obilní ouroda však na polích z daru božního krásně stála a hojnou žeň slibovala. Toliko ale žita místy skrovné sejpce naději dávali, ~~však předs~~ ale zas naproti tomu obilí jiné jak na mandele tak též na zrno pěkného vzrostu vyhlíželo. Avšak přesto všechno dražota obecná všech věcí se zmáhala a tak

pan LaCina již těšIL nás na poLI,

A paní Dražota ještě bILa W Městě.

V noci mezi 15. a 16. dnem června v okolí bamberském stalo se tak strašlivé stržení oblak, že škody tím způsobené spočísti nelze. Patnácte osob v prudkých přiválich se utopilo; pole, sady a zahrady dílem zatopeny, dílem i vniče uvedeny byly, dobytka též pošlo veliké množství a domů mnoho podemlených shrklo se na hromadu. V údolí Buthejském 20 osob se utopilo a hrozná spousta způsobena byla. Dne **26. července**. Anglický lord Exmuth s válečnými koráby z Portsmutu od břehů odstřelil a na Algiry plaval. Příčina této válečné výpravy proti Algírům byla ta, že ti mořští loupežci jsouce po Středozemním moři jako kobylky rozptýlení, všechny koráby křesťanů jímají a plavce v otrockou porobu berou. **Letošní žně** skrze mnohé chladné deště se velice opozdily a v krajích teprv po sv. Jakubu a okolo sv. Vavřince se počínaly. Dne **10. srpna**. Z Vídně strany illyrských krajů vyšel cí. král. patent, že ty samé za nové království illyrské tak ^{/352/} řečené se prohlašují. Načež když o tom zpráva do města Lajbachu došla, že illyrské krajiny nejen rozšířeny, nýbrž i za obzvláštní království povýšeny jsou, tamní obyvatelé hned celé město osvětili. Dne **27. srpna** po poledni. Anglická loďní armáda pod správou lorda Exmutha před Algirem se okázala. Lord Exmuth dal hned dejovi algirskému vzkazati, aby v jedné hodině své všechny lodí vydal a jemu v moc odevzdal, sám pak ve všechny uložené výminky svolil. A když po projití hodiny dej žádné odpovědi neodeslal, o třech hodinách počalo se do Algiru stříleti a házeti a trvalo v jednom bez přestání až do 11 hodin k půlnoci. Algír stál v jednom ohni a celý plamenem hořel. Obě hlavní pevné věže i pevný hrad Molo byly na padrť rozstříleny. Algirské loďstvo bylo celé spáleno a těch barbaesků 4000 mužů zabitých a 1500 raněných se napočítalo. Ztráta Angličanů počítá se s zabitými i poraněnými na 800 mužů. Teprv po té hrozné spouště, **totiž dne 29. srpna**, svolil dej algirský ve všechny jemu od anglického admirála Exmutha uložené výminky, že totiž: 1. Otroctví křesťanů na věčné časy přestane, pak 2. Všickni otroci, nechť jakéhokoli jsou náboženství a národu, na svobodu se vydají a 3. Navrátí a vynahradí dej toho roku dotud přijaté a uchvácené sumy peněz, které od mocnářů evropských za výplatu otroků jemu zaplacený byly, 4. Odprosi dej anglického konšela za pohanění jemu učiněné. A tak tím způsobem ten národ barbarský byl potrestán a pokoj k prospěchu celé Evropě uzavřen.

^{/353/} Dne **22. srpna**, pronajímaly se licitando pole záduší kaňkovské sv. Vavřince patřící na 6 po sobě běžících let a tak z orných polí i s zahrádkou Kalinovskou pr 35½ míry vynášejících, strženo roční činže 757 f 30 kr, z toho vypadá v prořízku z jedné každé míry roční činže 21 f 15 kr, k tomu ještě vypadající cí. král. daně jsou nájemníci povinni vybejvati. Nyní mohou mnozí ti nerozvážliví sousedé kaňkovští lépe očima prohlédnouti, jenž jsou svým neústavným nabíháním při zemském řízení to dovedli, že pole obecní pr 258 mír vynášející i s dvorem a to za skrovnou cenu pr 12.215 f 12½ kr emphytevtickým způsobem prodané byly (jak o tom roku 1782 a zas 1792 psáno se nachází) a tím způsobem tu obec do největší bídy přivedli. Anby tedy ty grunty k vlastnosti obce byly se zanechaly a jen toliko na léta pronajímány byly, tedy na ten čas z těch 258 mír polí (které lepší jak oné zá-

dušní k užítku jsou) obec z každé míry 21 f 15 kr a tak v sumě 5482 f 30 kr táhnouti mohla roční činže. Poněvadž ale ze stržených 12.215 f 12½ kr kapitálu bejt mající interese a 5/p Cento vynášejí pr 610 f 45½ kr, k tomu určitý ourok každoroční z těch prodaných polí obec táhne jen 178 f 29½ kr, [tj. celkem] 789 f 15 kr. Tedy se vidí, že obec mohla z pronájmu větší užitek proti prodaji táhnouti ročně pr 4693 f 15 kr. Mimo toho ještě obec z těch polí za emphytevti kontribuci platiti musí. Ostatně jak se s kapitálý stalo, o tom v roku 1811 doloženo jest. **Doufali jsme** vůbec, že skrze hojnou z daru božího letošní ourodu po žněch cena obilní znamenitě spadne. Však ale ta naděje nás zklamala. Neboť když v krajích obilí do stodol se hlavně sklízelo, tuť hlavně již cena obilní tím více vystupovala. Příčina toho byla, ³⁵⁴ že v horách pro veliké a stále vlhké a chladné počasí žně se zpozdlily o mnoho; protož horáci do krajů pro nové obilí zhusta přijížděli a již ku konci srpna obilí platilo korec a to: pšenice za 36 f, žita za 34 f, ječmene za 19 f, oves za 8 f, hrách za 26 f, čočka za 28 f a proso za 30 f, také piva máz za 16 kr, místem i též za 18 kr se vysazovalo. Toliko maso na své předešlé ceně, totiž hovězí za 30 kr, skopové též tak a vepřové za 36 kr libra se prodávalo. Dle toho i jiné všechné věci na nejvyšší stupeň drahoty vystoupily. A poněvadž jedenaždý obchodník i ten nádeník proti té drahotě za svou mzdu více táhl; tedy hlavně v tej kromobyčejné drahotě trpěli ouřední a jiné sloužící, jenž podle od starodávna hned v běhu zlatých a stříbrných peněz své vysazené mzdy hotovými papírovými nynějšíma penězy placení jsou. Co se ale císařo-král. zemských ouředníků dotýče, ti proti té drahotě hned od roku 1814 jistě přídavky, a to konečně až ~~po~~ 150 p. C. to jest za na 100 svého vysazeného platu, 150 f přídavku a tak za 100 f 250 f táhli. Městským ouředníkům byl též takový přídavek 150 p. C. povolen, však ale jen tu, kde městská obec to platiti mohla. U nás v Kaňku ale, kdež městská obec (jak již v tomto rukopisu sem na mnohých místech podotknul) skrze nespokojenost a neopatrnost domácích sousedův na svém jmění a příjmu ochuzena jest; tejkající se městský ouředníci žádný takový přídavek použítí nemohli. **Ku konci** toho měsíce srpna platilo se za císařský dukát 14 f 40 kr a za 100 f stříbrných 315 f v směných listech.

³⁵⁵ Dne **11. října** bylo z Prahy skrze vlastenské noviny prohlášeno, že jeho cí. král. milost rozváživ zásluhy, jichž sobě litoměřický titulární kanovník a direktor pražské hlavní pondělní školy P. Aleš Pařízek, jako učitel začátečních katechetů a připravovatelů se k školnímu učitelství, též v tisku vydáváním prospěšných knih získal, ráčil jemu dekret uděliti, že může pontifikální čepice a kříže beze vsí výplaty užívati. **Náš mocnář** J. M. František I. císař rakouský, král uherský a český etc. zas v nové manželstvo, a to po čtvrté, již vstoupil, kterýžto byl dne **11. listopadu** s Karolinou Augustou, dcerou krále bavorského, ve Vídni slavně oddán. Sňatek ten co nejstkvastněji vykonán byl. Dne [nečitelné] **listopadu** započal se sněm německého závazku v městě Frankfurtu u Mejnu, kterýž před tím dnem večer střelbou z děl a svátečním vyzváněním předoznán byl. Nejbližší sezení jest na den 11. listopadu uloženo. Přednosta toho sněmu jest vyslanec rakouský, hrabě z Buol-Šaumšteinu.

pan AntonIn Fatlgat, bIWaLej a posLeDnI prIMas na kaňkV;
zesnVL W pánV W hoře kVtné, X. prosInCe.

Dne **17. prosince** ráno o 6^h hodinách bylo na všech kancelářích prohlášené nařízení strany zvejsnění ceny prodaje soli, že od téhož dne ve všech cí. solních skladech 1 centnýř soli, buďto gmundské neb halické, po 20 f 40 kr prodávati se bude. Též také byla od toho dne cena tabáku zvejsněna a prodával se lot ordinár. šňupavého za 8 kr a kuřlavého po 6 kr. Přitom na ten 1817 milit. rok *kontribuce dvojnásobně* ~~pak~~ daně z hlav po 30 kr v stříbrné minci platiti nařízeno, též podobně i daně z zisku obchodníci stříbrnou minci odváděti mají. A poněvadž ještě žádná stříbrná mince ³⁵⁶ v běhu nebyla, tedy lidé musili takové, od židův na větším díle, draze kupovati. **Ten čas** obilí mělo cenu, a to korec vrchovatý žita za 39 f, pšenice 48 f, ječmene za 30 f, hrách 34 f a oves 11 f 30 kr. Pivo také toho měsíce vůbec za 18 kr máz se šenkovalo. Masa lib. hovězí 30 kr, skopový 24 kr, a vepřový v 36 kr bylo. Za 100 f stříbrných peněz platilo se směnými listy 350 f i 400 f.

A tak ten čas v ~~mnohém~~ *chudým* lidu, bída stihala bídu.

Ku konci toho roku odebral se na věčnost František Vavák, sedlák a bývalý rychtář v Milčicích na panství poděbradském, če-

chský veršovec znamenitý.

1817.

Dne noWého rokV, bIL Mráz tíCho a obLáČno.

Toho roku byla zima veskrz levná, však ale trvala až do 29. dubna; pak následovali dnové teplí. Dne **14. května** neb máje, totiž v středu Křížovou, vedlo se z *Kaňku* procesí do vesnice Grunty, kdežto na místě zbořeného starobylého chrámu Matky boží posvěcen byl základní kámen k stavení nové kaple, kteráž k pozůstalé věži 12 loket dýlky a 9 loket šířky v světlosti založena jest. Posvětil týž základní kámen velebný pan farář kaňkovský František Urban v přítomnosti pana Františka Hartmana důchodního, na místě vrchního ředitele cí. panství kolínského p. Jana Rosyma, jakožto substít. patrona téhož chrámu Páně. Dne **20. dubna** u večer po 10. hodině uhlédal se nad městem Tábořem nasledující povětrný úkaz. Při úplném zatmění a nesmírném větru bylo slyšeti v tu hodinu neobyčejné hučení, až pak pojednou nad věží toho města kule ohnivá velikosti slunce modře bledé světlosti se okazala. Co blesk přiletěla z půlnocněvýchodní strany k polednězápadní a tou dobou byla slyšeti rána podobná skoro vystřelení z kusu. Pak se rozjasnila obloha a mohla ta záře minutu potrvati; blýsknavost byla jasná a očím snesitelná. Viděti také bylo hnedle, jak ta ohnivá koule na sta drobných kousků se rozprášila, jenž jeden po druhém, jako při čištění hvězd, poznenáhla k zemi padaly a beze všeho hlasitého znamení uhasly. V okolí jen sirnatý smrad zůstal a nějakou chvíličku potral. ³⁵⁷ Dne **4. června** ráno. Její osvicenost arcikněžna Marie Leopoldina (dcera J. M. Františka I. císaře rakouského) zasnoubena s králevicem Portugalu, Brazílie a Algarbie, rozloučivši se velmi upřímně s celým cí. slavným dvorem, z hlavního města Vídně na cestu do Brazílie se odebrala. **Toho roku** válečná vichřice v Americe v západním dílu světa bouřila, kdežto mezi Španěly a svobodnou obcí americkou krutý bojové byli. **Žně ten rok** počínaly se až ku konci července měsíce a byly vůbec na obilí všeho druhu z daru božího hojně. Však ale že z hor hraničných množství formanů pro obilí přijíždělo a takové i také přes hranice do okolních zemí se vyváželo; protož tedy obilní cena předce v drahotě stála, takže mimo naděje, po tak hojně úrodě po žněch strych pšenice za 30 f, žito za 20 f, ječmen za 16 f a oves za 9 f i dražej v papírových penězích tak řečených směných listech, se prodávalo. Dne **6. října**. Král. věnní a krajské město Nový Bičov prudkým ohněm vyhořelo. Dne **21. září**, v den sv. Matouše apoštola, jenž bylo v neděli. Procesí z Kaňku vedlo se do vsi Grunty, kdežto svěcena byla nově vystavená kaple pod jménem Navštívení B. P. Marie Alžbětu. V přítomnosti mnohého duchovenstva světil ji důstojný pán Ferdinand Housa arciděkan horokutenský, biskupský vikář, a velebný p. Frant. Vambere farář konárovský, přednesl kazatelskou řeč, k tej slavnosti výborně přiměřenou. Dne **13. října**, vyťáhl z města Hory Kutné Kučerovský pěší tem neb regiment, jenž tu hned od roku 1770 a tak celych 47 let ležel. Dne **22. července**. Odebral se na věčnost velebný p. Josef Rautenkranc, farář sedlecký a český poeta znamenitý. ³⁵⁸ Dne **31. října**. Byla držána slavnost 300 letě památky od uvedení reformací církve augšpurského a helvetského vyznání ve všech modlitebnicích těch pravených církví. **Po Vánocích** cena obilní padala a byl korec pšenice za 20 f, žita za 15 f, ječmena za 12 f a ovas za 6 f v papírových penězích k dostání. Též také cena masa i piva opadla, takže libra hovězího masa za 24 kr byla a máz piva za 14 kr vůbec se šenkovalo.

Rok 1818.

Toho roku zima byla veskrz levná a v polovici března měsíce již nastaly pěkné jarní časy, takže setba na polích pohodlně se konala. Dne **15^{ho} února**. Švédský král Karel XIII. ve Štokholmu zemřel, maje let věku 70. Pak dědičný princ Karel Jan (bývalý maršál francouzský Bernadote řečený) skrze zemského herolda za krále prohlášen byl. Dne **1. máje**. Město Salcburg nešťastným ohněm vyhořelo, kdežto 74 domů popelem lehlo. **Vzbuzováním** od J. Exc. nejvyššího purkrabího p. Ant. hraběte z Kolovratů v Praze počalo se zakládati českovlastenské muzeum. Kteréžto podnikání v svém počátku šťastného prospěchu došlo.

Roku 1824. Měsíczi ledna vycházela jest zas kometa tak, jakž jest předešle před 13.tým roku vycházela, jenže teď v tomto roku 824. vycházela menší. [Tuto zprávu nepsal J. Hejzelná.]

Jan Nepomucký Václav HEJZELNA

(* 25.10.1763 † 11.3.1822)

O autoru *Památek královského horního městyse Kaňku* je známo převážně jen to, co uvedl ve svém rukopisu. Byl *přirozený soused a horník téhož nadřčeného městyse Kaňku, v němžto jak děd, tak i otec můj milý, dobré paměti, jakožto sousedí a horníkové též osazení byli*. Narodil se 4. září roku 1764. Jeho rodiče, Václav Prorázka (po horníku Hejzelna) a Kateřina, ovdovělá Šlichová, měli svatbu 25. října 1763. Deset let před tím, 25. října 1754, zemřel Hejzelnův děd Martin Prorázka. Částečným sirotkem se stal v pěti letech, kdy mu po dlouhé nemoci, dne 30. ledna 1770, zemřela matka. V osmi letech, dne 3. listopadu 1782, zemřela jeho babička Kateřina Prorázková. Otec Václav Hejzelna, havíř a sused kaňkovský, zemřel dne 16. března 1778, když bylo jeho synu 13 let. O svém dospívání a vzdělání Hejzelna nic neuvádí. Vzhledem k jeho znalostem kronik a zájmu o církevní události se dá předpokládat školení u kutnohorských jezuitů. Další zprávou je až jeho svatba dne 12. září roku 1790, kdy se ve věku 26 let oženil s pannou Barborou Mařanovou, roditelkou z Libuně nad Bystřicí.

V červnu roku 1793 byl vybrán mezi obecní volence, dne 6. května 1794 byl se stal *služebníkem radním neb servusem*, roku 1800 počít *vůdcem*. Poslední radní protokol sepsal 6. června 1821.

Významným datem v jeho životě je 6. září roku 1807, kdy mu shořel jeho dům Hlubina. Ale již následujícího roku v květnu začal *vejše nad tím pohořelístěm* stavět dům nový, který byl také téhož roku dokončen. Tento dům, nyní čp. 10, stojí dodnes poblíž bývalé fary. Jedná se o nevelký přízemní nárožní dům se štítovou orientací, se dvěma okny v průčelí. Krytý je sedlovou zvalbenou střechou. Ve štítu je nad torztem obrazu svatého Floriána umístěn v obdélném ozdobném štukovém rámu trojřádkový pamětní nápis: | **TVTO POSTAVENI DVM OBITNI STA** | **WITEL KOCHRANIE BOŽI A SPOLV** | **SWATEHO FLORIANA OBITVGE** | (chronogram 1808).

Měl několik synů. O nejstarším z nich, Václavovi, je zmínka u roku 1808. Roku 1814 je zmiňován jeho švagr Václav Šetný.

Jan Hejzelna zemřel dne 11. března 1822 v stáří 58 let ve svém domě.

Viz též: *Jan Fiala: Kaňk a jeho archiv*. (zvláště kapitola IV.: Jan Hejzelna, písař a kronikář kaňkovský.) *Kutnohorské příspěvky k dějinám vzdělanosti české, IV. řada, str. 37-65. Kutná Hora 1929.*

Památky královského horního městyse Kaňku

Rukopis vznikl pravděpodobně v rozmezí přibližně jednoho desetiletí (i když snad na základě dlouhodobě pořizovaných výpisků). Svědčí o tom poznámka vztahující se k roku 1800, uvedená u roku 1536 (na str. 63 originálu) a především poznámka vztahující se k roku 1811, uvedená u roku 1782 (na straně 162 rukopisu, tj. ještě v jeho první polovině). Jeden z vozů na použitém papíře mohl vzniknout až po roce 1808, kdy J. A.

Kaňk, dům čp.10, nápis ve štítu (1995)

Kaňk, čp.10 - Hejzelnův dům (2006)

Heller koupil papírnu v Ledči.

Zprávy přebíral Hejzelna z různých kronik, kterých použil velké množství. K dispozici mu byl kaňkovský archiv a především výpisky kaňkovského písaře Adama Grance. Pro období napoleonských válek mu jako zdroj informací sloužily především noviny a jeho vlastní zážitky.

Osud rukopisu po smrti J. Hejzelnovy není podrobněji znám. V polovině 19. století byl kaňkovský archiv téměř „rozmetán“. J. Fiala (v citovaném článku) uvádí bez dalších podrobností, že (pro kutnohorský archiv) byly *Památky Hejzelnovy získány na př. až z Moravy!*

Rukopis české verze *Památek královského horního městyse Kaňku* má 362 stran: titul, motto, 2 strany předmluvy, 357 číslovaných stran textu (první dvě a poslední strana nejsou číslované), a 2 vlepené obrázky (povodeň v Praze 26. června 1824 je mezi str. 184/185 a povodeň v Petrohradě 19. listopadu 1824 je mezi str. 260/261). Rozměry stránek jsou 37,5 x 24,5 cm. Všechny archy papíru jsou opatřeny vodoznakem (viz dále).

Rukopis obsahuje 19 složek, které mají obvykle po pěti arších (20 stranách). Pouze první složka má jen jeden arch (obsahující titul a úvod), třetí „arch“ v páté složce (str. 65/66 a 75/76) je složen ze dvou samostatných listů, patnáctá složka má čtyři archy (strany 261-276) a v sedmácté složce je vložen list navíc (strany 299-300, složka má 22 stran). Stránky jsou číslované nahoře u vnějšího okraje. Vnější okraj stránky je širší a často obsahuje odkazy na zdroje informací (hlavně v první třetině rukopisu), dodatečně vepsané zprávy (převážně v druhé polovině rukopisu) a tužkou psané poznámky, které nepsal Hejzelna - ty jsou psané dnešním písmem (některé později vymazány - poznámky archiváře Fialy?) a výjimečně i kurentem (protikatolické výpady uvedené i v tomto vydání). Rukopis byl dodatečně svázan a ořezán, čímž došlo k poškození poznámek a dodatečných zápisů. Dnes je vazba rozpadlá, bez desek, okraje stránek jsou poškozené resp. opotřebované.

Rukopis je psán vcelku čitelným kurentem.

Německá verze *Památek* obsahuje celkem 15 nsvázaných archů (titulní list, 2 str. předmluvy a 56 číslovaných stran textu) a po jednom volném listu před prvním a za posledním archem. Jednotlivé archy nejsou sestaveny do složek, ale každý je samostatný. Velikost stránek je 40 x 25 cm. Všechny archy jsou opatřeny stejným vodoznakem - nápisem KOTENSCHLOS na pravé straně archu u dolního okraje.

Na přední straně prvního (samostatného) listu je název práce: *Merkwürdigkeiten des königlichen Silber- und Kupferbergstadts Gang, ... Johann Nepomuk Heyzelna ... Erster Theil*. Na první straně prvního archu je nejprve český text: *Welplis rozLIČNICh paMěti, pro přátele, I pro Děti*. (chronogram 1817). Dále: *Czo se za dnůw nassich stawa, to zrno Potomkům dawa. To gest: Letopisy*. Následuje totéž německy. Další text už je jen v němčině. Rukopis končí nadepsáním roku 1465. Dále už nebylo v psaní překladu pokračováno. Pokud to bylo možné posoudit, je německá verze rukopisu překladem české verze. Písmo je poněkud odlišné od Hejzelnova českého rukopisu *Památek*.

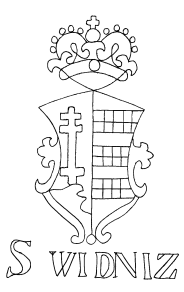

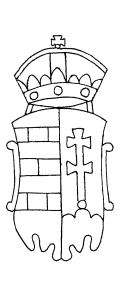

Strojopis Hejzelnova rukopisu, který má celkem 510 stran velikosti 29 x 22,5 cm, pořídil v období říjen až 11. prosinec 1924 dr. Emanuel Jäger.

Český i německý rukopis Hejzelnových Památek i jejich strojopisný přepis jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Kutné Hoře.

Přepis rukopisu byl veden snahou respektovat dnešní pravopis, ale pokud možno tak, aby původní text příliš neutrpěl. Podle dnešního pravopisu je psáno *ily, slz, aulou hlch* a diakritická znaménka. (Naopak, psaní interpunkčních znamének do značné míry odpovídá rukopisu.) Zdvojení hlásek bylo buď odstraněno (např.: *Kollín, radda, oppat, Kuttná, million, komisse, summa, Jann*) nebo zavedeno (např.: *podanost, podali, pana, odán* - uvedeny jsou originální tvary slov). Některá v originále složená slova jsou v přepisu psána rozděleně (např.: *Kuttněhory, Dobrámysl, Červenárůže, Bíláhora, Novášachta*). Příklady dalších změn v textu (*rukopis - přepis*): *křestianským - křestanským, Kanck - Kaňk, Dráždany - Drážďany, Španyel - Španěl, prasince - prosince, Jozef - Josef, S^{no} - sv., caufaly - cou-*

Kaňk, radnice (2006)

A	B	C	D	E	F
					
F R I T S C H E L	F R I T S C H E L		K A T Z O W	L E D E T S C H	H R

Vodoznaky vyskytující se v rukopisu Památek (měřítko 1:4; rekonstruovaná resp. idealizovaná podoba). Nahoře levá strana archu, dole pravá strana.

vali; Raqui - rakvi; Münce - mince; Zigmund - Zikmund; špiže - spiže, ma-
aß/más - máz, d. - dne, paar - pár; nejwizssi/nejwysší - nejvyšší, tissniows-
kem - tišňovském, deyowi - bejovi, prazský - pražský. Hlávky, pro které má
kurent (resp. Hejzelna) prakticky totožný znak (např. a/r, z/y/g), bylo nutné
rozlišovat podle kontextu, což nebylo vždy jednoduché resp. jednoznačné
(nerozlišitelná jsou např. slova viáhl/vtrhl, vzesl/vyvesl).

Text přeškrtnutý v rukopisu je přeškrtnut i v tomto vydání. Dodatečně
vepsaný text, poznámky na okraji a odkazy na literaturu jsou zde uvedeny
kurzívou. Poznámky vydavatele a některé vpisky, jejichž autorem není
Hejzelna, jsou uvedeny ve formě poznámek pod čarou nebo přímo v textu
v hranaté závorce. Odkazy na literaturu, původně uvedené na okraji strán-
ky, jsou zde uvedeny za první zprávou, vedle které se nacházely.

Zprávy jsou zde uvedeny ve stejném pořadí, jako v originálu. Zprávy,
které by vzhledem k dataci měly být umístěny na jiném místě, jsou opatřeny
ukazateli na správné umístění: ↓ - zpráva patří níže, ↑ - zpráva patří výše,
↗ - sem patří zpráva uvedená níže, ↖ - sem patří zpráva uvedená výše.

Původní stránkování je v prepisu naznačeno tučně psaným číslem v
dolním indexu mezi dvěma lomítky na místě, kde začíná příslušná stránka
rukopisu.

Vodoznaky

Všechny archy papíru obou jazykových verzí rukopisu jsou opatřeny vo-
doznaky. Podle nich lze soudit, že papír, na kterém je napsán český ruko-
pis *Památek*, pochází ze tří papíren - F.Ritschel Swidnitz, Katzow a
J.A.Heller Ledetsch. Většina vodoznaků je málo zřetelná až téměř nečitel-
ná - to se týká zvláště typu C a D. Celkem se podařilo určit osm vodozna-
ků resp. jejich variant - viz tabulka:

složka	stránky	vodoznak	Svidnice - A a B b C Kácov - D Ledeč - E F
1	(nečís.)	A	
2	1-20	bbbBB	
3	21-40	BCbBC	
4	41-60	CCCCC	
5	61-80	CCC¹CC	¹ „Arch“ je složen z dvou samostatných listů: str. 65/66 má vodoznak C (list s erbem), str. 75/76 má vodoznak B
6	81-100	BbBbB	(list s nápisem SWIDNITZ).
7	101-120	bBbBb	
8	121-140	BbBba	
9	141-160	CCCBb	
10	161-180	aAaaD	² Vložený list (LEDETSCH)
11	181-200	DDDDD	(str. 299/300).
12	201-220	DDDDD	
13	221-240	EEEEE	
14	241-260	EEEEE	
15	261-276	EEEE	
16	277-296	EEEE	
17	297-318	EE²EEAF	
18	319-338	CCCCC	
19	339-358	EDDDD	

Archy ve sloupci vodoznak jsou uváděny od vnějšího po vnitřní arch složky

Popis vodoznaků:

A: Uprostřed levé strany archu je erb, pod kterým je nápis **SWIDNIZ**. Erb je obdobou uherského znaku: polcený štít, který má v heraldicky pravé polo-
vině patriarší kříž opatřený dalším (třetím) břevnem v dolní části kříže. Kříž stojí na nepřiléhavém zřetelném podkladu (skála, oblak). V heraldicky levé polo-
vině štítu jsou tři dvouřadě šachovaná břevna. Na štítu je královská koruna. Uprostřed pravé strany archu je nápis **F RITSCH E L**.

a: Vodoznak je variantou vodoznaku **A**, od kterého se liší pouze stranově
obráceným písmenem **Z** v nápisu **SWIDNIZ**.

B: Na levé straně archu je nápis **SWIDNITZ** se stranově obráceným písmen-
em **Z**. Na pravé straně archu je nápis **F RITSCH E L**. Oba nápisy jsou upro-

střed stránce u dolního okraje.

b: Vodoznak je variantou vodoznaku **B**, od kterého se liší pouze správně
napsaným písmenem **Z** v nápisu **SWIDNITZ**.

C: Uprostřed levé strany archu je erb (obdoba uherského znaku): polcený
štít, který má v heraldicky levé polovině patriarší kříž, stojící na kouli (?),
která leží na středním kopci trojvrší. V heraldicky pravé polovině štítu jsou
tři břevna - horní a dolní děleno na tři části, střední na dvě části. Na štítu je
královská koruna. Uprostřed pravé strany archu je stylizované písmeno **R**.

D: Uprostřed levé strany archu je erb (obdoba uherského znaku): polcený
štít, který má v heraldicky pravé polovině patriarší kříž (liliovitého tvaru)
opatřený dalším (třetím) břevnem v dolní části kříže. Kříž stojí na břevnu
nebo patě štítu. V heraldicky levé polovině štítu jsou dvě dvouřadě šacho-
vaná břevna. Na štítu je královská koruna. Uprostřed pravé strany archu je
nápis **KATZOW**.

E: Uprostřed levé strany archu je erb, pod kterým je nápis **J:A:HELLER**.
Erb má ve štítu heraldickou figuru, snad nějaký nástroj - připomíná kotvu,
která má ve středu svislé části koule, ze středu a horního konce svislé části
kotvy vyběhá šikmo heraldicky vlevo dolů břevno. Na štítu je královská
koruna. Uprostřed pravé strany archu je nápis **LEDETSCH**. Vodoznak je
koncipován tak, aby erb a nápis pod ním byly správně viditelné po přelo-
žení papíru, tzn. že v rozevřeném stavu je erb stranově obrácený.

F: Uprostřed levé strany archu je erb, který je variantou erbu z vodoznaku
E. Uprostřed pravé strany archu je velmi špatně čitelný nápis, pravdě-
podobně **HELLER**.

Německý rukopis památek je psán

na papíře, který má na pravé straně
archu uprostřed u dolního okraje
vodoznak (1:4):

KOTENSCHLOS

Papíry:

SWIDNITZ: Papírna ve Svidnici u Chrudimě byla zřízena roku 1714. Roku
1754 ji koupil v dražbě Antonín Ritschel z Budyšína. Pracovalo v ní šest
vyučenců a tři učni. Ritschelové ji vlastnili až do roku 1838. Papírna roku
1854 vyhořela a roku 1861 byla výroba papíru definitivně zastavena. (Dle:
<http://www.obecswidnice.cz>)

KATZOW: V Kácově byly papíry dvě, obě založené vévodkyní Toskán-
skou. Papírna na levém břehu řeky Sázavy, u které vznikla dnešní osada
Račiněves, byla založena kolem roku 1736. Druhá papírna vznikla roku
1726 přestavbou mlýna, stojícího na pravém břehu řeky Sázavy pod zám-
kem. Ta od roku 1761 až do roku 1844 patřila rodu Wiesnů. Roku 1846
byla zpátky přestavěna na mlýn. (Dle: *Ant. J. Zavadil: Kutnohorský slo-
vem i obrazem, díl druhý: Místopis okresního hejtmantství, část II.: Soudní
okres uhliřskojanovický. Kutná Hora 1914, str. 149 a 273. a František
Pleva: Sázava milovaná. Nová tiskárna Pelhřimov 2005, str. 193-196*)

LEDETSCH: Papírna v Podolí na západní straně města Ledeč nad Sázavou
byla zřízena před rokem 1656 z panského mlýna. V polovině 18. století pa-
třila mezi čtyři největší v Čechách. Roku 1808, kdy ji koupil Jan Antonín
Heller, byla ve velmi špatném stavu. Zato v roce 1819 v ní pracovalo 160
lidí. Z doby J. A. Hellera pochází i dodnes dochovaná, i když značně pře-
stavěná budova papírny. J. A. Heller papírnu v roce 1841 prodal. Výroba
papíru v ní definitivně skončila až roku 1952. (Dle: *František Pleva: Toul-
ky vrchovinou. Stručná historie měst, obcí a významných míst vrchoviny.
Město Ledeč nad Sázavou 1999, str. 225-226 a Technické památky v Če-
chách, na Moravě a ve Slezsku, II. díl (H - O), Nakladatelství Libri Praha
2002, str. 338 a František Pleva: Sázava milovaná. Nová tiskárna Pelhř-
imov 2005, str. 147-151*)

KOTENSCHLOS: ChodenSchloss - Chodov - papírna na Domažlicku, která
začala pracovat roku 1785. (Dle: <http://www.nulka.cz/NA/1979/Nr.html>)

101

Hermitky

Kralow. Veho fowryfo Mestis Runden

unob

gumby jedus hestowgo o woz lic'nyf gromm.
= muf a p'isfudnyf, elowj pa, od l'eta 1237,
ny do p'it'annysf Dwebmuckysf, kulof, yud
w iud p'rowmym k'ubmuf'ow. S'rijbunow
a midim = formim Mestis Runden muf
fowryf k'ubmuf'ow, lud l'ny k'uplunow
k'ubmuf'ow; c'p'owm, w muf'ow w y'inyf
z'anyf, y' l'ofy.

Deopany.

od

Jannu Rayzobny
p'uzoda a f'owm'ka k'ubmuf'ow.

